

AZƏRBAYCAN PROKURORLUĞU

Elmi-praktiki jurnal

№1
2026

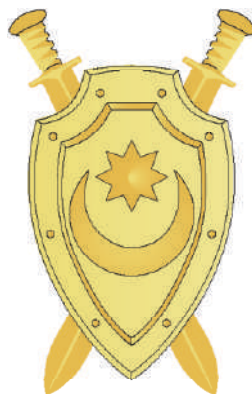
www.genprosecutor.gov.az

“Dünyada nadir halda ölkələr tapılar ki, həm ədalətli müharibədə tam və mütləq qələbə qazansın, həm öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini hər qarış torpağı azad edərək özü təmin etsin və müharibə cinayətkarlarını məhkəmə qarşısına gətirsin. Bunu biz etdik – Azərbaycan dövləti. Bizim iradəmiz, deyə bilərəm ki, əyilməz iradəmiz bunu təmin etdi”.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

AZƏRBAYCAN PROKURORLUĞU

Təsisçi:

Azərbaycan Respublikasının
Baş Prokurorluğu

REDAKSİYA HEYƏTİ

Baş redaktor:

Heydər Məmmədov

Baş redaktorun müavini:

Fazil Həsəneliyev

Redaksiya heyətinin üzvləri:

Tural Aslanov
Natiq Hüseynov
Aynur Osmanova
Səbuhi Aliyev
Elnur Musayev
Vüqar Əliyev
Natiq Abdullayev
Asəf Sarıkişiyev
Elmir Süleymanov

Məsul katib:

Fərizə Mirzəyeva

Redaksiyanın ünvanı:

Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu,
Süleyman Sani Axundov küçəsi 160.

Telefon: 361 14 26

www.genprosecutor.gov.az

Elmi-praktiki jurnalın 1-ci nömrəsi

Yanvar - Mart (2026-cı il)

“Media haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa müvafiq qaydada təsis edilmişdir.

Jurnal 2003-cü ildən etibarən rübdə bir dəfə dövrliliklə dərc edilir.

Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun 19 may 2021-ci il tarixli, 09/06 nömrəli əmri ilə “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalının redaksiya heyətinin yeni tərkibi təsdiq edilmişdir. “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalının fəaliyyəti üçün məsul qurum Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzidir.

Yazılardakı məlumatların doğruluğuna jurnalın redaksiya heyəti məsuliyyət daşıyır.

Jurnalda dərc edilmiş məlumatlardan istifadə zamanı jurnalın istinad etmək vacibdir.

Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun mətbəəsində səhifələnmiş və 350 nüsxə kağız, 150 nüsxə elektron daşıyıcıda çap edilmişdir.

Jurnalın çapına məsul: Rövşən Abdullayev

Texniki heyət: Samir Vahidov, Səttar Əliyev

Çapa imzalanmışdır: 20.04.2026

60x84 1/8 formatda 200 səhifə həcmdədir.

© “Azərbaycan Prokurorluğu”, 2026

I ÖLKƏDƏ

- 5** İlham Əliyevin Tərtərə və Ağdərəyə səfəri
- 12** İlham Əliyev 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsini yad edib
- 13** İlham Əliyevin İsveçrə Konfederasiyasına səfəri
- 33** İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri
- 43** ABŞ-nın Vitse-prezidentinin Azərbaycana səfəri
- 46** İlham Əliyevin Almaniyaya səfəri
- 57** İlham Əliyev Vaşinqtonda Sülh Şurasının ilk iclasında iştirak edib
- 58** İlham Əliyevin Lənkərana, Xocavəndə və Xocalıya səfəri
- 69** Efiopiyanın Baş naziri Azərbaycana rəsmi səfər edib
- 72** İlham Əliyev Rusiya Hökuməti Sədrinin müavini qəbul edib
- 73** İlham Əliyev İranın ölkəmizdəki səfirliyində olub, başsağlığı verib
- 74** İlham Əliyevin sədrliyi ilə Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirilib
- 76** İlham Əliyevin Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti ilə rəsmi nahar əsnasında geniş tərkibdə görüşü olub
- 77** "Keçid dövründə olan dünyada fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılması" mövzusunda XIII Qlobal Bakı Forumu işə başlayıb
- 81** İlham Əliyev Şamaxıda "Şirvan Aqro" heyvandarlıq kompleksinin açılışında iştirak edib

I PROKURORLUQDA

- 84** Prokurorluq orqanlarında qulluğa yeni qəbul edilmiş gənc hüquqşünasların andiçmə mərasimi keçirilib
- 86** 20 Yanvar faciəsinin 36-cı ildönümü ilə əlaqədar prokurorluq əməkdaşları Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib
- 87** Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunda 2025-ci ilin yekunlarına dair əməliyyat müşavirəsi keçirilib
- 89** Bakı Şəhər Prokurorluğunda 2025-ci ildə görülmüş işlərin yekunu ilə bağlı əməliyyat müşavirəsi keçirilib
- 90** Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində 2025-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş əməliyyat müşavirəsi keçirilib

- 92** Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunda 2025-ci ilin yekunlarına dair geniş kollegiya iclası keçirilib
- 94** Baş prokurorun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Bəhreyn Krallığına işgüzar səfər edib
- 95** Baş Prokurorluqda 2025-ci ildə görülmüş işlərin və qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsinə dair Geniş Kollegiya iclası keçirilib
- 99** Prokurorluq əməkdaşlarına və media qurumlarına mükafatlar təqdim olunub
- 101** Baş prokurorun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Gürcüstanda işgüzar səfərdə olub
- 102** Baş prokuror ADA Universitetində "Rəqəmsal cinayət təqibi" mövzusunda mühazirə oxuyub
- 103** Prokurorluq əməkdaşları Xocalı soyqırım abidəsini ziyarət edib
- 104** Baş prokuror Rusiya Federasiyasının Baş prokurorunun müavini qəbul edib
- 105** Baş prokuror MDB Baş Prokurorlarının Əlaqələndirmə Şurasının icraçı katibi Yuri Jdanovu qəbul edib
- 106** ECOLEAD layihəsi uğurla icra olunur
- 107** "Prokurorluq orqanlarında normayaratma təşəbbüsü hüququnun həyata keçirilməsi" mövzusunda təlim keçirilib
- 107** Baş prokuror yanında Elmi-Məsləhət Şurasının növbəti iclası keçirilib
- 109** Prokurorluq əməkdaşları Novruz Bayramı münasibətilə təşkil edilmiş konserti izləyib
- 110** Baş prokurorun yerlərdə qəbulları

I BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏR

- 112** Baş Prokurorluğun nümayəndələri beynəlxalq tədbirdə iştirak ediblər
- 112** Baş Prokurorluğun əməkdaşı BMT tərəfindən təşkil olunan tədbirdə iştirak edib
- 113** Baş Prokurorluğun nümayəndə heyəti beynəlxalq tədbirdə iştirak edib
- 113** Baş Prokurorluğun əməkdaşı beynəlxalq təlimdə iştirak edib
- 114** Baş Prokurorluğun əməkdaşları Qlobal Sammitdə iştirak edib
- 114** Baş Prokurorluğun əməkdaşı Paris şəhərində beynəlxalq tədbirdə iştirak edib

I PROKURORLUQDA

- 115** ADA Universitetinin tələbələri Baş Prokurorluqda olub
- 115** Vəkillər Kollegiyasının üzvlüyünə qəbullu bağlı imtahanda müvəffəqiyyət qazanmış namizədlər Baş Prokurorluqda olub
- 116** Baş Prokurorluqda Gənclər Gününə həsr olunmuş konfrans keçirilib
- 116** Baş Prokurorluqda "Elektron sübutlar və müasir kriminalistika" mövzusunda təlim keçirilib
- 117** Baş Prokurorluqda media nümayəndələri üçün treninq keçirilib
- 118** Baş Prokurorluqda media nümayəndələri üçün "Açıq qapı günü" təşkil olunub
- 118** Baş Prokurorluq tərəfindən "Dələduzluq cinayətləri: vətəndaşların hüquqi məlumatlandırılması və preventiv tədbirlər" mövzusunda seminar keçirilib
- 119** Baş Prokurorluq tərəfindən "Amnistiya Akti: dövlət humanizminin ifadəsi" mövzusunda seminar keçirilib
- 120** Baş Prokurorluğun nümayəndəsi informasiya təhlükəsizliyi risklərinin idarə edilməsi ilə bağlı tədbirdə iştirak edib
- 120** Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzi ilə Vəkillər Kollegiyası arasında Anlaşma Memorandumu imzalanıb
- 122** Hakim vəzifəsinə təyin edilmiş prokurorluq işçiləri ilə Baş Prokurorluqda görüş keçirilib
- 122** Baş Prokurorluqda 8 Mart – Beynəlxalq Qadınlar Günü ilə bağlı tədbir keçirilib
- 123** Ədliyyə işçiləri üçün korrupsiyanın qarşısının alınması və aşkar edilməsi üzrə təlim təşkil olunub
- 123** Baş Prokurorluqda gənc hüquqşünaslarla görüş keçirilib
- 124** Hərbi prokuror Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Hava Qüvvələrinin hərbi hissələrinin hərbi qulluqçuları ilə görüşüb
- 124** Hərbi Prokurorluqdakı Soyqırım Memorial Muzeyi ziyarət edilib
- 125** Hərbi prokuror Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Dəniz Qüvvələrində görüş keçirib
- 126** Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun kollektivi Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib
- 126** Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğu tərəfindən yerli icra hakimiyyəti orqanlarında "Hərbi vətənpərvərlik: Vətəndaşlıq borcumuz, konstitusion vəzifələrimiz və məsuliyyətimiz" mövzusunda tədbirlər keçirilib

- 127** Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə "Məişət zorakılığı, erkən nikah, yetkinlik yaşına çatmayanlar və ailə münasibətləri əleyhinə olan hüquqpozmalar və onların profilaktikası" mövzusunda maarifləndirmə tədbirləri keçirilib
- 128** Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə kiberhücumlara qarşı mübarizə və təhlükəsizlik tədbirləri ilə bağlı maarifləndirmə tədbirləri davam etdirilir
- 128** Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə ali təhsil müəssisəsində "narkomaniyaya qarşı mübarizənin hüquqi, tibbi və sosial aspektləri" mövzusunda tədbir keçirilib
- 129** Binəqədi rayon prokurorluğunda "Açıq qapı günü" keçirilib

I PROKURORLUQ VƏ CƏMIYYƏT

- 131** Mətbuat xidmətinin məlumatı
- 136** *Fazil Həsənaliev* – Şəhərsalma və memarlıq sahəsində tərəqqiyə gedən yolda qanunun gücü və rolu.
- 138** *Məhərrəm Əzizbəyov* – Həkim səhvləri ilə bağlı məlumatlar üzrə istintaq-araşdırma təcrübəsi
- 146** *Fərizə Mirzəyeva* – Cinayət mahakimə icraatında mülki iddia
- 153** *Faiq Səfərov* – Çar Rusiyası tərəfindən Naxçıvanda ermənilərin yerləşdirilməsi taktikası

I GƏNC HÜQUQŞÜNASLARIN MƏQALƏLƏRİ

- 158** *Günəl Fərəcli* – Yerli özünüidarənin iqtisadi əsaslarının gücləndirilməsi: konstitusion-hüquqi yanaşma

I XARİCİ HƏMKARLARIN TƏCRÜBƏSİ

- 161** *Бекзод Ражабов, Асроржон Тургунов* – Некоторые соображения по внедрению инновационных технологий в деятельность прокуроров и следователей

I PROKURORLUĞUN VETERANLARI

- 163** Veteran prokurorluq işçiləri təbrik edilib
- 166** Prokurorluğun veteranı Malik Səlimovun müsahibəsi

I HÜQUQİ AKTLAR

- 173** Qanunvericiliyə dəyişikliklər

İlham Əliyevin Tərtərə və Ağdərəyə səfəri

İlham Əliyev Ağdərə rayonunun Çapar kəndində görülmüş işlərlə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 13-də Ağdərə rayonunun Çapar kəndində görülmüş işlərlə tanış olub.

Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Elçin Yusubov dövlətimizin başçısına kənddə görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Qeyd edək ki, Çapar Ağdərə rayonunun İmarət Qərvənd kənd inzibati ərazi dairəsində, Qarabağ silsiləsinin cənub-şərq yamacında yerləşir. Burada qala və məbəd memarlıq abidələri var. Çapar kəndi Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 2023-cü ildə həyata keçirdikləri antiterror əməliyyatı nəticəsində işğaldan azad edilib.

Çaparda mövcud olan fərdi evlərin sayı 104-dür. Onlardan da 41-i yararsız, 63-ü isə qismən yararlıdır. Evlərdən 40-ı artıq istismara hazırdır. İl ərzində daha 23 ev bərpa ediləcək. İlkin olaraq kəndə 26 ailə (96 nəfər) qayıdıb.

Burada sosial məsələlərin həlli ilə bağlı bir çox iş görülüb. Belə ki, 3 ədəd mövcud transformator və elektrik xətti bərpa edilib, yeni elektrik, qaz və rabitə xətləri çəkilib, su şəbəkəsi yaradılıb, su anbarları bərpa olunub. Uzunluğu 6 kilometrə yaxın olan kənddaxili yollar yenidən qurulub. Kənddə yeni salınmış park da sakinlərin istifadəsinə veriləcək.

Sonra Prezident İlham Əliyev kəndə köçən Kəmalə Dadaşovanın ailəsinə baş çəkdi və yaşayış şəraiti ilə maraqlandı.

Doğma yurduna qayıtmasından sonsuz qürur duyduğunu bildirən Kəmalə Dadaşova Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını ifadə etdi.

Dövlətimizin başçısı Kəmalə Dadaşovanı yeni evinə köçməsi münasibətilə bir daha təbrik etdi.

İlham Əliyev Ağdərə rayonunda “Qozlukörpü” Su Elektrik Stansiyasının açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 13-də Ağdərə rayonunun Qozlukörpü kəndində “Qozlukörpü” Su Elektrik Stansiyasının (SES) açılışında iştirak edib.

“AzərEnerji” ASC-nin İdarə Heyətinin sədri Baba Rzayev dövlətimizin başçısına bu stansiya, həmçinin Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda yerləşən su elektrik stansiyalarının vəziyyəti, Tərtərçay silsiləsinin mövcud və perspektiv hidroenerji potensialı barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə istismar olunan 307 MVt gücündə 38 su elektrik stansiyasında 2025-ci ildə 750 milyon kilovat-saat yaşıl enerji istehsal edilib. Bununla da 160 milyon kubmetr təbii qaza qənaət olunub, 280 min ton karbon qazının atmosfərə atılmasının qarşısı alınıb.

Tərtərçayın hidroenerji potensialının 30 SES olması müəyyən edilib. Hazırda 22 SES “AzərEnerji” ASC tərəfindən istismardadır, 5 SES-in tikintisi icra olunur, 3 SES-in inşası nəzərdə tutulur. Qeyd edək ki, Tərtərçay tamamilə ölkə daxilində formalaşır.

Prezident İlham Əliyevin Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun yaşıl enerji zonasına çevrilməsi ilə bağlı tapşırığına uyğun olaraq Ağdərə rayonunda, regionun ən iri su arteriyası olan Tərtərçay üzərində inşa edilmiş “Qozlukörpü” Su Elektrik Stansiyası 14,7 meqavat gücündədir. Sərt relyef, iqlim şəraiti və çətin logistika səbəbindən tikinti prosesi digər bölgələrlə müqayisədə daha çox vaxt tələb etməsinə baxmayaraq, layihə qısa müddətdə uğurla icra olunub.

Dəniz səviyyəsindən 955 metr yüksəklikdə müasir baş suqəbuledici qurğu yaradılıb. Bütün texniki və ekoloji amillər nəzərə alınmaqla inşa edilən bu qurğudan stansiya suyun ötürülməsi üçün çətin dağlıq ərazidə 13 kilometr uzunluğunda derivasiya borusu çəkilib. Burada ölkədə ilk dəfə olaraq müasir enerji istehsalında istifadə edilən qurğular quraşdırılıb. Onlar azsulu dövrlərdə 25 faiz, bolsulu dövrlərdə isə 100 faiz məhsuldarlıqla fasiləsiz işləyə bilər.

Stansiyanın ölkə enerjisisteminə qoşulması üçün açıq paylayıcı qurğu yaradılıb, həmçinin optik kabel xətti çəkilərək stansiya rəqəmsal idarəetmə

sisteminə inteqrasiya olunub.

Burada il ərzində orta hesabla 43 milyon kilovat-saat elektrik enerjisinin istehsalı nəzərdə tutulur ki, bununla da 9,5 milyon kubmetr təbii qaza qənaət ediləcək, 18 min ton karbon qazının atmosfərə atılmasının qarşısı alınacaq.

Qeyd edək ki, layihə çərçivəsində ətraf mühit amillərinə diqqət yetirilib. Belə ki, çay balıqlarının derivasiya borusuna daxil olmasının qarşısının alınması üçün xüsusi hidrotexniki qurğular tikilib. Bunlar, eyni zamanda, zərərli maddələrin suya qarışmasının qarşısını almaqla, onun keyfiyyət göstəricilərində heç bir dəyişiklik etmədən aşağı axarda yenidən çaya qaytarır. Ətraf mühitə dost texnoloji avadanlıqlardan istifadə çay ekosisteminin dayanıqlığını təmin etməklə yanaşı, su ehtiyatının formalaşmasına da töhfə verəcək.

İlham Əliyev Ağdərə rayonunun Canyonatq kəndində “Dəmirli” Filiz Emalı Kompleksinin fəaliyyəti ilə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 13-də Ağdərə rayonunun Canyonatq kəndində “Dəmirli” Filiz Emalı Kompleksinin fəaliyyəti ilə tanış olub.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və “Azerbaijan International Mining Company Limited” şirkətinin prezidenti və baş icraçı direktoru Rza Vəzirli dövlətimizin başçısına kompleks barədə məlumat verdilər.

Bildirildi ki, kompleksə mis flotasiya zavodu, nəm tullantı anbarı, elektrik yarımstansiyası və digər tikililər daxildir. Mədən və istehsalat üzrə ümumi sahəsi 929 hektar olan kompleks Türkiyə və Almaniya texnologiyası əsasında yenidən qurulub. Yenidənqurma və bərpa işlərinə 15,3 milyon manat özəl investisiya yatırılıb.

“Dəmirli” Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində dağ-mədən sənayesi üzrə işə başlayan ilk layihədir. Mis flotasiya zavodunda “Dəmirli” mədənindən çıxarılan filiz emal ediləcək və son məhsul - mis konsentratı istehsal olunacaq. Mis flotasiya zavodunun illik istehsal gücü 5,6 milyon ton filiz emalıdır.

1993-cü ildən Ermənistanın işğalı altında olan “Dəmirli” mis yatağı 2013-cü il mayın 13-dən etibarən təqribən 10 il ərzində qeyri-qanuni istismara məruz qalıb. O dövr üçün məlum olan 311 min ton çıxarılablən mis ehtiyatının 218 min tonu, yəni 70 faizi qanunsuz şəkildə hasil edilib.

Hazırda qalıq ehtiyatların ilkin istismar dövrü 2025–2030-cu illəri əhatə edir. Bu müddətdə Çin Xalq Respublikasına 1,6 milyard manat dəyərində konsentrat şəklində 85 min ton mis metalının ixracı nəzərdə tutulur. Bununla belə, qarşıdakı illərdə mədənin mis ehtiyatlarının artırılması proqnozlaşdırılır. İlkin geoloji kəşfiyyat məlumatlarına əsasən, burada 470 min tona yaxın əlavə mis ehtiyatı mövcuddur. Aparılacaq 4 illik geoloji kəşfiyyat və tədqiqat proqramı nəticəsində bu ehtiyatların çıxarılablən həcmi dəqiqləşdiriləcək.

Kompleksdə ilkin mərhələdə 980 nəfər daimi işlə təmin olunub. Onlardan 260 nəfəri keçmiş məcburi köçkün, o cümlədən işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdan vətəndaşlardır. Növbəti illərdə əksəriyyəti yerli icmaları təmsil edən vətəndaşlar

üçün daimi iş yerlərinin sayının 1250-yə çatdırılması planlaşdırılır.

Mədəndə hasilat Azərbaycan ərazisində bir sıra filiz yataqlarının kəşfiyyatı, işlənilməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında “AzerGold” QSC ilə ABŞ-ın “R.V. Investment Group Services” şirkəti arasında 2024-cü ildə bağlanmış saziş üzrə əməliyyat şirkəti “Azerbaijan International Mining Company Limited” tərəfindən aparılır.

Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2024-cü ildə təsdiq edilmiş Qanuna əsasən, hasilatın pay bölgüsü haqqında saziş üzrə dövləti təmsil etmək səlahiyyəti “AzerGold” QSC-yə həvalə edilib.

Layihə çərçivəsində ətraf mühitin mühafizəsi üzrə kompleks tədbirlər həyata keçirilib. İlkin vəziyyətin qiymətləndirilməsi və ekoloji monitorinqlər aparılıb, nəticələr əsasında Ətraf və Sosial Mühitə Təsirin Qiymətləndirilməsi sənədi hazırlanıb. Layihə müddətində toz və səs emissiyalarının azaldılması, torpaq və su resurslarının qorunması məqsədilə müvafiq monitorinq, laborator analizlər, yaşıllaşdırma işləri və suyun təkrar dövriyyə sistemləri tətbiq olunur.

Həmçinin fəaliyyət dayandırıldıqdan sonra ərazilərin texniki və bioloji rekultivasiyası təmin ediləcək.

Bu layihənin icrası Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun dayanıqlı inkişafının təmin olunması, ölkəmizin ixrac qabiliyyətinin artması, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə təbii ehtiyatların səmərəli və qanuni istifadəsinin təmin olunması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Eyni zamanda, özəl investisiyaların cəlbi regionda sənaye və dağ-mədən sahəsinin müasirləşdirilməsinə və şaxələndirilməsinə, iqtisadi fəallığın artırılmasına, yeni iş yerlərinin yaradılmasına da mühüm töhfə verir. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə sahibkarlığın dəstəklənməsi istiqamətində Azərbaycan dövləti tərəfindən çox vacib qərarlar qəbul olunub. Həmin ərazilərimizdə dayanıqlı

məskunlaşmanın, özəl təşəbbüslərin stimullaşdırılması, investisiyaların cəlbi və əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması əsas strateji hədəflərdən biri kimi müəyyənləşdirilib. Qeyd edək ki, işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda fəaliyyət göstərən hüquqi və fiziki şəxslər mənfəət, gəlir, əmlak, torpaq və sadələşdirilmiş vergilərdən, həmçinin bu ərazilərdə rezidentlər tərəfindən iqtisadi fəaliyyət sahələri üzrə idxal olunan texnika, texnoloji avadanlıq və qurğular, xammal və materialların idxalı 2023-cü il yanvarın 1-dən 10 il müddətinə ƏDV və gömrük rüsumundan azaddır.

Prezident İlham Əliyev sükurların partladılması üçün rəmzi düyməni basdı.

İlham Əliyev Ağdərənin Aşağı Oratağ kəndində Aşağı Oratağ, Çıldiran, Heyvalı və Çapar kəndlərinin sakinləri ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 13-də Ağdərə rayonunun Aşağı Oratağ kəndində Aşağı Oratağ, Çıldiran, Heyvalı və Çapar kəndlərinin sakinləri ilə görüşüb.

Dövlətimizin başçısını salamlayan qadın sakin dedi: Sənin boyuna qurban, canım sənin boyuna qurban.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun. Necəsiniz? Necə yerləşmişiniz burada?

Sakinlər: Yaxşı.

Prezident İlham Əliyev: Yaxşıdır hər şey?

Sakinlər: Yaxşıdır.

Prezident İlham Əliyev: Allaha şükür. Təbrik edirəm sizi.

Sakinlər: Sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Artıq üç gündür ki, Ağdərə rayonunun dörd kəndinə yerləşmişiniz. Bu münasibətlə sizi təbrik edirəm.

Sakinlər: Çox sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Bütün bu kəndlərdə

olmuşam: Çapar, Heyvalı, Çıldıran və Aşağı Oratağ kəndləri. Evlər gözəl təmir olunub, bərpa edilib. Son iki il ərzində biz işğaldan azad edilmiş Ağdərə rayonunun bütün qəsəbələrində, kəndlərində monitoring aparmışıq. Birinci mərhələdə bərpa olunan kəndləri müəyyən etmişik və artıq Ağdərə rayonunun doqquz kəndinə keçmiş köçkünlər qayıtmışlar.

Sakinlər: Çox sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Uzun illərin həsrəti arxada qaldı, haqq-ədalət Zəfər çaldı. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü, suverenliyini bərpa etdi. Azərbaycanlılar öz dədə-baba torpaqlarına qayıdıblar və burada qürurla yaşayacaqlar, xoşbəxt yaşayacaqlar, rahat yaşayacaqlar. Əminəm ki, bundan sonra müharibə olmayacaq. Azərbaycan dövləti güclü dövlətdir.

Kişi sakini: Sizin sayənizdə, cənab Prezident.

Prezident İlham Əliyev: Bizi güclü edən xalqımızdır, yumruq kimi birləşən millətimdir.

Sakinlər: Qarabağ Azərbaycandır!

Prezident İlham Əliyev: Son iki il ərzində, – antiterror əməliyyatından sonra, – 2023-cü ildən bu yana bütün bu bölgələrdə – Ağdərədə, Xocalıda, Xankəndidə, Xocavənddə həyat bərpa edilir. Beş il bundan əvvəl isə vaxtilə işğal altında olmuş digər ərazilərə köçkünlər qayıtmağa başlayıblar. Bu gün artıq 73 min insan – həm keçmiş köçkün, həm də ki, köçkün olmayan, amma azad edilmiş ərazilərdə işləyənlər, çalışanlar, oxuyanlar yerləşiblər və hər ay Qarabağa

qayıdan vətəndaşların sayı artır. Burada şərait yaradılıb – işıq, su, qaz, yollar, iş yerləri.

Bu gün Qozlukörpü kəndində təxminən 15 meqavat gücündə su elektrik stansiyasının açılışını qeyd etdik. Bu bölgə elektrikle tam təmin edilib. Hətta burada istehsal olunan enerji Azərbaycanın digər bölgələrinə də ötürülür. Yollar çəkilir. Buradan Tərtərə qədər, Kəlbəcərə qədər yollar tikilir, genişlənilir. Bu gün “Dəmirli” Filiz Emalı Kompleksinin fəaliyyəti ilə də tanış oldum. Orada 1000-ə yaxın iş yeri yaradılır. Yəni iş yerləri ilə bağlı heç bir problem olmayacaq. Həm dövlət, həm özəl sektor tərəfindən şərait yaradılır. Eyni zamanda, bu gözəl, səfalı, mənzərəli təbiətdən istifadə edərək əkinçilik, heyvandarlıq, arıçılıq, meyvəçilik – bütün bu işlərlə mütləq məşğul olmaq lazımdır ki, siz burada rahat, fəravan yaşayasınız.

Kişi sakini: Bu gün üçün Sizə çox-çox təşəkkür edirik. Siz dünyaya sübut etdiniz ki, Qarabağ Azərbaycandır! Sağ olun, var olun.

Qadın sakini: Mən Ağdərənin Çapar kəndindənəm. Mən bir şəhidin anasıyam, bir şəhidin də bacısıyam.

Prezident İlham Əliyev: Allah rəhmət eləsin.

Qadın sakini: Bu gün mənim yanımda ikinci bir oğlum yoxdur. Azərbaycanın qeyrətli oğlanları mənim oğlumdur. Oğlum məni Sizə əmanət edib. Mən Azərbaycanın bütün şəhid anaları adından Sizə “Qarabağın qəhrəman oğlu” deyirəm.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun.

Qadın sakın: Siz də bizim ata yurdumuza, şəhidlərin qanı qədər, haqqı qədər müqəddəs olan Qarabağa, Ağdərəyə xoş gəlmisiniz.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Onların qanı, canı bahasına, qəhrəman döyüşçülərimizin şücaəti, rəşadəti hesabına biz bu gün bu torpaqlardayıq. Biz şəhidlərimizin əziz xatirəsini qəlbimizdə əbədi yaşadacağıq. Onu da bildirməliyəm ki, şəhidlərimizin qanını artıq biz döyüş meydanında aldığımız. Onların qanı yerdə qalmayıb. İşğal dövründə dəfələrlə bu sözləri biz eşitmişik, işlətmişik və bu arzularla yaşamışıq. Çünki torpaqların itirilməsi, böyük sayda şəhidlərin şəhadətə ucalması – bütün bu ədalətsizliklər bizi xalq olaraq çox incidirdi, ancaq bizi sarsıtmadı. Biz əyilmədik, iradəmizi göstərdik və döyüş meydanında həm şəhidlərimizin qisasını aldığımız, həm də torpaqlarımızı qaytardığımız. Son 80 il ərzində Azərbaycan kimi tam və mütləq Qələbə qazanan ikinci ölkə olmayıb. Müharibələr olub, münafiqlər olub, bu gün də davam edir. Amma heç biri tam və mütləq Qələbə ilə nəticələnməyib. Ancaq biz böyük xalq olaraq buna nail olduq, özü də cəmi 44 gün ərzində. Ondan sonra da bir gün ərzində. Biz şanlı Zəfərimizi, Zəfər yürüşümüzü iki mərhələyə bölərək həm də cavanlarımızı qoruduq. Çünki əgər 2020-ci il noyabrın 10-da müharibə dayanmasaydı, bəlkə də minlərlə şəhid verməli olacaqdıq. O cümlədən bax burada, bu dağlarda, Ağdərə dağlarında, Kəlbəcər dağlarında, Laçın dağlarında, Ağdamın minalanmış zolaqlarında minlərlə şəhid verə bilərdik. Biz onları qoruduq, onları qurban vermədik. Ancaq bildirdik ki, gün gələcək və biz bütün Qarabağı qaytaracağıq, ərazi bütövlüyümüzü bərpa edəcəyik, mənfur düşməni torpaqlarımızdan qovacağıq və tam Qələbə qazanaçağıq. İndi də burada, – bir tərəfdə şəhid anası, bir tərəfdə ağbirçək, – sizinlə bərabər durmuşuq. Bu, çox xoşbəxt bir hissdır, xoşbəxt bir gündür, gözəl bir gündür. Sizi ürəkdən təbrik edirəm, burada xoşbəxt yaşayın. Sağ olun.

Sakinlər: Allah Sizi qorusun!

Sonra foto çəkdirildi.

Kişi sakın: Cənab Prezident, Allahdan Sizə uzun ömür, cansağlığı arzu edirik. Həmişə bizim yanımızda olmusan, biz də sənin arxanda.

Digər kişi sakın: Allah o “dəmir yumruğu” düşmənlərimizin başının üstündən əskik etməsin. Amin. “Dəmir yumruq”, “Qarabağ Azərbaycandır!”

Qadın sakın: Mənim ən böyük sevincim Vətənimə qayıtmaq olsa da, həyatda ən böyük arzum cənab Prezidentlə görüşmək idi. Getdiyim bütün yerlərdə deyirdim ki, bir gün mənim əlim o kişiyyə çatacaq. Mənim əlim çatdı. Ən böyük sevincim, cənab Prezidentlə görüşməkdir.

Kişi sakın: Çox sağ olun. Allah Sizi qorusun.

Qadın sakın: Çox istərdim ki, gələcəkdə bir dəfə də Ağdərədə, Çaparda mənim evimin qonağı olasınız. Allahım Sizi qorusun. Amin.

Prezident İlham Əliyev: Gələrik, əlbəttə, hələ çox görüşəcəyik. Bu gün Ağdərə şəhərinin təzə Baş planı məna təqdim ediləcək. Ağdərə şəhərini də biz yenidən quracağıq, necə ki, artıq doqquz kəndi abadlaşdırmışıq. Şəhəri də quracağıq. Bura çox gözəl bir sənaye və turizm mərkəzi olacaq. Bu səfalı yerlər göz oxşayır. Hər tərəf dağ, meşə, gözəl hava, bulaqlar, çaylar. Ona görə Ağdərənin gələcək inkişafı çox parlaq olacaq. İşğalçılar bu ərazidə faktiki olaraq heç bir salamat bina qoymayıblar. Bax, təmir edilmiş bütün bu binalar bu gün dövlət tərəfindən təmir edilib. Ancaq talançılıqla məşğul olublar. “Dəmirli” filiz yatağından bəlkə 2 milyard dollar dəyərinə, bəlkə də çox mis aparıblar. Bu, talançılıqdır, qanunsuz istismardır. İndi biz qayıtmışıq, orada işlər qurulub. Qeyd etdiyim kimi, orada 900-dən çox, təqribən 1000-ə qədər iş yeri yaradılacaq. Özü də tapşırıq vermişəm ki, oraya cəlb olunacaq vətəndaşlar bu bölgədə yaşayan vətəndaşlar olmalıdır. İndi oranı genişləndirmək üçün mütləq əlavə sərmayə də qoyulacaq.

Kənd təsərrüfatı, turizm – yəni bura təbii bir cənnətdir. Amma mənfur düşməni buranı viran qoyub, burada daşı daş üstə qoymayıb. Onlar hər il erməni təşkilatları tərəfindən 100 milyonlarla pul yığirdılar. Onların bir manatını da, bir dollarını da buraya qoymayıblar, hamısını talayıblar. Bizim evlərimizi yandırılar, sizi didərgin salıblar, 1 milyon insanı didərgin salıblar, Ağdamı yerlə-yeksan ediblər, Füzulini də, Zəngilanı da, Qubadlıyı da. Kəlbəcərdə, Laçında, Xocalıda qanunsuz məskunlaşmışdılar. Xocalıya bir eybəcər ad da vermişdilər, amma heç biri tutmadı. Çünki bu torpaqların sahibləri bizik, biz gəlmişik və biz qurub-yaradıırıq.

Qadın sakın: Bütün bunlar Sizin güclü siyasətinizin nəticəsidir, cənab Prezident. Allah ömrünü uzun eləsin.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun. Bundan sonra ancaq müzəffər xalq kimi, qürurlu xalq kimi yaşayacağıq. İnşallah.

Sakinlər: Cənab Prezident, Siz dünyada Azərbaycan xalqının fəxrisiniz, minnətdarıq. Sağ olun, Sizi görməyimizə şad olduq.

İlham Əliyev Ağdərə şəhərinin Baş planı ilə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 13-də Ağdərə şəhərinin Baş planı ilə tanış olub.

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev dövlətimizin başçısına Ağdərənin Baş planı barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Baş plana əsasən şəhərin məskunlaşma ərazisi 444 hektardan 522 hektara çatdırılacaq. 20 illik perspektiv dövr üçün şəhər əhalisinin sayının 14 min nəfər olması proqnozlaşdırılır. Baş planın konseptual sxeminə şəhər mərkəzi, fərdi və əzsıxlıqlı yaşayış sahələri, çoxfunksiyalı və ictimai-ışğuzar zonalar daxildir. Bundan başqa, şəhərdə terras parkı, çayətrafı bulvar, aqroturizm, sənaye və logistika zonalarının yaradılması planlaşdırılır. Baş planla yanaşı, Ağdərə şəhərinin birinci mərhələdə yenidən qurulacaq ərazisi üzrə müfəssəl həllər də hazırlanıb. Şəhərin mənzil fondunun 420 min kvadratmetr olması, həmçinin 80 çarpayılıq xəstəxananın, 2520 şagird yerlik 5 məktəbin, 840 yerlik 5 uşaq bağçasının və peşə məktəbinin inşası planlaşdırılır. Birinci mərhələdə sahəsi 104 hektar olan şəhər mərkəzinin inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur. 2030-cu ilədək şəhərdə 3590 nəfərin məskunlaşması mümkün olacaq. Burada yol və küçələrin uzunluğu 46,8 kilometr, velosiped zolaqlarının uzunluğu isə 10 kilometr təşkil edəcək. Layihə çərçivəsində ictimai və yaşayış binalarının memarlıq həlləri də işlənilib.

Baş planla tanış olan dövlətimizin başçısı müvafiq tapşırıq və göstərişlərini verdi.

Ağdərə şəhərində Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçuları üçün nəzərdə tutulan yaşayış binaları da istismara verilib.

Bildirilib ki, Ağdərədə Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçuları üçün ümumilikdə 3 binada təmir-bərpa işləri görülüb. Dörd və beşmərtəbəli binalardakı 72 mənzildən 8-i birotalı, 36-sı ikiotaqlı, 24-ü üçotaqlı, 4-ü isə dördotaqlıdır. Burada hərbiçilərin və onların ailə üzvlərinin yaşaması və asudə vaxtlarının səmərəli təşkili üçün bütün şərait yaradılıb. Mənzillər su, qaz, elektrik enerjisi, internet, həmçinin mebel dəstləri ilə təchiz edilib. Binaların ətrafında da geniş abadlıq işləri görülüb, yaşıllıqlar salınıb, sakinlərin istirahəti üçün guşələr yaradılıb.

Qeyd edək ki, bu gün Azərbaycan dövləti tərəfindən Milli Ordumuzun şəxsi heyətinin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində ardıcıl işlər görülür. Son illər Prezident İlham Əliyevin tapşırıq və göstərişlərinə uyğun olaraq, hərbi qulluqçuların mənzillə təmin olunması istiqamətində mühüm layihələr icra edilib. Bütün bunlar Müzəffər Ali Baş Komandan tərəfindən qalib Ordunun şəxsi heyətinə göstərilən yüksək qayğının bariz nümunəsidir.

İlham Əliyev 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsini yad edib

Yanvarın 18-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Şəhidlər xiyabanında 20 Yanvar şəhidlərinin əziz xatirəsini yad edib.

Dövlətimizin başçısı “Əbədi məşəl” abidəsinin önünə əklil qoydu.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirildi.

20 Yanvar hadisələri Azərbaycan xalqının tarixinə həm faciəli, kədərli, həm də qəhrəmanlıq, rəşadət səhifəsi kimi daxil olub, müstəqillik, azadlıq uğrunda mübarizənin və yenilməz iradənin rəmzinə çevrilib. 36 il əvvəl doğma Vətəninin, xalqının azadlığını, şərəf və ləyaqətini hər şeydən üstün tutan Azərbaycanın mərd övladları həmin qanlı gecədə canlarından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. Həmin gün Azərbaycan xalqı öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda ilk şəhidlərini verdi. Azadlığa gedən yolda həyatlarını qurban verən Vətən övladları misilsiz fədakarlıqları ilə xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinə tarixi səhifə yazdılar. Sovet qoşunlarının Azərbaycanda törətdiyi qanlı qırğından uzun illər keçməsinə baxmayaraq, xalqımız o dəhşətli günlərin ağrı-acısını unutmur.

Qanlı 20 Yanvar faciəsinə siyasi-hüquqi qiymətin verilməsi ilə bağlı məsələ ilk dəfə məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyevin sayəsində həllini tapdı. Faciənin səhəri günü – 1990-cı il yanvarın 21-də Ulu Öndər Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gələrək

xalqla birgə olduğunu bildirdi, bu qırğını törədənləri pisləyən kəskin bəyanatla çıxış etdi. Dahi şəxsiyyət bu hadisənin hüquqa, demokratiyaya, humanizmə zidd olduğunu bəyan edərək, onun törədilməsini kobud siyasi səhv kimi qiymətləndirdi. Xalqımızın başına gətirilən müsibəti dünyaya çatdıran Ümummilli Lider 20 Yanvar faciəsinin Azərbaycanın o vaxtkı rəhbərlərinin xalqımıza qarşı xəyanəti nəticəsində baş verdiyini və bunun cinayət olduğunu dəfələrlə bəyan edib. Bununla da Ulu Öndər cəsarətini, mərdliyini, xalqının sədaqətli oğlu olduğunu bir daha nümayiş etdirib.

1990-cı ilin iyulunda Moskvadan Vətənə qayıdan Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə həmin il noyabrın 21-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində 20 Yanvar faciəsinə ilk dəfə siyasi-hüquqi qiymət verən qərar qəbul olundu. Bu qərar Ulu Öndər Heydər Əliyev qətiyyətinin təzahürü kimi tarixə düşdü.

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra da 1993-cü ilə qədər iqtidarda olanların heç biri faciə ilə bağlı əsl həqiqəti aşkar etməyə özündə cəsarət tapmadı. Yalnız Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin ölkə rəhbərliyinə qayıdışından sonra 20 Yanvar hadisələrinin hüquqi müstəvidə əsl mahiyyəti açıqlandı. 1994-cü ildə 20 Yanvar hadisələrinə dövlət səviyyəsində tam siyasi-hüquqi qiymət verildi və cinayəti törədənlərin adları ictimaiyyətə çatdırıldı. 20 Yanvar Ümumxalq Hüzün Günü elan edildi.

Azərbaycan xalqı 20 Yanvar faciəsi qurbanlarının xatirəsini dərin ehtiramla yad edir. Vətənimizin azadlığı uğrunda mübarizədə canlarından keçən şəhidlərin xatirəsi daim əziz tutulduğu kimi, onların ailə üzvləri, doğmaları da hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunub. 20 Yanvar şəhidlərinin ailə üzvlərinin və əillərinin sosial müdafiəsinin təmin olunması istiqamətində mütəmadi tədbirlər həyata keçirilir. Onların pensiya təminatı, mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması, yaşayış səviyyəsinin yüksəldilməsi ilə bağlı qanunvericilik bazası yaradılıb.

Ulu Öndərin, ölkəmizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş bütün şəhidlərin ruhları bu gün şaddır. Çünki Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu xalqımızın 30 illik həsrətinə son qoydu, torpaqlarımızı erməni işğalından azad etdi və suverenliyimiz tam bərpa olundu. İndi bütün ərazilərimizdə Azərbaycanın üçrəngli Bayrağı qürurla dalğalanır. Hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri gedir, Böyük Qayıdış Proqramı uğurla icra olunur.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam bərpası bütün şəhidlərimizin, o cümlədən 20 Yanvar faciəsi qurbanlarının qanının yerdə qalmadığını sübut edir.

İlham Əliyevin İsveçrə Konfederasiyasına səfəri

İlham Əliyev Ümumdünya İqtisadi Forumunun illik toplantısında iştirak etmək üçün İsveçrəyə səfərə gəlib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Ümumdünya İqtisadi Forumunun illik toplantısında iştirak etmək üçün yanvarın 19-da İsveçrə Konfederasiyasına səfərə gəlib.

Dövlətimizin başçısını və birinci xanım Mehriban Əliyevanı Sürix şəhərinin beynəlxalq hava limanında rəsmi şəxslər qarşıladılar.

İlham Əliyevin Davosda Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Baş direktoru ilə görüşü olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 19-da Davosda Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesus ilə görüşü olub.

Söhbət zamanı dövlətimizin başçısı ilə Tedros Adhanom Qebreyesusun əvvəlki görüşləri məmnunluqla xatırlandı.

Azərbaycan ilə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı arasında uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyi vurğulandı, ölkəmizin təşkilatın dünyanın müxtəlif bölgələrində həyata keçirdiyi layihələrə dəstəyi qeyd edildi. Bu xüsusda COVID-19 pandemiyası zamanı Azərbaycanın bir sıra ölkələrə könüllü maliyyə yardımı göstərməsi xüsusi olaraq vurğulandı.

Görüşdə Azərbaycan ilə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı arasında əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

İlham Əliyev Davosda “Euronews” televiziyasına müsahibə verib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 20-də Davosda “Euronews” televiziyasına müsahibə verib.

Müxbir: Sizi salamlayırıq və Davosda “Avrasiya Söhbətləri”nə xoş gəldiniz. Bu gün mən məmnunluqla Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevlə söhbət aparacağam. Hazırda bizə qoşulduğunuza görə olduqca minnətdaram. Sizi görmək çox xoşdur. Burada, Davosda dünya liderləri ilə bir araya gəldiyiniz zaman biz hazırda mövcud beynəlxalq sistemin fundamental olaraq yenidən dəyərləndirilməsinin şahidiyik. Bir sözlə, Siz bu dəyişiklik barədə əvvəlcə də xəbərdarlıq etmişdiniz. Ölkəniz dünya quruluşunun bu cür dəyişməsinə necə uyğunlaşır və Sizin dünya liderlərimizə sözlünüz nədən ibarətdir?

Prezident İlham Əliyev: Bilirsiniz, əslində qeyd etdiyiniz kimi, biz elə bir vəziyyətlə üzləşirik ki, beynəlxalq hüquq normaları dünya ictimaiyyətinin bütün üzvləri üçün artıq mütləq görünmür. Buna görə strateji məqsədimiz milli maraqlar əsasında nəticələri əldə etməkdən ibarət idi və beynəlxalq hüquqa tam riayət edərək düzgün hesab etdiyimizi həyata keçirmək idi. Gördüyümüz hər bir iş - istər siyasi inkişaf, istərsə də suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün bərpası beynəlxalq hüquqa və ümumi dəyərlərə uyğun idi. Beləliklə, qeyd etdiyiniz kimi, beynəlxalq münasibətlər bu gün yeni eraya qədəm qoyur. Bu erada vəziyyəti qanunun aliliyi deyil, güc qaydası idarə edir. Biz bunu dünyanın müxtəlif yerlərində görə bilərik. Buna görə o, bir daha göstərir ki, hər ölkə öz strategiya və siyasətini özünün potensialına uyğunlaşdırmalıdır, o cüm-

lənədən mümkün qədər çox ölkələrlə, ilk növbədə öz bölgəsində, sonra isə qlobal müstəvidə yaxşı münasibətlər qurmalıdır. Azərbaycan məhz buna nail oldu.

– **Sizi təbrik etmək istəyirəm. Dünən öyrəndim ki, göstərdiyiniz bütün səylərə görə Siz “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nı alacaqsınız. Təbii ki, bununla gəlib növbəti suala çıxıram. Bildiyiniz kimi, onilliklər ərzində rəqabətə əsaslanan maraq, təsir və dəyişən müttəfiqlikdən sonra Ermənistanla tarixi sülh razılaşması ilə Cənubi Qafqaz qlobal səviyyədə sürətlə inkişaf edir. Regionda risk ilə imkanlar arasında cari tarazlığı necə dəyərləndirirsiniz?**

– Əvvəlcə, təbriklərə görə minnətdaram. Belə nüfuzlu mükafatı almaq mənim üçün böyük şərəfdir. Xüsusən də o, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin qurucusu, mərhum Şeyx Zayed-in adını daşıyır. Mən bu qərarı otuz ildən artıq müddətdə qan tökülməsindən, münaqişə və müharibələrdən sonra Qafqazda sülhün qurulmasında səylərimizə verilən qiymət kimi qəbul edirəm. Bu gün Cənubi Qafqaz, həmçinin yeni inkişaf mərhələsinə daxil olur. Biz beş-altı aydır sülh şəraitində yaşayırıq. Buna öyrəşirik. Öz müstəqillik tariximizdə heç zaman sülh şəraitində yaşamamışıq. Xüsusi hissidir və əlbəttə ki, böyük fürsətdir. Bu gün Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlər artıq əməkdaşlığa çevrilir. Biz Ermənistanı gedən yüklərin daşınmasında bütün məhdudiyyətləri aradan qaldırdıq. Bundan əlavə, biz Ermənistanın böyük dərəcədə asılı olduğu əsas malların, ilk növbədə neft məhsullarının həmin ölkəyə təchizatına başlamışıq. Bu vəziyyətdən hamı udur. Beləliklə, düşünürəm ki, Ermənistan və Azər-

baycanın, eləcə də vətəndaş cəmiyyətinin birgə söyləri ilə biz Qafqazda uzunmüddətli deyil, əbədi sülhə nail olacağıq. Məqsədimiz budur.

– **Biz də buna ümid edirik. İran sizin qonşunuzdur. Orada cərəyan edən böhranla əlaqədar Azərbaycan hansı mövqedən çıxış edir? Bunun Avrasiya məkanında sabitliyə, o cümlədən enerji bazarlarına təsirini necə qiymətləndirirsiniz?**

– Azərbaycan da daxil olmaqla, hər bir ölkə özünün sərhədləri boyu sabitlik haqqında düşünməlidir. Azərbaycana gəldikdə, bizdə ölkə daxilində potensial risklər mövcud deyil. Bütün potensial risklər kənardan qaynaqlana bilər. Bu səbəbdən biz hər zaman qonşuluğumuzda sabitliyin mövcud olması haqqında düşüncəyə sahibik. Biz İranda baş verən müəyyən qeyri-sabitlikdən narahatıq. Bizim üçün regionda sabitlik, proqnozlaşdırılma və sülh ən böyük sərvətdir. Biz işğaldan və müharibədən əziyyət çəkmişik, minlərlə qurban vermişik. Bu gün sülhün və sabitliyin olması istənilən ölkə üçün uğur qazanmağın yeganə yoludur.

Enerji bazarına gəldikdə, gördüyünüz kimi, neftin qiyməti sabitdir – ən azı Azərbaycan üçün məqbul səviyyədədir. Bu, İranda, Venesuelada və ya dünyanın digər bölgələrində olan vəziyyətin neftin qiymətinə ciddi təsir göstərmədiyini nümayiş etdirir. Bu, yaxşı göstəricidir, çünki həm hasilatçıların, həm də istehlakçıların gələcəklərini planlaşdırmaq üçün vəziyyətin proqnozlaşdırıla bilinməsinə ehtiyacı var. Ümid edirəm ki, Cənubi Qafqazda və region ətrafında vəziyyət pisləşməyəcək. Bizim istəyimiz, həqiqətən, bunu görməkdir. Ümid edirəm ki, hər bir ölkə regional sabitliyə və təhlükəsizliyə öz töhfəsini verəcəkdir.

– **Sizcə, Cənubi Qafqaz enerji sektorunda getdikcə artan qüvvə ilə əhəmiyyətinə görə hansı mövqedədir, o cümlədən Avropa İttifaqı istiqamətində?**

– Enerji sektoruna gəldikdə, Azərbaycan Cənubi Qafqazın enerji ehtiyatlarına məxsus və onları Cənubi Qafqazın digər ölkələrinə ixrac edən yeganə ölkədir. Bölgənin digər ölkələri – uzun illər Gürcüstan, indi isə artıq Ermənistan enerji ehtiyatlarını Azərbaycandan idxal edir. Avropa və Avropa İttifaqı ilə isə bizim enerji əməkdaşlığımız artmaqdadır. Biz artıq 16 ölkəyə təbii qaz ixrac edirik və onların 10-u Avropa İttifaqının üzvüdür. Boru kəməri qazı ilə coğrafi əhatəsinə görə Azərbaycan dünyada birinci yerdədir.

Biz təbii resurslara, nəqliyyat sistemə və müasir boru kəmərlərinə malikik. Bizim bir çox Avropa ölkəsi ilə yaxşı münasibətlərimiz var və bu, onlar üçün öz enerji təhlükəsizliyini gücləndirmək imkanındır. Bizim üçün isə bu, premium bazarda ehtiyatlarımızı satmaq fürsətidir. Baxmayaraq ki, biz qazı təkcə Avropaya satmırıq, bu yaxınlarda Suriyaya da ixrac etməyə başlamışıq. Ancaq qiymət baxımından ən yaxşı bazar, əlbəttə ki, Avropa bazarıdır.

– **Azərbaycanın Avropa Parlamenti tərəfindən daimi tənqidinə münasibətiniz və reaksiyanız necədir?**

– Biz artıq buna reaksiya vermirik.

– **Olduqca diplomatik cavabdır.**

– Bəli, biz reaksiya verməyi dayandırmışıq. Keçmişdə biz reaksiya verirdik. Aydın ki, Azərbaycana qarşı olan bu qərəzli vəziyyət Azərbaycanın müstəqil siyasətini həzm edə bilməyən xüsusi lobbicilik qruplarının, xüsusi qüvvələrin fəaliyyətinin nəticəsidir.

Artıq uzun illərdir ki, biz Avropa Parlamenti və Avropa Şurasının Parlament Assambleyası ilə istənilən əməkdaşlığı dayandırmışıq. Biz Avropa Komissiyası ilə əməkdaşlıq edirik və bununla kifayətlənirik.

Düşünürəm ki, Ermənistanın özünün Azərbaycanla əlaqələri yüksək qiymətləndirdiyi bir vaxtda, bizi heç vaxt etmədiyimizdə, o cümlədən Ermənistana qarşı “təcavüzkar mövqedə” olmağımızda ittiham etməklə Avropa Parlamenti özünü çox qərribə vəziyyətə salır.

Ötən ilin avqustunda Ağ Evdə Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsi paraflandı. Mən ümid edirəm ki, Avropa Parlamentinin üzvləri özlərində cəsarət taparaq Azərbaycana qarşı ədalətsiz mövqelərini yenidən nəzərdən keçirəcəklər.

– **Cənab Prezident, Sizinlə hər zaman söhbət etmək xoşdur, bu səhər “Euronews”-a müsahibənizə görə təşəkkür edirik.**

– Dəvətinizə görə təşəkkür edirəm.

İlham Əliyev Davosda Finlandiya Prezidenti ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 20-də Davosda Finlandiya Respublikasının Prezidenti Aleksandr Stubb ilə görüşüb.

Söhbət zamanı Azərbaycan və Finlandiya prezidentlərinin əvvəlki görüşləri məmnunluqla xatırlandı, həmin görüşlər zamanı ölkələrimiz arasında əlaqələrin inkişafı ilə bağlı səmərəli müzakirələrin aparıldığı vurğulandı.

Görüşdə regional məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı, "Nordic-Baltic Eight" qrupuna üzv ölkələrlə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın perspektivlərinə toxunuldu. Eyni zamanda, Azərbaycan-Avropa İttifaqı münasibətlərinin inkişaf perspektivləri qeyd edildi.

İlham Əliyev Davosda "J.P. Morgan" şirkətinin sədri və baş icraçı direktoru ilə görüşüb

Yanvarın 20-də Davosda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dünyanın aparıcı global maliyyə institutlarından biri olan Amerika Birləşmiş Ştatlarının "J.P. Morgan" şirkətinin sədri və baş icraçı direktoru Ceymi Daymon ilə görüşüb.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu və ölkəmizin digər qurumları ilə "J.P. Morgan" arasında mövcud əməkdaşlıq əlaqələrinin əhəmiyyətinə toxunaraq, bunun uzunmüddətli xarakter daşdığını və qarşılıqlı etimada əsaslandığını vurğuladı.

Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə bazarlarında etibarlı tərəfdaş kimi mövqeyini yüksək qiymətləndirən Ceymi Daymon ölkəmizdə sabit investisiya mühitinin olduğunu dedi. O, həmçinin Azərbaycanın ardıcıl maliyyə siyasəti həyata keçirdiyini qeyd etdi.

Ceymi Daymon rəhbərlik etdiyi şirkətin Dövlət Neft Fondu ilə uzunmüddətli əməkdaşlığa xüsusi əhəmiyyət verdiyini, bu tərəfdaşlığın möhkəm institusional əsaslara söykəndiyini və onun daha da dərinləşdirilməsində maraqlı olduqlarını bildirdi.

Söhbət zamanı bu şirkətin SOCAR-ın fəaliyyətinin maliyyələşməsi sahəsində çoxillik əməkdaşlığı məmnunluqla vurğulandı, "J.P. Morgan"la SOCAR arasında tərəfdaşlığın genişləndirilməsi ilə əlaqədar gələcək layihələrlə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

Görüşdə ölkəmiz tərəfindən ABŞ-ın enerji sektoruna investisiya qoyuluşu məqsədilə "J.P. Morgan" şirkətinin cəlb edilməsi, global maliyyə bazarlarında mövcud vəziyyət, beynəlxalq investisiya mühiti və makroiqtisadi çağırışlar ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı, global iqtisadi proseslər fonunda institusional investorlar üçün formalaşan imkanlar və uzunmüddətli əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə olundu.

Qeyd edək ki, idarə etdiyi aktivlərin həcmi 4 trilyon ABŞ dollarından çox olan "J.P. Morgan" şirkəti bankçılıq, investisiya və aktivlərin idarə olunması sahələrində fəaliyyət göstərir. Tarixi 200 ildən artıq dövrü əhatə edən şirkət hazırda dünyanın ən böyük və şaxələndirilmiş maliyyə institutları sırasında yer alır.

İlham Əliyev Davosda “Avrasiyanın iqtisadi özünəməxsusluğunun müəyyənəşdirilməsi” mövzusunda panel iclasında iştirak edib

Yanvarın 20-də Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun illik toplantısı çərçivəsində “Avrasiyanın iqtisadi özünəməxsusluğunun müəyyənəşdirilməsi” mövzusunda panel iclası keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib.

Moderator: 2026-cı ilin Dünya İqtisadi Forumuna və “Avrasiyanın iqtisadi özünəməxsusluğunun müəyyənəşdirilməsi” adlanan sessiyaya xoş gəlmisiniz. Burada müzakirə apardığımız zaman Qərbdən Şərqə doğru rəqabət aparan maraqlar və Qafqaz ilə Mərkəzi Asiyada təsir və gücün tarazlığı ilə səciyyələnən vəziyyət müşahidə edilir. Artan rəqabət fonunda geniş infrastruktur planları və formalaşan ticarət dəhlizləri göz qarşısındadır. Region genişlənən həmin marşrutların əksər hissəsindən necə yararlanırlar və onlar üçün öz rolunu necə gücləndirə bilərlər? Bu gün sessiyada biz həmin mövzuları müzakirə edəcəyik və mən çıxış edəcək şəxsləri böyük şərəf hissi ilə təqdim edirəm. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Serbiyanın Prezidenti Aleksandar Vučić, Türkiyədən “Limak Holding”in İdarə Heyətinin sədri Ebru Özdemir və Ermənistan Respublikasının Prezidenti Vaaqn Xa-

çaturyan. Mənim adım Saşa Vakulinadır. Mən “Euro-news” televiziya kanalının Avropa üzrə müxbiriyəm.

Bu gün keçirilən sessiyada aparıcı olmaqdan və Sizə qoşulmaqdan böyük şərəf hissi duyuram. Mən sessiyanın əvvəlində, icazənizlə, açılış edim və təfərrüatlar haqqında danışım. Azərbaycan və Ermənistan iki ölkənin, eləcə də bütöv regionun kursunu və gələcəyini dəyişən, onilliklər boyu yaşanan faciələrdən sonra tarixi sülh razılaşmasını hazırladılar. Hazırda biz global quruluşun da sürətlə dəyişdiyinə şahidiyik. Bilirsiniz, tarixin ağırlı səhifəsini bağlamaq üçün nə qədər səylər göstərildi. Mən Prezident Əliyev və Prezident Xaçaturyandan soruşmaq istədim: Hazırda Siz gələcəyi necə görürsünüz? Gələcəkdə bizi nə gözləyir? Sizin hər ikinizin bu sessiyada iştirakı artıq özü böyük mesajdır.

Prezident İlham Əliyev: Bəli, siz tam haqlısınız. Ötən ilin avqustunda hər iki tərəf sülh sazişini paraflamaqla və beləliklə, üç onillikdən artıq çəkən müharibə və qan tökməyə son qoymaqla tarixi nailiyyət əldə olundu. Həmin sülh sazişinin nadirliyi ondan ibarətdir ki, o, son qanlı toqquşmadan sonra iki ildən az müddətdə paraflandı. Beləliklə, bu göstərir ki, əgər hər iki tərəfin güclü siyasi iradəsi, sülhə sadıqlığı olarsa,

onda siz kifayət qədər qısa müddət ərzində barışıq əldə edə bilərsiniz. Paraflanmış sənəd bu gün praktiki nəticələrə çevrilir. Biz sülh şəraitində nəinki cəmi 5-6 aydır yaşayırıq və bu vəziyyətdən yararlanırıq, o cümlədən nə Ermənistan, nə Azərbaycan müstəqil ölkələr kimi heç zaman sülhdə yaşamayıblar. 1991-ci ildə müstəqil ölkəyə çevrildiyimiz zaman biz artıq hərbi toqquşmada idik. Lakin bu gün sülhün faydası əməkdaşlığın başlanmasında əks olunur. Olduqca mühüm neft məhsullarının birinci hissəsi Azərbaycandan Ermənistana göndərildi və bu, qiymətlərin aşağı düşməsinə imkan yaratdı.

Beləliklə, iki və ya üç il əvvəl belə addımı tamamilə təsəvvür etmək olmazdı. Lakin bu gün o, artıq reallıqdır. Düşünürəm ki, heç nə bu prosesə müdaxilə edə bilməz. Fikrimcə, əlavə görəcəyimiz işlər ondan ibarətdir ki, hər iki tərəf sülhdə yaşamağın nəticələrini göstərməlidir ki, biz də bu proses çərçivəsində cəmiyyətlərimizin tam dəstəyinin şahidi ola bilək. Lakin mən çox nikbin baxıram, çünki əldə olunan nəticə, həqiqətən, Ermənistanın, Azərbaycanın və Cənubi Qafqazın xeyrinədir. O, vaxtilə çox dərin ədavəti olmuş ölkələrin əməkdaşlıq mərhələsinə gəlib çıxmasının nümunəsini özündə əks etdirir.

Ermənistan Respublikasının Prezidenti Vaaqn Xaçaturyan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin “gələcək bizdən asılıdır” fikri ilə tam razı olduğunu söyləyərək qeyd edib ki, ölkələrimizin liderləri öz siyasi iradələrini qətiyyətlə nümayiş etdirlər: “Cənab Prezident İlham Əliyevin söylədiyi kimi, biz siyasi qətiyyəti sülh üçün nümayiş etdirdik ki, artıq bundan sonra əməli tədbirlər sülhü sübut etsin, təsdiq etsin. Biz 30 ildir bunu görməmişdik. Amma indi isə biz sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayırıq. Bu isə həqiqətən də inanılmaz hadisədir”.

Artıq Azərbaycandan Ermənistana Gürcüstan ərazisi ilə malların nəql edildiyini xatırladan V.Xaçaturyan bu yüklərin birbaşa olaraq iki ölkənin ərazisindən keçəcəyinə əminliyini bildirib.

Ermənistan Prezidenti deyib: Cənab İlham Əliyevə də minnətdaram, görülməli işləri təqdir edirik. Bu gün və yaxud dünən idi səhv etmərsə, Prezident Əliyev qeyd etdi ki, biz sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamağı öyrənməliyik. İnandırım ki, bizim üçün adi vəziyyət deyil, çünki bu sənədlər imzalanmamışdan əvvəl buna öyrəşməmişdik. Hər gün oyanırdıq ki, sərhəddə görəsən nələr baş verib, atışmalar davam edirmi? Bu, bizim üçün hər zaman stres idi. İndi isə mən sizi bir daha əmin etmək istəyirəm ki, biz bu keçmişimizi unudub, gərək artıq konkret layihələr həyata keçirək. Biz uğur qazanacağıq, inanırıq. Bizim sazişlərimiz çox konkret prinsiplərə əsaslanıb. Bəli, ölkə olaraq biz bir-birimizin ərazi bütövlüyünə,

suverenliyinə, yurisdiksiyalarına hörmət edirik, bunlar rəhbər prinsiplərdir. Bəli, sərhədlərimiz bir gün açılacaq və sadəcə, bir neçə il bundan əvvəl siyasi iradə bu səviyyədə deyildi. Eləcə də sırası işgüzar səfərlər olacaq. Sırası vətəndaşlarımız sərhədləri rahat keçərək münasibətlər quracaqlar. Biz bu fürsətlərdən faydalanacağıq və bu əməkdaşlıq nəticəsində Cənubi Qafqaz bütün dünya üçün çox əlverişli regiona çevriləcək.

“Azərbaycan Prezidenti cənab Əliyevə təşəkkür edirəm və bizim Baş nazirimizə də təşəkkürümü bildirməliyəm. Hər iki rəhbərə nümayiş etdirdikləri siyasi iradəyə görə minnətdaram”, – deyən V.Xaçaturyan diqqətə çatdırıb ki, burada bir məqsəd var, o da sülhdür. Sülh də olacaqdır. “Üzr istəyirəm, bir daha təkrar edirəm ki, məsələ hakimiyyətdə qalmaq deyil, sülhə nail olmaqdır. Çünki illər boyu müəyyən siyasi səbəblər ucbatından sülh prosesi yubanır, ancaq danışıqlar davam edirdi və ortalıqda heç bir nəticə yox idi. Elə oldu ki, artıq iki ölkənin rəhbərləri ümumi prinsiplər üzərində razılığa gəldilər”, – deyən o əlavə edib.

Serbiya Respublikasının Prezidenti Aleksandar Vuçiç “Serbiyanın Avropa ilə Asiya arasında körpü rolunu necə görürsünüz?” sualına cavabında müasir dünyada baş verən hadisələr fonunda ölkələrin bir-biri ilə əməkdaşlıq etməyinin vacibliyindən danışaraq deyib: Qafqaz ölkələri Avropa ilə Asiya arasında vasitəçi, eyni zamanda, qovşaq ölkələrdir. Əslində, biz hər üçümüz ölkə olaraq Avropa siyasi icmasının üzvüyük.

İnvestisiya yatırılması baxımından hansı strategiyaların rəqabəti gücləndirə biləcəyi ilə bağlı suala cavabında Türkiyənin “Limak Holding” şirkətinin İdarə Heyətinin sədri Ebru Özdemir bildirib ki, hər bir ölkəyə investisiya uzunmüddətli sabitlik, sülh və əmin-amanlıq olduqda yatırılır. O qeyd edib ki, sabitlik olmadıqda heç kim ölkəyə investisiya qoymayacaq.

Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin tədbirdə iştirakına toxunan E.Özdemir diqqətə çatdırıb ki, sülh və əmin-amanlığın uzunmüddətli olması investorların ölkəyə gələcəyinə dəlalət edir. “TRIPP-lə bağlı imzalanmış sazişi də oxumuşam, kifayət qədər təsbit edilmiş prinsiplər var”, – deyən “Limak Holding”in rəhbəri diqqətə çatdırıb ki, investisiyalar məhz bu kimi sazişlərin sayəsində cəlb olunacaq. O, həmçinin qeyd edib ki, Orta Dəhlizlə bağlı da daha çox iş görülməli.

Serbiya Respublikasının Prezidenti Aleksandar Vuçiç E.Özdemirin fikrinə əlavə olaraq bildirib ki, bu gün sülh, sabitlik heç zaman olmadığı qədər vacibdir.

O, təəssüflə bildirib ki, müasir dünyada müəyyən prinsiplərə riayət edilmir. Heç kəs çoxtərəfilik prinsiplərinə hörmət etmir, bu isə böyük bir xətdir, keçmişdə yol verilən səhvdir.

Moderator: Mən bu sualı Prezident Əliyevə ünvanlamaq istərdim. Siz necə düşünürsünüz? Siz Prezident Vuçiçin dediyi kimi, bu həlli necə görürsünüz? Vəziyyətdən necə çıxmaq olar? Dünyada hazırkı şokların təsirini necə yumşaltmağa çalışırsınız? Çoxtərəfililiyin hazırkı forması və siması nəinki dəyişir, bununla belə, o, ümumiyyətlə, yaxşı işləmir.

Prezident İlham Əliyev: Düşünürəm ki, hər bir şey öz əllərimizdədir. O, sizin gündəliyinizdən asılıdır. O, sizin planınızdan, gələcək üçün baxışlarınızdan asılıdır. Ermənistanla sülhə gəlcə və ondan əvvəl mövcud olmuş 30 illik münaqişəyə toxunduqda, biz bir ölkə, bir xalq kimi çox ağır vaxtlar yaşamışıq: ərazilərin itirilməsini, milyonlarla insanın evsiz qalmasını və məcburi köçkünə çevrilməsini görmüşük. Lakin ümidimizi itirmədik. Ədaləti, beynəlxalq hüququ və suverenliyimizi bərpa etməkdə cəsarətimizi itirmədik. Bu, bizdən 30 il aldı. Həmin vaxt, 30, 20 və 10 il əvvəl və indi beynəlxalq təsisatların davranışı dəyişmədi. Biz dəyişdik bunları. Biz kiminsə gəlib bizim üçün hər bir şeyi düzəldəcəyinə inanmağı dayandırdıq. Beynəlxalq vasitəçiliklə bağlı bütün ümidlərimiz tam alt-üst oldu.

Ali beynəlxalq qurum - Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası ərazilərimizdən erməni qoşunlarının

çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul etdi. Onlar kağız üzərində qaldı. ATƏT və digər beynəlxalq təsisatlar çoxsaylı qətnamələr qəbul etdilər. Onların heç biri biz vəziyyəti öz əlimizə alanadək həyata keçirilmədi. Biz özümüz bunu etdik. Biz ədaləti, beynəlxalq hüququ, suverenliyimizi və ərazi bütövlüyümüzü bərpa etdik, sonra isə sülhə nail olduq.

Biz dayandıq. Otuz il əziyyət çəkmiş ölkənin lideri olaraq lazımı vaxtda dayanmaq olduqca məsuliyyətli və vacib qərar idi. Biz davam edə bilərdik. Mən sizinlə və burada əyləşənlərlə çox açıq danışmaq istəyirəm. Ancaq belə olduğu halda, bu sonsuz müharibələr daha çox əziyyət və qurbanlar ilə nəticələnəcəkdə. Beləliklə, müharibə heç vaxt bitməyəcəkdə. Kimsə bunu dayandırmalı idi və biz buna son qoymaq qərarına gəldik.

Bəli, həmin fəslə bağlamaq və sülh üçün imkanları görməklə bağlı qərar Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin birgə qərarı idi. Dediym kimi, artıq bu, rekord bir sürətlə baş verdi - müharibədən, 2023-cü ilin sentyabr ayının ciddi hərbi toqquşmasından 2025-ci ilin avqust ayınadək. Həmin vaxt mən və Ermənistanın Baş naziri bəyannaməni imzaladıq və sülh sənədi Prezident Trampın iştirakı ilə paraflandı. O isə həmin bəyannaməni şahid kimi imzaladı. Dediym kimi, biz həmin müharibəyə dünyanın bir nömrəli ofisində son qoyduq.

Biz beynəlxalq təsisatlara arxalanmamalıyıq. Mən Aleksandar ilə razılaşıram ki, bu gün vəziyyət heç vaxt olmadığı qədər mürəkkəbdir. Ancaq mən onun bədbinliyini bölüşmürəm, çünki vəziyyət nəzarətə götürülsə, milli maraqlara və rəhbərlik etdiyin xalqa bağlılıq varsa, o zaman uğura nail olmaq mümkündür.

O ki qaldı, çoxtərəflilik, birtərəflilik və proteksionizm, biz bütün bunların iflasa uğradığını görürük. Ümumdünya Ticarət Təşkilatı iflic olub. Yeri gəlmişkən, 30 il ərzində edilmiş dövlətlərə rəğmən biz Ümumdünya Ticarət Təşkilatına qoşulmadıq, çünki öz iqtisadi suverenliyimizi qorumaq istəyirdik. Biz siyasi suverenliyə malik olmaqla yanaşı, müxtəlif tərəflərlə yaxşı münasibət saxlamaq istəyirik.

Biz Avropa İttifaqının 10 üzvü ilə strateji tərəfdaşlıq haqqında sənədlər imzalamışıq. Eyni zamanda, Çin ilə hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq sazişinə maliklik və ABŞ ilə Strateji tərəfdaşlıq nizamnaməsini müzakirə edirik. Bütün bunlar mümkündür və bir-biri ilə ziddiyyət təşkil etmir. Ölkə və onun gələcəyi ilə bağlı aydın baxışa malik olduqda, gücə sahib olduqda və vahid mövqedən çıxış edən cəmiyyətin olduğu təqdirdə haqqınızda və gördüyünüz işlər barəsində kimin nə dediyinin və nə məqalə dərc etdirməsinin heç bir əhəmiyyəti yoxdur.

Beləliklə, mən daha nikbinəm, xüsusilə də bizim Ermənistanla bağlı məsələmizdə. Otuz il davam etmiş müharibə və qan tökülməsindən sonra həqiqi sülhün bərqərar olması hər halda misilsiz bir hadisədir.

Moderatorun sualını cavablandıran Ermənistan Respublikasının Prezidenti Vaaqn Xaçaturyan bildirib ki, Ermənistan ilə Azərbaycanın siyasi rəhbərliyi prinsipial razılığa gəlməseydilər, müharibə davam edəcəkdi: Cənab Prezident İlham Əliyevlə razıyam ki, əks təqdirdə, bu müharibə davam edəcəkdi. Uzun-uzadı davam edəcəkdi. Yəni heç bir gələcək vəd etməyən hadisə olacaqdı. Ona görə də mən müharibəyə, insan itkilərinə gətirib çıxaran heç bir siyasi yanaşmanı qəbul etmirəm.

Ermənistan Prezidenti qeyd edib ki, hər iki ölkə lideri sülh və xalqlarımızın rifahı yolunu seçdi. Bu isə ən ümdə məsələdir. “Mən nikbinəm ki, biz uğur qazanacağıq”, – deyən V.Xaçaturyan bildirib ki, iki ölkə arasında birgə iqtisadi və mədəni layihələr olacaq. Bu məqamla bağlı presedent də var. İki ölkənin vətəndaş cəmiyyətlərinin nümayəndələri artıq görüşüblər. Yaxın gələcəkdə işgüzar insanlar, biznes icmaları da görüşəcəklər. O, həmçinin deyib: Artıq Ermənistanda insanlar avtomobillərinə Azərbaycan benzinini doldururlar. Əvvəllər bu məsələ ilə bağlı düşmənçilik mövqeyi sərgilənirdi. Amma bu, yeni realılıqlardır.

Türkiyənin “Limak Holding” şirkətinin İdarə Heyətinin sədri Ebru Özdemir regionda yaşanan proseslərdən söz açaraq bildirib ki, Azərbaycan ilə Ermənistan arasında çox müsbət işlər görülür. Türkiyə də bu mənada vasitəçi rolu oynayacaq, sərhədlər açılacaq. O deyib: “Azərbaycan bizim qardaş, dost ölkəmizdir. Gürcüstanı da qeyd etməliyik. Bu paneldə biz daha çox regional investisiyalardan danışırıq. Nələri əvvəllər etməmişik? Nələri hazırda həyata keçirməliyik? Nələri daha çox həyata keçirilə bilər? Sülh, sabitlik varsa, niyə də investisiya gəlməsin?”.

Moderator: Çox maraqlı dinamika. Avrasiya regionu və burada təmsil etdiyiniz ölkələr region naminə əməkdaşlığı gücləndirdiyi bir vaxtda, sizin də qeyd etdiyiniz kimi, global geosiyasi mənzərə tamamilə fərqli görünür. Burada parçalanma nəzərə çarpır. Yekun şərh olaraq hər birinizin fikrini öyrənmək istərdim. Həmin parçalanan və həssas global mənzərədə Avrasiyanı necə görürsünüz? Prezident Əliyev, buyurun.

Prezident İlham Əliyev: Avrasiya çox böyük bir coğrafi məkandır. Biz öz regionumuzu, bilavasitə qonşularımızı düşünürük. Şadam ki, müstəqillik illərində biz bütün qonşularımızla çox yaxın işgüzar münasibətlər qura bilmişik. Burada istisna Ermənistandır və bunun səbəbləri hər kəsə məlumdur. Lakin de-fakto sülh bərqərar olduğu üçün biz iqtisadi əməkdaşlığa və ixrac əməliyyatlarına başlamışıq. Azərbaycan Qazaxıstandan və Rusiyadan Ermənistanı yüklərin daşınması ilə bağlı bütün məhdudiyyətləri aradan qaldırıb. Bizə artıq Ermənistandan Rusiyaya yüklərin nəql edilməsi ilə bağlı müraciət daxil olub. Yəni biz de-fakto birtərəfli qaydada dəhlizləri açdıq. Bəli, bu gün bu daşımalar Gürcüstan vasitəsilə həyata keçirilir. Ancaq bir gün bu, Ermənistan ərazisindən həyata keçiriləcək. Bir gün Ermənistanı məxsus yüklər birbaşa Azərbaycan vasitəsilə daşınacaq və həmin gün çox da uzaqda deyil.

Bizim üçün qardaş ölkə olan Türkiyə ilə çox sıx müttəfiqlik münasibətləri qurmuşuq, Türkiyəyə nəhəng sərmayələr yatırmışıq. Bizim Türkiyəyə sərmayələrimizin həcmi 20 milyard dollardan çoxdur. Hazırda biz Gürcüstanı ən böyük sərmayə qoymuş ölkələr sırasındaıyıq. Gürcüstan ərazisindən keçən dəhlizlərlə yanaşı, Amerika Birləşmiş Ştatlarının himayəsi altında həyata keçirilən və TRIPP adlanan bağlantı layihəsi Xəzər dənizindən keçərək Asiyadan Azərbaycana, Ermənistanı, Azərbaycanın bir parçası olan Naxçıvandan Türkiyəyə, oradan isə Avropaya qədər uzanan yeni bir nəqliyyat dəhlizi olacaqdır. Marşrutların çoxluğu

istehlakçıların, təchizatçıların və tranzit ölkələrin xeyrinədir.

Ölkə olaraq biz hər zaman diqqətimizi regional gündəliyimizə yönəldirik. Biz regionda istədiyimizə nail ola bilməyirsə, global məqsədlərdən söhbət gedə bilməz. Ancaq bu gün biz paralel şəkildə gedən Ermənistan-Azərbaycan və Ermənistan-Türkiyə yaxınlaşmasından bəhs edirik. Bu, mütləq paralel şəkildə və eyni vaxtda Türkiyə ilə Ermənistan və Azərbaycan ilə Ermənistan arasında diplomatik münasibətlərin qurulması ilə nəticələniəcək. Bununla da biz geniş coğrafi ərazidə, Avrasiyanın bir hissəsində bağlantı, enerji təhlükəsizliyi, sülh və sabitlik baxımından olduqca əhəmiyyətli addım atırıq. Bu, uzun illər davam edən müharibələrin əməkdaşlığa və tərəfdaşlığa çevrilməsinin nümunəsidir.

Sonra Ermənistan Respublikasının Prezidenti Vaaqn Xaçaturyan bildirib ki, əslində, Prezident İlham Əliyevdən sonra nəsə demək çox çətinidir.

“Çünki Prezidentin söylədiklərini təkrar etməliyəm. Prezident İlham Əliyevin söylədiyi fikirlər bizim fikirlərimizlə, prinsiplərimizlə üst-üstə düşür. İstər Orta Dəhliz marşrutu olsun, istər Cənubi Qafqazın yeni logistika imkanları getdikcə daha mühüm əhəmiyyət kəsb etməyə başlayır. Odur ki, bizim regionumuzun

əhəmiyyəti də istər Avropa İttifaqı, Avropa ölkələri üçün ayrı-ayrılıqda, həmçinin Uzaq Şərqdə getdikcə artmaqdadır”, – deyən Ermənistan Prezidenti sonda vurğulayıb ki, Prezident İlham Əliyevin də söylədiyi kimi, uzunmüddətli və davamlı sülh olmalıdır.

“Mən Cənubi Qafqazdakı dostlarıma görə çox sevinirəm”, – deyən Serbiya Respublikasının Prezidenti Aleksandar Vuçiç Azərbaycanın Serbiyaya yatırdığı sərmayədən söz açıb. Həmçinin bildirib ki, Belqradla Bakı, eləcə də Tbilisi ilə birbaşa aviareys nəzərdə tutulur, Ermənistanla da belə birbaşa uçuşlar təşkil edilə bilər. “Beləliklə, biz gələcəkdə Qərblə yanaşı, Şərqə doğru da əməkdaşlığımızı genişləndirəcəyik, dostlarımızla münasibətlərimizi gücləndirəcəyik”, – deyə o əlavə edib.

Serbiya Prezidenti deyib: “Cənab Prezident İlham Əliyevin söylədiyi fikirlərlə bağlı bir mövqe var: o, həqiqətən də müasir dünyada böyük, dahi liderlərdən biridir və indiki dövrdə belə bir lideri çox nadir halda görmək olur. Bunun çox böyük təsir effekti var və bu, danılmamalıdır. Bəli, biz müasir Azərbaycanı görürük”.

Çıxışının sonunda Aleksandar Vuçiç ümid etdiyini vurğulayıb ki, Serbiya Azərbaycan, Türkiyə, həmçinin Ermənistan kimi mehriban, dost ölkələrin dəstəyi sayəsində çətinliklərin öhdəsindən gələ biləcək.

İlham Əliyev Davosda “BlackRock”un baş icraçı direktoru və “Global Infrastructure Partners” şirkətinin təsisçisi, sədri və baş icraçı direktoru ilə görüşüb

Yanvarın 20-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Davosda aktivlərin idarə olunması üzrə dünyanın aparıcı şirkətlərindən biri olan “BlackRock”un baş icraçı direktoru Larri Fink və bu şirkətin tərkibinə daxil olan “Global Infrastructure Partners” (GIP) şirkətinin təsisçisi, sədri və baş icraçı direktoru Adebayo Ogunlesi ilə görüşüb.

Söhbət zamanı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) ilə “BlackRock” arasında mövcud əməkdaşlığın cari vəziyyəti və inkişaf perspektivləri, həmçinin Azərbaycanda infrastruktur sahəsində potensial investisiya imkanları müzakirə olundu.

Dövlətimizin başçısının Davosa səfəri çərçivəsində Dövlət Neft Fondu ilə “BlackRock” və bu şirkətin tərkibinə daxil olan, global infrastruktur investisiya idarəetmə şirkəti olan “Global Infrastructure Partners” arasında uzunmüddətli əməkdaşlığa dair niyyət protokolumun imzalanmasının əhəmiyyətinə toxunuldu. Sənəd mövcud əməkdaşlığın uzunmüddətli, strateji çərçivədə davam etdirilməsini, eləcə də beynəlxalq infrastruktur investisiya platforması çərçivəsində Azərbaycanda potensial investisiya imkanlarının araşdırılmasını nəzərdə tutur. Niyyət protokoluma əsasən, ARDNF-nin “GIP” tərəfindən idarə olunan infrastruktur fondlarına və birgə investisiya imkanlarına 3-4 il müddətində 1,5 milyard ABŞ dollarınadək kapital qoyuluşu imkanlarının nəzərdən keçirilməsi planlaşdırılır. Əməkdaşlıq çərçivəsində Azərbaycanda regional bulud və süni intellekt tələbatına xidmət edən məlumat mərkəzləri və infrastruktur üzrə potensial investisiya imkanlarının dəyərləndirilməsi, hava limanı infrastrukturunu sahəsində “Global Infrastructure Partners”-in əməliyyat və idarəetmə təcrübəsi nəzərə alınmaqla tərəfdaşlığın perspektivlərinin araşdırılması nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda və ya ölkəmizlə əlaqəli infrastruktur aktivlərinə dair investisiya imkanlarının dəyərləndirilməsi də əməkdaşlığın əsas istiqamətlərindənədir. Niyyət protokolu Dövlət Neft Fondunun global investisiya ekosistemində mövqeyinin möhkəmləndirilməsinə, beynəlxalq tərəfdaşlarla əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsinə və Azərbaycanın strateji əhəmiyyətli infrastruktur sahələrində uzunmüddətli investisiya imkanlarının formalaşdırılmasına töhfə verəcək.

Görüşün sonunda Azərbaycan Prezidentinin iştirakı ilə niyyət protokolumun mübadiləsi mərasimi oldu.

İlham Əliyev Davosda “Azərbaycan rəhbərliyi ilə səhər yeməyi” adlı tədbirdə iştirak edib

Yanvarın 20-də Prezident İlham Əliyev Davosda “Euronews” televiziyasına müsahibəsindən sonra bu telekanalın təşkil etdiyi “Azərbaycan rəhbərliyi ilə səhər yeməyi” adlı tədbirdə iştirak edib.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə müxtəlif ölkələri təmsil edən biznes nümayəndələrinin suallarını cavablandırıb.

Moderator: Sabahınız xeyir, Zati-aliləri, xanımlar və cənablar.

Bu səhər çox xüsusi tədbirdə xoş gördük. Burada Azərbaycan və daha geniş bölgə üçün regional rifahın təmin edilməsi, iqtisadi imkanların yaradılması mövzusunda Azərbaycan rəhbərliyi ilə Davosda ilk səhər yeməyinə xoş gəlmisiniz. Bu gün biz daşımalar, energetika və əlbəttə ki, iqtisadi inkişaf üzrə regional qovşaq kimi Azərbaycanın artan rolunu araşdırmaq məqsədilə Sizi, hökumət rəsmilərini, biznes rəhbərlərini və sərmayədarları salamlayırıq. İndi isə bu sessiyada regional daşımalar, strateji sərmayə prioritetləri və Azərbaycanın dayanıqlı inkişafı ilə bağlı planlarını nəzərdən keçirməyə çalışacağıq. Əvvəlcə, mən böyük məmnuniyyətlə açılış nitqi üçün “Euronews” kanalımızın sədri cənab Pedro Varqas Davidi səhnədə salamlayıram. Xoş gəlmisiniz, Pedro.

Pedro Varqas: Sağ olun. Sabahınız xeyir. Beləliklə, ilk növbədə, icazənizlə deyim ki, “Euronews” burada – Davosda Azərbaycan rəhbərliyi ilə ilk səhər yeməyini təşkil etməkdən fərəh hissi duyur. Azərbaycan çox sürətli templə dəyişir və düşünürəm ki, auditoriyada bu qədər mötəbər qonaqları qəbul etmək və bir araya toplamaq məqsədilə “Euronews”la Azərbaycan arasında birliyi Azərbaycanla müzakirə etmək, onunla birgə işləmək marağını, iradəsini göstərir və həqiqətən, gələcəkdə bu ölkənin ən parlaq ulduzlardan birinə çevrilməsi fürsətini ehtiva edir. Lakin, əvvəla, mən tarixi məqamla başlamalıyam. Çoxsaylı azərbaycanlı dostlarımız və Zati-aliləri, cənab Prezident buradadırlar. Biz, həmçinin Bakının işğalı zamanı sovetlərin müdaxiləsi nəticəsində 130-dan artıq azərbaycanlının həyatını itirdiyi Qara Yanvarın 36-cı ildönümünü bu gün qeyd edirik. Bu gün elə dünyada yaşayırıq ki, geriye qayıtmağa, tarixə nəzər salmağa və yad etməyə ehtiyac duyuruq.

O vaxt baş vermiş faciəli hadisələrə görə Sizə başsağlığı veririk.

İndi isə 2026-cı ildə Azərbaycan sülh içində yaşayır. Azərbaycan bütün ərazi bütövlüyünü bərpa etmiş, inkişafa çalışan, növbəti addımlarını planlaşdıran bir ölkədir. Cənab Prezident, Sizin rəhbərlik keyfiyyətləriniz liderin öz ölkəsinin gələcəyinə necə təsir edə biləcəyini, sülhə necə nail olacağını göstərir. Hətta təklif edərdim ki, Sizə və ermənistanlı həmkarınıza sülh mükafatı verilsin. Məsələn ilə bağlı müzakirə açmaq istəməzdim, lakin əminliklə deyə bilərəm ki, Siz ən mühüm sülh mükafatını artıq əldə etmişsiniz – xalqınızın sülh mükafatını qazanmışınız, ədalətin və rifahın təmin edilməsi tanınır, gördüyünüz işlər sayəsində sülhün bərqərar olduğu etiraf edilir. Bunlar yəqin ki, istənilən təşkilatın hər hansı qızıl medalından və ya digər mükafatından daha dəyərlidir.

Cənab Prezident, Siz fərəh hissi duyan ölkəyə, öz gələcəyinə əmin olan ölkəyə rəhbərlik edirsiniz. Siz də hiss edə bilərsiniz ki, Azərbaycan dünyada öz mövqeyindən əminidir. “Euronews”dan əlavə olaraq, xarici investor kimi biz özəl kapitalımızla Azərbaycana sərmayə yatırmaqdan şadlıq və icazə verin, Azərbaycanın hazırkı mövqeyinin uğurunun təməlinə dayanan üç sahəni qeyd edirəm. Birinci yerdə Sizin diplomatik keyfiyyətləriniz, beynəlxalq diplomatiyanız dayanır. Sizin ölkəniz çox mürəkkəb coğrafiyada salınmış bir körpüdür. Mən Portuqaliyadanam. Bizim üçün çox asandır, İspaniyadan olan qardaşlarımız var. Lakin Sizə deyim ki, onlar da heç də hər zaman qardaşımız olmayıb. Biz beş əsr onlarla vuruşmuşuq. Hər zaman Cənubi Qafqazdakı dostlarıma deyirəm ki, baxın, sərhədlərin olmaması mümkündür. Bildirmək istəyirəm ki, biz, demək olar,

ölkələr arasında fərqlərin müəyyən edilməsində çətinlik çəkirik. Onlar günortalar yatır, qalan vaxtda isə çox səs-küylü olmaqda davam edirlər. Əlbəttə, biz futbolda da qarşılaşırıq. Ümid edirəm ki, yaxın zamanlarda biz Bakıda Azərbaycan ilə Ermənistan arasında futbol meydançasında qarşılaşmanı, 11 oyunçunun digər 11 oyunçu ilə mübarizə aparmasını görə biləcəyik və deyəcəyik, qoy güclü aparsın. Bununla belə, ümidvaram ki, son illərdə Portuqaliyanın töhfəsi o qədər yaxşı olmasa da, biz yaxın vaxtlarda təkmilləşəcəyik.

Cənab Prezident, mən düşündüm ki, bu ilin Davos tədbirində İran məsələsinə dair müzakirələr aparacağıq. Amma görünür, bu tədbir Qrenlandiya ilə bağlı müzakirələrlə keçəcək. Təbii ki, qonşunuz Rusiyadırsa, İrandırsa, qonşuluqda tarixən ərazi iddiaları olan ölkələr varsa, baş çıxarmaq asan deyil. Sizə güc və diplomatiyanın kombinasiyası lazımdır. Məncə, Siz buna nail olmusunuz. Digər tərəfdən, düşünürəm ki, Mərkəzi Asiya ilə münasibətlərinizdə Siz çox mühüm dəyişiklik etdiniz. Əlbəttə, tarixi köklərə gəldikdə, Siz türkdilli ölkəsiniz. Lakin beşliyə, indi isə altılar qrupuna qoşulmağınız vacib an idi və həmin məsələdən dünyanın qalan hissəsi də yararlanmalıdır. Mənim üçün hazırda sərmayələr baxımından bölgəniz ən yaxşı regionlardan və risk-gəlir nisbətinə görə ən yaxşı yerlərdən biridir. Daha çox qərbyönlü sərmayədarlar üçün bu regiona diqqət yetirmək, burada bazarların imkanlarını araşdırmaq məqsədəuyğundur. Bütün küləkləri ilə Bakı heç vaxt bu qədər sakit olmayıb. Siz nəinki körpü saldınız, həmçinin buxta yaratdınız. Həmin buxtada müsəlmanlar, xristianlar və yəhudilər ahəngdarlıq məkanı tapıblar. Əfsuslar olsun ki, bugünkü dünyada normal vəziyyət hər yerdə artıq nadir hadisə hesab edilir. Ölkəniz Xəzər ilə Qara dənizi birləşdirən dünyəvi dövlətdir. Xüsusən də burada - Avropada strateji

meyarlar haqqında danışdıqda, həmin iki dəniz gələcəyimiz üçün çox önəmlidir.

İkincisi, Siz etibarlı iqtisadi tərəfdaşsınız. Ölkədə həyata keçirdiyiniz və davam edən islahatlarla Azərbaycan hazırda xarici sərmayəni qəbul edən, ona açıq olan ölkədir. Düşünürəm ki, imkanların olacağı çox mühüm üç sahəni qeyd etmək olar. Orta sinfə və yerli bazarlara nəzər salsaq, həmin orta sinfə və artıma innovasiya gətirmək, sərmayə yatırmaq üçün bir çox sektorlarda, həqiqətən, imkanlar var. Həcməlin azaldığını görürük, lakin işlərin miqyası birmənalı olaraq, bu azalmanı tamamlayır. Bir sözlə, Azərbaycanda orta sinfin inkişafında böyük imkan var. İngilis dilində danışan ali

təhsilli gənc nəsil var. O, IT sahəsində daha çox ixtisaslaşır. Bu, yekun nəticədə istər texnologiyalarda, istər digər IT sektorlarında imkanlar açacaq.

Nəhayət, infrastruktur barədə danışaq. Əlbəttə, Tramp marşrutu və həyata keçirdiyiniz islahatlarla Azərbaycan həm hava və dəniz limanlarında, həm fiber-optikada, həm də böyük məlumat mərkəzləri baxımından iri infrastruktur sərmayələri üçün təbii qovşağa çevriləcək. Yeri gəlmişkən, mən istəməzdim, böyük məlumat mərkəzləri sahəsində hər hansı digər sərmayədar irəliyə bizdən daha sürətlə getsin. Enerji tarifləri, strateji mövqeyi baxımından Azərbaycan üçün kifayət qədər böyük fürsət yaranacaq. İndi isə rəqəmlərin növbəsi çatdı. Bir halda ki, mən ixtisasca iqtisadçıyam və biz Davosdayıq, gəlin, bəzi rəqəmləri səsləndirək.

Keçən il Sizin qeyri-neft sektorunda ÜDM 2,7 faiz artıb. Əlbəttə, hamımız ötən il enerji sektorunda nələrin baş verdiyini yaxşı bilirik, lakin Azərbaycan digər sahələrdə əhəmiyyətli artımı davam etdirir. Son məlumatlara əsasən, ölkədə adambaşına düşən ÜDM 7 400 dollara çatıb. Ehtimal ki, bunlar ötən həftənin göstəriciləridir.

Mənim heç bir şübhəm yoxdur ki, Azərbaycan biznes üçün açıqdır. Biz deyirik ki, pullarınızı bəyəndiyiniz yerə yatırmalısınız, elə deyilmi? Məhz buna görə də bu gün böyük məmnuniyyətlə elan edirik ki, Alpac Azərbaycan, Özbəkistan və digər regionlar üçün yeni fondumuzun ilk bağlanışını həyata keçirir və buna nail olur.

Bu fond bizim müzakirə etdiyimiz bir çox sahələrə investisiya yatıracaq. Biz fond üçün 250 milyon avro hədəfi üzərində razılığa gəlmişik və görürük ki, yaxın 4-5 il ərzində bu, ölkəyə yarım milyard avroya qədər investisiya cəlb olunmasına gətirib çıxara bilər. Ona

görə də dediyimiz kimi, vəsaitlərinizi bəyəndiyiniz yerə yatırmalısınız.

Düşünürəm ki, bizi izləyən bütün insanları və burada olan hər kəsi dəvət edirik: Bakıya gəlin, Azərbaycanı ziyarət edin, vaxt keçirin, komandalarınızı göndərin, bazarı tanıyın. İmkanlar mövcuddur, hökumət əməkdaşlığa hazırdır. Region, şübhəsiz ki, gələcək üçün strateji əhəmiyyət daşıyır.

Biz tərəfdaşlarımızla qürur duyuruq, Sizin liderliyinizdən ilham alırıq və sülh, dünyəvilik, təhlükəsizlik və güclü iqtisadi inkişaf məkanı olan bu torpaq üçün ümidliyik. Bu gün bizimlə birlikdə olduğunuz üçün çox təşəkkür edirik. İndi isə söhbətin maraqlı hissəsini sizə təqdim edirəm.

Moderator: Çox sağ olun, xanımlar və cənablar, cənab Varqas. Pedro, çox təşəkkür edirəm.

Bildiyiniz kimi, bu gün çox xüsusi bir qonağımız var və onu yenidən səhnədə salamlamaq mənim üçün böyük şərəfdir – Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Zati-aliləri cənab İlham Əliyev.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun.

Moderator: Cənab Prezident, mən düşünürəm ki, əvvəlcə Sizə qısa bir sual verim, sonra isə sözü auditoriyaya verək. Xahiş edirəm, fikirlərinizi cəmləyin və öz suallarınıza hazır olun.

Davosda sərmayədarlar getdikcə daha çox sabitliyə, davamlılığa və uzunmüddətli gəlirlərə diqqət yetirirlər. Bu gün Azərbaycanın əsas strateji investisiya prioritetləri hansılardır?

Prezident İlham Əliyev: Əvvəla, məni dəvət etdiyinə və bu möhtəşəm tədbiri təşkil etdiyinə görə “Euronews”-a təşəkkür etmək istərdim. Həmçinin ölkəmiz və əldə olunan nailiyyətlər barədə deyilən xoş sözlərə görə minnətdaram. Şübhəsiz ki, biz islahatlar yolunda irəliləməyə davam edəcəyik və “Euronews” ilə güclü tərəfdaşlığımız Azərbaycanın olduğu kimi təqdim edilməsi, nailiyyətlərimizin nümayiş etdirilməsi və potensial sərmayədarların cəlb edilməsi üçün bir fürsətdir.

İnvestisiya prioritetlərinə gəldikdə, uzun illər ərzində bizim üçün əsas prioritet enerji sektoru olub. Çünki resurslarımız bizə iqtisadi nailiyyətlərimizi artırmağa və insanların həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmağa imkan verib. Bu gün enerji layihələrinin böyük hissəsi artıq tamamlandı. Bəli, biz fəaliyyətimizi davam etdiririk və beynəlxalq bazarlara təqdim edəcəyimiz daha çox imkanlarımız olacaq. Lakin əsas prioritet artıq qeyri-enerji sektoru, yəni neft və qazdan kənar sahələrdir.

İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi ölkəmiz üçün birinci prioritetdir. Praktik baxımdan bu gün biz bərpaolunan enerji sahəsinə artan marağı görürük. Artıq iki iri bərpaolunan enerji elektrik stansiyasını istismara vermişik və növbəti 6 il ərzində Günəş və külək enerjisi üzrə istehsal gücümüzü əhəmiyyətli dərəcədə artıracağıq.

Başqa sözlə, 2032-ci ilə qədər Günəş və külək enerjisi üzrə 8 gigavatt güc əldə etməyi gözləyirik. Günəş və külək potensialımız çoxdur və biz böyük imkanlar görürük. Biz artıq bir neçə layihə üzrə müqavilələr bağlamışıq və hazırda enerji toplanması qurğuları barədə düşünürük. İlk yer artıq müəyyən edilib.

Biz ötürücü xətlərə investisiya qoyuluşunu gözləyirik, çünki məqsədimiz yaşıl enerjinin ixracıdır. Məlumat mərkəzlərinə gəldikdə isə hesab edirik ki, Azərbaycan sərmayədarlar üçün əsas mərkəzlərdən birinə çevrilə bilər. Birincisi, enerji ucuzdur. İkincisi, əlavə potensialımız var. Hətta bu gün istifadə etmədiyimiz və ötürmə imkanlarının məhdudluğu səbəbindən ixrac edə bilmədiyimiz 2 gigavatt elektrik enerjimiz mövcuddur.

Altı il ərzində bu göstərici 8 gigavata çatacaq və regionumuzda heç bir ölkə bu qədər əlavə gücə malik deyil. Əksər ölkələr idxaldan asılıdır. Bəziləri hətta enerji çatışmazlığı ilə üzləşir. Məhz buna görə də məlumat mərkəzləri üçün maksimum səmərəliliyin əldə oluna biləcəyi yer Azərbaycandır.

Biz bu istiqamətdə fəal işləyirik, o cümlədən Davosda keçirdiyim görüşlər və nümayəndə heyətlərinin təmasları vasitəsilə. Beləliklə, beynəlxalq əməkdaşlıq axtardığımız iki əsas investisiya sahəsi bunlardır.

Üçüncü sahə isə mədəncilikdir. Bu sahə nisbətən yenidir. Çünki nadir metallarımızın əksəriyyəti son beş və iki il ərzində Ermənistanın işğalından azad edilmiş ərazilərdə yerləşir. Hazırda ən müasir texnologiyalardan istifadə etməklə fəal tədqiqat mərhələsindəyik ki, potensialımızı dəqiq müəyyən edək. Potensialın mövcudluğu sovet dövründə aparılmış araşdırmalardan məlumdur, lakin o texnologiyalar tamamilə köhnə idi.

Mədəncilik, bərpaolunan enerji, süni intellekt və məlumat mərkəzləri xarici investisiyaların cəlb olunması üçün əsas hədəflərdir.

Moderator: Müşahidə olunan geosiyasi parçalanma və sanksiyaların təsiri altında münasibətlərin yenidən qurulması şəraitində bağlılıq təşəbbüslərinin dayanıqlığını necə təmin etmək olar? İqtisadi əməkdaşlıq və əlaqəlilik təşəbbüsləri gərgin siyasi münasibətlər olsa belə neytral bir platforma rolunu oynaya bilirmi?

Prezident İlham Əliyev: Biz neft və qaz kəmərlərinin tikintisi üzrə bağlılıq məsələsi ilə məşğul olmuşuq, çünki quru ilə əhatə olunmuş ölkəyik. Neft və qazı ixrac etmək üçün digər ölkələrin ərazisindən keçməliyik. Biz Bakıdan başlayaraq genişmiqyaslı və mürəkkəb boru kəməri layihələrindən birini uğurla həyata keçirmişik. Bakıdan İtaliya sahillərinə qədər uzanan, ümumi uzunluğu təxminən 3500 kilometr olan və bir neçə ölkədən keçən, yəqin ki, ən mürəkkəb qaz kəməri layihələrindən birini uğurla reallaşdırmışıq.

Təsəvvür etdiyiniz kimi, bunu etmək asan deyildi. Çünki biz boru kəmərinin keçdiyi bütün ölkələrin hökumətləri ilə ev sahibi ölkəsi müqavilələrini, kom-

mersiya şərtlərini və tarifləri razılaşdırmalıydıq. Biz bunu etdik. Artıq boru kəməri 5 ildir ki, fəaliyyət göstərir. Neft boru kəməri bundan əvvəl çəkilmişdir. Biz 2006-cı ildə Xəzər dənizindən Aralıq dənizinə qədər uzanan əsas ixrac boru kəmərinin açılışını etdik. Beləliklə bu, ilk bağlılıq layihəsi idi. Sonra artıq qonşu ölkələrlə qurulmuş münasibətlər əsasında biz nəqliyyat sahəsində bağlılıq layihələrinə sərmayə yatırmağa başladıq. Biz başlanğıcını Azərbaycandan götürən, Gürcüstan və Türkiyə ərazisindən keçən, oradan Avropa və Aralıq dənizi limanlarına gedən dəmir yolu xəttinə investisiya yatırdıq. Beləliklə, bu layihə qismən Azərbaycandan Qərbə doğru ərazini əhatə edirdi. İndi isə biz Azərbaycandan Şərq istiqamətində layihə haqqında düşünrük.

Artıq burada qeyd olunduğu kimi, biz keçən il Mərkəzi Asiya Ölkələrinin Məşvərət Şurasının tamhüquqlu üzvü olduq. Bu, beş Mərkəzi Asiya ölkəsinin prezidentləri tərəfindən qəbul olunmuş Beşlik formatını Altılıq formatına çevirmək məqsədilə yekdil qərar idi. Biz bunu Azərbaycana hörmət əlaməti, göstərdiyimiz səylərin qiymətləndirilməsi kimi qəbul edirik. Həmçinin bunu müdriklik əlaməti kimi də qəbul edirik, çünki bu gün Azərbaycandan yan keçmək o deməkdir ki, siz sanksiyalar altındakı ərazilərdən keçməlisiniz. Digər iki variant da mövcuddur, lakin onların hər ikisi Azərbaycandan Şimala və Cənuba - sanksiyaların qüvvədə olduğu zonalarından keçir ki, bu da həm mal göndərənlər, həm də, ilk növbədə, alıcılar üçün rahat deyil. Beləliklə iş elə gətirib ki, Azərbaycan Avropa üçün Mərkəzi Asiya ilə bağlantı yaratmaq məqsədi daşıyan yeganə etibarlı, təhlükəsiz və xoşməramlı təyinat ölkəsidir.

Bizim Avropa İttifaqının "Qlobal Qapılar" adlanan layihəsi haqqında məlumatımız var. Bu layihə Avropalı Mərkəzi Asiya ilə birləşdirəcək və əlbəttə ki, Azərbaycan burada önəmli rol oynayır. Bu vaxtadək biz əsasən öz nəqliyyat infrastrukturumuza - dəniz limanlarına, hava limanlarına, dəmir yollarına, magistrallara sərmayə yatırmağa nail olmuşuq. Beləliklə demək olar ki, hər bir şey artıq hazırdır. Lakin yüklərin həcmi o qədər sürətlə böyüyür ki, biz Dəniz Limanımızın ötürmə qabiliyyətini artırmaq qərarına gəldik. Beləliklə nəqliyyat əlaqələri, o cümlədən "Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu" layihəsi, həmçinin Ermənistanı da Mərkəzi Asiyanın daha geniş regional nəqliyyat şəbəkəsinə daxil edəcək, sülh işinə töhfə verəcək. Çünki Ermənistanın yolları açılacaq, o, tariflərdən faydalar qazanacaq, daha geniş beynəlxalq əməkdaşlıqda iştirak edəcək. Onlar artıq faydaları görürlər, çünki Ermənistanla sülhə nail olduqdan sonra Azərbaycan yüklərin daşınması ilə bağlı bütün məhdudiyyətləri aradan qaldırıb və Azərbaycanın ərazisindən Ermənistanla gedən, Qazaxıstandan və Rusiyadan gələn ilk yüklər artıq göndərilib. Bundan əlavə, biz Ermənistanla

onların əldə edə biləcəyi qiymətdən çox ucuz olan mühüm neft məhsullarını təchiz etməyə başlamışdıq. Bütün bu məsələlər bir-birinə bağlıdır - nəqliyyat əlaqələri, qonşularla yaxşı münasibətlər, sülh, yaxınlıq və qarşılıqlı maraq.

Moderator: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident.

İndi isə söz auditoriyanındır. Sizdən cənab Prezidentə ilk sualı kim vermək istəyir? Əllərinizi qaldırmısınız? Əminəm ki, çoxlu suallar var. Utanmayın. Pedro, sizin sualınız varmı?

Pedro Varqas: Cənab Prezident, Azərbaycana səfər edəndə məni həmişə təsirləndirən məsələlərdən biri daşınmaz əmlakdır, orta seqmentə aid olan insanlardır. İnsanların həyatının daha da yaxşı olduğunu görürük, alıcılıq qabiliyyətinin daha da artdığını görürük. Ümumi götürsək, bu tendensiyanın gələcəkdə necə olacağını görürsünüz və daşınmaz əmlak, nəqliyyat kimi sektorlara, xarici sərmayəyə nə qədər açıqsınız? Bu, orta seqment üçün bir fürsətdir və hesab edirəm ki, gələcək illərdə bu sahədə bir sıçrayış yaşanacaq. Bir çox investor və burada iştirak edən şəxslər bu sektorda xaricilərin iştirakı barədə Sizin mövqeyinizi bilmək istədilər.

Prezident İlham Əliyev: İnvestisiya və islahatlar siyasətimizə uyğun olaraq, biz işsizlik və yoxsulluq səviyyələrinə aid olan məsələyə ciddi yanaşırdıq və onların hər ikisini beş faiz səviyyəsinə azaltmağa nail olduq. Beləliklə, orta seqment hesab olunanların sayı artır və biz Azərbaycanda artan alıcılıq qabiliyyətini görürük.

Bu gün Bakıda bir neçə irimiqyaslı şəhərsalma layihəsi həyata keçirilir. Onlardan biri "Ağ Şəhər"dir. Bu, şəhərin içində olan bir şəhərdir. Gələcək bir neçə ildə burada təxminən 50 min insan məskunlaşacaq. Digəri isə həm də turizm məkanı olan "Sea Breeze" adlanır. Bu layihənin tərkibinə əyləncə xarakterli obyektlər, hotellər və yaşayış binaları daxildir. Layihə hazırda 6 kilometrə çox sahə boyunca uzanır və hətta daha da böyüyəcək. Digər tikinti layihələrini nəzərə almadan, sadəcə, bu iki layihədə satış göstəriciləri onu nümayiş etdirir ki, böyük tələbat var. Mənzil və evləri alanların 70 faizindən çoxu yerlilərdir. Bu, iqtisadi islahatlara və iqtisadi inkişafa görə insanların alıcılıq qabiliyyətinin artdığını göstərir. Eyni zamanda, bu nisbət onu da göstərir ki, Bakı və Azərbaycan əcnəbilər üçün çox cəlbedici olub. Çünki bu gün sərmayədarlar özlərini rahat və təhlükəsiz hiss edəcək yerlərin axtarışındadırlar. Bu nöqtəyi nəzərdən, - bunu həm də Pedro qeyd etmişdir, - multikulturalizm, mədəni və etnik müxtəliflik, qarşılıqlı fəaliyyətin və birgəyaşayışın çox müsbət ruhu, bütün etnik mənsubiyyəti olan insanlar və bütün ənənəvi dinlərin nümayəndələri arasındakı qarşılıqlı hörmət həqiqətən də bu ruhu yaradır ki, insanlar Bakıda ev, mənzil almaq, yay fəslini, tətilini gəlib burada - dəniz sahilində

keçirmək, həmçinin investisiya yatırmaq istəyirlər. Çünki siz tikinti mərhələsində investisiya yatırıqda artıq layihə başa çatdıqdan sonra onu ikiqat qiymətə sata bilərsiniz.

Bu, faktiki olaraq iqtisadi fəaliyyətin ən yaxşı göstəricisidir. Təəssüf ki, Azərbaycanada neft ehtiyatlarının təbii azalması səbəbindən iqtisadiyyatımız sürətlə inkişaf edə bilmir. Lakin qeyd etdiyiniz kimi, qeyri-neft sektoru 2 faizdən çox artıb və neft-qazla əlaqəli olmayan sənaye isə ötən il 5,5 faiz artıb. Prezident olaraq mənim üçün bunlar əsas göstəricilərdir.

Enerji sektoruna gəlcə, biz qaz hasilatını artırırıq, neft hasilatını azaldırıq. Lakin neft hasilatını sabitləşdirmək, hətta artırmaqla bağlı planlarımız var. Ola bilsin ki, indi bu barədə danışmaq tezdir. Ancaq əgər beynəlxalq enerji şirkətləri tərəfindən həyata keçirilən kəşfiyyat layihələri yaxşı nəticələr versə, Azərbaycanda ikinci mühüm neft bumunu yaşaya biləcəyimizə dair çox haqlı ümidlərimiz var. Biz məhz buna ümid edirik.

Moderator: Çox sağ olun. Başqa sual var?

Cenni Conson: Cənab Prezident, Sizə bir qədər əyləncəli sualım var. Bildiyimə görə, Siz xizək sürürsünüz. Azərbaycanda xizək sürmək mənə də nəsib oldu. Təbrik edirəm, orada ən müasir qurğularınız var. Bildiyimə görə, martda Dünya çempionatı keçirəcəksiniz. Bir qədər bu barədə danışa bilərsinizmi?

Prezident İlham Əliyev: Bəli. Mənim xizəkçi olduğumu sizdən eşitmək qızıl medal almaq kimidir. Çünki Cenni həqiqi çempiondur. Çox şadam ki, o, Azərbaycanda xizək sürməkdən zövq alıb. Tədbir başlamazdan əvvəl biz söhbət etdik və mən söylədim ki, bu il Şahdağda Dünya çempionatı keçiriləcək. Beynəlxalq Xizək Federasiyası ilə bizim əlaqələrimiz başlayıb və bu tədbir artıq təqvimə salınıb. Beləliklə, hər il bizdə azı bir tədbir – ya Dünya çempionatı, ya da Avropa çempionatı keçiriləcək. Bu, artıq 10 ildən çoxdur ki, böyük maraq cəlb edən və turistlərin sayının artmasında mühüm rol oynayan yay tədbirimizlə – Formula 1-lə müəyyən dərəcədə balans yaradacaq. İlk Formula 1-dən sonra artım 20 faiz oldu. Bu rəqəm COVID-dən əvvəl davamlı olaraq artırdı. COVID hər şeyi məhv etdi. İndi yenidən artır. Bu, ölkənin təqdimatı idi, çünki bu, şəhər halqası idi. Necə deyirlər, şəhər ətrafında idi, tarixi hissələr, müasir hissələr.

İndi Şahdağda Dünya çempionatı Azərbaycanın qış təqdimatı olacaq. Yeni hotellərin, yeni obyektlərin tikilməsini nəzərə alsaq, ümidvaram ki, bir çox insan xizək sürmək üçün bu məkanı seçəcək. Bu gün yamacların uzunluğu artıq 45 kilometrdir, iki-üç ilə 55 kilometr olacaq. Sözsüz ki, İsveçrə ilə müqayisə oluna bilməz. Lakin bizim regionumuzda ən böyük və ən rahat xizək kurortlarından biri olacaq. Bildiyimiz kimi, biz xizəkçilər üçün ən mürəkkəb hissə ondan ibarətdir ki, avtobusa minirsən, stansiya çatırsan, kabinəyə daxil olursan, 15 dəqiqə gözləyirsən ki, səni yamaca aparsın. Siz Şahdağda birbaşa hoteldən xizəklə düşə bilərsiniz. Siz minimum 30 dəqiqəyə qənaət edirsiniz və bu, sizi daha çox sevindirir. Bunu xatırlatdığınıza görə təşəkkür edirəm. Mənə bu barədə auditoriyanı məlumatlandırmaq imkanı verdi. Bir daha Şahdağa xoş gəlmisiniz!

Cenni Conson: Təşəkkür edirəm.

Prezident İlham Əliyev: Yeri gəlmişkən, biz razılaşdıq ki, birlikdə xizək sürək.

Moderator: Söz verilir ön sırada əyləşən cənaba. Salam.

Demian Potter: Salam, mən "H/Advisors"-dan Demian Potterəm. Cenni, sualına görə təşəkkür edirəm. Gələcək planlarla bağlı məni qabaqladı. Keçmişə nəzər salsaq, Siz Avroviziya mahnı müsabiqəsinə uğurla ev sahibliyi edə bildiniz, həmçinin COP29-a uğurla ev sahibliyi etdiniz. İndi iki mühüm idman tədbiriniz var – xizəksürmə və Formula 1. Artıq ev sahibliyi etdiyiniz tədbirlərdən hansı dərsi çıxardınız və gələcəkdə başqa hansı tədbirlərə ev sahibliyi etmək arzusundasınız?

Prezident İlham Əliyev: İlk dərs o oldu ki, müxtəlif dairələrin bu tədbirlərə qarşı çıxmasına baxmayaraq, siz ölkə üçün doğru olanı etməlisiniz. İstər Avroviziya,

istər COP-la bağlı biz əsassız tənqidlərlə üzləşdik. Xüsusilə COP-la bağlı bizi günahlandırıdılar ki, neft istehsal edən ölkəyik, neft istehsal edən ölkə necə COP-a ev sahibliyi edə bilər. Baxmayaraq ki, Azərbaycandan əvvəl və sonra Azərbaycandan xeyli çox neft istehsal edən ölkələr olub. Lakin sual bizimlə bağlı idi və mən söylədim ki, neftə sahib olmaq bizim günahımız deyil. Biz buna görə günahlandırılmamalıyıq. Bizi neft sərvətimizi necə idarə etməyimiz, onu cəmiyyətdə ədalətli şəkildə necə paylaşdığımızla bağlı qiymətləndirmək lazımdır. Beləliklə, çıxardığımız dərslərdən biri bu idi. Çünki səmimi desək, COP-a birillik hazırlıq müddətində bu macərəyə qoşulduğumuz görə mən dəfələrlə peşman oldum. Çünki həqiqətən də bəzi media qurumlarında tənqid, aqressiyanın səviyyəsi o qədər yüksək idi ki, insanı demək olar, ruhdan salırdı. Buna baxmayaraq, biz yaxşı tədbir keçirmək əzmində idik və bu, təşkilatçılıq baxımından, daha vacibi işə nəticələr baxımından həqiqətən də yaxşı tədbir oldu. Biz 10 il ərzində əldə edilməsi mümkün olmayana nail olduq. Karbon bazarının fəaliyyəti ilə bağlı razılığa gəldik, İtqi və Zərər Fondu fəaliyyətə başladı, həmçinin iştirakçı sayı boykotu təbliğ edənlərə yaxşı cavab oldu. Ermənistandan başqa, bütün ölkələr iştirak etdi. 70 dövlət və hökumət başçısı iştirak etdi. Beləliklə, boykot taktikası uğursuzluğa düşər oldu. Bu, dərs oldu ki, əgər nəyinsə doğru olduğunu düşünürsünüzsə, buna əminsinizsə, bütün müqavimətə, etiraza, bəzən bütün düşmənçiliklərə baxmayaraq bunu etməlisiniz. Bundan əlavə, bu, bizə öz mövqeyimizi təqdim etməyə imkan verdi. Eyni vaxtda neft və qaza sahib olmaqla yanaşı, artıq qeyd etdiyim kimi, biz bərpaolunan enerjiyə böyük sərmayə yatırırıq və bu, bizim məsuliyyətimizin bir hissəsidir. Biz bərpaolunan enerjiyə ona görə sərmayə yatırırıq ki, enerjiyə ehtiyacımız var, ona görə sərmayə yatırırıq ki, məsuliyyətli insanlarıq və ən azı ölkəmizi, regionumuzu yaşayış üçün daha uyğun bir yerə çevirmək istəyirik. Çirkənmə, karbon emissiyaları – bütün bunları biz gözlərimizlə görə bilmirik, lakin əfsuslar olsun ki, biz və uşaqlarımız bunu hiss edirik. Düşünürəm ki, qazıntı yanacağı ilə zəngin olan ölkələr bərpaolunan enerjiyə sərmayə yatıranda onlara hörmət və rəğbətlə yanaşılmalıdır.

Ev sahibliyi etdiyimiz beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlər haqqında danışarkən birini də qeyd etmək istədim. Ötən il ilk dəfə Bakıda, aparıcı idmançıların iştirakı ilə UFC turniri keçirildi. Bu tədbir də bütün əsas televiziya kanalları vasitəsilə yayımlandı. Ümid edirəm ki, UFC turnirinə ev sahibliyi etmək də bir ənənəyə çevriləcək. ABŞ-dan başqa bu turnirə ev sahibliyi edən ölkələrin sayı o qədər də çox deyil və bu turnir vasitəsilə Azərbaycanın dünya xəritəsində yer alması bir daha ölkəmizin imkanlarını, beynəlxalq idman və əyləncə gündəliyinə inteqrasiya olunmağımızı nümayiş etdirir.

Moderator: Təşəkkür edirəm. Metyu Armstrong, Amerikanın global enerji texnologiyaları şirkəti “Baker Hughes”-in dövlət qurumları ilə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri.

Metyu Armstrong: Cənab Prezident, Siz COP29 haqqında danışdınız, mən də şirkətimiz adından həmin tədbirdə iştirak etmək şərəfinə nail oldum. Mən COP29-dan əvvəlki və sonrakı tədbirlərdə iştirak etmişəm və Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, onlara neft hasil edən ölkələr ev sahibliyi edib. Sizi əmin edə bilərəm ki, Azərbaycanda keçirilən tədbir fantastik və təsirli oldu. Sizin tənqidlərə açıq və məsuliyyətli cavablarınızı təqdir edirəm. Biz buna bənzər təkamül prosesini keçmişik, – molekullar əhəmiyyətlidir, elektronların vacibliyi artmaqdadır, – ancaq ölkəniz hər ikisini istehsal edir və bununla da fəravanlıq gətirir.

Avropa ilə qarşılıqlı bağlantı getdikcə əhəmiyyətini artırır. Faydalı qazıntı enerji növləri ilə bağlı bəzi tənqidlərə baxmayaraq, Siz Avropaya qaz ixracını iki dəfə artırmısınız, nəqliyyat və çatdırılma dəhlizlərini genişləndirirsiniz. Sualım belədir: Xəzər dənizi hövzəsində neft və qaz layihələrinə birbaşa Avropa sərmayələrinin qoyuluşunu necə görürsünüz? Sizin pragmatik yanaşmanızın açıq bazarlarda və kapitalın formalaşmasında öz əksini tapmasını görürsünüzmü? Biz Sizin nikbinliyinizi paylaşırıq və hesab edirik ki, Xəzərdə SOCAR və digər şirkətlər tərəfindən hasil ediləcək kifayət qədər neft və qaz ehtiyatları var. Siz Avropadan belə sərmayələrin qoyuluşunu gözləyirsiniz, yoxsa bu sahədə hələ görüləcək işlər var?

Prezident İlham Əliyev: Təəssüflər olsun ki, nə faydalı qazıntı enerji növlərinə, nə də bərpaolunan enerjiyə biz Avropadan əhəmiyyətli sərmayə qoyuluşunu görmürük. Bərpaolunan enerji sahəsində bizim əsas tərəfdaşlarımız BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı, Çin, Böyük Britaniya və Azərbaycandan olan şirkətlərdir. Sərmayədar olmağa maraq göstərən Avropa şirkəti yoxdur.

Faydalı qazıntı növlərinə gəldikdə, ənənəvi olaraq ABŞ və Britaniya şirkətləri bu sahəyə maraq göstərib. bp və AMOCO şirkətlərinin birləşməsindən sonra bu, artıq Britaniya şirkəti hesab olunur. Yəni çox az Avropa şirkəti var – biri Fransa şirkətidir, digəri isə başqa ölkədən. Səmimi desək, biz Avropa şirkətlərindən sərmayə qoyuluşu ilə bağlı böyük maraq görmürük. Həlbuki bu haqda artıq danışdım, Avropa bizim təbii qazımız üçün əsas istiqamətdir.

Keçən il biz 25 milyard kubmetrdən artıq təbii qaz ixrac etmişik. Bu həcm təqribən 13 milyard kubmetri Avropaya ixrac edilib və bu rəqəm artacaq. Bu, Avropa İttifaqının xahişi əsasında edilib. Rusiya-Ukrayna müharibəsinin başlamasından sonra Avropa İttifaqı Komissiyasının Prezidenti Bakiya səfər etdi və biz enerji sektorunda strateji tərəfdaşlıqla bağlı sənəd

imzaladıq. Biz Avropaya qaz təchizatının həcmnin iki dəfə – o vaxtkı 8 milyard kubmetrdən 16 milyard kubmetrə qədər artırmaqla bağlı razılığımızı bildirdik.

Beləliklə, 3 ildən artıq bir dövrdə biz bu rəqəmi təxminən 13 milyard kubmetrə çatdırmışıq və həcm artacaqdır. Birincisi, bizim ixtiyarımızdakı mövcud və yeni qaz yataqlarından əldə ediləcək həcmələr olacaq və bununla bağlı razılaşma əldə edilib. Digər tərəfdən, bərpaolunan enerjinin istehsalı bizə böyük qaz həcmələrinə qənaət etməyə imkan verəcək. Yəni 8 gigavatt həcmində bərpaolunan enerji bizə 3-4 milyard kubmetr qaza qənaət etmək imkanı verəcəkdir ki, həmin qaz da Avropaya nəql edilə bilər.

Budur hazırkı vəziyyət. Hesab edirəm ki, bu gün Azərbaycana faydalı qazıntı növlərinə, bərpaolunan enerjiyə, süni intellektə və məlumatlar mərkəzlərinə sərmayə qoyuluşu Avropa şirkətlərinin marağındadır.

Strateji tərəfdaşlıq nizamnaməsinin hazırlanması ilə bağlı işçi qrupun yaradılması haqqında mən və Prezident Tramp tərəfindən tarixi sənədin imzalanmasından sonra Amerika şirkətləri ilə bizim əməkdaşlığımız heç zaman olmadığı qədər intensivləşib. Biz demək olar ki, həmin sənədi, yəni strateji tərəfdaşlıq xartiyasını yekunlaşdırırıq və ümid edirəm ki, bu, növbəti ay baş tutacaqdır.

Bərpaolunan enerji mövzusu orada öz əksini tapmayıb, – bunun nə ilə bağlı olduğunu anlarıq, – ancaq məlumat mərkəzləri, süni intellekt, bağlantı, enerji və bir sıra digər sahələr həmin xartiyaya daxildir. Biz avqust ayının 8-dən etibarən Vaşinqtona və digər şəhərlərə artıq 4 nümayəndə heyəti göndərmişik. Onların hamısı yaxşı nəticələrlə geri qayıdıb və hesab edirik ki, biz ABŞ ilə yeni mərhələyə qədəm qoyuruq – siyasi, iqtisadi, enerji və hətta müdafiə sahəsində. Bu, Azərbaycan üçün Amerika Birləşmiş Ştatlarından birbaşa sərmayə cəlb etməkdə böyük imkanlar yaradacaqdır və ümid edirəm ki, bizim avropalı tərəfdaşlarımız bu məsələdə geri qalmayacaqlar.

Moderator: Cənab Prezident, bizim 3 dəqiqəmiz var və ilk sırada əyləşən cənabın sualı var, sonuncu çox qısa sual.

Uilyam Lin: Cənab Prezident, burada olmaqdan şərəf duyuram. Mən Londonda BP-də çalışıram. Mən sual deyil, qısa şərh vermək istədim. Cənab Prezident

enerji sektoru ilə bağlı çox təfərrüatlı danışdı və burada əlavə etməli bir məsələ qalmadı. Mən, sadəcə, demək istədim ki, BP şirkəti, yəni əvvəlki AMOCO şirkəti olaraq biz Sizin rəhbərliyinizlə möhtəşəm tərəfdaşlığın bir parçası olmuşuq. Cənab Prezident, Siz əsl tərəfdaşlıq üçün sərmayədarlara çox münbit şərait yaratmışınız. Siz artıq neft və qaz sahəsində Avropa istiqamətində birgə həyata keçirdiyimiz çoxsaylı böyük enerji və infrastruktur layihələri haqqında danışdınız. Bildiyiniz kimi, biz də öz növbəmizdə bərpaolunan enerjiyə sərmayə yatırırıq. Bunlardan biri də yeni ərazilərdə yaradılan Günəş enerjisi layihəsidir və biz hesab edirik ki, bu sahədə daha böyük imkanlar var. Bu, təkcə Azərbaycanın və ətraf mühitin mühafizəsi baxımından vacib deyil. Bu, həm də karbonsuzlaşdırma mənasında BP-nin özünə lazımdır, çünki bizim də belə bir öhdəliyimiz var.

Burada qeyd olunmayan iki məsələni də əlavə etmək istədim. Bizim Azərbaycan və SOCAR ilə əməkdaşlığımız ölkə hədudlarını aşır. Biz SOCAR ilə beynəlxalq səviyyədə əməkdaşlıq etmək arzusundayıq və bununla bağlı SOCAR-ın rəhbərliyə ilə olduqca uğurlu müzakirələr aparırıq. Digər məsələ texniki imkanlar və bacarıqla bağlıdır. Azərbaycanda çox böyük istedadlar var və biz bundan bə daxilində də faydalanırıq. Biz də həmin istedadları yetişdirərək dünyaya təqdim edirik. Bizim bir sıra çox yüksək səviyyəli nümayəndələrimiz azərbaycanlılardır. Onlar böyük hazırlığa malikdirlər, BP daxilində beynəlxalq karyera qura biliblər, ölkəni, BP-ni və bizi global səviyyədə dünyada güclü şəkildə təmsil edirlər. Əlavə etmək istədiyim bu qədərdir.

Moderator: Xoş sözlərə görə təşəkkür edirəm. Təəssüflər olsun ki, cənab Prezidentin bu gün çox gərgin qrafiki var, ancaq bu səhər bizimlə bir yerdə olduğuna görə gəlin, onu alqışlayaq.

İlham Əliyev Davosda Çexiyanın Baş naziri ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də Davosda Çex Respublikasının Baş naziri Andrey Babişlə görüşüb.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında siyasi, iqtisadi, enerji, maşınqayırma, nəqliyyat və digər sahələri əhatə edən əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğu vurğulandı. Müna-sibətlərimizin dərinləşdirilməsində müxtəlif səviyyələrdə qarşılıqlı səfərlərin önəminə toxunuldu.

Azərbaycan Prezidenti və Çexiyanın Baş naziri əlaqələrimizin perspektivləri, gələcək təmaslar və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi apardılar.

Andrey Babiş Prezident İlham Əliyevi Çexiyaya rəsmi səfərə dəvət etdi. Dövlətimizin başçısı da öz növbəsində Çex Respublikasının Baş nazirini ölkəmizə rəsmi səfərə dəvət etdi.

Hər iki dəvət məmnunluqla qəbul olundu.

İlham Əliyev Davosda İsrail Dövlətinin Prezidenti ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də Davosda İsrail Dövlətinin Prezidenti İsxak Hersoqla görüşüb.

Söhbət zamanı İsxak Hersoqun ölkəmizə səfərləri və dövlətimizin başçısı ilə görüşləri məmnunluqla xatırlandı.

Azərbaycan-İsrail münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə uğurlu inkişafı vurğulandı. İqtisadi, ticari, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğu qeyd edildi.

Azərbaycan və İsrail prezidentləri əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı məsələləri müzakirə etdilər.

İlham Əliyev Davosda “Sülh Şurasının Nizamnaməsi” sənədinin imzalanma mərasimində iştirak edib

Yanvarın 22-də Davosda “Sülh Şurasının Nizamnaməsi” (“Board of Peace Charter”) sənədinin imzalanma mərasimi keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib.

Sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, tədbirdə iştirak edən digər dövlət və hökumət başçıları “Sülh Şurasının Nizamnaməsi” (“Board of Peace Charter”) sənədini imzaladılar.

İlham Əliyevlə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampın görüşü olub

Yanvarın 22-də Davosda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Tramp ilə görüşü olub.

Görüşdə Donald Trampın yenidən hakimiyyətə gəlməsindən sonra ölkələrimiz arasında müxtəlif sahələrdə əlaqələrin inkişafından məmnunluq ifadə olundu.

Ötən il avqustun 8-də Vaşinqtonda Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh gündəliyinin irəli aparılması ilə bağlı razılaşmaların əldə edilməsində Prezident Donald Trampın tarixi rolu vurğulandı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması istiqamətində atılan addımlara toxundu. Artıq regionda sülhün mövcud olduğunu diqqətə çatdıran Prezident İlham Əliyev bunun iki ölkə arasında ticarət münasibətlərinin yaranmasında da özünü göstərdiyini bildirdi. Bu xüsusda Azərbaycandan Ermənistana neft məhsullarının ixracını, həmçinin idxal edilən taxılın ölkəmiz vasitəsilə Ermənistana çatdırıldığını vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı Zəngəzur dəhlizinin, o cümlədən TRIPP layihəsinin regional bağlantılar baxımından mühüm rol oynadığını qeyd etdi.

Söhbət zamanı ABŞ Prezidentinin sədrliyi ilə yaradılan Sülh Şurasının əhəmiyyətinə toxunuldu, bu qurumun Yaxın Şərqdə sülhü möhkəmləndirmək, eyni zamanda, global münaqişələrin həllinə töhfə vermək baxımından önəmi qeyd edildi. Sülh Şurasına təsisçi üzv dövlət qismində Azərbaycanın dəvət olunması Azərbaycan-ABŞ strateji tərəfdaşlığının və ölkəmizin dünyada sülhün təşviqində oynadığı rolun təcəssümü kimi qiymətləndirildi.

Söhbət əsnasında dövlət başçıları ikitərəfli əlaqələrimizin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi apardılar, müxtəlif səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin və təmasların münasibətlərimizin dərinləşdirilməsində rolunu qeyd etdilər.

İlham Əliyev İsrail Dövlətinin xarici işlər nazirini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da İsrail Dövlətinin xarici işlər naziri Gideon Saarı qəbul edib.

Söhbət zamanı bir neçə gün əvvəl Davosda Azərbaycan və İsrail prezidentlərinin görüşü məmnunluqla xatırlandı, həmin görüş əsnasında ikitərəfli gündəliyimizlə bağlı məsələlərin müzakirə olunduğu bildirildi.

Ölkələrimiz arasında münasibətlərin müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən iqtisadi-ticari, enerji, turizm və digər sahələrdə uğurlu inkişafı vurğulandı, kənd təsərrüfatı, su resurslarının idarə olunması, yüksək texnologiyalar, həmçinin süni intellekt sahələrində əməkdaşlıq məsələləri qeyd edildi, müxtəlif səviyyələrdə qarşılıqlı səfərlərin və təmasların əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi işinə verdiyi töhfəyə toxunuldu.

Eyni zamanda, hökumətlərarası komissiyaanın rolu qeyd edilərək, bu yaxınlarda komissiyaanın növbəti iclasının keçirildiyi vurğulandı.

Gideon Saar onu bu səfərdə böyük biznes və işgüzar dairələrin nümayəndələrinin müşayiət etdiyini deyərək, səfər çərçivəsində keçiriləcək Azərbaycan-İsrail biznes-forumunun ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticari əlaqələrin inkişafına töhfə verəcəyini qeyd etdi. O, Azərbaycanda yəhudi icmasına dövlət səviyyəsində göstərilən qayğıya görə Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirdi.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 2-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfərə gəlib.

Əbu-Dabinin Zayed Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan qarşıladı.

İlham Əliyevin Əbu-Dabidə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti ilə görüşü olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin fevralın 2-də Əbu-Dabidə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanla görüşü olub.

Söhbət zamanı Azərbaycan-BƏƏ ikitərəfli əlaqələrinin strateji tərəfdaşlığa əsaslandığı vurğulanaraq, ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın bütün sahələrdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi, enerji, həmçinin bərpaolunan enerji, mədəni, humanitar və digər istiqamətlərdə inkişafından məmnunluq ifadə olundu, münasibətlərimizin genişlənməsində hər iki prezidentin Azərbaycana və BƏƏ-yə qarşılıqlı səfərlərinin, görüşlərinin önəmi qeyd edildi.

Görüşdə Əbu-Dabidə Azərbaycanın və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Silahlı qüvvələri arasında keçirilən “Sülh Qalxanı – 2026” birgə əməliyyat-taktiki təliminin əhəmiyyətinə toxunuldu, bu təlimlərin iki ölkənin Silahlı qüvvələri arasında operativ hərbi uyğunluğun inkişafına töhfə verəcəyinə əminlik bildirildi və bunun gələcəkdə də davam etdirilməsinin önəmi vurğulandı.

Dövlət başçıları əlaqələrimizin perspektivlərinə və gələcək təmaslara dair fikir mübadiləsi apardılar.

Sonra Azərbaycan və BƏƏ prezidentlərinin iştirakı ilə “Cənub Qaz Dəhlizi” QSC-də İqtisadiyyat Nazirliyinə məxsus qeyri-nəzarət payının müəyyən hissəsinin Əbu-Dabi Milli Neft Şirkətinin investisiya qolu olan XRG şirkətinə satışı ilə bağlı alqı-satqı müqaviləsinə dair sənəd imzalandı.

Qeyd edək ki, səfər çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Müdafiə Nazirliyi arasında müdafiə əməkdaşlığı razılaşması barədə niyyət məktubu da imzalanıb.

Azərbaycan və BƏƏ prezidentləri bu sənədlərin ölkələrimiz arasında əlaqələrin daha da inkişafına təkan verəcəyinə əminliklərini bildirdilər.

Söhbət zamanı Bakı ilə Əbu-Dabi arasında qardaşlaşma münasibətlərinin yaradılması məsələləri də qeyd edildi.

Azərbaycanın və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin prezidentləri Əbu-Dabidə “Sülh Qalxanı – 2026” birgə əməliyyat-taktiki təlimini izləyiblər

Fevralın 3-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan iki ölkənin Silahlı qüvvələrinin hərbi qulluqçularının iştirakı ilə Əbu-Dabidə keçirilən “Sülh Qalxanı – 2026” birgə əməliyyat-taktiki təlimini izləyiblər.

Yaşayış məntəqəsi, dağlıq ərazi və dəniz mühitində keçirilən birgə təlimdə qanunsuz silahlı dəstələrin aşkarlanaraq zərərsizləşdirilməsi, ələ keçirilmiş gəmi üzərində nəzarətin bərpası, terrorçu ünsürlərin zərərsizləşdirilməsi və girovların azad edilməsi, yaralıların təxliyəsi, yaşayış məntəqəsində ictimai təhlükəsizliyə təhdid yaradan iğtişas və sabotaj xarakterli fəaliyyətlərin qarşısının alınması, eləcə də yanğınsöndürmə fəaliyyətləri üzrə tapşırıqlar yerinə yetirilib.

Qeyd edək ki, təlimin əsas məqsədi ölkələrimizin hərbi kontingentinin antiterror əməliyyatları üzrə peşə bacarıqlarını təkmilləşdirmək, dayanıqlı sülhün təmin olunmasına töhfə vermək və qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi aparmaqdır.

İlham Əliyev Əbu-Dabidə Ermənistanın Baş naziri ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 4-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Əbu-Dabi şəhərində Ermənistan Respublikasının Baş naziri Nikol Paşinyanla görüşüb.

Tərəflər ABŞ Prezidenti Donald Trampın ev sahibliyi və şahidliyi ilə baş tutan Vaşinqton Sülh Sammitinin nəticələrinin həyata keçirilməsi istiqamətində əldə olunan irəliləyişi alqışlayıblar. Onlar Ermənistan və Azərbaycan arasında normalaşma prosesinin ikitərəfli əsasda irəlilədilməsində müsbət dinamikanın qorunub saxlanmasının vacibliyini vurğulayıblar.

Tərəflər hər iki cəmiyyətin sülhün faydalarına real həyatda şahid olduqlarını qeyd ediblər. Onlar ikitərəfli ticarətin başlamasından və Azərbaycandan Ermənistana neft məhsullarının ixracının davam etməsindən, həmçinin üçüncü ölkələrdən Ermənistana taxıl və digər malların Azərbaycan ərazisindən tranzitinə həyata keçirilməsindən məmnun olduqlarını bildiriblər. Tərəflər ikitərəfli ticarət və iqtisadi əməkdaşlığı genişləndirmək üçün imkanları araşdırmağı davam etmək barədə razılığa gəliblər.

Onlar, həmçinin vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin qarşılıqlı səfərlərini alqışlayıb və etimad quruculuğu tədbirlərinin genişləndirilməsinin zəruriliyi barədə razılığa gəliblər.

Prezident İlham Əliyev və Baş nazir Nikol Paşinyan TRIPP və digər bağlantı layihələrinin həyata keçirilməsini müzakirə ediblər.

Azərbaycan Prezidenti və Ermənistanın Baş naziri iki ölkə arasında sülhün və sabitliyin daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində söyləri davam etdirməyə hazır olduqlarını bir daha təsdiqləyib, ikitərəfli normalaşma prosesinə dəstək məqsədilə təmasları davam etdirmək barədə razılığa gəliblər.

Əbu-Dabidə “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın təqdimolunma mərasimi keçirilib

Fevralın 4-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtı Əbu-Dabi şəhərində “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın təqdimolunma mərasimi keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib.

Əvvəlcə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin himni səsləndirildi.

“Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı” ilə bağlı videoçarx nümayiş etdirildi.

Sonra Müsəlman Ağsaqqalları Şurasının baş katibi Məhəmməd Əbdülsalam çıxış etdi.

Tədbirdə Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın, Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin, Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin, Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərifin, Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarovun, Livan Respublikasının Prezidenti Cosef Aunun, Türkiyənin birinci xanımı Əminə Ərdoğanın və İordaniya Həşimilər Krallığının Kralı II Abdullahın “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın laureatlarına təbrik videomüraciətləri nümayiş olundu.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan:

– Hörmətli qonaqlar.

Müxtəlif ölkələrdən tədbirdə iştirak edən hörmətli dostlarım.

Sizləri ən səmimi duyğularımla, hörmətlə və sevgi ilə salamlayıram.

2026-cı il Zayed İnsan Qardaşlığı mükafatlarının başda mükafatların sahibləri olmaqla hamımız üçün xeyirli olmasını diləyirəm.

Türkiyədəki 86 milyon qardaşınızın salamlarını sizə çatdırmaqdan böyük məmnunluq duyuram.

2019-cu ildən bəri təqdim edilən mükafatların bilavasitə yaşadığımız günlərdə bütün dünyada sülhə və sabitliyə töhfə verməsini diləyirəm.

Bu mükafatlara layiq görülən Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev ilə Ermənistanın Baş naziri cənab Nikol Paşinyanı ürəkdən təbrik edirəm. Davamlı sülhün bərqərar olması yolunda həm İlham Əliyev qardaşımın atdığı cəsur addımları, həm də cənab Paşinyanın ortaya qoyduğu qətiyyətli iradəni son dərəcə əhəmiyyətli hesab etdiyimi xüsusilə vurğulamaq istəyirəm.

Məqsədi, əhatə dairəsi, məzmunu və ruhu üzərində iki tərəfin də razılıq əldə etdiyi razılaşmanın qüvvəyə minməsi ilə Qafqazın gələcəyində yeni bir səhifənin açılacağına inanıram.

Türkiyə olaraq bölgəmizdə və dünyada əmin-amanlıq, sülh, rifah və sabitliyə yönələn bütün təşəbbüsləri səmimiyyətlə dəstəkləyirik. Qafqazda davamlı sülhün bərqərar olması üçün üzərimizə nə düşürsə etməyə,

ədalətə əsaslanan dostluq körpülərinin qurulmasında fəal şəkildə çalışmağa, inşallah, davam edəcəyik.

Bu düşüncələrlə həm Azərbaycan Prezidenti cənab Əliyevi, həm də Ermənistanın Baş naziri cənab Paşinyanı bir daha təbrik edirəm.

2026-cı il Zayed İnsan Qardaşlığı mükafatlarının bütün insanlıq üçün xeyirli olmasını diləyir, hamınızı sevgi və ehtiramla salamlayıram.

Sağ olun, var olun, salamat qalın!

Prezident Kasım-Jomart Tokayev:

– Əlahəzrətlər, Zati-aliləri, hörmətli qonaqlar.

Mən Prezident İlham Əliyevi və Baş nazir Nikol Paşinyanı “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı” ilə təltif olunmaları münasibətilə səmimi-qəlbən təbrik edirəm. Bu mükafat qarşিদurma məntiqi əvəzinə sülhün, kin əvəzinə məsuliyyətin, keçmiş əvəzinə gələcəyin seçilməsi baxımından müdrik rəhbərliyi qeyd edir.

Dünyanın getdikcə parçalanmış vəziyyətə düşdüyü bir vaxtda belə siyasətin müstəsna mənavi və siyasi əhəmiyyəti var. Sülh sazişi istiqamətində Azərbaycanın və Ermənistanın əldə etdiyi irəliləyiş tarixi əhəmiyyətə malik dönüş nöqtəsidir. Bu, hətta uzunmüddətli münaqişələrin dialoq, məsuliyyət və təmkinlik vasitəsilə həll oluna biləcəyini nümayiş etdirir.

Qarşিদurma və ciddi parçalanma xətləri ilə səciyləndirilən bir dövrdə bu təcrübə göstərir ki, barışıq zəiflik deyil, güc deməkdir. Qazaxıstan üçün Azərbaycan və Ermənistan yaxın, qardaş ölkələrdir. Biz ölkəmizə göstərilmiş etimadı, o cümlədən sülh danışıqlarının mühüm mərhələsinin Almatıda keçirilməsini yüksək qiymətləndiririk. Bu, irəli getməyin yeganə yolunun dialoq olduğu ilə bağlı birgə inamımızın təzahürüdür.

Qazaxıstan Avrasiyada və daha geniş coğrafiyada ardıcıl olaraq sülhü, etimadı və əməkdaşlığı gücləndirən təşəbbüsləri dəstəkləyir. Şeyx Zayed Mükafatı güclü mənavi mesaj daşıyır. O, qardaşlığın təhlükəsizlik, inkişaf və insan ləyaqətinin təmin edilməsi üçün universal prinsip və praktiki təməl olduğunu bir daha təsdiqləyir. Bu mükafat Şeyx Zayed bin Sultan Al Nəhyanın dözümlülük, qarşılıqlı hörmət və dinc birgəyaşayışa əsaslanan davamlı irsini təcəssüm etdirir.

Bu mənada mən Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Əlahəzrət Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyana bu dəyərləri yüksək tutduğuna görə dərin minnətdarlığımı ifadə etmək istədim. Bu prinsiplər konkret siyasi nəticələrdə öz aydın əksini tapır. Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh və əməkdaşlıq bu mirasa yeni məzmun qatır, onun regionun hüddudlarından çox uzaqda olan aktuallığını nümayiş etdirir. Bu, həmçinin beynəlxalq münasibətlərin səmərəli aləti kimi diplomatiyaya etimadı gücləndirib.

Hörmətli Prezident Əliyev, hörmətli Baş nazir Paşinyan. Sizin sülhə güclü sadiqliyiniz milyonlarla insana ümid verdi və mehriban qonşuluq əlaqələrinin, sabitliyin beynəlxalq münasibətlərin ən ali dəyərləri olması ilə bağlı dünya ictimaiyyətinə aydın signal göndərdi. Hər ikiniz böyük müdriklik və dərin baxış nümayiş etdirdiniz. Əminəm ki, balans və məntiqi düşüncəyə əsaslanan

diplomatiya vasitəsilə biz daha sabit və proqnozlaşdırılabilən gələcək qura bilərik.

Təşəkkür edirəm.

Prezident Şavkat Mirziyoyev:

– Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin möhtərəm Prezidenti Əlahəzrət Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri cənab İlham Əliyev.

Ermənistan Respublikasının Baş naziri Zati-aliləri cənab Nikol Paşinyan.

Xanımlar və cənablar.

Bu gün dəyişkən dünyada məsuliyyətli liderlərə, sarsılmaz siyasi iradəyə və problemlərin dialoq vasitəsilə həllinə böyük ehtiyac duyulur. Hazırkı mürəkkəb beynəlxalq vəziyyətdə bu tərzdə qəbul edilən ibrətamiz qərarlar dövlətlər və xalqlar arasında sabitlik bünövrəsini və güclü etimad yarada bilər. Lakin sülh kimi qiyməti olmayan nemət öz-özünə yaranmır. Sülh cəsarəti, digərini dinləmək və ən çətin şəraitdə belə güzəştlər yolunu tapmaq, qəbul edilmiş qərarlar üzrə məsuliyyət daşımaq bacarığını tələb edir.

Tarix göstərir ki, uzunmüddətli və dayanıqlı artım yalnız güzəştlər, qarşılıqlı hörmət və ehtiram mühiti yolu ilə əldə oluna bilər. Şeyx Zayed “İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın laureatlarını – Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri İlham Əliyevi və Ermənistan Respublikasının Baş naziri Zati-aliləri Nikol Paşinyanı səmimiyyətlə təbrik etmək mənim üçün böyük şərəfdir. Uzun sürmüş münaqişəni rəşional şəkildə həll etmək və sülhə nail olmaq mənimə həmin siyasi liderlərin birgə səyləri, heç şübhəsiz, bu nüfuzlu mükafata layiqdir. Əldə olunmuş razılaşma problemin həllində məsuliyyətli yanaşmanın, bütöv regionumuzda sabitliyin təmin edilməsi istiqamətində atılmış tarixi addımın bariz nümunəsidir.

Bu mənada dövlət xadimlərinə belə yüksək mükafatın verilməsi, həmçinin dünyanın mühüm regionlarından birində yaranan dostluq, həmrəylik və yeni əməkdaşlıq ruhunun aydın əməli təsdiqidir. Biz istənilən mübahisənin, münaqişənin yalnız beynəlxalq hüquq və mehriban qonşuluq əsasında siyasi və diplomatik vasitələrlə həllinin tərəfdarıyıq. Bu gün biz xalqımızın ümumi əmin-amanlığı və rifahını yalnız birlik, qarşılıqlı dəstək və tərəfdaşlıq vasitəsilə təmin edə bilərik. Böyük Şeyx Zayed adını daşıyan bu mükafatın layiqli namizədlərə verilməsi faktı həmin əbədi həqiqəti bir daha aydın şəkildə sübuta yetirir.

Fürsətdən istifadə edərək, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin rəhbərliyinin beynəlxalq arenada humanist təşəbbüslərin fəal şəkildə təşviqinə, dialoqun ardıcıl şəkildə gücləndirilməsinə, Əbu-Dabinin global sülh mərkəzinə çevrilməsinə verdiyi olduqca dəyərli töhfəsinə görə təşəkkürümü bildirirəm. Əminəm ki, bu cür nəcib və mərhəmətli işlər beynəlxalq ictimaiyyətin sülhün və təhlükəsizliyin təmin edilməsinə yönəlmiş ümumi səylərinə yeni təkan verəcək. Sizə möhkəm cansağlığı, səadət və şərəfli fəaliyyətinizdə böyük uğurlar arzu edirəm.

Diqqətiniz üçün minnətdaram.

Baş nazir Məhəmməd Şahbaz Şərif:

– Bismillahir-rəhmanir-rəhim.

Zati-aliləri, xanımlar və cənablar.

Çox əziz qardaşım, Zati-aliləri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə nüfuzlu “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın verilməsi münasibətilə ən səmimi təbriklərimi çatdırmaqdan olduqca məmnunam. Mərhum Şeyx Zayed bin Sultan Al Nəhyanın əbədi irsinə, onun sülhə, dinc birgəyaşayış ilə bağlı daim qəlbə yaşayan baxışlarına böyük hörmətin əlaməti olaraq, bu mükafat Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin uzaqgörən rəhbərliyinin söylərini əks etdirir, bu ölkənin global səviyyədə aparıcı diplomatiya mərkəzi olduğunu göstərir.

Xanımlar və cənablar, parçalanma və münaqişələr məngənəsində olan dünyada Prezident Əliyevin qətiyyətli və cəsarətli rəhbərlik keyfiyyətləri hər zaman görünüb, onun gələcəyə yönələn baxışları uzunmüddətli ziddiyyətləri kənara qoyaraq, Ermənistanla tarixi sülh sazişi əsasında sülhə yolun açılmasında, əmin-amanlığın gücləndirilməsində özünü büruzə vermişdir. Həmin olduqca mühüm razılaşma təxminən dörd onillik sürən münaqişəyə son qoydu və beləliklə, Zayed Mükafatının dərinindən təşviq etdiyi insan qardaşlığının, həmrəyliyin, mərhəmətin, ortaq insani dəyərlərin əsl nümunəsini təcəssüm etdirir.

Xanımlar və cənablar, Pakistan ilə Azərbaycanı dərin kökləri olan qardaşlıq, qətiyyətli qarşılıqlı dəstək telləri bağlayır, xalqlarımızı çalışdıqları global sülh, rifah və dayanıqlı inkişaf dəyərləri birləşdirir. Biz Prezident İlham Əliyevin müdrik və düşünülmüş rəhbərliyi ilə Azərbaycanın əldə etdiyi yüksək nailiyyətlərdən fəxr hissi duyuruq. O, Qafqazda və onun hüduqlarından kənarda sülh və sabitliyin qətiyyətli carçısı kimi tanınır. Pakistan həmin Sazişi nəinki Azərbaycan və Ermənistan, o cümlədən bütöv region üçün yeni əmin-amanlıq və dayanıqlı sülh dövrünün başlanğıcı kimi alqışladı.

Xanımlar və cənablar, mən əziz qardaşım, Prezident İlham Əliyevi bu nüfuzlu mükafatı alması münasibətilə bir daha təbrik edirəm. Ümidvaram və dua edirəm ki, uzaqgörən rəhbərinin söyləri ilə qardaş Azərbaycan xalqı uzunmüddətli sülhə, əmin-amanlığa və tərəqqiyə doğru addımlarını davam etdirdirsin.

Sağ olun.

Prezident Sadır Japarov:

– Hörmətli İlham Heydər oğlu Əliyev.

Hörmətli Nikol Vovayeviç Paşinyan.

Sizə 2026-cı il üzrə “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı” ilə təltif edilməyiniz münasibətilə səmimi təbriklərimi çatdırıram. Qırğız Respublikası 2025-ci il avqustun 8-də Vaşinqton şəhərində aranızda keçirilmiş görüşün nəticələrinə dair Birgə Bəyannamənin imzalanmasını xüsusi məmnuniyyət hissi ilə alqışladı. Bu, sadəcə, siyasi və diplomatik addım deyil, Cənubi Qafqazda davamlı sülhün, təhlükəsizliyin və qarşılıqlı etimadın gücləndirilməsinə xidmət edən həqiqətən də tarixi bir nailiyyətdir. Onu da xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, hörmətli İlham Heydər oğlu və hörmətli Nikol Vovayeviç

görməli dövlət xadimliyinin, uzaqgörən liderliyin və siyasi məsuliyyətin ən yüksək səviyyəsini nümayiş etdirdilər. Qırğız Respublikası qəti şəkildə əmindir ki, ölkələriniz arasında münasibətlərin tam bərpası, ilk növbədə, hər iki xalqın mənafeyinə xidmət edir və davamlı sülhün güclü təməlini yaradır. Bu mənada biz sülh sazişinin ən qısa zamanda imzalanması istiqamətində Bakı və İrəvanın son vaxtlardakı söylərini tam dəstəkləyirik. Biz iki ölkə arasında qarşılıqlı etimadı gücləndirən və dayanıqlı sülh arxitekturasının yaradılmasına töhfə verən bu prosesin hərtərəfli dəstəklənməsinə hazırıq.

Qırğız Respublikası bu sahədə özünün tarixi təcrübəsinə xüsusi əhəmiyyət verir. Bu mənada onu da qeyd etmək istəyirəm ki, Qarabağda münaqişənin dayandırılması və insanların həyatının xilas edilməsi üçün 1994-cü ildə imzalanmış Bişkek Protokolu diplomatik pragmatizmin və məsuliyyətin vacib nümunəsi oldu.

Bildiyiniz kimi, Qırğız Respublikası qonşu dövlətlərlə sərhəd məsələlərini təcridən həll etdi. 2025-ci ildə Qırğızıstan, Tacikistan və Özbəkistan arasında olan sərhədin üç ölkəni birləşdirən hissəsinə dair razılaşma imzalandı. Uzun illər ərzində biz sərhəd məsələləri ilə bağlı çağırışları ardıcıl şəkildə həll etməyə çalışmışıq. Nəticədə bütün məsələlərin yalnız dostluq, mehriban qonşuluq, qarşılıqlı dəstək və qarşılıqlı etimad ruhunda həll edilməsi mümkün oldu. İnanıram ki, Azərbaycan və Ermənistan eyni şəkildə sülh münasibətlərinə nail olacaqlar və iki xalq arasında harmoniya, dostluq və firavanlıq naminə uzunmüddətli əməkdaşlığın möhkəm təməlini qoyacaqlar.

2026-cı il üzrə “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın Münsiflər Komitəsinin hörmətli üzvləri, belə nəcib məqsəd naminə çalışaraq vacib missiyanın davamlı irəlilədilməsinə görə sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Sizin əhəmiyyətli fəaliyyətinizin sülhün gücləndirilməsi və qarşılıqlı anlaşmaya töhfə verməsi üçün davamlı olmasını diləyirəm. Arzu edirəm ki, fəaliyyətiniz dünya ictimaiyyətini həmrəylik, qarşılıqlı dəstək və insan ləyaqətinə hörmət kimi dəyərlər ətrafında səfərbər etsin.

Prezident Cosef Aun:

– Hörmətli qonaqlar.

Həm öz adımdan, həm də Livan xalqı adından Fələstin Rifah Təşkilatını “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”na layiq görülməsi münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edirəm. Məsuliyyətli inkişaf və humanitar fəaliyyət nümunəsi olan bu qurum fərqli proqramları vasitəsilə həm Fələstində, həm də Livandakı qaçqın düşərgələrində minlərlə fələstinlinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına inkişaf və yardım sahələrində göstərdiyi böyük söylərlə misilsiz töhfələr vermişdir. Fələstin xalqının üzləşdiyi davamlı böhranlar və çətinliklər fonunda onların öz torpaqlarına və milli kimliklərinə bağlı qalmaq əzmini və mətanətini alqışlayıram. Bir daha vurğulayıram ki, Fələstin davasını dəstəkləyən və bu yolda böyük fədakarlıqlar edən Livan Yaxın Şərq probleminin 2002-ci il Beyrut Sammitində qəbul edilmiş “Ərəb Sülh Təşəbbüsü” çərçivəsində ədalətli, hərtərəfli və qalıcı

həllindən başqa alternativ görmür.

Xanımlar və cənablar, eyni zamanda, Ermənistan Respublikasının Baş naziri Nikol Paşinyanı və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri İlham Əliyevi Ermənistan və Azərbaycan arasındakı sülh təşəbbüsünün eyni mükafata layiq görülməsi münasibətilə təbrik etməkdən şərəf duyuram. Bu mükafat iki ölkə arasında uzunsürən münaqişəyə son qoyan və region xalqlarının daha təhlükəsiz gələcəyi üçün yeni sabitlik səhifəsi açan tarixi sülh sazişinin yüksək qiymətləndirilməsidir. Bu nailiyyət bir daha sübut edir ki, siyasi cəsarət səmimi iradə ilə birləşdikdə münaqişəni fürsətə, sülhü isə daimi seçmə çevirmək mümkündür.

Hörmətli qonaqlar, müqəddəs Papa XIV Leonun və Əl-Əzhər Şərifin şeyxi Əhməd Əl-Tayyibin xeyr duaları ilə fəaliyyət göstərən müstəqil Zayed Beynəlxalq Mükafatının rəhbərliyi tərəfindən qaliblərin seçilməsi beynəlxalq səviyyədə yüksək etirafın göstəricisidir. Bu, sülhə və insan ləyaqətinə xidmət edən işlərin dərin bəşəri dəyərini təsdiqləyir.

Sonda bütün qalibləri bir daha təbrik edir, insan qardaşlığının dünyamızı daha ədalətli və dinc gələcəyə aparan bir körpü olaraq qalmasını arzulayıram.

Birinci xanım Əminə Ərdoğan:

– Bu məsuliyyəti cəsarətlə öz üzərinə götürənləri mükafatlandırmaqla, bəşəriyyətin vicdanının hələ də vahid olduğunu və firavan gələcəyin yalnız qardaşlıq ruhu ilə qurula biləcəyini bütün dünyaya elan edirik.

Kral II Abdullah:

– Mənim dostlarım.

İcazə verin, bəşəriyyətimizin ümumi dəyərlərinin bərqərar olunmasına sadıqlıyı təcəssüm etdirən 2026-cı il üzrə “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın təqdimatı kimi mühüm tədbirin təltif olunan hörmətli şəxslərinə və iştirakçılarna İordaniya xalqının səmimi salamlarını çatdırım.

Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh sazişinin, həmçinin həmin razılaşmanı mümkün etmiş insanların və onların göstərdiyi çox böyük səylərin tanınması və qeyd edilməsində hamınıza qoşulmaqdan böyük şərəf hissi duyuram.

Zati-aliləri, əziz dostlarım, bu cür tarixi nailiyyət münasibətilə Sizi təbrik edirəm. Cəsarətli sülh seçimini etdiyinizə görə təbrik edirəm. Bu nailiyyət Sizin inanılmaz cəsarət və rəhbərlik keyfiyyətlərinizin nəticəsidir.

Uğurunuz onilliklər boyu davam etmiş münaqişəyə baxmayaraq, sülhün üstün tutulması mümkünlüyünün nümunəsidir.

O, bütün dünyadakı, xüsusən də bölgədəki insanlara ümid verir ki, onlar gələcəkdə sülh, təhlükəsizlik və sabitlik şəraitində yaşasınlar, övladlarını böyütsünlər, işləsinlər və inkişaf etsinlər.

Zati-aliləri, bilirəm ki, biz qarşılıqlı anlaşmanı təşviq etmək və uzunmüddətli sülhə nail olmaq üçün davamlı dialoqun vacibliyinə eyni şəkildə inanırıq. Biz hamımız insan qardaşlığının, yan-yana yaşamağın gücünə və bəşəriyyətin bir hissəsi kimi bütün millətlər, mədəniyyətlər və dinlərdən olan xalqlara hörmətlə yanaşmanın qüdrətinə qəti şəkildə inanırıq.

Həmin prinsipləri fəaliyyətdə nümayiş etdirdiyinizə görə Sizə minnətdaram. Sülhün həyatımız boyu hamı üçün əlçatan olması ümidini dünyaya verdiyinizə görə Sizə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mərasimdə çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

– Biz əvvəlcə kimin çıxış edəcəyi barədə razılığa gəlməliyik.

Əlahəzrət, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti, əziz qardaşım Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan, münsiflər heyətinin üzvləri, xanımlar və cənablar.

İlk növbədə, bu mükafata görə münsiflər heyətinə dərin minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Birləşmiş

Ərəb Əmirliklərinin banisi, mərhum Şeyx Zayedın adını daşıyan bu mükafata layiq görülmək mənim üçün böyük şərəfdir. O, elə bir böyük lider idi ki, onun uzaqgörənliyi və fəaliyyəti BƏƏ-ni dünyanın ən firavan və ən uğurlu ölkələrindən birinə çevirmişdir.

Əziz qardaşım Şeyx Məhəmməd atasının inkişaf, tərəqqi və davamlı müasirləşmə siyasətini davam etdirir. Bu gün Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri tarixi köklərinə möhkəm bağlı qalmaqla yanaşı, gələcəyə də inamla baxan, sülh və ahəngdar şəraitdə yaşayan bir cəmiyyətin necə qurulması baxımından həqiqətən də bir çox ölkələr üçün nümunədir.

Dinlərarası dialoqun inkişafına verdikləri töhfəyə, həmçinin sivilizasiyaların bir-birinə daha da yaxınlaşması istiqamətində göstərdikləri səylərə görə Əl-Əzhərin böyük imamı, doktor Əhməd Əl-Tayyibə və Roma Papası, Zati-müqəddəsləri Leoya dərin minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Mərasimə ünvanlandıqları xoş müraciətlərində bir daha Azərbaycan və Ermənistan arasında sülhün əhəmiyyətini vurğulayan bütün həmkarlarıma da minnətdarlığımı bildirirəm. Bu sülh təkcə iki ölkə üçün deyil, daha geniş region üçün də böyük əhəmiyyət kəsb edir. Biz 30 ildən artıq müddətdə müharibə şəraitində olmuşuq. İndi isə artıq altı aydır ki, sülh şəraitində yaşayırıq.

Dəfələrlə qeyd etdiyim kimi, biz sülh şəraitində yaşamağı öyrənirik. Sizə deyə bilərəm ki, bu, xüsusi bir hissdır. Biz müstəqillik əldə edəndən bəri heç vaxt sülh şəraitində yaşamamışıq və indi bunu sürətlə öyrənirik. ABŞ Prezidenti Donald Trampın Vaşinqtonda ev sahibliyi etdiyi tarixi Zirvə Görüşündən sonrakı altı ay tərəfdaşlıq, əməkdaşlıq və uzunmüddətli, dayanıqlı sülhə doğru irəliləyiş ayları olmuşdur.

Azərbaycan və Ermənistan arasında sülhün bərqərar olunmasına verdiyi töhfəyə görə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampa da minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. O, 2025-ci il avqustun 8-də üçtərəfli Zirvə Görüşünə ev sahibliyi etmişdir. Həmin Zirvə Görüşünün nəticəsi olaraq Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh sazişi paraflanmış, həmçinin Birgə Bəyannamə imzalanmışdır. Prezident Tramp şahid qismində həmin sənədi də imzalamış və bununla da üç onillikdən artıq davam edən qanlı və ölümcül münaqişəyə son qoyulmuşdur.

Qeyd etdiyim kimi, bu altı ay münasibətlərimizin inkişafı baxımından çox mühüm olmuşdur. Biz təkcə Azərbaycan ərazisindən Ermənistana yük daşımalarına qoyulmuş məhdudiyyətləri aradan qaldırmadıq, eyni zamanda, Ermənistana neft məhsullarının ixracına da başladıq. Yəni bu altı ay ərzində biz əməkdaşlığa başlamışıq. Hazırda ticarət əlaqələrimizi genişləndiririk. Bu səhər ermənistanlı həmkarımla görüşdüm və gələcək addımlarımızı müzakirə etdik.

Bugünkü mükafatlandırma mərasimi və hörmətli münisflər heyəti ilə bütün dostlarımız tərəfindən söylərimizin qiymətləndirilməsi olduqca ruhlandırıcıdır. Mən hesab edirəm ki, bizim nümunəmiz öyrənilməli və hələ də müharibə vəziyyətində olanlar üçün yol xəritəsi kimi istifadə edilməlidir. Bizim nümunəmiz göstərir ki, uzunmüddətli münaqişəyə, əzablara və qarşıqlıq

etimadsızlığa baxmayaraq, sülh mümkündür. Hər iki tərəfdən güclü siyasi iradə mövcud olduğu və həmin proses dost ölkələr və beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən dəstəkləndiyi halda, sülh mümkündür.

Əbu-Dabidə keçirilən bu mükafatlandırma mərasimi ilə bağlı qeyd edəcəyim son məqam odur ki, bu mərasim rəmzi məna daşıyır. Çünki Ermənistan ilə Azərbaycan arasında sonuncu danışıqlar raundu ötən ilin iyul ayında, tarixi Vaşinqton Sammitindən cəmi bir ay əvvəl məhz burada baş tutmuşdur. Əziz qardaşımız Şeyx Məhəmmədin dəstəyi ilə sülhün bərqərar olunması üçün son razılığa burada gəldik və həmin razılıq daha sonra Vaşinqtonda rəsmiləşdirilmişdir.

Bugünkü simvolizm havada hiss olunur. Bizi bu nüfuzlu mükafata layiq görənlərə, həmçinin sülhün əldə olunmasında əməyi keçən bütün şəxslərə bir daha dərin minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.

Çox sağ olun.

Sonra çıxış edən **Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan** vaxtilə belə bir nüfuzlu mükafatın Azərbaycan və Ermənistan liderlərinə veriləcəyini təsəvvür belə etməyin mümkün olmadığını xüsusi vurğuladı. O qeyd etdi ki, bu mükafatın verilməsi Ermənistanla Azərbaycan arasında münaqişənin artıq geridə qaldığını bir daha təsdiqləyir.

Ermənistanın Baş naziri bu mükafatı ölkələrimizə beynəlxalq ictimaiyyətin dəstək aktı kimi qiymətləndirdiyini bildirdi. O, çox nüfuzlu şəxslərdən ibarət münisflər heyətinin bu qərarının regionda sülhün güclənməsinə daha da təkan verəcəyini qeyd etdi. Həmçinin xalqlarımız arasında əmin-amanlığın təmin olunması və etimada əsaslanması üçün səylərin davam etdiriləcəyini vurğuladı.

Baş nazir Nikol Paşinyan bir daha ABŞ Prezidenti Donald Trampa sülh sazişinin əldə olunmasına töhfə verdiyinə və bu istiqamətdə səylərini əsirgəmədiyinə görə xüsusi təşəkkürünü bildirdi. O, həmçinin mükafata görə BƏƏ-nin Prezidentinə də xüsusi minnətdarlığını ifadə etdi və bu mühüm tədbirin iştirakçılarına təşəkkürünü çatdırdı.

Daha sonra "Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı"nın digər laureatları – afqanıstanlı qadın hüquqları fəali və tədqiqatçısı Zarqa Yaftalı və "Taavon" Fələstin təşkilatı adından Nabil Qaddumi çıxış etdilər.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə və digər laureatlara "Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı"nı təqdim etdi.

Sonda birgə foto çəkdirildi.

Qeyd edək ki, Roma Papası XIV Leo və Əl-Əzhər Şərifin böyük imamı, Müsəlman Ağsaqqalları Şurasının sədri, professor Əhməd Əl-Tayyib "Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı"nın laureatlarına təbrik məktubları ünvanlayıblar.

Roma Papası XIV Leonun məktubunda deyilir:

"Əziz qardaş və bacılar.

Böyük sevinclə və ümid dolu bir qəlblə Papa Fransisk və Böyük İmam Əhməd Əl-Tayyib tərəfindən İnsan

Qardaşlığı haqqında Sənədin imzalanmasının 7-ci ildönümü və İnsan Qardaşlığı üzrə Dünya Günü münasibətilə Sizə ilk dəfə müraciət edirəm. Bu gün siz insanlığımız üçün ən dəyərli və ümumbəşəri olanı - qardaşlığımızı, Uca Tanrının surətində yaradılmış hər bir insanı birləşdirən o sarsılmaz bağı qeyd edirsiniz.

Bu gün qardaşlığa olan ehtiyac uzaq ideal deyil, təxirəsalınmaz bir zərurətdir. Biz hazırda saysız-hesabsız qardaş və bacılarımızın zorakılığın, müharibənin dəhşətlərindən əziyyət çəkdiyini görməzdən gələ bilmərik. Xatırlamalıyıq ki, "hər bir müharibənin ilk qurbanı insan ailəsinin qardaşlığa olan içdən gələn çağırışıdır" (Papa Fransisk, Fratelli Tutti ensiklik məktubu, 3 oktyabr 2020-ci il, §26). Birləşmə sülh qurmaq arzusu tez-tez "köhnəmiş utopiya" kimi rədd edildiyi bir vaxtda (eyni mənbə, s.30) biz qətiyyətlə bəyan etməliyik ki, insan qardaşlığı bütün münaqişələrdən, fərqliliklərdən və gərginliklərdən güclü, yaşanabilən bir reallıqdır. Bu, hörmət, paylaşma və şəfqət prinsiplərinə sadıq qalaraq hər gün reallaşdırılması vacib olan potensialdır.

Bu mənada, mən Zayed Mükafatı Komitəsinin üzvlərinə ünvanladığım son müraciətimdə də vurğuladığım kimi, "sözlər kifayət deyil" (11 dekabr 2025). Ən dərin inanclarımız daimi olaraq real və əməli səylərlə inkişaf etdirilməlidir. Həqiqətən də "fikirlər və nəzəriyyələr səviyyəsində qalmaq, onları müntəzəm və praktik xeyriyyə fəaliyyətləri ilə ifadə etməyə nail olmamaq ən dəyərli ümidlərimiz və arzularımızın belə zəifləməsinə və solmasına səbəb olacaq" (Apostol Sərəncamı Dilexi Te, 4 oktyabr 2025, 119). Qardaş və bacılar kimi biz

hamımız periferiyada qalmamalı, daha böyük mənəvi aidiyyət duyğusu ilə bir-birimizə yaxınlaşmalıyıq (müq. Fratelli Tutti, 95).

Biz bu gün "Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı" vasitəsilə həmin dəyərləri "insan mehribanlığı və xeyriyyəçiliyin səmimi nümunələrinə" çevirənlərə ehtiramımızı izhar edirik ("Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı" Komitəsinin üzvlərinə müraciət. 2026, 11 dekabr 2025). Bizim mükafatçılarımız - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri cənab İlham Əliyev, Ermənistan Respublikasının Baş naziri Zati-aliləri cənab Nikol Paşinyan və xanım Zarqa Yaftalı çox vaxt körpülər inşa etmək əvəzinə sədd çəkənlər dünyasında ümid saçanlardır. Onlar etinasızlığın asan yolunu deyil, həmrəyliyin çətin yolunu seçməklə hətta ən dərin köklü bölünmələrin belə konkret fəaliyyət nəticəsində aradan qaldırılma biləcəyini nümayiş etdirdilər. Onların fəaliyyəti sübut edir ki, qardaşlığın işığı qardaş qırğınının qaranlığı üzərində zəfər çala bilər.

Nəhayət, mən bu təşəbbüsə göstərdiyi davamlı dəstəyə görə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Prezidenti Zati-aliləri Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyana minnətdarlığımı bildirir, həmçinin Zayed Komitəsinə onun baxışı və əxlaqi mövqeyinə görə təşəkkür edirəm. Gəlin, birlikdə işləməyə davam edək ki, qardaşlıq sevgisinin dinamizmi hər kəs üçün vahid yol olsun və "digərləri" sayılanlar artıq yad və ya təhlükə kimi deyil, bir qardaş və ya bacı kimi qəbul edilsin.

Uca Tanrının xeyir-duası hər birinizin və bütün bəşəriyyətin üzərində olsun".

Əl-Əzhər Şərifin böyük imamı Əhməd Əl-Tayyib isə məktubunda yazır:

“Mərhəmətli və rəhmli Allahın adı ilə.

Həmd olsun Allaha. Rəbbimiz Allahın rəsulu Məhəmməd və onun ailəsinə, məsləkdaşlarına və onun bütün davamçılarına sülh və xeyir-dua olsun.

Əziz qardaşlar və bacılar.

Allahın salamı, rəhmi və bərəkəti üzərinizə olsun!

Dəyərlərin məsuliyyətə, ümidin isə reallığa qovuşduğu bu münasibətlə Beynəlxalq İnsan Qardaşlığı Gününün bu gün qeyd edilməsində Sizlərə qoşulmaqdan böyük sevinc hissi duyuram. Bu gün Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən insan qardaşlığının illik əsasla qeyd edilməsi günü kimi seçilib və 2026-cı il üzrə “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın laureatlarının təltifi üçün fürsətdir. Bu gün həmin mükafat rəmzi tanınma məfhumunun hüddudlarını aşaraq, mənəvi istinadgaha çevrilərək, bütün xəliqəyə xatırladır ki, bəşəriyyət nə qədər də təlatümlərlə ağırlaşsa və ya mürəkkəb anlar onun gözü qarşısında qalxsə belə qəlblərin səmimi, məramların həqiqi, iradənin birləşdiyi təqdirdə özünün mənəvi imanı ilə rabitədə qalmağa qadirdir.

Yeddi il öncə bəşəriyyət Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində həlledici və tarixi ana şahid oldu. O anlarda mən rəhmətlik qardaşım, Zati-müqəddəsləri Papa Fransiskə bu zamanədə dünyanın durumu ilə bağlı dərin narahatlığımı bildirərək, yeni nəsillər üçün daha yaxşı gələcək naminə səmimi ümidlərimi bölüşdüm. Elə bir an yaranmışdır ki, zamanə sanki süst görünən halda, Katolik Kilsə Rəhbəri və Əl-Əzhərin böyük imamı Əbu-Dabidə “İnsan Qardaşlığı Sənədi”nin imzalanmasına şahidlik ediblər. Bu sənəd hər yerdə insan şüuruna bir çağırış və aydın ismarış idi ki, dinlər özünün həqiqi mahiyyətində heç zaman münafiqə və ya qan tökülmə səbəbi olmayıb. Əksinə, dinlər şəfqət cövhəri, qovuşma körpüsü, insan ləyaqətinin qoruyucusu olub və bundan sonra da olacaqdır.

İnsan qardaşlığı nə mərasim münasibətilə söylənilən şüar, nə də ki, məclisvari toplantılarda oxunan moizədir. Əksinə, o, mənəvi öhdəliyin əbədi mübarizidir, sivilizasiya qarşısında məsuliyyətdir. Şüurlu seçim məhz dağıntılar əvəzinə tikib-yaratmağın məntiqinə, cəhalət və yer üzündən silinmə əvəzinə həyat və yaşam mədəniyyətinə əsaslanır. Münafiqələrin artdığı, yaraların dərinləşdiyi, ədavət və təcrid etmək səslərinin daha da ucaldığı bir dünyada ləyaqətlə, ehtiramla və şəərəflə sınaqlardan keçmək üçün insan qardaşlığı vücuti zərurətə, insan həyatının təməl şərtinə çevrilir.

Bu gün sülhə can atan bütün tərəflərlə bir yerdə mən bu mükafata layiq görülmüş Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında tarixi sülh sazişini yüksək dəyərləndirir, onu məmnunluqla qəbul edirəm. Bu münasibətlə mən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri İlham Əliyevi və Ermənistan Respublikasının Baş naziri Nikol Paşinyanı təbrik edir, onlara deyirəm: Siz isbat etdiniz ki, insan dialoqu və səmimi məramlarla münafiqənin uzun səhifələrini bağlamaq, yanaşı yaşamaq üçün yeni üfqləri açmaq, dünyanın bu cür nümunələrə böyük ehtiyacı olduğu

zaman sülh quruculuğu üçün ilhamlandırıcı nümunə göstərmək mümkündür.

Mən, həmçinin qadınların səlahiyyətləndirilməsinin hər hansı qrupun tələbi deyil, cəmiyyətlərin inkişafı və gələcəyinin qorunması üçün həqiqi təməl sütun kimi öz qətiyyəti hesabına qadınların təhsili naminə Əfqanıstanda çalışmış hörmətli bacımız Zərgə Yəftəliyə təbriklərimi çatdırıram.

Eyni zamanda, mən Fələstində hər il bir milyondan artıq insanın həyatına yardım əlini uzadan “Taavon” Fələstin təşkilatına göstərdiyi məxsusi humanitar və inkişaf səylərinə görə təbriklərimi, sonsuz hörmət və ehtiramımı izhar edirəm. Həmin təşkilat məsuliyyətli humanitar fəaliyyətdə özünü doğrultmuş nümunədir və elə bir qurumdur ki, nəinki ağrı-acıları dayandırmağa çalışır, o cümlədən ləyaqəti qoruyur, müqaviməti saxlayır, insanlara öz torpağında möhkəm dayanmasına imdad verir və nəhayət, onların yaşadığı ağır şəraitə, mürəkkəb çətinliklərə baxmayaraq, həyata və ümidə qəti şəkildə inamını qoruyub saxlayır. Bu münasibətlə xeyirxahlıq və dinclik sevdasını yaşayan hər kəsə çağırış edirəm ki, əliyalın Fələstin xalqına, xüsusən də, hələ də üzləşdikləri ağır şəraitdə olan Qəzza insanlarına dəstək verin.

Bu gün burada – Əbu-Dabinin Təsisçilər Memoria-lında eyni mərasim çərçivəsində həmin üç nümunənin bir araya gəlməsi bütün dünyaya mənali ismarışdır: insan qardaşlığı nə coğrafi, nə də ki, tarixi hüddud tanıyır, dardüşüncəli hesablamalara sığmır və irqindən, dinindən, yaxud dərisinin rəngindən asılı olmayaraq, tək və vahid insan məxluquna köklənir.

Böyük insani mahiyyət daşıyan bu münasibətlə mən sülhün yalnız əxlaqi dəyərlərlə qorunub saxlanılmasını, onun yalnız müdriklik, dözümlülük və dinc yanaşı yaşamağa əsaslanmasını bir daha vurğulayaraq, insan qardaşlığı prinsiplərinə qəlbən inamı olan, səmimi himayəsi və qəti dəstəyi ilə seçilən Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti, əziz qardaşım Əlahəzrət Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyana dərin təşəkkürümü bildirməkdən məmnunam. Mən, həmçinin dünya xalqlarına ümid ismarışı gətirən, həmin ali insan dəyərlərini təcəssüm etdirən şəxsləri seçməkdə vaxtını və əməyini sərf etmiş “Zayed İnsan Qardaşlığı Mükafatı”nın münisiflər heyətinə səmimi minnətdarlığımı bildirirəm. Mən bu mükafatı insan şüuruna aid qlobal platformaya çevirmiş, səmimi səylərini göstərmiş və yorulmadan çalışmış, mükafat üzərində işləmiş heyəti və xüsusən də Müsəlman Ağsaqqalları Şurasının baş katibi Məhəmməd Əbdülsalamı ayrıca qeyd etmək istəyirəm.

Yekunda bu gün verdiyimiz ismarış təntənəli mərasimdən yararlanmaq deyil, bütöv bəşəriyyətə səmimi çağırışdır: hamının aydın gördüyü dünyadakı durum haqqında yenidən düşünmək, insanların özünəməxsusluğunu qoruyaraq, bir araya gələrək, ümumi yolda insan qardaşlığı qurmaq, dünyada gələcəyi zorla deyil, anlaşma ilə yaratmaq, sabahı ədavətlə deyil, şəfqət və mərhəmətlə qarşılamaq, yanında olan insan məxluqunu mövcudluqda rəqib deyil, düzgünlük naminə ömür yoldaşı kimi görmək zəruridir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm, Allah-taaladan sizlərə sülh, mərhəmət və xeyir-dua diləyirəm”.

ABŞ-ın Vitse-prezidentinin Azərbaycana səfəri

Bakıda Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vitse-prezidentinin rəsmi qarşılanma mərasimi olub

Fevralın 10-da Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vitse-prezidenti Cey. Di. Vensin rəsmi qarşılanma mərasimi olub.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda ABŞ-ın Vitse-prezidentinin şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vitse-prezidenti Cey. Di. Vensi qarşıladı.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Vitse-prezident Cey. Di. Vensə raport verdi.

Amerika Birləşmiş Ştatlarının və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri Vitse-prezident Cey. Di. Vensə, Amerika Birləşmiş Ştatları nümayəndə heyətinin üzvləri isə Azərbaycan Prezidentinə təqdim olundu.

Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vitse-prezidenti Cey. Di. Vensin qarşısından keçdi.

Sonda rəsmi foto çəkdirildi.

İlham Əliyevin ABŞ-ın Vitse-prezidenti ilə geniş tərkibdə görüşü keçirilib

Fevralın 10-da Bakıda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vitse-prezidenti Cey. Di. Vens ilə geniş tərkibdə görüşü keçirilib.

Qonaqları salamlayan **Prezident İlham Əliyev dedi:** Hörmətli qonaqlar, bir daha Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Sizi görməyə çox şadam. Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vitse-prezidentinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmək bizim üçün böyük şərəfdir. Biz elə indicə ikitərəfli gündəliyimizin müxtəlif aspektlərini, həmçinin regional inkişafı müzakirə etdik. İndi biz daha geniş kontekstdə dialoqumuzu davam etdirəcəyik.

Biz ölkələrimiz arasında münasibətlərə, xüsusilə son altı ayda baş verənlərə yüksək

dəyər veririk. Bu müddət bizim tərəfdaşlığımız üçün tamamilə möhtəşəm olmuşdur. Son altı ayda mənim Prezident Tramp ilə iki görüşüm olub. Bu görüşlər və sizin Azərbaycana rəsmi səfəriniz həqiqətən tərəfdaşlığımızı gücləndirmək üçün qarşılıqlı maraq və qarşılıqlı iradənin olduğunu nümayiş etdirir. Bu gün tərəfdaşlığımız rəsmi şəkildə daha yüksək səviyyəyə qalxacaq. Fəaliyyətin həcmi və komandalarımız arasında qarşılıqlı əlaqələr həqiqətən yüksəksəviyyəli tərəfdaşlıq ruhunu nümayiş etdirir.

Sizə yaxşı vaxt keçirməyi arzulayıram və əminəm ki, səfər bizim güclü əməkdaşlığımıza daha bir töhfə olacaq. Bir daha xoş gəlmisiniz.

Vitse-prezident Cey. Di. Vens dedi: Çox gözəl. Prezident Əliyev, bizi qəbul etdiyinizə görə Sizə və Sizin komandanıza təşəkkür edirəm. Burada ABŞ Hökumətinin ən parlaq nümayəndələrindən bəziləri ayləşib. Prezidentimiz Sizə öz salamlarını, xoş arzularını çatdırır və tərəfdaşlığınız üçün Sizə minnətdardır. Azərbaycan və Ermənistan arasında Prezident Trampın vasitəçilik etdiyi sülh razılaşması düşünürəm ki, onun vasitəçiliyi ilə olan yeddinci və ya səkkizinci sülh razılaşmasıdır. Bilirəm ki, Prezident Tramp bununla çox qürur duyur, çünki o, Sizin ölkənizə, həm də Ermənistana heyrandır. Əfsuslar olsun ki, sonuncu administrasiya bir çox səhvlərə yol verdi. Onların yol verdikləri səhvlərdən biri Azərbaycana münasibətdə çox sərsəm siyasətin yürüdülməsi idi. Biz Prezidentin rəhbərliyi ilə bunu düzəlttik. Buna görə mən çox minnətdaram.

Bilirəm ki, o, aranızdakı tərəfdaşlığa və dostluğa, rəhbər heyətlər və administrasiyalarımız arasında münasibətlərə görə çox minnətdardır. Burada olmaq çox xoşdur. Düşünürəm ki, bizim çox maraqlı söhbətlərimiz olacaq. Əlbəttə ki, biz Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyasını imzalayacağıq və mən bunu səbirsizliklə gözləyirəm.

Bu, ötən il bir çox nailiyyətləri olan dostlar arasında baş tutan yaxşı bir görüşdür və hesab edirəm ki, növbəti üç ildə biz daha çox nailiyyət qazanacağıq. Bizi qəbul etdiyiniz üçün təşəkkür edirik.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm.

ABŞ-ın Vitse-prezidenti sülh gündəliyinin irəli aparılmasında Prezident İlham Əliyevin nümayiş etdirdiyi liderliyi vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün əldə edilməsində Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampın xüsusi roluna toxundu.

Cey. Di. Vens Azərbaycanda hökm sürən tolerant mühiti qeyd edərək, ölkəmizdə müxtəlif dinlərin nümayəndələrinin bir ailə kimi sülh və dostluq şəraitində yaşadığını vurğuladı.

Söhbət zamanı TRIPP nəqliyyat dəhlizinin inkişafı ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı, Azərbaycanla ABŞ arasında siyasət, iqtisadiyyat, ticarət, yüksək texnologiyalar, süni intellekt, data mərkəzlərinin yaradılması və digər sahələrdə əməkdaşlıq məsələlərinə toxunuldu, qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə olundu.

Bakıda “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası”nın imzalanma mərasimi keçirilib

Fevralın 10-da Bakıda “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası”nın imzalanma mərasimi keçirilib.

Sənədi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vitse-prezidenti Cey. Di. Vens imzalayıblar.

İlham Əliyevin Almaniyaya səfəri

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Münx-en Təhlükəsizlik Konfransında iştirak etmək üçün birinci xanım Mehriban Əliyeva ilə birlikdə fevralın 13-də Almaniya Federativ Respublikasına səfərə gəlib.

bir sıra xidmətlərin göstərilməsi ilə bağlı uzunmüddətli əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu. Azərbaycanın müxtəlif aparıcı ali təhsil müəssisələrində üç "Oracle" akademiyasının fəaliyyəti ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

Görüşdə, eyni zamanda, Azərbaycan-ABŞ siyasi əlaqələrinin yüksək səviyyədə olduğu qeyd edildi, bu xüsusda "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası"nın imzalanmasının əhəmiyyətinə toxunuldu. Həmin sənəddə də ölkələrimiz arasında süni intellekt sahəsinin prioritet istiqamət kimi əks olunduğu vurğulandı.

İlham Əliyev Münxendə "France 24" telekanalına müsahibə verib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 13-də Münxendə "France 24" telekanalına müsahibə verib.

Müxbir: Salam, "France 24" kanalının flaqmanı olan "Üzbəüz" verilişinə xoş gəlmisiniz. Bu gün bizim qonağımız Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevdir. Çox sağ olun, cənab Prezident.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm.

Müxbir: Avqustun 8-də Sizin, Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanın və ABŞ Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə Ağ Evdə üçtərəfli görüş keçirildi. Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münəqişəyə son qoymaq, nəqliyyat marşrutlarının açılması və münasibətlərin normallaşdırılması haqqında

İlham Əliyev Münxendə "Oracle" korporasiyasının baş icraçı direktoru ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 13-də Münxendə dünyada ən böyük proqram təminatı və bulud texnologiyaları şirkətlərindən biri olan ABŞ-nin "Oracle" korporasiyasının baş icraçı direktoru Mayk Sisiliya ilə görüşüb.

Söhbət zamanı Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə texnoloji transformasiya və süni intellekt sahələrinin inkişafı üzrə həyata keçirilən siyasətə toxunuldu, bu xüsusda "Oracle" korporasiyası ilə əməkdaşlığın genişləndirməsində qarşılıqlı marağın olduğu bildirildi və tərəfdaşlığın perspektivləri ilə bağlı artıq çərçivə razılaşmasının əldə edildiyi vurğulandı.

"Oracle" şirkətinin Azərbaycanda dövlət və özəl müəssisələrə

bəyannamə imzalandı. Tam sülhün və tam normalaşmanın tezliklə olacağını düşünürsünüz mü?

Prezident İlham Əliyev: Bəli, elə düşünürəm. Çünki bu tarixi sənədin Ağ Evdə Amerika Birləşmiş Ştatları Prezidentinin iştirakı ilə imzalanması o deməkdir ki, münəqişə bitib və biz daimi olacağına ümid etdiyimiz sülh dövrünə qədəm qoymuşuq. Yeri gəlmişkən, ABŞ Prezidenti Birgə Bəyannaməni də şahid qismində imzalamışdır. O vaxtdan bəri altı aydan çox müddət keçib və bizim Ermənistanla sərhəddə vəziyyət çox sakitdir. Artıq atəş açılmır, qurban vermirik, yaralananlar olmur. Azərbaycan birtərəfli qaydada Ermənistana malların tranziti üzərində olan məhdudiyyətləri aradan qaldırdı. Biz, həmçinin Ermənistana vacib neft məhsullarını təchiz

etməyə başladıq və bununla da bizim ticari münasibətlərimiz başladı. Beləliklə, görə bilərik ki, artıq sülhə nail olunub. Yekun sülh sazişini imzalamaq üçün müəyyən formal xarakter daşıyan məsələlər var. Lakin qeyd etdiyiniz bəyannamə ilə yanaşı, hər iki ölkənin xarici işlər naziri Vaşinqtonda sülh sazişinin mətnini də parafladılar. Beləliklə, mənim üçün bu, artıq bitmiş işdir. Hesab edirəm ki, Ermənistanın Baş naziri də mənimlə eyni fikirdədir. Biz elə indi sülh şəraitində yaşamağı öyrənirik və bu, çox yaxşı bir hissidir.

Müxbir: Bu, çox yaxşı bir hissidir. Lakin tam normallaşma üçün nə çatışmır? Belə başa düşürəm ki, Azərbaycan üçün məsələ Ermənistanın Konstitusiyası və orada Qarabağa aid ərazi iddiaları ilə bağlı mətnlə əlaqədardır. Bu, Sizin üçün mütləq qırmızı xətt deməkdir? Bu dəyişməsə, normallaşma olmayacaq?

Prezident İlham Əliyev: Bəli, siz haqlısınız. Bu olmasa, sülh sazişi imzalanmayacaq. Mən normallaşmanı rəsmi sülh sazişindən ayırırdım, çünki normallaşma artıq baş verir. Qeyd etdiyim kimi, müsbət məcrada inkişaf edən bütün hadisələr bunu göstərir. Lakin Ermənistanın Konstitusiyasında, – hansı ki, Qarabağın işğal altında olduğu dövrdə, uzun müddət bundan öncə qəbul olunmuşdur, – Ermənistanın İstiqlaliyyət Bəyannaməsinə istinad var. Orada da “qondarma Dağlıq Qarabağ və

Ermənistan birləşməlidir” məzmunlu paraqraf var. Beləliklə, bu, Azərbaycana ərazi iddiasıdır. İkinci Qarabağ müharibəsinin bitməsindən sonra uzun illər ərzində bizim mövqeyimiz çox aydın olub. O dəyişilməlidir. Mən bildiyimə görə, Ermənistan referendum keçirməyi planlaşdırır. Bu olan kimi sülh sazişinin rəsmi imzalanmasına heç bir maneə qalmayacaq. Lakin yenə də vurğulamaq istəyirəm ki, Azərbaycan üçün sülh əldə olunub. Normallaşma prosesi uğurla irəliləyir və ümid edirəm ki, formal xarakter daşıyan bu hüquqi məsələlər tamamlanan kimi bizdə rəsmən sülh olacaq.

Müxbir: Bu il?

Prezident İlham Əliyev: Sözsüz ki.

Müxbir: Vitse-prezident Cey. Di. Vens hər iki ölkəyə səfər edib. Strateji tərəfdaşlıq münasibətləri elan edilib və bu tərəfdaşlıq çərçivəsində ABŞ indi Azərbaycana bütün növ silahları satacaq. Həmçinin TRIPP layihəsi, yaxud Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu var. Bu, Ermənistandan keçən və eksklaviniz olan Naxçıvana gedən magistral yol və dəmir yoludur. Bu, sadəcə boş ümidlərdir, yoxsa həqiqətən baş verəcək və dinamikanı dəyişəcək?

Prezident İlham Əliyev: Məndə bunun baş verəcəyinə dair heç bir şübhə yoxdur. Bunun səbəblərindən biri də odur ki, Amerika Birləşmiş Ştatları bu prosesdə çox vacib rol oynayır.

Azərbaycanın iki ərazisini Ermənistan ərazisindən birləşdirəcək və hətta Avropa qitəsinə qədər uzanacaq marşrut Prezident Trampın adını daşıyır. Bu, Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutudur. Düşünürəm ki, ABŞ Prezidentinin şəxsən öz üzərinə götürdüyü bu öhdəlik və ABŞ hökumətinin gündəliyi TRIPP-in inşa olunacağını göstərir. Bu, böyük məsafə deyil, cəmi 40 kilometrən çoxdur. Yeri gəlmişkən, demək istərdim ki, hazırda Azərbaycanın paytaxtdan Ermənistan sərhədinədək inşa etməkdə olduğu dəmir yolu təxminən 400 kilometrdir. Üstəlik demək olar ki, 200 kilometrlik hissə bizim Naxçıvan eksklavında bərpa olunacaq. Beləliklə, bizim adlandırdığımız kimi, Zəngəzur dəhlizinin Ermənistan segmenti çox qısadır. Əminəm ki, bu, həyata keçiriləcək.

Vitse-prezident Vensin səfəri ilə bağlı suala gəldikdə isə bəli, bu, çox mühüm bir səfər idi. Birləşmiş Ştatların Vitse-prezidentinin səfəri özlüyündə istənilən ölkə üçün əhəmiyyətlidir. Hazırkı vəziyyətdə bu, Birləşmiş Ştatlar və Azərbaycan hökumətləri arasında Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Xartıyanın imzalanması ilə əlamətdar oldu. Beləliklə, biz dünyanın ən güclü ölkəsinin rəsmi strateji tərəfdaşı olduq və bunu ölkəmiz üçün böyük uğur hesab edirik.

Bu Strateji Xartıya mətbuatda dərc olundu, o, müxtəlif bölmələrdən ibarətdir. Onlardan biri müdafiə məhsullarının satışı ilə bağlıdır, amma təkcə bu deyil. Buraya enerji, bağlantı, süni intellekt, investisiya və ticarət daxildir, həmçinin Azərbaycana silah tədarükü ilə bağlı bütün məhdudiyyətlər aradan qaldırılıb.

Müxbir: Ölkənizdə hərbi məhkəmənin Qarabağ bölgəsinin 13 şəxsinə ağır həbs cəzaları, o cümlədən keçmiş liderinə ömürlük həbs cəzası verməsinə dair qərarına toxunmaq istəyirəm. ABŞ Vitse-prezidentinin bu məsələ ilə bağlı danışdığı və bölgədə sülhə nail olunması məqsədilə Sizdən bəlkə də onları əfv etməyinizi istədiyi barədə məlumatlar var idi. O, bunu edibmi və Siz bunu edəcəksinizmi?

Prezident İlham Əliyev: Vitse-prezidentlə bir neçə saat davam edən görüş zamanı digər məsələlərlə yanaşı, bu məsələ də onun tərəfindən qaldırıldı və mən bu məsələ ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyini ifadə etdim, vəssalam. Biz, əsasən, ikitərəfli əlaqələri, regional inkişafı, TRIPP və Ermənistanla rəsmi sülh perspektivlərini müzakirə etdik. Qeyd etdiyiniz bu insanlara gəldikdə isə, onlar bizim ərazimizdə, Ermənistan da daxil olmaqla bütün beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanınan

suveren Azərbaycan dövlətinin ərazisində qanunsuz fəaliyyət göstərən separatçı rejimin liderləridir.

Bu insanlar uzun illər ərzində azərbaycanlılara və Azərbaycana qarşı törədilən bütün müharibə cinayətlərinin təşkilatçıları olublar və məsuliyyətə cəlb ediliblər. Onlar bizim həyata keçirdiyimiz hərbi əməliyyat nəticəsində Qarabağda saxlanılıb məsuliyyətə cəlb olunublar. Onlar vəkillərlə təmin ediliblər. Məhkəmə prosesi tamamilə şəffaf keçib. Onların cinayətləri şahid ifadələri, çoxsaylı ifadələrlə sübuta yetirilib, hər hansı qanun pozuntusundan söhbət gedə bilməz.

Müxbir: Cənab Prezident, bəs Siz bununla bağlı nə isə edə bilərsinizmi?

Prezident İlham Əliyev: Siz nəyi nəzərdə tutursunuz?

Müxbir: Yeni səhifə açıb onları əfv edə və ya buna bənzər nə isə bir jest edə bilərsiniz. Bu, Sizin səlahiyyətiniz daxilindədir.

Prezident İlham Əliyev: Bilirsiniz, bu insanlar bəşəriyyətə qarşı ağır cinayətlər törədiblər. İkinci Dünya müharibəsindən sonra Nürnberq məhkəmələrində ölüm hökmünə məhkum edilmiş bütün o nasist liderlərini təsəvvürünüzə gətirin ki, iki aydan sonra kimsə gəlib deyəcək, xahiş edirəm, onları azad edin.

Müxbir: Bu, Sizin üçün eyni şeydir?

Prezident İlham Əliyev: Bəli, tamamilə. Hətta daha da pisdir, daha da pisdir. Onların törətdiyi cinayət İkinci Dünya müharibəsi zamanı nasistlərin etdiklərindən daha pis idi.

Müxbir: Bəs, yeni səhifə açmaq baxımından, sonuncu müharibə nəticəsində Qarabağı tərk etmək məcburiyyətində qalan ermənilərə qarşı bir az mərhəmət hiss edirsinizmi?

Prezident İlham Əliyev: Bizim bu məsələ ilə bağlı mövqeyimiz çox aydın olub. Bizim Qarabağda yaşayan bütün ermənilərə vətəndaşlıq və ya iş icazəsi üçün müraciət etməyi təklif etdiyimiz dəfələrlə səsləndirilib, o cümlədən veb-saytda dərc olunub. Qarabağ ermənilərinin nümayəndələri ilə bir neçə dəfə görüşlərimiz oldu, lakin onlar Ermənistana getmək seçimini üstün tutdular. Bugünkü Ermənistan ərazisindən deportasiya edilmiş və etnik təmizləməyə məruz qalmış yüz minlərlə azərbaycanlımız var, lakin Ermənistan hökuməti onların geri qayıtması üçün heç vaxt heç bir təklif irəli sürməyib. Düşünürəm ki, bu məsələyə qarşılıqlı nöqtəyi-nəzərdən yanaşmalıyıq. Qayıdış hüququ universal bir hüquqdur və əlbəttə ki, bizə belə bir müraciət olarsa, Azərbaycan bu hüquqa mütləq

əməl edəcək. Lakin, eyni zamanda, 30 il Ermənistanla müharibə şəraitində olduğumuzu və 30 il ərzində onların ərazimizi işğal altında saxladığını nəzərə alsaq, Qərbi azərbaycanlılar adlandırdığımız yüz minlərlə azərbaycanlıya qarşı da eyni münasibəti gözləyirik ki, bugünkü Ermənistana qayıda bilsinlər.

Müxbir: Mən qısaca olaraq, Fransa ilə münasibətlərə keçmək istəyirəm. Əlaqələr, xüsusən də son müharibə zamanı çox pis olub. Siz Fransanı Yeni Kaledoniyada, Korsikada müstəmləkə ölkəsi olaraq, çox ağır sözlərlə tənqid etdiniz. Bir neçə ay əvvəl, Fransa vətəndaşı Teo Klerk azad edildi. Hazırda digər vətəndaşın məhkəməsi gedir. “Avropa Siyasi Birliyi”nin Zirvə Görüşü çərçivəsində Sizin Fransa Prezidenti ilə qısa görüşünüz oldu. Deyə bilərsinizmi, münasibətlər öz məcrasına qayıdıb və ya Azərbaycan ilə Fransa arasında hələ problemlər qalır?

Prezident İlham Əliyev: Bilirsiniz, Fransa ilə problemlərin kökü bizdən gəlmir. İkinci Qarabağ müharibəsindən əvvəl Fransa ilə çox yaxşı münasibətlərimiz var idi. Prezident Sarkozinin, Prezident Ollandın səfərləri olmuş, mənim Fransaya rəsmi səfərlərim həyata keçirilmişdir. Eyni zamanda, mən Prezident Makronun hakimiyyəti dövründə Fransaya səfər etmişəm. Bizim çox mehriban münasibətlərimiz olub, çox biznes fəaliyyəti aparılıb, 10-dan artıq qardaşlaşmış şəhərlərimiz olub. İkinci Qarabağ müharibəsi başlayan zaman biz ərazi bütövlüyümüzün bərpasına start verdik. Əfsuslar olsun ki, Fransanın mövqeyi heç cür anlaşılan deyildi. Çünki Fransa bir tərəfdən, ölkələrin ərazi bütövlüyünü müdafiə edir, – o, öz ərazi bütövlüyünü müdafiə etməyə səy göstərir, hazırda Danimarkanın, Ukraynanın ərazi bütövlüyünü müdafiə edir, – lakin əfsuslar olsun ki, onlar separatçıların tərəfini tutdular. Milli Assambleya və Senat separatçılara dəstək məqsədilə 10-dan artıq qətnamə qəbul edib və Ermənistanın özü tanımasa belə, sizin parlament hətta qondarma “Dağlıq Qarabağ”ı tanıyıb. Həmçinin hökumətlə münasibətlər gərgin idi. Lakin bir daha deyirəm, biz həmin gərginliyin mənbəyi olmamışıq. Biz, sadəcə öz suverenliyimizə hörmətlə yanaşmanı istəyirdik.

Müxbir: Axı, Siz çox ağır sözlərdən istifadə etdiniz...

Prezident İlham Əliyev: Bilirsiniz, ağır sözlərdən istifadəni mən başlamamışam. İstəyirəm tam əmin olasınız, Azərbaycanın atdığı addımlar yalnız cavab idi. Bizdə Fransa Prezidentinin və bir çox fransız

rəsmilərinin, o cümlədən Senatınızın sədrinin, Milli Assambleyanızın sədrinin, tanınan şəxslərin dövlətimizi və şəxsən məni təhqir etmək üçün istifadə etdikləri ağır sözlərdən kataloqumuz var. Bundan əlavə, 2020-ci ildə İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra və 2023-cü ildə antiterror əməliyyatından əvvəl xanım Pekres, cənab Barnye, cənab Retayyo kimi çox tanınan şəxslər, – bütün bu adlar auditoriyaya yaxşı məlumdur, – Qarabağa qeyri-qanuni səfərlər etmiş və separatçılara dəstək vermişlər. Bu, Azərbaycan dövlətçiliyinə açıq təhqir və tam hörmətsizlik əlaməti idi. Bizim tərəfimizdən deyilmiş sözlərin və ya atılmış addımların hamısı cavab olaraq baş vermişdir. Bəlkə də bu, ağır tərzdə olmuşdur. Ölçmək asan deyil. Lakin düşünürəm ki, bizim üçün vacib odur ki, qeyd etdiyiniz kimi, ötən ilin sonunda Prezident Makron ilə görüşüm oldu. Görüş çox müsbət keçdi və biz hər şeyi yenidən başlamaq razılığına gəldik. Biz buna hazırıq. Bizə hər hansı ölkə, o cümlədən Fransa ilə heç bir problem lazım deyil. Bir daha deyirəm, bu, bizim təşəbbüs deyildi, lakin indi düşünürəm ki, hər iki tərəf, xüsusən də Ermənistan ilə Azərbaycan arasında artıq əldə olunmuş sülhdən sonra normal münasibətlərə daha çox hazırdır.

Müxbir: Beləliklə, nəticə olaraq, biz yaxın gələcəkdə Fransa Prezidenti ilə Sizin görüşünüzü gözləyə bilərikmi?

Prezident İlham Əliyev: Bəli, birmənalı olaraq. Yeri gəlmişkən, Kopenhagendə görüşümüz çox dostcasına keçdi. Əlbəttə ki, görüş baş tutduqdan bir neçə ay sonra heyətlərimiz arasında xeyli təmaslar olub. Onlar müntəzəm olaraq əlaqədədirlər. Bir neçə görüş baş tutub. Bəli, bəzi məsələlər hələ də qalır. Prezident Makron və mən onların hər iki tərəfdən həll olunmasını qeyd etmişik. Lakin bir daha anlamaq vacibdir ki, bu hərəkət qarşılıqlı olmalıdır. İki suveren dövlət kimi biz bir-birimizə hörmət etməliyik, hüquq sistemlərimizə hörmətlə yanaşmalıyıq və bir-birimizin işlərinə qarışmalı deyilik. Əgər sizin sözdən istifadə etsəm, Kaledoniya və sairə məsələləri biz birinci ortaya atmadıq. Məhz Fransa Qarabağ kimi daxili məsələmizə müdaxilə etməyə başladı. Bu, nəinki həmin mövzuya, hətta siyasi gündəliyimizə də şamil edildi. Bir sözlə, buna son qoyulmalıdır. Düşünürəm ki, hər iki tərəf bunu necə etməyi bilir.

Müxbir: Prezident Əliyev, qonağımız olduğunuza görə çox sağ olun. “France-24” kanalında “Üzbəüz” verilişinə baxdığınıza görə hamınıza minnətdarıq.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun.

İlham Əliyev Münxendə Bundestaqın xarici siyasət komitəsinin sədri ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 14-də Münxendə Bundestaqın xarici siyasət komitəsinin sədri Armin Laşetlə görüşüb.

Söhbət zamanı dövlətimizin başçısının Armin Laşetlə görüşləri məmnunluqla xatırlandı.

Armin Laşet Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh gündəliyinin irəli aparılması ilə bağlı Vaşinqtonda əldə edilmiş nailiyyətlər münasibətilə dövlətimizin başçısına təbriklərini çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev təbriklərə görə minnətdarlığını bildirdi, sülhün əldə olunmasının bütövlükdə regionun inkişafı baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini dedi.

Görüşdə Azərbaycanın regional sülh və əməkdaşlıq təşəbbüsləri barədə söhbət açıldı.

Azərbaycanla Almaniya arasında ikitərəfli əlaqələrin müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən siyasi, iqtisadi-ticarəti, enerji və digər sahələrdə inkişaf etdiyi vurğulandı.

Avropanın enerji təhlükəsizliyində Azərbaycanın oynadığı mühüm rola toxunuldu, parlamentlərarası əməkdaşlığın genişləndirilməsi, ikitərəfli münasibətlərin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

Görüşdə Azərbaycanın dinlərarası və mədəniyyətlərarası dialoqda oynadığı rol vurğulandı, bu təcrübənin beynəlxalq çərçivədə bölüşülməsinin əhəmiyyəti qeyd edildi.

İlham Əliyev Münxendə panel müzakirələrdə iştirak edib

Fevralın 14-də Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində "Açıq dəhliz siyasəti? Trans-Xəzər əməkdaşlığının dərinləşdirilməsi" mövzusunda panel müzakirələr keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və Leyla Əliyeva müzakirələrdə iştirak ediblər.

Moderator Helqa Mariya Şmid:

Mən üç il əvvəl Sizinlə birgə panel sessiyasında iştirak şərəfinə nail oldum. O vaxt mən ticarət marşrutlarının rəqəmsallaşması yolu bağlantılarını təşviq edən ATƏT-in Baş katibi idim. Ölkəniz Orta Dəhlizə xeyli sərmayə yatırır. İcazənizlə bir sual verim: Rusiya ərazisi ilə Şimal marşrutu kimi alternativ marşrutlarla müqayisədə Avropa ilə Asiya arasında gələcəkdə ticarəti nəzərə alsaq, dayanıqlılıq və şaxələndirmə baxımından nə kimi imkanlar var?

Prezident İlham Əliyev: Çox sağ olun. Sonuncu dəfə panel sessiyasında görüşdükdən sonra regionumuzda dəhlizlər və bağlantılar baxımından xeyli dəyişikliklər olub. Həmin dövrdə Azərbaycan fiziki infrastruktura, o cümlədən dəniz limanları, dəmir yolları, magistral və hava yolları ilə yüklərin daşınmasına böyük sərmayələr yatırır. Birmənalı olaraq, regional daşımalar qovşağına çevrilmək üçün sizin qonşularınızla yaxşı münasibətləriniz olmalıdır və Azərbaycanda həm Qərb, həm də Şərq istiqamətlərində belədir.

Avropa ilə Asiya arasında yerləşən Azərbaycanın coğrafi mövqeyi üstünlükdür, lakin fiziki infrastruktursuz onun mənası çox deyil. Ötən il biz Azərbaycan vasitəsilə daşınan yüklərin 100 mindən artıq nəqliyyat vahidi üzrə rekord göstərici əldə etdik. Bir neçə ildən sonra həmin göstərici 200 min və hətta 300 min nəqliyyat

vahidinə çatacaq. Hədəf 500 min nəqliyyat vahididir. Biz bu məqsədlə artıq dəniz limanımızın genişləndirilməsinə başlamışıq və hazırda orada sərmayələr yatırılır.

Regional bağlantı layihələri. Söhbət təkcə dəmir yollarından getmir, həmçinin fiber-optik kabellər də nəzərdə tutulur. Hazırda Xəzər dənizinin dibi ilə fiber-optik kabelin çəkilməsi üzərində Mərkəzi Asiyadakı tərəfdaşlarımızla sıx işləyirik. O, bu il hazır olmalıdır və Ermənistanla sülh qurulduqdan sonra yeni imkanlar əldə olunub. Azərbaycandan Ermənistanla və oradan Avropa istiqamətində gedən dəhlizin yük həcmi baxımından böyük potensialı var. Azərbaycan hazırda öz ərazisində dəmir yolunun çəkilməsinə sərmayə yatırır. Azərbaycan ərazisində - ölkəmizin əsas hissəsi və eksklav Naxçıvanda çəkiləcək və bərpa olunacaq dəmir yolunun tam uzunluğu 600 kilometrdir. Ermənistanda həmin yolun uzunluğu 40 kilometrə bir az çoxdur. Çəkilən kimi biz Azərbaycan vasitəsilə Orta Dəhlizin iki hissəsinə malik olacağıq. Bu, Qərb ilə Şərq üçün faydalı olacaq və təbii ki, Cənubi Qafqazda yerləşən ölkələrə də fayda verəcək.

Ermənistan və Azərbaycanla qlobal bir marşrut yaranması istiqamətində əməkdaşlıq əlaqələri qurulduğunu diqqətə çatdıran **Avropa Komissiyasının Genişlənmə üzrə komissarı Marta Kos** deyib: "Ermənistan ilə Azərbaycan arasında sülh prosesi yeni qapılar açır və əvvəlcə icrası inanılmaz olan bunlara indi artıq bizdə inam yaranır. Prezident Əliyevə təşəkkürümüzü bildiririk ki, o, Avropa İttifaqının da bununla bağlı planlarına həmişə öz dəstəyini vermişdir".

Marta Kos əlavə edib: "Çindən Avropaya gedən istiqamətə gəldikdə, biz istərdik ki, bu, şaxələndirilmiş formada olsun. Özel şirkətlər qısa müddət ərzində daha çox yük çatdırma bilmələri üçün seçim etmək istəyirlər. Yekun nəticədə 2030-cu ilə qədər Trans-Xəzər marşrutu ilə daşımalarda üç dəfə artım ola bilər. Bu, artıq böyük yüklərin daşınması deməkdir ki, o da bizneslər üçün cəlbedicidir".

"Çinin Azərbaycanla, Mərkəzi Asiya ilə və həmin bölgədəki digər ölkələrlə münasibətləri hər zaman vacib olubdur", - deyən **Çin və Qloballaşma Mərkəzinin təsisçisi və prezidenti, Çin Xalq Respublikasının keçmiş dövlət müşaviri Vanq Huiyao** "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsündən danışaraq deyib: "Bu strategiya elə bir məqsədə yönəlib ki, həmin marşrutla həyata keçirilən daşımlar sadələşsin. Əlbəttə ki, Çin yeni dəhlizlərin genişləndirilməsinə töhfə verməyi, yeni layihələrin olmasını istəyir".

Vanq Huiyao bildirib ki, "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsü, əslində, Trans-Xəzər regionuna aid ölkələri də əhatə edir. "Trans-Xəzər marşrutu da vacibdir", - deyərək əlavə edib.

Çin və Qloballaşma Mərkəzinin təsisçisi və prezidenti deyib: "Bildiyiniz kimi, Çin çox yaxşı addımlar atır ki, maneələr azalsın, bağlantılar mümkün olsun. Ona görə bütün bu yaxşı nailiyyətlərin hamısı faydalıdır. Azərbaycan dost ölkədir. Mən Bakı forumlarında dəfələrlə iştirak etmişəm və əlbəttə ki, biz həmişə Azərbaycanın "yumşaq gücü"nə heyran olmuşuq".

Moderator: Ötən ilin avqust ayında Siz Ermənistanın Baş naziri və ABŞ Prezidenti ilə Birgə Bəyannaməyə imza atdınız. Orada "Trampın Beynəlxalq Sülh və Rifah Marşrutu" qeyd olunur. Bu, "TRIPP layihəsi" adlanır. Beləliklə, istərdim Sizdən soruşum, bu layihə geniş Trans-Xəzər əməkdaşlıq çərçivəsinə necə uyğundur? Bu məqamda, həmçinin Ermənistanla sülh prosesinin mərhələsi ilə bağlı sual verməyə bilmərəm. Bağlantı layihəsi etimadın qurulması tədbiri kimi hansı rol oynayır? Daha sadə desək, bu il Siz sülh sazişini imzalayacaqsınız mı?

Prezident İlham Əliyev: Ümid edirəm ki, biz bu il sülh müqaviləsini imzalayacağıq. Mən bu haqda artıq dəfələrlə danışmışam və bildirmişəm ki, sülh sazişinin Ağ Evdə ABŞ Prezidentinin iştirakı ilə paraflanması, Ermənistanın Baş naziri və öz tərəfindən, Prezident Trampın da şahid qismində bəyannamənin imzalanması söyləməyə əsas verir ki, sülh artıq əldə olunub. Avqustdan bəri biz nəinki sərhədimizdə tamamilə yeni vəziyyət yaratmışıq, o cümlədən orada artıq nə atışma, nə ölənlər, nə yaralananlar, nə də ki, problemlər müşahidə olunur. Bununla bərabər, biz Ermənistanla fiziki əməkdaşlığa da başlamışıq. Azərbaycandan keçən

yüklərin daşınmasında bütün məhdudiyyətləri götürmüşük. Biz gürcü dostlarımıza minnətdarıq ki, onlar Azərbaycana daxil olan yüklərin Gürcüstan vasitəsilə çox mühüm tranzitini təmin edirlər. Biz, həmçinin Ermənistan üçün çox mühüm olan neft məhsullarının təchizatına başlamışıq.

Beləliklə, qarşılıqlı ticarət əslində başlayıb. Yəni imzalanacaq rəsmi sülh sazişi baxımından, hər şey Azərbaycana qarşı üç onillik ərzində mövcud olan ərazi iddiasının Ermənistan Konstitusiyasından çıxarılmasını nəzərdə tutan dəyişiklikdən asılıdır. O, baş verdikdən sonra növbəti gün sülh sazişi rəsmən imzalanacaq. Bununla belə, yeni bağlantıların yaradılmasında mühüm rol oynayacaq “Trampın Beynəlxalq Sülh və Rifah Marşrutu” tamamilə yeni vəziyyət yaradacaq. Çünki qeyd etdiyim kimi, Çindən başlayan daşımlar Mərkəzi Asiya, Trans-Xəzər regionu, Azərbaycan, Ermənistan, eksklav Naxçıvan, Türkiyə və sonra Avropanı əhatə edəcək. Bu, bütün ölkələr üçün faydalı olacaq. Marşrut boyunca bütün ölkələr həm siyasi, həm iqtisadi baxımdan daha sıx integrasiya olunacaq və həmin addım Azərbaycan ilə Ermənistan arasında uzunmüddətli və əbədi sülhə növbəti töhfə olacaq. Çünki sülh həqiqi sülh prosesi getdikdə əldə oluna bilər. Sənədin imzalanması vacibdir. O, bünövrədir. Lakin sonra gördüyünüz işlərin də əhəmiyyəti heç də az deyil.

Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sonuncu qanlı toqquşmadan Vaşinqton Sammitinə qədər çəkmə müddət iki ildən az olub. Düşünürəm ki, bütün münaqişələri, xüsusən də üç onillik çəkmə münaqişələri götürsək, bu, rekord göstəricidir. Bir sözlə, hər iki tərəf güclü siyasi iradə göstərdi ki, toqquşmaya son qoyulsun və sülh səhifəsi açılsın. Biz cəmi altı aydır ki, sülh içində yaşayırıq və inanırıq ki, bu, çox xüsusi hissidir, çox yaxşı hissidir və Azərbaycan əhalisi bunları bölüşür. Əminəm ki, Ermənistan əhalisi də. Bağlantı layihələri və dəhlizləri bizi daha sıx birləşdirəcək, bir-birimizdən daha asılı edəcək, Cənubi Qafqazda tamamilə yeni vəziyyət yaradacaq və bu halda Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistan üçtərəfli qaydada nəhayət qarşılıqlı fəaliyyətə başlayacaqlar.

Növbəti suala cavab verən Avropa Komissiyasının Genişlənmə üzrə komissarı Marta Kos deyib: “Bizim Azərbaycan, Ermənistan və Türkiyə üçün gündəlikdə olan konkret layihələrimiz tərtib edilib. Siz TRIPP layihəsi haqqında danışdınız, onu da prioritet hesab edirik. O, cəmi 42 kilometr əhatə edir və nəinki TRIPP layihəsini həyata keçirmək, həmçinin digər layihələri də həyata keçiririk. Belə olmasa onun əhəmiyyəti olmaz. Məsələn, Naxçıvandan dəmir yolu vasitəsilə yeni çıxışın əldə edilməsi, həmçinin bu da bütün təsisatları maraqlandıran bir məsələdir. Hesab edirəm ki, özəl sektor da bu əsaslar üzrə təkliflərlə çıxış edə biləcək”.

“Bilirsiniz, bəzi hallarda Avropa İttifaqında qərarların qəbul edilməsi prosesi o qədər də asan deyil. Lakin bu dövrdə Naxçıvan istiqamətində TRIPP layihəsinin həyata keçirilməsi bütövlükdə şəraitə dəyişəcək, daha sonra isə Türkiyəyə çıxış əldə olunacaq”, – deyərək vurğulayıb.

Moderatorun 15 il sonra yüklərin həcm baxımından Orta Dəhlizin Şimal marşrutunu üstələyə biləcəyi ilə bağlı sualına cavabında Vanq Huiyao deyib: “Mənə elə gəlir ki, bütün tərəflər rifah əldə edəcəkdir. Mərkəzi Asiyadakı ölkələr də çox sürətlə inkişaf edir. Çin isə onların bir qonşusu olaraq ümumi daxili məhsulu da artırmaqdadır. Ticarət daha da arta bilər. Düşünürəm ki, yeni dəhlizlər əlavə fəaliyyətlərə təkan verəcək. Ona görə düşünürəm ki, bu, dəyərlidir, səmərəlidir və bəlkə də növbəti orta bir dəhliz layihəsi meydana çıxacaq. Mən kifayət qədər nikbin baxıram. Ticarət, iqtisadi əlaqələr və turizm – bütün bu sahələr çox zəruri hesab ediləcək. Əslində, biz turizmi daha yeni marşrutlar vasitəsilə inkişaf etdirə bilərik. Tutaq ki, siz Çinə səfər etdikdə müxtəlif marşrutlardan istifadə edə bilərsiniz. Burada dəmir yolu bağlantısı nəzərdə tutula bilər. Düşünürəm ki, bu, bizə daha çox imkanlar yaradacaq və cənab Prezidentin söylədiyi kimi, bizə sabitlik və dayanıqlı sülh lazımdır. Belə olan halda daha çox iqtisadi təmaslar qurulacaq. İstənilən bu və ya digər marşrut faydalı olacaq. Ən vacibi odur ki, iqtisadi baxımdan təcrübə toplansın”.

Sonra panel iştirakçıları sualları cavablandırıblar.

Sual: Təşəkkür edirəm. Belə bir maraqlı söhbətə görə minnətdaram. Mən Türkiyənin millət vəkiliyəm və həmçinin gənc liderlər sırasındayam. Orta Dəhlizin gələcəyi daha çox ABŞ-nin maraqlarından asılıdır. Biz ötən ildən etibarən görürük ki, ABŞ-nin maraqları yeni administrasiya vasitəsilə xeyli dəyişir. Birincisi, bu Orta Dəhliz hansı dəyişikliklər gətirəcəkdir və İranın gələcəkdə buna təsiri necə ola bilər?

Prezident İlham Əliyev: Düşünürəm ki, TRIPP-in Prezident Trampın adını daşması faktı o deməkdir ki, bu dəhliz bu administrasiya üçün və bəlkə də bu administrasiyanın müddətindən sonra da vacib olacaq. Əks halda, Prezident öz adını verməzdi. Adın verilməsi onun həyata keçiriləcəyi deməkdir və ad təsdiqləndikdən sonra biz tamamilə əminik ki, Birləşmiş Ştatlar bunun bir hissəsi olacaq.

Hazırda əlimizdə olan məlumata görə, ABŞ ilə Ermənistan fiziki tikinti və investisiya hüququna malik olacaq şirkətin fəaliyyət parametrlərini müzakirə edirlər. Bu, artıq açıq mənbələrdən götürülüb. Biz bilirik ki,

şirkətin 76 faizi ilk 49 il ərzində ABŞ-yə, 24 faizi isə Ermənistana məxsus olacaq, sonra isə daha 49 il olacaq. Başqa sözlə, bu format bir əsr ərzində işlək olacaq.

İkincisi, düzgün qeyd etdiyiniz kimi, Amerika administrasiyasından regionumuzdakı bağlantı layihələrinə fərqli yanaşmalar olub və yalnız Prezident Tramp hakimiyyətə gələndə biz böyük bir maraq görməyə başladıq. Başqa sözlə, region ölkələri, Azərbaycan, Gürcüstan, Xəzərin o tayında Mərkəzi Asiyadakı qonşularımız tərəfindən görülən bütün işlər Amerikanın heç bir praktiki iştirakı olmadan həyata keçirilib. Beləliklə, biz bunu Türkiyə ilə birlikdə özümüz etdik. Biz Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə ərazisindən keçən neft kəmərinə, Avropaya uzanan qaz kəmərinə, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunu qeyd edə bilərik ki, bunların hamısı Amerikanın heç bir praktiki iştirakı olmadan həyata keçirilib. Beləliklə, biz bunu özümüz etdik. Bu gün Prezident Tramp administrasiyasının diqqətini cəmləşdirdiyi böyük bir resursa sahib olduğumuz halda, əlbəttə ki, bu genişmiqyaslı layihələrin həyata keçirilməsi potensialı daha böyükdür.

Bir məqamı da vurğulamaq istəyirəm, biz region ölkələri haqqında danışdıq və Xəzər dənizinin o tayında Mərkəzi Asiyadakı qonşularımızı unutmamalıyıq. Çünki onlar olmadan Çindən Avropaya heç bir yük daşımaq mümkün olmayacaq. Beləliklə, Çin, Mərkəzi Asiya, Xəzər dənizi, Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan, Türkiyə, Avropa – coğrafiya budur və Azərbaycan artıq Mərkəzi Asiya ölkələri ilə çox fəal qarşılıqlı əlaqədədir. Ötən ilin noyabrında Azərbaycan rəsmi olaraq Mərkəzi Asiya beşliyinə daxil edildi, Mərkəzi Asiya beşliyi altılığa çevrildi. Bu, misli görünməmiş bir hadisədir, çünki biz Cənubi Qafqaz ölkəsiyik, amma Mərkəzi Asiya Məşvərət Şurasının üzvüyük.

Biz bağlantı sahəsində çox işlər görürük, Mərkəzi Asiya ölkələri ilə Çin arasında da bağlantı sahəsində çox işlər görülür. Xanım Helqanın vurğuladığı mövcud yollarla yanaşı, Çin tərəfindən tikilməkdə olan və maliyyələşdirilən başqa bir yol da var – Xəzərə aparən daha bir yol. Çindən Qazaxıstan vasitəsilə Xəzərə uzanan mövcud yoldan əlavə olaraq. Çin hazırda Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan-Türkmənistan-Xəzər yolunu maliyyələşdirir. Yenə də yol Xəzər dənizinə gedir. Bu o deməkdir ki, o, Azərbaycana və sonra Cənubi Qafqazdan keçərək Avropaya çatacaq. Beləliklə, xeyli geosiyasət, xeyli beynəlxalq münasibətlər, xeyli diplomatiya həyata keçirilir. Azərbaycan bir çox ölkələrin marşrutu boyunca keçən, hamısı ilə yaxşı münasibətlər quraraq Bakıdan Aralıq dənizinə neft kəməri, Bakıdan İtaliyaya qaz kəməri kimi transmilli layihələrə start verən və onlara rəhbərlik etməyi bacaran bir ölkədir. Beləliklə, bu, Avrasiyanın çox geniş coğrafiyasında əməkdaşlıq üçün daha bir çox güclü siyasi zəmanət olacaq.

Şirkətlərin cəlb olunmasının, siyasi iştirakçıların fəal rolunun, tərəfdaşlar arasında etimadın qurulmasının, yeni marşrutların İran istiqamətində açılmasının və Türkiyə tərəfindən dəmir yolu layihələrinə hazırlıq göstərilməsinin bütövlükdə imkanların genişlənməsinə xidmət etdiyini bildirən **Marta Kos əlavə edib:** “Əsrlər keçir, lakin biz bu dəyişikliklər haqqında indidən düşünməliyik. Bəlkə də bizə keçmişdə bu, inanılmaz görünürdü, lakin gələcək üçün yollar açılır və region liderləri bunu anlayırlar ki, biz bundan necə faydalana bilərik, Avropa necə faydalana bilər və bu baxımdan, əlbəttə ki, Azərbaycan üçün də bu, faydalıdır. Bu, belə də olmalıdır. Bu, Avropa üçün yaxşıdır, çünki Çinə daha yaxşı çıxış əldə olunacaq. Bu çıxış Mərkəzi Asiya vasitəsilə təmin ediləcək. Bütün bu münaqişələrin və geosiyasi çağırışların həlli asan məsələ deyil”.

Vanq Huiyao isə deyib: “Cənab Prezidentin qeyd etdiyi həmin marşruta gəldikdə düşünürəm ki, Çin hazırda Mərkəzi Asiya ölkələrinə yardım göstərir və Qafqaz vasitəsilə Türkiyəyə çıxışın əldə edilməsi planlaşdırılır. Burada sırf həmin marşrut yox, həmçinin energetika sahəsində əməkdaşlıq nəzərdə tutulur. Təbii ki, bunun nəticəsində istehsal daha da inkişaf edə bilər, sərmayələr cəlb olunar. Bir sözlə, bu, yaxşı bir nümunədir. Düşünürük ki, bunun artıq dayanıqlı bir infrastrukturunu mövcuddur”.

Sual: Təşəkkür edirəm. Mənim adım Stepan Safaryandır. Mən Ermənistandan gələn Münxen gənc liderlər qrupunun üzvüyəm. Cənab Prezident, sual verməzdən əvvəl qeyd edirəm ki, haqqında danışdığınız və bəzi narahatlıqlarınızı ifadə etdiyiniz Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsinin müddəası effektiv deyil. Sizin administrasiyanız, təkcə administrasiyanız deyil, digər hökumətlər də Konstitusiya Məhkəməsinin bu məsələ ilə bağlı qərarı ilə kifayət qədər yaxşı tanışdırlar. Hazırda Ermənistanda aparılan Konstitusiya dəyişikliklərinin bu iddialar və qorxularla heç bir əlaqəsi yoxdur. Lakin icazə verin, Sizə ötən il avqustun 8-də Vaşinqtonda imzalanmış təşəbbüsdən əvvəl Baydenin administrasiyası dövründə imzalanmış digər mühüm təşəbbüsü xatırladım. Söhbət “Sülh yolu kəsişməsi” təşəbbüsündən gedir və komissar tamamilə haqlıdır. TRIPP təxminən 42 kilometrdir. Lakin bu təşəbbüs – “Sülh yolu kəsişməsi” bütün təşəbbüslərin, bağlantı təşəbbüslərinin nizamlanması baxımından olduqca maraqlı bir təşəbbüsdür. İstər “İpək yolu”, istər “Bir kəmərlər və yol”, istər Trans-Xəzər dəhlizi, istərsə də Körfəz-Qara dəniz dəhlizi olsun. Buna görə də o, çox inkişivdir. Gürcüstanı və regiondakı digər ölkələri əhatə edir. Bəs, Sizin bu çox mühüm məqama münasib

sibətiniz necədir? Bu layihəni bu dinamikaya nə gətirir, xüsusən də onun Vaşinqtondakı hər iki administrasiya tərəfindən uzun müddətə, təkcə dördillik müddətə deyil, yüz il və hətta daha çox müddətə dəstəkləndiyini nəzərə alsaq. Təşəkkür edirəm.

Prezident İlham Əliyev: Ermənistan Konstitusiyasının hüquqi məsələsinə gəldikdə, çox təfərrüatlara varmaq istəməzdim. Amma sizin şərhiniz məni sadəcə onu deməyə məcbur etdi ki, Azərbaycana birbaşa ərazi iddiasını ehtiva edən Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsi sizin Konstitusiyanızın bir hissəsidir və bəli, Konstitu-

siyanın preambula hissəsindədir. Gəlin indi, tədbiri bitirməzdən əvvəl Vikipediya dan yoxlayaq. Konstitusiya Məhkəməsinin heç bir qərarı Konstitusiyadan üstün deyil. Mən hüquqşünas deyiləm, lakin hətta mən də bunu bilirəm. Buna görə də Ermənistan Konstitusiyasından müstəqillik bəyannaməsinin çıxarılması sülh müqaviləsinin imzalanması üçün yeganə qalan ilkin şərtidir. Düşünürəm ki, Ermənistan və Azərbaycan rəhbərlikləri arasında hansı addımların atılması və bunların hansı ardıcılıqla edilməsi barədə xeyli anlaşma var. “Sülh yolu kəsişməsi”nə gəlincə, bilirsiniz, Prezident Tramp yenidən hakimiyyətə qayıdanda o, TRIPP layihəsinə start verdi. Odur ki, Prezident Bayden qayıdanda sizin “Sülh yolu kəsişməsi” layihəsini yenidən başladar.

Monqolustanın nümayəndəsinin 14-16 ölkənin sərhədindən keçən marşrutlarda gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi, tranzitin səmərəliliyini artırmaq üçün hansı real addımların atılması və bu prosesdə Dünya Bankı ilə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının oynaya biləcəyi fəal rolla bağlı sualına cavabında Marta Kos deyib: “Düşünürəm ki, bütün nazirlər bu istiqamətdə addım atmalıdırlar, hökumətlər işləməlidir və bütün ölkələr, o cümlədən Avropa İttifaqının 27 ölkəsi, Azərbaycan, Ermənistan, Türkiyə, Mərkəzi Asiya dövlətləri düşünməlidir ki, biz həmin maneələri aradan qaldırmaq üçün nə etməliyik? Necə çalışmalıyıq ki, bu işlər beynəlxalq səviyyədə qarşılıqlı şəkildə görülsün. Ona görə belə bir platforma olarsa, biz nəinki hökumət rəsmiləri arasında, o cümlədən biznes strukturları və təsisatlar arasında qarşılıqlı əlaqəni yarada biləcəyik. Əgər biz buna müvəffəq olsa, işlər daha asan şəkildə gedəcək və beləliklə, biz həmin maneələri çox rahat şəkildə aradan qaldıracağıq”.

Sual: Rusiya hücumları təkcə Ukraynanın enerji infrastrukturunu hədəfə almır. Eyni zamanda, Ukraynada Azərbaycan şirkətlərinə məxsus olan enerji obyektləri hücumu məruz qalır. Beləliklə, mənim sualım belədir, Siz bu məsələni şəxsən Putin qarşısında qaldırmısınız və bu hücumları necə görürsünüz? Bu, Bakı üçün bir siqnaldırmı və ya başqa cür desək, sizin Rusiya ilə münasibətlərinizdə nə baş verir?

Prezident İlham Əliyev: Əlbəttə ki, bu məsələ Xarici İşlər nazirlikləri və Prezident administrasiyaları səviyyəsində rəsmilərimiz arasında çoxsaylı təmaslar zamanı dəfələrlə qaldırılmışdır. Ukraynada təkcə Azərbaycanın enerji infrastrukturuna hücumlar olmayıb. Eyni zamanda, Azərbaycanın Ukraynadakı səfirliyi üç dəfə hücumu məruz qalıb.

Birinci hücumdan sonra biz düşündük ki, bu, təsadüfən baş verib və rusiyalı həmkarlarımıza Azərbaycanın diplomatik nümayəndəliklərinin, o cümlədən konsulluq idarəsinin, mədəniyyət mərkəzlərinin və səfirliyimizin bütün koordinatlarını təqdim etdik. Bütün bunlara baxmayaraq, iki əlavə hücum oldu. Beləliklə, bu, Azərbaycanın diplomatik nümayəndəliyinə qəsdən edilmiş bir hücum idi və biz xüsusi bəyanat yaydıq, Rusiya səfiri dəvət olundu və ona diplomatik nota verildi. Biz yalnız diplomatik yolla hərəkət edirik. Bundan başqa heç nə edə bilmərik. Lakin, əlbəttə ki, bu hərəkətlər Azərbaycana qarşı dostyana hərəkət hesab edilmir. Mən sizin sualınızı başa düşürəm və sadəcə sizə məlumat vermək istəyirəm ki, Azərbaycan hökuməti tərəfindən bütün zəruri diplomatik addımlar atılıb.

Moderator: Bununla da biz gəlib sona çatdıq. Düşünürəm ki, çox maraqlı panel sessiyamız oldu, çox maraqlı və güclü mesajlar verildi. İndi bütün auditoriyadan xahiş edərdim ki, iştirakçılarımızı bir daha salamlayaq.

İlham Əliyev Münxendə Avropa İttifaqının xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 14-də Münxendə Avropa İttifaqının xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi, Avropa Komissiyasının vitse-prezidenti Kaya Kallas ilə görüşüb.

Söhbət zamanı Kaya Kallasın ötən il ölkəmizə səfəri və dövlətimizin başçısı ilə görüşü məmnunluqla xatırladı.

Avropa İttifaqının Azərbaycanla münasibətləri daha da inkişaf etdirməkdə maraqlı olduğu bildirildi.

Avropa İttifaqı ilə ölkəmiz arasında enerji sahəsində uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyi vurğulanaraq, bu xüsusda Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına verdiyi mühüm töhfələrə toxunuldu.

Ölkəmizlə Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsi ilə yanaşı, nəqliyyat sahəsində də əməkdaşlıq üçün geniş imkanların olduğu vurğulandı.

Söhbət zamanı Azərbaycan-Avropa İttifaqı əməkdaşlığının perspektivləri, Cənubi Qafqaz regionunda davamlı sülhün və sabitliyin təmin olunması, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlərə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

İlham Əliyevin Münxendə Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ilə görüşü olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin fevralın 14-də Münxendə Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ilə görüşü olub.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən enerji sahəsində genişləndirilməsi ilə bağlı məsələlər müzakirə olundu.

Volodimir Zelenski Azərbaycanın Ukraynaya göstərdiyi humanitar dəstəyə, xüsusilə ukraynalı uşaqlara olan diqqət və qayğıya görə minnətdarlığını ifadə etdi.

Azərbaycan və Ukrayna prezidentləri ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi apardılar.

İlham Əliyev Münxendə “The Goldman Sachs Group Inc.” şirkətinin qlobal məsələlər üzrə prezidenti ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 14-də Münxendə “The Goldman Sachs Group Inc.” şirkətinin qlobal məsələlər üzrə prezidenti Cared Kohen ilə görüşüb.

Görüşdə ölkəmizlə şirkət arasında 2010-cu ildən bəri həyata keçirilən uğurlu tərəfdaşlığa toxunuldu, əlaqələrin mövcud vəziyyəti müzakirə olundu.

Azərbaycan iqtisadiyyatının müxtəlif sahələri üzrə ölkəmizlə “The Goldman Sachs Group Inc.” arasında əməkdaşlığın perspektivlərinə dair məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ilə “The Goldman Sachs Group Inc.” şirkətinin uğurlu tərəfdaşlığının əhəmiyyəti vurğulandı.

Qeyd edək ki, mənzil-qərargahı ABŞ-nin Nyu-York şəhərində yerləşən “The Goldman Sachs Group Inc.” 1869-cu ildə təsis edilib. Şirkət investisiya və istehlak bankçılığı, qiymətli kağızlar, aktivlərin idarə edilməsi sahələrində çalışan dünyanın aparıcı qlobal maliyyə institutlarından biridir və hazırda 40-dan çox ölkədə fəaliyyət göstərir. O, müxtəlif siniflər üzrə 2,8 trilyon ABŞ dolları dəyərində aktivləri idarə edir.

İlham Əliyev Vaşinqtonda Sülh Şurasının ilk iclasında iştirak edib

Fevralın 19-da Amerika Birləşmiş Ştatlarının paytaxtı Vaşinqton şəhərində Sülh Şurasının ilk iclası keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampın dəvəti ilə iclasda iştirak edib.

Əvvəlcə birgə foto çəkdirildi.

ABŞ Prezidenti Donald Tramp tədbirdə çıxış etdi.

Prezidentliyi dövründə 8 münaqişəyə son qoyduğunu deyən Donald Tramp vurğuladı ki, iki çox vacib ölkə arasında sülh əldə edib və bunu heç vaxt unutmayacaq. ABŞ Prezidenti Azərbaycan və Ermənistan liderlərinə regionda yaranan sülhə görə təşəkkür edərək dedi: "Bilirsiniz, müharibə edəndə onun xərcləri sülhün dəyərindən 100 qat artıq olur. Orada sonda əyləşən cənabı (Prezident İlham Əliyevi - red.) görürük. O gülümsəyir. Otuz il mübarizədən sonra bu, aydın oldu, elə deyilmi? Otuz il müharibə gedib və biz onun öhdəsindən gəldik. Sizə çox minnətdaram, əla iş gördünüz. Siz və yeni dostunuz, ofisinə gəldiniz və dediniz, mən 22 il mübarizə aparmışam. Siz 23 ildir ki, fəaliyyətdəsiniz, eləmi? Lakin 22 il mübarizə aparmışam. Bax, onunla. Onun həmkarı isə dedi: "Mən də yeddi ildir rəhbərim. Onunla mübarizə aparmışam". Biz isə 24 saatın içərisində işi yerinə yetirdik. Çox yaxşı sülh alındı. Düşünürəm ki, onlar artıq dostdur. Mən bəlkə bunu söyləməli deyiləm. Fikrimcə, onlar artıq dostdur, elə deyilmi? Qalxın ayağa. Bunlar möhkəm iradəli insanlardır. Elə bilirsiniz

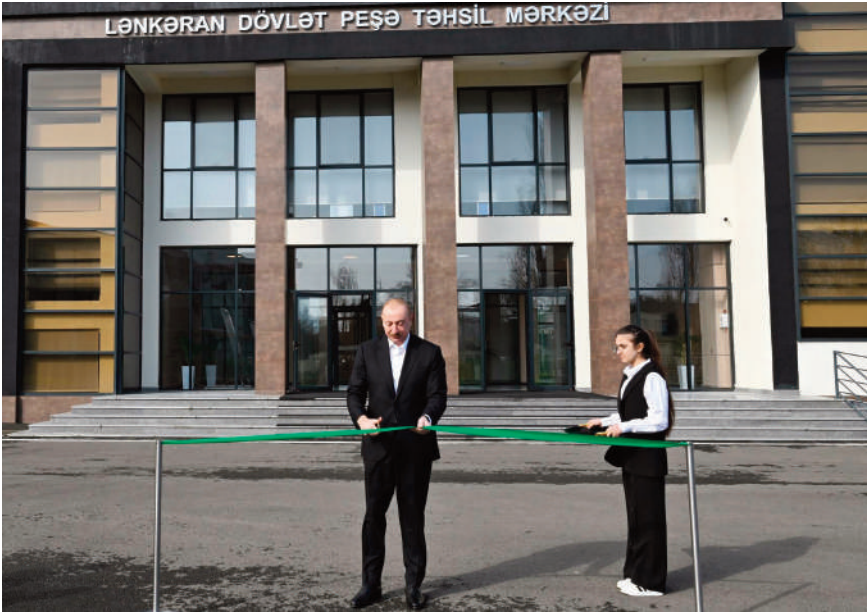
asan idi? Yox, asan deyildi. İki sərt insandır, amma yaxşı insanlardır. Oval ofisdə idik. Onlar ikisi də gəldi. Biri otağın bir tərəfində, digəri o biri tərəfində. Masa arxasında iki gözəl oturacaq var idi. Biri otağın bir yerində, digəri başqa yerində. Dedim onlara bəlkə bir-birinizə yaxın gəlsiniz. Onlar bir az tərəddüd etdilər. Otuz iki il idi bir-birlərini məhv edirdilər. Dedim, bir-birinizə yaxın dayanın. Bir saat keçdi və onlar yan-yanıya oturdular. Razılaşma əldə etdik. Bir-birinin əlini sıxdılar, imzaladılar. Biz iki mühüm ölkə ilə sülhün əldə olunmasına imkan yaratdıq, heç vaxt unutmam. Yavaş başladılar, sonra isə qəti addımlar atdılar. Siz özünüzlə çox fəxrhlənə bilərsiniz. Gözəl hadisədir. Təşəkkür edirəm. Baxın. Otuz iki il... Sağ olun, çox sağ olun".

Sonra digər dövlətlərin nümayəndələrinin çıxışları dinlənildi.

İclasın sonunda Sülh Şurasının maliyyə intizamı və şəffaflığı prinsipləri haqqında qətnaməsi imzalandı.

İlham Əliyevin Lənkərana, Xocavəndə və Xocalıya səfəri

İlham Əliyev Lənkəran Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin açılışında iştirak edib

yaradılıb. Burada, eyni zamanda, informatika kabinetləri, müasir sinif otaqları, hərbi hazırlıq kabineti, kitabxana, 300 nəfərlik akt zalı və yeməqxana fəaliyyət göstərir. Ərazidə 53 nəfərlik yataqxana binası inşa edilib və yenidənqurmada sonra korpusların sayı 7-yə çatdırılıb.

2025/2026-cı tədris ilində mərkəzdə 42 ixtisas üzrə 55 qrupda 962 tələbə təhsil alır. Onların 385-i qadındır. Müəssisədə turizm, kənd təsərrüfatı, sənaye, xidmət, IT texnologiyaları və alternativ enerji istiqamətləri üzrə kadr hazırlığı həyata keçirilir.

Mərkəzdə yeni maddi-texniki baza formalaşdırıldıqdan sonra bir çox müasir ixtisaslar, o cümlədən elektrik və hibrid avtomobillərinin texniki qulluğu və təmiri üzrə texnik, kompüter şəbəkələri və şəbəkə inzibatçılığı, proqramla idarə edilən sənaye avadanlıqlarının texniki istismarı, kibertəhlükəsizlik, kompüter sistemlərində proqramlaşdırma, binaların tikintisi və istismarı, elektrik xətlərinin, günəş panellərinin quraşdırılması və təmiri üzrə mütəxəssis və texnik ixtisasları tədris olunur.

Burada tələbələrə ilk peşə, texniki peşə və yüksək texniki peşə təhsili pillələri üzrə biliklər verilir. Hazırda mərkəzdə 138 nəfər çalışır.

Lənkəran Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi kadr hazırlığı istiqamətində dövlət və özəl sektoru təmsil edən 30-a yaxın müəssisə ilə sıx əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlığa özəl sektorla birgə kadr hazırlığı, mütəxəssislərin tədrisə cəlb olunması, istehsalat təlimləri, ustad dərsləri, həmçinin sosial və innovativ layihələrin icrası daxildir.

Fevralın 25-də Lənkəran Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin açılışı olub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Mərkəzin açılışında iştirak edib.

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev dövlətimizin başçısına mərkəzdə yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, bu mərkəzin təməli 1969-cu ildə Lənkəran Texniki Peşə Məktəbi kimi qoyulub. 2018-ci ildə Lerik Peşə Məktəbi və Lənkəran Peşə Liseyi birləşdirilərək onların bazasında Lənkəran Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi yaradılıb. Mərkəz 2024-cü ildən etibarən Publik Hüquqi Şəxs kimi fəaliyyət göstərir.

Müasir infrastrukturla təmin olunan mərkəzdə tədris, idman, yataqxana, kulinariya təlim korpusları, təlim-qonaq evi, əkinçilik və emalatxana laboratoriyaları, istixana, həmçinin avtotəmir və CNC (dəzgahların kompüterləşdirilmiş idarəetmə sistemi) emalatxanaları

İlham Əliyev Xocalının Xanabad kəndində görülmüş işlərlə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Arzu Əliyeva fevralın 25-də Xocalı rayonunun Xanabad kəndində görülmüş işlərlə tanış olublar.

Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Elçin Yusubov dövlətimizin başçısına və birinci xanıma kənddə görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Xanabad Xocalı rayonunun eyniadlı inzibati ərazi dairəsinə daxildir. Kənd Silahlı Qüvvələrimizin 2023-cü ildə həyata keçirdikləri antiterror əməliyyatı nəticəsində işğaldan azad edilib.

İşğaldan əvvəl kənddə orta məktəb, mədəniyyət evi, kitabxana və tibb məntəqəsi fəaliyyət göstərirdi. Burada ölkə əhəmiyyətli XIII əsrə aid kilsə və IX əsrə aid "Aslan qalası" memarlıq abidələri var.

Kənddə ümumilikdə 276 ev var ki, onlardan da 115-i yararsız, 161-i isə qismən yararlıdır. İndiyədək 120 ev təmir olunub. Bu ilin sonunadək daha 41 ev istismara hazır olacaq. Bir neçə gün əvvəl 38 ailə - 154 nəfər kəndə qayıdıb.

Xanabadda bir sıra sosial layihələr icra olunub. Belə ki, mövcud 3 transformator məntəqəsi, elektrik və qaz xətləri bərpa edilib, eyni zamanda, yeni elektrik, qaz və optik xətlər çəkilib, subartezian quyularında və su anbarında təmir işləri aparılıb, 2 yeni su

anbarının qurulması işlərinə başlanılıb. Kəndin su təminatı üçün Əsgəran qəsəbəsinin ərazisində nasos stansiyası inşa edilib, kənddaxili yollar bərpa olunub. Kəndin girişində "Xanabad" kompozisiyası quraşdırılıb, Xanabad gölünün sahilində park salınıb, estakada inşa edilib və Dövlət Bayrağı ucaldılıb.

Sonra Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Arzu Əliyeva kəndə köçmüş Əmrah Sahiblinin evində oldular.

Prezident İlham Əliyev: Salam.

Qadın sakin: Salam, xoş gördük.

Nümayəndə: Cənab Prezident, kənd buradan görünür elə. Arxasında yardımçı sahələr də var.

Prezident İlham Əliyev: Necə yerləşmisiniz burada?

Sakin: Çox gözəl, Allah Sizdən razı olsun.

Prezident İlham Əliyev: Gəlin, gəlin, uşaqlar. Ev necədir?

Sakin: Çox gözəl, Allah razı olsun.

Prezident İlham Əliyev: Neçə gündür buradasınız, 5 gündür?

Sakin: 5 gün olar.

Prezident İlham Əliyev: Adın nədir?

Uşaq sakın: Duyğu.

Prezident İlham Əliyev: Duyğu? Gəl, gəl, Mehriban xanımla görüş.

Birinci xanım Mehriban Əliyeva: Gəl buraya, görüşək.

Sakin: Xoş gəlmisiniz.

Birinci xanım Mehriban Əliyeva: Harada yaşayırsan, göstər, hanı sənin otağın?

Prezident İlham Əliyev: Şəraitiniz necədir?

Sakin: Salam. Çox yaxşıdır.

Prezident İlham Əliyev: İşin var?

Sakin: Təmin ediblər.

Prezident İlham Əliyev: Gəlin. İşlə təmin etmək üçün təkliflər verərsiniz.

Nümayəndə: Bəli, cənab Prezident İlham Əliyev. Artıq müraciət edib. Sürücü işləyir. Ümumiyyətlə, çalışırıq məşğulluqla bağlı Sizin tapşırığınızı yerinə yetirək.

Prezident İlham Əliyev: Bəli, əlbəttə.

Nümayəndə: Xocalıya köçən əhəlinin 4100 nəfərindən 1230 nəfəri daimi işlə təmin olunub. Müəssisələr də çoxdur. Açıılışlarında Siz də iştirak edirsiniz.

Prezident İlham Əliyev: Bəli, müəssisələr çoxdur. Məktəb də var. Müəllimlər necədir?

Digər nümayəndə: Biz 110 ailəni köçürəndən

sonra müəllim kontingenti buraya yığılacaq. Çünki az əhali ilə açma bilmirik. Novruz bayramına qədər buraya 110 ailəni köçürəcəyik. Evlər hamısı hazırdır.

Prezident İlham Əliyev: Sənin neçə yaşın var?

Kişi sakın: Otuz iki.

Prezident İlham Əliyev: Sən işğaldan sonra anadan olmusan?

Kişi sakın: Bəli.

Prezident İlham Əliyev: Valideynlərin sağdır?

Kişi sakın: Bəli.

Prezident İlham Əliyev: Harada yaşayırlar?

Kişi sakın: Xanabad kəndində.

Prezident İlham Əliyev: Bir daha təbrik edirəm.

Sakin: Çox sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Gedək, bayırda şəkil çəkdirək. Əlini ver.

Sakin: İlham dayıya əlini ver. Afərin.

Prezident İlham Əliyev: Sözbəxan uşaqdır.

Sakin: Çox yaxşı uşaqdır, çox ağıllı oğlandır.

Prezident İlham Əliyev: Təbrik edirəm.

Sakin: Çox sağ olun.

Uşaq sakın: Mən Sizi televizorda görəndə çox sevinirəm.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun.

Sakin: Sağ olun.

İlham Əliyev Xocavənd şəhər və Xocavənd kənd sakinləri ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Arzu Əliyeva fevralın 25-də Xocavənd şəhər və Xocavənd kənd sakinləri ilə görüşüb söhbət ediblər.

Sakinləri salamlayan **Prezident İlham Əliyev dedi:** Necəsiniz?

Kişi sakin: Şükür bu günümüzdə.

Prezident İlham Əliyev: Xoş gəlmisiniz.

Qadın sakin: Çox şükür.

Digər qadın sakin: Xoş gəldiniz Xocavəndə.

Prezident İlham Əliyev: Təbrik edirəm.

Qadın sakin: Çox şükür bu günümüzdə, qədəmləriniz mübarək olsun.

Prezident İlham Əliyev: Təbrik edirəm.

Digər qadın sakin: Çox sağ olun, özümüzü xoşbəxt hiss edirik.

Kişi sakin: Sizin sayənizdə alınan bu torpaqlara xoş gəlmisiniz, biz də xoş gəlmişik.

Prezident İlham Əliyev: Bəli, siz məndən bir qədər tez gəlmisiniz - bir neçə gün.

Kişi sakin: Sağ olun, Allah Sizi var eləsin.

Qadın sakin: Amin!

Kişi sakin: Ən böyük xoşbəxtlikdir ki, Siz rəhmətlik atanızın vəsiyyətinə yerinə yetirdiniz.

Prezident İlham Əliyev: Elədir, düzdür.

Kişi sakin: Sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Hamısı medallardır -

Cəbrayıl, Şuşa, Füzuli, Xocavənd. Bütün torpaqları azad etmisiniz.

Vətən müharibəsinin iştirakçısı: Bəli, Sizin sayənizdə, Allah canınızı sağ eləsin.

Prezident İlham Əliyev: Təbrik edirəm.

Vətən müharibəsinin iştirakçısı: Çox sağ olun.

Qadın sakin: Xoş gəlmisiniz, cənab Prezident. Çox sevinirik ki, bu xoşbəxt günü bizə yaşatdınız.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun.

Kişi sakin: Xoş gəlmisiniz, cənab Ali Baş Komandan.

Prezident İlham Əliyev: Salaməleyküm.

Kişi sakin: Xoş gəlmisiniz, cənab Prezident.

Prezident İlham Əliyev: Xoş gördük.

Kişi sakin: Allah Sizi qorusun, cənab Prezident, yaşasın güclü Azərbaycan! Allah qorusun Sizi, ailənizlə birlikdə.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun.

Kişi sakin: Sağ olun, cənab Prezident, təşəkkür edirik Sizə ki, bu torpaqları qaytardınız.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun. Doğma Qarabağ torpağına qayıtmağınız münasibətilə sizi ürəkdən təbrik edirəm. Əminəm ki, burada rahat yaşayacaqsınız, xoşbəxtlik içində, sülh, əmin-amanlıq içində yaşayacaqsınız.

Sakinlər: Sizin sayənizdə, inşallah.

Prezident İlham Əliyev: Siz buna layiqsiniz.

Sakinlər: Çox sağ olun, cənab Prezident.

Prezident İlham Əliyev: Uzun illər əzab-əziyyət içində yaşamısınız. Köçkün həyatı ağır həyatdır, həm mənəvi əzablar, həm fiziki çətinliklər, öz doğma torpağını tərk edib başqa yerə, hətta Azərbaycanın içində olsa belə getmək və əzab-əziyyət içində yaşamaq böyük sınaqdır. Siz bu sınaqdan şərəflə çıxmısınız. Əminəm ki, bütün Azərbaycan xalqı, siz də hər zaman inanırdınız ki, bu gün gələcək və bu torpaqları biz azad edəcəyik, ədaləti bərpa edəcəyik, düşməni torpaqlarımızdan qovacağıq. Bildiyiniz kimi, vaxtilə işğal edilmiş torpaqların böyük hissəsi beş il bundan əvvəl Vətən müharibəsi zamanı azad olunsada, Xocavənd hələ də işğal altında qalmışdı və xocavəndlilər də hesab edirdilər ki, nə vaxtsa vəziyyət dəyişəcək. Əminəm, cəmiyyətdə inam var idi ki, bir qarış torpaq da düşmənin tapdağı altında qalmayacaq və biz buna da nail olduq. Artıq iki ildən çoxdur ki, bütün əraziyə – Azərbaycan dövlətinin suveren ərazisinə biz nəzarət edirik. Düşmənin sonuncu yuvasını da dağıtmışıq, separatçıları da qovmuşuq, onları da məhkəmə qarşısında cavab verməyə məcbur etmişik və ədaləti tam bərpa etmişik. Ona görə artıq o ağır dövr geridə qaldı, arxada qaldı, bir daha qayıtmayacaq. Bu gün dövlətimiz güclüdür, ordumuz güclüdür və xalqımız bu illər ərzində artıq bütün dünyaya öz böyüklüyünü göstərmişdir. Son 80 il ərzində Azərbaycan qədər belə tam və mütləq qələbə qazanan ikinci ölkə olmamışdır.

İndi isə quruculuq vaxtıdır və burada artıq dövlət sizin üçün şərait yaradıb. Evlərin bəziləri bərpa edilib, yenidən qurulub. Bu proses davam etdiriləcək. On minlərlə Azərbaycan vətəndaşı artıq azad edilmiş torpaqlarda yaşayır və onlardan təqribən 30 minə yaxını keçmiş köçkünlərdir. Bildiyiniz kimi, biz əsas bu son 4-5 il ərzində infrastruktur layihələrinə vəsait ayırırdıq. Çünki yaşamaq üçün əsas ilkin şərtlər olmalıdır – elektrik, qaz, su, yollar, körpülər, tunellər. İndi isə daha çox yaşayış evlərinin tikintisi, bərpası məsələlərinə vəsait ayrılacaq. Ona görə “Böyük Qayıdış” prosesi daha sürətlə gedəcək.

Burada iş yerləri də yaradılır, həm dövlət xətti ilə, həm ictimai təşkilatların xətti ilə və əlbəttə ki, özəl sektor. Burada yaşayan insanların əksəriyyəti vaxtilə kənd təsərrüfatı ilə məşğul idi. Siz yaxşı bilirsiniz ki, bu bölgənin çox gözəl təbiəti var, münbit torpağı var, suyu var, bulaqları var, hər şey var. Əsas odur ki, insanlar artıq burada rahat yaşasınlar və tam əmin olsunlar ki, bir daha xalqımızın başına belə fəlakətlər gəlməyəcək.

Sakinlər: Amin, inşallah!

Prezident İlham Əliyev: Bunun üçün də hər zaman güclü olmalıyıq, ayıq olmalıyıq, keçmiş unut-

mamalıyıq və gələcəyə inamla baxmalıyıq. Necə ki, inamla baxırıq və yaşayırıq.

Sizi ürəkdən təbrik edirəm. Sizə cansağlığı arzu edirəm.

Sakinlər: Çox sağ olun.

Qadın sakın: Bu günümüzə şükür. Həmişə yığıncaqlarımız olanda deyirdim ki, belə yığıncaqlarımız Qarabağda olsun. Bu gün arzumıza çatmışıq. Özümüzü o qədər xoşbəxt hiss edirik ki, biz öz torpağımıza, Vətənimizə gəlmişik. Beş gündür burada yaşayırıq. Vallah, heç acmırıq, təmiz oksigenlə nəfəs alırıq.

Prezident İlham Əliyev: Hava görün necə gözəldir.

Qadın sakın: Çox sağ olun, şəhidlərimizin canı bahasına, qazilərimizin, hərbiçilərimizin qanı bahasına, Sizin sayənizdə, siyasətiniz sayəsində torpaqlarımız azad olub, bu gün biz burada yaşayırıq. Özümüzü çox xoşbəxt hiss edirik.

Prezident İlham Əliyev: Çox şadam.

Qadın sakın: Çox sağ olun, Ulu Öndərin vəsiyyətini yerinə yetirmisiniz, Allah ona rəhmət eləsin, Allah Sizi qorusun, övladlarınızı qorusun!

Sakinlər: Amin.

Prezident İlham Əliyev: Bəli, buranın təbiəti çox gözəldir, havası təmizdir.

Kişi sakın: Bura Qarabağdır, cənnətdir.

Prezident İlham Əliyev: Siz işğal dövründə harada məskunlaşmışdınız?

Kişi sakın: Ağcabədidə.

Prezident İlham Əliyev: Ağcabədidə, dövlət tərəfindən verilmiş evdə?

Kişi sakın: Bəli.

Prezident İlham Əliyev: Siz də gəlin.

Birinci xanım Mehriban Əliyeva: Şəkil çəkdirək?

Prezident İlham Əliyev: Bəli, çəkdirək.

Birinci xanım Mehriban Əliyeva: Hamımız yerləşəcəyik?

Prezident İlham Əliyev: Bəli, gəlin.

Sonra xatirə şəkilləri çəkdirildi.

Prezident İlham Əliyev: Evlər necədir, yaxşıdır? Qaz var, işıq var, su var.

Sakinlər: Əladır, heç bir problem yoxdur, hər şey var.

Prezident İlham Əliyev: Həyatıyanı sahələr də var.

Kişi sakın: Hamısı gözəldir. 15 sot həyatıyanı sahə var, bundan artıq nə olmalıdır?

Prezident İlham Əliyev: 15 sot, hər şey əkə bilərsiniz.

Kişi sakın: Bəli, sağ olun. Mənim də adım İlhamdır.

Prezident İlham Əliyev: Eləmi? Çox yaxşı.

Qadın sakın: Amma bizim sakinlər həqiqətən qoçaq camaatdır. Hər bir şərait də yaradacaq, əkin-

biçin, camaatımız çox qoçaq camaatdır.

Prezident İlham

Əliyev: Bura təbii cənnətdir.

Kişi sakin: Allah Sizi qorusun, əsas məsələ odur ki, irəli gedək, amin!

Prezident İlham

Əliyev: Elədir, elə də olacaq, ancaq irəli.

Sakinlər: Allah Prezidentimizi qorusun!

Qadın sakin: Cənab Prezident, neçə illər arzusunda olduğumuz, həsrətini çəkdiyimiz Xocavənd torpağında salamlayıram Sizi. Elimizə-obamıza, dədə-baba yurdu-muza xoş gəlmisiniz.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun, təşəkkür edirəm.

Qadın sakin: Bu gün biz çox xoşbəxtik, ən xoşbəxt günlərimizi yaşayırıq.

Prezident İlham Əliyev: Elədir, siz layiqsiniz buna. Bu torpaqlar 35 il işğal altında qalıb.

Qadın sakin: Amma ümidlə yaşayırdıq ki, nə vaxtsa qayıdacağıq.

Prezident İlham Əliyev: İnanırdınız.

Qadın sakin: Bəli, inanırdıq.

Kişi sakin: Azərbaycan torpağı nə qədər varsa, Siz də, ailəniz də o torpağın üstündə var olarsınız. Allah Sizi Azərbaycan xalqının başı üstündən əskik etməsin, amin!

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun. Bundan sonra xalqımız sülh içində yaşayacaq, inşallah. Sizə cansağlığı, xoşbəxtlik arzulayıram, xoşbəxt yaşayın.

Sakinlər: Sağ olun.

Kişi sakin: Cənab Prezident, şəkil çəkdirə bilərik?

Prezident İlham Əliyev: Hə, çəkdirək.

Kişi sakin: 35 ildir gözləyirdik.

Prezident İlham Əliyev: Harada yaşamısınız işğal dövründə?

Kişi sakin: Şəhər tərəfdə.

Prezident İlham Əliyev: Bakıda?

Kişi sakin: Bakıda. Onun havasından qurtardıq, tıxacdan qurtarmışıq.

Prezident İlham Əliyev: Tıxac, toz-torpaq, külək. Siz harada yaşamısınız işğal dövründə?

Kişi sakin: Ağcabədidə.

Qadın sakin: Ağcabədidə ona görə yaşamışıq ki, Qarabağa yaxındır, 50 kilometr, tez qayıtmaq üçün.

Prezident İlham Əliyev: Hə, buradan çıxanda Ağcabədiyə köçdünüz?

Qadın sakin: Bəli, elə əvvəldən Ağcabədidə olmuşuq.

Prezident İlham Əliyev: Orada şərait necə idi?

Qadın sakin: Yaxşı idi, amma bilirdik ki, nə vaxtsa qayıdacağıq.

Digər qadın sakin: Torpağımızın yerini heç nə vermir.

Prezident İlham Əliyev: Əlbəttə.

Qadın sakin: Dərman atanlar da dərman atmır buraya gələndən.

Prezident İlham Əliyev: Bax, burada hava dərmandır.

Qadın sakin: Həqiqətən elədir. Allah Sizi qorusun, övladlarınızı qorusun!

Prezident İlham Əliyev: Bütün Qarabağ böyük bir kurort zonasıdır.

Qadın sakin: "Dəmir yumruq" həmişə yerində olsun!

Prezident İlham Əliyev: Olacaq!

Sakinlər: Sağ olun, fəxr edirik ki, Sizin kimi Prezidentimiz var.

Prezident İlham Əliyev: Çox sağ olun, sizə cansağlığı arzulayıram, xoşbəxt yaşayın.

Sakinlər: Sağ olun.

Kişi sakin: Yaxşı yol. Mən 59 təvəllüdəm, Siz 62.

Prezident İlham Əliyev: Mən 61-əm.

Qadın sakin: Mən də 61-əm.

Prezident İlham Əliyev: Həm adaşıq, həm yaşıdıq.

Qadın sakin: Nəvəmin də adı İlhamdır. Allah İlhamları qorusun!

Kişi sakin: Allah Sizi qorusun! Yaxşı yol, sağ-salamat.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun.

İlham Əliyev Xocalı Soyqırımı Memorialının açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri fevralın 26-da Xocalı şəhərində Xocalı Soyqırımı Memorialının açılışında iştirak ediblər.

Prezident İlham Əliyev Memorialın önünə əklil qoydu.

Prezidentin köməkçisi Anar Ələkbərov dövlətimizin başçısına və birinci xanıma Memorial barədə məlumat verdi.

Qeyd edək ki, Xocalı Soyqırımı Memorialı Prezident İlham Əliyevin 2025-ci ilin fevralında imzaladığı Sərəncama əsasən, Xocalı faciəsi qurbanlarının xatirəsinin əbədləşdirilməsi, tarixi həqiqətlərin gələcək nəsillərə çatdırılması və milli yaddaşın qorunması məqsədilə yaradılıb.

Layihə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən hazırlanan konsepsiya əsasında reallaşdırılıb.

Memorialı dörd tərəfdən əhatə edən monolit Xocalı sakinlərini soyqırımından qorumağa çalışan rəmzi əllər formasında layihələndirilib.

Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq Memorialın həyatında qış fəslinin sonunda çiçək açan və yazın müjdəçisi olan badam ağacları əkilib. Bu illər ərzində "Xocalıya ədalət!"

kampaniyasının rəmzi də badam çiçəyi seçilib və bu, təsadüfi deyil. Badam çiçəyi Xocalıda 1992-ci ilin fevral ayında törədilmiş soyqırımına münasibətdə ədalətin təmin olunmasını əks etdirir.

Memorial dörd bölmədən ibarətdir. İlk iki bölmədə Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə yaşadan ekspozisiya zalı yaradılıb.

Ekspozisiya ziyarətçiləri "Faciənin siması" instalyasiyası ilə qarşılayır. Rəşad Ələkbərov və Azər Rüstəmovun müəllifləri olduqları instalyasiya 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə baş vermiş soyqırımının qurbanlarını - qətlə yetirilmiş dinc sakinləri, məhv olmuş ailələri canlandırır.

Memorialın tavanı boyu uçan göyərçin maketləri isə bütün dünyaya sülh arzulayan Xocalının faciə zamanı qətlə yetirilmiş günahsız sakinlərinin xatirəsinə ehtiram əlamətidir.

XX əsrdə insanlıq əleyhinə ən dəhşətli cinayətlərdən biri olan Xocalı soyqırımına həsr edilmiş ekspozisiyada Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin tarixi kökləri, işğalçılıq siyasəti və erməni terrorizminin Azərbaycan torpaqlarında törətdiyi fəsadlar sənədlər, xəritələr və faktlar əsasında təqdim olunur. Burada "Xocalı - qədim sivilizasiyanın izləri", "Xocalı soyqırımı bəşəriyyətə

qarşı cinayətdir”, “Xocalını unutma!” adlı ekspozisiyalarda Xocalının tarixi, işğalın coğrafiyası, münafişənin xronologiyası, beynəlxalq hüquq normalarının pozulması, bəşəriyyətə qarşı törədilmiş ən qanlı cinayətlərdən biri olan Xocalı soyqırımını barədə məlumatlar və Ümummilli Lider Heydər Əliyevin soyqırımına verdiyi siyasi-hüquqi qiymət nümayiş olunur.

Ekspozisiya zalındakı Xocalı maketində faciə günü yaşanan dəhşətlərə dair məlumatlar interaktiv formada təqdim olunur.

İkinci ekspozisiya zalında Sərxan Hacıyevin “Bir gecənin içində səssiz qalan evlər” instalyasiyası və faciə zamanı tamamilə məhv edilmiş 8 ailənin taleyi, insanlıq əleyhinə yönəlmiş cinayət nəticəsində bir gecədə yarımçıq qalan həyatlar, arzular, sükuta qərğ olan uşaq gülüşləri süni intellektlə hazırlanan video vasitəsilə təqdim edilir.

Ekspozisiya zalında Prezident İlham Əliyevin Xocalı həqiqətlərinin beynəlxalq səviyyədə tanınması üzrə apardığı ardıcıl siyasət, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə Fondun Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsinin yaşadılması və ədalətin bərqərar olması istiqamətindəki fəaliyyəti, müxtəlif dillərdə hazırlanan nəşrlər və informasiya materialları, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə başlatılan “Xocalıya ədalət!” beynəlxalq kampaniyası çərçivəsində

görülən işlər və onun fəal iştirakı ilə bu sahədə həyata keçirilmiş tədbirlər əks etdirilir.

“Xocalıya ədalət!” beynəlxalq kampaniyası çərçivəsində soyqırımını qurbanlarının xatirəsinə bir sıra ölkələrdə ucaldılmış abidələrin maketləri də burada sərgilənir.

Ekspozisiya 44 günlük Vətən müharibəsinə və dövlət suverenliyinin bərpasına dair məlumatlar, “Böyük Qayıdış” və “Viran edilən Xocalı yenidən dirçələcək” ideyası ilə tamamlanır.

Memorialın növbəti bölməsində rəsmi tədbirlərin və anım mərasimlərinin keçirilməsi üçün nəzərdə tutulan akt zalı var.

Xocalı Soyqırımını Memorialı memarlıq və ideya baxımından milli yaddaşın qorunmasına xidmət edən məkandır.

Xatırladaq ki, 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistanın hərbi birləşmələri keçmiş sovet ordusunun Xankəndi şəhərində yerləşən 366-cı motoatıcı alayının iştirakı ilə Xocalıda dəhşətli soyqırımını törədib. Faciə zamanı 613 nəfər qətlə yetirilib. Onların 63 nəfəri uşaq, 106 nəfəri qadın, 70 nəfəri ahlil insan olub. Hərbi təcavüz nəticəsində 8 ailə tamamilə məhv edilib, 25 uşaq hər iki valideynini, 132 uşaq isə valideynlərindən birini itirib.

İşğaldan azad edilən Xocalıda ucaldılan Memorial soyqırımını qurbanlarının xatirəsinə daim yaşadacaq və tarixi həqiqətləri hər bir ziyarətçiyə çatdıracaq.

Bu gün xalqımız XX əsrin ən dəhşətli qırğınlarından biri olan Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsini qalib ölkə, qalib xalq kimi yad edir. Xocalı qurbanlarının ruhları bu gün şaddır. Müzəffər Ali Baş Komandanın da dediyi kimi, onların qanı yerdə qalmadı, onların qisası Vətən müharibəsi zamanı döyüş meydanında alındı.

Sonra Prezident İlham Əliyev Memorialın xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı.

Daha sonra dövlətimizin başçısı, birinci xanım və ailə üzvləri Xocalı rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşdülər.

Dövlətimizin başçısı görüşdə çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

– İki il bundan əvvəl Xocalı Soyqırımı Memorial Kompleksinin təməli mənim iştirakımla qoyulmuşdur. Bu gün isə bu Memorial Kompleksin açılışına toplaşmışıq.

Xocalı soyqırımı Ermənistan dövləti tərəfindən, erməni faşistləri tərəfindən azərbaycanlılara qarşı, insanlığa qarşı, bəşəriyyətə qarşı törədilmiş qanlı hərbi cinayətdir. Bunun məsuliyyətini Ermənistan dövləti daşıyır. Bir gecə içində 600-dən çox günahsız mülki şəxs, onlardan 106-sı qadın, 63-ü uşaq erməni faşistləri tərəfindən qəddarcasına qətlə yetirilmişdir, 150 nəfər itkin düşmüş və aydın məsələdir ki, onlar

da ermənilər tərəfindən öldürülmüşdür. Onların bəzilərinin işğaldan sonra qalıqları tapıldı və torpağa tapşırıldı.

Azərbaycan xalqı üçün bu, ən böyük faciədir. Bu faciəni dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün, bizim haqq işimizi dünya birliyinə təqdim etmək üçün həm Azərbaycan dövləti, həm ictimai təşkilatlar, qeyri-hökumət təşkilatları, demək olar ki, bir çox qurumlar fəal çalışıblar. Burada xüsusilə Heydər Əliyev Fondunun fəaliyyətini qeyd etmək istərdim. Fond yarandıqdan dərhal sonra "Xocalıya ədalət!" genişmiqyaslı hərəkatına start verdi. Bu təşəbbüsü Fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva həyata keçirirdi. Son 20 il ərzində onun təşəbbüsü ilə dünyanın bir çox ölkələrində bir çox tədbirlər, təqdimatlar, simpoziumlar, konfranslar keçirilmişdir, bir çox kitablar, broşürlər, bukletlər dərc edilmişdir. Çünki Ermənistan dövləti, dünya erməniliyi və dünya erməniliyinin, Ermənistan dövlətinin arxasında duran dövlətlər bu qanlı faciəni ört-basdır etməyə çalışırdılar. Hətta erməni təbliğatçıları Azərbaycanı bu faciədə günahlandırmağa çalışırdılar. Əgər biz öz haqq səsimizi ucaltmasaydıq, bu gün bəlkə də dünyada Xocalı soyqırımı ilə bağlı həqiqətə uyğun məlumat olmayacaqdı. Məhz bizim təkidli səylərimiz nəticəsində artıq 20-yə yaxın ölkə Xocalı soyqırımını soyqırımı kimi rəsmən tanıyıb və bu proses davam etdirilir.

"Xocalıya ədalət!" hərəkatının təsiri böyük olmuşdur. Yenə də deyirəm, biz ədalət tələb edirdik. Ancaq

əfsuslar olsun ki, beynəlxalq təşkilatlar, dünyanın aparıcı ölkələri bizim bu faciəmizə biganə yanaşırdılar. Yenə də bildirmək istəyirəm, Ermənistan dövlətinin törətdiyi bu qanlı cinayəti ört-basdır etməyə çalışırdılar. Biz isə ədalətə addım-addım irəliləyirdik. 20-yə yaxın ölkənin Xocalı soyqırımını rəsmən tanıması bir addım idi, Vətən müharibəsi və şanlı Zəfərimiz ikinci addım idi, Xocalı şəhərinin iki il yarım bundan əvvəl azad edilməsi isə son addımlardan biri idi. Nəhayət, axırncı addım bu yaxınlarda hərbi cinayətkarlara qarşı Bakıda keçirilmiş məhkəmə prosesi idi. Xocalı soyqırımını törətmiş, əli Azərbaycan xalqının qanına batmış quldurlar məhkəmə qarşısında cavab verməli oldular.

Vətən müharibəsi və antiterror əməliyyatı nəticəsində hərbi cinayətkarların bir hissəsi Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən məhv edilmişdir, bir hissəsi, xüsusilə separatçıların liderləri sayılan ünsürlər isə müxtəlif dövrlərdə saxlanılmış və məhkəmə qarşısına gətirilmişdir. Bax bu, ədalətin tam təntənəsidir. Ədaləti biz özümüz təmin etdik, xalqımız bir yumruq kimi birləşərək həm 2020-ci, həm 2023-cü illərdə böyük qəhrəmanlıq göstərmişdir. Biz ədaləti Silahlı Qüvvələrimizin peşəkarlığı, fədakarlığı, rəşadəti hesabına özümüz təmin etdik. Əlbəttə ki, hərbi cinayətkarları ədalət məhkəməsinə gətirmək və ədalətli məhkəməni təşkil etmək, yenə də deyirəm, bizim ədalətimizin son nöqtəsi idi.

Dünyada nadir halda ölkələr tapılar ki, həm ədalətli müharibədə tam və mütləq qələbə qazansın, həm öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini hər qarış torpağı azad edərək özü təmin etsin və müharibə cinayətkarlarını məhkəmə qarşısına gətirsin. Bunu biz etdik – Azərbaycan dövləti. Bizim iradəmiz, dəyə bilərəm ki, əyilməz iradəmiz bunu təmin etdi. İşğal dövründə bizə nə qədər təzyiqlər olub, təhdidlər olub, bunu Azərbaycan ictimaiyyəti yaxşı bilir. İşğal dövründə bizə tez-tez belə siqnallar ünvanlanırdı ki, realıqla barışmaq lazımdır, Azərbaycan öz torpaqlarını azad edə bilməyəcək, böyük dövlətlər, Ermənistanın havadarları buna imkan verməyəcək, Azərbaycan Ordusu döyüş meydanında qələbə qazana bilməyəcək. Bu kimi uydurulmuş şayiələr həm geniş informasiya məkanında yayılır, həm də müxtəlif kanallar vasitəsilə Azərbaycan rəhbərliyinə çatdırılırdı. Amma bizim iradəmizə təsir edə biləcək heç bir qüvvə yox idi və bunu biz dəfələrlə bəyan etmişdik. İşğal dövründə həm mötəbər beynəlxalq kürsülərdən, eyni zamanda, ovaxtkı köçkünlərlə keçirdiyim çoxsaylı görüşlər əsnasında bildirirdim ki, biz işğalla barışmayacağıq və məsələ danışıqlar yolu ilə həll olunmazsa, ərazi bütövlüyümüzü hərbi yolla bərpa edəcəyik və belə də oldu.

Birinci dəfə Prezident vəzifəsinə seçildəndən sonra andiçmə mərasimindəki çıxışmda da bildirmişdim

ki, bu, bizim üçün əsas məsələdir və ərazi bütövlüyümüz tam bərpa edilməlidir. Hazırlıq dövrü çox çəkdi, bu da təbiidir. Çünki güc yığmalı idik, güc toplamalı idik. Öz haqq işimizi beynəlxalq müstəvidə təsdiqləməli idik, o cümlədən Ermənistan dövlətinin hərbi cinayətləri haqqında məlumatı çatdırmalı idik. Xocalı soyqırımı ilə bağlı həqiqətləri çatdırmalı idik və çatdırmışıq. Son illər ərzində bir çox beynəlxalq təşkilatlar məcburiyyət qarşısında bizim mövqeyimizi, ədalətli mövqeyimizi dəstəkləyən qərar və qətnamələr qəbul etmişdir. Bu, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həllinin hüquqi əsasını təşkil etmişdir. Biz bir çox ölkələrlə sıx ikitərəfli münasibətlər, bir çox ölkələrlə strateji tərəfdaşlıq münasibətləri qurduq. Bu da beynəlxalq müstəvidə Azərbaycan həqiqətlərini, Qarabağ münaqişəsi həqiqətlərini çatdırmaq üçün imkan yaratmışdır. Heç kimdən asılı olmayan güclü iqtisadiyyat qurduq. Güclü ordu qurduq – həm Ordumuzun peşəkarlığını artırdıq, eyni zamanda, əldə edilən gəlirlər hesabına silah-sursat, texnika aldıq. Yəni hər gün, hər ay biz Qələbəyə doğru addımlayırdıq və mən bunu işğal dövründə dəfələrlə demişdim ki, hər gün biz Qələbəni yaxınlaşdırmalı idik və yaxınlaşdırdıq. Cəmi 44 gün ərzində düşməni məğlubiyyətə uğratdıq, düşmən təslim oldu, kapitulyasiya aktına imza atdı və biz müharibəni dayandırdıq. Bu gün son iki il yarımliq tarix göstərir ki, bu, nə qədər düzgün və düşünülmüş addım idi. Düzdür, o vaxt Xocalı, Xankəndi və bəzi digər yaşayış məntəqələri işğaldan azad edilməmişdi, ancaq mən bildirdim və əminəm, Azərbaycan xalqı bilirdi ki, o gün uzaqda deyil. 2023-cü ildə cəmi bir neçə saat davam edən antiterror əməliyyatı nəticəsində qanunsuz xunta rejimi məhv edildi, işğalçılar torpaqlarımızdan qovuldu, torpaqlarımızda qanunsuz məskunlaşmış 15 minlik erməni ordusu tərk-silah edildi və təslim oldu. Bu da erməni separatçılığına, onların tabutuna vurulmuş son mismar idi. Xocalıya ədalət məhz o vaxt təmin edildi.

Bu gün bu Memorial Kompleksin açılışı, məhz Xocalıda açılışı ədalətin təntənəsidir. Çünki mən bunu iki il bundan əvvəl təməlqoyma mərasimində demişdim. Xocalılılarla birlikdə bu kompleksin təməlini qoyduq. O vaxt demişdim ki, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bu layihə çoxdan hazır idi, bax necə var, necə tikilib, elə də nəzərdə tutulmuşdu, Bakıda yer də seçilmişdi və artıq mənim son qərarım lazım idi ki, biz bunun inşasına başlayaq. Məni hər dəfə nə isə bundan çəkindirirdi. Sonra başa düşdüm o nə idi. O da inam idi ki, gün gələcək və bu Memorial Kompleksi biz Xocalıda quracağıq və belə də oldu. Bu Kompleks silinməz yaddaşımızın təcəssümü olacaq. Biz Xocalı soyqırımını heç vaxt unutmamalıyıq. Ermənistan dövlətinin vəhşiliklərini heç vaxt unutmamalıyıq. Öz

tariximizi heç vaxt unutmamalıyıq, ayıq olmalıyıq, həmişə güclü olmalıyıq, həmişə düşmən bizdən qorxmalıdır, necə ki, bu gün qorxur. Məhz bu qorxu nəticəsində bu gün Azərbaycan xalqı sülh içində yaşayır.

Əfsuslar olsun ki, Vətən müharibəsi Ermənistan dövlətinə dərs olmadı. Halbuki 2020-ci ilin Zəfərindən sonra dəfələrlə müxtəlif yollarla Ermənistan rəhbərliyinə biz öz mövqeyimizi çatdırmışdıq – heç kimə güvənməsin, heç kimə bel bağlamasın. Xarici ölkələrin hərbciləri bizim torpağımızda bizim icazəməzlə müvəqqəti olaraq yerləşiblər. Əgər kimsə hesab edir ki, bu bizi nədənsə çəkindirəcək, səhv edir. Dəfələrlə Ermənistan tərəfinə xəbər göndərmişdik ki, separatçılığa son qoyulsun, qanunsuz xunta rejimi fəaliyyətini dayandırsın, Qarabağ torpağında yaşayan ermənilər Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etsinlər. Bunu dəfələrlə bildirmişdik. Hətta internet vasitəsilə reintegrasiya proqramını təqdim etmişik, amma biz adekvat cavab almamışıq. Əksinə, separatçılar və onların arxasında duran qüvvələr daha da azğınlaşmışdı. 2020-ci ilin Zəfərindən 2023-cü ilin antiterror əməliyyatına qədər buraya dəfələrlə xarici dövlətlərin nümayəndələri qanunsuz gəlmişdilər. Bugünkü mərasimdə o ölkələrin heç adlarını çəkmək istəmirəm. Separatçılara ürək-dirək vermək üçün, onları bizə qarşı yenə də təhrik etmək üçün, Azərbaycan dövlətini, dövlətçiliyini saymamaq üçün tövsiyələr verildirdi, silahlar göndərilirdi, minalar göndərilirdi. Hesab edirdilər ki, xarici dövlətin burada məskunlaşan kontingenti bizi nədənsə çəkindirəcək. Bizi heç nədən çəkindirə bilməzdi və bir neçə saat ərzində davam edən antiterror əməliyyatı bunu bütün dünyaya göstərdi. Bizim iradəmizə qarşı çıxanın başı əziləcək.

Bu gün bu Memorial Kompleksin açılışında Xocalı sakinləri iştirak edir. Onların demək olar ki, hər biri öz yaxınlarını, qohumlarını, doğmalarını itirmişlər, uzun illər ərzində bu ağrı ilə, bu kədərlə yaşamışlar. Öz yaxınlarını itirən, öz torpağını itirən, öz doğma diyarından didərgin salınan insanlarda gör nə qədər iradə olmalı idi ki, bütün bunlara dözə bilsinlər və dözdülər də. Çünki onları saxlayan inam idi, ədalətə inam, dövlətə inam, Ordumuza inam.

Bu gün bu Memorial Kompleksin təmsalında biz Azərbaycan xalqının əyilməz ruhunu görürük. Çünki bu qədər, – yəni Xocalı soyqırımını XX əsrin ən qanlı cinayətlərindən biri idi və xalqımız buna məruz qalmışdı, – 30 il ərzində ədalətsizliklə üzləşən xalqımız öz mənliliyini saxladı, ləyaqətini saxladı, inamını saxladı. Biz bu Memorial Kompleksin açılışında iştirak edərkən bir daha deyirik ki, bu gün Azərbaycan dövləti o qədər güclüdür ki, heç kimin ağılına bizə qarşı hər hansı bir təxribat törətmək gəlməsin. Artıq Azərbaycan 1992-ci ilin Azərbaycanı deyil. Bu gün dövlətimiz güclü dövlətdir, özünü müdafiə etməyə qadir olan dövlətdir. Son 80 il ərzində bizim qədər tam və mütləq qələbə qazanmış ikinci dövlət olmamışdır dünyada. Bu gün biz sülh içində yaşayırıq və bunun təminatçısı Azərbaycan dövlətidir, bizim siyasətimizdir.

Mən hələ Vətən müharibəsi dövründə bizim şəhərlərimiz, kəndlərimiz Ermənistan dövləti tərəfindən bombalananda demişdim ki, biz azərbaycanlıyıq, biz müharibəni də müharibənin qaydaları əsasında aparırıq və aparacağıq. Ermənilərdən fərqli olaraq günahsız, əliyalın mülki əhaliyə qarşı heç vaxt müharibə aparmamışıq və bu, bizim xalqımızı daha da ucaltdı. Bu gün xalqımıza, dövlətimizə olan hörmət, o cümlədən məhz buna görədir. O vaxt mən demişdim ki, biz qisasımızı döyüş meydanında alacağıq, aldıq da. Bütün şəhidlərin qisası alındı və bütün şəhidlərin doğmaları, yaxınları üçün bu, müəyyən təsəllidir. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin! Biz onların xatirəsini qəlbimizdə əbədi yaşadacağıq. Biz heç vaxt nə Xocalı soyqırımını, nə Ermənistan dövlətinin bizə qarşı törətdiyi başqa hərbi cinayətləri unutmayacağıq. Hər zaman güclü olmalıyıq və olacağıq ki, belə faciələr bir daha təkrarlanmasın.

Efiopiyanın Baş naziri Azərbaycana rəsmi səfər edib

Efiopiyanın Baş nazirinin rəsmi qarşılanma mərasimi olub

Fevralın 27-də Efiopiya Federativ Demokratik Respublikasının Baş naziri Abiy Əhməd Əlinin rəsmi qarşılanma mərasimi olub.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Efiopiyanın Baş nazirinin şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Efiopiyanın Baş naziri Abiy Əhməd Əlini və birinci xanım Zinaş Tayaçevi qarşıladılar.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Efiopiyanın Baş nazirinə raport verdi.

Efiopiya Federativ Demokratik Respublikasının və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Efiopiyanın Baş naziri Abiy Əhməd Əlinin qarşısından keçdi.

Sonda rəsmi foto çəkdirildi.

İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın adından Efiopiyanın Baş naziri Abiy Əhməd Əlinin və birinci xanım Zinaş Tayaçevin şərəfinə rəsmi nahar verilib

Fevralın 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın adından Efiopiyanın Baş naziri Abiy Əhməd Əlinin və birinci xanım Zinaş Tayaçevin şərəfinə rəsmi nahar verilib.

İlham Əliyevin Efiopiyanın Baş naziri ilə geniş tərkibdə görüşü olub və iki ölkə arasında bir sıra sənədlər imzalanıb

Fevralın 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Efiopiya Federativ Demokratik Respublikasının Baş naziri Abiy Əhməd Əli ilə geniş tərkibdə görüşü oldu.

Qonaqları salamlayan **Prezident İlham Əliyev dedi:** Hörmətli cənab Baş nazir, hörmətli qonaqlar, Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Çox şadam ki, bizi ziyarət edirsiniz. Biz az öncə cənab Baş nazirlə olduqca

səmərəli və məzmunlu bir görüş keçirdik, bu zaman tərəfdaşlığımızın bir sıra mühüm istiqamətlərini ətraflı müzakirə etdik. Mən cənab Baş nazirə bu yaxınlarda Efiopiya səfər etmiş qızım Leylaya göstərdiyi qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığımı ifadə etdim. Bu səfər ona yaxşı, böyük təəssürat bağışladı. Yeri gəlmişkən, o, ilk dəfədir ki, nümayəndə heyətlərinin görüşündə iştirak edir və bu, onun Sizin ölkənizə, Sizin xalqınıza olan çox xüsusi münasibəti ilə bağlıdır. Mən Sizi bütün nailiyyətləriniz münasibətilə təbrik etmək istəyirəm.

Sizin rəhbərliyinizlə Efiopiya uğurla inkişaf edir, beynəlxalq birliyin vacib bir üzvüdür və iqtisadiyyatınız da artır. Əlbəttə ki, biz ikitərəfli münasibətlərimizin siyasi və iqtisadi, energetika, kənd təsərrüfatı, mədəniyyət

sahələrində gücləndirilməsində çox maraqlıyıq. Bir sözlə, əminəm ki, bu səfər bizim gələcək uğurlu əməkdaşlığımız üçün vacib amil olacaq və ölkələrimizə, xalqlarımıza çox yaxşı nəticələr verəcək. Bir daha xoş gəlmisiniz.

Sonra **Baş nazir Abiy Əhməd Əli çıxış edərək dedi:** Cənab Prezident, əziz Qardaşım. Gözəl ölkənizdə olmaqdan məmnunam və şərəf hissi duyuram. Bakı gözlədiyimdən qat-qat təmiz və gözəl şəhərdir. Bu isə ölkə rəhbərliyinin

buna sadıqlığını və yanaşmasını göstərir. Bu, mənə çox sevindirir. Həmçinin Sizi təbrik etmək istərdim ki, dostlarınızın hamısı Sizinlə qürur duyur və Sizdən bir çox şeyləri öyrənirlər. Gözəl ölkənizlə münasibətlərimiz, qeyd etdiyiniz kimi, hələ sadəcə başlayır. Bununla belə, biz bu münasibətlərin strukturlaşmış, əməli və aydın nəticələrə yönəlmiş olmasını istəyirik.

İki ölkə arasında çoxlu ortaqlar var. İkimiz arasında, həmçinin çox uzlaşma mövcuddur. İndicə başladığımızla yanaşı, ümid edirəm ki, növbəti bir neçə ildə bizim birlikdə sərmayə yatıracağımız vacib sahələr olacaq və beləliklə, hər iki ölkə üçün fərq yaradacağıq.

Leylaya gəldikdə, mən dostlarla ünsiyyət qura bilən və möhkəm bünövrə əsasında münasibətlər yaratmağı bacaran belə təcrübəli qızınızın olduğu üçün Sizi təbrik etmək istəyirəm. Əminəm ki, növbəti səfərdə o, ölkəmizin bəzi bölgələrini görəcək və mən də komandamı, ailəmi Azərbaycanla tanış olmaq və münasibətlərimizi gücləndirmək üçün göndərəcəyəm.

Müzakirə edəcəyimiz çox sahələr var. Sizinlə çox məhsuldar və səmimi müzakirəmiz oldu. Bu məsələlərin bəzilərinin müzakirəsini burada davam etdirə bilərik. Ümumiyyətlə, mən gözəl ölkənizə səfər etməkdən çox şadam. Artıq çox böyük marağım yaranıb. Mən daha çox bilməyi, öyrənməyi və bir çox sahələrdə Sizinlə işləməyi səmimiyyətlə arzulayıram. Çox sağ olun, cənab Prezident.

Prezident İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Efiopiya arasında siyasi dialoqun inkişafından məmnunluq ifadə olundu, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıq məsələlərinə toxunuldu. Həmçinin kənd təsərrüfatı, mədən sənayesi, enerji, energetika, rəqəmsal transformasiya, süni intellekt sahələrində birgə kadr hazırlığı, turizm, mədəniyyət, təhsil, o cümlədən tələbə mübadiləsinin həyata keçirilməsi üzrə əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Görüşdə, eyni zamanda, Efiopiyada "ASAN xidmət" konsepsiyası əsasında mərkəzlərin uğurla fəaliyyət göstərməsi, həmçinin "DOST" təcrübəsinin tətbiqi ilə bağlı müzakirələrin aparıldığı qeyd edildi.

Daha sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Efiopiyanın Baş naziri Abiy Əhməd Əlinin iştirakı ilə Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və Efiopiyanın xarici işlər naziri Qedion Timoteos "Azərbaycan Respublikası ilə Efiopiya Federativ Demokratik Respublikası Hökuməti arasında müdafiə sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş"i və "Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Konfransının (COP32) otuz ikinci sessiyasının təşkilində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nu imzaladılar.

Qeyd edək ki, Efiopiyanın Baş nazirinin ölkəmizə səfəri çərçivəsində "Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə Efiopiya Federativ Demokratik Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi arasında Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu ilə Efiopiyanın Federal Etika və Antikorrupsiya Komissiyası arasında Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi ilə Efiopiya İnvestisiya Komissiyası arasında Anlaşma Memorandumu" və "Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri" QSC ilə Efiopiya Yayım Korporasiyası arasında Anlaşma Memorandumu" imzalanıb.

İlham Əliyev Rusiya Hökuməti Sədrinin müavini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 2-də Rusiya Federasiyası Hökuməti Sədrinin müavini, Hökumətlərarası Komissiyaın həmsədri Aleksey Overçuku qəbul edib.

Görüş əsnasında Rusiya tərəfi regionda mürəkkəb və gərgin şərait fonunda Rusiya vətəndaşlarının İran İslam Respublikasından təxliyəsində operativ köməyə görə Azərbaycan rəhbərliyinə səmimi təşəkkürünü bildirib.

Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin gündəliyi ilə bağlı ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb.

Söhbət zamanı qeyd edilib ki, Azərbaycan və Rusiya liderlərinin 2025-ci il oktyabrın 9-da Düşənbədə keçirilən görüşündə əldə etdikləri razılaşmalara uyğun olaraq, tərəflər 2024-cü il dekabrın 25-də "AZAL" təyyarəsinin qəzaya uğraması nəticəsində yaranan problemlərin həlli üzrə yaxın vaxtlarda kompleks praktik addımlar atacaqlar.

Azərbaycan ilə Rusiya arasında qarşılıqlı faydalı iqtisadi-ticari, investisiya, sənaye və nəqliyyat-logistika əməkdaşlığının gələcəkdə daha da inkişaf etdirilməsinə dair ortaq niyyətə diqqət yetirilib.

Görüşdə regionda nəqliyyat əlaqələrinin inkişafı perspektivləri müzakirə edilib.

"Şimal-Cənub" Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin inkişafı üzrə işləri davam etdirmək üçün ortaq niyyət təsdiqlənib.

Söhbət əsnasında bir sıra humanitar məsələlər də müzakirə edilib.

Görüş Azərbaycan-Rusiya dövlətlərarası dialoquna xas olan ənənəvi dostluq və konstruktiv şəraitdə keçib.

İlham Əliyev İranın ölkəmizdəki səfirliyində olub, başsağlığı verib

Fəzərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 4-də İran İslam Respublikasının ölkəmizdəki səfirliyində olub, İran İslam Respublikasının Ali Rəhbəri Ayətullah Seyid Əli Xameneinin və bir çox mülki şəxsin həlak olması ilə əlaqədar başsağlığı verib.

İran İslam Respublikasının ölkəmizdəki səfiri Müctəbə Dəmirçilu dövlətimizin başçısını qarşıladı.

Azərbaycan Prezidenti matəm kitabına ürək sözlərini yazdı.

Sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Prezident İlham Əliyev İrana səfərləri zamanı Ayətullah Seyid Əli Xamenei ilə görüşlərini həmişə ən xoş təəssüratlarla xatırlayacağını dedi.

Müctəbə Dəmirçilu səfirliyə gələrək başsağlığı verdiyinə görə Azərbaycan Prezidentinə minnətdarlığını bildirdi.

İlham Əliyevin sədrliyi ilə Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirilib

Martın 5-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirilib.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış edib.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

– Bu gün İran tərəfindən Azərbaycan ərazisinə qarşı, Azərbaycan dövlətinə qarşı terror aktı törədilmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisini İran dövləti pilotsuz uçuş aparatları ilə atəş altına salmışdır. Atəşin hədəfləri mülki obyektlər idi. Naxçıvan Beynəlxalq Hava Limanı, onun terminal binası, məktəb və digər istiqamətlər İran tərəfindən namərd atəşə məruz qalmışdır. Azərbaycan dövləti bu çirkin terror aktını qətiyyətlə pisləyir, bunu törədənlər dərhal məsuliyyətə cəlb edilməlidir. Azərbaycan tərəfinə İran rəsmiləri tərəfindən izahat verilməlidir, üzr istənilməlidir və bu terror aktını törədənlər cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməlidir.

Birinci dəfə deyil ki, İran dövləti Azərbaycana və azərbaycanlılara qarşı terror aktları həyata keçirir. Hamımız yaxşı xatırlayırıq ki, bir müddət bundan əvvəl Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyi

terror aktına məruz qalmışdır. Səfirliyə hücum çəkmiş İran xüsusi xidmət orqanları tərəfindən təlimatlandırılmış şəxs Azərbaycan vətəndaşlarına qarşı qanlı terror aktı törədib. Bunun nəticəsində bir vətəndaş həlak olub, bir vətəndaş isə ağır yaralanıb. Onu da bildirməliyəm ki, Azərbaycanın xüsusi xidmət orqanlarının əliyalın nümayəndəsi avtomat “Kalaşnikov”la, “Molotov” kokteyli və balta ilə silahlanmış terrorçunu zərərsizləşdirib. O vaxt da bizdə şübhə yox idi ki, bunu törədən İran dövlətidir. Çünki bu terror aktı həm səfirliyin içində, həm səfirliyin ətrafında, təqribən 40 dəqiqəyə qədər davam edirdi. Bu 40 dəqiqə ərzində bir dənə də olsun nə təhlükəsizlik, nə polis nümayəndəsi səfirliyə yaxınlaşmayıb. Aydın məsələ idi ki, Azərbaycanı qorxutmaq, Azərbaycana qarşı çirkin əməllərini həyata keçirmək üçün bu terror aktı İranın dövlət qurumlarının ən rəhbər mərtəbələrindən sifariş edilmişdir. Bildiyiniz kimi, o vaxt Azərbaycan bu hadisəyə çox sərt reaksiya vermişdi, Azərbaycan səfirliyi İrandan təxliyə edilmişdi, bütün diplomatik əlaqələr dayandırılmışdı. İran tərəfi bizdən üzr istəməyə, öz günahını etiraf etməyə məcbur olmuşdu. O terror aktını törədənə bizim təkidimizlə ən ağır cəza da

verilmişdi. Hətta uzun müddət bu cəzanı həyata keçirməyə maraq göstərməyən, hətta cinayətkarı xilas etməyə çalışan İran dövləti məcbur olub terrorçunu Azərbaycan nümayəndələrinin gözü qarşısında edam etmişdi. Bu dəfə də cavab eyni olacaq. Biz Azərbaycana qarşı törədilmiş bu əsassız terror aktı ilə, təcavüzlə barışmayacağıq. Silahlı Qüvvələrimizə təlimat verildi ki, cavab tədbirləri hazırlansın və həyata keçirilsin.

Dəfələrlə İran tərəfinə, xüsusilə keçən il baş vermiş toqquşmalardan sonra bildirilmişdir ki, Azərbaycan ərazisindən heç bir qonşu dövlətə qarşı istifadə olunmayacaq. Biz buna imkan verməyəcəyik, necə ki, heç vaxt bu günə qədər imkan verməmişik. Düzdür, keçən ilin yay aylarında və ondan sonrakı dövrdə İrandan bizə əsassız ittihamlar irəli sürülürdü. İranın dövlət qurumlarının nəzarətində olan media resursları Azərbaycanı ləkələmək, İranda yaşayan soydaşlarımızın fikrini dəyişdirmək üçün Azərbaycana qarşı çirkin, şər-böhtan kampaniyası aparırdı. Çünki yaxşı bilirlər ki, bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti İranda yaşayan bir çox azərbaycanlılar üçün də ümid yeridir. Yəni bizi ləkələmək, bizi şərləmək, gözdən salmaq İran ictimaiyyəti qarşısında bu məqsədi güdürdü. Çünki bunun heç bir əsası yox idi. Azərbaycan nə o vaxt, nə də bu dəfə İrana qarşı olan əməliyyatlarda iştirak etmir və etməyəcək. Çünki bizim mövqeyimiz bundan ibarətdir. Bizim qonşu ölkələrə qarşı hər hansı bir əməliyyat keçirməyə nə marağımız var, nə də siyasətimiz buna imkan verir. Biz öz ərazi bütövlüyümüzü qoruyuruq və qorumuşuq. Necə ki, Ermənistan işğalına son qoymuşuq, istənilən şər qüvvəyə qarşı öz gücümüzü göstərməyə hazırıq və İranda bunu unutmasınlar. Onların törətdiyi bu terror aktı bütün başqa çirkin amillərlə yanaşı, böyük nankorluq nümunəsidir. Son hadisələr baş verən kimi biz onlara xəbər göndərdik, başsağlığı verdik. Xarici işlər naziri mənim göstərişimlə həmkarı ilə danışdı. Mən onların səfirliyinə gedib başsağ-

lığı vermək üçün öz mövqeyimi bildirdim. Halbuki məndən başqa heç bir dövlət başçısı İranın heç bir səfirliyinə getməyib. Yəni bunu qiymətləndirməmək, bunu yerə vurmaq, özlərini alçaq, nankorlar kimi aparmaq heç kimə şərəf gətirmir. Bu şərəfsizlər, bizə qarşı bu terror aktını törədənlər peşman olacaqlar. Bizim gücümüzü sınaşınlar. Bizim gücümüzü sınamaq istəyənlərin başı

“Dəmir yumruq” vasitəsilə yarıldı. Bugünkü hadisə də eyni nəticəni hasil edəcək. Ona görə bu məsələ ilə bağlı tədbirlər planı hazırlanmalıdır. Bütün göstərişlər verilmişdir. İranın Azərbaycandakı səfiri Xarici İşlər Nazirliyinə çağırıldı, etiraz notası veriləcək, digər diplomatik addımlar atılacaq. Sərhədlə bağlı müvafiq göstərişlər verildi.

Onu da bildirməliyəm, bu gün səhər mənə məlumat verildi ki, İranın xarici işlər nazirinin müavini Bakıya zəng edir, xahiş edir ki, İran səfirliyinin Livanda qalmış əməkdaşlarının təxliyəsinə Azərbaycan kömək etsin. Çünki onların imkanı yoxdur. Mənə məruzə edildi. Mən dərhal göstəriş verdim ki, kömək göstərin, təyyarə göndərin. Hətta onlar dedilər ki, biz bunun pulunu da verməyə hazırıq. Dedim ki, lazım deyil, indi dar gündə biz kömək göstərməsək, bəs nə vaxt kömək göstərməliyik? Bütün bunların müqabilində çirkinə, namərdcə, nakişi kimi Naxçıvana zərbə endirmək?! Bu ləkə onların çirkin və eybəcər simasından heç vaxt silinməyəcək. Ona görə diplomatik yollarla bütün lazımı tədbirlər görüləcək. Bizim Silahlı Qüvvələrimiz – Müdafiə Nazirliyi, Dövlət Sərhəd Xidməti, digər bütün Xüsusi Təyinatlı Qüvvələr bir nömrəli səfərbərlik vəziyyətinə gətirilib və istənilən əməliyyatı keçirməyə hazır olmalıdırlar. Hələlik bu qədər.

Biz Azərbaycan xalqını proseslərin gedişatı ilə əlaqədar məlumatlandıracağıq. Müdafiə Nazirliyinin açıqlaması artıq mətbuatda dərc edilib. Azərbaycan xalqı əmin olmalıdır ki, istənilən bəd qüvvə onlara qarşı bizim “Dəmir yumruq”umuzu görəcək.

İlham Əliyevin Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti ilə rəsmi nahar əsnasında geniş tərkibdə görüşü olub

Martın 11-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Antonio Koşta ilə rəsmi nahar əsnasında geniş tərkibdə görüşü olub.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əlaqələrin müxtəlif sahələrdə inkişafından məmnunluq ifadə edildi. Xüsusilə təhlükəsizlik, enerji, nəqliyyat məsələləri üzrə dialoqun uğurla aparıldığı qeyd olundu. Bir müddət əvvəl Azərbaycanda keçirilmiş Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində iclaslara toxunuldu və bu çərçivədə aparılmış müzakirələrin önəmi vurğulandı.

Etibarlı tərəfdaş kimi Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinə töhfəsi xüsusi qeyd olundu, 10 Avropa ölkəsinə qaz ixrac etməsi bunun tərkib hissəsi kimi qiymətləndirildi.

Görüşdə, həmçinin nəqliyyat, logistika və bağlantılar üzrə müzakirələr aparıldı, bu məsələlərdə Azərbaycanın regionda mühüm rol oynadığı bildirildi. Orta Dəhlizin tərkib hissəsi kimi TRIPP layihəsinin önəmi vurğulandı. Bu layihənin davamı olan Naxçıvan dəmir yolu xəttinin bərpasında və yenidən qurulmasında Avropa İttifaqının iştirakına toxunuldu.

Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında güzəştli tarif prinsipləri əsasında ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsinin perspektivləri ətrafında müzakirələr aparıldı.

Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh gündəliyində əldə olunmuş nailiyyətlər xüsusi qeyd edildi, Avropa İttifaqının da sülh gündəliyinin irəli aparılmasına hər zaman töhfə verməyə hazır olduğu bildirildi.

Söhbət əsnasında Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında rəqəmsal transformasiya, süni intellekt, data mərkəzlərinin yaradılması sahələrində əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Görüşün sonunda Prezident İlham Əliyevlə Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Antonio Koştanın birgə mətbuat bəyanatı qəbul edildi.

“Keçid dövründə olan dünyada fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılması” mövzusunda XIII Qlobal Bakı Forumu işə başlayıb

Martın 12-də Bakıda, “Gülüstan” sarayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin himayəsi altında və Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə “Keçid dövründə olan dünyada fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılması” mövzusunda XIII Qlobal Bakı Forumu işə başlayıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Forumun açılış mərasimində iştirak edib.

Əvvəlcə xatirə fotosu çəkildi.

XIII Qlobal Bakı Forumunu açıq elan edən Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri İsmail Serageldin tədbir iştirakçılarını salamladı, Forumda aparılan müzakirələrin xüsusi əhəmiyyət daşıdığını vurğulayaraq dedi: “Zati-aliləri, xanımlar və cənablar, sabahınız xeyir. Mən Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri olmaqdan şərəf hissi duyuram. XIII Qlobal Bakı Forumunda burada – Bakıda görüşmək bizdə məmnunluq hissi doğurur və mən hər birinizə bu önəmli tədbirdə iştirak etdiyinizə görə təşəkkürümü bildirirəm. Bu tədbir indi xüsusilə önəmlidir. Çünki uzun illər ərzində sanki belə də olmalı imiş kimi qəbul etdiyimiz beynəlxalq münasibətlər və çoxtərəflilik sisteminin quruluşu gərginlik altındadır və bəlkə də pozulub. Beləliklə, növbəti günlərdə bizim vəzifəmiz dünyanın hansı şəkildə ola biləcəyi və olmalı olduğunu yenidən təsəvvür etmək üçün sizin təcrübəniz və müdrikliyinizdən yararlanmaqdır. Bunun üçün nostalji hisslərlə keçmişə baxmalı deyil, daha yaxşı gələcək qurmaq üçün bələdçi rolunu oynayacaq prinsiplərə sadıqlığı nümayiş etdirməliyik. Bu prosesə başlamaq üçün Zati-aliləri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev ilə bir yerdə olmaqdan şərəf hissi duyuruq və o, çıxışında fikirlərini bizimlə bölüşəcək.

Cənab Prezident, buyurun, söz Sizindir”.

Dövlətimizin başçısı açılış mərasimində çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

– Hörmətli xanımlar və cənablar, sabahınız xeyir. Bütün qonaqlarımızı salamlayıram və Forumun bütün iştirakçılarına xoş gəlmisiniz deyirəm. İlk növbədə, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinə, onun həmsədrləri xanım Vike-Freyberqaya və cənab Serageldinə, İdarə Heyətinin üzvlərinə, həmçinin Mərkəzin bütün kollektivinə bu illər ərzində nümayiş etdirdikləri yüksək səviyyəli fəaliyyətə görə minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Bu gün Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi genişspektrli məsələləri əhatə edən və çox yüksək beynəlxalq nüfuza malik aparıcı beynəlxalq qurumlardan biridir.

Mərkəzin fəaliyyətini il ərzində diqqətlə izləyirəm, bir qlobal forumdan digərinə keçərkən görürəm ki, fəaliyyət sahəsi getdikcə genişlənir. Təmaslar son dərəcə fəaldır və dəyişən beynəlxalq vəziyyətə uyğun yeni yanaşmaların işlənilib hazırlanmasına verilən töhfə həqiqətən böyük qiymətə layiqdir. Qlobal Bakı Forumuna gəldikdə isə bu, çox nüfuzlu beynəlxalq tədbirdir.

Deyərdim ki, qlobal miqyasda bu forum əsas beynəlxalq forumlarla eyni səviyyədədir: iştirakçıların – prezidentlərin, baş nazirlərin, parlament spikerlərinin, tanınmış ictimai fiqurların, diplomatların, işgüzar dairələrin və vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin təcrübəsi baxımından olduqca yüksək səviyyədədir. Həyatımızın müxtəlif sahələrini əhatə edən bir

araya gələrək fikir mübadiləsi aparır və təcrübə paylaşır, qeyd etdiyim kimi, xalqların həyatını daha yaxşı və daha təhlükəsiz etmək üçün ideyalar irəli sürürlər.

Bu Forumun gündəliyi çox genişdir. Forum bir çox məsələləri əhatə edir, lakin əminəm ki, müzakirələr zamanı xüsusi diqqət bölgəmizdəki və dünyadakı mövcud vəziyyətə yönələcək. Zənnimcə, indi heç vaxt olmadığı qədər aydındır ki, təhlükəsizlik, sabitlik və müdafiə məsələləri hər bir ölkənin gündəliyində bir nömrəli prioritet olmalıdır. Çünki bunlar olmadan qalan bütün məsələlər tamamilə mənasızdır. Öz inkişafı uğrunda illər, onilliklər ərzində səy göstərmiş ölkələr indi ciddi risklərlə üzləşirlər. Təhlükəsizlik və sabitlik əsas amillər olmalıdır və biz söylərimizi məhz bu istiqamətdə birləşdirməliyik.

Regional təhlükəsizlik Azərbaycan üçün hər zaman bir nömrəli məsələ olub. Çünki mən Bakıda bir çox forumlardakı çıxışlarımda qeyd etmişəm ki, işğal dövründə bizim üçün sülh və suverenliyimizin bərpası hər zaman gündəliyimizin əsas prioriteti olub. Xoşbəxtlikdən, biz artıq sülh şəraitində yaşayırıq, hələlik cəmi yeddi aydır. Bu, bir daha göstərir ki, sülh və ədalət uğrunda güclü siyasi iradə, cəsarət və sadıqlıq nümayiş etdirmək kifayətdir ki, məqsədə nail olunsun. Bizə gəldikdə, suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün bərpası illər, təqribən 30 il çəkdi. Bunu BMT Nizamnaməsi, onun 51-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş özünümüdafiə hüququ çərçivəsində həyata keçirdik.

Biz işğal olunmuş əraziləri güc vasitəsilə azad etdik və sülhə siyasi yollarla nail olduq. Beləliklə, biz dünya miqyasında nadir bir təcrübəyə maliklik – milyonlarla insanın etnik təmizləməyə məruz qaldığı işğal şəraitində yaşamaq təcrübəsi. Təqribən 30 il

ərzində ərazimizin təxminən 20 faizi işğal altında olmuşdur. Biz beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən bu məsələyə lazımi diqqətin göstərilməməsindən və münaqişə ilə məşğul olmalı olan bəzi beynəlxalq aktorların selektiv yanaşmasından əziyyət çəkirdik. Təxminən 30 il ərzində BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan silahlı qüvvələrinin ərazilərimizdən çıxarılmasını tələb edən qətnamələri yalnız kağız üzərində qalırdı. Beləliklə, bu bir təcrübədir, amma bu, mənfi təcrübə olmuşdur.

Daha sonra 2020-ci ilin 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı ərazilərimizi güc vasitəsilə azad etmək təcrübəsini qazandıq və düşünürəm ki, bu da mühüm göstəricidir. Əgər sülh yolu ilə həll üçün bütün ümid itir, ancaq həqiqət və ədalət, beynəlxalq hüquq sizin tərəfinizdədirsə, sülhə nail olmaq üçün gücdən istifadə etmək zəruridir. Məhz belə də oldu. Biz əvvəlcə güc tətbiq etməklə, daha sonra isə siyasi yollarla Ermənistanla sülhə nail olduq. Bu da müasir tarixdə, – müasir dedikdə son onillikləri nəzərdə tuturam, – nadir bir təcrübədir – ölkə özü güc tətbiq edərək suverenliyini və ərazi bütövlüyünü bərpa etdi.

Üçüncü təcrübə isə sülh təcrübəsidir – sülhə necə nail olmaq olar. Bu isə asan iş deyil. Biz görürük ki, uzunmüddətli münaqişələr davam edir və global xəritədə yeni gərginlik nöqtələri yaranır. Azərbaycan və Ermənistan arasında sülhün bərqərar olması da nadir bir vəziyyətdir. 2023-cü ilin sentyabrında baş verən son qanlı toqquşmadan 2025-ci ilin avqustunda sülhün əldə edilməsinə qədər müddət iki ildən az çəkdi. Hesab edirəm ki, bu, normallaşmanın görünməmiş sürətidir və güclü siyasi iradənin mövcudluğu və düşməngiliyin əbədiyyətə qədər davam edə bilməyəcəyinin, müharibənin sona çatmalı olduğunun dərk edilməsi sayəsində mümkün oldu. Bu, iki ölkə

tərəfindən verilmiş bir qərar idi və indi biz, qeyd etdiyim kimi, yeddi aydır sülh şəraitində yaşayırıq. Biz artıq sülhün üstünlüklərini görürük. Mən bunu dəfələrlə demişəm və bir daha təkrar edəcəyəm: sülhdən daha yaxşı heç nə yoxdur.

Zənnimcə, dünyada hazırda baş verənlər – yeni gərginlik nöqtələrinin yaranması və uzunmüddətli mövcud münaqişələr beynəlxalq davranış strukturuna təhdid təşkil edir. Bu, həmçinin beynəlxalq hüquqa təhiddir. Beynəlxalq hüquqa və normalara hörmət edilməyəndə və beynəlxalq təşkilatların qətnamələri nəzərə alınmayanda ölkələrin ərazi bütövlüyü pozulur.

İşğala, etnik təmizləməyə və soyqırımına məruz qalmış, suverenliyini, ərazi bütövlüyünü və ləyaqətini güc tətbiqi ilə bərpa etmiş, daha sonra isə o zaman məğlub olmuş düşməne sülh təklif etmiş ölkə olmağımız – hesab edirəm ki, bu, beynəlxalq ictimaiyyətlə paylaşa biləcəyimiz nadir bir təcrübədir. Mən dəfələrlə demişəm ki, biz Ermənistanla sülhü yalnız kağız üzərində əldə etməmişik, sülh sazişi yeddi ay əvvəl paraflandı və birgə bəyanat qəbul olundu. Lakin biz artıq real həyatda sülhü təmin etmişik. Sərhədimizdə sakit vəziyyət hökm sürür, atəş açılmır, artıq heç bir qurban və itki yoxdur.

Biz Ermənistanla müxtəlif istiqamətlərdən malların daşınmasına qoyulmuş bütün məhdudiyyətləri aradan qaldırdıq. Hətta Ermənistanla ticarəti bərpa etmişik. Onlar üçün həyati əhəmiyyət kəsb edən neft məhsullarının ixracına başladıq və bununla da göstərdik ki, biz uzunmüddətli deyil, əbədi sülhə sadıq. Bu, bizim strategiyamız və siyasətimizdir və bir daha onu nümayiş etdirir ki, Azərbaycan sülhsevər ölkədir. İkinci Qarabağ müharibəsi və daha sonra antiterror əməliyyatı zamanı bizi ittiham edənlər ya uzaqgörən deyildilər, ya da qərəzli idilər. Çünki bizim gördüyümüz hər bir iş beynəlxalq hüquqa uyğun idi, biz gücdən istifadə edərək sülhə nail olduq və bu gün bunu nümayiş etdiririk.

Bəzən bunu etmək zəruridir, xüsusilə də əmin olduğunuz halda ki, haqlısınız. O zaman sizi əngəlləməyə çalışanları, maraqlarınıza xələl gətirmək istəyənləri nəzərə almamalısınız. Həmçinin hesab edirəm ki, bu, müharibə aparənlarla paylaşa biləcəyimiz daha bir təcrübədir.

Biz Ermənistanla sülhə nail olduq, – biz deyərək Azərbaycanı nəzərdə tuturam, – israr etdik ki, bunu vasitəçilərsiz təmin edək. Özlərini Minsk qrupu adlandıran vasitəçilərin 28 illik fəaliyyəti bir fəlakət idi. Həmsədrlərin məqsədi münaqişəni dondurmaq, onu əbədləşdirmək və hər iki ölkəyə qarşı təzyiq aləti kimi istifadə etmək idi. Biz qərara gəldik ki, bu dırnaqarası vasitəçilikdən qurtulmalıyıq və ikitərəfli formatda – heç bir üçüncü tərəf olmadan fəaliyyətə

başlayan kimi sülhə nail olduq. Beləliklə, bu bir təcrübədir və bu, sadəcə, nəzəriyyə deyil, bu, bizim yaşadığımız, indi isə şahid olduğumuz bir reallıqdır. Hesab edirəm ki, mövcud münaqişələrin həlli istiqamətində çalışarkən bu məsələ mütləq nəzərə alınacaq.

Xüsusilə indi paylaşa biləcəyimiz digər vacib bir təcrübə enerji təhlükəsizliyidir, hansı ki, hazırda müəyyən dərəcədə pozucu təsir göstərir. Biz görürük ki, neft və qaz qiymətlərinin kəskin yüksəlişi yalnız istehlakçılar üçün deyil, geniş mənada bir çox problemlər yaradır. Kimsə düşünürsə ki, bu tarazlaşdırılmamış qiymət neft istehsalçıları və ixracatçıları üçün faydalıdır, bu yanlışdır. Çünki bir çox ölkələrin, neft və digər faydalı yanacaq istehsal və ixrac edən ölkələrin suveren fondları var və bu fondlar müxtəlif maliyyə alətlərinə, o cümlədən istiqrazlara investisiya qoyurlar. Birjalar çökdükdə isə bu ölkələr yüksək neft qiymətindən qazandıqlarından daha çox itkiyə məruz qalırlar. Buna görə də biz OPEC+ formatının məsuliyyətli üzvü olaraq, tarazlı və proqnozlaşdırılabilən neft qiymətinin tərəfdarıyıq, ortaqların tapılmasına böyük səylər göstərmişik və OPEC+-dakı vasitəçilik fəaliyyətimiz yüksək qiymətləndirilir.

Bu gün enerji təhlükəsizliyi ölkələrin milli təhlükəsizliyinin ayrılmaz hissəsi olaraq əvvəllər heç vaxt olmadığı qədər önəm daşıyır. Azərbaycan bütün enerji seqmentlərinin – neft, qaz, neft məhsulları, neft-kimya məhsulları və elektrik enerjisinin istehsalı və ixracı ilə məşğuldur. Bazarda tələb və tədarük coğrafiyasının genişlənməsi ilə bağlı biz ixracımızı, xüsusilə təbii qaz və elektrik enerjisinin ixracını artırmağı planlaşdırırıq. Keçən il – düz bir il əvvəl görüşdüyümüz zaman bizdən qaz alan ölkələrin sayı 12 idi. Bir il ərzində bu göstərici 16-ya yüksəldi və onların hamısı Azərbaycandan qazı boru kəmərləri vasitəsilə alır. Beləliklə, boru kəmərləri vasitəsilə təbii qaz ixracatçısı kimi, ölkələrin coğrafi əhatəsinə görə Azərbaycan dünyada birinci yerdədir. İxrac həcmi artmaqda davam edir və artacaq, bu isə bir çox ölkə üçün enerji təhlükəsizliyi baxımından mühüm amildir. Azərbaycan beynəlxalq bazara etibarlı neft təchizatçısı kimi enerji təhlükəsizliyinə töhfəsini verməyə davam edəcək.

Mövcud çağırışlar kontekstində bu gün əhatə etmək istədiyim üçüncü mövzu isə bağlılıqdır. Biz görürük ki, münaqişələr ənənəvi nəqliyyat marşrutlarının pozulmasına səbəb olur və bu, həm insanlar, həm ölkələr, həm iqtisadiyyat, həm də tədarük zəncirləri üçün böyük çətinliklər yaradır. Bağlılıq və nəqliyyat marşrutları pozulduqda dünya ölkələrinin əksəriyyəti çox çətin vəziyyətlə üzləşir. Azərbaycan qazıntı yanacağı növlərinin satışından əldə etdiyi gəlirlər sayəsində nəqliyyat və logistika infrastrukturuna

böyük sərmayə yatırıb. Bu gün biz Şərq-Qərb və Şimal-Cənub dəhlizləri üzrə əvəzolunmaz tərəfdaşlıq və əslində, həm Orta Dəhlizdə, həm də Şimal-Qərb dəhlizində fəal iştirak edən və investisiya yatıran yeganə ölkəyik. Azərbaycan ərazisində hər iki dəhliz üzrə tikinti layihələri tam şəkildə başa çatdırılmışdır.

İndi isə biz mövcud dəhlizlərin yükəşirə qabiliyyətinin artırılmasına əlavə vəsait yatırırıq, çünki Azərbaycan ərazisindən istifadəyə tələbat artır. Biz bir çox ölkələr, həm Azərbaycanın şərqində, həm də qərbində yerləşən ölkələrin mühüm tranzit ehtiyaclarını təmin edirik. Hazırda isə Ermənistanla sülh əldə edildikdən sonra Orta Dəhlizin yeni istiqaməti üzərində yaxından işləyirik, bu istiqamət Ermənistan ərazisindən keçəcək. Ermənistan isə bu gün belə olmadığı halda, müstəqil tarixində ilk dəfə tranzit ölkəsi olacaq. Bu isə bizə Azərbaycanın iki hissəsini – əsas hissəsi və Naxçıvan Muxtar Respublikasını davamlı nəqliyyat, enerji, optik kabel və elektrik xətləri, həmçinin potensial olaraq boru kəmərləri vasitəsilə birləşdirməyə imkan verəcək. Beləliklə, bu, bizim üçün, yəni ümumilikdə hamı üçün qarşılıqlı uduşlu vəziyyət yaradacaq.

Bu yeni fürsətdən həqiqətən yararlanmaq olar, çünki biz Azərbaycanın iki hissəsini nəqliyyat infrastrukturuna birləşdirəcəyik. Artıq qeyd etdiyim kimi, yeni istiqamət yaradacağıq, bu isə bir çox ölkə üçün faydalı olacaq. Vaxtınızı çox almamaq üçün çıxışımı burada yekunlaşdıracağam, yalnız təcrübəmizin olduğu məsələlərə və bu gün beynəlxalq gündəmin birnömrəli mövzularına toxunmaq istədim.

Son olaraq, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi ilə əməkdaşlığımıza qayıdaraq, bir daha onları təbrik etmək və COP29-un uğurlu keçirilməsinə verdikləri töhfəyə görə minnətdarlığımı bildirmək istədim. Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi ondan çox panel müzakirəsi təşkil etmiş, çoxsaylı müzakirələrdə iştirak etmiş və COP29-un uğuruna fəal töhfə vermişdir.

Bu il biz daha bir vacib qlobal beynəlxalq tədbir – Ümumdünya Şəhərsalma Forumuna ev sahibliyi edəcəyik. Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin İdarə Heyətinə və bütün kollektivinə Forumda fəal iştirakə dəvət edirəm. Ümid edirəm ki, bir neçə aydan sonra Bakıda sizlərlə görüşüb dünyada sülh, sabitlik və təhlükəsizliyin təmin edilməsi kimi ortaq məqsədimizə dair müzakirələrimizi davam etdirəcəyik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Daha sonra çıxış edən Latviyanın sabiq Prezidenti, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri Vayra Vike-Freyberqa Forumun dünyanın qlobal çağırışları ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılmasına geniş imkan yaratdığını qeyd edərək dedi: “İstərdim, mən də Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin Qəyyumlar Şurasını salamlama fikirlərinə qatılım və Sizin burada

olmağınızdan məmnunluğumu ifadə edirəm. Eyni zamanda, biz Azərbaycan Respublikasına təşəkkürümüzü bildiririk ki, artıq 13-cü dəfədir bu Forumda ev sahibliyi edir və Prezident İlham Əliyev də çıxışında bu tədbirin əhəmiyyətini qeyd etdi. Xatırlayıram ki, bir çox il əvvəl biz bu təşəbbüsə başlayanda ideya ilə Prezident qarşısında çıxış etdik və Prezident Nizami Gəncəvinin doğum günü ilə əlaqədar tədbirə dəvət etdi və hər il bu tədbirlərin keçirilməsinin əhəmiyyətini qeyd etdi, dedi ki, Azərbaycan bu tədbirə ev sahibliyi etməlidir. Cənab Prezident bizim o vaxt keçirdiyimiz tədbirdən daha böyük tədbirlərin Azərbaycanda keçirilməsinin təşəbbüsünü irəli sürdü və hazırda bu gün miqyas doğrudan da böyükdür”.

Qeyd edək ki, artıq uzun illərdir Qlobal Bakı Forumu qlobal problemlərin təhlili, siyasi dialoqun təşviqi və beynəlxalq tərəfdaşlığın möhkəmləndirilməsi baxımından mühüm strateji platforma statusunu qazanıb. Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşəbbüsü ilə təşkil olunan bu tədbir müasir çağırışların həllinə və qlobal əməkdaşlığa əhəmiyyətli töhfələr verir.

“Keçid dövründə olan dünyada fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılması” mövzusunda həsr olunan budəfəki Forumda dünyanın müxtəlif regionlarından nüfuzlu siyasi xadimlər, o cümlədən fəaliyyətdə olan və sabiq prezidentlər, Baş nazirlər, həmçinin BMT strukturlarının rəhbərləri, alimlər və ekspertlər iştirak edirlər.

Martin 14-dək davam edəcək XIII Qlobal Bakı Forumunda “Qlobal təhlükəsizlik və güc tarazlığı: Beynəlxalq hüquqa hörmət. Yeni məsələlər, yeni çağırışlar”, “Çoxtərəflilik böhranı içində: Qlobal əməkdaşlığı yenidən düşünmək”, “BMT 80+”, “Çin və Qlobal İdarəetmə Təşəbbüsü”, “Danışıklardan kənarda: COP-u yaşatmaq uğrunda mübarizə”, “Orta Dəhliz və Avrasiya Bağlantısı Qapısı”, “Afrika bu gün və sabah”, “2030 gündəliyinin sürətləndirilməsi: İnküziv inkişaf və davamlı əlaqəlilik”, “Rəqəmsal gələcək: süni intellekt, idarəetmə və innovasiyanın etikası”, “Mənzil üçün qlobal əməkdaşlıq: WUF13 üçün perspektivlər”, “Beynəlxalq sisteminin yenidən qurulmasının axtarışında” mövzularında panellər təşkil olunacaq.

XIII Qlobal Bakı Forumunda keçiriləcək sessiyalar parçalanmış mövcud mənzərənin müxtəlif sahələrdə – hərbi güc, iqtisadi məcburiyyət, enerji asılılığı, texnoloji imkanlar, informasiya nəzarəti və strateji təchizat marşrutlarında necə təzahür etdiyini araşdıracaq. Müzakirələr, həmçinin yeni formalaşan sahələrin – kritik minerallar, təmiz enerji infrastrukturuna, rəqəmsal bağlılıq və qabaqcıl texnologiyaların zəif tərəfləri necə dərinləşdirdiyini və dövlət siyasətini necə mürəkkəbləşdirdiyini nəzərdən keçirəcək.

İlham Əliyev Şamaxıda “Şirvan Aqro” heyvandarlıq kompleksinin açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 23-də Şamaxı rayonunda “Şirvan Aqro” heyvandarlıq kompleksinin açılışında iştirak edib.

Şamaxı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Tahir Məmmədov dövlətimizin başçısına kompleks barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, 100 hektara yaxın ərazini əhatə edən kompleksin yaradılmasında məqsəd ölkə əhalisinin yüksəkkeyfiyyətli süd və ət məhsulları ilə təmin olunmasına, bu məhsulların ixracına, həmçinin regionun inkişafına, xüsusən də Şamaxı və ətraf rayonlarda məşğulluğun artırılmasına töhfə verməkdir.

Kompleksdə 9000 baş heyvanın - 3200 baş südlük, 3000 baş ətlik mal-qaranın və 2800 baş buzovun saxlanılmasına şərait var. Hazırda burada Holşteyn-Friz, Limuzin, Aberdin-Anqus və digər cinslərdən heyvanlar saxlanılır.

Ən son texnologiyalarla təchiz edilən və süni intellekt vasitələri ilə idarə olunan bu kompleks Qafqaz regionunda və MDB məkanında ən böyük heyvandarlıq müəssisələrindən biridir.

Bura ölkəmizdə alternativ və yaşıl enerjidən istifadə edən ilk heyvandarlıq kompleksidir.

Kompleksdə yüksəkixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanması üçün dünyanın qabaqcıl texnologiyalarının

tətbiqini öyrədəcək Təlim-Tədris Mərkəzi də fəaliyyət göstərəcək.

Müəssisədə Azərbaycanın və Cənubi Qafqazın ən böyük “Karusel” tipli süd sağıması, həmçinin “Paralel” sağıq sistemləri yaradılıb. Hər bir sağıq nöqtəsində süd keyfiyyətinin onlayn analizatoru quraşdırılıb. Ölkədə südün 32 dərəcədən 4 dərəcəyədək sürətli soyudulması üçün qabaqcıl sistem, həmçinin dünyadakı ən son genetik materiallar əsasında fəaliyyət göstərən, süd həcmnin artırılmasını təmin edən ilk Reproduksiya Mərkəzi yaradılıb.

Saxlanılan heyvanlar arasında xəstəliklərin erkən diaqnozu və tez bir zamanda müalicəsi üçün tətbiq olunan innovativ sürü idarəetmə sistemi mövcuddur. Burada real vaxtda sürü inkişafı monitorinqinin həyata keçirilməsi, kökəltmənin səmərəli idarə edilməsi və çəkinin elektron hesablanması üçün xüsusi tərəzi sistemi tətbiq olunur.

Heyvanların identifikasiya və sağlamlıq vəziyyətinin qeydiyyatı, eyni zamanda, mayalanmanın dəqiq vaxtının müəyyən edilməsi üçün elektron boyunbağılardan istifadə olunur.

Kompleksdə innovativ və xüsusi stasionar avadanlıqlarla təchiz edilən yem mərkəzi də fəaliyyət göstərir. Burada, həmçinin innovativ sistemlərlə təchiz

olunan, "Dry Age" otağına malik ət kəsimi məntəqəsi yaradılıb.

Müəssisədə Şamaxı və ətraf rayonların 200-dən çox sakini işlə təmin olunub. Kompleksin ərazisində digər rayonlardan buraya işləməyə gələnlər və xarici mütəxəssislərin qalması üçün yaşayış binası da var.

Sonra dövlətimizin başçısı müəssisənin əməkdaşları ilə görüşdü.

Görüşdə çıxış edən **Prezident İlham Əliyev dedi:**

– Təbrik edirəm. Yüzlərlə iş yeri, gözəl şərait yaradıq. Bu müəssisənin həm Şamaxı rayonunun, həm də ümumilikdə ölkəmizin kənd təsərrüfatının inkişafı üçün çox böyük əhəmiyyəti var. Bu, nəinki Azərbaycanın, Cənubi Qafqazın ən böyük həm ətlik, həm südlük təsərrüfatıdır. Bizdə indi idxal həcmnin azaldılması istiqamətində işlər aparılır. Biz elə etməliyik ki, özümüzü həm ətlə, həm südlə, süd məhsulları ilə 100 faiz təmin edək. Buna yaxın, amma hələ ki, buna nail ola bilməmişik. Belə təsərrüfatların fəaliyyətə başlaması bu məqsədi də təmin edəcək və gələcəkdə biz hətta ət və süd məhsullarını ixrac edə də bilirik.

Əlbəttə ki, burada iş şəraiti də çox gözəldir. Xüsusi deyə bilərəm ki, bu kompleks kənd təsərrüfatı və kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı sahəsində ən müasir təsərrüfatlardan biridir. Burada tətbiq edilən texnologiyalar qabaqcıl şirkətlərin texnologiyalarıdır. Dünyanın ən yüksək səviyyəli iş yanasması burada tətbiq olunur. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Şamaxı rayonunda məşğulluğun artırılması üçün də bu müəssisənin çox böyük əhəmiyyəti olacaq.

Siz də yaxşı bilirsiniz ki, bu gün Şamaxı rayonunda çox böyük işlər

görlür. Şamaxı ölkəmizin turizm mərkəzlərindən birinə çevrilib. Bir çox müasir istirahət zonaları, hotellər, iaşə, mədəniyyət, təhsil obyektləri yaradılıb. Şamaxı-Bakı avtomobil yolu da çox müasirdir. İndi həm Bakı ilə, həm ölkəmizin həm qərb, şimal-qərb bölgələri ilə əlaqə üçün yeni imkanlar var. İndi Şamaxı-İsmayilli-Qəbələ yeni avtomobil yolu inşa edilir. Orada inşa olunan körpü ölkəmizdə ən böyüyüdür, yəqin ki, biz onu gələn il istifadəyə verəcəyik. Ölkə ərazisində bağlantılar məsələləri də öz həllini tapır. Elə etməliyik ki, insanlarımız daha yaxşı yaşasın, iş yerləri olsun, dolanışıq yaxşı olsun.

Bu bayram günlərində belə müəssisənin açılışı əlbəttə ki, böyük rəmzi məna daşıyır. Bu günlərdə biz həm Ramazan, həm Novruz bayramlarını qeyd etmişik və bütün ölkə üzrə çox gözəl ab-hava, çox gözəl ovqat var. Bunun da əsas səbəbi ölkəmizin inkişafı, bizim qalib xalq kimi yaşamağımız və gələcəyə böyük nikbinliklə baxmağımızdır.

Sizi bir daha ürəkdən təbrik edirəm və uğurlar arzulayıram.

Müəssisənin əməkdaşları: Çox sağ olun.

Qeyd edək ki, bu cür müasir kompleksin istifadəyə verilməsi ilk növbədə kənd təsərrüfatının mühüm sahələrindən olan heyvandarlığın inkişafına və ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasına töhfə verir. Layihənin icrası, həmçinin ümumilikdə regionun kənd təsərrüfatı potensialının artırılmasında böyük rol oynayır. Bu cür təsərrüfatlarda müasir texnologiyaların tətbiqi isə məhsuldarlığın artırılmasına, heyvanların sağlam şəraitdə saxlanmasına və istehsal xərclərinin azaldılmasına zəmin yaradır. Bu kompleksin fəaliyyətə başlaması, eyni zamanda, ölkəmizin ixrac potensialının artırılmasına müsbət təsir edəcək.

Prokurorluq orqanlarında qulluğa yeni qəbul edilmiş gənc hüquqşünasların andiçmə mərasimi keçirilib

2026-cı il yanvarın 13-də Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunda müsabiqə yolu ilə prokurorluq orqanlarında qulluğa yeni qəbul edilmiş gənc əməkdaşların andiçmə mərasimi keçirilib.

Prokurorluq orqanlarında qulluğa yeni qəbul edilmiş gənc əməkdaşlar ilk növbədə Fəxri xiyabana gələrək xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin xatirəsini yad edib, məzarı önünə əklil qoyublar.

Şəhidlər xiyabanına gələn gənc əməkdaşlar ölkəmizin azadlığı və suverenliyi uğrunda mübarizədə canlarını fəda etmiş qəhrəman Vətən övladlarının xatirəsini yad ediblər.

Tədbirdə Baş Prokurorluğun rəhbər vəzifəli şəxsləri, prokurorluq əməkdaşları, prokurorluğun veteranları ilə yanaşı, fəxri qonaq qismində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, heykəltaraş Ömər Eldarov, Üzeyir Hacıbəyov adına Bakı Musiqi Akademiyasının rektoru, Azərbaycanın xalq artisti, professor Fərhad Bədəlbəyli və Azərbaycan Memarlar İttifaqının idarə heyətinin sədri, əməkdar memar Elbay Qasımzadə iştirak edib.

Tədbirdən öncə Baş Prokurorluğun rəhbərliyi və qonaqlar xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin Baş Prokurorluğun inzibati binasındakı büstü önünə əklil və gül dəstələri qoyub, dünya şöhrətli siyasi xadimin unudulmaz xatirəsini dərin ehtiramla anıblar.

Sonra isə ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib, yaralılara şəfa dilənib.

Tədbirdə çıxış edən Baş prokuror bildirib ki, ötən il Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında xüsusi məna kəsb edir. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 28 dekabr 2024-cü il tarixli Sərəncamı

ilə 2025-ci ilin ölkəmizdə "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan edilməsi müstəqil dövlətçilik tariximizin əsas sütunlarına verilən ali dəyərin bariz ifadəsidir.

Vurğulanıb ki, avqustun 8-də ABŞ-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ermənistan Respublikasının Baş naziri və ABŞ Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə keçirilən görüş regionda uzunmüddətli sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunması baxımından həlledici mərhələ olub. Eyni zamanda həmin gün "Azadlığa Dəstək Aktı"nın 907-ci düzəlişinin tətbiqini dayandırması ilə bağlı sənədin

imzalanması ABŞ-Azərbaycan münasibətlərində etimadın və tərəfdaşlığın gücləndirilməsi baxımından tarixi əhəmiyyət daşıyır.

Bundan başqa, 2025-ci ilin aprel ayında Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin ilə keçirilən görüş Azərbaycan – Çin münasibətlərində yeni bir mərhələnin başlanğıcı oldu.

Bundan başqa, qeyd olunub ki, Azərbaycan 2024-cü ilin dekabrında Qahirədə keçirilmiş D-8 İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə toplantısında yekdilliklə bu nüfuzlu quruma üzv qəbul edilmiş, 2025-ci ilin mart ayında Milli Məclisin ratifikasiyasından sonra tamhüquqlu üzv statusu qazanıb.

28 may 2025-ci il tarixdə Laçın şəhərində Azərbaycan və Türkiyə Prezidentlərinin, eləcə də Pakistanın Baş nazirinin iştirakı ilə keçirilmiş Zirvə görüşü regionda iqtisadi inkişaf, infrastruktur layihələri və təhlükəsizlik məsələlərinin müzakirəsi baxımından mühüm siyasi hadisə olub.

Nəzərə çatdırılıb ki, bütün bu sadalananlar Azərbaycanın beynəlxalq müstəvidə artan nüfuzunun, müstəqil və prinsiplər xarici siyasət kursunun nəticəsidir. Həmçinin dövlətimizin gücü ölkə daxilində sabitliyin, təhlükəsizliyin, sosial rifahın və hüquqi dövlət prinsiplərinin təmin olunmasında da özünü göstərir. Məhz bu baxımdan, 2025-ci il ərzində həyata keçirilən tədbirlər Azərbaycanın suverenliyinin real və dayanıqlı əsaslar üzərində möhkəmləndirildiyini nümayiş etdirir. Bu möhkəmlənmənin ən bariz təzahürü isə cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi və Birinci Vitseprezident Mehriban xanım Əliyevanın yaxından iştirakı ilə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işləri, eləcə də Böyük

Qayıdış Proqramının ardıcıl və sistemli şəkildə icrasındır.

Diqqətə çatdırılıb ki, xalqın öz dövlətinə olan dərin inam və etimadına əsaslanan bu sarsılmaz missiya ölkəmizi “Şəhərsalma və Memarlıq İli” elan olunan 2026-cı ildə yalnız yüksək rifah cəmiyyəti və iqtisadi tərəqqi məkanı kimi deyil, həm də çoxəsrlik tarixə malik quruculuq diyarı kimi bir daha dünyaya tanıdacaqdır.

Bildirildi ki, 2020-ci ildə Vətən müharibəsinin başa çatmasından sonra keçirilmiş 6 müsabiqənin nəticələri üzrə müvəffəqiyyət qazanmış 24 nəfər Vətən müharibəsi iştirakçısı prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul edilib. Onlardan 2 nəfəri 2020-ci ildə, 10 nəfəri 2021-ci ildə, 6 nəfəri 2022-ci ildə, 3 nəfəri 2023-cü ildə, 2 nəfəri 2024-cü ildə, 1 nəfəri isə 2025-ci ildə elan edilmiş müsabiqə üzrə uğur qazanıb.

Qeyd olunub ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 19 iyun 2001-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Prokurorluğa işə qəbul olunmaq üçün namizədlərlə müsabiqə keçirilməsi qaydaları haqqında Əsasnamə”yə uyğun olaraq Baş Prokurorluq tərəfindən növbəti dəfə 15 aprel 2025-ci il tarixdə elan edilmiş 27-ci müsabiqənin nəticələri üzrə 51 gənc hüquqşünas qulluğa qəbul olunub.

Daha sonra prokurorluqda qulluğa yeni qəbul olunmuş gənclərin vəzifələrə təyin edilməsi barədə əmr elan edilib, işə qəbul olunanlar təntənəli surətdə and içib və onlara xidməti vəsiqələr Baş prokuror tərəfindən təqdim olunub.

Tədbirdə çıxış edən Fərhad Bədəlbəyli və Elbay Qasımzadə işə qəbul olunan gənc əməkdaşları təbrik

edərək onlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb, prokurorluq orqanlarının dövlət müstəqilliyimizin, xalqımızın və dövlətimizin cinayətkar qəsdlərdən qorunması, insan hüquq və azadlıqlarının etibarlı müdafiəsində xüsusi yerə malik olduğunu bildirib.

Prokurorluqda qulluğa yeni qəbul olunmuş gənclərdən Nərimin Həmzəyeva və Orxan Səhratzadə çıxış edərək gənc mütəxəssislərə göstərilən dövlət qayğısına görə ölkə başçısına öz minnətdarlıqlarını bildirərək, onlara göstərilən yüksək etimadı doğruldacaqlarına söz veriblər.

Tədbir iştirakçıları adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə müraciət qəbul edilib.

Baş prokuror Kamran Əliyev mərasimə yekun vuraraq qulluğa qəbul olunan gənc prokurorluq əməkdaşlarını təbrik etmiş, prokurorluq işçisinin şərəfini həmişə uca tutacaqlarından əminliyini ifadə etmişdir.

Sonda tədbir iştirakçıları ilə birlikdə xatirə fotosəhifəsi çəkdirilib.

20 Yanvar faciəsinin 36-cı ildönümü ilə əlaqədar prokurorluq əməkdaşları Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib

Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun rəhbərliyi və kollektivi 20 Yanvar faciəsinin 36-cı ildönümü ilə əlaqədar 2026-cı il yanvarın 19-da Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib.

Prokurorluq əməkdaşları şəhidlərimizin məzarları üzərinə gül dəstələri qoyub, ölkəmizin azadlığı uğrunda həlak olanların xatirəsini hörmət və ehtiramla yad edib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunda 2025-ci ilin yekunlarına dair əməliyyat müşavirəsi keçirilib

2026-cı il yanvar ayının 19-da Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru Kamran Əliyevin rəhbərliyi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası, Naxçıvan şəhər və digər təbə rayon prokurorluqlarının əməkdaşlarının iştirakı ilə videoformat rejimində 2025-ci il ərzində cinayətkarlığa qarşı mübarizə, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində iştirak, qanunların icra və tətbiq olunmasına nəzarət, cinayət mühakimə və cinayət təqibindən kənar icraatlarda insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi və qanunla müəyyən edilmiş digər sahələrdə görülmüş işlərin vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsinə həsr olunmuş geniş kollegiya iclası keçirilib.

Giriş nitqi ilə çıxış edən Baş prokuror, Azərbaycan Prokurorluğunun qanunçuluğun etibarlı təminatçısı kimi cinayətkarlığa qarşı barışmaz mübarizəsinin və qanunun aliliyinin bərqərar olunmasında sarsılmaz mövqeyinin, fəaliyyətinin hərtərəfli təminatı üçün qanunvericilik və maddi-sosial bazanın formalaşdırılmasında xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan hüquq islahatlarının, görkəmli dövlət xadiminin prokurorluğa olan xüsusi qayğısı və dəstəyi nəticəsində mümkün olmasını qeyd edib, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasının da

hərtərəfli inkişafının Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən daim diqqətdə saxlanıldığını xüsusilə vurğulayıb.

Baş prokuror qeyd edib ki, Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasətini uğurla davam etdirən möhtərəm Prezident cənab İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən ölkəmizin hərtərəfli, o cümlədən iqtisadi-sosial inkişafı, insanların yüksək səviyyədə rifahının təmin edilməsi istiqamətində mühüm islahatlar aparılmış və bu hazırda da davam etdirilməkdədir.

Çıxışda həmçinin qeyd edilib ki, yola saldıığımız 2025-ci il eyni zamanda tarixi və əlamətdar hadisələrlə zəngin bir il olub. 2025-ci ildə Konstitusiyamızın qəbul edilməsinin 30-cu və Vətən müharibəsində qələbəmizin 5-ci ildönümünü nəzərə alaraq 28 dekabr 2024-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə 2025-ci ilin "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan edilməsi ilə bağlı suveren ərazilərimizdə bir sıra tədbirlər keçirilib.

Baş prokuror 2025-ci ilin avqust ayının 8-də ABŞ-ın paytaxtı Vaşinqtonda, Ağ Evdə Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin paraflanmasını xüsusi vurğulayaraq, bu addımın

dövlətimizin beynəlxalq siyasi müstəvidə və diplomatiya sahəsində əldə etdiyi uğurlarının kuliminasiya nöqtəsi olduğunu qeyd etdi.

Daha sonra hesabat məruzəsi ilə çıxış edən Naxçıvan Muxtar Respublikası prokuroru Sənan Paşayev fəaliyyət istiqamətləri üzrə görülən işlərə və statistik göstəricilərə istinad etməklə hesabat dövründə Muxtar Respublikada kriminogen durumun nəzarətdə saxlanıldığını, daxili işlər, dövlət təhlükəsizliyi və digər hüquq mühafizə orqanları ilə əlaqəli şəkildə ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitliyin qorunduğunu, cinayətkarlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi sahəsində zəruri tədbirlərin görüldüyünü qeyd edib.

Bildirilib ki, 2025-ci il ərzində Naxçıvan Muxtar Respublikasının prokurorluq orqanlarında 31 cinayət işinin ibtidai istintaqı aparılmış və həmin cinayət işlərindən 17-sinin istintaqı tamamlanaraq baxılması üçün aidiyyəti məhkəmələrə göndərilib. Hər iki hesabat dövründə Naxçıvan Muxtar Respublikası prokurorluğu orqanları üzrə cinayətlərin açılma faizi 100 % təşkil edib.

Bundan başqa qeyd olunub ki, 2025-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası prokurorluğu orqanlarına daxil olan 647 müraciətə müvafiq qaydada baxılmış, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunda 296, tabe rayon

(şəhər) prokurorluqlarında isə 357 olmaqla, ümumilikdə 653 vətəndaş qəbul edilərək dinlənilmiş, müraciətlərinə müvafiq olaraq izahların verilməsi və onların həlli istiqamətində müvafiq tədbirlərin icrası həyata keçirilmişdir. Bundan əlavə hesabat dövründə Naxçıvan Muxtar Respublikası prokurorluğu orqanları əməkdaşları tərəfindən qanunvericiliyin təbliği ilə bağlı çoxsaylı tədbirlər keçirilmiş, o cümlədən 36 dəfə mətbuatda, 42 dəfə televiziya da çıxışlar edilib.

Geniş Kollegiya iclasında görülmüş işlərin vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələrin icrasına toxunulmaqla əldə olunan uğurlar, habelə xidməti fəaliyyət zamanı yol verilmiş nöqsanlar ətrafı müzakirə edilib.

Geniş Kollegiya iclasına yekun vuran Kamran Əliyev xidməti fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, hesabat dövründə yol verilmiş nöqsanların aradan qaldırılması ilə bağlı zəruri tapşırıqlar verərək sonda Muxtar Respublikanın Prokurorluq orqanlarının hər bir əməkdaşının gələcək fəaliyyətləri zamanı qanunla üzərlərinə qoyulmuş vəzifələrin icrası istiqamətində öz bilik və bacarıqlarını bütünlüklə səfərbər edəcəklərinə, dövlətimizin və xalqımızın mənafeyi uğrunda xidməti öhdəliklərini layiqincə yerinə yetirəcəklərinə əminliyini ifadə edərək, onlara uğur arzu edib.

Bakı Şəhər Prokurorluğunda 2025-ci ildə görülmüş işlərin yekunu ilə bağlı əməliyyat müşavirəsi keçirilib

2026-cı il yanvar ayının 21-də Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru, I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri Kamran Əliyevin rəhbərliyi ilə Bakı şəhərinin prokurorluq orqanları tərəfindən 2025-ci il ərzində cinayətkarlığa qarşı mübarizə, istintaq işi, prokuror nəzarəti sahələrində görülmüş işlərin vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsinə həsr olunmuş geniş əməliyyat müşavirəsi keçirilib.

Müşavirəni giriş nitqi ilə açan Baş prokuror Kamran Əliyev bildirib ki, ölkə Prezidenti Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə əldə olunan tarixi Zəfərin 5-ci ildönümünün təntənə ilə qeyd olunduğu, "Konstitusiya və Suverenlik ili" elan olunmuş 2025-ci il xalqımızın və dövlətimizin tarixinə növbəti uğurlu il kimi daxil olub.

Qeyd olundu ki, hesabat ilində həmçinin iqtisadiyyatın inkişafı, yeni investisiya layihələrinin, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılan bərpa-quruculuq işlərinin icrası müvəffəqiyyətlə davam etdirilməklə, vətəndaşların sosial rifah halının yüksəldilməsi təmin edilib.

Baş prokuror 2025-ci il avqust ayının 8-də ABŞ-ın paytaxtı Vaşinqtonda, Ağ Evdə Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin paraflanmasını xüsusi vurğulayaraq, bu nailiyyətin tarixi qələbəmizdən sonra, əldə edilmiş digər ən mühüm uğurumuz olduğunu qeyd edib.

Dövlət başçısının prokurorluq əməkdaşlarına göstərdiyi yüksək qayğının nəticəsi olaraq hesabat ilində Pirallahı, Nəsimi və Binəqədi rayon prokurorluqlarının yeni inzibati binaları, habelə Bakı şəhər prokurorluğunun yeni korpusu açılaraq prokurorluq əməkdaşlarının istifadəsinə verilib.

Müşavirədə çıxış edən Bakı şəhər prokuroru Elşən Abbasov hesabat dövründə paytaxtın prokurorluq orqanlarının digər hüquq mühafizə orqanları ilə birlikdə cinayətkarlığa qarşı mübarizə, vətəndaş məmnunluğunun təmin olunması, Baş prokurorun rəhbər göstərişlərinin icrası istiqamətində görülən işlər barədə məlumat verib.

2025-ci il ərzində Bakı şəhərinin prokurorluq və daxili işlər orqanları üzrə cəmi 14.104 cinayət hadisəsi qeydə alınmışdır ki, onların 93,4 %-nin açılması təmin olunub.

Bakı şəhərinin daxili işlər orqanları ilə birlikdə qarşılıqlı işgüzar münasibətlər qurulmaqla həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində 2025-ci ildə törədilən 39 qəsdən adam öldürmə cinayətlərindən və 19 qəsdən adam öl-

dürməyə cəhd cinayətlərinin hamısının, həmçinin ötən illərdən bağlı qalan 2 qəsdən adam öldürmə və 1 qəsdən şəxsin ölümünə səbəb olan ağır xəsarət yetirmə cinayətlərinin açılması təmin edilib.

Qeyd olunub ki, ümumilikdə şəhərin prokurorluq orqanları tərəfindən hesabat dövründə 258 cinayət işinin ibtidai istintaqı tamamlanmış, onlardan 212 şəxs barəsində 182 iş baxılması üçün müvafiq məhkəmələrə göndərilib. Bakı şəhəri üzrə prokurorluq orqanları tərəfindən ibtidai istintaqı tamamlanmış cinayət işləri üzrə ümumilikdə dövlətə, fiziki və hüquqi şəxslərə vurulmuş 13.827.887 manat məbləğində maddi ziyanın 8.243.898 manatı və ya 59,6 %-nin ödənilməsi təmin olunub.

Paytaxtın daxili işlər orqanlarında 5484 cinayət işinin istintaqı tamamlanaraq, 4312 işin məhkəmələrə göndərilməsi təmin olunub.

Xidməti, icra və əmək intizamının pozulması hallarına qarşı tələbkarlıq artırılmış, belə ki, şəhər prokurorluq orqanları əməkdaşlarından ümumilikdə 6 nəfər intizam məsuliyyətinə cəlb olunmuş, onlardan 2 nəfər prokurorluq orqanlarından xaric edilmiş, 1 nəfər isə tutduğu vəzifədən azad olunub.

Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru Kamran Əliyev şəhər prokurorluğunun struktur qurumları və təbə rayon prokurorluqlarının hər birinin fəaliyyətini təhlil edərək cinayətkarlığa qarşı mübarizə, istintaq işi, prokuror nəzarəti, müraciətlərə baxılması, vətəndaşların qəbulu, xidməti, icra və əmək intizamının möhkəmləndirilməsi sahəsində işlərin səmərəliliyinin daha da artırılması istiqamətində konkret tapşırıqlar verib.

Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində 2025-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş əməliyyat müşavirəsi keçirilib

2026-cı il yanvarın 22-də Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru Kamran Əliyevin sədrliyi ilə Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində 2025-ci il ərzində korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində görülmüş işlərin vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsinə həsr olunmuş əməliyyat müşavirəsi keçirilib.

Müşavirə iştirakçıları tərəfindən əvvəlcə Ulu Öndər Heydər Əliyevin büstü önünə gül dəstələri qoyulub.

Müşavirədə giriş nitqi ilə çıxış edən Baş prokuror bildirib ki, Konstitusiyamızın qəbul edilməsinin 30-cu və Vətən müharibəsində qələbənin 5-ci ildönümünün keçirildiyi 2025-ci ilin "Konstitusiya və Suverenlik ili" kimi qeyd edilməsi, beynəlxalq hüququn effektivliyinə və global idarəetmə mexanizmlərinə etibarın sarsıldığı bir vaxtda, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi ilə hazırlanaraq dövlət quruculuğu fəlsəfəsinin ən ali və ülvəi niyyəti kimi qəbul edilmiş, humanizm dəyərləri ilə zəngin olan Konstitusiyamızın və onun əsasında formalaşan milli qanunvericiliyimizin beynəlxalq hüququn ən mütərəqqi prinsipləri və fundamental insan hüquqları ilə mükəmməl bir vəhdət halında tətbiqinin formasıdır.

Çıxışda həmçinin qeyd edilib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi və diqqəti, habelə Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın yaxından iştirakı ilə işğaldan azad edilmiş Azərbaycan ərazilərində genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri həyata keçirilir. Bu proses ölkəmizin həm daxili resurslara əsaslanan inkişaf modelinə sadiqliyini, həm də suverenliyini möhkəmləndirməkdə qətiyyətli olduğunu nümayiş etdirir. 2026-cı ilə qədəm qoyduğumuz bu dövrdə bərpa və quruculuq işləri artıq keyfiyyətə yeni, daha genişmiqyaslı mərhələyə keçib.

2025-ci ilin dövlətimiz və Azərbaycan xalqı üçün bir sıra mühüm, eyni zamanda əlamətdar siyasi hadisələrə

yadda qalmasını xatırladan Baş prokuror 2025-ci il avqust ayının 8-də ABŞ-ın paytaxtı Vaşinqtonda, Ağ Evdə Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin paraflanmasını xüsusi vurğulayaraq, bu nailiyyətin ölkəmizin və xalqımızın gələcək təhlükəsizliyinə hesablanmasını, bununla da uzun illər ikili siyasət zəminində müzakirə predmeti olmuş milli maraqlarımızın beynəlxalq səviyyədə rəsmiləşdirilməsini, eyni zamanda müqavilənin regional iqtisadi münasibətlərin inkişafına əhəmiyyətli təkan verəcəyini iclas iştirakçılarının diqqətinə çatdırdı.

Daha sonra çıxışda korrupsiyadan azad mühit və şəffaflıq kimi komponentlərin daim diqqətdə saxlanıldığı, bu istiqamətdə müntəzəm olaraq hüquqi-institusional və normativ-hüquqi tədbirlərin həyata keçirildiyi, müasir qloballaşma şəraitində transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığın artan tendensiyaları və potensial təhlükələrin aktuallığı fonunda, hesabat dövrü ərzində beynəlxalq tərəfdaşlar və təşkilatlarla əməkdaşlığın dərinləşdirildiyi, eləcə də mövcud kommunikasiya platformalarının təkmilləşdirilməsi istiqamətində zəruri tədbirlərin davam etdirildiyi qeyd olunaraq, ötən ilin 19-23 may tarixlərində BMT-nin 128 ölkənin korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə ixtisaslaşmış 237 qurumunu və müşahidəçi statusa malik 18 beynəlxalq təsisatı bir araya gətirən Qlobal Əməliyyat Şəbəkəsinin (GlobE Network) Altıncı Plenar İclası və İdarəetmə Komitəsinin Onuncu İclasının paytaxt Bakıda yüksək peşəkarlıqla keçirilməsinin cinayətkarlığa və onun korrupsiya təzahürünə qarşı mübarizə sahəsində ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyi bildirilib.

Məruzə ilə çıxış edən Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun müavini – Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin rəisi Nazim Rəcəbov hesabat dövrü ərzində Baş İdarədə baxılmış müraciətlər, cinayət xarakterli məlumatlar, həyata keçirilmiş əməliyyat

və qabaqlayıcı tədbirlər, onların müsbət nəticələri, beynəlxalq təşkilatlar və qeyri-hökumət təşkilatları ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq, Baş İdarədə başlanmış, ibtidai istintaqı tamamlanmış və məhkəmələrə göndərilmiş cinayət işləri, istintaq zamanı vurulmuş ziyanın ödənilməsi ilə əlaqədar görülmüş tədbirlər barədə olan statistik məlumatları müqayisəli şəkildə təhlil etmək və müşavirə iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Bildirilmişdir ki, qeyd olunan dövrdə Baş İdarə tərəfindən vətəndaşların 11671 müraciətinə baxılıb.

Bundan başqa, əlaqəli dövlət qurumları ilə birgə yerinə yetirilmiş tədbirlər nəticəsində vətəndaşlar tərəfindən "161-Qaynar xətt" əlaqə mərkəzinə daxil olmuş müraciətlərdən böyük əksəriyyətinin müsbət həll edilməsi təmin edilmiş, zəruri hallarda cinayət-hüquqi tədbirlər görülmüşdür.

Baş İdarə tərəfindən korrupsiyaya qarşı mübarizədə qabaqlayıcı tədbirlərin mühüm əhəmiyyəti nəzərə alınaraq, korrupsiya cinayətlərinə şərait yaradan halların aradan qaldırılması istiqamətində prokuror təsir tədbirlərinin tətbiqindən də müvafiq dövr ərzində istifadə edilmiş, yol verilmiş qanun pozuntularının səbəblərinin müəyyən edilməsi və gələcəkdə bir daha törədilməməsi üçün müxtəlif qurumlara 133 təqdimat göndərilmişdir. Həmin təqdimatlara əsasən bir sıra işçilər intizam məsuliyyətinə cəlb edilib.

Bununla yanaşı, müvafiq dövr ərzində Baş İdarədə 910 vətəndaşın qəbul edilməsi təmin edilib.

Qeyd edilən müddət ərzində Baş İdarədə 315 müraciət və digər məlumatlara cinayət xarakterli material kimi baxılmış, 267 material üzrə Cinayət Məcəlləsinin müxtəlif maddələri ilə cinayət işləri başlanmış, 48 material, o cümlədən 14-ü üzrə vurulmuş maddi ziyan məbləğlərinin ödənilməsi də nəzərə alınmaqla cinayət işinin başlanmasının rədd edilməsi haqqında qərarlar qəbul olunub və digər prokuror təsir tədbirləri tətbiq edilib.

Əməliyyat qurumları tərəfindən 114 cinayət işi başlanılmış, keçirilmiş əməliyyat-axtarış tədbiri nəticəsində korrupsiya cinayəti törədən 18 şəxs cinayət başında yaxalanıb.

Hesabat dövrü ərzində Baş İdarə tərəfindən 174 şəxs barəsində 104 cinayət işi baxılması üçün məhkəmələrə göndərilib. Məhkəmələrə göndərilmiş cinayət işlərinin mütləq əksəriyyəti üzrə ittiham hökmləri çıxarılmış, qalanları isə hazırda məhkəmə baxışındadır.

Hesabat ili ərzində istintaqı başa çatdırılmış cinayət işləri üzrə ümumilikdə özgə əmlakına vurulmuş 35

milyon 391 min 465 manat məbləğində maddi ziyandan 11 milyon 634 min 316 manatının ödənilməsi təmin olunub.

Zərərin ödənilməsi məqsədilə istintaqı başa çatdırılmış cinayət işləri üzrə 27 milyon 439 min 745 manat məbləğində əmlak üzərinə həbs qoyulması təmin olunub.

Hesabat dövrü ərzində Baş İdarənin fəaliyyətinin və antikorrupsiya qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi və bu sahədə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi istiqamətində bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirilib.

Ümumilikdə ötən illər ərzində görülmüş işlərin nəticəsi kimi Avropa Şurasının Pulların Leqallaşdırılmasına və Terrorçuluğun Maliyyələşdirilməsinə Qarşı Mübarizə Tədbirlərinin Qiymətləndirilməsi üzrə Ekspertlər Komitəsi (MONEYVAL) və İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya üzrə Anti-korrupsiya Şəbəkəsi də daxil olmaqla beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında ölkəmizdə bu istiqamətdə həyata keçirilən bir sıra tədbirlər müsbət dəyərləndirilib.

Əməliyyat müşavirəsinə yekun vuran Baş prokuror, vətəndaşların müraciətlərinə baxılması, xüsusilə "161-Qaynar xətt" əlaqə mərkəzinin fəaliyyətinin daha da gücləndirilməsi, korrupsiyaya daha çox məruz qalan sahələrlə bağlı davamlı təhlillərin aparılması, digər hüquq mühafizə orqanları və Baş Prokurorluğun aidiyyəti struktur qurumları ilə birgə fəaliyyətin səmərəliliyinin artırılması istiqamətində müvafiq işlərin davam etdirilməsi, zəruri əməliyyat-axtarış tədbirlərinin həyata keçirilməsinin diqqətdə saxlanılması, cinayət işlərinin istintaqı zamanı vurulmuş maddi ziyanın ödənilməsinin təmin edilməsi, əmlakın bərpası, qətimkan tədbirlərinin səmərəli tətbiqinə nail olunması məsələlərinə xüsusi önəm verilməsi, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi istiqamətində zəruri işlərin görülməsi, əməkdaşların müvafiq sahələr üzrə bilik və bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, xidməti, icra və əmək intizamının möhkəmləndirilməsi sahəsində işlərin səmərəliliyinin daha da artırılması və digər bu kimi məsələlər ətrafında təhlillər apararaq tapşırıq və tövsiyələrini verib.

Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunda 2025-ci ilin yekunlarına dair geniş kollegiya iclası keçirilib

2026-cı il yanvarın 23-də Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru Kamran Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunda 2025-ci il ərzində hərbi prokurorluq orqanlarında cinayətkarlığa qarşı mübarizə, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində iştirak, qanunların icra və tətbiq olunmasına nəzarət, cinayət mühakimə və cinayət təqibindən kənar icraatlarda insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi və qanunla müəyyən edilmiş digər sahələrdə görülmüş işlərin vəziyyəti və qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsinə həsr olunmuş geniş kollegiya iclası keçirilib.

Tədbirdən öncə Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunun inzibati binasında Ümummilli lider Heydər Əliyevin büstü önünə gül dəstələri düzülərək, xatirəsi dərin ehtiramla yad olunub.

Kollegiya iclasında giriş nitqi ilə çıxış edən Baş prokuror Kamran Əliyev bildirib ki, Xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycanın davamlı inkişaf konsepsiyasını qloballaşma dövrünün diktə etdiyi yeni şərtlərlə davam etdirməyə qadir olan, pragmatik, rəşadətli təfəkkürlü, xalqını və dövlətini sevən, yüksək idarəçilik keyfiyyətlərinə malik siyasi davamçı möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tarixin ən qüdrətli Azərbaycanın yaradıcısı olmaqla bərabər, həm də onun ən böyük Zəfərinin Müzəffər Ali Baş Komandanıdır. Tarixin bu astanasında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam təmin edilməsi isə cənab İlham Əliyevin tarixi missiyasının ən parlaq məqamlarından birinə çevrilib.

Çıxış zamanı 2025-ci ilin avqust ayının 8-də ABŞ-ın paytaxtı Vaşinqtonda, Ağ Evdə Azərbaycan ilə Ermənistan

arasında sülh müqaviləsinin parafımlanmasına da toxunan Baş prokuror bu tarixi hadisə ilə milli maraqlarımızın beynəlxalq statusda rəsmiləşdirilməsini xüsusi vurğulamaqla yanaşı, əldə edilən nailiyyətin eyni zamanda dövlət başçısının rəhbərliyi ilə həyata keçirilməkdə olan pragmatik xarici siyasətin uzaqgörənliyinin, diplomatik münasibətlərin formalaşdırılması istiqamətində sərgilənilən düzgün mövqe seçiminin bəhrəsi olaraq qiymətləndirdi.

Baş prokuror qeyd etdi ki, respublikamızın Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva Ulu Öndər Heydər Əliyev ideyalarına söykənməklə özünün çoxşaxəli və məzmunlu fəaliyyəti ilə məhz həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasına yorulmaz əmək sərf edir.

Çıxışda o da qeyd edilib ki, yola saldıığımız 2025-ci il eyni zamanda tarixi və əlamətdar hadisələrlə zəngin bir il olub. 2025-ci ildə Konstitusiyamızın qəbul edilməsinin 30-cu və Vətən müharibəsində qələbəmizin 5-ci ildönümünü nəzərə alaraq 28 dekabr 2024-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə 2025-ci ilin "Konstitusiya və Suverenlik ili" elan edilməsi ilə bağlı suveren ərazilərimizdə bir sıra tədbirlər keçirilib.

Baş prokuror, həmçinin, Prezident İlham Əliyevin Ümumdünya İqtisadi Forumunun illik toplantısı (Davos, 19-21 yanvar 2026-cı il) çərçivəsində çıxışı və müsahibəsini vurğulayaraq qeyd edib ki bu, Azərbaycanın davamlı inkişaf strategiyasını, regional və global proseslərə məsuliyyətli yanaşmasını bir daha nümayiş etdirir. Forum çərçivəsində dövlət və hökumət başçıları, beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri və aparıcı biznes

nümayəndələri ilə keçirilən görüşlərin isə ölkəmizin beynəlxalq əməkdaşlıq imkanlarının genişlənməsinə mühüm töhfələr verdiyini xüsusi vurğulayıb.

Daha sonra hesabat məruzəsi ilə çıxış edən Azərbaycan Respublikası Baş prokurorun müavini-Azərbaycan Respublikasının hərbi prokuroru, ədliyyə general-mayoru Bəhrüz Əhmədov qeyd etdi ki, tarixi Zəfərin şərtləndirdiyi ordu quruculuğunun yeni mərhələsində Azərbaycan Respublikası Hərbi prokurorluq orqanlarının fəaliyyəti də Azərbaycan Silahlı Qüvvələrində hərbi intizamın möhkəmləndirilməsinə, cinayətkarlıq və qanun pozuntularının qarşısının alınması və aradan qaldırılmasına, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının qorunmasına, həmçinin hərbi təsisatlarda hüquqazidd əməllərə qarşı mübarizəyə, eyni zamanda dövlətimizin qüdrətinə, milli mənafeələrimizə və Silahlı Qüvvələrimizin nüfuzuna xələl gətirə biləcək nöqsanların və qanun pozuntularının aradan qaldırılmasına yönəlmişdir.

Bildirilib ki, 2025-ci ildə hərbi prokurorluq orqanları tərəfindən qeydə alınmış cinayət hadisələrinin 99,7 %-nin açılması təmin edilmişdir.

Müsbət hal qismində vurğulanıldı ki, hesabat ilində qeydə alınmış hərbi xidmət əleyhinə cinayətlərin sayında 21.3 % azalma müşahidə edilməkdədir.

Qeyd edilib ki, 2025-ci ildə Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğu üzrə "962-Etimad xətti" yaradılmış, fəaliyyətdə olduğu 4 aylıq müddət ərzində həmin əlaqə vasitəsilə daxil olan 219 müraciətə baxılmışdır.

Bundan başqa qeyd olunub ki, 2025-ci ildə Azərbaycan Respublikası Hərbi prokurorluq orqanlarına daxil olan 1001 müraciətə müvafiq qaydada baxılıb, eləcə də 3702-si bilavasitə hərbi hissələrdə olmaqla ümumilikdə 5911 vətəndaş qəbul edilərək dinlənilib, müraciətlərinə müvafiq olaraq izahların verilməsi və onların həlli istiqamətində müvafiq tədbirlərin icrası həyata keçirilib.

Bundan əlavə hesabat dövründə Azərbaycan Respublikası hərbi prokurorluğu orqanları əməkdaşları

tərəfindən qanunvericiliyin təbliği ilə bağlı çoxsaylı tədbirlər keçirilib, 99 dəfə mətbuatda, 18 dəfə televiziya, 41 dəfə internetdə, 3 dəfə radioda çıxışlar edilib.

Çıxış zamanı həmçinin vurğulanıb ki, hesabat ilində eyni zamanda korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində də fəaliyyət uğurla davam etdirilib.

Daha sonra Azərbaycan Respublikası Hərbi prokurorunun müavinləri-ədliyyə general-mayoru Şəfahət İmranov, ədliyyə polkovniki Nihad Şixəliyev və ədliyyə polkovniki Qasım Məmmədov, Ağdam hərbi prokuroru, ədliyyə polkovniki Elnur Kərimov və Şəmkir hərbi prokuroru, ədliyyə polkovniki İlham Babayev çıxış edərək hesabat dövründə görülmüş işlərdən danışib, qarşıda duran vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün həyata keçiriləcək tədbirlər barədə ətraflı məlumat veriblər.

Kollegiya iclasına yekun vuran Baş prokuror Kamran Əliyev hərbi prokurorluq orqanları əməkdaşlarının möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə görülən böyük işlərdə və həyata keçirilən mütərəqqi islahatlarda yaxından iştirak edəcəklərinə, dövlət müstəqilliyinin, ictimai-siyasi sabitliyin, əmin-amanlığın qorunmasına, qanunun aliliyinin təmin edilməsi üçün əllərindən gələni əsirgəməyəcəklərinə, eləcə də dövlətimizin qüdrətlənməsinə xələl gətirə biləcək bütün hallara qarşı barışmaz mövqe tutacaqlarına əminliyini ifadə edərək, onlara uğurlar arzu edib.

İclasdan sonra Baş prokuror Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunda yaradılan "962 – Etimad xətti"nin fəaliyyəti ilə yerində tanış olub və bu sahədə çalışan əməkdaşlarla görüşüb.

Tanişlıq zamanı "962 – Etimad xətti"nin fəaliyyət mexanizmi, müraciətlərin qəbulu və operativ araşdırılması qaydaları barədə məlumat verilib. Qeyd olunub ki, bu xətt hərbi qulluqçuların və vətəndaşların müraciətlərinin vaxtında, obyektiv və şəffaf şəkildə araşdırılmasına xidmət edir.

Baş prokurorun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Bəhreyn Krallığına işgüzar səfər edib

Baş prokuror Kamran Əliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Bəhreynli həmkarı Ali bin Fadhel Al Buainainin dəvəti ilə yanvarın 24-26-da Manama şəhərinə işgüzar səfərdə olub.

Bəhreyn Dövlət Prokurorluğunda keçirilmiş görüşdə Baş prokuror Kamran Əliyev dəvətə görə təşəkkürünü bildirərək qeyd edib ki, Bəhreyn Krallığı Azərbaycan üçün dost ölkədir və uzun illər ərzində müxtəlif beynəlxalq platformalarda ölkəmizin siyasi təşəbbüslərini, o cümlədən ərazi bütövlüyünü qətiyyətlə dəstəkləmişdir. Son illərdə ölkələrimiz arasında qarşılıqlı əlaqələr dövlət başçılarının siyasi iradəsi və söyləri nəticəsində daha da inkişaf edib.

Öz növbəsində Ali bin Fadhel Al Buainainin qurumlararası tərəfdaşlıq münasibətlərinin inkişafından məmnunluğunu ifadə edərək, daha öncə ölkəmizə etdiyi işgüzar səfərlərin xüsusilə yaddaqalan olmasını qeyd edib.

Görüşdə 2024-cü ilin oktyabr ayında iki ölkənin prokurorluqları arasında imzalanmış Anlaşma Mem-

orandumu qeyd edilərək cinayətkarlığın müxtəlif formalarına qarşı, o cümlədən ekstradisiya və cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım sahələrində praktiki əməkdaşlıq məsələləri, həmçinin, hüquqi və institusional əməkdaşlığın ikitərəfli və beynəlxalq platformalar çərçivəsində genişləndirilməsi perspektivləri, eləcə də qarşılıqlı təlim səfərlərinin təşkili və təcrübə mübadiləsi ətrafında da fikir mübadiləsi aparılıb.

Daha sonra nümayəndə heyəti Bəhreyn Dövlət Prokurorluğunun fəaliyyəti ilə yaxından tanış olub, ailə və uşaq hüquqlarının qorunması, alternativ cəzaların tətbiqi və cəzaların icrası üzərində prokuror nəzarəti, mülki işlərdə dövlət maraqlarının müdafiəsində prokurorluğun rolu, həmçinin məhkumların sosial reabilitasiyası ilə bağlı Bəhreyn Dövlət Prokurorluğunun təcrübəsi barədə məlumat verilib.

Bundan sonra nümayəndə heyəti ilə Bəhreyn Krallığının Kassasiya Məhkəməsinin sədri və Ali Məhkəmə Şurasının vitse-prezidenti Şeyx Xalid Ali Al Xalifa arasında görüş keçirilib.

Görüş zamanı ölkələrimizin hüquq sistemləri arasında intensiv və məhsuldar əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasının vacibliyi qeyd edilmiş, təcrübə mübadiləsi və qarşılıqlı hüquqi dəstək imkanları müzakirə edilib.

Səfər çərçivəsində nümayəndə heyəti ilə Bəhreyn Krallığının Ədliyyə, İslam işləri və Vəqf naziri Navaf Mohamed Al Maavda arasında da ikitərəfli görüş keçirilib.

Görüşdə ölkələr arasında müxtəlif sahələrdə, o cümlədən hüquq-mühafizə orqanları arasında əlaqələrdən məmnunluq ifadə olunub, qurumlar arasında əməkdaşlığın hüquqi bazasının genişləndirilməsi ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Həmçinin səfər çərçivəsində nümayəndə heyəti Bəhreyn Krallığının mədəni-tarixi abidələrini ziyarət edərək ölkə mədəniyyəti ilə yaxından tanış olub.

Baş Prokurorluqda 2025-ci ildə görülmüş işlərin və qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsinə dair Geniş Kollegiya iclası keçirilib

Yanvarın 28-də Baş prokuror Kamran Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğu orqanları tərəfindən 2025-ci ildə qanunla prokurorluq orqanlarının səlahiyyətinə aid bütün fəaliyyət istiqamətləri üzrə görülmüş işlərin vəzifəsi və qarşıda duran vəzifələrin müzakirəsinə həsr olunmuş geniş kollegiya iclası keçirilib.

Baş Prokurorluğun Kollegiya üzvləri tərəfindən ilk öncə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin büstü önünə gül dəstələri qoyulub, xatirəsi böyük ehtiramla anılıb.

Həmçinin, iştirakçılar tərəfindən Kollegiya iclasının başlanğıcında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin, vətənimizin ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olmuş əsgər və zabitlərimizin, vətəndaşlarımızın xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olunub.

Giriş nitqi ilə çıxış edən Baş prokuror Kamran Əliyev 2025-ci ilin dövlətimiz və xalqımız üçün bir neçə mənada rəmzi əhəmiyyət kəsb etməsi ilə yanaşı, eyni zamanda mühüm tarixi, siyasi və iqtisadi əhəmiyyətə malik hadisələrlə zəngin bir il olduğunu qeyd edib.

Bildirilib ki, Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 102-ci il dönmünə təsadüf edən 2025-ci ilin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 28 dekabr 2024-cü il tarixli Sərəncamı əsasında Azərbaycan Respublikasında "Konstitusiya və Suverenlik ili" elan edilməsi, ali qanunumuz olan, müstəqil Azərbaycan Respublikasının ilk milli Konstitusiyasının qəbulunun 30, habelə ərazi bütövlüyü və suverenliyimizin bərpası uğrunda aparılmış şanlı mübarizədə əldə etdiyimiz tarixi Zəfərin 5 illiyinin məhz

həmin ilə təsadüf etməsi onu bizlər üçün rəmziləşdirib və tarixi anlamına dəyər qatıb.

Vurğulanıb ki, dövlətimizə və xalqımıza tarixi Zəfər sevinci yaşatmaqla, ərazi bütövlüyümüzü və suverenliyimizi uzun illər sonra bərpa etmiş Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında həyata keçirilən siyasət nəticəsində mürəkkəb beynəlxalq şəraitə baxmayaraq 2025-ci ildə də ölkəmiz beynəlxalq siyasi arenada mühüm nailiyyətlər əldə etmiş, iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı istiqamətində mühüm nəticələrə nail olunub.

Belə ki, bir çox xarici dövlətlərin rəhbər şəxslərinin iştirakı ilə 8 noyabr 2025-ci il tarixində Vətən müharibəsində Qələbənin 5-ci ildönümünə həsr olunmuş Hərbi parad keçirilməsi əldə etdiyimiz tarixi qələbənin əbədiləşdirilməsi ilə yanaşı, dövlət suverenliyimizin əsas təminatçısı olan peşəkar şəxsi heyətdən və müasir dövrün tələbinə cavab verən silah və texnika ilə təchiz edilmiş Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin hərbi potensialının inkişaf səviyyəsinə və qüdrətinə bariz göstərici olub.

Bundan əlavə 2025-ci ilin avqust ayının 8-də ABŞ-ın paytaxtı Vaşinqtonda, Ağ Evdə Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin paraflanması və bunun nəticəsi olaraq hər iki dövlət arasında vaxtı ilə aşılmaz bir mane olaraq görülən iqtisadi əməkdaşlıq və nəqliyyat əlaqələrin qurulması istiqamətində ilkin addımların atılması ölkə rəhbərinin başçılığı altında həyata keçirilən xarici siyasətin qüdrətinin növbəti təzahürü, dövlətimizin beynəlxalq siyasi müstəvidə və diplomatiya sahəsində əldə etdiyi uğurlarının kuliminasiya nöqtəsi olub.

Qeyd olunub ki, bu nailiyyət ölkəmizin və xalqımızın gələcək təhlükəsizliyinə hesablanmaqla uzun illər ikili siyasət zəminində müzakirə predmeti olmuş milli məraqlarımızın beynəlxalq hüquqi müstəvidə rəsmiləşdirilməsini təmin etməklə yanaşı, həmçinin regional iqtisadi münasibətlərin inkişafına əhəmiyyətli təkan verəcəkdir.

1992-ci ildən ABŞ hökumətinin Azərbaycana birbaşa dövlət yardımını qadağan edən “Azadlığa Dəstək Aktı”na daxil edilmiş 907-ci düzəlişin tətbiqinin dayandırılması ilə bağlı Prezident cənab İlham Əliyevin iştirakı ilə ABŞ Prezidenti Donald Tramp tərəfindən sənəd imzalanması dövlətimizə qarşı sərgilənmiş ədalətsizlik üzərində əldə edilmiş növbəti tarixi qələbə kimi dəyərləndirilmişdir.

Eyni zamanda təsis edildiyi vaxtdan münacişənin həllinə töhfə vermək əvəzinə prosesin uzadılmasına xidmət edən ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvinə nail olunması cənab Prezident İlham Əliyevin növbəti diplomatik uğurudur.

19 dekabr 2024-cü il tarixində Misir Ərəb Respublikasının Qahirə şəhərində keçirilmiş D-8 İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə toplantısında Azərbaycan Respublikasının yekdilliklə bu nüfuzlu beynəlxalq təşkilata üzv qəbul edilməsi, 7 mart 2025-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən həmin üzvlüyün ratifikasiya edilməsi ilə ölkəmiz D-8 İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatında tamhüquqlu üzv statusu qazanmaqla dünya iqtisadiyyatına integrasiya üçün böyük imkanlar əldə edib.

Baş prokuror çıxışında 2025-ci ildə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında görülmüş işlərə toxunaraq Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın yaxından iştirakı ilə hər il olduğu kimi 2025-ci ildə də həmin ərazilərin bərpası və inkişafı istiqamətində mühüm işlər görüldüyünü, həmin torpaqların əzəli sahiblərinin mərhələli şəkildə azad edilmiş ərazilərə qayıtmalarını diqqətə çatdırıb.

Təəssüf hissi ilə qeyd edilmişdir ki, 2025-ci ildə mina və partlamamış hərbi sursat partlayışları nəticəsində 33 nəfər müxtəlif dərəcəli bədən xəsarəti almışdır. 2020-ci ilin noyabr ayından hazırkı vaxtadək isə ümumilikdə 417 şəxs bu hadisələrin qurbanı olmuş, onlardan 71 nəfəri həlak olmuş, 346 nəfəri müxtəlif dərəcəli bədən xəsarəti alıb.

Baş prokuror Kamran Əliyev prokurorluğun əsas fəaliyyət istiqamətləri üzrə görülmə işlərə və statistik göstəricilərə istinad etməklə hesabat dövründə Respublikada kriminogen durumun nəzarətdə saxlanıldığını, daxili işlər, dövlət təhlükəsizliyi və digər hüquq mühafizə orqanları ilə əlaqəli şəkildə ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitliyin qorunduğunu, cinayətkarlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi sahəsində zəruri tədbirlərin görüldüyünü qeyd edib.

Bildirilib ki, ötən ildə ölkə ərazisində 31852 cinayət qeydə alınmaqla onların 90,5 %-nin açılması təmin

edilmiş, ümumilikdə ölkə üzrə cəmi 15766 cinayət işinin istintaqı tamamlanmışdır ki, bunlardan 1063-ü prokurorluq orqanlarında istintaq edilib.

Bu müddət ərzində prokurorluq orqanları tərəfindən 700, ümumilikdə isə digər istintaq qurumları ilə birgə 11934 cinayət işinin ibtidai istintaqı yekunlaşdırılaraq baxılması üçün məhkəmələrə göndərilmişdir ki, ibtidai istintaqı tamamlanmış cinayət işləri və bəraətverici əsaslar olmadan rədd edilmiş materiallar üzrə ümumilikdə 435 milyon 191 min manat məbləğində maddi ziyan vurulduğu müəyyən edilərək istintaq tədbirləri ilə onun 59,5 %-nin, yəni 259 milyon 95 min manat hissəsinin ödənilməsinə nail olunub.

Prokurorluq orqanlarında ibtidai istintaqı aparılaraq yekunlaşmış cinayət işləri üzrə ümumilikdə 94 milyon 817 min manat məbləğində maddi ziyan vurulduğu müəyyən edilərək istintaq tədbirləri ilə onun 32 milyon 635 min manat hissəsinin ödənilməsinə nail olunmuş, 82 milyon 400 min manatdan artıq məbləğdə əmlak üzərinə həbs qoyulub.

Bundan başqa, cinayət-prosessual qanunvericiliyinin tələblərinə əsasən icraatına xitam verilmiş cinayət işləri üzrə cinayət məsuliyyətindən azad olunmuş şəxslər tərəfindən dövlət büdcəsinə əlavə olaraq 5 milyon 172 min manat pul vəsaiti ödənilməklə, həmin məbləğin 4 milyon 855 min manatı prokurorluq orqanlarında istintaqı aparılmış işlər olub.

Məlumat verilib ki, 2023-cü ildən prokurorluq orqanlarında tətbiq edilən “Elektron prokurorluq” informasiya sistemi ötən müddət ərzində daha da inkişaf etdirilmiş, prokurorluğun bütün qurumları üzrə istifadəsinə şərait yaradılmaqla digər informasiya sistemlərinə integrasiyası təmin olunmuş, xidməti fəaliyyətin icrası məqsədilə 47 modul yaradılmaqla istifadəyə verilib.

“Korrupsiyaya qarşı Avropa Tərəfdaşları Təşkilatı (EPAC) və Korrupsiyaya qarşı Avropa Əlaqələndiricilər Şəbəkəsi (EACN) tərəfindən təqdim olunan “Ən yaxşı antikorrupsiya təşəbbüsü” layihəsi üzrə Elektron Prokurorluq” informasiya sisteminin fəaliyyəti yüksək innovasiya kimi qiymətləndirilərək beynəlxalq sertifikatla layiq görülüb.

Hesabat dövründə Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsi tərəfindən 83 şəxs barəsində 61 cinayət işinin ibtidai istintaqı aparılmaqla baxılması üçün məhkəmələrə göndərilmiş, bunlardan 6 şəxs barəsində 5 iş qəsdən adam öldürmə faktları ilə bağlı olubdur.

Kollegiya iclasında daxili işlər orqanları ilə birgə keçirilmiş peşəkar istintaq-əməliyyat tədbirləri ilə ötən illərdən bağlı qalmış qeyri-aşkar şəraitdə törədilmiş 4 qəsdən adam öldürmə cinayətlərinin açılması təmin edilməklə həmin işlər üzrə ibtidai istintaqın davam etdirildiyi xüsusi vurğulanıb.

Hesabat dövründə prokurorluq orqanları tərəfindən 1389 apellyasiya və 406 kassasiya protestləri verilmiş, 766 apellyasiya protesti və 74 kassasiya protestləri

təmin olunmaqla nəticədə yol verilmiş qanun pozuntularının aradan qaldırılması təmin olunub.

İstintaq, təhqiqat və əməliyyat-axtarış fəaliyyətində qanunların icrasına nəzarətin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə prosesual rəhbərlik və effektiv nəzarətin həyata keçirilməsini təmin edəcək mexanizmin təkmilləşdirilməsi üçün zəruri tədbirlər görülməklə cinayət işləri üzrə icraata xitam verilməsinə dair 953 qərar əsassız və qanunsuz hesab edilərək ləğv olunub.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin növbəti təşəbbüsü ilə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən “Konstitusiya və Suverenlik İli” münasibətilə amnistiya elan edilməsi haqqında 19 dekabr 2025-ci il tarixli Qərarın icrası istiqamətində görülən işlər barədə danışarkən Baş prokuror Kamran Əliyev bildirib ki, hazıradək həmin qərar ibtidai istintaq və məhkəmə baxışı mərhələsində olan cinayət işləri üzrə 429, habelə məhkum edilmiş 14160 şəxs barəsində tətbiq edilməklə ümumilikdə 14589 şəxsə şamil olunub.

2025-ci ildə prokurorluq orqanlarında cinayət təqibindən kənar icraatlarla əlaqədar inzibati xəta haqqında protokol tərtib etmək səlahiyyətinə malik qurumlarla işgüzar əlaqələrin qurulması təmin olunmaqla 3066 inzibati xəta haqqında iş üzrə icraatın başlanması haqqında qərar qəbul edilib.

Qeyd edilib ki, hesabat dövründə Baş Prokurorluğun “Çağrı Mərkəzi”nə daxil olmuş müraciətlərdən 28183 müraciət üzrə vətəndaşlara onları maraqlandıran müvafiq hüquqi izahlar verilib, 4488 məlumat isə cinayət xarakterli olduğu üçün qeydə alınaraq araşdırılması aidiyyəti struktur qurumlara tapşırılmış və həmin məlumatlar üzrə cinayət işləri başlanmış, habelə müvafiq prokuror təsir aktları qəbul edilməklə zəruri tədbirlər görülmüş.

Hesabat dövründə valideynlik vəzifələrini yerinə yetirməyən, tüfeyli həyat tərzini keçirən, həmçinin zərərli vərdisləri ilə əlaqədar himayələrində olan azyaşlı uşaqlarının həyatlarını təhlükəyə atan valideynlərə qarşı valideynlik hüquqlarının məhdudlaşdırılması ilə bağlı 11 mülki iddia (16 uşağın 14 valideyni barəsində) qaldırılıb, həmin iddiaların 5-i təmin edilib, 6-ı isə hazırda məhkəmə baxışındadır.

Kollegiya iclasında qeyd edilib ki, ötən ildə xidməti, icra və əmək intizamının daha da möhkəmləndirilməsi, fəaliyyətlərində qanunsuzluq hallarına və prokurorluq işçisinə yaraşmayan hərəkətlərə yol verən işçilərə münasibətdə tələbkarlıq artırılıb, aparılmış xidməti yoxlamalar nəticəsində müxtəlif xətalər törətdiklərinə görə 25 prokurorluq işçisi intizam məsuliyyətinə cəlb edilib ki, onlardan 1-nə irad tutulub, 13-nə töhmət və ya şiddətli töhmət elan edilib, 5 nəfər vəzifədən azad edilib, 6 nəfər isə prokurorluq orqanlarından xaric edilib.

Baş prokuror bildirib ki, 2025-ci ildə prokurorluq orqanları tərəfindən ölkəmizdə bir sıra beynəlxalq

tədbirlərin keçirilməsi təşkil edilmişdir. Belə ki, 2025-ci ilin 20 - 23 may tarixlərində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Korrupsiyaya qarşı mübarizə aparan hüquq-mühafizə orqanlarının Qlobal Əməliyyatlar Şəbəkəsi – GlobE Network – çərçivəsində Altıncı Plenar İclasın Bakı şəhərində yüksək səviyyədə təşkil olunması həm ölkəmizin beynəlxalq arenada artan nüfuzuna, həm də Azərbaycan Prokurorluğunun beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində əldə etmiş olduğu müsbət nailiyyətlərə bariz nümunə hesab oluna bilər.

Tədbirə 92 ölkədən 120-dən artıq dövlət qurumunu təmsil edən nümayəndələr, o cümlədən prokurorluq orqanları, müstəqil antikorrupsiya təşkilatları və beynəlxalq institutlar qoşulub, ümumilikdə 300-dən çox nümayəndə tədbirə fiziki olaraq qatılmış və 100-dən çox çıxış ilə 20-dən çox panel müzakirə olunub.

Həmçinin 2025-ci ilin avqust ayının 22-də Laçın rayonunda xarici qonaqların iştirakı ilə “Ümummilli Lider Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan Konstitusiyasının müəllifidir”, sentyabr ayının 22-də isə Uqanda, Laos, Tanzaniya, Keniyanın prokurorluq qurumlarının rəhbərləri və Türkiyə Baş Prokurorluğunun nümayəndələrinin iştirakı ilə paytaxt Bakı şəhərində Azərbaycan Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə “Suverenliyin keşiyində: Konstitusiyada Prokurorluğun statusu” mövzusunda beynəlxalq konfranslar keçirilmişdir.

Hesabat dövründə prokurorluq orqanlarının beynəlxalq nüfuzunun artırılması istiqamətində xarici ölkələrin müvafiq orqanları və beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələr genişlənilib, Baş Prokurorluğun Beynəlxalq hüquqi əməkdaşlıq idarəsinin həyata keçirdiyi tədbirlərlə 65 nəfər təqsirləndirilən şəxsin ölkə xaricindən ekstradisiyası təmin edilib.

Vurğulanıb ki, 2025-ci ildə də vətəndaş müraciətlərinə baxılması və onların qəbulu işinin düzgün təşkili daim diqqətdə saxlanılmış, müraciətlərə baxılması və vətəndaşların qəbulu sahəsində nöqsanların aradan qaldırılması, şəhid ailələri və qazilərin müraciətlərinə xüsusi həssaslıqla yanaşılması, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının nailiyyətlərindən istifadə olunması, əməkdaşların peşə hazırlığının yüksəldilməsi istiqamətində zəruri tədbirlər görülmüş.

Bu müddətdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin tapşırığına və bölgələrdə vətəndaşların qəbulu cədvəlinə uyğun olaraq Baş prokuror tərəfindən 26 şəhər və rayonlarda, o cümlədən Bakı şəhərinin rayonlarında 950-dən artıq vətəndaş qəbul edilməklə müraciətlərdə qaldırılan və bilavasitə prokurorluq orqanlarının səlahiyyətlərinə aid olan məsələlərin qanunauyğun həlli barədə Baş Prokurorluğun əlaqədar struktur qurumlarının rəhbərlərinə və tabe prokurorlara müvafiq göstərişlər verilmiş, həmçinin təsərrüfat, əmək, mülki xarakterli mübahisələrə və sosial məsələlərə dair müraciətlərin müvafiq mərkəzi, yerli icra hakimiyyəti və məhkəmə orqanlarında zəruri tədbirlərin görülməsi məqsədilə aidiyyəti üzrə göndərilməsi təmin edilib.

Hesabat dövründə Elm-Tədris Mərkəzi tərəfindən ölkə daxili aparıcı təhsil müəssisələri, xarici ölkələrin prokurorluq, ədliyyə orqanlarının nəzdində fəaliyyət göstərən təhsil mərkəzləri ilə əməkdaşlıq münasibətlərinin uğurla davam etdirildiyi, prokurorluq və digər qurumların əməkdaşları üçün maarifləndirmə, yaxud təcrübə mübadiləsinə xidmət edən çox saylı seminar və treninqlərin keçirildiyi, həmçinin müxtəlif məzmununda metodiki vəsaitlərin hazırlanmaqla dərc edildiyi diqqətə çatdırılıb.

2025-ci il ərzində Baş prokuror yanında Elmi-Məsələhət Şurasının fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilməklə qanunvericiliyin inkişafı, hüquqi təcrübədə rast gəlinən ziddiyyətlərin həlli, eləcə də bu kimi digər əhəmiyyət kəsb edən sahələrdə Şura üzvləri tərəfindən göstərilmiş təşəbbüskarlıq xüsusi olaraq qeyd edilib.

Eyni zamanda kollegiya iclasında hesabat dövrü ərzində görülmüş müsbət işlərlə yanaşı, fəaliyyət istiqamətləri üzrə işin səmərəliliyinə mənfi təsir göstərən hallar Baş Prokurorluğun müvafiq struktur qurumlarının rəhbərlərinin iştirakı ilə ətraflı təhlil olunmaqla, istintaq işi və ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyin həyata keçirilməsi, hüquqi və fiziki şəxslərə vurulmuş zərərin ödənilməsi, vətəndaş müraciətlərinə baxılması və onların qəbulu ilə əlaqədar işin təşkilinin daim diqqət mərkəzində saxlanılması istiqamətində zəruri tədbirlərin görülməsi tələb olunub.

Baş prokuror tərəfindən prokurorluq əməkdaşlarına Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü uğrunda aparılmış mübarizədə şəhid olmuş və itkin düşmüş şəxslərin ailə üzvlərinin, yaxın qohumlarının, o cümlədən sağlamlığını itirmiş vətəndaşlarımızın müraciətlərinə həssaslıqla yanaşılması, qeyd edilən kateqoriyadan olan vətəndaşların qəbulunun dərhal təmin edilməsi və onların müraciətlərinə təxirəsalınmadan baxılması və diqqət göstərilməsinin vacibliyi xüsusi olaraq vurğulanıb.

Baş Prokurorluğun əlaqədar struktur qurumları və müvafiq tabe prokurorlar tərəfindən daxili işlər orqanları

ilə əlaqəli şəkildə cari ilin nəticələrinə görə artımı müşahidə olunan cinayətlərin profilaktikası istiqamətində zəruri tədbirlərin görülməsi, eyni zamanda, cəzanın labüdlüyü prinsipinin təmin edilməsi məqsədilə bağlı qalmış cinayətlərin açılması və təqsirkar şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması üçün müvafiq tədbirlərin görülməsinin zəruriliyi diqqətə çatdırılıb.

Baş prokuror ictimaiyyətin maarifləndirilməsi, əhəlinin hüquqi savadlılığının artırılması məqsədilə hazırlanmaqla icraya yönəldilmiş "Prokurorluq orqanlarının 2026-cı ildə ictimaiyyətin maarifləndirilməsinə dair Yol Xəritəsi"nin əhəmiyyətini, Yol Xəritəsində yer almış hər bir tədbirin önəm kəsb etməsini xüsusi vurğulamaqla onların təxirə salınmadan müəyyən olunmuş müddətlərdə icrası ilə bağlı müvafiq göstəriş verib.

Daha sonra Baş prokurorun birinci müavini Elçin Məmmədov, Baş prokurorun müavinləri Elmar Camalov və Heydər Məmmədov tərəfindən edilmiş çıxışlar zamanı hesabat dövründə cavabdeh olduğu sahələr üzrə görülmüş işlər, əldə olunmuş uğurlar və yol verilmiş nöqsanlar diqqətə çatdırılıb.

İclasda çıxış edən Xızı rayon prokuroru Xəyalə Aslanova və Kəlbəcər rayon prokuroru İlkin İsmayılov tərəfindən hesabat dövründə qeydə alınmış cinayət hadisələri, onların istintaqı vəziyyəti, xidməti fəaliyyət zamanı rastlaşılan çətinliklər ətrafında məruzələr edilib.

Kollegiya iclasına yekun vuran Baş prokuror Kamran Əliyev qanunun aliliyinin təminatçısı qismində hər zaman əzmlə xidmət aparan prokurorluq əməkdaşlarının Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında icra edilən dövlət siyasətinin uğurla davam etdirilməsinin əsas təminatçılarından olmaqla, ölkə daxili ictimai-siyasi sabitliyə, ərazi bütövlüyü və suverenliyimizə qarşı yönələn istənilən cinayətkar ünsürə qarşı qətiyyətlə mübarizə aparacaqlarına, bu məqsədlə qanunla üzərlərinə qoyulmuş vəzifələrin layiqli icrası üçün bütün bilik və peşə bacarıqlarını səfərbər edəcəklərinə, cari ildə yeni uğur və nailiyyətlərə imza atacaqlarına əminliyini ifadə edib.

Prokurorluq əməkdaşlarına və media qurumlarına mükafatlar təqdim olunub

Fevralın 18-də “Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 30 illiyi (1995–2025)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı ilə təltif edilmiş, Baş Prokurorluqda xidməti vəzifələrini nümunəvi icra etdiklərinə görə Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru tərəfindən həvəsləndirilmiş, habelə “İlin ən yaxşı müstəntiqi”, “İlin ən yaxşı dövlət ittihamçısı” və “İlin ən yaxşı prokuroru” müsabiqələrinin qalibi olmuş prokurorluq işçilərinə, eləcə də “Prokurorluğun dostu” mükafatına layiq görülmüş media nümayəndələrinə mükafatların təqdim olunması ilə bağlı tədbir keçirilib.

Əvvəlcə müasir Azərbaycanın memarı Ümummilli Lider Heydər Əliyevin, I Qarabağ, 44 günlük Vətən müharibələri və Qarabağ iqtisadi rayonunda keçirilmiş antiterror tədbirləri zamanı Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canından keçmiş şəhidlərimizin, həlak olmuş vətəndaşlarımızın əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbirdə çıxış edən Baş prokuror Kamran Əliyev tərəfindən geridə qalan 2025-ci ilin ölkəmiz üçün uğurlu olmaqla yanaşı, çoxsaylı əlamətdar hadisələrlə yadda qalması qeyd edilib, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu pragmatik siyasi kursun

möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən müdrik şəkildə davam etdirilməsi nəticəsində ölkəmizin sürətli hərtərəfli inkişafının davam etməsi, suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün beynəlxalq aləmdə təsdiq olunması, avqustun 8-də Amerika Birləşmiş Ştatlarının paytaxtı Vaşinqton şəhərində Ermənistan Respublikası ilə sülh müqaviləsinin parafırlanması qeyd olunub.

Xüsusilə vurğulanıb ki, 2026-cı ilin əvvəllərində ölkəmizə yüksək səviyyəli xarici qonaqların səfərləri baş tutmaqla yanaşı, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi və onun ən yaxın silahdaşı, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın yaxından iştirakı ilə qalib dövlətin qalib lideri kimi nüfuzlu beynəlxalq tədbirlər olan “Davos İqtisadi Forumu” və “Münxen Təhlükəsizlik Konfransı”nda uğurlu və yüksək səviyyəli görüşlər keçirilib.

Mərasim zamanı, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsi sədrinin 19 yanvar 2026-cı il tarixli sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 30 illiyi (1995–2025)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı ilə təltif edilmiş Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun birinci müavini və müavinlərinə, habelə Baş prokurorun müvafiq əmri ilə xidməti vəzifələrini nümunəvi icra etməsinə görə

həvəsləndirilmiş prokurorluq əməkdaşlarına mükafatlar təqdim olunub.

Daha sonra “İlin ən yaxşı müstəntiqi”, “İlin ən yaxşı prokuroru” və “İlin ən yaxşı dövlət ittihamçısı” müsabiqələrinin təşkili və keçirilmə qaydaları barədə müvafiq olaraq Baş prokurorun birinci müavini Elçin Məmmədov, Baş prokurorun müavinləri Elmar Cəmalov və Heydər Məmmədov çıxışlar edərək ətraflı məlumatlar veriblər.

Müsabiqələrin nəticələrinə əsasən “İlin ən yaxşı müstəntiqi” seçilmiş Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsinin xüsusilə mühüm işlər üzrə müstəntiqi Məhərrəm Məmmədova, “İlin ən yaxşı dövlət ittihamçısı” seçilmiş Baş Prokurorluğun Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə idarəsinin Rayon (şəhər) məhkəmələrində dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə şöbəsinin Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin yurisdiksiyasına aid olan birinci instansiya məhkəmələri üzrə prokuroru (Balakən rayon məhkəməsi

üzrə) Gültac İsgəndərliyə və “İlin ən yaxşı prokuroru” seçilmiş Baş Prokurorluğun Cinayət təqibindən kənar icraatlar idarəsinin böyük prokuror-metodisti Nazim Xəlilova Baş prokuror tərəfindən diplom və mükafatlar təqdim olunub.

Bundan başqa, tədbir çərçivəsində “Prokurorluğun dostu” təltifinə layiq görülmüş media qurumlarına mükafatların təqdim edilməsi mərasimi keçirilib.

Diqqətə çatdırılıb ki, prokurorluq orqanları tərəfindən cəmiyyətdə formalaşan yeni çağırışlara adekvat uyğunlaşma, o cümlədən vətəndaş məmnunluğunun və fəaliyyətdə aşkarlığın, hesabatlılığın və şəffaflığın təmin olunması məqsədilə media ilə işgüzar əlaqələrin möhkəmləndirilməsi prioritet vəzifələrdən biri hesab edilir.

Qeyd edilib ki, həmin tədbirlər çərçivəsində 2025-ci ilin yekunlarına əsasən prokurorluq orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı aşkarlıq və hesabatlılığın ictimaiyyətə operativ şəkildə çatdırılması, prokurorluq orqanları ilə media arasında operativ və səmərəli kommunikasiyanın qurulmasında fərqlənən “İki sahil” qəzetinin baş redaktoru, Azərbaycan Respublikasının Milli

Məclisinin deputatı Vüqar Rəhimzadə, “ARB 24” xəbər telekanalının direktoru Radik İsmayılov, “operativmedia.az” xəbər portalının rəhbəri Fərrux Qocamanlı, “Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin İnformasiya proqramları studiyasının redaktoru Südabə Cahangirli, “Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin İctimai-siyasi proqramlar redaksiyasının ali dərəcəli rejissoru Rəhimə Mirzəyeva, “Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi”nin (AZƏRTAC) baş buraxılış redaktoru Pərvin Abbasov və Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyinin (AZƏRTAC) fotoqrafı Vüqar İbadov “Prokurorluğun dostu” mükafatı ilə təltif olunub.

Təltif olunan şəxslər göstərilən diqqət və qayğıya görə minnətdarlıqlarını bildirib, prokurorluq orqanları ilə səmərəli əməkdaşlığın bundan sonra da uğurla inkişaf etməsi naminə çalışacaqlarını ifadə ediblər.

Baş prokurorun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Gürcüstanda işgüzar səfərdə olub

Baş prokuror Kamran Əliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Gürcüstanlı həmkarı Giorgi Qvarakidzenin dəvəti ilə fevralın 23-də Tbilisi şəhərinə işgüzar səfərə gedib.

İlk öncə nümayəndə heyəti Tbilisidə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adını daşıyan parkı ziyarət edib, Ulu Öndərin burada ucaldılan abidəsi önünə əklil qoyub, əziz xatirəsini dərin ehtiramla yad edib.

Gürcüstan Baş Prokurorluğunda keçirilmiş görüşdə Baş prokuror Kamran Əliyev qarşı tərəfə dəvətə görə təşəkkürünü bildirərək qeyd edib ki, Gürcüstan Azərbaycan üçün dost ölkə olmaqla yanaşı, strateji tərəfdaşdır. Belə ki, Gürcüstan uzun illər ərzində ölkəmiz üçün vacib iqtisadi və infrastruktur layihələrində yaxından iştirak etmiş, ölkəmizin regional və global təşəbbüslərini dəstəkləyib. Xalqlarımız və dövlətlərimiz arasında mövcud dərin tarixi köklərə malik mehriban qonşuluq münasibətləri dövlət başçılarının siyasi iradəsi və səyləri nəticəsində daha da inkişaf edib.

Bundan başqa, Prezident İlham Əliyevin iki ölkə arasındakı sarsılmaz birliyi gələcək nəsillər üçün ən böyük miras kimi qiymətləndirməsi, Gürcüstan Prezidentinin seçkilərdə qalib gəldikdən, Baş nazirinin isə Partiyasının seçkilərdəki qələbəsiindən ilk rəsmi səfərlərini Azərbaycana etməsinin xüsusi önəm daşması, Azərbaycanla Gürcüstanın bir-birinin suverenliyini və ərazi bütövlüyünü qətiyyətlə dəstəkləməsi qeyd olunub və vurğulanıb ki, bütün bunlar ölkələrimiz arasında münasibətlərin ali səviyyədə mahiyyəti və gücünü bir daha göstərir.

Öz növbəsində Giorgi Qvarakidze qurumlararası

münasibətlərin inkişafından məmnunluğunu ifadə edib.

Görüşdə iki ölkənin prokurorluqları arasında imzalanmış Anlaşma Memorandumu qeyd edilərək cinayətkarlığın müxtəlif formalarına, o cümlədən korrupsiya, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi, kibercinayətlər və mütəşəkkil cinayətkarlığın digər təhlükəli növlərinə qarşı birgə mübarizə, həmçinin ekstradisiya və cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım sahələrində praktiki əməkdaşlıq məsələləri, hüquqi və institusional əməkdaşlığın genişləndirilərək təcrübə mübadiləsinin aparılması ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Bundan əlavə, görüşdə konkret cinayət işlərinin istintaqı zamanı müəyyən edilmiş qarşılıqlı maraq doğuran xüsusiyyətlər, göndərilmiş hüquqi yardım və ekstradisiya sorğularının icra vəzifəsinə diqqət yetirilmiş, eləcə də sərhədyanı bölgələrin prokurorluqları arasında intensiv əməkdaşlıq əlaqələrinin vacibliyi qeyd edilməklə transsərhəd cinayətkarlığın qarşısının alınması ilə bağlı birgə tədbirlərin görülməsi müzakirə edilib.

Görüşlərdə ölkəmizin Gürcüstan Respublikasında fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Faiq Quliyev də iştirak edib.

Səfər müddətində Baş prokuror, həmçinin ölkəmizin Gürcüstandakı səfirliyini ziyarət edərək heyətlə tanış olub.

Baş prokuror ADA Universitetində “Rəqəmsal cinayət təqibi” mövzusunda mühazirə oxuyub

Fevralın 25-də ADA Universitetində hüquq elmi və texnologiyanın kəsişməsində aktual mövzulardan biri olan “Rəqəmsal cinayət təqibi” mövzusunda mühazirə təşkil olunub. Tədbirdə Universitetin professor-müəllim heyəti, Hüquq, İctimai və beynəlxalq münasibətlər, İnformasiya texnologiyaları və mühəndislik fakültələrinin tələbələri, eləcə də Baş Prokurorluğun rəhbər heyəti iştirak edib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan ADA Universitetinin prorektor, Milli Məclisin üzvü Fariz İsmayilzadə prokurorluq orqanları ilə akademik mühit arasındakı sıx əlaqələrin önəmini vurğulayıb.

Ardınca Hüquq fakültəsinin dekanı Rəşad İbadov çıxış edərək fakültənin qurulması, inkişafı və tədris prosesində tətbiq olunan yeniliklər barədə ətraflı məlumat verib. Qeyd olunub ki, 2022-ci ildə imzalanmış əməkdaşlıq memorandumu çərçivəsində həyata keçirilən layihələr hüquq təhsilinin müasir rəqəmsal tələblərə uyğunlaşdırılmasına mühüm töhfə verir.

Daha sonra geniş məruzə ilə çıxış edən Baş prokuror mühazirənin Xocalı soyqırımının ildönümü ərəfəsinə təsadüf etdiyini xatırladaraq Azərbaycan xalqına qarşı sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, terrorçuluq və digər xüsusilə ağır cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən 16 nəfər Ermənistan vətəndaşının ba-

rəsində olan cinayət işləri üzrə ibtidai istintaqın gedışı və məhkəmə proseslərinin təfərrüatları barədə auditoriyaya məlumat verib.

Xüsusi olaraq vurğulanı ki, bu məhkəmə proseslərinin keçirilməsi, ilk növbədə, möhtərəm Prezident İlham Əliyevin məqsədyönlü və qətiyyətli fəaliyyətinin və tarixi ədalətin bərpasına yönəlmiş ali rəhbərliyinin praktiki nəticəsidir.

Bildirilib ki, Azərbaycan dövlətinin ədalət meyarlarına sadıqlılığının bariz nümunəsi olan həmin proseslər milli qanunvericiliyin və beynəlxalq hüququn normalarına tam uyğun şəkildə, obyektivlik və şəffaflıq prinsipləri gözlənilməklə həyata keçirilib.

Çıxışını davam etdirərək Baş prokuror rəqəmsallaşmanın dövlət idarəçiliyinə və hüquq-mühafizə sistemə köklü təsirlərindən bəhs edib.

Baş prokuror qeyd edib ki, bəşəriyyət tarix boyu sosial münasibətlərin təkamülü ilə paralel olaraq hüquqi formasıylarını da dəyişmişdir: “İnsan münasibətlərinin ibtidai adətlərdən mürəkkəb hüquq sistemlərinə keçidi bu gün bizləri rəqəmsal dünyaya – “kibercəmiyyətə” gətirib çıxarıb. Bu yeni realıqda dövlət və vətəndaş arasındakı “ictimai müqavilə” artıq fiziki sərhədləri aşaraq virtual müstəviyə daşınır.”

Bununla yanaşı Baş prokuror klassik istintaq metodları ilə müasir yanaşmanı qarşılaşdıraraq bildirib ki, əgər keçmişdə istintaqın əsasını fiziki sübutlar, kağız daşıyıcılar və şahid ifadələri təşkil edirdisə, müasir dövrün rəqəmsal istintaqı artıq mürəkkəb metadatanın təhlili və kiberməkandakı elektron trayektoriyalar üzərində qurulur.

Baş prokuror rəqəmsal cinayət təqibi sahəsində beynəlxalq tənzimləmə mexanizmləri, o cümlədən Budapeşt və Hanoy Konvensiyasının müddəaları və sərhədlərarası elektron sübut mübadiləsi mövzusunda da toxunub. Vurğulanı ki, rəqəmsal sübutların prosessual statusu, metadata və elektron məlumatların toplanması ilə bağlı

milli cinayət və cinayət-prosessual qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi istiqamətində addımlar atılıb və atılmaqdadır.

Mühazirənin sonunda Baş prokuror tələbələrin rəqəmsal hüquq, kibertəhlükəsizlik və hüquqi tənzimləmə sahəsində suallarını ətraflı cavablandırıb.

Tədbir çərçivəsində Baş prokuror və prokurorluq əməkdaşları üçün rektor Hafiz Paşayevin iştirakı ilə İtaliya-Azərbaycan Universiteti və ADA Universitetinin Kitabxanası ilə tanışlıq səfəri təşkil olunub.

Sonda Universitetin Kitabxanasına Baş Prokurorluq tərəfindən hazırlanan elmi-hüquqi ədəbiyyatlar və xüsusi nəşrlər hədiyyə edilib, xatirə şəkli çəkdirilib.

Prokurorluq əməkdaşları Xocalı soyqırımı abidəsini ziyarət edib

Xocalı faciəsinin 34-cü ildönümü ilə əlaqədar fevralın 26-da Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru Kamran Əliyev və prokurorluq orqanlarının əməkdaşları Bakının Xətai rayonunda ucaldılmış “Ana harayı” abidəsini ziyarət ediblər.

Ziyarət zamanı abidənin önünə gül dəstələri düzülüb, Xocalı soyqırımı qurbanlarının əziz xatirəsi dərin ehtiramla yad edilib.

Baş prokuror Rusiya Federasiyasının Baş prokurorunun müavinini qəbul edib

2026-cı il mart ayının 3-də Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru Kamran Əliyev ölkəmizdə səfərdə olan Rusiya Federasiyasının Baş prokurorunun müavini Pyotr Qorodovu qəbul edib.

Görüşdə dövlət başçılarının birgə səyi və siyasi iradəsi sayəsində Azərbaycan ilə Rusiya arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin dinamik inkişafı xüsusi vurğulanıb.

Bildirilib ki, iki ölkə arasında mövcud olan strateji tərəfdaşlığın yüksək səviyyəsi və dövlətlərarası dialoqun davamlı xarakteri siyasi, iqtisadi, nəqliyyat-logistika və humanitar sahələrdə əməkdaşlığın daha da dərinləşdirilməsi üçün möhkəm zəmin yaradır. Bu münasibətlər, həmçinin hüquq-mühafizə və prokurorluq orqanları arasındakı əlaqələrin möhkəmləndirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Rusiya Federasiyasının Baş prokurorunun müavini Pyotr Qorodov göstərilən qonaqpərvərliyə görə tə-

şəkkürünü ifadə edərək iki ölkənin prokurorluq orqanları arasında əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu bildirib. O, cinayət işləri üzrə göndərilən sorğuların peşəkar və keyfiyyətli şəkildə tərtib olunmasını, həmçinin uzun illər əvvəl Rusiya Federasiyasında törədilmiş cinayətin Azərbaycan Respublikasında açı-

laraq təqsirli şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsini yüksək qiymətləndirərək minnətdarlığını çatdırıb. Bununla yanaşı, cari il ərzində keçiriləcək mühüm beynəlxalq tədbirlərdə iştirak etmək üçün dəvət ünvanlayıb.

Baş prokuror cavabında beynəlxalq tədbirlərin və tərəfdaşlarla əlaqələrin inkişaf etdirilməsinin Baş Prokurorluq üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb.

Tərəflər ölkələrimizin prokurorluq orqanları arasında mövcud olan sıx əməkdaşlıq və dostluq münasibətlərinin bütün istiqamətlər üzrə bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəyinə əminlik ifadə ediblər.

Baş prokuror MDB Baş Prokurorlarının Əlaqələndirmə Şurasının icraçı katibi Yuri Jdanovu qəbul edib

2026-cı il martın 3-də Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru Kamran Əliyev MDB Baş Prokurorlarının Əlaqələndirmə Şurasının icraçı katibi Yuri Jdanovu qəbul edib.

Görüşdə Baş prokuror MDB məkanında prokurorluq orqanları arasında əməkdaşlığın əlaqələndirilməsində Şuranın mühüm rol oynadığını vurğulayaraq, qurumun fəaliyyətini yüksək qiymətləndirdiyini bildirib. Qonağın qısa müddət ərzində ölkəmizə növbəti səfərinin təşkilini xüsusi qeyd edən Kamran Əliyev bunun tərəflər arasında işgüzar əlaqələrin intensivliyini və qarşılıqlı etimada əsaslanan münasibətlərin davamlı xarakter daşdığını göstərdiyini diqqətə çatdırıb.

Səmimi qəbula görə təşəkkürünü bildirən Yuri Jdanov Azərbaycan ilə hüquqi əməkdaşlığın genişləndirilməsinə xüsusi önəm verdiklərini vurğulayıb. O, Azərbaycan Prokurorluğunun MDB Baş Prokurorlarının Əlaqələndirmə Şurası çərçivəsində fəal mövqeyini və təşəbbüskarlığını yüksək qiymətləndirərək, birgə layihələrin və praktik əməkdaşlığın gələcəkdə daha da genişlənəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Görüş zamanı cari ilin sentyabr ayında Kazan şəhərində keçiriləcək MDB-yə üzv dövlətlərin Baş Prokurorlarının Əlaqələndirmə Şurasının 36-cı iclasına hazırlıq məsələləri, həmçinin cari ilin mart ayında Sankt-Peterburq şəhərində təşkil olunacaq görüşlə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb. Yuri Jdanov Azərbaycan tərəfini sözügedən tədbirlərdə iştirak etməyə dəvət edib.

Tərəflər MDB məkanında hüquqi əməkdaşlığın gücləndirilməsi və qarşılıqlı fəaliyyətin daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində sözlərin davam etdiriləcəyini vurğulayıblar.

ECOLEAD layihəsi uğurla icra olunur

2026-cı il martın 13-də “Şəhərsalma və Memarlıq İli” ilə əlaqədar paytaxtın Suraxanı rayonunda “ECOLEAD” layihəsi çərçivəsində ağacəkmə aksiyası keçirilib.

Aksiya zamanı Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru Kamran Əliyev, prokurorluğun rəhbər heyəti və prokurorluq əməkdaşları, habelə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin Yaşıllaşdırma Təsərrüfatı Birliyinin, Bakı şəhəri Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyəti rəhbər heyəti və əməkdaşlarının iştirakı ilə Abşeron yarımadasının torpaq-iqlim şəraitinə uyğun 200-dən çox ağac əkilib.

Məlumat üçün qeyd edək ki, 2024-cü ildə Baş Prokurorluğun təşəbbüsü əsasında icrasına başlanılan “ECOLEAD” layihəsi çərçivəsində hazırkı vaxtadək Bakı şəhərinin Suraxanı, Nəsimi, Binəqədi, Yasamal və Xətai rayonları ərazisində ümumilikdə 10 ha ərazidə 2200-dən çox ağac əkilib.

Hazırda Baş Prokurorluq, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Dövlət Universiteti, Naxçıvan Dövlət Universiteti və Qarabağ Universiteti tərəfindən birgə həyata keçirilən ECOLEAD layihəsindən irəli gələn məqsədlərin gələcəkdə də icrası nəzərdə tutulur.

"Prokurorluq orqanlarında normayaratma təşəbbüsü hüququnun həyata keçirilməsi" mövzusunda təlim keçirilib

Martın 16-da prokurorluq orqanlarında normayaratma fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və normativ hüquqi akt layihələrinin hazırlanması prosesində metodoloji vahidliyin təmin edilməsi məqsədilə 29 nəfər prokurorluq işçisi üçün Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzində hibrid formada (onlayn və əyani) "Prokurorluq orqanlarında normayaratma təşəbbüsü hüququnun həyata keçirilməsi" mövzusunda təlim keçirilib.

Təlimdə Baş Prokurorluğun Hüquqi təminat və insan hüquqları məsələləri idarəsinin və Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Qanunvericilik Baş İdarəsinin əməkdaşları təlimçi qismində iştirak ediblər.

Təlim zamanı dinləyicilərə normativ hüquqi aktların ekspertizasının əsasları, normativ hüquqi aktın layihəsində tipik sui-istifadə amillərinin aşkar edilməsi və digər aktual problemlər barədə geniş məlumat verilib.

Həmçinin təlim çərçivəsində normayaratma prosesi, normativ hüquqi aktın layihələndirilməsi və normativ hüquqi akt layihəsinin razılaşdırılması mövzuları tədris edilmiş və yekunda böyük maraq göstərilmiş mövzular ətrafında müzakirələr aparılıb.

Baş prokuror yanında Elmi-Məsləhət Şurasının növbəti iclası keçirilib

Martın 17-də Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında fəaliyyət göstərən Elmi-Məsləhət Şurasının növbəti iclası keçirilib.

Iclası Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru, Elmi-Məsləhət Şurasının sədri Kamran Əliyev açaraq ölkəmizdə həyata keçirilən dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri, hüquqi dövlət quruculuğunun möhkəmləndirilməsi, eləcə də qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi sahəsində görülən işlər barədə məlumat verib, çıxışında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə 2026-cı ilin ölkəmizdə "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan edilməsinin əhəmiyyətini də vurğulayıb.

Çıxış zamanı qeyd olunub ki, müstəqil Azərbaycan dövlətinin təməli Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş, Ulu Öndərin müəyyən etdiyi inkişaf strategiyası bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla

davam etdirilir. Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi ardıcıl və məqsədyönlü siyasət nəticəsində ölkəmizdə sabitlik təmin olunub, Azərbaycanın inkişafı yeni mərhələyə qədəm qoyub.

Dövlət başçısının rəhbərliyi ilə ölkəmizin beynəlxalq münasibətlər sisteminə artan nüfuzu, həyata keçirilən genişmiqyaslı beynəlxalq əməkdaşlıq və regionda sabitlik və inkişafın təmin olunmasına yönəlmiş siyasətin əhəmiyyəti xüsusi vurğulanıb.

Eyni zamanda qeyd edilib ki, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə sosial, humanitar və mədəni sahələrdə həyata keçirilən çoxşaxəli layihə və təşəbbüslər ölkəmizin inkişafına, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına və beynəlxalq humanitar əməkdaşlığın genişlənməsinə mühüm töhfə verir.

Daha sonra iclasın gündəliyinə uyğun olaraq hüquq tətbiqi təcrübəsində aktual olan bir sıra məsələlər müzakirə edilib. Müzakirələr zamanı cinayət və inzibati qanunvericiliyinin tətbiqi ilə bağlı məsələlər, istintaq hərəkətlərinin həyata keçirilməsi zamanı qarşıya çıxan çətinliklər, eləcə də məhkəmə nəzarətinin həyata keçirilməsi prosesində yaranan problemlər ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Belə ki, Vəkillər Kollegiyasının Rəyasət Heyətinin üzvü İlhamə Həsənova Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 264-cü maddəsi ilə müəyyən

edilən və yol-nəqliyyat hadisəsi yerindən qaçmadan bəhs edən norma, Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzinin rəisi Fazil Həsəneliyev ifadənin yerində yoxlanılması istintaq hərəkətinin sübutetmə prosesində əhəmiyyəti və bu istintaq hərəkətinin yerinə yetirilməsi zamanı qarşıya çıxan çətinliklər, Baş Prokurorluğun Cinayət təqibindən kənar icraatlar idarəsinin rəisi Elnur Musayev Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində korrupsiya xarakterli, lakin cinayət tərkibi yaratmayan əməllər üçün dəqiq normalar və sanksiyaların təsbit edilməsinə dair məsələlər, Baş Prokurorluğun Prokurorluqda istintaqa nəzarət idarəsinin rəisi Mahir Abbasov məhkəmə nəzarətinin həyata keçirilməsi prosesində ortaya çıxan problemlər barədə çıxış edib.

Qeyd olunanlardan əlavə, iclasda cinayət təqibi sahəsində mövcud problemlərin elmi və praktiki baxımdan araşdırılmasına həsr olunmuş "Yetkinlik yaşına çatmayan şəxslərlə bağlı aparılan cinayət təqibinin xüsusiyyətləri və mövcud problemlər" və "Cinayət təqibi üzrə icraatın dayandırılmasının aktual problemləri" adlı metodik vəsaitlər təqdim olunub, Şura üzvləri tərəfindən həmin vəsaitlərin hüquqtəbqiyyət təcrübəsinin təkmilləşdirilməsi və hüquq mühafizə orqanlarının fəaliyyətində praktiki əhəmiyyət daşıdığı vurğulanıb.

İclas çərçivəsində gündəlikdə duran digər aktual məsələlər üzrə də fikir mübadiləsi aparılıb, Şura üzvləri tərəfindən bir sıra təkliflər irəli sürülüb.

İclasın sonunda Elmi-Məsləhət Şurasının sədri yekun nitqi ilə çıxış edərək aparılmış müzakirələrin hüquq sisteminin inkişafına və qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə mühüm töhfə verəcəyini qeyd edib.

Prokurorluq əməkdaşları Novruz Bayramı münasibətilə təşkil edilmiş konserti izləyib

Martın 19-da Baş Prokurorluğun rəhbərliyi və kollektivi, prokurorluğun veteranları və Baş prokuror yanında Elm-Məsləhət Şurasının üzvləri Novruz Bayramına həsr olunmuş konserti izləyib.

Baş Prokurorluğun İnzibati binalar kompleksində keçirilmiş tədbirdə Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Akademik Filarmoniyasının musiqiçilərinin peşəkar təqdimatında xalq musiqisi, Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri və dünya klassik musiqisinin seçilmiş nümunələri dinlənilib.

Baş prokurorun yerlərdə qəbulları

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin tapşırıqlarına uyğun olaraq prokurorluq orqanları tərəfindən vətəndaşların qəbulu daim diqqətdə saxlanılmaqla onların ərizə və şikayətlərinin yerində dinlənilərək həll olunması üçün müvafiq tədbirlər görülür.

PİRALLAHI RAYONU

Yanvarın 9-da Baş prokuror Kamran Əliyev Bakı şəhəri Pirallahı rayon prokurorluğunun inzibati binasında Pirallahı, Xəzər rayonları və digər bölgələrdən olan vətəndaşları qəbul edib.

Qəbulda iştirak edən 15 nəfər vətəndaşın müraciətində konkret cinayət işlərinin istintaqı, törədilmiş cinayətlər barədə məlumatların araşdırılması zamanı yol verilmiş qanun pozuntuları və məhkəmədə baxılan cinayət işləri üzrə dövlət ittihamının müdafiəsinə dair məsələlərin bilavasitə prokurorluqda və ya aidiyyəti icra orqanlarında operativ həlli üçün müvafiq göstərişlər verilib.

ŞİRVAN ŞƏHƏRİ

Yanvarın 16-da Baş prokuror Kamran Əliyev Şirvan şəhər prokurorluğunun inzibati binasında Şirvan şəhər, Hacıqabul, Salyan, Neftçala və Biləsuvar rayonundan olan vətəndaşları qəbul edib.

Qəbuldan əvvəl Baş prokuror xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin rayonun mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək əziz xatirəsini ehtiramla yad edib.

Qəbulda iştirak edən 28 nəfər vətəndaşın müraciətində konkret cinayət işlərinin istintaqı, törədilmiş cinayətlər barədə məlumatların araşdırılması zamanı yol verilmiş qanun pozuntuları və məhkəmədə baxılan cinayət işləri üzrə dövlət ittihamının müdafiəsinə dair məsələlərin bilavasitə prokurorluqda və ya aidiyyəti icra orqanlarında operativ həlli üçün müvafiq göstərişlər verilib.

İMİŞLİ RAYONU

Fevralın 3-də Baş prokuror Kamran Əliyev İmişli rayon prokurorluğunun inzibati binasında İmişli, Beyləqan, Füzuli, Saatlı, Sabirabad, Cəbrayıl və Xocavənd rayonundan olan vətəndaşları qəbul edib.

Qəbuldan əvvəl Baş prokuror xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin rayonun mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək əziz xatirəsini ehtiramla yad edib.

Qəbulda iştirak edən 38 nəfər vətəndaşın müraciətində konkret cinayət işlərinin istintaqı, törədilmiş cinayətlər barədə məlumatların araşdırılması zamanı yol verilmiş qanun pozuntuları və məhkəmədə baxılan cinayət işləri üzrə dövlət ittihamının müdafiəsinə dair məsələlərin bilavasitə prokurorluqda və ya aidiyyəti icra orqanlarında operativ həlli üçün müvafiq göstərişlər verilib.

SURAXANI RAYONU

Fevralın 12-də Baş prokuror Kamran Əliyev Bakı şəhəri Suraxanı rayon prokurorluğunun inzibati binasında Suraxanı rayonundan olan vətəndaşları qəbul edib.

Qəbulda iştirak edən 45 nəfər vətəndaşın müraciətində konkret cinayət işlərinin istintaqı, törədilmiş cinayətlər barədə məlumatların araşdırılması zamanı yol verilmiş qanun pozuntuları və məhkəmədə baxılan cinayət işləri üzrə dövlət ittihamının müdafiəsinə dair məsələlərin bilavasitə prokurorluqda və ya aidiyyəti icra orqanlarında operativ həlli üçün müvafiq göstərişlər verilib.

KÜRDƏMİR RAYONU

Martın 4-də Baş prokuror Kamran Əliyev Kürdəmir rayon prokurorluğunun inzibati binasında Kürdəmir, Ucar, Ağdaş, Göyçay, Zərdab və Ağcabədi rayonundan olan vətəndaşları qəbul edib.

Qəbuldan əvvəl Baş prokuror xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin rayonun mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək əziz xatirəsini ehtiramla yad edib.

Qəbulda iştirak edən 21 nəfər vətəndaşın müraciətində konkret cinayət işlərinin istintaqı, törədilmiş cinayətlər barədə məlumatların araşdırılması zamanı yol verilmiş qanun pozuntuları və məhkəmədə baxılan cinayət işləri üzrə dövlət ittihamının müdafiəsinə dair məsələlərin bilavasitə prokurorluqda və ya aidiyyəti icra orqanlarında operativ həlli üçün müvafiq göstərişlər verilib.

SABUNÇU RAYONU

Martın 11-də Baş prokuror Kamran Əliyev Bakı şəhəri Sabunçu rayon prokurorluğunun inzibati binasında Sabunçu rayonundan olan vətəndaşları qəbul edib.

Qəbulda iştirak edən 20 nəfər vətəndaşın müraciətində konkret cinayət işlərinin istintaqı, törədilmiş cinayətlər barədə məlumatların araşdırılması zamanı yol verilmiş qanun pozuntuları və məhkəmədə baxılan cinayət işləri üzrə dövlət ittihamının müdafiəsinə dair məsələlərin bilavasitə prokurorluqda və ya aidiyyəti icra orqanlarında operativ həlli üçün müvafiq göstərişlər verilib.

Qəbullardan sonra prokurorluq əməkdaşları ilə görüş keçirən Kamran Əliyev onlara konkret tapşırıqlar verib, vətəndaşların müraciətlərinə obyektiv baxılması və qəbulu işinin düzgün təşkilinə görə təbə prokurorların fərdi məsuliyyət daşdığını diqqətə çatdırıb.

Baş Prokurorluğun nümayəndələri beynəlxalq tədbirdə iştirak ediblər

Azərbaycan Respublikası sülh və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi məqsədilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının aidiyyəti qurumları, o cümlədən terrorçuluğa, mütəşəkkil cinayətkarlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə sahəsində BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlığa qarşı Mübarizə Ofisi (UNODC) ilə səmərəli əməkdaşlıq edir.

Bu əməkdaşlıq çərçivəsində 20–21 yanvar tarixlərində Özbəkistan Respublikasının Daşkənd şəhərində UNODC-nin Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqaz Şəbəkəsinin (CASC) təşkilatçılığı ilə cinayət işləri üzrə

qarşılıqlı hüquqi yardım sorğularının operativ mübadiləsini təmin etmək məqsədilə yeni yaradılmış rəqəmsal platformanın təqdimatı keçirilib.

Tədbirdə Şəbəkəyə üzv ölkələrin Baş Prokurorluqlarının nümayəndələri platformanın texniki imkanları, funksionallığı və məlumatların mühafizəsi mexanizmləri ilə tanış olub, həmçinin tərəflərin platformadan istifadə qaydasını nəzərdə tutan Memorandum layihəsi üzrə müzakirələr aparıblar.

Görüşdə Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunu Beynəlxalq hüquqi əməkdaşlıq idarəsinin Ekstradisiya və hüquqi yardım şöbəsinin prokuroru Fuad Hüseynov və Kriminalistika və informasiya texnologiyaları idarəsinin Proqramlaşdırma sektorunun müdiri Kamil Hüseynov təmsil ediblər.

Tədbir zamanı Fuad Hüseynov beynəlxalq hüquqi əməkdaşlıq çərçivəsində sənəd dövriyyəsinin və qarşılıqlı hüquqi yardım mexanizmlərinin rəqəmsal platforma üzərindən həyata keçirilməsi üçün müvafiq hüquqi bazanın yaradılmasının vacibliyini qeyd edib. Qeyd olunan təkliflər Memorandum layihəsində əksini tapıb.

Baş Prokurorluğun əməkdaşı BMT tərəfindən təşkil olunan tədbirdə iştirak edib

Vyana şəhərində cari ilin 24–26 fevral tarixlərində BMT-nin Transmilli Mütəşəkkil Cinayətkarlığa qarşı Konvensiyası çərçivəsində “Ətraf mühitə təsir edən cinayətlərin qarşısının alınması və onlarla mübarizə” mövzusunda açıq tərkibli hökumətlərarası ekspertlər qrupunun ikinci iclası keçirilib.

İclas Konvensiyanın ətraf mühitə təsir edən cinayətlərə qarşı tətbiqi və kollektiv icrasının qiymətləndirilməsi, beynəlxalq hüquqi çərçivədə mövcud boşluqların müəyyən edilməsi və onların Konvensiya çərçivəsində aradan qaldırılması imkanlarının dəyərləndirilməsi və mümkün tədbirlərin müzakirə edilməsi məqsədi daşıyıb.

Hökumətlərarası ekspertlər qrupunun iclasında Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunu Cinayət təqibindən kənar icraatlar idarəsinin rəisi müavini Zəmir Paşayev təmsil edib.

İclasın sonunda Konvensiyanın əhatə dairəsinə daxil olan ətraf mühitə təsir edən cinayətlər və Konvensiya ilə əhatə olunan əlaqəli cinayətlər üzrə tövsiyələr müzakirə edilərək təsdiq olunub.

Baş Prokurorluğun nümayəndə heyəti beynəlxalq tədbirdə iştirak edib

Cari ilin 11-12 mart tarixlərində Baş Prokurorluğun Beynəlxalq hüquqi əməkdaşlıq idarəsinin rəisi Səbuhi Aliyev və Baş Prokurorluğun Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin prokuroru Mahmud Mehdiyevdən ibarət nümayəndə heyəti Rusiya Federasiyasının Sankt-Peterburq şəhərində təşkil olunan MDB-yə üzv dövlətlərin Baş prokurorlarının Əlaqələndirilməsi Şurasının işçi iclasında iştirak ediblər.

İclasda cari ildə keçirilməsi nəzərdə tutulan Şuranın 36-cı iclasının təşkili ilə əlaqədar məsələlər, bir sıra qərarlarının

layihələri, həmçinin qarşılıqlı hüquqi yardım, hüquq-mühafizə qurumları arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi və təcrübə mübadiləsi ilə bağlı bir sıra praktik mövzular müzakirə edilib.

Bununla yanaşı, tədbir çərçivəsində cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakların bərpası üzrə ekspert görüşü keçirilib.

Görüşdə geniş təqdimatla çıxış edən Mahmud Mehdiyev ölkəmizdə bu sahədə həyata keçirilən qanunvericilik və institusional islahatlar, o cümlədən cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakların müəyyən edilməsi, izlənilməsi, müsadirə edilməsi və müsadirə edilmiş əmlakların idarə edilməsi ilə bağlı formalaşan milli təcrübə, eləcə də bu istiqamətdə regional və beynəlxalq platformalar çərçivəsində tərəfdaşlarla məhsuldar əməkdaşlıq əlaqələri barədə məlumat verib, habelə iştirakçıların sualları cavablandırılıb.

Baş Prokurorluğun əməkdaşı beynəlxalq təlimdə iştirak edib

Martın 9-13-ü tarixlərində Nigeriya Federativ Respublikasının paytaxtı Abuja şəhərində Maliyyə Tədbirləri üzrə İşçi Qrupu (FATF) tərəfindən birgə qiymətləndiricilər təlimi təşkil olunub.

Təlimdə Baş Prokurorluğun Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin prokuroru Tərlan Kərimov iştirak edib.

Təlim çərçivəsində iştirakçıların ölkələrin çirkli pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə sistemlərinin effektivliyinin qiymətləndirilməsi, risk əsaslı yanaşmanın tətbiqi, həmçinin FATF-in qiymətləndirmə metodologiyası üzrə praktiki bacarıqları təkmilləşdirilib

Təlimin nəticələrinə əsasən Tərlan Kərimov ekspert kimi müəyyən edilərək FATF-in beynəlxalq qiymətləndiriciləri bazasına daxil edilib. Bu, prokurorluq əməkdaşına FATF və FATF tipli regional qurumlar çərçivəsində müxtəlif ölkələrin çirkli pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə sistemlərinin qiymətləndirilməsi proseslərində iştirak etmək imkanı qazandırır.

Baş Prokurorluğun əməkdaşları Qlobal Sammitdə iştirak edib

Martın 16-17-si Avstriya Respublikasının Vyana şəhərində BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlıq üzrə İdarəsi və İNTERPOL-un birgə təşkilatçılığı ilə Qlobal Dələduzluq Sammiti keçirilib.

İlk dəfə keçirilən Qlobal Dələduzluq Sammiti dələduzluqla mübarizə sahəsində keçirilən ən geniş beynəlxalq platformalardan biri olmuş, tədbir dövlət qurumları, hüquq-mühafizə orqanları, beynəlxalq təşkilatlar, maliyyə institutları, texnologiya şirkətləri və vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri daxil olmaqla 100-dən artıq yurisdiksiyanı təmsil edən şəxsləri bir araya gətirib.

Sammitdə Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunu Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin İstintaq idarəsinin rəisi müavini Vüqar Məmmədzaadə və Beynəlxalq hüquqi əməkdaşlıq idarəsinin prokuroru Orxan Şirinli təmsil edib.

İki gün davam edən müzakirələr zamanı mürəkkəb və transmilli maliyyə cinayətləri və geniş dələduzluq sxemləri, kiberdələduzluq, təşkilatlanmış "scam centre" şəbəkələri, cinayət yolu ilə əldə edilmiş gəlirlərin leqallaşdırılması, maliyyə axınlarının gizlədilməsi, bu tip vəsaitlərin izlənilməsi və dondurulması, eləcə də qanunsuz əldə edilən vəsaitlərin kriptovalyuta bazarlarına axımı sahəsində müzakirələr aparılmış, həmin cinayətlərin yaratdığı ciddi təhdidlər qeyd edilib.

Sammitdə, həmçinin, süni intellekt alətləri, deepfake texnologiyaları, səs və görüntünün saxtalaşdırılması, sosial mühəndislik üsulları və rəqəmsal platformalardan sui-istifadə halları nəticəsində dələduzluğun daha mürəkkəb və təhlükəli xarakter alması xüsusi vurğulanmış, həmin hallarla mübarizədə istifadə edilən metodlar barədə məlumat verilib.

Bununla yanaşı, sammitdə transmilli maliyyə cinayətlərinin araşdırılmasında və təşkilatlanmış cinayətkar şəbəkələrlə mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın rolu qeyd edilmiş, həmin şəbəkələrə qarşı birgə aparılan əməliyyatların müsbət nəticələri barədə məlumat verilib və yeni, eləcə də yayılmaqda olan bu tip cinayətlərin təkbəşinə öhdəsindən gəlinməsinin mümkünsüzlüyü vurğulanmış.

Xüsusilə, milli anti-scamlər mərkəzlərinin yaradılması, qarşılıqlı hüquqi yardımın operativ şəkildə həyata keçirilməsi, rəqəmsal sübutların toplanması və real vaxt rejimində məlumat mübadiləsinin aparılması üçün beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsinin zəruriliyi qeyd edilib.

Baş Prokurorluğun əməkdaşı Paris şəhərində beynəlxalq tədbirdə iştirak edib

Cari ilin 23-27 mart tarixlərində Fransa Respublikasının paytaxtı Paris şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı tərəfindən təşkil edilmiş Qlobal Antikorrupsiya və Dürüstlük Forumu keçirilib.

Tədbirdə Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin Təşkilatı və informasiya təminatı idarəsinin prokuroru Arzu Zeynalabdiyeva iştirak edib.

Forum çərçivəsində keçirilmiş yan tədbirlər və plenar iclaslarda özəl sektorda şəffaflığın artırılması və tənzimləmə siyasəti, bu sahədə ən yaxşı təcrübələr, mütəşəkkil cinayətkarlıq və korrupsiya, kənar təsirlərlə mübarizə zamanı innovativ yanaşmalar, müxtəlif xarici ölkələrin korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində təcrübələri, bu sahədə məlumatların effektiv şəkildə toplanması üsulları, korrupsiyaya qarşı mübarizədə ən son texnologiyalardan və beynəlxalq əməkdaşlıq imkanlarından istifadə, qeyri-qanuni maliyyə axınlarının qarşısının alınması və dayanıqlı inkişafın maliyyələşdirilməsi, dövlət satınalmalarında korrupsiya risklərinin qiymətləndirilməsi və qarşısının alınması və digər məsələlər müzakirə edilmiş, iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

ADA Universitetinin tələbələri Baş Prokurorluqda olub

Yanvarın 10-da ADA Universitetinin Hüquq ixtisası üzrə təhsil alan tələbələri üçün Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun inzibati binasında görüş təşkil olunub.

Tanışlıq zamanı Baş Prokurorluqda istintaqa nəzarət idarəsinin rəisi Mahir Abbasov tərəfindən tələbələrə ətraflı məlumat verilib. O, prokurorluq orqanlarının fəaliyyət istiqamətləri, struktur bölmələri, istintaqa prosessual nəzarətin mahiyyəti, prokurorluğun hüquq sistemində rolu və səlahiyyətləri barədə geniş təqdimatla çıxış edib. Qeyd olunub ki, prokurorluq orqanları qanunçuluğun təmin edilməsi, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, cinayətkarlığa qarşı mübarizə sahəsində mühüm funksiyalar həyata keçirir.

Tələbələr Baş Prokurorluğun inzibati binası, həmçinin Tarix muzeyi ilə tanış olublar. Azərbaycan Prokurorluğunun zəngin tarixi, xalqımızın Ümummilli lideri, Ulu Öndər Heydər Əliyevin həyat və yaradıcılığına həsr olunan guşə və eksponatlar onlarda zəngin təəssürat oyadıb.

Bundan əlavə, tələbələr atıcılıq otağı ilə də tanış olub, prokurorluq orqanlarında əməkdaşların peşə

hazırlığı, təhlükəsizlik və praktiki bacarıqlarının artırılması istiqamətində görülən işlər barədə məlumatlandırılıblar.

Görüş interaktiv formatda keçib, tələbələri maraqlandıran suallar ətraflı cavablandırılıb, hüquq təhsili ilə praktiki fəaliyyət arasında əlaqələrin əhəmiyyəti vurğulanıb.

Bildirilib ki, bu cür tanışlıq səfərləri tələbələrin nəzəri biliklərinin praktik biliklərlə möhkəmləndirilməsinə və gələcək peşə fəaliyyətlərinə mühüm töhfə verir.

Vəkillər Kollegiyasının üzvlüyünə qəbulla bağlı imtahanda müvəffəqiyyət qazanmış namizədlər Baş Prokurorluqda olub

Vəkillər Kollegiyasının üzvlüyünə qəbulla bağlı ixtisas imtahanında müvəffəqiyyət qazanmış namizədlər üçün Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna təlim səfəri təşkil edilib.

Cari ilin 22 yanvar 2026-cı il tarixində keçirilən səfərdə vəkillik fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün hazırlıq mərhələsində olan 64 namizəd iştirak edib.

Təlim səfəri çərçivəsində Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzi tərəfindən iştirakçılara prokurorluq orqanlarının konstitusion statusu və əsas fəaliyyət istiqamətləri barədə ətraflı məlumat verilib. Qeyd olunub ki, prokurorluq orqanları qanunçuluğun təmin edilməsi, cinayət təqibinin həyata keçirilməsi, istintaqa prosessual rəhbərlik, dövlət ittihamının müdafiəsi, eləcə də insan hüquq və azadlıqlarının qorunması sahəsində mühüm rol oynayır.

Səfər proqramına uyğun olaraq iştirakçılar Baş Prokurorluğun inzibati binalar kompleksində yaradılmış maddi-texniki və tədris şəraiti ilə tanış olublar. Onlara kriminalistika laboratoriyası, istintaq hərəkətlərinin aparılması üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi otaqlar, zəngin elmi-hüquqi ədəbiyyat fonduna malik kitabxana, eləcə də Vətən müharibəsinə həsr olunmuş tarixi memorial qalereya barədə məlumat verilib.

Baş Prokurorluqda Gənclər Gününə həsr olunmuş konfrans keçirilib

2026-cı ilin “Şəhərsalma və memarlıq ili” çərçivəsində Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzində 2 fevral – Azərbaycan Gəncləri Gününə həsr olunmuş “Hüquqi

dövlətçilik və gənclər” mövzusunda elmi-praktik konfrans keçirilib.

Tədbirdə 15 ali təhsil müəssisəsini təmsil edən tələbə və kursantlar, habelə professor-müəllim heyəti, eləcə də müxtəlif dövlət və hüquq qurumlarının nümayəndələri iştirak ediblər.

Konfransda Gənclər və İdman nazirinin müavini İndira Hacıyeva, Dövlət İdarəçilik Akademiyasının rektoru, akademik Urxan Ələkbərov, Milli Məclisin deputatı Bəhrüz Məhərrəmov, eləcə də bir sıra dövlət və hüquq qurumlarının nümayəndələri çıxış ediblər.

Konfrans Ulu Öndər Heydər Əliyevin və şəhidlərin xatirəsinin yad edilməsi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi və Ümummilli Liderin gənclərə müraciətinin videoformatda nümayişi ilə başlayıb.

Daha sonra proqramda nəzərdə tutulmuş mövzular üzrə çıxışlar dinlənilib, çıxışlarda gənclərin dövlət siyasətində mühüm və əhəmiyyətli rolu, onların hərtərəfli inkişafının təmin olunması məsələlərinə xüsusi diqqət yerləşdirilib.

Ümumilikdə tədbirdə 350-yə yaxın iştirakçı yer alıb. Konfransın yüksək təşkilati səviyyədə və maraqlı formatda keçirilməsi iştirakçılar tərəfindən məmnunluqla qarşılanıb.

Baş Prokurorluqda “Elektron sübutlar və müasir kriminalistika” mövzusunda təlim keçirilib

Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzi tərəfindən cari ilin 13 və 18 fevral tarixlərində prokurorluq əməkdaşlarının rəqəmsal mühitdə istintaq fəaliyyətinə dair bilik və bacarıqlarının artırılması məqsədilə “Elektron sübutlar və müasir kriminalistika: prokurorluq əməkdaşları üçün praktik yanaşmalar” mövzusunda təlim təşkil olunub.

Təlim internet üzərindən distant formada həyata keçirilmiş, təlimçi qismində Baş Prokurorluğun Kriminalistika və informasiya texnologiyaları, Dövlət təhlükəsizliyi, fəvqəladə hallar və sərhəd xidməti orqanlarının istintaq, təhqiqat və əməliyyat-axtarış fəaliyyətində qanunların icrasına nəzarət idarələrinin əməkdaşları iştirak edib.

Təlim çərçivəsində “Azərbaycan Respublikasının informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizliyə dair 2023–2027-ci illər üçün Strategiyası”nın həyata keçirilməsi, rəqəmsal kriminalistika və elektron sübutların cinayət işləri üzrə toplanması və saxlanması, kibertəhlükəsizliyin təmin edilməsində süni intellekt texnologiyalarının tətbiqi, kibercinayətlərin aşkar edilməsi və araşdırılmasında süni intellektin imkanları, eləcə də rəqəmsal sübutların hüquqi qiymətləndirilməsi, açıq internet məkanı və sosial şəbəkələrdə mövcud risklər, informasiya təhlükəsizliyi və hüquqi məsuliyyət məsələləri üzrə geniş tədris aparılıb.

Təlimdə 310 nəfər prokurorluq əməkdaşı dinləyici qismində iştirak edib.

Baş Prokurorluqda media nümayəndələri üçün trening keçirilib

Treninqdə Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətinin böyük prokuroru Kənan Zeynalov prokurorluq orqanlarının media ilə əməkdaşlığının cəmiyyətin düzgün və operativ məlumatlandırılması baxımından əhəmiyyətindən danışaraq, bu istiqamətdə qarşılıqlı etimad və məsuliyyətli yanaşmanın vacibliyini vurğulayıb.

Daha sonra Prokurorluqda istintaqa nəzarət idarəsinin böyük prokuroru Əyyub Bəşirov istintaq sirri təşkil edən məlumatların mahiyyəti, bu məlumatların vaxtından əvvəl və ya qanunsuz yayılmasının yaratdığı hüquqi və ictimai fəsadlar barədə çıxış edib.

Tədbir çərçivəsində Real TV-nin baş direktoru Mirşahin Ağayev "Azərbaycan informasiya sahəsində milli maraqlar və media" mövzusunda çıxış edərək informasiya mühitində milli maraqların qorunması, ictimai rəyin formalaşmasında medianın rolu və bu sahədə mövcud çağırışlara toxunub.

Prokurorluq orqanları ilə media və qeyri-hökumət təşkilatları arasında işgüzar əlaqələrin möhkəmləndirilməsi, fəaliyyət istiqamətləri üzrə keyfiyyət və səmərəliliyin daha da artırılması, məlumat mübadiləsi zamanı mövcud qanunvericiliyin tələblərinə əməl olunması, eləcə də istintaq sirri təşkil edəcək məlumatların ictimailəşdirilməsinin qarşısının alınması məqsədilə cari il fevral ayının 20-də jurnalistlər üçün "İstintaq sirri və media: ictimaiyyətin düzgün məlumatlandırılması prinsipləri" mövzusunda trening təşkil olunub.

Tədbirdə Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzinin şöbə rəisi Nigar Qələndərli çıxış edərək media nümayəndələrinin istintaq sirri, informasiya təhlükəsizliyi və ictimaiyyətlə düzgün kommunikasiya sahəsində biliklərinin artırılmasının, həmçinin hüquqi çərçivədə əməkdaşlıq imkanlarının genişləndirilməsinin vacibliyini diqqətə çatdırıb.

Eyni zamanda, 2026-cı ilin "Memarlıq və Şəhərsalma ili" elan olunması ilə əlaqədar olaraq Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Nicat Abdullayev "2026-cı il 'Memarlıq və Şəhərsalma ili' kontekstində ictimai kommunikasiya və media savadlılığı" mövzusunda təqdimatla çıxış edərək, müasir kommunikasiya mədəniyyətinin formalaşmasında media savadlılığının rolunu qeyd edib.

Bundan əlavə, "Sosial məsələlərin həllinə dəstək" İctimai Birliyinin sədri Nərimin Daşdəmirbəyli media, dövlət və vətəndaş cəmiyyəti münasibətləri, ictimai faydalı təşəbbüslərin təşviqində informasiya platformalarının rolu və sosial məsuliyyət prinsipləri barədə çıxış edib.

Treninq interaktiv formada keçib, mövzu ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb, iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Baş Prokurorluqda media nümayəndələri üçün “Açıq qapı günü” təşkil olunub

2026-cı il fevralın 20-də prokurorluq orqanlarının media ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi, eləcə də hüquq-mühafizə sistemində həyata keçirilən sistemli islahatların nümayiş etdirilməsi məqsədilə Baş Prokurorluğun inzibati binalar kompleksində qeyri-hökumət təşkilatları və media nümayəndələrinin iştirakı ilə “Açıq qapı günü” təşkil olunub.

Tədbirdə iştirakçılar Baş Prokurorluğun inzibati binalar kompleksi ilə yaxından tanış edilmiş, prokurorluq orqanlarının gündəlik fəaliyyəti, iş prosesinin təşkili, müasir texniki imkanlar və xidmət infrastrukturu barədə ətraflı məlumatlandırılıb.

“Açıq qapı günü” çərçivəsində iştirakçılara Kriminalistika laboratoriyası, Baş Prokurorluğun kitabxanası, istintaq və dindirmə otaqları, eləcə də digər müvafiq auditoriyalar təqdim olunub, bu sahələrdə yaradılmış şərait nümayiş etdirilib.

Tədbirin sonunda media nümayəndələrinin sualları cavablandırılıb, qarşılıqlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Baş Prokurorluq tərəfindən “Dələduzluq cinayətləri: vətəndaşların hüquqi məlumatlandırılması və preventiv tədbirlər” mövzusunda seminar keçirilib

Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu tərəfindən vətəndaşların hüquqi maarifləndirilməsi, cinayətkarlığa qarşı mübarizə sahəsində preventiv tədbirlərin gücləndirilməsi, eləcə də dələduzluq cinayətlərinin qarşısının alınması məqsədilə 2026-cı il fevralın 20-də “Dələduzluq cinayətləri: vətəndaşların hüquqi məlumatlandırılması və preventiv tədbirlər” mövzusunda seminar təşkil olunub.

Tədbirin əsas məqsədi son dövrlərdə, xüsusilə rəqəmsal mühitdə artan dələduzluq halları barədə vətəndaşların məlumatlandırılması, hüquqi savadlılığın artırılması, eyni zamanda dələduzluq cinayətlərinin törədilməsində istifadə olunan üsul və mexanizmlər barədə ictimaiyyətin düzgün şəkildə məlumatlandırılması olub.

Tədbir çərçivəsində iştirakçılara dələduzluq cinayətlərinin hüquqi mahiyyəti, bu cinayətlərin ən çox rast gəlinən formaları, habelə vətəndaşların aldadılaraq müxtəlif maliyyə və şəxsi məlumatlarının ələ keçirilməsi hallarına qarşı davranış qaydaları barədə ətraflı məlumat verilib.

Bildirilib ki, dələduzluq cinayətlərinin əksər hissəsi mobil telefon zəngləri, sosial şəbəkələr, saxta internet resursları, bank kartı məlumatlarının ələ keçirilməsi, eləcə də özünü dövlət qurumu və ya bank əməkdaşı kimi təqdim etməklə törədilən aldatma üsulları vasitəsilə həyata keçirilir.

Qeyd olunub ki, Baş Prokurorluq tərəfindən bu sahədə müvafiq tədbirlər ardıcıl şəkildə davam etdiriləcək.

Baş Prokurorluq tərəfindən “Amnistiya Aktı: dövlət humanizminin ifadəsi” mövzusunda seminar keçirilib

2026-cı il fevralın 24-də Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu tərəfindən Binəqədi rayon prokurorluğunun yeni inzibati binasında “Amnistiya aktı: dövlət humanizminin ifadəsi” adlı seminar keçirilib.

Gənclər, media və qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələrinin iştirakı ilə təşkil olunan tədbirdə amnistiya aktının mahiyyəti, hüquqi əsasları və icra vəziyyəti ətraflı müzakirə edilib.

Seminarla çıxış edən Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətinin böyük prokuroru Kənan Zeynalov Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən 19 dekabr 2025-ci il tarixdə “Konstitusiyaya və Suverenlik İli” münasibətilə amnistiya elan edilməsi haqqında qərarın qəbul edildiyini bildirib. Qeyd olunub ki, həmin qərarın icrası ilə bağlı prokurorluq orqanları tərəfindən genişmiqyaslı və sistemli tədbirlər həyata keçirilir.

Vurğulanıb ki, amnistiya aktı dövlətin humanizm siyasətinin bariz nümunəsi olmaqla yanaşı,

cəmiyyətə reinteqrasiyanı, sosial ədalətin təminini və hüquqi islahatların davamlılığını təşviq edir. Dövlət humanizmi yalnız cəzanın yüngülləşdirilməsi deyil, həm də vətəndaşların islah olunaraq cəmiyyətə faydalı fərd kimi qayıtmasına şərait yaradılması deməkdir.

Daha sonra çıxış edən Baş Prokurorluğun Cinayət Təqibindən kənar icraatlar idarəsinin böyük prokuroru Namiq Əliyev qeyd olunan qərarın icrası ilə bağlı həmin idarə tərəfindən kompleks və əlaqələndirilmiş işlərin həyata keçirildiyini diqqətə çatdırıb.

Bildirilib ki, cari ilin fevral ayının 19-dək amnistiya tətbiq edilən şəxslərin sayı 18 355 nəfər təşkil edib. Onlardan 5 638 nəfər azadlıqdan məhrum etmə cəzasından, 9 215 nəfər digər cəzalardan azad olunub. Həmçinin 878 nəfər şərti tətbiq edilmiş cəzalardan azad edilib, 1 537 nəfərin cəzası 6 ay müddətinə azaldılıb, 1 087 nəfər isə cinayət məsuliyyətindən azad olunub.

Çıxışlarda qeyd olunub ki, amnistiya aktının tətbiqi zamanı qanunçuluq prinsiplərinə ciddi riayət edilir, hər bir müraciət fərdi qaydada araşdırılır və qərarlar ədalət, obyektivlik və şəffaflıq prinsipləri əsasında qəbul olunur.

Görüş çərçivəsində iştirakçılarla açıq müzakirə aparılıb, onları maraqlandıran suallar ətraflı cavablandırılıb, təklif və rəyləri dinlənilib. Tədbir qarşılıqlı fikir mübadiləsi və konstruktiv dialoq şəraitində davam edərək başa çatıb.

Baş Prokurorluğun nümayəndəsi informasiya təhlükəsizliyi risklərinin idarə edilməsi ilə bağlı tədbirdə iştirak edib

2026-cı il fevralın 27-də Bakıda Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti tərəfindən “İnformasiya təhlükəsizliyi riskləri və onların idarə edilməsi” mövzusunda tədbir təşkil edilib.

Tədbirin əsas məqsədi dövlət orqanlarında informasiya təhlükəsizliyi risklərinin sistemli və effektiv idarə olunması mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, mövcud təhdidlərə qarşı vahid yanaşmanın formalaşdırılması və risklərin uçotu üçün praktik tətbiq alətlərinin təqdim edilməsi olub.

Tədbir çərçivəsində mövzu ətrafında geniş müzakirələr aparılıb və müvafiq təqdimatlar keçirilib. Eyni zamanda iştirakçıları maraqlandıran məsələlər üzrə fikir mübadiləsi aparılıb və praktiki tətbiq mexanizmləri ilə bağlı suallar cavablandırılıb.

Bu tədbirdə 150-dən çox dövlət qurumunun informasiya təhlükəsizliyi sahəsinə məsul nümayəndələri, o cümlədən Baş Prokurorluğun Kriminalistika və informasiya texnologiyaları idarəsinin Kibertəhlükəsizlik şöbəsinin rəisi Aydın Verdiyev iştirak edib.

Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzi ilə Vəkillər Kollegiyası arasında Anlaşma Memorandumu imzalanıb

2026-cı il martın 2-də Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun Elm-Tədris Mərkəzi ilə Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyası arasında əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu imzalanıb.

Sənəd tədris, təlim və elmi-tədqiqat sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi, hüquq sahəsində peşəkar potensialın gücləndirilməsi və qarşılıqlı fəaliyyətin sistemli əsasda qurulmasını nəzərdə tutur.

Memorandumun imzalanması mərasimində Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzinin rəisi Fazil Həsəneliyev, rəis müavini Səbuhi Şahverdiyev və şöbə rəisi Nigar Qələndərli, eləcə də Vəkillər Kollegiyasının sədr müavini Aydın Axundov, Rəyasət Heyətinin üzvü İlhamə Həsənova və Tədris Mərkəzinin rəhbəri Əmir Əliyev iştirak ediblər.

Memoranduma uyğun olaraq, tərəflər hüquq sahəsində bilik və təcrübə mübadiləsinin gücləndirilməsi istiqamətində birgə əməkdaşlıq edəcəklər.

Hakim vəzifəsinə təyin edilmiş prokurorluq işçiləri ilə Baş Prokurorluqda görüş keçirilib

Hakim vəzifəsinə qəbulla bağlı müsabiqədə uğur qazanaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 3 mart 2026-cı il tarixli Sərəncamı ilə Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin olunan Rüstəm Qasimov və Şəki Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilmiş Hacı Məmmədli 2026-cı il martın 4-də Baş prokurorun birinci müavini Elçin Məmmədov tərəfindən qəbul edilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Baş prokurorun birinci müavini hakim vəzifəsinə təyin edilmiş Rüstəm Qasimov və Hacı Məmmədliyə gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayaraq müasir Azərbaycan dövlətinin memarı, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin milli dövlətçilik siyasətinin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə zamanın ruhuna uyğun həyata keçirilən ardıcıl və sistemli məhkəmə-hüquq islahatları nəticəsində ölkəmizdə ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması sahəsində işin müasir çağırışlara uyğunlaşdırıldığını, həmçinin, yeni reallıqlara uyğun olaraq Azərbaycan gəncliyinin hərtərəfli inkişafı istiqamətində mühüm addımlar atılmaqla gənclərin bütün sferalarda fəal iştirakına geniş imkanlar yaradıldığını, onlara hərtərəfli diqqət və qayğı göstərildiyini, dövlət idarəetməsində yaxından iştirakının təmin edildiyini və bu istiqamətdə görülən tədbirlərin bu gün də uğurla davam etdirildiyini diqqətə çatdırıb.

Qəbul zamanı Rüstəm Qasimov və Hacı Məmmədliyə Baş prokuror Kamran Əliyev tərəfindən qüsursuz fəaliyyətlərinə, qanunçuluq və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsi, cinayətkarlığa qarşı mübarizə, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi sahəsində əldə etdikləri nailiyyətlərə görə təltif olunduqları Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun Fəxri fərmanları təqdim edilib.

Rüstəm Qasimov və Hacı Məmmədli çıxış edərək onlara göstərilən yüksək etimada və diqqətə görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə, habelə prokurorluq orqanlarının inkişafında xüsusi rolu olan Baş prokuror cənab Kamran Əliyevə və prokurorluğun rəhbər heyətinə dərin minnətdarlıqlarını ifadə ediblər.

Baş Prokurorluqda 8 Mart – Beynəlxalq Qadınlar Günü ilə bağlı tədbir keçirilib

2026-cı il martın 6-da Baş Prokurorluqda qadın prokurorluq işçilərinin, dövlət qulluqçularının, veteranların, habelə qonaq qisminə dəvət olunmuş Milli Məclisin qadın deputatlarının və media nümayəndələrinin iştirakı ilə 8 Mart – Beynəlxalq Qadınlar Gününa həsr olunmuş tədbir keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən Baş prokuror Kamran Əliyev iştirakçıları təbrik edərək onlara fəaliyyətlərində uğurlar, yeni nailiyyətlər, sağlamlıq və ailə səadəti arzulayıb. O bildirib ki, Azərbaycan qadını hər zaman cəmiyyətdə layiqli yer tutmuş, dövlət idarəçiliyində və ictimai həyatda fəal mövqe nümayiş etdirmişdir. Qeyd olunub ki, qadın hüquqlarının qorunması və onların ictimai fəallığının artırılması məsələsinə Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən daim xüsusi diqqət göstərilmiş, bu siyasət hazırda Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Baş prokuror, həmçinin, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti və Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın həyata keçirdiyi humanitar təşəbbüslər və beynəlxalq miqyaslı fəaliyyəti barədə də danışmış.

Qadınların cinayətkarlığa qarşı mübarizə və ədalət

mühakiməsinin həyata keçirilməsində mühüm rolundan bəhs edən Kamran Əliyev bildirib ki, hazırda prokurorluq orqanlarında çalışan qadınlardan 131 nəfəri müsabiqə yolu ilə işə qəbul olunub. Onlardan 13 nəfəri rəhbər vəzifələrdə çalışır ki, bunlardan 1 nəfər Baş Prokurorluqda idarə rəisi, 4 nəfər idarə rəisinin müavini, 1 nəfər şöbə rəisi, 1 nəfər idarə rəisinin müavini – şöbə rəisi, 1 nəfər hərbi prokurorluq

orqanlarında şöbə rəisi, 4 nəfər rayon prokuroru, 1 nəfər isə rayon prokurorunun müavini vəzifəsini tutur.

Tədbirdə Milli Məclisin deputatı və Mədəniyyət komitəsinin sədr müavini Günay Əfəndiyeva, Real TV-nin baş redaktoru Səbinə Ağayeva, Baş Prokurorluğun Elmi-Məsləhət Şurasının və Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyasının Rəyasət Heyətinin üzvü İlhamə Həsənova, prokurorluğun veteranı Zöhrəbanu Kişiyeva, Qobustan rayon prokuroru Səadət Rüstəмова və Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin məsləhətçisi Ruhənə Rəsulova çıxış edərək göstərilən diqqət və qayğıya görə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Sonda Baş prokuror tərəfindən bir qrup iştirakçıya mükafatlar təqdim olunub və xatirə şəkli çəkdirilib.

Ədliyyə işçiləri üçün korrupsiyanın qarşısının alınması və aşkar edilməsi üzrə təlim təşkil olunub

2026-cı il martın 18-də Baş Prokurorluğun Elm-Tədris Mərkəzi tərəfindən Ədliyyə Nazirliyinin Ədliyyə Akademiyasında “Korrupsiyaya qarşı mübarizənin hüquqi və praktiki yanaşmaları” mövzusunda təlim təşkil olunub.

Təlimdə dinləyici qismində Ədliyyə Nazirliyinin və onun strukturuna daxil olan qurumların əməkdaşları iştirak edib. Tədbir zamanı iştirakçılara korrupsiyanın qarşısının alınması, korrupsiya hallarının aşkar edilməsi və istintaq istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər, habelə bu sahədə beynəlxalq təcrübə və milli qanunvericiliyin tətbiqi məsələləri geniş şəkildə izah olunub.

Tədbir zamanı təlimçilər Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin əməkdaşları İlkin Babazadə və Allahverdi Allahverdiyev olub.

Təlimçilər, həmçinin, dinləyicilərlə interaktiv müzakirələr aparıb, praktiki nümunələr əsasında onların suallarını cavablandırıblar.

Baş Prokurorluqda gənc hüquqşünaslarla görüş keçirilib

2026-cı il martın 18-də Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının tələbələri Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna səfər ediblər.

Səfər zamanı gənc hüquqşünaslarla görüş keçirilib, onlar prokurorluq orqanlarının fəaliyyəti ilə yaxından tanış olub, prokurorluğun əsas funksiyaları, fəaliyyət istiqamətləri və müasir çağırışlar barədə ətraflı məlumatlandırılıblar.

Daha sonra tələbələr Baş Prokurorluğun kriminalistika laboratoriyası, kitabxanası, memorial qalereyası, dinləmə otaqları, konfrans zalları, eləcə də informasiya proqram təminatı ilə yaxından tanış olublar.

Eyni zamanda ictimai maarifləndirmə məqsədilə bir sıra həssas mövzulara həsr olunmuş təqdimatlar nümayiş etdirilib.

Hərbi prokuror Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Hava Qüvvələrinin hərbi hissələrinin hərbi qulluqçuları ilə görüşüb

2026-cı il yanvarın 9-da Hərbi prokuror Bəhrüz Əhmədov Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Hava Qüvvələrinin Komandanı, general-leytenant Namiq İslamzadə ilə birlikdə tədbir keçirərək hərbi qulluqçularla görüşüb.

Görüş zamanı Hərbi prokuror Hərbi Hava Qüvvələrinin 44 günlük Vətən müharibəsindəki peşəkarlığından, hazırkı dövrdə hərbi hava qüvvələrinin əhəmiyyətindən bəhs edib.

Vurğulanıb ki, hərbi qulluqçuların fiziki hazırlığı ilə yanaşı, nəzəri biliklərinin artırılması, yeni texnikaların mənimsənilərək peşəkarlıqla idarə olunması, habelə bu sahədə uğur qazanmaq üçün nizam-intizamın yüksək səviyyədə olması tələb olunur.

Hərbi qulluqçular Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev tərəfindən yaradılan şəraitə görə razılıqlarını bildirib, gələcəkdə də onların qarşısında qoyulmuş vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələcəklərini qeyd ediblər.

Tədbirin sonunda xidmətdə fərqlənən hərbi qulluqçulara hədiyyələr təqdim olunub və xidməti fəaliyyətlərində uğurlar arzulanıb.

Hərbi Prokurorluqdakı Soyqırımı Memorial Muzeyi ziyarət edilib

2026-cı il fevralın 19-da Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı, Hesablayıcı komissiyanın üzvü, Parlamentin Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs qrupunun üzvü Səbinə Salmanova Sumqayıt şəhər 1, 11, 16 və 18 nömrəli məktəblərinin şagirdləri ilə birlikdə Hərbi Prokurorluqdakı Soyqırımı Memorial Muzeyini ziyarət edib.

Qonaqlar muzeydəki eksponatlarla tanış olmuş və onlara Xocalı soyqırımı zamanı dinc əhaliyə qarşı misli görünməmiş qəddarlıqla divan tutulması, Ermənistan silahlı qüvvələrinin mühasirəsində qalmış şəhər sakinlərindən 106-sı qadın, 63-ü uşaq və 70-i qoca olmaqla 613 nəfərin xüsusi amansızlıqla öldürülməsi, 487 nəfər dinc sakinin ağır yaralanması, 1275 nəfərin girov götürülməsi və hadisələrin necə cərəyan etməsi barədə geniş məlumat verilib.

Hərbi prokuror Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Dəniz Qüvvələrində görüş keçirib

2026-cı il fevralın 23-də Hərbi prokuror Bəhruz Əhmədov Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Dəniz Qüvvələrinin hərbi qulluqçuları ilə görüş keçirib.

Görüşün əvvəlində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül dəstələri düzülərək, əziz xatirəsi ehtiramla yad edilib.

Daha sonra Hərbi Dəniz Qüvvələrinin komandanı Şahin Məmmədov ölkə rəhbərliyinin diqqət və qayğısı ilə yaradılmış şərait barədə geniş məlumat verib, maddi və texniki təchizatın yüksəldilməsi üçün mütəmadi işlərin görülməsini qeyd edib və Hərbi Dəniz Qüvvələrinin Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev tərəfindən qarşılarına qoyulacaq bütün əmr və tapşırıqları vaxtında yerinə yetirməyə qadir olmalarını bildirib.

Hərbi prokuror görüş zamanı Hərbi Dəniz Qüvvələrinin hərbi qulluqçularına nizam-intizamın artırılması ilə bağlı zəruri tövsiyə və tapşırıqlarını verib.

Tədbirin sonunda xidmətdə fərqlənən hərbi qulluqçulara hədiyyələr təqdim olunub və xidməti fəaliyyətdə uğurlar arzulanıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun kollektivi Şəhidlər xiyabanını ziyarət edib

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun kollektivi 20 Yanvar faciəsinin 36-cı ildönümü ilə əlaqədar Naxçıvan şəhərində yerləşən Şəhidlər xiyabanını ziyarət edərək şəhidlərimizin məzarları üzərinə gül dəstələri qoyub, ölkəmizin azadlığı uğrunda həlak olanların xatirəsini hörmət və ehtiramla yad edib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğu tərəfindən yerli icra hakimiyyəti orqanlarında “Hərbi vətənpərvərlik: Vətəndaşlıq borcumuz, konstitusion vəzifələrimiz və məsuliyyətimiz” mövzusunda tədbirlər keçirilib

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyi, Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə Baş İdarəsi və Naxçıvan Hərbi Kolleci ilə birlikdə 28.01.2026-cı il tarixdə Babək, 20.02.2026-cı il tarixdə Şahbuz, 11.03.2026-cı il tarixdə isə Kəngərli rayon icra hakimiyyətlərində Azərbaycan Respublikası Silahlı

Qüvvələrinin komplektləşdirilməsi zamanı müddətli həqiqi xidmət və səfərbərlik üzrə çağırış və gənclərin hərbi sahədə təhsil almasının təşviq edilməsi məqsədilə “Hərbi vətənpərvərlik: Vətəndaşlıq borcumuz, konstitusion vəzifələrimiz və məsuliyyətimiz” mövzusunda müvafiq maarifləndirmə tədbirləri keçirilib.

Tədbirlərdə Prokurorluğun Hüquqi təminat və insan hüquqları məsələləri şöbəsinin rəisi, baş ədliyyə müşaviri, Azərbaycan Respublikasının Müharibə veteranı Faiq Səfərov və digər nətiqlər qeyd etdilər ki, aparılmış məqsədyönlü siyasət, Silahlı Qüvvələrdə həyata keçirilmiş islahatlar, şəxsi heyətin maddi və başqa təminatlarının yüksəldilməsi, eləcə də digər kompleks tədbirlər nəticəsində çağırış və səfərbərlik üzrə hərbi xidmətə çağırışdan yayınan şəxslərin sayı kəskin sürətdə azalmışdır. 44 gün davam etmiş və Ordumuzun parlaq qələbəsi ilə başa çatmış Vətən müharibəsində könüllü olaraq hərbi xidmətə getmək üçün müraciət edən vətəndaşların sayı da bu tendensiyanı təsdiqləyir.

Sonra suallar cavablandırılıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə “Məişət zorakılığı, erkən nikah, yetkinlik yaşına çatmayanlar və ailə münasibətləri əleyhinə olan hüquqpozmalar və onların profilaktikası” mövzusunda maarifləndirmə tədbirləri keçirilib

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə Muxtar Respublikanın Gənclər və İdman Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi ilə birlikdə Muxtar Respublikanın yerli icra hakimiyyəti orqanlarında inzibati ərazi üzrə nümayəndələrin, bələdiyyə sədrlərinin, yerli dini icma rəhbərlərinin və yerlərdə fəaliyyət göstərən ic-

timai işə obyektlərinin (Şadlıq evlərinin) inzibatçıları, iştirakı ilə məişət zorakılığı, yetkinlik yaşına çatmayan şəxslərin hüquqlarının müdafiəsi və onlar barəsində ailə münasibətləri əleyhinə olan cinayət və inzibati xətalərin vaxtında qarşısının alınması məqsədi ilə “Məişət zorakılığı, erkən nikah, yetkinlik yaşına çatmayanlar və ailə münasibətləri əleyhinə olan hüquqpozmalar və onların profilaktikası” mövzusunda 30.01.2026-cı il tarixdə Naxçıvan Şəhər, 11.02.2026-cı il tarixdə Ordubad, 18.02.2026-cı il tarixdə Şərur və Sədərək, 16.03.2026-cı il tarixdə isə Babək rayon icra hakimiyyətlərində müvafiq tədbirlər keçirilib.

Tədbirlərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun Hüquqi təminat və insan hüquqları məsələləri şöbəsinin rəisi baş ədliyyə müşaviri Faiq Səfərov, Naxçıvan Muxtar Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin İctimai təhlükəsizlik idarəsinin baş inspektoru polis mayoru Samiq Məmmədov, Naxçıvan Muxtar Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin əməkdaşı, həkim-terapevt Nigar Səfərova, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin əməkdaşı Firuzə Hüseynova və Naxçıvan Dövlət Universitetinin əməkdaşı, müəllim-psixoloq Nuranə Səlimova mövzu ilə bağlı çıxış edərək sualları cavablandırmışlar.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə kiberhücumlara qarşı mübarizə və təhlükəsizlik tədbirləri ilə bağlı maarifləndirmə tədbirləri davam etdirilir

Kibercinayətkarlıq hallarının qarşısının alınması məqsədilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının Naxçıvan MR İdarəsinin və Naxçıvan Dövlət Universitetinin aidiyyəti əməkdaşlarının iştirakı ilə 03.02.2026-cı il tarixdə Kəngərli Rayon İcra Hakimiyyətində, 04.03.2026-cı il tarixdə isə Naxçıvan Şəhər İcra Hakimiyyətində müvafiq maarifləndirmə tədbirləri keçirilib.

Tədbirlərdə Prokurorluğun Hüquqi təminat və insan hüquqları məsələləri şöbəsinin rəisi, baş ədliyyə müşaviri Faiq Səfərov, Təlimçilər: Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının Naxçıvan Muxtar Respublikası İdarəsinin əməkdaşı Pərviz Babayev və Naxçıvan Dövlət Universitetinin informasiya texnologiyaları şöbəsinin müdiri Hüseyn Əsgərli mövzu ilə bağlı slaytlar vasitəsi ilə iştirakçılara məlumat verərək sualları cavablandırıblar.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə ali təhsil müəssisəsində “Narkomaniyaya qarşı mübarizənin hüquqi, tibbi və sosial aspektləri” mövzusunda tədbir keçirilib

Mart ayının 13-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun təşkilatçılığı ilə Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunda “Narkomaniyaya qarşı mübarizənin hüquqi, tibbi və sosial aspektləri” mövzusunda maarifləndirmə tədbirləri keçirilib. Tədbirdə Prokurorluğun Hüquqi təminat və insan hüquqları məsələləri şöbəsinin rəisi, baş ədliyyə müşaviri Faiq Səfərov, Naxçıvan MR Ali Məclisinin deputatı, Gənclər və İdman Nazirliyinin, Səhiyyə Nazirliyinin, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin və İnstitutun müvafiq əməkdaşları mövzu ilə bağlı çıxışlar etmiş, suallar cavablandırılmışdır.

Binəqədi rayon prokurorluğunda “Açıq qapı günü” keçirilib

2026-cı il fevralın 24-də Bakı şəhər Binəqədi rayon prokurorluğunun yeni inzibati binasında gənclər, media və qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələrinin iştirakı ilə növbəti “Açıq qapı günü” keçirilib.

İctimaiyyətlə səmərəli dialoqun genişləndirilməsi və prokurorluq orqanlarının fəaliyyətinə marağın artırılması baxımından əhəmiyyətli platforma kimi qiymətləndirilən tədbirin əsas məqsədi prokurorluq orqanlarının fəaliyyəti, əməkdaşlar üçün yaradılmış müasir iş şəraiti, tətbiq olunan innovativ həllər və həyata keçirilən institusional islahatlar barədə iştirakçıları ətraflı məlumatlandırmaq, şəffaflıq və açıq dialoq mühitini daha da möhkəmləndirmək olub.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Binəqədi rayon prokuroru Fuad Məmmədov qonaqları salamlayaraq bildirib ki, yeni inzibati binada yaradılmış müasir və funksional iş şəraiti əməkdaşların fəaliyyətinin səmərəliliyinə müsbət təsir göstərir. O, vətəndaş müraciətlərinə həssas və operativ yanaşmanın əsas prioritetlərdən biri olduğunu vurğulayaraq qeyd edib ki, müasir maddi-texniki baza və rəqəmsal həllər rayon prokurorluğunun fəaliyyətində çevikliyin və keyfiyyət göstəricilərinin artırılmasına xidmət edir.

Tədbirdə çıxış edən Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun Elm-Tədris Mərkəzinin şöbə rəisi Nigar Qələndərli prokurorluq orqanlarında kadr potensialının gücləndirilməsi, davamlı təlim proqramlarının təşkili və əməkdaşların peşəkar bilik və bacarıqlarının artırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər barədə məlumat verib. O bildirib ki, müasir infrastruktur və tədris imkanları hüquqi dövlət quruculuğu prosesində prokurorluğun rolunun daha da möhkəmləndirilməsinə şərait yaradır.

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətinin böyük prokuroru Kənan Zeynalov çıxışında prokurorluq orqanlarında aşkarlıq və ictimaiyyətlə əlaqələrin inkişafı istiqamətində görülən işlərdən bəhs edib. Qeyd olunub ki, media və vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə açıq və konstruktiv əməkdaşlıq hüquqi maarifləndirmənin genişlənməsinə, vətəndaş məmnunluğunun artırılmasına və cəmiyyətlə qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsinə xidmət edir.

Tədbir çərçivəsində iştirakçılara bildirilib ki, ölkə başçısının rəhbərliyi ilə həyata keçirilən ardıcıl islahatlar nəticəsində istifadəyə verilmiş yeni inzibati bina müasir standartlara cavab verən infrastrukturla təmin olunub. Binada əməkdaşların səmərəli fəaliyyəti üçün zəruri texniki avadanlıqlarla təchiz edilmiş xidməti otaqlar, vətəndaşların qəbulu üçün xüsusi bölmə, konfrans və iclas zalları yaradılıb. Eyni zamanda, bina enerji səmərəliliyi və təhlükəsizlik baxımından ən son tələblərə uyğun layihələndirilib.

Tədbir zamanı peşəkar prokurorluq əməkdaşları qurumun fəaliyyəti, istintaq və prosesual nəzarət sahəsində həyata keçirilən işlər, habelə vətəndaş müraciətlərinə baxılması mexanizmləri barədə dinləyicilərə ətraflı məlumat veriblər. İştirakçılar inzibati binada yaradılmış müasir iş şəraiti, vətəndaşların qəbulu üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi bölmə, konfrans zalı və xidməti otaqlarla tanış olub, eləcə də istifadə olunan kriminalistik texnika və avadanlıqlara əyani baxış keçiriblər. Onlara “Elektron Prokurorluq” informasiya sisteminin funksional imkanları praktik formada nümayiş etdirilib, rəqəmsal sənəd dövriyyəsi və müraciətlərin onlayn izlənilməsi mexanizmi izah olunub.

Görüş çərçivəsində iştirakçılarla açıq müzakirə aparılıb, onları maraqlandıran suallar ətraflı cavablandırılıb, təklif və rəyləri dinlənilib. Tədbir qarşılıqlı fikir mübadiləsi şəraitində davam edib və sonda xatirə fotosəkli çəkdirilib.

Mətbuat Xidmətinin məlumatları

2 il əvvəl itkin düşmüş şəxsin qəsdən öldürülməsi müəyyən olunub

Ötən illərdən bağlı qalmış cinayət işlərinin üstünün açılması, o cümlədən itkin düşmüş şəxslərlə bağlı faktların araşdırılması məqsədilə prokurorluq orqanları tərəfindən aidiyyəti dövlət qurumları ilə birgə kompleks tədbirlər həyata keçirilir.

Həyata keçirilən tədbirlərin davamı olaraq, Xaçmaz rayon prokurorluğu və rayon polis şöbəsi əməkdaşlarının birgə fəaliyyəti nəticəsində 2023-cü ilin yanvar ayında itkin düşmüş Xaçmaz rayonu sakini, 1987-ci il təvəllüdlü Əmirəddin Əkbərovun qəsdən öldürülməsi müəyyən edilib.

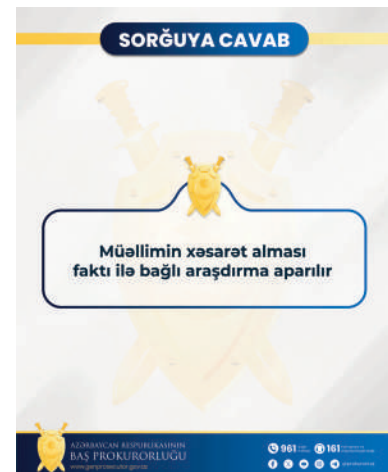
İstintaq və əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində 1975-ci il təvəllüdlü Surəddin Həsənalıyevin aralarında yaranmış mübahisə zamanı Əmirəddin Əkbərovu odlu silahdan atəş açaraq qəsdən öldürməsi və cinayətin izlərini itirmək üçün meyiti basdırmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Əmirəddin Əkbərovun meyitinin basdırıldığı yer müəyyən olunaraq prokuror-kriminalistin və ekspertin iştirakı ilə çıxarılıb, aidiyyəti üzrə müayinənin aparılması üçün ekspertizaya təqdim edilib.

Faktla bağlı Xaçmaz rayon prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsilə cinayət işi başlanıb.

Surəddin Həsənalıyev polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılaraq istintaqa təhvil verilib və prokurorluq tərəfindən şübhəli şəxs qismində tutulub.

Hazırda iş üzrə istintaq və əməliyyat-axtarış tədbirləri davam etdirilir.

Beynəlxalq axtarışa verilmiş daha 3 şəxs ölkəmizə ekstradisiya edilib

«Mülki, ailə və cinayət işləri üzrə hüquqi yardım və hüquqi münasibətlər haqqında» 07.10.2002-ci il tarixli Konvensiyanın tələblərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası vətəndaşları Məmmədov Ruad Yaşar oğlu, Əsgərov Xəyal Rasim oğlu və Əyyubov Zaur Əyyub oğlunun ekstradisiyaları haqqında Baş Prokurorluğun vəsatətləri müvafiq olaraq Rusiya Federasiyasının və Qazaxıstan Respublikasının Baş Prokurorluqları tərəfindən təmin edilmişdir.

Belə ki, Məmmədov Ruad Yaşar oğlu və Əsgərov Xəyal Rasim oğlunun külli miqdarda zərər vurmaqla dələduzluq cinayət əməllərini törətmələrinə əsaslı şübhələr müəyyən edildiyindən barələrində təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb etmə haqqında qərarlar qəbul edilmiş və ibtidai istintaqdan qaçıb gizləndiklərinə görə beynəlxalq axtarışa verilmişlər. Qeyd olunan şəxslər Rusiya Federasiyasının ərazisində saxlanılaraq Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar Xidmətin xüsusi konvoyunun müşayiəti ilə Azərbaycan Respublikasına gətirilmişlər.

Eyni zamanda, Yasamal rayon məhkəməsinin icraatında olan cinayət işi üzrə xeyli miqdarda ziyan vurmaqla törədilmiş oğurluq cinayət əməlinə görə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilmiş Əyyubov Zaur Əyyub oğlu məhkəmədən gizləndiyinə görə barəsində beynəlxalq axtarış elan edilmiş, Qazaxıstan Respublikasının ərazisində saxlanılaraq Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar Xidmətinin xüsusi konvoyunun müşayiəti ilə Azərbaycan Respublikasına gətirilmişdir.

1 nəfəri qəsdən öldürmə, digər şəxsi isə qəsdən öldürməyə cəhd etmə faktı üzrə cinayət işi başlanıb

Fevralın 1-də Cəlilabad rayonu sakinləri, yetkinlik yaşına çatmamış D.V (şerti) və C.V-nin (şerti) müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətlərilə xəstəxanaya daxil olması, sonuncunun almış olduğu xəsarətlər nəticəsində xəstəxanada ölməsi barədə rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub.

İlkin araşdırma zamanı cinayətin 1977-ci il təvəllüdlü Ə.Nağıyev tərəfindən törədilməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

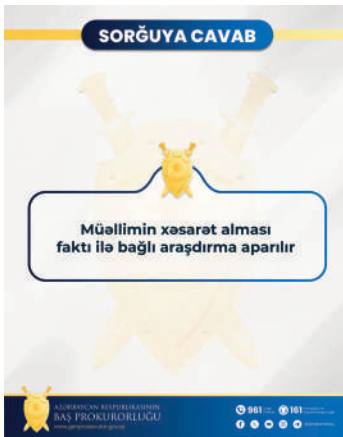
Faktla bağlı Cəlilabad rayon prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adam öldürmə) və 29, 120.2.7-ci (iki şəxsi qəsdən öldürməyə cəhd etmə) maddələrilə cinayət işi başlanıb, Ə.Nağıyev prokurorluq tərəfindən iş üzrə şübhəli şəxs qismində tutulub.

İbtidai istintaq davam edir.

#SORĞUYACAVAB – Müəllimin xəsarət alması faktı ilə bağlı araşdırma aparılır

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətinə daxil olmuş sorğulara cavab olaraq bildirilir ki, fevralın 6-da paytaxtın Binəqədi rayonu ərazisində yerləşən məktəblərdən birində şagird tərəfindən odlu silahdan atəş açılmaqla müəllimə xəsarət yetirilməsi faktı ilə bağlı Binəqədi rayon prokurorluğunda Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddəsi ilə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılır. Hadisəni törətməkdə şübhəli bilinən şagird prokurorluq tərəfindən tutulub.

Hazırda prokurorluq əməkdaşları hadisə yerinə baxış keçirir, eləcə də hadisənin başvermə şəraiti və səbəblərinin dəqiqləşdirilməsi istiqamətində zəruri prosesual hərəkətləri icra edir.

Xəsarət alan şəxsə vaxtında ilkin tibbi yardım göstərilməsi təmin edilib və xəstəxanaya yerləşdirilərək müvafiq tibb müəssisəsi tərəfindən müalicəsi aparılır.

Vətəndaş Böyükağa Abdullayev və onun həyat yoldaşının müraciətləri ilə bağlı açıqlama

Bəzi sosial şəbəkə səhifələrində vətəndaş Böyükağa Abdullayev, onun həyat yoldaşı və ailə üzvünün qanunsuzluqlara məruz qalmasına dair həqiqəti əks etdirməyən məlumatlar paylaşıb.

Bildiririk ki, Böyükağa Abdullayev 2004–2009-cu illərdə “Eko-Servis KO” MMC-nin həmtəsisçisi kimi qabaqcadan əlbir olan şəxslərlə birlikdə Tovuz rayonu ərazisində yerləşən “Koroğlu” tras yatağından əldə edilmiş 141 min manatdan artıq vəsaiti digər həmtəsisçidən və onun vərəsəsindən gizlədərək ələ keçirməklə, həmçinin vergi sənədlərini saxtalaşdırmaqla 3 min manatadək məbləğdə verginin ödənilməsindən yayınıb.

Bundan başqa, o, icarə müqaviləsinə xitam verildikdən sonra yatağın qanuni istifadəçisi olan “İlqar-7.T” MMC-nin fəaliyyətinə qanunsuz müdaxilə edərək istehsal prosesini dayandırır və bununla da müəssisəyə 67 min manat məbləğində ziyan vurub.

Həmçinin, B.Abdullayev Tovuz rayonu ərazisindən keçən dəmiryolunun yük stansiyasında inşa edilmiş, “Qaradağ Sement” ASC-yə məxsus anbarın üst hissəsində olan 12 ədəd dəmir-beton plitələrini oğurlayıb.

Qeyd edilən əməllərinə görə o, Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 07.05.2012-ci il tarixli hökmünə əsasən Cinayət Məcəlləsinin 177.2.4, 177.2.2, 178.3.2, 213.1, 322.2-cü maddələri ilə təqsirli bilinərək 12 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilib.

Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin 18.02.2013-cü il tarixli qərarı ilə həmin hökm dəyişdirilmədən qüvvədə saxlanılıb.

Daha sonra Bakı şəhəri Nizami rayon Məhkəməsi 21.12.2016-cı il tarixli qərarla onun barəsində “Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” 06.05.2016-cı il tarixli Qanunu tətbiq edilərək cəzasından 1 il çıxılmaqla üzərində 11 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzası saxlanılıb.

Əlavə olaraq, B.Abdullayevin oğlu Fəqan Abdullayev Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 25.04.2018-ci il tarixli hökmü ilə Cinayət Məcəlləsinin 181.2.1, 181.2.3, 181.2.4 və 181.2.5-ci maddələri ilə (ağırlaşdırıcı hallarda quldurluq) təqsirli bilinərək 11 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilib.

F.Abdullayev cəzasını çəkdiyi müddətdə cəzaçəkmə müəssisələrində saxlanılan şəxsə qadağan olunmuş əşyanı verdiyi üçün Qaradağ Rayon Məhkəməsinin 30.05.2019-cu il tarixli hökmü ilə Cinayət Məcəlləsinin 317-2.1 və 67.1-ci maddələri ilə təqsirli bilinib və ona qəti olaraq 9 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edilib.

Fəqan Abdullayev cəza çəkdiyi ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsindən məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilməsi ilə bağlı Bakı şəhəri Xəzər rayon Məhkəməsinə ərizə ilə müraciət edib, məhkəmənin 31.10.2025-ci il tarixli qərarı ilə onun cəzasının çəkilməmiş qalan 2 il 7 ay hissəsini çəkmək üçün məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilməsi barədə ərizəsi məhkəmə tərəfindən təmin edilib.

Həmin qərardan prokuror tərəfindən verilmiş apellyasiya protesti Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin 15.12.2025-ci il tarixli qərarı ilə təmin edilib.

Ardınca Fəqan Abdullayev cəzasının çəkilməmiş hissəsindən vaxtından əvvəl azad edilməsi ilə bağlı Bakı şəhəri Xəzər rayon Məhkəməsinə ərizə ilə müraciət edib və məhkəmənin 20.02.2026-cı il tarixli qərarı ilə ərizəsi təmin edilməyib.

Hazırda Fəqan Abdullayev cəzaçəkmə müəssisəsində cəzasını çəkməkdədir.

Beləliklə, Böyükağa Abdullayev və onun həyat yoldaşı tərəfindən səsləndirilən iddialara müvafiq qaydada baxılaraq onları təsdiq edən hər hansı hüquqi əsas müəyyən edilməyib. B.Abdullayev və onun oğlu barəsində çıxarılmış məhkəmə hökmləri qanuni qüvvəyə minib və yuxarı instansiya məhkəmələri tərəfindən yoxlanılaraq qüvvədə saxlanılıb.

Hazırda yayılan məlumatlar məhkəmə aktları ilə müəyyən edilən hüquqi vəziyyəti dəyişmir və obyektiv reallığı əks etdirmir. Bu baxımdan vətəndaşın səsləndirdiyi şikayət və iddialar tamamilə əsassızdır.

Vətəndaşların və sosial şəbəkə istifadəçilərinin nəzərinə!

Müasir dövrdə rəqəmsal transformasiya yalnız texnoloji yenilikləri deyil, həm də virtual mühitdə yeni davranış modellərini formalaşdırır. Son dövrlərdə ictimai xadimlər, vətəndaş cəmiyyətinin fəal üzvləri və müvafiq dövlət strukturları tərəfindən internet informasiya ehtiyatlarında cəmiyyətdə qəbul edilmiş birgə yaşayış qaydalarına və etik davranış standartlarına sadıqlıq nümayiş etdirilməsinin vacibliyi geniş təbliğ edilməkdədir.

Lakin təəssüflə qeyd olunmalıdır ki, bu sistemli çağırışlara məhəl qoymayan, cəmiyyətə qarşı açıqca hörmətsizlik nümayiş etdirən və milli-mənəvi dəyərlər sistemimizi hədəf alan müəyyən qrup şəxslər hələ də mövcuddur. Internet informasiya məkanını dəyərsiz və əxlaq normalarına zidd paylaşımları və yayımları ilə çirkəndirən bu cür fəaliyyətlər, dövlət tərəfindən qorunan ictimaiyyətin mənəvi sağlamlığına ciddi təhdid yaradır.

Xüsusilə, ailə institutunun müqəddəsliyini sarsıdan, ailədaxili münasibətlərin təhrif edilmiş görüntülərini tirajlayan və normal ünsiyyət etikasına sığmayan ifadə tərzini nümayiş etdirən hallar kəskin hüquqi reaksiya doğurur.

Bu neqativ əməllərin qarşısının alınması məqsədilə qanunvericilik bazasında konkret tənzimləmə mexanizmləri müəyyən edilmişdir.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 510.2-ci maddəsinə əsasən, internet informasiya ehtiyatında və ya informasiya-telekommunikasiya şəbəkəsində kütləvi nümayiş etdirildiyi halda:

- ictimai mənəviyyəti təhqir edən və cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edən hərəkətlərin edilməsi;
- əxlaqsız ifadələrin səsləndirilməsi və ya belə məzmun təəssüratı yaradan jestlərin edilməsi;
- insan bədəninin hissələrinin əxlaq normalarına və milli-mənəvi dəyərlərə zidd formada göstərilməsi ciddi inzibati məsuliyyət yaradır.

Baş Prokurorluğun Cinayət təqibindən kənar icraatlar idarəsi tərəfindən həyata keçirilən hüquqi tədbirləri çərçivəsində, sözügedən maddənin tələblərini pozaraq mənəviyyəti təhqir edən hərəkətlərə yol vermiş 6 nəfər müəyyən edilərək inzibati məsuliyyətə cəlb edilib. Aparılan hüquqi icraatın nəticəsi olaraq, aidiyyəti məhkəmələr tərəfindən onlardan 4-ü barəsində inzibati həbs, 2-si barəsində isə inzibati cərimə tənbeh növləri tətbiq olunub.

Göstərilənləri nəzərə alaraq Baş Prokurorluq vətəndaşlarımıza müraciət edərək bir daha bildirir ki, virtual məkan hüquqdan kənar və ya nəzarətsiz bir zona deyildir. Ona görə də vətəndaşlarımızı, xüsusilə sosial şəbəkə istifadəçilərini bu kimi neqativ davranışlardan uzaq durmağa, internet resurslarından istifadə zamanı etik normalara və qanunvericiliyin tələblərinə ciddi riayət etməyə səsləyirik.

Unutmayın ki, hər bir kəs rəqəmsal mühitdə etdiyi çağırış və paylaştığı məzmunla görə qanunla məsuliyyət daşıyır. Milli mənəviyyətimizi hədəf alan hər bir qanunazidd əmələ qarşı bundan sonra da ciddi tədbirlər görülməkdədir.

Naxçıvanda mülki infrastruktura dronla hücumla bağlı cinayət işi başlanıb

Martın 5-də İran İslam Respublikasının ərazisindən uzaqdan idarə olunan partlayan döyüş başlığı ilə təchiz edilmiş 2 ədəd pilotsuz uçuş aparatları (PUA) vasitəsilə Azərbaycan Respublikasının Naxçıvan Muxtar Respublikasının mülki infrastruktur obyektlərinə qarşı hücum həyata keçirilib.

İlkin istintaq hərəkətləri ilə müəyyən edilib ki, pilotsuz uçuş aparatlarından biri Naxçıvan Beynəlxalq Hava Limanının terminal binasına, digəri isə Babək rayonunun Şəkarabad kəndində yerləşən təhsil müəssisəsinin yaxınlığına düşüb.

Hadisə nəticəsində mülki infrastruktur obyektinə, yəni Naxçıvan Beynəlxalq Hava Limanının inzibati binasına və işinə əhəmiyyətli ziyan vurulub, eləcə də hava limanı xidmətlərinin işi qəsdən qanunsuz olaraq pozulduğundan Naxçıvan-Bakı istiqaməti üzrə 264 nömrəli reysi həyata keçirməli olan mülki hava gəmisi havada olarkən təhlükəsizlik məqsədilə Bakı şəhəri istiqamətində geri qayıtmağa məcbur olub.

Bundan başqa, hadisə nəticəsində dörd nəfər mülki şəxs:

Naxçıvan Hava Limanında xidmət aparan əməkdaşlar:

- 1986-cı il təvəllüdlü Vəliyeva Reyhanə Sabir qızı,
- 1996-cı il təvəllüdlü Zülfüqarlı Zülfüqar Məmməd oğlu,
- 1996-cı il təvəllüdlü Əsgərov Mehdi Mətləb oğlu və

– təyyarəyə minik gözləyən sərnəşin 1998-ci il təvəllüdlü Cəfərov Əsəd Vidadi oğlu müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb.

Zərərçəkmiş şəxslərə müvafiq tibbi yardımlar göstərilib, hazırda xəstəxanada həkim nəzarəti altında müalicələri davam etdirilir.

Faktla bağlı Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru tərəfindən Cinayət Məcəlləsinin 214.2.1, 214.2.3, 214.2.4 (terrorçuluq) və 270-1.3-cü (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaradan əməllər) maddələri ilə cinayət işi başlanaraq ibtidai araşdırmanın aparılması Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsinə həvalə olunub.

Hazırda cinayət işi üzrə prokurorluq əməkdaşları tərəfindən aidiyyəti dövlət qurumları ilə birgə hadisə yerinə baxış keçirilib, maddi sübutlar toplanıb, zərərçəkmiş şəxslərin və şahidlərin ilkin ifadələri alınmış, eləcə də, müvafiq ekspertizalar təyin edilməklə çoxsaylı istintaq hərəkətləri icra olunur.

Bundan başqa, PUA-ların mənşəyi və idarəetmə marşrutu üzrə texniki araşdırmalar da aparılır.

İbtidai istintaq çərçivəsində beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə zidd olaraq Azərbaycan Respublikasının ərazisinə qarşı həyata keçirilmiş bu hücumun bütün halları obyektiv, tam və hərtərəfli şəkildə araşdırılacaq, təqsirli şəxslərin qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyətə cəlb edilməsi istiqamətində zəruri tədbirlərin icrası təmin olunacaqdır.

Baş Prokurorluq bildirir ki, mülki əhalinin və strateji infrastruktur obyektlərinin hədəf alınması beynəlxalq humanitar hüququn əsas prinsiplərinin kobud şəkildə pozulmasıdır.

Cinayət işi üzrə zəruri istintaq-əməliyyat tədbirləri davam etdirilir və ictimaiyyətə əlavə məlumatların verilməsi təmin ediləcəkdir.

Daşkəsəndə zorakılıq iddiası üzrə istintaq davam edir

Bəzi media qurumları və sosial şəbəkə istifadəçiləri tərəfindən Daşkəsən rayonunun Qabaqtəpə kəndində ötən ilin iyul ayında 1961-ci il təvəllüdlü qadına qarşı 2000-ci il təvəllüdlü şəxs tərəfindən zorakılıq edilməsi ilə bağlı informasiyalar paylaşılib.

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidməti tərəfindən sorğuya cavab olaraq bildirilir ki, qeyd olunan müraciət üzrə Daşkəsən rayon prokurorluğunda araşdırma aparılıb, hadisə yerinə baxış keçirilməklə iş üzrə əhəmiyyət kəsb edən maddi sübutlar götürülüb, zəruri şəxslərin dairəsi müəyyən edilərək izahatları alınmış, habelə iş üzrə müvafiq ekspertizalar təyin edilərək rəylər əldə olunub.

Toplanmış material üzrə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 149.1-ci (zorlama) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb.

Hazırda iş üzrə ibtidai istintaq davam etdirilir.

Cinayət işi üzrə bütün hallar hərtərəfli, tam və obyektiv araşdırılır, nəticəsi barədə ictimaiyyətə əlavə məlumat veriləcəkdir.

Qurtuluş Reabilitasiya Mərkəzində baş vermiş qanunsuzluqlarla bağlı 3 nəfər həbs olunub

“Qurtuluş Reabilitasiya Mərkəzi” MMC-nin Sumqayıt şəhəri ərazisində yerləşən müəssisəsində baş verən qanunsuzluqlarla bağlı Sumqayıt şəhər prokurorluğunda cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılır.

İlkin istintaq tədbirləri əsasında sözügedən MMC-nin direktoru Ceyhun Salmanovun Elşad Məhərrəmov, Natiq Əliyev və istintaqa məlum olmayan digərləri ilə qabaqcadan əlbir olaraq ayrı-ayrı vaxtlarda 7-dən çox şəxsi zor tətbiq etməklə və aldatmaqla Mərkəzin Sumqayıt şəhəri, Corat qəsəbəsində yerləşən müəssisəsinə (yaşayış evinə) gətirmələri, orada iradələri ziddinə və qanunsuz olaraq azadlıqdan məhrum edilməklə saxlamaları, saxlanılıqları müddətdə həmin şəxsləri yaxınları ilə əlaqə saxlamaq imkanından, o cümlədən mobil telefon və digər rabitə imkanlarından məhrum etmələri, müxtəlif

formada fiziki və psixi iztirablarla onlara əzab vermələri, saxlanılan şəxslərdən bir neçəsinin sağlamlığına xəsarət yetirmələrinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Toplanmış sübutlar əsasında Ceyhun Salmanov, Elşad Məhərrəmov və Natiq Əliyev Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 127.1 (qəsdən sağlamlığa az ağır zərər vurma), 133.2.1, 133.2.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən iki və daha çox şəxsə, oğurlanmış şəxsə əzab vermə), 144.3 (ağır nəticələrə səbəb olan adam oğurluğu), 145.2.1 və 145.2.4-cü (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən iki və daha çox şəxsi qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunub, barələrində istintaq orqanının vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında Sumqayıt şəhər Məhkəməsinin qərarı ilə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Qeyd olunan qanunsuz əməllərin törədilməsində iştirak etmiş digər şəxslərin müəyyən edilməsi məqsədilə istintaq və əməliyyat-axtarış tədbirləri davam etdirilir.

“Cəlilabad Rayon Mərkəzi Xəstəxanası” PHŞ-nin vəzifəli şəxsi barəsində cinayət işinin istintaqı tamamlanıb

Əliyeva Könül Zakir qızının “Cəlilabad Rayon Mərkəzi Xəstəxanası” Publik Hüquqi Şəxsin Həkim Məsləhət Komissiyasının sədri vəzifəsində işlədiyi dövrdə müxtəlif qanunsuzluqlara yol verməsi barədə “Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi” PHŞ-dən daxil olmuş material əsasında Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində başlanmış cinayət işinin istintaqı yekunlaşdırılıb.

İbtidai istintaqla Könül Əliyevanın sözügedən vəzifədə işləyərkən həmin xəstəxananın Məmmədrzalı tibb məntəqəsinin müdiri vəzifəsində işləmiş İltizam Əzimovun köməkçiliyi ilə qanunsuz olaraq əlillik dərəcələrinin təyin edilməsi ilə əlaqədar saxta məlumatların müvafiq elektron informasiya sistemə yerləşdirilməsi müqabilində ona müraciət etmiş çoxsaylı vətəndaşlardan müxtəlif məbləğlərdə pul vəsaitini rüşvət qismində təkrarən almasına və vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etməsi nəticəsində dövlət büdcəsinə maddi ziyan vurmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Toplanmış sübutlar əsasında Könül Əliyevaya Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə), 311.3.2 (təkrar rüşvət alma) və 313 (vəzifə saxtakarlığı), İltizam Əzimova isə həmin Məcəllənin 32.5, 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etməyə köməkçilik), 32.5, 311.3.2 (təkrar rüşvət almaya köməkçilik) və 32.5, 313-cü (vəzifə saxtakarlığına köməkçilik) maddələri ilə ittiham elan edilməklə barələrində polisin nəzarəti altına vermə qətimkan tədbiri seçilib.

İbtidai istintaq zamanı dövlət büdcəsinə dəymiş ziyanın qismən ödənilməsi təmin edilib və cinayət işi baxılması üçün aidiyyəti üzrə Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilib.

Qəsdən adam öldürməkdə təqsirləndirilən şəxs barəsində cinayət işi məhkəməyə göndərilib

Ötən il martın 20-də itkin düşmüş Qazax rayonunun Aşağı Salahlı kənd sakini, 1994-cü il təvəllüdlü Tamerlan Sadıqovun qəsdən öldürülməsi müəyyən edilib.

İbtidai istintaq zamanı Tamerlan Sadıqovun həmkəndlisi, 1988-ci il təvəllüdlü Xəliq Məmmədrzayev tərəfindən qəsdən öldürülməsinə əsaslı şübhələr müəyyən olunub.

Toplanmış sübutlar əsasında Xəliq Məmmədrzayevə Cinayət Məcəlləsinin 120.2.9-cu (təqsirkar şəxs üçün aşkar surətdə köməkəz vəziyyətdə olan adamı öldürmə, habelə adam oğurluğu və ya girov götürülməsi ilə bağlı adam öldürmə) maddəsilə ittiham elan edilərək barəsində müstəntiqin vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında məhkəmənin qərarı ilə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Cinayət işi aidiyyəti üzrə baxılması üçün Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilib.

Şəhərsalma və memarlıq sahəsində tərəqqiyə gedən yolda qanunun gücü və rolu

Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2026-cı il "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan edilib.

Azərbaycanda 2025-ci ilin "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan edilməsi ilə bağlı dövlətçilik tariximizin mühüm mərhələsini əhatə edən bu dövr artıq arxada qalır. Bu məntiqi və ideoloji ardıcılığın davamı kimi Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə 2026-cı ilin "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan edilməsi Azərbaycan dövlətinin zəngin tarixi-mədəni irsinə verdiyi yüksək dəyər və gələcəyə hesablanmış inkişaf strategiyasının ifadəsidir.

Ölkəmizdə "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan edilməsi məhz dövlət başçısı İlham Əliyevin müdrik və qətiyyətli komandanlıq bacarığı, igid əsgərlərimizin, ordumuzun misilsiz qəhrəmanlığı və xalqımızın birliyi sayəsində bütün ölkə üzrə əldə etdiyimiz tam Suverenlik dövrünə təsadüf edir.

Eyni zamanda bu gün ölkəmizdə aparılan geniş quruculuq və abadlıq işləri xüsusilə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə – Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında aydın şəkildə müşahidə olunur. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həmin ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri həyata keçirilir, şəhər və kəndlər yenidən qurulur, müasir infrastruktur yaradılır, tarixi və mədəni irsin qorunması və bərpasına xüsusi diqqət yetirilir.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərimizin düşmən tərəfindən sistemli şəkildə dağıdılması və həmin torpaqların işğaldan azad olmasından sonra həmin ərazilərdə yeni şəhər və qəsəbələrin salınması, müasir memarlıq və şəhərsalma prinsiplərinin tətbiqi 2026-cı ilin "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan edilməsini zəruri edən əsas amillərdən biridir. Bu qərar yalnız şəhərsalma və memarlıq sahəsindəki inkişafı stimullaşdırmaqla kifayətlənmir, eyni zamanda, xalqımızın milli həmrəyliyi və dövlətçilik ideallarını gücləndirir, azad olunmuş torpaqlarda müasir və funksional yaşayış mühitinin yaradılmasına, tarixi irsin qorunmasına və regionların sosial-iqtisadi inkişafına yönəlmiş strateji prioritetləri əks etdirir.

Eyni zamanda bildiyimiz kimi bu il may ayının 17-22 tarixlərində BMT-nin Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun on üçüncü sessiyasının (WUF 13) ölkəmizdə keçirilməsi nəzərdə tutulur. Bu qərar ölkəmizin global mühitdə artan gücünü, eləcə də şəhərsalma istiqamətində inkişafını əks etdirir və ümidvarıq ki, bir çox beynəlxalq tədbirlərə yüksək səviyyədə ev sahibliyi edən respublikamız bu tədbirin də öhdəsindən layiqincə gələcək və bu tədbir sayəsində də ölkəmiz güc və nüfuzunun nümayiş etdirilməsi üçün yeni bir fürsət əldə edəcəkdir.

Bu gün hər bir Azərbaycan vətəndaşı qeyd-şərtsiz olaraq, maneəsiz şəkildə ölkəmizin istənilən məkanına, o cümlədən uzun müddət erməni işğalında olan ərazilərimizə səfər edə bilər, orada yaşaya və işləyə bilər.

Biz bu proseslərin əyani şahidi olmaq imkanı əldə etmişik, müharibədən sonra Azərbaycanın gözəl diyarı olan Qarabağa təşkil edilən səfərlər zamanı erməni işğalından azad olunmuş ərazilərdə çoxsaylı yaşayış məntəqələrinin inşa edildiyinin, müasir iş yerlərinin və təhsil ocaqlarının fəaliyyət göstərdiyinin, gözəl abidələrin, muzeylərin və istirahət komplekslərin yaradıldığının şahidi olmuşuq.

Bu il aprel ayının 23-də Xankəndi şəhərində fəaliyyət göstərən Qarabağ Universitetinin pedaqoji və tələbə heyəti ilə keçirdiyimiz görüş və gənclərimizin məhz tarixi diyarımızda təhsil almağa maraq göstərməsi bizi çox duyğulandırdı və sevindirdi.

2025-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru cənab Kamran Əliyevin rəhbərliyi ilə Qarabağ Universitetində "Heydər Əliyev və Suveren Azərbaycan" mövzusunda, həmçinin Zəngilan Konqres Mərkəzində "Zəfərin beş ili: Dövlətçilik və hüququn qələbəsi" mövzusunda konfranslar təşkil olunmuşdur. Biz səfər çərçivəsində işğaldan azad olunmuş bu ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işlərinin aparıldığının, qısa müddətdə müasir infrastrukturun qurulduğunun şahidi olduq.

Sonuncu konfrans çərçivəsində Baş Prokurorluq tərəfindən hazırlanmış "Qarabağ Azərbaycandır! Böyük qayıdış!" adlı kitabın təqdimatı da keçirildi. Həmin kitabda Vətən müharibəsindən sonrakı

dövrə Prezidentin və Birinci vitse-prezidentin rəhbərliyi ilə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılan tikinti-bərpa işləri və keçirilmiş ictimai tədbirlər, dirçəlişə dair aktlar, eləcə də prokurorluq orqanlarının həyata keçirdiyi hüquqi nəzarət tədbirləri barədə məlumatlar da yer alıbdır.

Bu səfərlər zamanı biz həmçinin bu torpaqlarda erməni işğalçıları tərəfindən həyata keçirilmiş böyük miqyasda dağıntı və talançılıq əməllərinin də şahidi olmuşuq. Uzun illər işğal altında olan torpaqlarımızda erməni işğalçıları tərəfindən həyata keçirilən dağıntı və talançılıq əməllərinin və bunun nəticəsində tarixi abidələrimizin, memarlıq nümunələrimizin, qədim qala və yaşayış məskənlərimizin hansı hala düşməsinə yəqin ki, o yerlərə yolu düşən hər bir şəxs görüb və müşahidə edibdir. Təsədüfə deyil ki, hazırda ölkəmizdə saxlanılan Ermənistan Respublikasının Silahlı Qüvvələri və qanunsuz erməni silahlı birləşmələrindən ibarət cinayətkar birliyin üzvlərinə verilən ittihamlardan bir neçəsi də məhz mədəni sərvəti qəsdən böyük həcmdə dağıtma və ya mənimləmə, yaxud mədəni sərvətə münasibətdə oğurluq, soyğunçuluq, qanunsuz mənimləmə və ya vandalizm aktları törətmə, mədəni sərvəti işğal edilmiş ərazidən qanunsuz çıxarma, yaxud həmin ərazidə olan mədəni sərvətə mülkiyyət hüququnu başqasına vermə və ya ona xitam vermə, işğal edilmiş ərazidə hər hansı arxeoloji qazıntı aparma və sair bu kimi əməllərin törədilməsi ilə əlaqədar olmuş və onlar bildiyiniz kimi bu cinayətlərə görə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq layiqli cəzalarını almışlar.

Bu belə də olmalıdır, tarixi ədalət öz yerini gec və ya tez tapmalıdır.

Bir məsələni də xüsusi olaraq vurğulamaq istəyirəm ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 77-ci maddəsinə görə tarix və mədəniyyət abidələrini qorumaq hər kəsin borcudur. Tarix və mədəniyyət abidələri xalqın milli sərvətidir.

Dövlət tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunmasına təminat verir, abidələrdən səmərəli istifadə üçün şərait yaradır. "Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən Abidələrin korlanması və ya məhv edilməsi, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla razılaşdırılmadan başqa yerə köçürülməsi, eləcə

də onların toxunulmazlığını pozan və onlar üçün təhlükə yaradacaq tikinti-quraşdırma, bərpa, rekonstruksiya, konservasiya işlərinin və ya abadlaşdırma tədbirlərinin aparılması qadağandır.

Abidələrin qorunması haqqında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyini pozan şəxslər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq cinayət, inzibati, intizam və mülki məsuliyyət daşıyırlar.

Şəhərsalma və tikinti məcəlləsinin 4.1-ci maddəsində qeyd olunur ki, Şəhərsalma və tikinti fəaliyyəti sahəsində dövlət siyasətinin məqsədi ərazilərin və yaşayış məntəqələrinin sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsindən, fərdi maraqların qorunmasından, insanların həyatına, sağlamlığına, əmlakına, həmçinin dövlətin əmlak maraqlarına təhlükə yaranmasının və ya zərər vurulmasının qarşısının alınmasından, ekoloji təhlükəsizliyin və ətraf mühitin mühafizəsinin təmin edilməsindən, tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunmasından ibarətdir.

Şəhərsalma yalnız binaların yerləşdirilməsi və yolların planlaşdırılması deyil. O, insanların yaşayış keyfiyyətini artıran sosial, mədəni və ekoloji aspektləri əhatə edir.

Ona görə də düşünürəm ki, Şəhərsalma və memarlıq anlayışları özündə tək tikinti, təmir, yenidənqurma və abadlıq işlərinin aparılmasını nəzərdə tutmur. Bura həm də Şəhərsalma və tikinti fəaliyyəti sahəsində insanların həyatına, sağlamlığına, əmlakına, həmçinin dövlətin əmlak maraqlarına təhlükə yaranmasının və ya zərər vurulmasının qarşısını alan, ekoloji təhlükəsizliyi və ətraf mühitin mühafizəsini təmin edən, tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunmasını tənzimləyən qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, normativ sənədlərdə mövcud olan çatışmamazlıqların aradan qaldırılması, tikinti norma və qaydalarının, əməyin və texniki təhlükəsizlik qaydalarının vətəndaşlarımızın hüquq və mənafelərinə tam uyğun şəkildə işlənilib hazırlanması, hüquq pozuntularına yol verən şəxslərin məsuliyyətə cəlb olunması istiqamətində hüquqi islahatların həyata keçirilməsi də daxildir.

Fazil Həsəneliyev,
Elm-Tədris Mərkəzinin rəisi,
III dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri.

Həkim səhvləri ilə bağlı məlumatlar üzrə istintaq-araşdırma təcrübəsi

Ümummilli Liderin təşəbbüsü ilə 1969-cu ilin dekabr ayında qəbul olunan “Sağlamlıq Məcəlləsi” adlı sənəd səhiyyənin gələcək inkişaf istiqamətlərini müəyyən etməklə yanaşı, həm də bu sahədə qarşıdan gələn illər üçün fəaliyyət planı oldu.

O, ilk növbədə tibb üzrə xarici mütəxəssislərin diqqətini Azərbaycana cəlb etməyə, onlarla yerli mütəxəssislər arasında əlaqə yaratmağa çalışırdı. Keçən əsrin 60-cı illərinin sonu, 70-ci illərinin əvvəllərindən etibarən tibb üzrə beynəlxalq qurultay, simpozium, konqres və konfransların Bakıda keçirilməsini təşkil edən

Heydər Əliyev ölkəmizin səhiyyə sahəsinin, o cümlədən tibb elmi və tibb təhsili sahələrinin beynəlxalq miqyasda çıxmasına, bütün sahələrdə olduğu kimi, bu sahələrin də dayanıqlı və sabit inkişafının təmininə əlverişli şərait yaradırdı. Ulu öndər tibb ixtisaslı milli kadrların formalaşmasını, gənc kadrların bilik və təcrübəsinin artırılmasını, beynəlxalq əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsini daim diqqət mərkəzində saxlayırdı.

Heydər Əliyevin xüsusi diqqət və qayğısı sayəsində müstəqillik dövründə ölkəmizdə səhiyyənin inkişafı və əhalinin sağlamlığının qorunması sahəsində əhəmiyyətli nailiyyətlər əldə etmək mümkün oldu. Onun bilavasitə rəhbərliyi ilə ölkənin səhiyyə sistemində ardıcıl və məqsədyönlü işlər görüldü, islahatlar aparıldı. Bu işdə ilk növbədə səhiyyənin hüquqi-normativ bazasının təkmilləşdirilməsi və dünya standartları səviyyəsinə qaldırılması daim diqqət mərkəzində saxlanılırdı. Həmin məqsədlə ölkəmizdə səhiyyənin qanunvericilik bazasını gücləndirən bir sıra qanunlar, o cümlədən “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında”, “Qan və onun komponentlərinin donorluğu haqqında”, “İnsanın immun çatışmazlığı virusunun törətdiyi xəstəliyin (AİDS) yayılmasının qarşısının alınması haqqında”, “Əczaçılıq fəaliyyəti haqqında”, “İnsan orqan və (və ya) toxumalarının transplantasiyası haqqında”, “Tibbi sığorta haqqında” və digər qanunlar işlənib hazırlandı və Milli Məclis tərəfindən qəbul edildi. Azərbaycan ərazisində QİÇS və vərəm xəstəliklərinin yayılmasının qarşısını almaq üçün milli proqramlar işlənib hazırlandı.

Heydər Əliyevin Azərbaycan səhiyyəsi qarşısındakı xidmətlərdən danışarkən səhiyyə islahatları proqramının hazırlanması və icrasını xüsusi qeyd etmək lazımdır. Ölkə başçısının “Səhiyyə sahəsində islahatlar üzrə Dövlət Komissiyasının yaradılması barədə” 13.03.1998-ci il tarixli Sərəncamı səhiyyənin bütün sahələrini əhatə edən islahatların daha geniş miqyasda və sürətlə aparılması üçün şərait yaratdı.

Ulu öndər Heydər Əliyev səhiyyəyə əlavə vəsait cəlb etmək və bazar iqtisadiyyatına keçid dövrünü yaşayan ölkəmizdə səhiyyəni bir fəaliyyət növü kimi

liberallaşdırmaq üçün özəl səhiyyə sisteminin tətbiqinə şərait yaratdı və bu istiqamətdə hüquqi-normativ baza olan “Özəl tibb fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul olundu.

Göstərilənlər Xalqımızın Ümummilli Liderinin səhiyyənin təkmilləşdirilməsinə sərf etdiyi əməyinin yalnız bir parçasıdır. Ümumilikdə Ulu öndər Heydər Əliyev səhiyyə sisteminin inkişafında, onun potensialının artırılmasında, səhiyyənin müasir tələblərə cavab verilməsində əvəzolunmaz rol oynamışdır.

Müasir müstəqil Azərbaycanın memarı, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu hərtərəfli inkişaf strategiyasının Möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi nəticəsində ölkəmiz bütün sahələrdə sürətli inkişafa nail olmuşdur.

Son illərdə ölkəmizdə həyata keçirilən dövlət siyasətində səhiyyə sisteminin təkmilləşdirilməsi və inkişafı əsas yerlərdən birini tutur. Ən mühüm məqamlardan biri odur ki, Azərbaycan vətəndaşlarının hərtərəfli tibbi xidmətlə təmin edilməsi, gələcəyimiz olan uşaqların sağlam yetişməsi istiqamətində icra edilən layihələr dövlətimizin başçısının daim diqqət və nəzarətindədir. Vətəndaşların məhz ölkəmizdə yüksək səviyyəli tibbi xidmətlərdən yararlanması ilə bağlı çox mühüm işlər görülür.

Həm Dövlət başçısının, həm də Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın sosial yönümlü siyasətinin nəticəsi olaraq Azərbaycanda yeni tibb ocaqları tikilir, tibb müəssisələrinin siması dəyişir, maddi-texniki bazası gücləndirilir, təminatı yaxşılaşdırılır.

İnsan həyat və sağlamlığının qorunması hüquqi dövlətin fundamental prinsiplərindən biridir. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında təsbit olunmuş sağlamlığın qorunması hüququ dövlətin həm pozitiv, həm də neqativ öhdəliklərini formalaşdırır. Bu öhdəliklər yalnız tibbi xidmətin təşkili ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda tibbi fəaliyyət zamanı baş vermiş hüquq pozuntularının effektiv araşdırılmasını da əhatə edir.

Avropa hüquq məkanında bu məsələ xüsusilə Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi presedent hüququ ilə formalaşdırılmışdır. Məhkəmənin hüquqi mövqeyinə görə, dövlətlər yalnız həyat hüququnun (Konvensiyanın 2-ci maddəsi) və qeyri-insani rəftarın qadağan olunmasının (3-cü maddə) pozuntusuna yol verməməli deyil, eyni zamanda səhiyyə sistemində baş vermiş ölüm və ağır nəticələr üzrə effektiv, müstəqil və hərtərəfli araşdırma aparmalıdırlar.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 41-ci maddəsinə (**Sağlamlığın qorunması hüququ**) əsasən “Hər kəsin sağlamlığını qorumaq və tibbi yardım almaq

hüququ vardır. Dövlət müxtəlif mülkiyyət növləri əsasında fəaliyyət göstərən səhiyyənin bütün növlərinin inkişafı üçün zəruri tədbirlər görür, sanitariya-epidemiologiya salamatlığına təminat verir, tibbi sığortanın müxtəlif növləri üçün imkanlar yaradır. İnsanların həyatı və sağlamlığı üçün təhlükə törədən faktları və halları gizlədən vəzifəli şəxslər qanun əsasında məsuliyyətə cəlb edirlər.

Bu baxımdan insanların həyatı və sağlamlığı üçün təhlükə törədən faktlara və hallara yol verən şəxslərin aşkar edilməsi, eləcə də belə halları gizlədən vəzifəli şəxslərin müəyyən edilməsi, onların qanun əsasında məsuliyyətə cəlb olunmasını təmin etmək prokurorluq qurumlarının öndə vəzifələrindən biridir.

Eyni zamanda, Konstitusiyanın 133-cü maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğu qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada və hallarda qanunların icra və tətbiq olunmasına nəzarət edir. Odur ki, əhalinin sağlamlığının qorunması və tibbi yardım göstərilməsi sahəsində olan münasibətləri birbaşa və dolayı tənzimləyən qanunları və digər normativ hüquqi aktları prokurorluq işçisi mütləq bilməlidir.

Aşağıdakı qanunlar səhiyyə sahəsində qanunvericilik bazasının əsasını təşkil edir:

“Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Qanun.

“Tibbi sığorta haqqında” Qanun.

“Dərman vasitələri haqqında” Qanun.

“Qanın, qan komponentlərinin donorluğu və qan xidməti haqqında” Qanun.

“Uşaqların icbari dispanserizasiyası haqqında” Qanun.

“Onkoloji yardım haqqında” Qanun.

“Narkoloji xidmət və nəzarət haqqında” Qanun.

“Dağınıq skleroz xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” Qanun.

“İnsanın immun çatışmazlığı virusunun törətdiyi xəstəliklə mübarizə haqqında” Qanun.

“Əhalinin radiasiya təhlükəsizliyi haqqında” Qanun.

“İnsan orqan və toxumalarının donorluğu və transplantasiyası haqqında” Qanun.

“Özəl tibb fəaliyyəti haqqında” Qanun.

“Yoluxucu xəstəliklərin immunoprofilaktikası haqqında” Qanun.

“Azərbaycan Respublikasında vərəmlə mübarizə haqqında” Qanun.

“Psixiatriya yardımı haqqında” Qanun.

“Şəkərli diabet xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” Qanun.

“Hemofiliya və talassemiya irsi qan xəstəliklərinə düşər olmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” Qanun.

“Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında” Qanun.

Bu qanunlar tibbi yardım göstərilməsi sahəsində münasibətlərin tənzimlənməsi ilə yanaşı, bəzilərində həkim səhvlərinə də münasibət bildirilir. Məsələn,

“**Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında**” Qanunun 24-cü maddəsində (Pasiyentin hüquqları) müəyyən edilib ki, pasiyentin hüquqları pozulduqda, o, müalicə-profilaktika müəssisəsinin rəhbərliyinə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və ya qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada məhkəməyə müraciət edə bilər. Eləcə də Qanunun 51-ci maddəsində (Müalicə həkimi) qeyd olunur ki, peşə vəzifələrinin lazımi səviyyədə yerinə yetirilməməsinə görə müalicə həkimi qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyır. Həmin Qanunun 57-ci maddəsində (*Vətəndaşların sağlamlığına vurulan ziyanın ödənilməsi*) göstərilir ki, vətəndaşların sağlamlığına zərər vurulduqda təqsirkar şəxslər qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada və həcmdə ziyanı ödəməyə borcludurlar. Vurulan ziyanın ödənilməsi tibb və əczaçılıq işçilərini qanunla nəzərdə tutulmuş intizam, inzibati, yaxud cinayət məsuliyyətindən azad etmir. Həmin Qanunun 59-cu maddəsində müəyyən edilib ki, tibb və əczaçılıq işçiləri öz peşə vəzifələrini lazımi səviyyədə yerinə yetirmədikdə, sağlamlığın qorunması sahəsində vətəndaşların hüquqlarının pozulması hallarında qanuna uyğun olaraq məsuliyyət daşıyırlar.

“**Tibbi sığorta haqqında**” Qanunun 15-26-cı maddəsində (*Tibbi xidmətin həcminə, müddətinə, keyfiyyətinə və şərtlərinə nəzarət*) qeyd olunur ki, icbari tibbi sığorta çərçivəsində və bu Qanunun 15-19-cu maddəsində nəzərdə tutulan müqavilənin şərtlərinə uyğun olaraq göstərilən tibbi xidmətin həcminə, müddətinə, keyfiyyətinə və şərtlərinə nəzarət tibbi-iqtisadi ekspertiza və tibbi xidməti keyfiyyətinin ekspertizası vasitəsilə həyata keçirilir. Tibbi xidmətin keyfiyyətinin ekspertizası tibbi xidmətlərin vaxtında göstərilib göstərilməməsinin, o cümlədən profilaktika, diaqnostika, müalicə və reabilitasiya metodlarının düzgün seçilib-seçilməməsinin, habelə tibbi xidmətin göstərilməsi zamanı yol verilən pozuntuların aşkar edilməsi məqsədilə aparılır. Tibbi xidmətin keyfiyyətinin ekspertizasının aparılması və nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi qaydası, habelə ekspertizanı aparan ekspertlərə dair tələblər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

“**Qanın, qan komponentlərinin donorluğu və qan xidməti haqqında**” Qanunun 11-ci maddəsində (*Qanın, qan komponentlərinin tədarükü, emalı, saxlanması və bölüşdürülməsi*) qeyd olunur ki, qan xidməti müəssisələrinin (qan banklarının) vəzifəli şəxsləri qanın, qan komponentlərinin və preparatlarının tədarükündə, emalında, saxlanmasında və bölüşdürülməsində yol verilmiş pozuntulara görə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş məsuliyyət daşıyırlar.

“**Uşaqların icbari dispanserizasiyası haqqında**” Qanunun 13-cü maddəsində (*İcbari dispanserizasiyadan keçiriləcək uşaqların və onların qanuni nümayəndələrinin hüquqları*) müəyyən edilib ki, icbari dispanserizasiyadan

keçiriləcək uşaqların və onların qanuni nümayəndələrinin pozulmuş hüquqları barədə qanunla müəyyən edilmiş qaydada müvafiq orqanlara və ya məhkəməyə müraciət etmək hüquqları vardır. **“Onkoloji yardım haqqında”** Qanunun 8-ci maddəsinə əsasən onkoloji xəstələrdə eyni hüquqa malikdirlər.

“Dərman vasitələri haqqında” Qanunun 17-ci maddəsində (*Dərman vasitələrinin istifadəsi nəticəsində insanın sağlamlığına vurulmuş zərərən ödənilməsi*) göstərilir ki, dərman vasitələrinin tətbiqi və dövriyyəsi ilə məşğul olan fiziki və hüquqi şəxslərin qanunazidd hərəkətləri nəticəsində insan sağlamlığına vurulmuş zərər qanunvericilikdə müəyyən olunmuş qaydada həmin şəxslər tərəfindən ödənilir. Həmin maddəyə əsasən dərman vasitəsi təyinatı üzrə, istifadə təlimatına müvafiq surətdə tətbiq edilmişdirsə, onun insan sağlamlığına zərərli təsiri istehsal zamanı yol verilmiş səhvlərin və yaxud istehsalçı tərəfindən dərc edilmiş istifadə təlimatında yol verilmiş səhvlərin nəticəsində baş vermişdirsə, insanın sağlamlığına vurulmuş zərər istehsalçı tərəfindən ödənilməlidir. Habelə, dərman vasitəsinin insan sağlamlığına zərərli təsiri dərman vasitəsinin topdansatış əczaçılıq müəssisələrində və ya aptek təşkilatlarında saxlanma qaydalarının pozulması səbəbindən yararsız hala düşməsi nəticəsində baş verərsə, vurulmuş zərər həmin topdansatış əczaçılıq müəssisələri və ya aptek təşkilatları tərəfindən ödənilməlidir. Başqa sözlə, digər hallarda (medikamentoz və farmakoterapiya səhvləri) birbaşa məsuliyyəti dərman vasitələrinin tətbiq edən fiziki (tibb işçisi) və hüquqi şəxslər (tibb müəssisəsi) daşıyır.

Qeyd edilən qanunlarla yanaşı, səhiyyə sahəsində münasibətlər bir çox normativ xarakterli aktlarla tənzimlənir və hadisənin şəraitindən asılı olaraq onlardan aidiyyəti olanı faktla bağlı araşdırma aparın şəxs üçün əhəmiyyətlidir. Həmin aktların tələbləri nəzərdən keçirilməli, onların düzgün və ya səhv tətbiqi araşdırma obyektı olmalıdır.

Göstərilən aktlarla yanaşı, həkim səhvləri ilə bağlı araşdırmaların obyektiv aparılması üçün səhiyyə sisteminə tətbiq edilən klinik protokollar mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Klinik protokollar hər hansı nozologiya və ya sindrom zamanı düzgün yardım göstərilməsi ilə bağlı qərar qəbul etməkdə həkimə kömək edən tövsiyələr toplusudur. Klinik protokolların tərtib edilməsində məqsəd ən son elmi tədqiqatların nəticələrini gündəlik praktikaya tətbiq etmək, tibb işçilərini pasiyentə rəsonal yardım göstərməkdə kömək edəcək vəsaitlə təmin etmək və tibbi xidmət göstərilməsində yüksək standartlara nail olmaqdır. Klinik protokollar həkimlərə seçim imkanı verir və hər hansı klinik situasiyada necə hərəkət etməklə bağlı istiqamətverici rol oynayır.

Klinik protokolların səmərəliliyini təmin edən əsas cəhət, onların tərtib edilməsinin sübutlu təbabət

prinsiplərinə əsaslanmasıdır, yəni mövcud olan ən keyfiyyətli klinik tədqiqatların təqdim etdiyi ən etibarlı sübutlardan istifadə olunmasıdır. Protokolların hazırlanması ciddi və məsuliyyətli iş olub, ölkənin bütün elmi-tibbi potensialından istifadə edilməsini, prosesin bir mərkəzdən idarə olunmasını və dünyada qəbul edilmiş meyarlara uyğun şəkildə aparılmasını nəzərdə tutur.

Klinik protokolların tərtib olunması Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin 24.11.2008-ci il tarixli 160 №-li əmri ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında klinik protokolların tərtib edilmə Qaydaları” əsasında həyata keçirilir. Tərtib edilmiş klinik protokollar Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində səhiyyə sahəsini əhatə edən ayrıca fəsil olmasa da, Məcəllədə bu sahədə baş verən qanun pozuntularını nəzərdə tutan bir çox normalar mövcuddur və onların əksəriyyəti həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətləri əhatə edən Məcəllənin 18-ci fəslinə daxil edilmişdir.

Məsələn, səhiyyə sahəsinə Azərbaycan Respublikasının CM-in 135 (*Evtanaziya*), 136 (*Qanunsuz süni mayalanma və embrionu implantasiya etmə, tibbi sterilizasiya*), 137 (*İnsan orqanlarının və toxumalarının alqı-satqısı, qanunsuz donorluğu və transplantasiyası*), 138 (*Qanunsuz olaraq biotibbi tədqiqatlar aparma və ya qadağan edilmiş diaqnostika və müalicə üsullarını, dərman vasitələrini tətbiq etmə*), 141 (*Qanunsuz abort etmə*), 142 (*Xəstəyə kömək göstərməmə*), 172 (*Özgənin uşağını dəyişdirmə*) və sair maddələrini aid etmək olar.

Həmçinin Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin bəzi maddələrinin subyektı kimi peşə fəaliyyəti ilə əlaqədar tibb işçiləri də olur.

Məsələn, peşə fəaliyyətini həyata keçirərkən tibb işçisi Azərbaycan Respublikasının CM-in 124 (*Ehtiyatsızlıqdan adam öldürmə*), 131 (*Ehtiyatsızlıqdan sağlamlığa ağır zərər vurma*), 140.4 (*Öz xidməti vəzifələrini lazımcı yerinə yetirməməsi nəticəsində başqa şəxsi insan im-munçatışmazlığı virusu ilə yoluxdurma*), 146 (*Qanunsuz olaraq psixiatriya xəstəxanasına yerləşdirmə*), 175 (*Övladlığa götürmə sirrini yayma*), 179 (*Mənimsəmə və ya israf etmə*), 200-1 (*Dərman vasitələrinin qanunsuz dövriyyəsi*), 314 (*Səhlənkərlilik*) maddəsi ilə, eləcə də digər korrupsiya cinayətləri və qulluq mənafeyi əleyhinə olan cinayətlər üzrə təqsirli hesab olunaraq cinayət məsuliyyətinə cəlb oluna bilər.

Həkim səhvləri ilə əlaqədar cinayətlər haqqında məlumatların araşdırılması zamanı metodik tələblərə əməl olunması vəziyyətinin təhlili göstərir ki, tibb işçilərinin peşə fəaliyyəti ilə bağlı törətdikləri cinayətləri araşdırarkən kriminalistika elminə əsaslanan istintaq metodikasının tətbiqinə ehtiyac duyulur.

Araşdırma ilk növbədə tibbi sənədlərin prosesual tələblərə riayət etməklə götürülməsi ilə başlanmalıdır.

Əhəmiyyətli məlumatların mənbəyi – sənədlərdir, xüsusən də tibbi sənədlər. Sənədlərlə iş bu kateqoriyadan olan məlumatların araşdırılması metodikasının vacib tərkib hissəsidir. Sənədlərin həcmi və tədqiqinin istiqamətləri araşdırmanın məqsədləri (*hadisənin hallarının aydınlaşdırılması, təqsirli şəxslərin dairəsinin müəyyən olunması, sübutların möhkəmləndirilməsi*) ilə müəyyən edilir.

Tibbi sənədləri şərti olaraq 4 qrupa bölmək olar: normativ, inzibati, texnoloji və istehsalat qrupları. Normativ qrupa insanların sağlamlığının qorunması sahəsində normativ hüquqi aktlar daxildir. İnzibati qrupa müalicə-profilaktiki müəssisələr üzrə peşəkar tibbi fəaliyyətə dair əsasnamələr, əmrlər, sərəncamlar və sair aiddir. Texnoloji sənədlərə tibbi yardımın göstərilməsi prosesini tənzimləyən tibbi standartlar, tövsiyələr, metodiki vəsaitlər, təlimatlar, annotasiyalar və sair aiddirlər. İstehsalat qrupuna tibbi yardım göstərilməsi prosesinə dair məlumatların əks olunduğu sənədlər daxildirlər. Bunların sırasına xəstəlik tarixçəsini, ambulator xəstənin kartını, əməliyyat və histoloji tədqiqatlar protokollarını, anesteziologiya və reanimasiya kartlarını, müxtəlif jurnalları (*anesteziologiya jurnalı, rentgen tədqiqatları jurnalı, laboratoriya tədqiqatlar jurnalı, histoloji tədqiqatlar jurnalı, exokardioloji tədqiqatlar jurnalı, elektrokardioloji rəylər jurnalı, patoloji anatomik təşrihlər jurnalı, histoloji rəylər jurnalı, letal nəticələrin təhlili jurnalı, müalicə-nəzarət komissiyaların jurnalı*) və sair sənədləri aid etmək olar.

Sənədləşmə xəstəni poliklinikada həkim tərəfindən qəbul edilən, təcili tibbi yardım həkimi çağırılan, stasionar müalicə-profilaktika müəssisəsinə qəbul olunan andan evə yazılana, xəstəlik vərəqəsinin bağlanması və ya əlilliyin rəsmiləşdirilməsinə qədər müşayiət edir. Ölüm hallarında patoloji anatomik təşrih haqqında akt, aparılmış müalicənin keyfiyyətinə dair idarədaxili ekspert komissiyasının rəyi tərtib edilir, müalicə-nəzarət komissiyasının qərarı çıxarılır.

Tibb işçisinin ehtiyatsız hərəkətlərinin, pasiyentin həyatına və sağlamlığına qəsdin mexanizminin və onun nəticələrinin aşkara çıxarılması, nəhayət hadisənin tam, hərtərəfli və obyektiv öyrənilməsi üçün sənədlərin tədqiqi müstəsna əhəmiyyət daşıyır. Ona görə də onların vaxtında götürülməsi və öyrənilməsi təmin olunmalıdır.

Həmin sənədlərin müalicə dövründə və ya müalicədən sonra tərtib edilməsi, eləcə də onlara düzəliş edilib-edilməməsi əsaslı yoxlanılmalıdır. Həmçinin ərizəçilərin özlərində olan sənədlər də tələb edilib götürülməlidir ki, tibb müəssisəsində olan sənədlərə müqayisə etmək mümkün olsun. Eyni zamanda CPM-in 247.1-ci maddəsinə əsasən götürmə qurtardıqdan sonra protokol tərtib edilməlidir.

Müayinə və müalicə tədbirlərinin qeydiyyatı alınmamasının, xəstəlik tarixçəsinin açılmamasının səbəbləri araşdırılmalıdır.

Bəzi hallarda tibb müəssisəsində müayinə və müalicə tədbirlərinin keçirilməsinə baxmayaraq, bu hərəkətlərin qeydiyyatı alınmadığı, xəstəlik tarixçəsinin açılmaması müşahidə edilir. “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Qanunun 24-cü maddəsinə (*Pasiyentin hüquqları*) görə pasiyentin sağlamlığının vəziyyəti barədə məlumat almaq hüququ vardır, 25-ci maddəsinə (*Sağlamlığının vəziyyəti barədə vətəndaşların məlumat almaq hüququ*) əsasən isə vətəndaş onun sağlamlığının vəziyyətini əks etdirən tibbi sənədlərlə bilavasitə tanış olmaq və onlarla bağlı başqa mütəxəssislərdən məsləhət almaq hüququna malikdir. Həmçinin vətəndaşın tələbi ilə ona sağlamlığının vəziyyətini əks etdirən tibbi sənədlərin surətləri təqdim olunur. Əgər tibbi yardım tədbirləri qeydiyyatı alınmırsa, xəstəlik tarixçəsi açılmırsa, qanun bu tələbinin icrası mümkün olmur. Odur ki, bu hərəkətlərə görə məsul olan şəxslər müəyyən edilməli və onların hərəkətlərinə hüquqi qiymət verilməlidir.

Hadisə və klinik situasiya ilə əlaqəsi olan Səhiyyə Nazirliyinin normativ aktları, eləcə də nazirlik tərəfindən təsdiq edilmiş klinik protokollar öyrənilməlidir.

Məlumat üçün: həkimlərin fəaliyyətinə dair normativ aktlar (əmr, təlimat, vəzifələrin nomenklaturası və sair) Səhiyyə Nazirliyinin www.sehiyye.gov.az, tövsiyə xarakterli klinik protokollar isə İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzinin www.isim.az saytlarında yerləşdirilib. Qeyd olunan sənədlərlə tanış olunması araşdırmanın daha düzgün, obyektiv aparılmasına, habelə izahatın dolğun alınmasına, dindirmənin daha peşəkarcasına keçirilməsinə, ekspertin qarşısına daha düzgün sualların qoyulmasına imkan yaradır.

Tibbi avadanlıqların vəziyyəti, istifadə edilmiş dərman preparatların istifadə müddətləri və saxlama şəraiti yoxlanılmalıdır.

Aydındır ki, tibbi yardımın effektiv göstərilməsi üçün tibbi avadanlıqların saz vəziyyətdə saxlanması, dərman preparatların istifadə müddətlərinə və saxlama şəraitinə uyğun olunması vacib elementdir. Buna əməl olunmaması ağır nəticələrə səbəb ola bilər. Bu səbəbdən araşdırılan hadisədə istifadə edilmiş tibbi avadanlıqların və dərman preparatların vəziyyəti və keyfiyyəti yoxlama obyekt olmalıdır.

İlk dəfə həkim səhvə yol verilməklə həyata keçirilmiş tibbi yardımın mərhələsi müəyyən edilməlidir.

Belə ki, həkim səhvə tibbi yardımın ayrı-ayrı mərhələlərində, o cümlədən müayinə, diaqnostika, ambulator və ya stasionar müalicə, cərrahi əməliyyat və doğum zamanı yol verilə bilər. Hətta səhvə sadəcə sənədləşdirmə (tibbi sənədlərin, onlardan çıxarışların, ambulator kartların və sair sənədlərin səhv doldurulması) zamanı yol verilə bilər. Odur ki, araşdırmanın obyektiv aparılması üçün ilk dəfə səhvə yol verməklə həyata keçirilmiş mərhələni müəyyən etmək vacibdir. Bəzi hal-

larda ilk dəfə yol verilən səhv sonrakı mərhələlərin nəticələrinə xeyli təsir göstərir. Məsələn, əgər tibbi müayinə zamanı səhvə yol verilsə, laborator göstəricilər düzgün müəyyən edilmirsə, diaqnoz düzgün qoyulmur və nəticədə həkim səhvi ilə müşayiət olunan müalicə aparılır.

Həkim səhvinin bütün nəticələrinə diqqət yetirilməlidir.

Həkim səhvlərinin nəticələri fərqli ola bilər. Müəyyən məqamlarda tibb sahəsində yol verilmiş səhvlər bahalı müalicə və bahalı reabilitasiya tədbirlərinə ehtiyac yaradır. Bu da həkimin təqsirindən əlavə maliyyə xərclərə səbəb olur. Təhlil edilmiş materiallardan görünür ki, şikayətçilərin bəziləri məhz maliyyə xərcləri ilə bağlı müraciət etməyə məcbur qalırlar.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 1112-ci maddəsinə (*Tibb müəssisəsinin vurduğu zərərin əvəzinin ödənilməsi*) əsasən, tibb müəssisəsində müalicə zamanı (cərrahiyyə əməliyyatı, yanlış diaqnoz və sair nəticəsində) şəxsin sağlamlığına vurulmuş zərərin əvəzi ümumi əsaslarla ödənilir. Zərərverən zərərin onun təqsiri üzündən baş vermədiyini sübuta yetirərsə, məsuliyyətdən azad edilir.

Əks halda bu xərclər siyahısına aşağıdakılar daxil oluna bilər:

- dərman preparatların alınması;
- müalicə, o cümlədən sanatoriya-kurort və ya reabilitasiya xərcləri;
- protezin sifariş və alınması;
- əl arabasının, qoltuqağacının və digər avadanlıqların alınması;
- xəstə baxıcısının zəhmət haqqı;
- zərərçəkənin xəstəlik səbəbindən yeni peşənin hazırlanması üçün ödənişi və sair.

Həmin məcəllənin 1125-ci maddəsinə (*Zərərin əvəzinin ödənilməsi üzrə ödənişlər*) görə, zərərçəkənin əmək qabiliyyətinin azalması və ya ölümü nəticəsində dəyən zərərin əvəzi aylıq ödənişlər yolu ilə ödənilir.

Üzrlü səbəblər varsa, məhkəmə zərərin əvəzinin ödənilməsinə hüququ olan fiziki şəxsin tələbi ilə ona çatası ödənişləri zərərverənin imkanlarını nəzərə almaqla, bir dəfəliyə, lakin ən çoxu üç illiyə təyin edə bilər. Əlavə xərclərin ödənilməsi məbləğləri putyovkaların alınması, gediş haqqının, xüsusi nəqliyyat vasitələri haqqının ödənilməsi də daxil olmaqla, müvafiq xidmətlərin və əmlakın dəyərinin qabaqcadan ödənilməsi zərurəti olduqda tibb ekspertizasının rəyinə əsasən müəyyənləşdirilən müddətlər daxilində gələcək zaman üçün də təyin edilə bilər.

Həmin məcəllənin 1127-ci maddəsinə (*Dəfn xərclərinin əvəzinin ödənilməsi*) əsasən, zərərçəkənin ölümü nəticəsində dəyən zərər üçün məsuliyyət daşıyan şəxslər dəfn xərclərini çəkmiş şəxsə həmin xərclərin əvəzini ödəməlidirlər. Bu xərcləri çəkmiş fiziki şəxsin dəfn üçün aldığı müavinət zərərin əvəzinin ödənilməsi hesabına daxil edilmir.

Odur ki, araşdırmanın nəticəsinə uyğun olaraq və təndəşə məsələnin həlli qaydası ətrafı izah olunmalı, vətəndaşa dəymiş ziyanın aradan qaldırılması üçün səmərəli tədbirlər görülməlidir.

Ölümün səbəbini müəyyən etmək üçün meyit ekspertizaya göndərilməlidir. "Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında" Qanunun 41-ci maddəsində (Patoloji-anatomik yarma) müəyyən edilib ki, patoloji-anatomik yarma ölümün səbəbləri və xəstəliyin diaqnozu haqqında məlumat əldə etmək məqsədilə həkim tərəfindən aparılır və onun aparılması qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Həmin normaya əsasən patoloji-anatomik yarmanın aparılmasının məcburi hesab edildiyi hallara – hamiləlik və doğumla əlaqədar baş vermiş ana ölümləri, infeksiya xəstəlikləri ilə bağlı şübhəli hallar, tibbi müayinə və müdaxilə zamanı baş verən və səbəbləri araşdırıla bilməyən ölüm halları, zorakı ölüm halları daxildir. Normanın mənasına görə belə hallarda ölənin ailə üzvlərinin, qohumlarının və ya qanuni nümayəndələrinin rəsmi xahişi, iradəsi nəzərə alınmır.

Buna baxmayaraq, bəzi tibb işçiləri meyitlərin patoloji-anatomik müayinəsi ilə bağlı normativ tələblərə əməl etmir, bu isə sonradan ölümün səbəbinin və digər sübut edilməli halların müəyyən olunmasında əlavə çətinliklər yaradır. Araşdırma aparən subyektlər bu çətinliyi aradan qaldırmaq əvəzinə, əksər hallarda passiv mövqe tutaraq ölənin ailə üzvlərinin, qohumlarının və ya qanuni nümayəndələrinin meyitin yarılmaması barədə təkidlərini bəhanə edərək meyitin patoloji-anatomik yarılmamasını təmin etməmişlər.

Ehtimal olunur ki, baş həkimlərin meyitlərin yarılmaması verilməsinin mümkünlüyü ilə bağlı bütün və ya əksər bəhanələri onların bu yolla xəstələrin qeyri-düzgün müalicəsi zamanı təyin edilmiş yanlış diaqnozların sayını azaltmaq arzularını gizlədir.

Tibb işçisinin hüquqi məsuliyyəti geniş anlayışdır. Bura cinayət, mülki- hüquqi, maddi və intizam məsuliyyəti daxildir. Tibb işçisinin cinayət məsuliyyəti CM-də göstərilən əməlləri törətməyə görə yaranır. Cinayət qanunu təqsirin iki formasını müəyyən etmişdir: cinayətin qəsdən və ya ehtiyatsızlıqdan törədilməsi. Birbaşa və ya dolay qəsdlə törədilmiş əməl (hərəkət və ya hərəkətsizlik) qəsdən törədilmiş cinayət sayılır. Cinayətkarcasına özünəgüvənmə və ya cinayətkarcasına etinasızlıq nəticəsində törədilmiş əməl isə (hərəkət və ya hərəkətsizlik) ehtiyatsızlıqdan törədilmiş cinayət sayılır.

Hipotetik hallar istisna olunmaq tibbi yardım göstərilməsi zamanı şəxsin ölməsi tibb işçisinin birbaşa qəsdilə törədilə bilməz. Lakin pasiyentin ölümünə görə həkim və ya digər tibb işçisi dolay qəsdilə qəsdən adam öldürməyə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb oluna bilər. Tibb işçisi peşə fəaliyyətini həyata keçirərkən öz əməlinin ictimai təhlükəli olduğunu dərk edərsə, onun ictimai təhlükəli nəticələrini (məsələn, pasiyentin ölə biləcəyini)

qabaqcadan görürsə, lakin bunları arzu etmir və belə nəticələrin baş verməsinə şüurlu surətdə yol verirsə, bu halda o, dolayı qəsdlə cinayət törətmiş hesab olunur.

Tibb işçilərinin peşə fəaliyyəti ilə bağlı olan cinayətlər barədə məlumatları araşdırarkən onların əməllərinin cinayət-hüquqi təhlili aparılmalı, bu əməllərdə müvafiq cinayətlərin əlamətlərinin, cinayət tərkiblərinin olub-olmaması haqqında nəticələr qeyri-müəyyən məzmunlu olmamalı, hüquqi arqumentlərlə əsaslanmalıdır.

Həkim səhvi ilə bağlı aparılan araşdırmalar zamanı əməlin tövsiyinə təsir edən bütün xüsusiyyətlər ətraflı yoxlanılmalı və mühüm faktlara hüquqi qiymət verilməlidir.

Təqsirkarın niyyətinin nəyə yönəlməsi, əməlin motiv və məqsədi, təqsirkarın hadisədən sonrakı hərəkətləri ətraflı araşdırılmalıdır.

Əməli düzgün tövsiyə etmək üçün həkim nəzarəti altında olan şəxsin sağlamlığına zərər vurulduqda və ya öldükdə təqsirkarın niyyətinin nəyə yönəlməsi, əməlin motiv və məqsədi, o cümlədən təqsirkarın və zərərçəkmiş şəxsin qarşılıqlı münasibətləri, təqsirkarın hadisədən sonrakı hərəkətləri və sair ətraflı araşdırılmalıdır.

Tibb işçisi tərəfindən əməlin hərəkət və ya hərəkətsizliklə törədilməsinə, onların səbəblərinə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Tibb işçisinin xəstənin sağlamlığına zərər vurməsi və ya ölümü ilə nəticələnən əməli tövsiyə olunarkən, bu əməlin hərəkət və ya hərəkətsizliklə törədilməsinə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Çünki situasiyadan asılı olaraq hərəkətsizlik əməlin tövsiyinə müxtəlif yanaşmalar mövcuddur.

Məsələn qanunvericiliyə və ya xüsusi qaydalara müvafiq olaraq xəstəyə kömək etməyə borclu olan tibb işçisi tərəfindən yardıma ehtiyacı olan xəstəyə tibbi yardımın göstərilməməsi kimi hərəkətsizliyi xəstəyə kömək göstərməmə kimi qiymətləndirilsə (CM-in 142-ci maddəsi), artıq müalicəyə başlamış, lakin vaxtında zəruri olan reanimasiya tədbirlərinin keçirilməsini təmin etməyən hərəkətsizlik – səhlənkarlıq (CM-in 314-cü maddəsi) kimi qiymətləndirilə bilər.

Şikayətdə göstərilən bütün əməllər qiymətləndirilməli və bu hal yekun prosesual sənəddə öz əksini tapmalıdır.

Şikayətdə göstərilən bütün hallar, o cümlədən tibbi yardıma görə ödənilmiş vəsaitlərin qanuni və ya qanunsuz olması yoxlanılmalı, belə əməllər düzgün tövsiyə edilərək yekun prosesual sənəddə qiymətləndirilməlidir.

Həkim səhvləri ilə bağlı ərizələrin əhəmiyyətli hissəsində tibb işçilərinin pasiyentlərdən və ya onların yaxınlarından pul tələb etmələri barədə məlumatlar olsa da, bəzi hallarda nə ərizə müəllifindən, nə ərizədə göstərilən şəxslərdən, nə də fakta aidliyi ola biləcək digər şəxslərdən izahatlar alınmır, bununla əlaqədar başqa yoxlama tədbirləri həyata keçirilmir. Halbuki, qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda pulsuz tibbi yardıma görə vəsaitin tələb edilməsi, hər hansı vəsaitin ödənilməsi

öz özlüyündə qanun pozuntusu sayılır və şəraitindən, məbləğindən asılı olaraq mülki-hüquqi, inzibati və ya cinayət məsuliyyəti yaradır.

Bunun üçün müstəntiqlər tibbi xidmətin “ilkin tibbi-sanitariya yardımı”, “təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım”, “ixtisaslaşdırılmış tibbi yardım” kimi növlərini fərqləndirməyi bacarmalıdırlar. Onların təsnifatı ilə bağlı məlumatlar “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Qanunda geniş əks etdirilmişdir. Həmin Qanunun 32-ci maddəsində (Təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım) müəyyən edilib ki, vətəndaşlara təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım təcili tibbi müdaxilə tələb edən hallarda (bədbəxt hadisələr, travmalar, zəhərlənmələr və digər xəstəliklər) mülkiyyət formasından asılı olmayaraq təcili yardım tibb müəssisələri, eləcə də qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada ilkin tibbi yardım etməyə borclu olan şəxslər tərəfindən göstərilir. Dövlət tibb müəssisələrində təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq həyata keçirilir. Özəl tibb fəaliyyəti subyektlərinin “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 15 – 19-cu maddələrinə əsasən tibbi xidmətlərin göstərilməsi haqqında müqavilə bağlayıb-bağlamamasından asılı olmayaraq ehtiyacı olan şəxslərə göstərilən təcili tibbi yardıma görə ödəniş göstərilən tibbi xidmətlərin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi tariflərə uyğun olaraq icbari tibbi sığorta vəsaitləri hesabına həyata keçirilir.

Həmçinin bu Qanuna əsasən, özəl tibbi praktika ilə məşğul olan şəxslər təxirəsalınmaz tibbi yardıma ehtiyacı olan şəxslərə pulsuz tibbi yardım göstərirlər. Narkoloji xəstəliklə əlaqədar göstərilən təxirəsalınmaz tibbi tədbirlər dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilir. İlkin tibbi-sanitariya yardımı hər vətəndaş üçün pulsuz göstərilən tibbi xidmət növüdür. Bundan başqa, həmin Qanunun 17-ci maddəsinə (Əhalinin sağlamlığının qorunması sahəsində hamilə qadınların və anaların hüquqları) görə hər bir qadın hamiləlik dövründə, doğuş və doğuşdan sonrakı dövrdə dövlət səhiyyə sisteminin müəssisələrində ixtisaslaşdırılmış tibbi yardımla dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına (“Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq xidmətlər zərfində nəzərdə tutulduğu halda isə icbari tibbi sığorta vəsaitləri hesabına) təmin olunur.

Bunlar onu göstərir ki, maddi səbəblərə görə tibb müəssisələrində tibbi yardım göstərməkdən açıq və ya pərdələnmiş üsullarla imtina edilməsi (xüsusən ağır nəticələrə səbəb olduqda) müvafiq vəzifəli şəxslərin əməllərinə cinayət hüququ normaları baxımından qiymətləndirməyə əsasdır.

Təxirəsalınmaz hallarda tibbi müdaxilənin edilməməsinin səbəbi aydınlaşdırılmalı, bu kimi hərəkətsizliyə hüquqi qiymət verilməlidir. “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Qanunun 26-cı maddəsi

dəsinə (*Təxirəsalınmaz hallarda tibbi müdaxilə şərtləri*) əsasən tibbi müdaxilə həyatı göstərişlər əsasında təxirəsalınmaz hesab edildikdə və ya xəstə vəziyyəti ilə əlaqədar öz qərarını bildirmək iqtidarında olmadıqda məsələ konsilium tərəfindən həll olunur. Konsilium mümkün olmayan hallarda tibbi müdaxilə haqqında qərar müalicə-profilaktika müəssisəsinin rəhbərlərinə məlumat verməklə və ya bilavasitə müalicə (növbətçi) həkimi tərəfindən qəbul edilir.

Qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilən şəxslərə və yetkinlik yaşına çatmayanlara tibbi müdaxilənin aparılması zəruri olduqda onların valideynlərinin və ya qanuni nümayəndələrinin bu barədə razılığı olmalıdır. Qanun normasının mənasına görə, yetkinlik yaşına çatmış və fəaliyyət qabiliyyəti olan şəxsin qohumlarının iradəsi – ehtiyacı olan xəstəyə adekvat tibbi yardım göstərilməsinə mane olmamalıdır.

Bunlara baxmayaraq, bəzi hallarda pasiyentin səhhəti təxirəsalınmadan tibb müdaxilə olunmasını tələb etsə də, tibb işçiləri tərəfindən belə müdaxilə həyata keçirilmir və bu hərəkətsizliklərə müxtəlif bəhanələrlə (məsələn, qohumları razılıq vermədi) haqq qazandırılır.

Müalicə və reanimasiya tədbirlərinin dayandırılmasına hüquqi qiymət verilərək əməldə evtanaziya cinayətinin olub-olmamasına aydınlıq gətirilməlidir.

Reanimasiya tədbirlərinin dayandırılmasına, xüsusən də komaya düşən şəxsin süni nəfəs aparatından ayrılmasının səbəbi araşdırılmalı, buna hüquqi qiymət verilməli, əməldə evtanaziya cinayətinin olub-olmamasına aydınlıq gətirilməlidir.

Nəzərə alınmalıdır ki, pasiyentin nə qədər yaşayacağını dəqiq müəyyən etmək çətindir. Tibb işçilərinin səhvlərinin də istisna edilməməsi nəzərə alınsa, məlum olur ki, reanimasiya tədbirlərinin dayandırılmasına yalnız obyektiv xarakterli əlamətlərə görə yol verilməsinin rəasional əsasları vardır. Digər tərəfdən, qalan ömrün müddətindən asılı olmayaraq hər kəsin, o cümlədən hər bir pasiyentin bu həyatda ləyaqətlə, ağırlırsız yaşamaq hüququna hörmət edilməlidir. Bunu isə yalnız reanimasiya tədbirlərinin sona kimi davam etdirilməsi, xəstənin həyatının minimal keyfiyyətinin təmin olunması vasitəsi ilə etmək mümkündür.

“Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Qanunun 39-cu maddəsində (*İnsanın ölümünün müəyyən edilməsi*) vurğulanı ki, reanimasiya tədbirlərinin dayandırılması meyarları və qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir. Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Kollegiyasının 31.01.2018-ci il tarixli 05 №-li Qərarı ilə təsdiq edilmiş “İnsanın ölümünün müəyyən edilməsi, reanimasiya tədbirlərinin dayandırılması meyarları və qaydası”nın 3.2-ci bəndinə əsasən reanimasiya tədbirləri aşağıdakı hallarda dayandırılır:

- beyin ölümünün müəyyənləşdirilməsi əsasında insan ölümünün təsdiqlənməsi zamanı;
- reanimasiya tədbirlərinin insanın həyatı vacib funksiyaların bərpasına 30 dəqiqə ərzində yönəldilməsi nəticəsiz olduqda;
- reanimasiya tədbirlərinin tam həcmdə (ağciyərin süni ventilyasiyası, ürəyin masajı, dərman vasitələrinin istifadəsi) keçirilməsinə başlanmasından 10 dəqiqə ərzində, yenidəğulmuşlarda ürək döyüntüsünün olmaması;
- bioloji ölümün əlamətləri aşkarlandıqda.

Qanun normalarının mənasına görə, reanimasiya tədbirlərinin tətbiqinə ehtiyacı olan xəstələrin qohumlarının iradəsi xəstəyə adekvat tibbi yardım göstərilməsinə mane olmamalıdır.

Buna baxmayaraq, bəzi hallarda reanimasiya tədbirləri müvafiq tibbi göstərişlər olmadan dayandırılır. Adətən, bu həkimlər tərəfindən pasiyentin özü və onun qohumları reanimasiya tədbirlərindən imtina etməyə stimullaşdırılır, onlar reanimasiya tədbirlərinin müsbət nəticə verməyəcəyinə, pasiyentin tibb müəssisəsində qalmasının səmərəsiz xərclərə səbəb olacağına, reanimasiya tədbirlərinin pasiyentə gərəksiz “əziyyət” verəcəyinə inandırılırlar.

Halbuki, “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Qanunun 38-ci maddəsində (*Evtanaziyanın qadağan olunması*) müəyyən edilib ki, xəstəni bilərəkdən evtanaziya meyl etdirən və ya evtanaziya edən şəxs qanunla müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyır.

Belə əlamətlərin mövcud olmasına müstəntiqlər tərəfindən diqqət yetirilməli, reanimasiya tədbirlərinin konkret olaraq nə vaxt, kimin göstərişi ilə, hansı əsaslara görə dayandırılması, bu məsələ ilə bağlı pasiyentin və onun yaxın qohumlarının iradələrinə təsir edilib-edilməməsi, edilibsə, kim tərəfindən və hansı səbəbə görə edildiyi araşdırılmalıdır.

Belə bir fikir geniş yayılmışdır ki, pasiyentin ölümünün tibb müəssisəsində baş verməsi bu müəssisənin iş göstəricilərinə mənfi təsir göstərdiyindən pasiyent və onun yaxınları tibbi yardımdan imtinaya, bu müəssisəni tərk etməyə təhrik edilir. Bu mülahizənin bir ehtimal kimi mövcud olmağa haqqı vardır. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, tibb işçilərinin xəstəni tibb müəssisəsindən çıxarmaq istiqamətində göstərdikləri fəaliyyətin motivi başqa amillər də ola bilər, məsələn, müayinə, diaqnoz və müalicə zamanı yol verilmiş kobud səhvlərin örtbasdır edilməsi və sair. Ona görə də, hər bir halda belə faktlar, onların səbəbləri dəqiq müəyyənləşdirilməli və dəyərləndirilməlidir.

Hamiləlik dövründə hamilə qadınlara antenatal xidmət göstərilməməsi səbəbi araşdırılmalı, belə hallara ayrıca qiymət verilməlidir.

Bir çox hallarda hamilə qadınların doğumla əlaqədar ölümlərinin səbəbi hamilə qadınlara antenatal xidmət göstərilməsi üzrə tibb müəssisələrinin vəzifəli şəxslərinin

və işçilərinin öz peşə öhdəliklərini layiqincə yerinə yetirilməmələri ilə bağlı olur. Bu öhdəliklər isə normativ xarakterli sənədlərlə müəyyənləşdirilmiş və hər bir tibb işçisinə məlumdur.

Məsələn, "Fizioloji hamiləliyi olan qadınlara antenatal qulluq üzrə klinik protokol"ə görə, bütün hamiləlik boyu qadının bir tibb işçisinin nəzarəti altında olması məqsədəuyğundur. Bu nəzarət hamilə qadının tibb müəssisəsinə vaxtaşırı gəlişi formasında həyata keçirilir. Qeyd edilən protokolda göstərilir ki, hamiləliyin fizioloji gedişi zamanı hamilə qadının tibb müəssisəsinə 7 gəlişi (*hamiləliyin 12-ci həftəsinə qədər, 18– 20-ci, 26–28-ci, 30–32-ci, 34–36-cı, 38-ci, 40-cı həftəsində*) tövsiyə olunur. Hər gəlişdə tibb müəssisəsində hamilə qadınla protokolda nəzərdə tutulmuş proseduralar həyata keçirilir. Ümumən antenatal qulluğun (doğuşa qədər nəzarət) məqsədi hamilə qadının və onun hələ doğulmamış körpəsinin sağlamlığının qorunması, ailəyə valideynliyə hazırlanmaqda kömək etməkdir.

Hamilə qadınlara qeyd edilən xidmət lazımı səviyyədə göstərilmir. Halbuki, Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirinin 19.09.2012-ci il tarixli 70 №-li əmri ilə təsdiq edilmiş "Tibb müəssisələrində çalışan tibb, əczaçılıq və digər ixtisaslar üzrə işçilərin nümunəvi vəzifə təlimatları"nın "Həkim mama-ginekoloqun nümunəvi vəzifə təlimatı" bölməsində göstərilmişdir ki, ambulator-poliklinika xidməti üzrə mama-ginekoloq hamilələrə antenatal xidməti göstərir, onların vaxtlı-vaxtında patronaj olunmasına nəzarət edir, zərurət yarandığı hallarda patronajı özü həyata keçirir. (bənd 27) Həmçinin ambulator-poliklinika xidməti üzrə mama-ginekoloq ginekoloji xəstəliklərin, hamiləlik və doğuşların, doğuşdan sonrakı dövrün fəsadlarının qarşısının alınması və azaldılması üzrə profilaktik tədbirlərin keçirilməsində iştirak edir (bənd 29); hamiləliyin 12 həftəsindənək hamilə qadınları aşkar edir və onların dispanser müşahidəsini təşkil edir (bənd 30) və sair.

Odur ki, belə hallar aşkar edildikdə tibb işçisinin normativləşdirilmiş konkret vəzifələrinin yerinə yetirməməsinə hüquqi qiymət verilməlidir.

Tibbi göstərişlər olduğu halda hamilə qadınların perinatal mərkəzlərə hospitalizasiya edilməmələri hallarına hüquqi qiymət verilməlidir.

Qeyd olunduğu kimi, Səhiyyə Nazirinin 19.09.2012-ci il tarixli 70 №-li əmri ilə təsdiq edilmiş müvafiq təlimatlarda ambulator-poliklinika xidməti üzrə mama-ginekoloqun nümunəvi vəzifələri müəyyən edilmişdir. Orada göstərilir ki, bu vəzifəli şəxs doğum evlərinin və xəstəliyin profili üzrə başqa müalicə-profilaktika müəssisələrinin patologiya şöbələrində hospitallaşdırılmaya ehtiyacı olan hamilələri aşkar edir (bənd 32), ginekoloji xəstələrin sanator-kurort müalicəsi, eləcə də başqa müalicə-sağlamlasdırıcı tədbirlər kompleksinin və dispanserləşdirilməsinin səmərəliliyinin təhlilinin

aparılmasını həyata keçirir (34), stasionar müalicəyə ehtiyacı olan ginekoloji xəstələri aşkar edir (35).

Tibbi göstərişlər olduğu halda hamilə qadınların perinatal mərkəzlərə vaxtında hospitalizasiya edilməməsi ağır nəticələrə səbəb olur. Belə halların, xüsusən də hamilə qadında risk amilinin mövcudluğu Doğuşayardım Komissiyasının rəyindən müəyyən etmək mümkündür.

Odur ki, belə hallarda ambulator-poliklinika xidməti üzrə mama- ginekoloqun, həmçinin perinatal mərkəzin vəzifəli şəxslərinin əməllərində CM-in 308.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətin əlamətlərinin olub-olmaması müzakirə olunmalı, pasiyentin vaxtında hospitalizasiya edilməməsinin səbəbləri öyrənilməli və baş vermiş ağır nəticələrlə bu halın əlaqəsi komissiyon məhkəmə-tibb ekspertizası vasitəsi ilə dəqiqləşdirilməlidir.

Ekspertiza təyin edilməsinə dair qərarlarda suallar peşəkarcasına və konkret qoyulmalıdır.

Ekspertiza təyin edilməsinə dair qərarlarda araşdırılan situasiyada maraq kəsb edən normativ aktların və klinik protokolların düzgün tətbiq olunub- olunmaması barədə konkret suallar qoyulmalıdır. Həmçinin, məhkəmə-tibb ekspertizası təyin edilməsi haqqında qərarla doğumu tezləşdirən vasitələrdən istifadə olunub- olunmaması, istifadəsi təqdirdə onun müsbət-mənfi təsiri haqqında sual qoyulmalıdır. Habelə, komissiyon məhkəmə-tibb ekspertizası zamanı doğum dövründə medikamentoz və farmakoterapiya səhvlərinə yol verilib-verilməməsi ekspertiza obyektı olmalıdır.

İstintaq praktikasında aşağıdakı prioritet istiqamətlər xüsusi əhəmiyyət daşıyır:

1. Tibbi sənədlərin dərhal və prosessual qaydada götürülməsi;
2. Klinik protokolların tətbiqinin qiymətləndirilməsi;
3. Səbəbli əlaqənin (causal link) elmi əsaslarla müəyyən edilməsi;
4. Hərəkət və hərəkətsizliyin düzgün cinayət-hüquqi tövsiyi;
5. Mülki-hüquqi kompensasiya mexanizmlərinin izahı;
6. Reanimasiya və evtanaziya ilə bağlı halların xüsusi diqqətlə araşdırılması;
7. Pulsuz tibbi yardımın qanunsuz ödəniş mexanizmlərinin ifşası.

Həkim səhvləri ilə bağlı araşdırmalar zamanı əsas məqsəd yalnız təqsirkar şəxsin müəyyən edilməsi deyil, həm də:

- səhiyyə sistemində institusional boşluqların aşkar edilməsi,
- preventiv mexanizmlərin gücləndirilməsi,
- hüquqi sabitliyin təmin olunması,
- ictimai etimadın qorunmasıdır.

**Məhərrəm ƏZİZBƏYOV,
Elm-Tədris Mərkəzinin Strateji planlaşdırma
və risklərin müəyyən edilməsi şöbəsinin
prokuroru, ədliyyə müşaviri.**

Cinayət mühakimə icraatında mülki iddia

Cinayət mühakimə icraatının ən mühüm vəzifələrindən biri yalnız şəxsin cinayət törətməkdə təqsirli olub-olmadığını müəyyən etmək və ona ədalətli cəza təyin etmək deyil, həm də zərərçəkmiş şəxslərin pozulmuş hüquqlarının bərpasıdır. Bu baxımdan, cinayət prosesində mülki iddia institutu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu institut cinayətdən zərər çəkmiş şəxslərin əmlak və qeyri-əmlak hüquqlarının cinayət işi çərçivəsində müdafiəsini təmin etməyə imkan verir.

Cinayət mühakimə icraatında mülki iddia mürəkkəb, sahələrarası hüquqi institut olub, cinayət hüququ, cinayət-prosessual hüquq və mülki hüququn kəsişməsində yerləşir. Onun tətbiqi prosesual qənaətə nail olmağa, məhkəmə müdafiəsinin səmərəliliyini artırmağa və ədalət prinsipinin həyata keçirilməsinə yönəlmişdir.

İlk növbədə qeyd edilməlidir ki, cinayət mühakimə icraatında əmlak məsələləri insan hüquqları ilə sıx bağlıdır. 1995-ci il 12 noyabr tarixində ümumxalq səsverməsi - referendum yolu ilə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının bəzi müddəaları birbaşa olaraq göstərir ki, insan hüquqları, o cümlədən əmlak münasibətləri ilə bağlı şəxsi hüquqlar üstünlüyə malikdir. Belə ki, Konstitusiyanın 12-ci maddəsinin I hissəsinə əsasən, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi, habelə vətəndaşların layiqli həyat səviyyəsinin təmin olunması dövlətin ali məqsədidir. Konstitusiyanın 13-cü maddəsinin I hissəsinə görə mülkiyyət toxunulmazdır və dövlət tərəfindən qorunur. Bundan əlavə, Konstitusiyanın 29-cu maddəsinə əsasən, hər kəs mülkiyyət hüququna malikdir; mülkiyyət hüququ mülkiyyət formasından asılı olmayaraq dövlət tərəfindən qorunur; heç kəs məhkəmənin hökmü olmadan mülkiyyətindən məhrum edilə bilməz və s.

Həmçinin, Konstitusiyanın 68-ci maddəsinin I hissəsinə əsasən, cinayətdən, eləcə də hakimiyyətdən sui-istifadə nəticəsində zərər çəkmiş şəxsin hüquqları qanunla qorunur və zərərçəkmiş şəxs ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində iştirak etmək və ona vurulmuş zərərin ödənilməsinə tələb etmək hüququna malikdir.

2000-ci il 1 sentyabr tarixindən qüvvəyə minmiş Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin vəzifələrinə aşağıdakılar daxildir: bəşəriyyətin sülh və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının, mülkiyyətin, iqtisadi fəaliyyətin, ictimai asayişin və ictimai təhlükəsizliyin, ətraf mühitin, Azərbaycan Respublikasının konstitusiya quruluşunun cinayətkar qəsdlərdən qorunması, habelə cinayətlərin qarşısının alınması.

Cinayət Məcəlləsinin bu vəzifələrinin ardıcılığı ən mühüm ictimai münasibətlərdən nisbətən daha az əhəmiyyət kəsb edənlərə doğru iyerarxiya əsasında qurulmuşdur. Mülkiyyət münasibətlərinə üçüncü yer ayrılmışdır ki, bu da həmin münasibətlərin cəmiyyətin həyat fəaliyyətindəki əhəmiyyətinin göstəricisidir.

Bu mövzunun aktuallığı iddianın predmetinin müəyyən edilməsi, zərərin məbləğinin sübuta yetirilməsi, tərəflərin prosesual vəziyyəti, habelə məhkəmə təcrübəsinin birmənalı olmaması ilə bağlı praktik problemlərin mövcudluğu ilə şərtlənir.

Məqalənin məqsədi cinayət prosesində mülki iddianın anlayışını, hüquqi təbiətini, tarixi inkişafını, irəli sürülməsi və həlli qaydasını hərtərəfli nəzərdən keçirmək, həmçinin mövcud problemləri və onların həlli yollarını müəyyən etməkdir.

Cinayət mühakimə icraatında mülki iddianın anlayışı və hüquqi təbiəti

Azərbaycan Respublikasının cinayət mühakimə icraatında əmlak məsələlərinə ayrıca olaraq AR CPM-in V (beşinci) bölməsi – “Cinayət mühakimə icraatında əmlak məsələləri” həsr edilmişdir. Bu bölmədə cinayət prosesində mülki iddia ilə bağlı məsələlər, zərərçəkmişə kompensasiyanın ödənilməsi, əməkhaqqının ödənilməsi və çəkilmiş xərclərin əvəzinin verilməsi, habelə məhkəmə xərcləri əks olunmuşdur.

Cinayət prosesində mülki iddianı cinayət nəticəsində vurulmuş zərərin ödənilməsi barədə, cinayət işi çərçivəsində irəli sürülən və baxılan prosesual tələb kimi müəyyən etmək olar. Bu cür tələb zərərçəkmişin pozulmuş hüquqlarının bərpasına yönəlir və cinayət ittihamından törəmə xarakter daşıyır.

AR CPM-də mülki iddianın anlayışının müəyyən edilməməsini nəzərə alaraq və mülki iddianı tələb kimi qiymətləndirən alimlərin mövqeyi ilə həmrəy olaraq, ona aşağıdakı tərif vermək olar: cinayət prosesində mülki iddia – zərərçəkmiş fiziki və ya hüquqi şəxs tərəfindən, habelə cinayət birbaşa onlara qarşı törədilməsə də, sonradan dolayı yolla zərər çəkmiş digər fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən, törədilmiş cinayət nəticəsində onlara vurulmuş zərərin (maddi, mənəvi, fiziki zərər) ödənilməsi barədə, cinayət işi üzrə icraat çərçivəsində təqsirləndirilən şəxsə və ya onun hərəkətlərinə görə məsuliyyət daşıyan şəxslərə qarşı irəli sürülən tələbdir.

Cinayət mühakimə icraatında mülki iddianın hüquqi təbiəti kompleks xarakter daşıyır. Bir tərəfdən, onun irəli sürülməsi, baxılması və həlli qaydasını müəyyən edən cinayət-prosessual hüquq normaları ilə tənzimlənir. Digər tərəfdən isə, əmlak məsələləri hansı hüquq sahəsində yaranmasından asılı olmayaraq,

mahiyyət etibarilə mülki hüququn tənzimləmə predmetinə aiddir, yəni mülki-hüquqi münasibətlərdir. Buna görə də cinayət prosesində mülki iddia mülki hüququn prizmasından da nəzərdən keçirilməlidir.

Bu institut həmçinin cinayət hüququ ilə bağlıdır, çünki zərərin ödənilməsi öhdəliyi məhz cinayətin törədilməsi nəticəsində yaranır. Beləliklə, cinayət prosesində mülki iddia sahələrarası hüquqi konstruksiya kimi çıxış edir.

Şübhəsiz ki, mülki iddianın mərkəzi elementi mülkiyyətdir. Hüquqi ədəbiyyatda mülkiyyətə iki mövqedən yanaşılması geniş yayılmışdır: birincisi, iqtisadi kateqoriya kimi, ikincisi isə hüquqi kateqoriya kimi. Mülkiyyət iqtisadi kateqoriya kimi şəxsin ona məxsus olan əşyaya öz əşyası kimi münasibətini ifadə edir və bu, həmin əşyanın sahibliyində, istifadəsində və sərəncamında, eləcə də mülkiyyətinin təsərrüfat hakimiyyətinin şamil olduğu sahəyə üçüncü şəxslərin müdaxiləsinin aradan qaldırılmasında təzahür edir. Yəni mülkiyyət, ilk növbədə, müəyyən maddi nemətlər üzrə mülkiyyətçi ilə üçüncü şəxslər arasında yaranan münasibətlərdir.

Mülkiyyətin hüquqi mənada izahı isə mülkiyyət hüququ ilə bağlıdır; bu, mülkiyyətçinin ona məxsus əşyaya öz mülahizəsinə və maraqlarına uyğun olaraq sahiblik, istifadə və sərəncam vermə münasibətlərini, eləcə də üçüncü şəxslərin onun təsərrüfat hakimiyyəti sahəsinə müdaxiləsinin qarşısının alınmasını tənzimləyən hüquq normalarının məcmusudur.

Əmlak məsələləri institutu bütövlükdə cinayət-prosessual hüquq sahəsinin tərkib hissəsi olmaqla yanaşı, əsasən iki hüquqi tənzimləmə metodundan – dispozitiv və imperativ metodlardan istifadə edir.

Cinayət mühakimə icraatında əmlak məsələləri institutunun normalarının imperativ xarakterinə nümunə kimi AR CPM-in 183.1-ci maddəsinə göstərmək olar. Həmin maddədə cinayət prosesində mülki iddianın irəli sürülməsi üçün vaxt çərçivələri müəyyən edilir; belə ki, mülki iddia cinayət təqibinin başlanmasından məhkəmə istintaqının başlanmasına qədər istənilən vaxt verilə bilər. Yəni qanun mülki iddianın təqdim olunması üçün konkret zaman intervalı müəyyən edir və bu müddət nə mülki iddiaçı, nə də məhkəmə tərəfindən dəyişdirilə bilməz.

Dispozitiv hüquqi tənzimləmə metodu isə hüquq münasibətlərinin iştirakçısına müəyyən seçim imkanı verir. Belə ki, AR CPM mülki iddia təqdim etmiş şəxsin cinayət işi üzrə icraatın istənilən mərhələsində ondan imtina etmək hüququnu nəzərdə tutur. Xüsusilə, AR CPM-in 186.1-ci maddəsinə əsasən, cinayət mühakimə icraatı zamanı mülki iddia təqdim etmiş şəxs, bu imtina digər şəxslərin hüquq və qanuni mənafeələrini pozmadığı halda, məhkəmənin hökm çıxarmaq üçün müşavirə otağına getməsinə qədər cinayət təqibi üzrə icraatın istənilən mərhələsində iddiadan imtina edə bilər.

Bu normada dispozitiv və imperativ metodların vəhdəti aydın şəkildə görünür. Daha dəqiq desək, qanunverici mülki iddiaçıya iddiadan istənilən mərhələdə imtina etmək hüququ versə də, bu hüququn yalnız məhkəmənin müşavirə otağına getməsinə qədər qüvvədə olduğunu müəyyən etməklə onu məhdudlaşdırır.

Qeyd edək ki, AR CPM-in 179.2-ci maddəsinə əsasən, mülki iddia üzrə icraat üçün zəruri qaydalar bu Məcəllədə nəzərdə tutulmadıqda və mülki prosesual qanunvericiliyin normaları cinayət mühakimə icraatının prinsiplərinə zidd olmadıqda, həmin normaların tətbiqinə yol verilir. Bu baxımdan qeyd etmək lazımdır ki, göstərilən norma AR Mülki Prosesual Məcəlləsinin 154-cü maddəsinə uyğundur. Həmin maddəyə görə, işdə iştirak edən şəxs iddiaya qarşı öz etirazlarını və ya mülahizələrini ərizəyə əlavə olunmuş sənədlərlə birlikdə məhkəməyə təqdim etmək hüququna malikdir, iqtisadi mübahisələr üzrə isə bu müddət elə hesablanmalıdır ki, sübutlar digər tərəfə göndərildikdən sonra həmin tərəf işə baxılana qədər bu mülahizələrə qarşı öz izahatlarını təqdim edə bilsin.

Cinayət prosesində mülki iddia institutunun inkişaf tarixi

Cinayət mühakimə icraatında əmlak məsələləri institutu kifayət qədər dərin tarixi köklərə malik olub, qədim Roma hüququna qədər gedib çıxır. Həmin dövrdə mülki hüquq və cinayət hüququ sahələri arasında dəqiq bölgü mövcud olmasa da, vurulmuş zərərin ödənilməsi öhdəliyi hüquq pozuntusunun mülki hüquq pozuntusu və ya cinayət xarakterli əməl olmasından asılı olmayaraq mövcud idi. Bundan əlavə, cəza növü kimi əmlak xarakterli sanksiya (cərimə, müsadirə və s.) anlayışı da mövcud olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasında cinayət mühakimə icraatında əmlak məsələləri institutunun qanunvericilik baxımından formalaşmasını 1923-cü ilə aid etmək olar. Belə ki, məhz həmin il – 16 iyun 1923-cü ildə Azərbaycan SSR Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin 3-cü sessiyasında Azərbaycan SSR-in ilk Cinayət-Prosessual Məcəlləsi qəbul edilmiş və 25 sentyabr 1923-cü ildə qüvvəyə minmişdir (bundan sonra – 1923-cü il CPM). Bu Məcəllə, digər ittifaq respublikalarının CPM-ləri kimi, 25 may 1922-ci ildə qəbul edilmiş RSFSR-in ilk CPM-i əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin formalaşmasında 1864-cü il Cinayət Mühakimə İcraatı Nizamnaməsi də mühüm rol oynamışdır və onu cinayət-prosessual normaların mənbəyi kimi qiymətləndirmək olar. Xüsusilə, bu Nizamnamədə mülki iddia, girov və məhkəmə xərcləri kimi əmlak xarakterli məsələlər nəzərdə tutulmuşdur.

Cinayət mühakimə icraatında əmlak məsələləri institutunun əsas anlayışlarından biri olan mülki iddianın irəli sürülməsi əsasları Azərbaycan cinayət-prosessual qanunvericiliyində ilk dəfə məhz 1923-cü il CPM-də müəyyən edilmişdir. Belə ki, həmin Məcəllənin 14-cü maddəsinə əsasən, cinayət əməli nəticəsində zərər və itkilər çəkmiş zərərçəkmiş şəxs təqsirləndirilənə, eləcə də təqsirləndirilənin vurduğu zərəərə görə məsuliyyət daşıyan şəxslərə qarşı mülki iddia qaldırmaq hüququna malik idi və bu iddia cinayət işi ilə birlikdə baxılmalı idi.

Əgər 1923-cü il CPM-də mülki iddianın irəli sürülməsi hüququ zərərçəkmiş şəxsə tanınmış, lakin onun fiziki və ya hüquqi şəxs olması dəqiqləşdirilməmişdirsə, 2000-ci il AR CPM-də bu anlayış daha geniş şəkildə açıqlanmış və mülki iddiaçı qismində fiziki şəxslə yanaşı hüquqi şəxsin də çıxış edə bilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

2000-ci il AR CPM-ə əsasən, maddi zərərin ödənilməsi ilə bağlı mülki iddia eyni zamanda əldən çıxmış faydanın (itirilmiş gəlirin), mənəvi zərərin ödənilməsi, itirilmiş əmlakın geri alınması üçün çəkilmiş xərclərin, habelə zədələnmiş əmlakın keyfiyyətinin və əmtəə görünüşünün bərpası, onun təmiri ilə bağlı xərclərin ödənilməsi tələblərini də əhatə edə bilər. Bundan əlavə, həmin Məcəllədə cinayət-prosessual restitusiya institutu da nəzərdə tutulmuşdur, yəni itirilmiş və ya zədələnmiş əmlakın dəyərini ödənilməsi, mümkün olduqda isə əmlakın natura şəklində qaytarılması (AR CPM-in 181-ci maddəsi).

1961-ci il Azərbaycan SSR Cinayət-Prosessual Məcəlləsi (01.03.1961-ci ildə qəbul edilmişdir – bundan sonra 1961-ci il CPM) də mülki iddianın irəli sürülməsi hüququnu nəzərdə tuturdu. Belə ki, cinayət nəticəsində maddi zərər çəkmiş şəxs cinayət işi üzrə icraat zamanı təqsirləndirilənə və ya onun hərəkətlərinə görə maddi məsuliyyət daşıyan şəxslərə qarşı mülki iddia qaldıra bilərdi və bu iddia məhkəmə tərəfindən cinayət işi ilə birlikdə baxılırdı (1961-ci il CPM-in 51-ci maddəsi).

Cinayət mühakimə icraatında mülki iddianın subyektləri

Cinayət mühakimə icraatında mülki iddia institutunun subyektləri cinayət prosesində iştirak edən fiziki və hüquqi şəxslərdir. Lakin burada bir xüsusiyyət mövcuddur ki, bu da cinayət mühakimə icraatı çərçivəsində əmlak hüquq münasibətlərinin subyektlərini fərqləndirməyə imkan verir – bu, əmlak (maddi) marağın mövcudluğudur. Mülki iddianın subyektləri zərərin ödənilməsində və ya belə məsuliyyətdən azad olunmada müstəqil və ya törəmə maddi-hüquqi marağa malik olur, müvafiq prosessual hüquq və vəzifələrlə təmin edilir və cinayət təqibini həyata keçirən

səlahiyyətli orqan və ya məhkəmə tərəfindən rəsmi olaraq belə tanınır.

Beləliklə, mülki iddia institutunun subyektlərinə ilk növbədə zərərçəkmiş, onun hüquqi varisləri, təqsirləndirilən şəxs, şübhəli, mülki iddiaçı (cinayət işi üzrə icraat zamanı mülki iddia təqdim etməklə cinayət prosesinin iştirakçısına çevrilən şəxs) və mülki cavabdeh, eləcə də onların nümayəndələri, həmçinin cinayət prosesini həyata keçirən orqanlar – prokurorluq, istintaq, təhqiqat orqanları və məhkəmə daxildir.

Mülki iddiaçı: Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra – AR CPM) 89-cu maddəsinə əsasən, mülki iddiaçı cinayət nəticəsində vurulmuş əmlak zərərinin, habelə mənəvi zərərin ödənilməsini tələb edən fiziki və ya hüquqi şəxsdir. AR CPM belə hesab edir ki, cinayət nəticəsində maddi zərərin vurulması müstəqil sübutetmə predmetini təşkil edir və onun ödənilməsini tələb edən şəxs xüsusi prosessual status – mülki iddiaçı statusu əldə edir.

Beləliklə, mülki iddiaçı statusunun yaranması üçün iki əsas şərt tələb olunur: cinayət işi çərçivəsində mülki iddianın irəli sürülməsi və məhz cinayət nəticəsində maddi zərərin vurulduğunu göstərən məlumatların mövcudluğu. Eyni zamanda, zərərin birbaşa cinayət nəticəsində vurulması da zəruri şərtidir.

Şəxs mülki iddiaçı statusunu avtomatik olaraq deyil, təhqiqatçı, müstəntiq, prokuror və ya məhkəmə tərəfindən müvafiq qərar qəbul edildiyi andan etibarən əldə edir. Bu cür prosessual qərar qəbul olunana qədər şəxs mülki iddiaçıya məxsus hüquqlar kompleksinə malik olmur.

AR CPM həmçinin şəxsin mülki iddiaçı qismində iştirakının dayandırılmasını da nəzərdə tutur; belə ki, icraat zamanı bu status üçün qanuni əsasların olmadığı müəyyən edilərsə, həmin şəxs bu statusdan məhrum edilə bilər.

AR CPM-in 89-cu maddəsi mülki iddiaçının geniş hüquqlarını təsbit edir. Bunlara iddianı dəstəkləmək hüququ, iddia ilə bağlı sübutlar təqdim etmək hüququ, vəsatətlər və etirazlar vermək hüququ, iddianın mahiyyəti üzrə izahat vermək hüququ, iş materialları ilə (mülki iddiaya aid hissədə) tanış olmaq hüququ, həmçinin prosessual qərarlardan mülki iddia hissəsində şikayət vermək hüququ daxildir.

Mülki iddiaçının hüquqi vəziyyətinin xüsusiyyətlərindən biri ondan ibarətdir ki, o, şahid qismində dinlənilə bilər. Bu isə onun işin nəticəsində maraqlı olması nəzərə alınaraq, ifadələrinin qiymətləndirilməsində xüsusi ehtiyatlılıq tələb edir.

Mülki iddiaçının vəzifələrinə isə cinayət təqibi orqanlarının və məhkəmənin çağırışlarına gəlmək, məhkəmə iclasında qaydalara riayət etmək və vəzifəli şəxslərin qanuni göstərişlərini yerinə yetirmək daxildir.

Mülki cavabdeh: AR CPM-in 93-cü maddəsinə əsasən, mülki cavabdeh – cinayət nəticəsində vurulmuş zərərə görə qanuna əsasən maddi məsuliyyət daşıya bilən və cinayət prosesi çərçivəsində irəli sürülmüş mülki iddia ilə əlaqədar olaraq prosesə cəlb edilən şəxsdir.

Mülki iddiaçı ilə olduğu kimi, mülki cavabdeh statusu da səlahiyyətli orqanın müvafiq qərarı əsasında yaranır. Şəxsin mülki cavabdeh qismində cəlb edilməsi üçün kifayət qədər əsaslar olmadıqda, onun prosesdə iştirakı dayandırılır.

AR CPM-in 93-cü maddəsi mülki cavabdehin aşağıdakı əsas hüquqlarını təsbit edir: mülki iddiaya etiraz etmək, öz müdafiəsi üçün sübutlar təqdim etmək, vəsatətlər və etirazlar vermək, iddianın mahiyyəti üzrə izahat vermək, iş materialları ilə (mülki iddia hissəsində) tanış olmaq, maddi məsuliyyətin üzərinə qoyulması ilə bağlı məhkəmə qərarlarından şikayət vermək.

Mülki iddiaçı kimi, mülki cavabdeh də şahid qismində dindirilə bilər ki, bu da onun ifadələrinə ikili prosessual xarakter verir.

Tərəflərin nümayəndələri: AR CPM mülki iddiaçının və mülki cavabdehin nümayəndələrinin və qanuni nümayəndələrinin cinayət prosesində iştirakını nəzərdə tutur ki, bu da onların maraqlarının daha peşəkar müdafiəsinə şərait yaradır. Onların prosessual rolu törəmə xarakter daşıyır, çünki onlar mülki iddia subyektinin hüquq və vəzifələrini həyata keçirirlər. Nümayəndəlik aşağıdakıları təmin edir: ədalət mühəkiməsinə çıxış prinsipinin həyata keçirilməsi, yetkinlik yaşına çatmayanların və fəaliyyət qabiliyyəti olmayan şəxslərin maraqlarının müdafiəsi, cinayət mühakimə icraatı şəraitində mülki iddianın peşəkar şəkildə aparılması.

Məsələn, prokuror mülki iddia qaldıra bilər: dövlətin maraqları naminə, sağlamlıq vəziyyəti, yaşı və ya digər səbəblərdən öz hüquqlarını müstəqil şəkildə müdafiə edə bilməyən şəxslərin hüquqlarının qorunması məqsədilə. Bu hallarda prokuror mülki iddianın təşəbbüskarı kimi müstəqil subyekt kimi çıxış edir, lakin maddi-hüquqi maraq ona deyil, müdafiə olunan şəxsə və ya dövlətə məxsus olur.

AR CPM-in xüsusiyyətlərindən biri də ondan ibarətdir ki, mülki iddiaçı ittiham tərəfinin, mülki cavabdeh isə müdafiə tərəfinin tərkibində normativ şəkildə təsbit edilmişdir. Bu, mülki iddiaya çəkişmə xarakteri verir və zərərin, eləcə də maddi məsuliyyətin əsaslarının sübut edilməsi zamanı prosessual rolların bölgüsünə təsir göstərir.

Mülki iddiaçı və mülki cavabdeh müstəqil hüquq və vəzifələrə malik əsas subyektlərdir, nümayəndələr və prokuror isə cinayət prosesi çərçivəsində maddi-hüquqi maraqların həyata keçirilməsini və müdafiəsini təmin edirlər. AR CPM-in 89 və 93-cü maddələrinin

normaları mülki iddia tərəflərinin prosessual vəziyyətinin əsasını təşkil edir və onun cinayət mühakimə icraatı sistemində inteqrasiyasını təmin edir.

Mülki iddianın irəli sürülməsi və baxılması qaydası

Cinayət prosesi çərçivəsində mülki iddianın irəli sürülməsi üçün əsaslar kimi tədqiqatçılar aşağıdakıları qeyd edirlər: cinayətin törədilməsi, iddiaçıya zərərin vurulması və cinayət ilə zərər arasında səbəbli əlaqənin mövcudluğu. Cinayət işi üzrə icraat zamanı mülki iddianın irəli sürülməsi üçün törədilmiş cinayət ilə həmin cinayət nəticəsində vurulmuş zərər arasında birbaşa əlaqənin müəyyən edilməsi zəruridir.

Cinayət işi çərçivəsində mülki iddianın irəli sürülməsinin müsbət cəhətləri kimi vaxt qənaəti (eyni icraat çərçivəsində həm cinayət işi, həm də mülki iddia eyni materiallar əsasında baxılır), pozulmuş hüquqların daha sürətli bərpası və digər üstünlüklər göstərilir.

Cinayət mühakimə icraatında mülki iddia cinayət təqibinin başlanmasından məhkəmə istintaqının başlanmasına qədər istənilən vaxt irəli sürülə bilər. Həmçinin mülki iddia törədilmiş cinayət barədə ərizə və ya müvafiq şikayətlə eyni vaxtda da təqdim edilə bilər (AR CPM-in 183.1-ci maddəsi). Mülki iddia təqsirləndirilən şəxsə və ya onun əməli üçün əmlak məsuliyyəti daşıya bilən şəxsə qarşı irəli sürülür (AR CPM-in 183.2-ci maddəsi).

Təqsirləndirilənin əməli üçün əmlak məsuliyyəti daşıya bilən şəxslərə aşağıdakılar daxildir: təqsirləndirilən şəxsin işəgötürəni (AR Mülki Məcəlləsinin 1099-cu maddəsi); vəzifəli şəxslərin hərəkətlərinə görə müvafiq orqanların maliyyə strukturları (AR MM-in 1100 və 1102-ci maddələri); 14-dən 18 yaşadək olan yetkinlik yaşına çatmayanların qanuni nümayəndələri, həmçinin fəaliyyət qabiliyyəti olmayan şəxslərin qanuni nümayəndələri (AR MM-in 1104 və 1105-ci maddələri); artırılmış təhlükə mənbəyinin sahibi (AR MM-in 1108-ci maddəsi). Göstərilən şəxslər AR CPM-in 93-cü maddəsinin müddəalarına uyğun olaraq mülki cavabdeh qismində tanına bilərlər. Həmin maddəyə əsasən, mülki cavabdeh – cinayət qanunu ilə nəzərdə tutulmuş əməli törətmiş təqsirləndirilənin vurduğu maddi zərərə görə məsuliyyət daşıya bilən şəxsdir və bu status cinayət prosesi çərçivəsində irəli sürülmüş mülki iddia ilə bağlı yaranır.

Mülki cavabdeh qismində tanına biləcək şəxslərin düzgün müəyyən edilməsi zəruridir, çünki AR CPM mülki iddianın yazılı formada təqdim edilməsini tələb edir və bu iddiada mütləq şəkildə mülki cavabdeh göstərilməlidir – yəni kim tərəfindən və kimə qarşı, hansı əsasla, hansı məbləğdə və hansı cinayət təqibi üzrə mülki iddianın irəli sürüldüyü qeyd olunmalıdır (AR CPM-in 183.3-cü maddəsi).

AR CPM-in 179.2-ci maddəsinə əsasən, mülki iddia üzrə icraat üçün zəruri qaydalar bu Məcəllədə nəzərdə tutulmadıqda və mülki prosessual qanunvericiliyin normaları cinayət mühakimə icraatının prinsiplərinə zidd olmadıqda, həmin normaların tətbiqinə yol verilir. Bu baxımdan, cinayət prosesində mülki iddianın təqdim olunmasına dair tələblər baxımından AR Mülki Prosessual Məcəlləsinin 149-cu maddəsinin əhəmiyyətini də qeyd etmək lazımdır. Həmin maddəyə görə, iddia ərizəsi məhkəməyə yazılı formada təqdim olunur və iddiaçı və ya onun nümayəndəsi tərəfindən imzalanır.

İddia ərizəsində aşağıdakı məlumatların göstərilməsi zəruridir:

- ərizənin təqdim edildiyi məhkəmənin adı;
- işdə iştirak edən şəxslərin adları (və ya adlandırılması) və poçt ünvanları;
- iddiaçının tələbini əsaslandırıdığı hallar və iddia bir neçə cavabdehə qarşı qaldırıldıqda hər birinə dair tələblər;
- mübahisənin məhkəməyədək həll olunması qaydasına riayət edilməsi barədə məlumat (əgər bu, qanun və ya müqavilə ilə nəzərdə tutulmuşdursa);
- ərizəyə əlavə edilən sənədlərin siyahısı;
- mübahisənin düzgün həlli üçün zəruri olan digər məlumatlar, habelə iddiaçının vəsatətləri (AR MPM-in 149.1–149.2.5 və 149.4-cü maddələri).

AR CPM-in müddəalarına əsasən, zərərin birbaşa cinayət nəticəsində vurulması halında mülki iddia aşağıdakıların ödənilməsi ilə irəli sürülə bilər: itirilmiş və ya zədələnmiş əmlakın dəyərinin ödənilməsi, mümkün olduqda isə əmlakın natura şəklində qaytarılması; itirilmiş əmlakın geri alınmasına, habelə zədələnmiş əmlakın keyfiyyətinin və əmtəə görünüşünün bərpasına və onun təmirinə çəkilmiş xərclər; əldən çıxmış fayda; mənəvi zərər (AR CPM-in 181.2–181.2.4-cü maddələri).

Göründüyü kimi, cinayət prosesində mülki iddia həm real zərərin – yəni əmlakın itirilməsi və ya zədələnməsi nəticəsində vurulmuş zərərin, həm də əldən çıxmış faydanın – yəni əmlakın itirilməsi və ya zədələnməsi baş verməsəydi əldə ediləcək gəlirin itirilməsi nəticəsində yaranan zərərin ödənilməsi üçün irəli sürülə bilər.

Müəyyən hallarda, yəni dövlət əmlakının qorunması, eləcə də mülki iddia qaldırmaq hüququna malik olsa da, öz qanuni maraqlarını şəxsən müdafiə etmək imkanı olmayan fiziki şəxsin hüquqlarının qorunması məqsədilə mülki iddia qaldırmaq hüququ prokurora məxsusdur (AR CPM-in 181.6-cı maddəsi). Eyni zamanda, mənəvi zərərin ödənilməsi barədə iddia da prokuror tərəfindən irəli sürülə bilər, lakin yalnız zərərçəkmişin xahişi əsasında. Beləliklə, mülki

iddiaçı qismində zərərçəkmiş fiziki və hüquqi şəxslərlə yanaşı prokuror da çıxış edə bilər. Bundan əlavə, mülki iddiaçı qismində tanına biləcək şəxslərin dairəsinin müəyyən edilməsində AR Mülki Məcəlləsinin müddəaları da nəzərə alınmalıdır.

Mülki iddianın həlli məsələsi məhkəmənin hökmündə öz əksini tapır. Belə ki, AR CPM-in 354-cü maddəsinə əsasən, mülki iddianın əsaslarının və məbləğinin sübuta yetirilməsindən asılı olaraq, məhkəmə hökmündə mülki iddianın tam və ya qismən təmin edilməsi, iddianın rədd edilməsi və ya baxılmamış saxlanması barədə qərar qəbul edilir (bu halda mülki iddiaçı mülki iddianı mülki məhkəmə icraatı qaydasında təqdim etmək hüququndan məhrum edilmir).

Mənəvi zərərin kompensasiyası mülki iddianın mühüm tərkib hissəsidir, xüsusilə şəxsiyyət əleyhinə törədilmiş cinayətlər üzrə. Bu kompensasiyanın məbləğinin müəyyən edilməsi qiymətləndirici xarakter daşıyır və məhkəmənin mülahizəsindən asılıdır. Lakin cinayət prosesində mülki iddia vasitəsilə mənəvi zərərin ödənilməsi məsələsi hüquq ədəbiyyatında mübahisəli yanaşmalara səbəb olur. Məsələn, belə bir fikir mövcuddur ki, zərərin miqdarı yalnız əmlak zərəri vurulduğu hallarda dəqiq hesablanıla bilər, digər zərər növləri isə keyfiyyət baxımından qiymətləndirmə mülahizələri ilə müəyyən edilir (97, s.113).

Bundan əlavə, S.A. Aleksandrovun fikrincə, zərərçəkmişin maraqlarının cinayət-prosessual təminatı üçün zərərin məhz cinayət nəticəsində yaranması və onun maddi xarakter daşması əsas şərtlərdən biridir (47, s.22).

Mülki iddia üzrə sübutetmə

Mülki iddia üzrə sübut edilməli olan hallar mülki-hüquqi məsuliyyətin bütün elementlərini, habelə zərərin ödənilməsinin məbləğinə və üsuluna təsir edən vəziyyətləri əhatə edir.

1. Zərərin vurulması faktı: əmlak zərərinin mövcudluğu (real zərər, əmlakın itirilməsi, çəkilmiş xərclər), mənəvi zərərin mövcudluğu, sağlamlığa vurulmuş zərər (müalicə xərcləri, itirilmiş əmək haqqı). Cinayətin törədilməsi faktı hər zaman avtomatik olaraq zərərin həcmi təsdiq etmir – bu ayrıca əsaslandırılmalıdır.

2. Hərəkətin hüquqa ziddliyi: cinayət prosesində hüquqa ziddlik adətən cinayətin tərkibinin müəyyən edilməsi və ittiham hökmü ilə sübut olunur. Əgər cinayət sübuta yetirilmişdirsə, əməlin hüquqa ziddliyi prezumpsiya olunur.

3. Səbəbli əlaqə: sübut edilməlidir ki, konkret zərər məhz təqsirləndirilənin hərəkətləri nəticəsində yaranmışdır və digər müstəqil səbəblər mövcud deyil. Bu xüsusilə sağlamlığa zərər vurulması, mürəkkəb

iqtisadi cinayətlər, yol-nəqliyyat hadisələri və bir neçə iştirakçının olduğu cinayətlər zamanı mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

4. Zərərin məbləği: bu, sübutetmənin əsas elementidir. Əmlakın bazar dəyəri, bərpa xərcləri, itirilmiş gəlir, fiziki və mənəvi itiriblərin dərəcəsi (mənəvi zərər üçün) sübut olunmalıdır. Məhkəmə məbləği özbaşına müəyyən edə bilməz – o, sübutlarla təsdiqlənməlidir.

Zərərin məbləğinin sübut edilməsi yükü mülki iddiaçının üzərinə düşür. Dövlət ittihamçısı iddianı dəstəkləyə bilər, lakin məhkəmə və istintaq orqanları sübutların toplanmasına yardım etməlidirlər.

Cinayətin faktiki halları cinayət işi çərçivəsində ittiham tərəfi tərəfindən sübut edilir və mülki iddiaçı həmin sübutlara istinad edə bilər, yəni cinayətin törədilməsi faktını yenidən sübut etməyə ehtiyac yoxdur. Cinayət-prosessual qanunvericiliklə icazə verilən bütün sübut vasitələrindən istifadə olunur: zərərçəkmişin ifadələri, şahid ifadələri, ekspert rəyləri (qiymətləndirmə, məhkəmə-tibbi, mühasibatlıq), sənədlər (çeklər, müqavilələr, arayışlar), maddi sübutlar, istintaq hərəkətlərinin protokolları.

Aşağıdakı məsələlər üzrə mübahisələr zamanı ekspert rəyi əsas sübut kimi çıxış edir: əmlakın dəyəri, əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsi, zərərin məbləği, hadisənin texniki səbəbləri.

Əgər zərərin məbləğini dəqiq müəyyən etmək mümkün deyilsə, məhkəmə təqdim olunmuş məlumatlara və əqləbatan qiymətləndirməyə əsaslanaraq onu müəyyən edə bilər və ya iddianı baxılmamış saxlaya bilər və mülki məhkəməyə müraciət etmək hüququnu izah edə bilər.

Mənəvi zərərin sübutu dəqiq pul hesablaması tələb etmir: itiriblərin xarakteri və onların cinayətlə əlaqəsi sübut edilir, cinayətin ağırlığı, təqsirkarın şəxsiyyəti və nəticələr nəzərə alınır. Sübut vasitələrinə zərərçəkmişin ifadələri, tibbi sənədlər, psixoloji rəylər və cinayətin xarakteri daxildir. Məbləğ məhkəmə tərəfindən əqləbatanlıq və ədalət prinsipləri əsasında müəyyən edilir.

Şərikçilik zamanı sübutetmə: əgər cinayət bir qrup şəxs tərəfindən törədilmişdirsə, zərər solidar qaydada tutulur və hər bir şəxsin mülki zərərdəki payını ayrıca sübut etməyə ehtiyac yoxdur; birgə zərər vurulması faktının müəyyən edilməsi kifayətdir.

Məhkəmə iddianın əsasları və ya səbəbli əlaqə sübuta yetirilmədikdə iddianı rədd edə bilər. Həmçinin, cinayət prosesinin həddlərini aşan mürəkkəb mülki sübutetmə tələb olunduqda iddia baxılmamış saxlanıla bilər.

Məhkəmə iddianı tam və ya qismən təmin edə, iddianı rədd edə və ya iddia hüququnu tanıyaraq zərərin məbləğinin müəyyən edilməsini mülki məhkəmə icraatına verə bilər.

Sübutetmə zamanı aşağıdakı problemlər də yarana bilər: cinayətin hüquqi kvalifikasiyası ilə mülki-hüquqi nəticələr arasında uyğunsuzluq (cinayət sübut olunur, lakin zərərin məbləği müəyyən edilmir), sənədlərin olmaması, zərərin dolayı xarakter daşması.

Digər geniş yayılmış problem zərərin məbləğini təsdiq edən sübutların kifayət etməməsidir. Bu, xüsusilə dələduzluq, iqtisadi cinayətlər və sənədləşdirilməmiş nağd vəsaitlərin mənimsənilməsi hallarında tez-tez rast gəlinir.

Mülki iddianın baxılması zamanı yaranan digər bir çətinlik isə işin bəraətverici olmayan əsaslarla xitam verilməsidir; bu halda mülki iddianın həlli məsələsi sübutların ayrıca qiymətləndirilməsini tələb edir.

Hüquqtəbqiyyətə təcrübəsində problemlər və ziddiyyətlər

Xarici hüquq sistemlərində cinayət mühakimə icraatı çərçivəsində mülki iddia institutunun tətbiqi zamanı yaranan geniş yayılmış problemlərdən biri iddia ərizəsinin forma və məzmununa dair müəyyən edilmiş prosesual tələblərə riayət olunmamasıdır. Bir sıra dövlətlərdə cinayət prosesində mülki iddianın irəli sürülməsi mülki məhkəmə icraatı qaydasında məhkəməyə müraciət zamanı tətbiq edilən eyni prosesual standartlara uyğun olmalıdır. Bu isə tərəflərin düzgün göstərilməsini, iddianın predmetinin və əsasının dəqiq müəyyən edilməsini, cinayət əməli ilə vurulmuş zərər arasında səbəbli əlaqənin əsaslandırılmasını, həmçinin tələb olunan məbləğin sübutlarla təsdiq edilməsini əhatə edir.

Təcrübə göstərir ki, zərərçəkmişlər tez-tez belə ərizələri kifayət qədər hüquqi əsaslandırma olmadan təqdim edirlər ki, bu da prosesual çatışmazlıqlara gətirib çıxarır. Bu çatışmazlıqlar tələblərin həcmindən qeyri-müəyyənliyi, lazımi sübutların olmaması və ya ərizənin düzgün tərtib edilməməsi ilə ifadə olunur. Əlavə maneə kimi müvafiq dövlətin qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş məhkəmə rüsumlarının və ya digər prosesual ödənişlərin yerinə yetirilməməsi də çıxış edə bilər. Belə hallarda məhkəmə prosesual qənaət və müəyyən olunmuş qaydalara riayət prinsiplərini rəhbər tutaraq mülki iddianın cinayət işi çərçivəsində baxılmasından imtina edə və ya onu baxılmamış saxlaya bilər. Bu zaman tərəflərə, bir qayda olaraq, həmin tələblərlə müstəqil qaydada mülki məhkəmə icraatına müraciət etmək hüququ izah olunur.

Xarici hüquq sistemlərində cinayət prosesində mülki iddiaya baxılması zamanı yaranan digər mühüm problem cinayət nəticəsində zərərçəkmişə vurulmuş zərərin tam həcmindən müəyyən edilməsinin çətinliyidir. Əmlak zərərinin, mənəvi zərərin kompensasiyasının, pozulmuş hüquqların bərpası üçün çəkilən xərclərin

və digər ödənişlərin müəyyən edilməsi çox vaxt əlavə tədqiqatların aparılmasını, maliyyə hesablamalarını, ekspert qiymətləndirmələrini və geniş həcmdə sübutların təhlilini tələb edir.

Bununla yanaşı, cinayət mühakimə icraatının əsas funksiyası cinayətin törədilməsi faktının müəyyən edilməsi, şəxsin təqsirliliyinin müəyyən olunması və müvafiq cəzanın təyin edilməsidir. Vurulmuş zərərin mülki-hüquqi aspektlərinin ətraflı araşdırılması cinayət işinə baxılması prosesini əhəmiyyətli dərəcədə mürəkkəbləşdirir və uzada bilər. Bu səbəbdən bir sıra xarici dövlətlərin təcrübəsində məhkəmələr çox vaxt yalnız zərərin vurulması faktını müəyyən etməklə kifayətlənir və zərərçəkmişin onun ödənilməsinə tələb etmək hüququnu tanıyır, lakin kompensasiyanın konkret məbləği məsələsini sonradan mülki məhkəmə icraatında baxılmaq üçün saxlayır.

Bu vəziyyət onu izah edir ki, praktikada zərərçəkmişlər və onların nümayəndələri çox vaxt cinayət baxışı mərhələsində mülki iddia qaldırmağa üstünlük vermir, əksinə, hökm çıxarıldıqdan sonra müvafiq tələblərlə müraciət edirlər. Bu yanaşma mülki prosesi yalnız zərərin ödənilməsi məsələlərinə yönəltməyə və eyni icraat çərçivəsində həm cinayət-hüquqi, həm də mülki-hüquqi tələblərin paralel şəkildə baxılması ilə bağlı yaranan prosessual çətinliklərdən qaçmağa imkan verir.

Mülki iddia institutunun təkmilləşdirilməsi yolları

Cinayət mühakimə icraatında mülki iddia institutunun mühüm roluna baxmayaraq, Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyi onun həyata keçirilməsi mexanizmlərinin daha da təkmilləşdirilməsinə ehtiyac duyur. Bu institutun inkişafının əsas məqsədi cinayətdən zərər çəkmiş şəxslərin əmlak və qeyri-əmlak hüquqlarının daha effektiv müdafiəsini təmin etmək, həmçinin cinayət mühakimə icraatının səmərəliliyini artırmaqdan ibarət olmalıdır. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 68-ci maddəsinə əsasən, dövlət cinayətlərdən və hakimiyyətdən sui-istifadədən zərər çəkmiş şəxslərin hüquqlarının qorunmasına və vurulmuş zərərin ödənilməsinə təminat verir.

İlk növbədə, Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin mülki iddianın irəli sürülməsi və baxılması qaydasını tənzimləyən bəzi müddəələrin daha da dəqiqləşdirilməsi məqsəduyğun görünür. Belə ki, AR CPM-in 179-cu maddəsinə əsasən, cinayət nəticəsində əmlak və ya mənəvi zərər çəkmiş şəxs cinayət prosesində mülki iddia qaldıra bilər. Lakin praktikada iddianın irəli sürülməsi vaxtı, tələblərin həcmnin müəyyən edilməsi və mülki iddiaçının prosessual hüquqlarının həyata keçirilməsi ilə bağlı mü-

əyyən çətinliklər yaranır. Bu baxımdan, mülki iddiaçının prosessual statusunun, onun hüquq və vəzifələrinin, həmçinin cinayət prosesində iştirakına təminatların (AR CPM-in 181-ci maddəsi) daha dəqiq tənzimlənməsi zəruridir.

Təkmilləşdirmənin mühüm istiqamətlərindən biri də mülki iddianın təmin edilməsi mexanizmlərinin gücləndirilməsidir. AR CPM-in 248-ci maddəsinə əsasən, mülki iddianın təmin edilməsi məqsədilə şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin əmlakı üzərinə həbs qoyula bilər. Lakin bu tədbirin praktik effektivliyi əmlakın vaxtında aşkar edilməsindən və müvafiq prosessual qərarların operativ qəbul edilməsindən asılıdır. Bu səbəbdən mülki iddianın təmin olunması tədbirlərinin tətbiqi imkanlarının genişləndirilməsi, eləcə də şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsə məxsus əmlakın müəyyən edilməsi prosedurlarının təkmilləşdirilməsi məqsəduyğundur.

Bundan əlavə, cinayət-prosessual və mülki qanunvericilik normaları arasında daha sıx əlaqənin təmin edilməsi də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Cinayət prosesində mülki iddia sahələrarası xarakter daşıyır və zərərin ödənilməsi məsələlərini tənzimləyən mülki hüquq normalarına (Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 1096-cı və sonrakı maddələri) əsaslanır. Bu baxımdan, əmlak zərərinin məbləğinin müəyyən edilməsi, mənəvi zərərin kompensasiyası və məhkəmə qərarlarının icrası qaydalarına dair yanaşmaların vahidliyinin təmin edilməsi zəruridir.

Mülki iddia üzrə məhkəmə qərarlarının icrası məsələsi ayrıca diqqətə layiqdir. Hətta cinayət işi çərçivəsində mülki iddia təmin edildiyi hallarda belə, zərərçəkmişlər çox vaxt təyin edilmiş məbləğin faktiki tutulması zamanı çətinliklərlə üzləşirlər. Bu baxımdan icra icraatının mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, eləcə də cinayət nəticəsində vurulmuş zərərin real ödənilməsinə təminatların gücləndirilməsi məqsəduyğun görünür.

Beləliklə, Azərbaycan Respublikasında cinayət mühakimə icraatında mülki iddia institutunun gələcək təkmilləşdirilməsi zərərçəkmişlərin hüquqlarının müdafiəsinə yönəlmiş prosessual təminatların inkişaf etdirilməsinə, mülki iddianın təmin olunması mexanizmlərinin effektivliyinin artırılmasına və cinayət nəticəsində vurulmuş zərərin ödənilməsinin hüquqi tənzimlənməsinin daha da təkmilləşdirilməsinə yönəldilməlidir.

Fərizə MİRZƏYEVA,
Elm-Tədris Mərkəzinin Prokurorluq
işçilərinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və
peşə hazırlığının təşkili şöbəsinin prokuroru,
ədliyyə müşaviri.

Çar Rusiyası tərəfindən Naxçıvanda ermənilərin yerləşdirilməsi taktikası

“Tarix bizim üçün təkcə keçmiş deyil, həm də gələcəyə aparan yoldur”.

**Heydər Əliyev,
Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri**

10 fevral 1828-ci illərdə çar Rusiyası ilə Qacarlar dövləti arasında imzalanan bədnam Türkmənçay müqaviləsi ilə Naxçıvan və İrəvan xanlıqları da rus imperiyası tərəfindən işğal olunaraq ləğv edildi. Tarixçilər qeyd edirlər ki, müqavilədən sonra cəmi üç ay ərzində 8 mindən çox erməni ailəsi Qacarlar dövlətindən Araz çayını keçərək torpaqlarımızda məskunlaşdırılmağa başlandı. S.N.Qlinka isə yeni yaradılmış İrəvan vilayətində yerləşdirilənlərin sayının ilkin mərhələdə 10 min nəfər olduğunu göstərir. Tarixi mənbələrə əsasən isə bütövlükdə qısa müddət ərzində, 1828-ci il fevralın 26-dan iyunun 11-dək Qacarlar dövlətindən köçürülən erməni ailələrinin sayı 8249 olmuşdur. Bunlardan 6949 ailə İrəvan və Naxçıvanda yerləşdirilmişdi. 1828-1829-cu illərdə Rusiya-Qacarlar, Rusiya-Osmanlı müharibələrindən sonra Qacarlar dövlətində 23098 nəfər, Osmanlıdan 20324 nəfər olmaqla, cəmi 43422 nəfər erməni köçürülərək keçmiş İrəvan və Naxçıvan xanlıqlarının ərazisində məskunlaşdırılmışdı. Sonradan Qacarlar dövlətindən və Osmanlı torpaqlarından yenə də 130 mindən çox erməni İrəvan və Naxçıvan xanlıqlarının ərazisinə köçürüldü. Beləliklə, İrəvan xanlığı ərazisində yaşayan azərbaycanlıların xüsusi çəkisi 77,9 faizdən 46,7 faizə endirildi. S.N.Qlinkanın məlumatına görə, zəbt edilmiş bölgələrə erməni əhalisinin gözlənilməyən axını buğda qıtlığının ortaya çıxmasına səbəb olduğundan, Lazarev köçürülənləri Naxçıvan və İrəvan xanlıqlarından əlavə zəngin taxıl sahələrinə görə daha əlverişli yer olan Qarabağda yerləşdirilməsi üçün əmr aldı.

Köçürmənin məqsədləri isə əsasən yeni işğal edilmiş, əsasən müsəlman əhalisi olan bölgələrdə Rusiyaya sadıq xristian əhali yerləşdirmək, Osmanlı və Qacarlar dövlətinin sərhədlərində insan və hərbi ehtiyat kimi istifadə etmək, regionun demoqrafik quruluşunu dəyişdirərək xristian əhali nüfuzunu möhkəmləndirməkdən ibarət idi.

Köçürmələr zamanı çarizm öz iqtisadi maraqlarını irəli çəkməyi də unutmurdu. İrəvan vilayətinin gəlirlər və xəzinə mülkiyyəti idarəsinin rəhbəri işləmiş İ.Şopen isə qeyd edirdi ki, “bizim hökumətimiz gəlmə ermənilərin yerləşdirilməsi ilə sistemli şəkildə məşğul olur”. Başqa sözlə desək, çarizm ermənilərin harada və necə məskunlaşdırılması işinə diqqətlə yanaşır və bunun öz məqsədinə müvafiq şəkildə həyata keçirilməsinə ciddi nəzarət edirdi.

Köçürülmə Çarın fərmanı ilə yaradılmış xüsusi komitə tərəfindən həyata keçirildi. Köçürülmə işi rus ordusunun

polkovniki Lazarevin rəhbərliyi ilə aparılırdı. Köçürülmə işinin qarşısına çıxan çətinliklərdən biri də torpaq məsələsi ilə bağlı idi. Bu vilayətlərdə torpaqların çoxu rus hərbi qulluğunda general-mayor rütbəsi ilə Naxçıvanda naiblik edən Ehsan xana və qohumlarına məxsus idi. Rus xəzinəsinin əlində 3 kənd var idi. Köçkün axını başlayan kimi erməniləri heç bir qanuni əsas olmadan Naxçıvanda, Qarabağda xan və bəylərin torpaqlarında yerləşdirməyə başladılar. İlk vaxtlar çar məmurları torpaq sahibləri ilə görüşür, sadəcə olaraq yalan işlədir, ermənilərin onların torpaqlarında müvəqqəti yerləşdiyini söyləyirdilər. Tezliklə Naxçıvan və Qarabağ torpaq sahiblərinə elə divan tutulmağa başlandı ki, ermənilərin əbədi yerləşəcəyindən yaranan qorxu yaddan çıxdı.

1836-cı ildə Sankt-Peterburqda D. Zubarev tərəfindən hazırlanıb nəşr edilmiş “Rusiyanın Cənubi Qafqazdakı mülklərinin icmal”ında göstərilir ki, Ordubad dairəsində kişi cinsindən 2157 azərbaycanlı, 787 erməni, 216 nəfər isə Qacarlar dövlətindən köçürülmüş erməni olmuşdur. Azərbaycana köçürülən 45 min nəfər erməni əhalisinin 1340 nəfəri (266 ailə) Ordubadda, Aşağı və Yuxarı Azada, Dərdə, Ələhidə, Bistdə və başqa kəndlərdə yerləşdirilmişdir.

Tarixi sənədlərdə o da qeyd olunur ki, Rusiyaya birləşdirildikdən sonra Naxçıvan xanlığı ərazisində Rusiya Dövlət Senatının 21.03.1828-ci il tarixli qərarı ilə mahal adlanan idarə sistemi saxlanılmışdı. İ.Şopen Naxçıvan mahalının beş əyalətdən ibarət olduğunu göstərir: Əlinçəçay, Naxçıvan, Məvazixatun, Xok və Dərələyəz. Ordubad mahalı da eyni sayda əyalətdən təşkil olunmuşdu: Ordubad, Əylis, Dəstə, Biləv və Çənnəb.

1828-ci ilədək əhalisinin 92 faizi azərbaycanlılar olan Naxçıvan əyalətinə təkcə həmin ildə 2551 erməni ailəsi köçürülmüşdü. V.Qriqoryevin məlumatına görə, bunlardan 416 ailə Naxçıvan şəhərinin özündə, 1869 ailə Naxçıvan əyalətində, 266 ailə Ordubad dairəsində məskunlaşdırılmışdı. Naxçıvan əyalətinə köçürülmüş 1869 erməni ailəsinin 1127-i bu əyalətin tabeliyində olan kəndlərdə, 362-i Əlinçəçay kəndlərində, 369-u isə Dərələyəz kəndlərində yerləşdirilmişdi. Köçürmələrə dək Dərələyəz kəndlərində yaşayan ailələrin hamısı türk-müsəlman ailələri olmuşdur.

İ.Şopen Naxçıvan və Ordubad mahallarında 231 kəndin adını qeyd edir ki, bunların da yalnız 12-də köçürülmələrdən əvvəl ermənilər yaşayırmışlar. Nəzərə alsaq ki, İ.Şopen çar Rusiyasının məmuru idi və heç bir halda azərbaycanlıların mənafeyinə xidmət edə bilməzdi, erməniləri isə bizim bölgəmizə məhz onun xidmət etdiyi çarizm köçürmüşdür.

Bəli, XIX əsrin birinci yarısı Cənubi Qafqazın siyasi və etnik tarixində dəyişikliklər dövrü hesab olunur. 1828-ci ildə imzalanmış bədnam Türkmənçay müqaviləsi bölgənin siyasi xəritəsini tamamilə dəyişdirdi.

Naxçıvan və İrəvan xanlıqları Rusiya imperiyasının tərkibinə qatılmaqla yeni idarə etmə strukturları tətbiq edildi. Bu dövrdə Rusiya imperiyası, həm strateji, həm də demoqrafik məqsədlərlə bölgəyə ermənilərin köçürülməsini həyata keçirdi. Naxçıvan da bu köçürülmənin mərkəzlərindən biri oldu. Köçürülmə planlı və dövlət dəstəyi ilə həyata keçirilirdi. Köçürülən ermənilərə evlər tikilir, torpaq sahələri ayrılır və vergi güzəştləri tətbiq edilirdi.

Onların köçürülməsi yerlərdə heç də razılıqla qarşılanmırdı. Doğrudur, onların yerləşdirildikləri ərazilərdə ilk dövrlərdə "torpaq sahibi olan müsəlmanların çoxu yaylaqlarda olduğundan başqa dindən olan bu yadelli köçkünlərlə qarşılaşmamaları" səbəbindən ilk vaxtlarda ciddi münaqişələr olmasa da, ümumilikdə proses yerli azərbaycanlı əhali tərəfindən kəskin müqavimətə səbəb olurdu. Mənbələrdə göstərilir ki, çarizmin bu zorakı və mənfur siyasəti Naxçıvanda da narahatlıqla qarşılanmış, əhalinin böyük narazılığına səbəb olmuşdur. Nəhrəm kəndinin camaatı buna qəti etiraz etmiş və kəndlərində ermənilərə yer verməmişlər. Nəticədə onların Araz çayı sahilindəki bağ massivləri (kövşənləri) zorla alınaraq ermənilərə verilmiş, orada ermənilər Təzəkənd adlı kənd salıb məskunlaşmışlar. Kəndin yuxarı tərəfindən təqribən 5 km aralı Güznüt kəndi də belə salınmışdır. Eyni narazılıq halları Bənəniyar (Binanigar) kəndində və Naxçıvan şəhərində də olmuşdur.

1914-1918-ci illərdə Şərqi Anadoluda növbəti "erməni planları"nın iflasından sonra onların Qafqaza üçüncü kütləvi köçü başlandı. Mənbələr bu zaman köçənlərin sayının 300-500 min nəfər arasında müxtəlif rəqəmlərlə ifadə edirlər. Onların bir hissəsi 1921-ci ildə Naxçıvana köçürülmüşdü. Bundan sonra daşnak liderləri Şərqi Anadoludan quldur dəstələrini çıxararaq Azərbaycan torpaqlarına soxuldular. Həmin dövrdə ermənilərin nəşr etdirdikləri "Nezavisimaya Armeniya" qəzeti yazırdı: "Erməni daşnaklarının ərazi əldə etmək istəyi çox böyük idi. Ona görə də onlar öz nizami ordularını Zəngəzura göndərərək könüllüləri inandırmağa çalışır, əhalini qırır və beləcə öz sıralarını genişləndirməyə can atırdılar".

Mənbələrin verdiyi məlumata əsasən, 1918-1920-ci illərdə, azərbaycanlıların soyqırımından əvvəl də bölgədə etnik üstünlük azərbaycanlılara məxsus olmuşdur. 1916-cı il yanvarın 1-ə olan məlumatlara görə, Naxçıvan qəzasında 81708 nəfər (59 faiz) azərbaycanlı, 54209 nəfər (40%) erməni yaşayırdı. Bu rəqəmlər Şərur-Dərələyəz qəzasında müvafiq olaraq 60183 (66,7%) və 29165 (32,3%) idi. 1917-ci ildə həmin rəqəmlər azərbaycanlıların təbii artımı hesabına bir qədər də dəyişmişdi. Bu zaman Naxçıvan qəzasında əhalinin 83276 nəfəri (59,4%) azərbaycanlı, 50193 nəfəri (39,6%) erməni idisə, Şərur-Dərələyəz qəzasında bu say müvafiq olaraq 82607 nəfər (68 faiz) və 31999 nəfər (31%), Zəngəzurda isə 123085 nəfər (55%), 99257 nəfər (44,3%) idi.

1828-ci ildən başlayaraq çar Rusiyası tərəfindən ermənilərin Naxçıvan ərazisində yerləşdirilməsi xüsusi planlar əsasında həyata keçirilmişdi. Burada da əsas məqsəd türk-müsəlman əhalinin yerləşdiyi məntəqələri mühasirəyə almaq və hər bir azərbaycanlı kəndi arasındakı rabitəni kəsmək, strateji yollara və su mənbələrinə nəzarətdən ibarət olmuşdur. Tarixçi-alim Elman Cəfərli V.Qriqoryevə istinadən qeyd edir ki, ilkin olaraq Naxçıvan şəhərinə 416, Əbrəqunus kəndinə 36, Bənəniyar kəndinə 43, Qazançı kəndinə 22, Xəlilli kəndinə 24, Kültəpə kəndinə 70, Nəhrəm kəndinə 208, Ayrınc kəndinə 31, Qarababa kəndinə 24, Külüs kəndinə 13, Nursu kəndinə 30, Şahbuz kəndinə 20, Məzrə kəndinə 22, Ordubad mahalına 266, Əylis kəndinə 37, Aza, Dər, Dizə və Dörnıs kəndlərinə 182 erməni ailəsi olmaqla, 2285 ailə köçürülmüşdür. Bu kəndlər isə Naxçıvanın strateji yaşayış məntəqələri idi.

Əvvəlcə, başlayaq qədim türk yurdu olan Naxçıvan şəhərindən. Şərqdən Şeyx Mahmud (Şıxmahmud) və Nəzərabada yerləşdirilən ermənilərlə Naxçıvan şəhərinin bölgənin ən böyük azərbaycanlı kəndi olan Cəhri kəndi ilə əlaqəsi kəsilirdi. Həm də bu yol Şahbuz istiqamətində olduğundan bu bölgə ilə əlaqələrə təsir edirdi. Naxçıvan şəhərinin Şərur bölgəsi ilə əlaqəsi Əliabadda yerləşdirilən ermənilərlə kəsilmiş, Naxçıvan şəhərinin Araz çayı vasitəsi ilə Qacarlar dövləri ilə əlaqəsi isə daşnakların yuvasına çevrilən Qaraxanbəyli kəndi ilə əhatə olunmuşdur. Həmçinin buradan strateji yerdə olan Adilağa gölünə də Qaraxanbəyli erməniləri nəzarət edirdi. Eyni zamanda, Qaraxanbəyli kəndində yerləşdirilən ermənilər Naxçıvanın azərbaycanlılar yaşayan Qaraçuq və Bulqan kəndləri ilə də əlaqəsini kəsirdi.

Naxçıvan şəhərinin böyük azərbaycanlı kəndi olan Nəhrəm kəndi ilə əlaqələrinə isə Təzəkənd və Yamxanada yerləşdirilən ermənilər nəzarət edirdilər, Hacıvara yerləşdirilən ermənilər vasitəsi ilə Naxçıvan şəhərinin Qahab, Sirab və Zeynəddin kimi azərbaycanlı kəndləri ilə əlaqəsi nəzarət altında idi. Demək olar ki, əhalisi azərbaycanlılardan ibarət Naxçıvan şəhəri hər tərəfdən erməni kəndləri ilə əhatə olunmuş, ətrafdakı türk-müsəlman kəndləri ilə əlaqə kəsilmişdir. Belə ki, Şıxmahmud, Nəzərabad, Hacıvar, Badaşxan, Kültəpə, Kərimbəyli, Yamxana, Araz, Tumbul, Qaraxanbəyli, Əliabad kəndlərinə ermənilərin köçürülməsi nəticəsində Naxçıvan şəhəri ilə ətrafdakı ən böyük azərbaycanlı kəndləri olan Nəhrəm, Cəhri, Qahab, Zeynəddin və digər kəndlərlə əlaqə kəsilmişdi.

Naxçıvanın digər bölgələrində də bu taktika həyata keçirilmiş hər bir türk-müsəlman kəndi erməni kəndləri ilə əhatə olunmuşdur. Həmçinin, ermənilər Naxçıvan şəhərinin strateji yerlərində də məskunlaşdırılmışdır. Belə ki, Naxçıvan şəhərinin dəmir yolu vağzalına nəzarət etmək üçün ermənilər Qaraxanbəyli və Culfanın Güllüstan kəndlərində yerləşdirilmişdir. Bazarın ətraf məhəlləsinə də ermənilər yerləşdirilmişdir. Həmçinin su mənbələrinə də nəzarət onların yerləşdirildiyi kəndlərin əlində idi.

Şahbuz bölgəsində ermənilər əsasən Nursu, Qarababa, Ayrınc, Gömür kəndlərində və Badamlı qəsəbəsində yerləşdirilmişdir. Digər kəndlərdə yerləşdirilən ermənilər isə həmin kəndlərdə məskunlaşa bilməyib başqa kəndlərə köçmüşlər. Bu məskunlaşdırılma nəticəsində ermənilər azərbaycanlı kəndləri arasındakı əlaqələrə sarsıdıcı zərbələr vururdular. Daşnakların Naxçıvanda həyata keçirdikləri cinayətlərə, o cümlədən soyqırımı cinayətlərinə dəstək verirdilər. Culfadan başlayaraq Naxçıvanda soyqırımı törədən Andronik Ozanyan yerli ermənilərdən hər cür dəstək, o cümlədən informasiya dəstəyi alırdı. Şahbuz istiqamətində qırğınlar törətmək üçün Andronik Culfanın Yaycı kəndində insanları qətl etdikdən sonra quldurluq yuvasını-qəragahını Babək rayonunun Güznüt kəndində yerləşdirdi. Sonra Yamxana, Hacıvar, Badaşqan, Kültəpə, Yarımca yolu ilə Sirab kəndində böyük qətləmə törətdi və Xalxal, Vayxır, Qızılbogaz, Şahbuz, Qarababa, Nursu yolu ilə Şahbuzun ən böyük kəndi olan Keçili kəndinə hücum etdi. Lakin, kənd sakinlərinin qəhrəmanlığı sayəsində bu kəndi ələ keçirə bilmədi. Bu kəndin döyüşkən insanları həm də Zəngəzurda ermənilərə qarşı ciddi mübarizədə həmin bölgənin insanlarına kömək edirdilər. Andronik isə Keçili kəndində güclü müqavimətə rast gəldikdən sonra Zəngəzur istiqamətinə hərəkət etmişdir. Həmçinin Keçili kəndinin döyüşçüləri Culfanın Qazançı kəndində yerləşdirilən ermənilərə hücum edərək onların müqavimətini qırılmışlar. Keçili kəndinin sakinləri isə 30-cu illərin qanlı represiyasına daha çox məruz qaldılar.

Culfa rayonu Araz çayı sahilində yerləşdiyi üçün bu siyasətdə xüsusi əhəmiyyət daşıyırdı. Türkmənçay müqaviləsi imzalanmazdan əvvəl Culfa rayonunun əhalisi əsasən azərbaycanlı idi. Köçürülmədən sonra bölgədə erməni ailələri formalaşdı. Müqavilə imzalandıqdan sonra ermənilərin bir hissəsi Culfa rayonunun Qızılca, Əbrəqunus, Bənəniyar, Göydərə, Qazançı, Ərəzin, Saltaq, Paradaş, Gal və başqa kəndlərdə yerləşdirildi. Çar Rusiyasının məqsədi bölgədə xristian əhalini tam yerləşdirməklə azərbaycanlıları sıxışdırmaqdan ibarət idi. Köçürülən ermənilər bu bölgədə də əhalinin etnik tərkibini dəyişdi. Bu dəyişikliklər həm sosial, həm də iqtisadi baxımdan bölgəyə təsir göstərdi. Yerli əhali ilə yeni köçürülən ermənilər arasında torpaq və təsərrüfat mübahisələri baş verirdi. Əvvəlcə Culfa ərazisində 28 kəndin yalnız 4-də azsaylı erməni ailəsi var idi. Lakin 1830-cu ildən sonra Rusiya hökuməti Culfa mahalının 15 kəndində yeni erməni icmaları yaratdı (Əlincə, Ərəzin, Dəstə, Yernicə, Aza və s.) köçürülən ailələrə 25 desyatin torpaq sahəsi, ərzaq yardımı və tikinti materialları, həmçinin kilsə və məktəb tikintisi üçün dövlət vəsaiti ayrıldı. Bu siyasət nəticəsində bir çox yerli müsəlman kəndləri boşaldıldı, əhali Arazın o tayına Cənubi Azərbaycana köçməyə məcbur oldu. 1831-ci ilə qədər Culfa rayonuna təxminən 480-500 erməni ailəsi yerləşdirilmişdi. 1832-ci il siyahıya alınmasına görə, Naxçıvan qəzasında əhalinin 28%-i, o cümlədən Culfa

mahalında isə 41%-i erməni idi ki, bunların da böyük hissəsi 1828-1830-cu illərdə köçürülən ailələr idi. Ermənilərin Culfada məskunlaşdırılması həm iqtisadi, həm hərbi məqsədlər daşıyırdı. Rusiya bu bölgəni Araz keçidi üzərində "xristian dayağı"na çevirməyə çalışırdı. 1830-cu illərin ortalarına qədər Culfa artıq rəsmi sənədlərdə "erməni ticarət məntəqəsi" kimi göstərilirdi. Bu köçürülmə prosesi 1828-ci ildə imzalanan bədnam Türkmənçay müqaviləsinin XV maddəsinə əsaslanırdı. Müqaviləyə görə, Qacarlar dövləti ərazisində yaşayan ermənilər istədikləri halda Rusiya idarəçiliyi altındakı ərazilərə köçə bilərdilər. Rusiya imperiyası bu maddəni fürsət kimi istifadə edərək erməniləri strateji əhəmiyyətli bölgələrə, xüsusilə İrəvan, Naxçıvan, Ordubad, və Culfa ərazilərinə yönəltdi. Mühəribədən sonra Xoy, Urmiya, Səlməs, Təbriz və Marağa bölgələrindən minlərlə erməni ailəsi hərbi dəstələrin müşayiəti ilə Araz çayını keçərək Culfaya gətirildi. Köçürülməyə Rusiya diplomatı və şair A.S.Qriboyedov rəhbərlik edirdi. Culfa rayonunda ermənilərin məskunlaşdırılması belə həll edilmişdi: Güllüstan kəndinə təxminən 50-60 erməni ailəsi, yəni 250-300 nəfər, Əlincə çayının sahilində yerləşdiyi üçün strateji baxımdan əhəmiyyətli olan Qazançı kəndinə təxminən 40-50 erməni ailəsi, yəni 200-250 nəfər, Ərəzin kəndinə 15-20 ailə, yəni 75-100 nəfər erməni köçürülüb. Ərəfsə, Xələc, Darıdağ kəndlərinin hər birinə təxminən 10-15 erməni ailəsi yerləşdirilmişdir. Bənəniyar kəndinin strateji və kənd təsərrüfatı potensialından istifadə etmək üçün buraya 10-12 erməni ailəsi, təxminən 50 nəfər, Göydərə kəndinin etnik balansını dəyişmək və strateji mövqeyini gücləndirmək üçün 10-15 erməni ailəsi, yəni 50-75 nəfər erməni yerləşdirilmişdi. Saltaq kəndinə təxminən 8-12 erməni ailəsi, 40-60 nəfər məskunlaşdırılıb. Gal kəndinə 8-10 erməni ailəsi 35-50 nəfər, Paradaş kəndinə sərhədlərə nəzarət etmək və kənd təsərrüfatını inkişaf etdirmək məqsədilə bu kəndə 7-10 erməni ailəsi 35-45 nəfər, Anzır kəndinə 8-10 erməni ailəsi 35-50 nəfər, Şurut kəndinə isə təxminən 7-9 erməni ailəsi 30-45 nəfər köçürülmüşdür. Bu kənddə məskunlaşdırılmış ermənilər isə Andronikin Naxçıvanda törətdiyi soyqırımı cinayətlərində fəal iştirak etmişlər. Qazançada yaşayan ermənilərin ətraf kəndlərə hücumunun qarşısının alınmasında Şahbuz rayonunun Keçili kəndinin döyüşkən insanları xüsusi rol oynayaraq ermənilərin hücumlarının qarşısını almışlar. Ümumilikdə, 1828-1830-cu illərdə təxminən 480-500 erməni ailəsi Culfa şəhəri və ətraf kəndlərinə köçürülmüşdür. Bu da rayonun etnik tərkibini dəyişdi, sosial və iqtisadi münasibətlərə təsir göstərdi və gələcəkdə bölgədə etnik qarşıdurmalar üçün zəmin yaratdı. Güllüstan, Qazançı və digər kəndlərdə ermənilər sosial və dini icmalar yaratdılar. Yerli əhali və ermənilər arasında torpaq, su və kənd təsərrüfatı resurslarına görə mübahisələr yarandı. Culfa sərhəd rayonu olduğundan, köçürülən ermənilər rus hakimiyyətinə loyallıq əhali rolunu oynadı. Bu, isə Rusiyanın bölgədə strateji nəzarətini gücləndirdi.

Çarizmin ermənilərin köçürülməsi siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri də onların xüsusu ilə iri şəhərlərdə, mahal, əyalət, dairə, quberniya mərkəzlərində yerləşdirilməsi, orada müsəlman-türk əhalisini sıxışdırmaq, ciddi demoqrafik dəyişikliklər aparmaq idi. Belə yaşayış məntəqələrindən biri də Ordubad şəhəri idi. Ordubad şəhəri ermənilər köçürülənə qədər etnik cəhətdən tam yekcins şəhər idi. Arxiv sənədlərində də bu, öz təsdiqini tapır. Çar Rusiyası tərəfindən ermənilərin Ordubad şəhərinə yerləşdirilməsi şəhər əhalisinin etnik tərkibini dəyişdirmək, həm də burada xristian dinini yaymaq, xristian adət və ənənələrini tətbiq etmək, müsəlman-türk adət-ənənələrini tədrisən sıxışdırıb sıradan çıxarmaq məqsədi güdürdü. Ordubad şəhəri həm də saf havası, suyu, çeşmələri bir sözlə gözəl təbiəti ilə ermənilərin buraya köçməsinə asanlaşdırırdı. 1828-ci ildə köçürülən ermənilər Ordubad şəhərinin bir neçə ailə olmaqla, əksər məhəllələrində yerləşdirilmişdir. Lakin onların çoxu şəhərin Yuxarı Anbaras (İndiki İbrahim Əbilər) küçəsində yerləşdirilmiş, burada onlar üçün erməni məhəlləsi salınmışdır. Çünki Yuxarı Anbaras məhəlləsi Ordubad şəhərinin "gözü" sayılır, xalq arasında buranı Ab-Anbaras da adlandırırdılar. Ermənilərə burada kilsə tikmək hüququ da verilmişdi. Birinci Qarabağ müharibəsinə qədər Ordubadda 11 erməni ailəsi olmaqla, 50-yə yaxın etnik erməni yaşayırdı. Məlum hadisələrdən sonra onların bir hissəsi indiki Ermənistana, bir hissəsi isə Rusiya və Ukraynaya köçüb getmişdir. Ordubada köçürülən ermənilər yerləşdikləri kəndlərin adlarını belə dəyişdirmişlər. Onlar Aşağı Əylis (Aşağı Akulis), Yuxarı Əylis (Yuxarı Akulis), Varagirt, Beksel, Anaqurt (Danagira), Terniz, Kələki, Çənnəb, Urmis, Aşağı Aza, Der, (Parağa) Pazağa, Tivi, Bisti, Alyağı, Nəsirvaz (Nəsirabad) kəndlərində yerləşdirilmişdir. Ordubad şəhəri də eyni vəziyyətdə idi. Dəstə kəndi ilə Ordubad şəhərinin arasına Əylis kəndləri, azərbaycanlı kəndləri olan Yaycı ilə Dəstə kəndləri arasındakı Aza və Der kəndlərinə ermənilər yerləşdirilmişdir. Yerləşmədə əsas strategiya azərbaycanlılar yaşayan kəndlər arasındakı əlaqəni kəsmək və su mənbələrinə nəzarət etməkdən ibarət idi.

Şərur-Dərələyəz qəzası 1874-1918-ci illərdə İrəvan quberniyasının inzibati-ərazi vahidi olan Şərur-Dərələyəz qəzası İrəvan xanlığı dövründə (XVIII əsrin 40-cı illəri-1827) Şərur mahal kimi onun tərkibində, Dərələyəz isə Naxçıvan xanlığına təbə idi. 1870-ci ildə Şərur və Dərələyəz torpaqları əsasında yeni qəza-Şərur-Dərələyəz qəzası (mərkəzi Baş Noraşen) təşkil olunmuşdu. İ.Şopenin 1829-1832-ci illərdə tərtib etdiyi kameral təsvirə görə, İrəvan əyalətinin Şərur mahalında 50 kənd qeydə alınmışdı. Bu kəndlərdə 1305 ailə yaşayırdı. Onların hamısı azərbaycanlı (türk-müsəlman) idi, bir nəfər də erməni ailəsi belə, qeydə alınmamışdı. Əhalinin sayı 6510 nəfər idi. Yalnız çar Rusiyasının köçürmə siyasəti nəticəsində mahalda ermənilər peyda olmuşdu. Dərələyəz mahalına Qacarlar dövlətindən 336 ailə, yaxud 1762 nəfər erməni köçürülmüşdü. Erməni ailələrinin köçürül-

məsi əhalinin etnik tərkibində qismən dəyişikliyə səbəb oldu. O zaman Naxçıvan əyalətinin Dərələyəz mahalında 78 kənd qeydə alınmışdı. 1001 azərbaycanlı ailəsində 4583 nəfər yaşayırdı. 1917-ci il Qafqaz təqviminin məlumatına görə, Şərur-Dərələyəz qəzasının sahəsi 2637, 50 verst idi. Qəzada 90250 nəfər qeydiyyatda alınmışdı, onların 88496 nəfəri daimi yaşayan azərbaycanlı, 1754 nəfəri müvəqqəti yaşayanlar idi. Şərur-Dərələyəz qəzası əhalisinin, təxminən 58493 nəfəri (68,4%) azərbaycanlı, 29165 (32,3%) nəfəri erməni və başqa millətlər idi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Baş nazirinin Paris Sülh konfransı sədrinə 1919-cu il 16/19 avqust tarixli müraciətində Şərur-Dərələyəz qəzasında azərbaycanlıların 72,3%, ermənilərin 27,1%, başqalarının 0,4% olduğu bildirilirdi. Göründüyü kimi, İrəvan və Naxçıvan xanlıqlarının son dövründə əhalisi ancaq azərbaycanlılardan ibarət olan Şərur-Dərələyəz qəzasında ermənilərin sayı süni şəkildə bütün əhalinin üçdə birinədək artırılmışdı. Ermənilər əsasən 1918-1920-ci il hadisələrinə qədər indiki Xanlıqlar, Danyeri, Yuxarı Yaycı, Oğlanqala, Gümuşlü, Yengicə, Aşağı Yaycı, Dizə, Axura kəndlərində yerləşdirilmişdi. Bu yerlər isə əsasən su mənbələri və strateji nöqtələr idi. 1918-20-ci il qırğınının sonra ermənilərin demək olar ki çox hissəsi buranı tərk etmişdir. Tarixi mənbələrdə ermənilərin Şərur rayonunda müvəqqəti və məhdud şəkildə yaşadığı aydın görünür. Şərur rayonunun kəndlərində ermənilərin sayı heç vaxt əhalinin ümumi stukturundan üstünlük təşkil etməyib. Çar Rusiyası bu əraziləri nə qədər xristianlaşdırmaq istəsələr də buna nail ola bilmədilər. Şərur rayonun strateji əhəmiyyəti baxımından erməni yaşayan kəndlərinin əksəriyyəti dağ və Arpaçay ətrafı kəndləri idi. Bəzi kəndlərdə Qriboyedovun məlumatına görə, torpaq mübahisələri olmuşdur. Bu məsələlərdə ermənilər azlıq təşkil etdiyinə görə azərbaycanlıların xeyrinə həll edilirdi. Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan əzəli Azərbaycan torpaqları olan Şərur-Dərələyəz qəzasına əsassız iddia irəli sürən erməni-daşnak hakimiyyəti etnik təmizləmə vasitəsilə bu ərazilərin erməni hakimiyyətinə keçməsinə can atırdılar. Azərbaycanda və Ermənistanda Sovet hakimiyyətinin qurulmasından sonra Şərur-Dərələyəz qəzasının Dərələyəz sahəsi bütünlüklə Ermənistan SSR-ə verildi. 1929-cu il 18 fevral tarixli Zaqafqaziya MİK-in qərarına əsasən Azərbaycan SSR-in rayonlaşdırılması ilə əlaqədar Şərur-Dərələyəz qəzası ləğv edilmiş və onun tərkibindəki Qurdublaq, Xacik və Horadiz kəndləri torpaqları ilə birlikdə Ermənistana verilmişdi. Bu, beynəlxalq Qars müqaviləsinin şərtlərinin pozulması, eyni zamanda Azərbaycana və azərbaycanlılara qarşı xəyanətkar qəsd və cinayətdir.

1828-1832-ci illərdə Rusiya imperiyası tərəfindən həyata keçirilən köçürülmə siyasəti çərçivəsində İrəvan və Osmanlı imperiyasından ermənilər Cənubi Qafqaza, o cümlədən Babək rayonunun ərazisinə köçürülmüşdür. Köçürülən ermənilərə torpaq, vergi gü-

zəştləri və digər imtiyazlar verilmiş, bunun nəticəsində yerli azərbaycanlı əhalinin bir hissəsi öz torpaqlarında məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdür.

Tarixi mənbələrdə göstərilir ki, yuxarıda qeyd olunan tarixi dövr ərzində Nehrəz (indiki Babək) ərazisinə 127 ailə, Cəhri kəndinə 84, Qıvrəq kəndinə 45, Şıxmahmud kəndinə 38, Gömrü kəndinə 42, Vayxır kəndinə 31, Digi, Xacavar, Hacvivar, Xıncab, Tumbul, Güznüt və digər kəndlərə 28 erməni ailəsi köçürülmüşdür. Bütövlükdə isə Babək rayonunda 1828-1832-ci illərdə 2.057 erməni ailəsi məskunlaşdırılmışdır. 1828-1830-cu illərdə baş verən köçürmə planlı siyasi və strateji demografik dəyişiklik idi. Nəticədə Naxçıvanın, o cümlədən Babək rayonunun kəndləri kökündən dəyişdi, azərbaycanlı əhalinin mülkləri əlindən alındı. Bu tarixi fakt isə etno-siyasi problemlər yaratdı. Sonrakı dövrlərdə də ermənilər Güznüt, Kültəpə, Təzəkənd, Yamxana, Yarımca, Xalxal, Xəlilli, Məzrə, Kərimbəyli, Hacivar, Tumbul, Nəzərabad, Şurnaz, Toxtaqlar, Didivar, Aşağı Uzunoba, Yuxarı Uzunoba kəndlərində yerləşdirilmişdir. Rayonun ən böyük kəndi olan Nehrəm kəndi erməni kəndləri ilə tam əhatə olunmuşdu. Belə ki, Nehrəmlə Naxçıvan arasında Yamxana, Tumbul kəndləri, Bənəniyar və digər türk-müsəlman kəndləri arasında Güznüt, Culfa ilə arada isə Güllüstan kəndində ermənilər yerləşdirilmişdir. Həmçinin, böyük Cəhri kəndi ilə Naxçıvan şəhəri arasında Nəzərabad, Şıxmahmud kəndləri, Qahab, Sirab və Zeynəddin kimi türk-müsəlman kəndləri arasına isə Xalxal kəndinə ermənilər yerləşdirilmişdi. Cəhri kəndinin aşağı hissəsində də çoxlu erməni ailəsi köçürülmüşdü. M.S.Ordu-badi "Qanlı illər" əsərində qeyd edir ki, Naxçıvan şəhərində ermənilər əsla dinc oturmayıb müsəlmanları hər saatda müharibəyə çağırırdılar. Belə ki, 1905-ci ilin may ayının 5-də gündüz saat 3 radələrində üç nəfər Cəhri kəndinin sakini Şıxmahmud adlı yerdən keçdikləri vaxt ağır surətdə yaralanırlar. 1905-ci il may ayının 8-də İrəvan vitse-qubernatoru Baranovski İrəvandan şəhər qlavası Ağamalov ilə, daha bir ay qabaq Peterburqa getmiş şəhər qlavası Cəfərquluxan Naxçıvanski ilə Naxçıvana daxil oldular. Onların gəlməsini eşitdikdə camaat qapıya tökülüb ermənilərin bu işindən şikayətə başlayırlar. May ayının 9-da Cəhri müsəlmanları qubernatorun hüzuruna gəlib- "Bizim kəndin yolları hər tərəfdən erməni əlindədir. Bu səbəbdən təvəqqe edirik, yolları hökumət mühafizəsinə alınız" – deyər şikayət etdilər.

Çar hökuməti müxtəlif bəhanələrlə xan-bəy torpaqlarını ələ keçirməyə, bir mülkü o birinin ardınca Rusiya xəzinəsinə verməyə başladı. Torpaq sahibləri isə elə sıxıntılara, təqiblərə salındı ki, başlarının hayına qaldılar. Bu baxımdan Kəngərli tayfalarının başına gələnlər çox ağır idi. Tarixi mənbələrdə qeyd olunur ki, II Rus-İran müharibəsindən sonra başçıları Ehsan xan olan 1270 kəngərli ailəsi (orta hesabla 6300 adam) bütün vergilərdən azad edilmişdi. Çünki əsrlər boyu onlar Araz üstündə sərhəd qulluğunda idilər. Çar hökuməti onları

sərhəd qulluğunda saxlamışdı. Sərhəd keşiyində duran 200 atlı Kəngərli əsgərlərini Kəngərli camaatı öz hesabına saxlayırdı. Onları at, silah, geyimlə təmin edir və bütün yaşayış xərclərini ödəyirdilər. Lakin, 30-cu illərdə köklü dəyişikliklər baş verdi. Kəngərlilərin sıxışdırılması başlandı. Kəngərli toplumu üzərinə gümüş pul ilə 2698 pul vergisi, natural yığım və mükəlləfiyyət qoyuldu. Ehsan xanın böyük mülklərindən biri əlindən alındı. Bu mülk 3223 gümüş manata girov qoyulmuş, girov kağızı şəhər məhkəməsinin yazılı şəhadəti ilə təsdiq olunmuşdu. Girov götürənin İrana qaçmasını bəhanə edən çar hakimləri dərhal bu mülkün Rusiya xəzinəsinə keçdiyini bildirdilər. General-mayor müraciətini Rusiya hərbi naziri qraf A.Cernişevə buraxdı. Ehsan xanın Qafqaz baş komandanı Paskeviçin yanına Varşovaya getməsi və sonuncunun əski imtiyazının saxlanılması barədə çara üz tutması da cavbsız qaldı. Kəngərlilərin çoxu torpağını buraxıb o taya köçdülər.

Kəngərli rayonunda isə ermənilər Çalxanaqala (Əznəbürt), Xıncab və Təzəkənd ərazisində yerləşdirilmişdir. Onlar buradan Şərur-Naxçıvan yoluna nəzarət etməklə yanaşı, böyük azərbaycanlı kəndləri olan Cəhri kəndi ilə Qarabağlar, Xok, Şahtaxtı və digər azərbaycanlı kəndlərinin də əlaqəsini nəzarətdə saxlayırdılar.

Birinci Pyotrun avantürist "Vəsiyyətnamə"sinə əsasən Naxçıvana köçürülən ermənilər burada xüsusi taktika üzrə yerləşdirilsə də, onlar zaman-zaman özlərinə yad olan bu torpaqları tərk etdilər. Bu torpaqlar isə öz əzəli sahiblərinə əbədi olaraq qaldı. Rus çarı tərəfindən oynanılan bu oyunda onun özü mat oldu. Deyirlər, şahmat oyununda şərafət şahdır, şöhrət isə piyada. Şöhrətini itirsən iki xalını itirərsən, şərafəti itirəndə isə oyun bitir. Bəli, 162 il ərzində Naxçıvan torpaqlarında oynanılan bu oyun 17 noyabr 1990-cı ildə bitdi. Çar isə mat oldu.

"Xalqın tarixini öyrənmək, onu gələcək nəsillərə çatdırmaq hər bir vətəndaşın borcudur." – deyirdi Ulu Öndər Heydər Əliyev. Biz isə bu coğrafiyanın bir övladı olaraq bu borcumuzu yerinə yetirməyə çalışdıq.

Bəli, sonda həqiqət və ədalət qalib gəlir. Çünki, tarix hər şeyi zamanla öz yerinə qoyur!

İSTİFADƏ OLUNAN ƏDƏBİYYAT

1. Məmməd Səid Ordubadi. "Qanlı illər". Bakı, 1991.
2. Elman Cəfərli. "Naxçıvanda Erməni-Azərbaycan münaqişəsi". Bakı. "Nurlan"-2009.
3. Vəli Baxşəliyev, Emin Şıxəliyev, Yaşar Rəhimov. "Şərur rayonunun tarixi". Naxçıvan. "Əcəmi"-2022.
4. Yerli sakinlərin və tarix müəllimlərinin fikirləri.

Faiq SƏFƏROV,
Naxçıvan Muxtar Respublikası
Prokurorluğunun şöbə rəisi,
baş ədliyyə müşaviri,
Prokurorluğun fəxri işçisi.

Yerli özünüidarənin iqtisadi əsaslarının gücləndirilməsi: konstitusion-hüquqi yanaşma

Xülasə.

Yerli özünüidarətmə müasir dövrdə demokratik dövlətlər üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Yerli özünüidarətmə dediyimiz zaman yalnız əhalinin yerli səviyyədə idarəetmədə iştirakı deyil, həmçinin regionun sosial-iqtisadi səviyyədə inkişaf etməsi və bu inkişafı davamlılığı da nəzərdə tutulur. Buna əsasən də deyə bilərik ki, yerli özünüidarətmə orqanlarının fəaliyyətinin effektiv şəkildə təşkili olunması onların iqtisadi əsaslarının möhkəmləndirilməsiylə və regionun sosial-iqtisadi inkişafına təkan verməsiylə birbaşa bağlıdır. Qloballaşma zamanı dövlətlərin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri yerli özünüidarətmə sisteminin gücləndirilməsi, maliyyə müstəqilliyinin artırılması və iqtisadi resurslardan səmərəli istifadə mexanizmlərinin formalaşdırılmasıdır. Bu istiqamətdə konstitusion-hüquqi tənzimləmə xüsusi rol oynayır. Yerli özünüidarətmənin hüquqi statusu, səlahiyyətləri və maliyyə təminatı məhz konstitusion normalar və qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilir.

Bu məqalənin əsas məqsədi yerli özünüidarənin iqtisadi əsaslarının gücləndirilməsinə yönəlmiş konstitusion-hüquqi yanaşmaları təhlil etmək, mövcud problemləri müəyyənləşdirmək və onların aradan qaldırılması istiqamətində elmi əsaslı təkliflər irəli sürməkdir. Tədqiqat çərçivəsində həm milli qanunvericilik, həm də beynəlxalq təcrübə müqayisəli şəkildə araşdırılır.

Açar sözlər: yerli özünüidarətmə, bələdiyyələr, yerli özünüidarənin iqtisadi əsasları, yerli büdcə, bələdiyyə mülkiyyəti.

I. Yerli özünüidarətmənin iqtisadi əsasları konstitusion-hüquqi baxış

Yerli özünüidarətmə demokratik hüquqi dövlət üçün əsas sütunlardan biri olaraq dövlətin ayrılmaz bir hissəsidir. Ulu Öndər Heydər Əliyev müdrik bir dövlət xadimi olaraq yerli özünüidarətmənin bir dövlətin vacib ünsürü kimi ona xüsusi əhəmiyyət vermişdir. Dövlət idarəetməsində vətəndaşların yerli əhəmiyyətli məsələlərdə iştirakını təmin edir. Buna görə də daimi şəkildə yerli özünüidarənin gücləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi dövlət üçün əsas məsələlərdən biri olmuşdur. Məqaləmizin mövzusu olan iqtisadi əsasların gücləndirilməsi bu gün həm nəzəri, həm də praktiki olaraq öz əhəmiyyətini qoruyur. Konstitusion-hüquqi yanaşma çərçivəsindən bələdiyyələrin hüquqi və maliyyə əsaslarının araşdırılması dövlət idarəçiliyinin fəaliyyətində səmərəliliyin artırılmasında xüsusi rol oynayır.

Azərbaycan Respublikasında yerli özünüidarətmənin formalaşması və inkişafı Ümummilli Lider Heydər Əliyevlə bağlıdır. Ulu Öndər bələdiyyələrin hüquqi statusunun müəyyənləşdirilməsi üçün müəyyən addımlar atmışdır. Bunun nəticəsində yerli özünüidarətmənin əsas başlanğıc müddəaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında öz əksini tapmışdır. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında bələdiyyələrin səlahiyyətləri, işinin təşkili, qərarları, məsuliyyəti prinsipləri və müstəqilliyinin təminatı kimi müddəalara yer verilmişdir. Həmçinin Yerli özünüidarə haqqında Avropa Xartiyası müddəaları əsas götürülərək günümüzdə ən çox yerli özünüidarətmə sahəsində ictimai münasibətləri tənzimləyən bələdiyyələrin statusu haqqında, maliyyə əsasları haqqında, bələdiyyə büdcəsi haqqında və s. bir çox normativ hüquqi aktlar qəbul edilmişdir.

Dövlət hakimiyyətinin idarə edilməsi zamanı dövlət idarəçiliyi iki yerə ayrılır: dövlət idarəçiliyi və yerli dövlət idarəçiliyi. Yerli özünüidarətmə qədim tarixə malik olmaqla uzun müddət inkişaf etmiş və formalaşmışdır. Belə ki, yerli özünüidarətmə müəyyən ərazidə mövcud olması, müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərməsi, digər dövlət orqanlarıyla hər hansı asılılığının olmaması, yerli əhalinin mənafeyinin müdafiə edilməsi, ayrıca seçkilərin keçirilməsi və s. kimi özəllikləri ilə daima digər dövlət qurumlarından fərqlənirlər. Yuxarıda sadaladığımız hallarına baxaraq bunu demək mümkündür ki, yerli özünüidarə orqanlarının yerli məsələlərdə əhalinin mənafeyinə uyğun tədbirlərin görülməsi, yaşam səviyyəsinin yüksəldilməsi, əraziylə bağlı olan problemlərin həll olunması və s. bu kimi məsələlər bələdiyyələrin fəaliyyətinin əsas məqsədini təşkil edir. İngilis alimi İ.Redliks yerli özünüidarətməni "Yerli sakinlər və ya onların seçilmiş nümayəndələri tərəfindən onlara məxsus olan və ya qanunla nəzərdə tutulmuş vəzifə və səlahiyyətlərinin icrası" kimi analiz vermişdir [3, səh. 15]. Konstitusiyanın 146-cı maddəsinə əsasən bələdiyyələr öz səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsində müstəqildirlər [1]. Təbii ki, bu halda da Konstitusiyada bələdiyyələrin məsuliyyəti məsələsinə də qeyd olunur. Bələdiyyələrin öz səlahiyyətləri çərçivəsində müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərə bilməsi dövlət suverenliyi üçün hər hansı təhdid yaratmır. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə dövlətin müvafiq qurumları vasitəsilə nəzarət edilir. Lakin, bu nəzarət yerli özünüidarənin müstəqilliyinə xələl gətirməməlidir. Bələdiyyələr hesabatlarını Milli Məclisə təqdim edirlər.

Yerli özünüidarəetməni iqtisadi əsaslarına qanunvericiliyə əsasən aid edilir:

- bələdiyyə mülkiyyəti
- yerli maliyyə
- əhalinin tələbatının ödənilməsinə xidmət edən əmlak

Bələdiyyə mülkiyyəti haqqında “Bələdiyyələrin statusu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunun 33-cü maddəsinə əsasən Bələdiyyə mülkiyyətinin tərkibinə yerli vergilər və ödənişlər hesabına formalaşan yerli büdcənin vəsaiti, bələdiyyənin büdcədən kənar fondları, bələdiyyə əmlakı, habelə bələdiyyə torpaqları, bələdiyyəyə məxsus hüquqi şəxslər, bələdiyyə mənzil fondları və qeyri-yaşayış binaları, dövlət və xüsusi mülkiyyətdə olmayan yollar, bələdiyyə təhsil, tibb, mədəniyyət və idman müəssisələri, digər daşınar və daşınmaz əmlak daxildir.[2]

Öz əmlakının mülkiyyətçisi olaraq bələdiyyələr sərbəst şəkildə öz əmlakına sahiblik edə, ondan istifadə edə və onun barəsində sərəncam qəbul edə bilər. Əmlakdan səmərəli şəkildə istifadə edilərək bələdiyyələr üçün gəlir əldə olunur. Bələdiyyələr yerli əhəmiyyətli məsələləri həll edə bilməsi üçün yetəri qədər mülkiyyətə sahib olmalıdır. Bunun üçün dövlət tərəfindən bələdiyyələrə torpaq payı dövlət mülkiyyəti obyektlərini verir. Bu məqsədlə bələdiyyələrə mənzil kommunal, sosial və mədəniyyət obyektləri, əhalinin ümumi istifadəsində olan obyektlər və digər dövlət əmlakı verilir [4].

Lakin günümüzdə praktikada mövcud olan problemlər onu göstərir ki, bu gəlirlər bələdiyyələr üçün yetərli deyil və inkişaf üçün yetərli iqtisadi potensialı reallaşdırma bilmir.

II. Yerli özünüidarəetmənin iqtisadi əsaslarının problemlər və perspektivləri

Yerli özünüidarəetmənin yerli əhalinin mənafeyinə uyğun olaraq yerinə yetirdiyi vəzifələr dövlətin əksmərkəzləşdirmə təsiriidir. Əksmərkəzləşdirmə yerli özünüidarəetmə orqanlarının davamlı olaraq gücləndirilməsini tələb edir. Bunun üçündə ilk növbədə yerli özünüidarəetmənin iqtisadi əsaslarının güclü olması zəruridir. İqtisadi baxımdan zəif olan dövlətlərin bələdiyyələrinin düzgün şəkildə fəaliyyət göstərə bilməməsinin ilkin səbəbləri araşdırıldığı zaman bələdiyyələrin iqtisadi əsaslarında mövcud olan problemlər nəzərə çarpır. Zəif iqtisadi əsasların təməlində yalnızca bir səbəb olmur. Burada biz bir çox amilin təsirini müşahidə edirik. Əsas amillərə nəzər saldıığımız zaman bələdiyyələrin yetərli maddi resursların olmaması, gəlir mənbələrindən düzgün şəkildə istifadə edilməməsi, yetərsiz kadrların mövcudluğu, dövlət tərəfindən bələdiyyələrə yetərli qayğının göstərilməməsi və s. kimi bir çox mənfi nüanslarla qarşılaşıırıq. Yerli özünüidarəetmə bələdiyyə-vətəndaş münasibətlərinin düzgün şəkildə qurulmaması da əmlak və torpaq vergisinin toplanması zamanı bir çox problemlər ortaya çıxarır. Yerli özünüidarəetmə institutunun inkişafında həm dövlət, həm də vətəndaş maraqlı olmalıdır, çünki bələdiyyələrin inkişaf etməsi hər iki tərəfin də xeyrinədir. Maliyyə azlığı, zəif büdcə gəlirləri, əmlakın azlığı, dövlət əmlakının verilməsiylə bağlı problemlər, kadr çatışmazlığı, qanunvericilikdə mövcud olan boşluqlar günümüzdə yerli özünüidarəetmənin qarşısında dayanan ən böyük problemlərdir. Bələdiyyələrin inkişafı üçün beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmalı və reallığa uyğun addımlar atılmalıdır. Ölkənin və yerli əhalinin tələbatlarına uyğun şəkildə fəaliyyət planı düzgün qurulmalı və problemlər həll edilməsi üçün tədbirlər görülməlidir.

III. Nəticə

Demokratik dövlətin inkişafı üçün bələdiyyələrin sosial-iqtisadi rolu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, perspektivli və gələcəyi olan bələdiyyələr səmərəli fəaliyyətinin təşkil edilməsi və iqtisadi əsaslarının gücləndirilə bilməsi üçün ilk növbədə beynəlxalq təcrübə və yerli reallıqlara əsaslanaraq düzgün şəkildə fəaliyyətin formalaşdırılması və çevik idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi məsələsiylə sıx bağlıdır. Səmərəli dövlət mexanizminin inkişafı üçün dövlət işlərinin xeyli hissəsini reqlamentləşdirən yerli səviyyədə idarəetmənin mövcudluğu vacibdir [3, səh. 115]. Xüsusilə də qeyd etməliyik ki, kiçik və maliyyə imkanları yetəri qədər olmayan yəni məhdud olan bələdiyyələrin daha güclü bələdiyyələrlə birləşdirilməsi prosesi daha güclü iqtisadi əsasları olan bələdiyyələri formalaşdıracaq. Xərclərin azalması, resursların genişləndirilməsi, kadr çatışmazlığının aradan qaldırılması və idarəetmədə səmərəliliyin artırılması səbəb olacaqdır. Yerli özünüidarəetmənin iqtisadi əsasları yəni bələdiyyələrin mülkiyyəti, maliyyə müstəqilliyi və yerli büdcəsi AR Konstitusiyası əsasında formalaşır. Bunun əsasında da mövcud problemlərin aradan qaldırılma bilməsi üçün Konstitusiyanın prinsiplərinə uyğun olaraq təkmilləşdirilməsi, bələdiyyələrin iqtisadi müstəqilliyinin real təminat mexanizmlərinin gücləndirilməsi zəruridir.

**Günəl Fərəcli,
Milli Aviasiya Akademiyası,
Konstitusiya hüququ kafedrası.**

ƏDƏBİYYAT:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. URL: <https://e-qanun.az/framework/897>
2. "Bələdiyyələrin statusu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. URL: <https://e-qanun.az/framework/4770>
3. A.Allahverdiyeva. Yerli özünüidarəetmənin mahiyyəti və funksiyalar. Sivilizasiya. Bakı Avrasiya Universiteti. Cild 8 № 4 2019 (44).
4. Соловьев С.Г., Бычкова Е.И. Муниципальное право: учебник М., 2015, 461 с.
5. URL: <https://iif.gdu.edu.az/wp-content/uploads/2025/10/Movzu5.pdf>

Strengthening the Economic Foundations of Local Self-Government: A Constitutional and Legal Approach

Gunel Frajli

Abstract

Local self-government plays a significant role in modern democratic states. When referring to local self-government, it is understood not only as the participation of the population in governance at the local level, but also as the socio-economic development of the region and the sustainability of this development. Therefore, it can be stated that the effective organization of local self-government bodies is directly linked to the strengthening of their economic foundations and their contribution to regional socio-economic development. In the context of globalization, one of the main tasks facing states is the strengthening of local governance systems, increasing financial independence, and the formation of efficient mechanisms for the use of economic resources. In this regard, constitutional and legal regulation plays a crucial role. The legal status, powers, and financial provision of local self-government are determined by constitutional norms and legislative acts.

The main purpose of this article is to analyze constitutional and legal approaches aimed at strengthening the economic foundations of local self-government, to identify existing problems, and to propose scientifically grounded solutions for their elimination. Within the framework of the research, both national legislation and international experience are comparatively examined.

Keywords: local self-government, municipalities, economic foundations of local self-government, local budget, municipal property

Укрепление экономических основ местного самоуправления: конституционно-правовой подход

Гюнель Фараджли

Резюме

Местное самоуправление играет особую роль в современных демократических государствах. Под местным самоуправлением понимается не только участие населения в управлении на местном уровне, но и социально-экономическое развитие региона, а также устойчивость этого развития. Исходя из этого, можно сказать, что эффективная организация деятельности органов местного самоуправления напрямую связана с укреплением их экономических основ и стимулированием социально-экономического развития региона. В условиях глобализации одной из основных задач государств является укрепление системы местного самоуправления, повышение финансовой независимости и формирование механизмов эффективного использования экономических ресурсов. В этом направлении особую роль играет конституционно-правовое регулирование. Правовой статус, полномочия и финансовое обеспечение местного самоуправления определяются именно конституционными нормами и законодательными актами.

Основной целью данной статьи является анализ конституционно-правовых подходов, направленных на укрепление экономических основ местного самоуправления, выявление существующих проблем и выработка научно обоснованных предложений по их устранению. В рамках исследования проводится сравнительный анализ как национального законодательства, так и международного опыта.

Ключевые слова: местное самоуправление, муниципалитеты, экономические основы местного самоуправления, местный бюджет муниципальная собственность.

Некоторые соображения по внедрению инновационных технологий в деятельность прокуроров и следователей

Аннотация: В данной статье предложены новые инициативы, направленные на совершенствование деятельности прокуроров-криминалистов, работающих в органах прокуратуры, а также на дальнейшее повышение качества и эффективности следствия. Даны рекомендации по выводу службы криминалистики в органах прокуратуры на более высокий уровень, в частности, по применению современных научно-технических средств в раскрытии преступлений и обеспечению новейшими научно-техническими инструментами.

Ключевые слова: планшет следователя, прокурор-криминалист, качество следствия, следователь.

Abstract: in this article, new proposals are put forward that serve to improve the activities of prosecutor-criminalists operating in the prosecutor's office, to further improve the quality and effectiveness of the investigation. In the future, recommendations were made in the prosecutor's office to take the criminalistics service to a higher level, to provide new scientific and technical means aimed at applying modern scientific and technical means, especially when exposing crimes.

Keywords: investigator's tablet, prosecutor-criminalist, quality of Investigation, investigator.

На встрече, проведенной 5 марта текущего года Президентом Республики Узбекистан Ш.М. Мирзиёевым с членами Национального совета по противодействию коррупции, было подчеркнута необходимость повышения качества следствия, усиления контроля за следствием и реализации необходимых мер по борьбе с преступностью.

В этой связи было особо отмечено, что Генеральная прокуратура и Министерство внутренних дел должны еще более усовершенствовать работу в данной сфере.

На сегодняшний день в целях повышения качества следствия и дальнейшего усиления контроля за предварительным следствием проводятся работы по эффективному использованию возможностей информационных технологий, осуществляемые совместно Генеральной прокуратурой и правоохранительной Академией Республики Узбекистан.

В частности, для повышения качества следствия и внедрения современных информационных технологий в проведение следственных действий была сформирована специальная Рабочая группа с участием квалифицированных сотрудников Генеральной прокуратуры и профессорско-преподавательского состава Академии правоохранительных органов Республики Узбекистан.

Членами данной рабочей группы выдвигаются новые предложения и инициативы, направленные на повышение качества следствия посредством новых инновационных технологий, эффективную организацию контроля за следствием, а также разрабатываются

перспективные проекты, соответствующие требованиям времени, с учетом передового опыта зарубежных стран и внедрением новых механизмов.

В частности, мы считаем, что внедрение проекта «Планшет следователя», предназначенного для проведения осмотра места происшествия и неотложных следственных действий с использованием современных подходов, в будущем будет способствовать дальнейшему повышению качества следственных действий и установлению эффективного прокурорского надзора за следствием.

Внедрение планшета следователя облегчает работу следователя, обеспечивая, в первую очередь, автоматическую регистрацию заявлений и сообщений о преступлениях через программное обеспечение

«E-tergov», а также повышая оперативность проведения следователем неотложных следственных действий по этим заявлениям и сообщениям.

Кроме того, система «Face ID», установленная на планшете, повышает ответственность следователя, получившего сообщение о преступлении, и требует строгого соблюдения процессуальных норм и криминалистических стандартов при осмотре места происшествия, что предотвращает ошибки и недостатки, допускаемые следователем.

В неблагоприятных погодных условиях планшет также служит помощником следователю, снижая сложности и трудности, связанные с оформлением протоколов и процессуальных документов в традиционной форме.

С помощью планшета следователя записи в протоколе, сделанные на основе устной речи следователя, автоматически фиксируются в текстовом формате, что позволяет формировать протокол в электронном виде.

Это устраняет недоразумения, связанные с записями в протоколе. Кроме того, процессуальные действия, выполненные следователем, автоматически фиксируются в режиме реального времени, что ограничивает возможность внесения дополнительных записей или изменений в документы, составляемые в дальнейшем.

Еще одним положительным аспектом внедрения «Планшета следователя» является то, что он позволяет непосредственно удостоверить полномочия участников неотложных следственных и иных процессуальных действий, а также автоматически вносить в электронный протокол сведения о лицах, привлеченных к следственным действиям в качестве понятых.

Это предотвращает возникновение дополнительных вопросов, связанных с участниками процессуальных действий, в частности, с понятыми, в ходе дальнейшего следствия и судебного процесса.

Планшет также оказывает непосредственную помощь следователю при назначении судебных экспертиз и формировании списка вопросов, подлежащих разрешению экспертом, а также экономит время и рас-

ходы, связанные с направлением сформированного решения в экспертное учреждение.

В заключение, внедрение в практику современных информационных технологий, таких как планшет следователя, направленных на повышение качества следствия, способствует не только повышению ответственности оперативных сотрудников, осуществляющих доследственную проверку, дознание и предварительное следствие, но и создает благоприятные условия для установления эффективного прокурорского надзора за следствием.

Планшет следователя обеспечивает возможность осуществления прокурорского надзора за процессуальными и иными действиями, выполненными следователем в реальных условиях по заявлениям и сообщениям о преступлениях.

Например, прокурор получает возможность в режиме онлайн контролировать данные о времени проведения следователем осмотра места происшествия по заявлению или иному сообщению о преступлении, а также о траектории реальных действий, выполненных на практике.

По нашему мнению, в будущем для повышения качества и эффективности следствия целесообразно реализовать следующие меры:

- Создание в Генеральной прокуратуре единой службы криминалистики, направленной на повышение качества и эффективности следствия;
- Формирование в регионах групп прокуроров-криминалистов с учетом показателей преступности и численности населения в районах с высоким уровнем преступности;
- Установление четкого правового статуса прокуроров-криминалистов в Законе Республики Узбекистан «О прокуратуре»;
- Совершенствование законодательных норм, регулирующих уголовно-процессуальную и криминалистическую деятельность прокуроров-криминалистов, включая принятие отдельного приказа Генерального прокурора;
- Проведение аттестации сотрудников, занимающих должности прокуроров-криминалистов, на наличие специальных знаний в области криминалистики, переназначение на эти должности соответствующих сотрудников и учет данной практики при оценке профессиональных навыков следователей в будущем;
- Назначение прокуроров-криминалистов ответственными за регулярное проведение учебных и практических занятий на учебных полигонах, организованных в регионах (в органах прокуратуры областей);
- Обеспечение следователей и прокуроров планшетами для установления онлайн-прокурорского надзора за следствием.

Кроме того, целесообразно использовать помощь прокуроров-криминалистов при формировании списка следователей, направляемых на обучение в Академию правоохранительных органов Республики Узбекистан (в частности, внедрить практику направления на обучение на основе справки, представленной прокурором-криминалистом в отдел кадров, с указанием не-

достатков в следственной деятельности конкретного следователя).

Предлагается возложить на прокуроров-криминалистов непосредственный контроль за использованием вещественных доказательств в специально отведенных для органов прокуратуры помещениях для хранения вещественных доказательств, а также за использованием передвижной криминалистической лаборатории.

Предлагается разработать порядок, направленный на увеличение выездов прокуроров-криминалистов на место происшествия и обеспечение их участия в оперативно-следственных действиях, направленных на раскрытие преступлений по горячим следам.

Для обеспечения правильного внедрения «Планшета следователя» в практику в регионах предлагается возложить ответственность за это на прокуроров-криминалистов.

Предлагается восстановить практику привлечения прокуроров-криминалистов к предоставлению рекомендаций при проведении аттестации следователей и ежегодных конкурсов «Лучший следователь». Для оценки знаний и опыта следователей необходимо внедрить практику регулярного проведения прокурорами-криминалистами проверок их знаний, а также организации соревнований среди следователей.

В случаях, когда следователи сталкиваются с трудностями при принятии законных, обоснованных и справедливых решений по материалам доследственной проверки и уголовным делам, предлагается создать в региональных прокуратурах постоянно действующие «Консультационные советы», назначив прокуроров-криминалистов секретарями этих советов, а руководителями – прокуроров области (или заместителей прокуроров области, курирующих сферу следствия).

Прокуроры-криминалисты должны оказывать постоянную методическую и практическую помощь следователям в использовании криминалистических технических средств, а также в формировании навыков, связанных с проведением экспертиз и применением специальных знаний в соответствующих случаях.

Предлагается возложить на отдел криминалистики задачу обеспечения постоянного изучения уголовных дел, по которым следствие было приостановлено в предыдущие годы и которые остаются нераскрытыми. Также предлагается определить в качестве объекта контроля прокуроров-криминалистов надзор за проведением оперативно-розыскных мероприятий по уголовным делам, находящимся в производстве прокуратуры, и за выполнением следователями их поручений.

Ражабов Бекзод Халимович,
Старший преподаватель Правоохранитель-
ной академии Республики Узбекистан,

Тургунов Асроржон Анварович,
Старший преподаватель Правоохранитель-
ной академии Республики Узбекистан

Veteran prokurorluq işçiləri təbrik edilib

2026-cı il yanvarın 6-da Azərbaycan Prokurorluğunun veteranları Adilxan Xaspoladovun 75 illik və Əli Sadiqovun 70 illik yubileyləri münasibətilə Baş prokuror Kamran Əliyevin adından təbrik məktubları təqdim olunub.

Adilxan Xaspoladov 1979-cu ildə prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olunub, əvvəllər Ağsu, İmişli və Neftçala rayon prokurorluqlarının müstəntiqi, Xızı rayon prokurorunun köməkçisi, Nəqliyyat prokurorluğunun prokuror-kriminalisti, Bakı şəhər Xətai rayon prokurorunun böyük köməkçisi və digər vəzifələrdə işləyib.

Əli Sadiqov 1995-ci ildən prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olunub, əvvəllər Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun Məhkəmə aktlarının qanuniliyinə nəzarət şöbəsinin rəisi, Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunun Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə şöbəsinin rəisi vəzifələrində işləyib.

Söhbət zamanı dövlətçilik maraqlarının keşiyində hər zaman mətinliklə duran, şərəfli inkişaf yolu keçmiş, prokurorluğun adını daim uca tutan veteranlarımızın ömür yolunun gənc nəsil prokurorluq işçiləri üçün örnək olması vurğulanıb.

2026-cı il fevralın 2-də Azərbaycan Prokurorluğunun veteranı Abuzərli Munis Müseyib oğlunun 70 illik yubileyinin tamam olması ilə əlaqədar Baş prokuror Kamran Əliyevin adından təbrik məktubu təqdim edilib.

Munis Abuzərli 1990-cı ildə prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olunmuş, əvvəllər Şuşa rayon prokurorluğunun müstəntiqi, Gəncə şəhər prokurorluğunun böyük müstəntiqi, Baş Prokurorluğun Prokurorluqda istintaqa nəzarət idarəsinin prokuroru, Ağdaş rayon prokuroru və digər vəzifələrdə işləyib.

Söhbət zamanı dövlətçilik maraqlarının keşiyində hər zaman mətinliklə duran, şərəfli inkişaf yolu keçmiş, prokurorluğun adını daim uca tutan veteranlarımızın ömür yolunun gənc nəsil prokurorluq işçiləri üçün örnək olması vurğulanıb.

2026-cı il fevralın 4-də Azərbaycan Prokurorluğunun veteranı Rüstəmov Tağı Zalı oğlunun 70 illik yubileyinin tamam olması ilə əlaqədar Baş prokuror Kamran Əliyevin adından təbrik məktubu təqdim edilib.

Görüş zamanı veteran prokuror xatirələrini bölüşərək Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən göstərilən qayğı nəticəsində prokurorluq orqanlarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, prokurorluq işçilərinin və onun veteranlarının maddi və sosial rifahının yüksəlməsini qeyd edib

Tağı Rüstəmov 1993-cü ildə prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olunmuş, əvvəllər Cəbrayıl rayon prokurorunun köməkçisi və böyük köməkçisi, Qusar rayon prokurorluğunun müstəntiqi, Xaçmaz rayon prokurorunun müavini, Mingəçevir şəhər pro-

kurorunun müavini və Cəlilabad rayon prokurorunun müavini vəzifələrində işləyib.

2026-cı il fevralın 18-də Azərbaycan Prokurorluğunun veteranı Əliyev Rəşail Əliş oğlunun 75 illik yubileyinin tamam olması ilə əlaqədar Baş prokuror Kamran Əliyevin adından təbrik məktubu təqdim edilib.

Rəşail Əliyev 1976-cı ildə Rusiya Federasiyası Prokurorluğu orqanlarında əmək fəaliyyətinə başlamış, 1985-ci ildən Azərbaycan Respublikası Prokurorluğu orqanlarında qulluğunu davam etdirərək Qazax rayon prokuroru, Gəncə qarnizon hərbi prokuroru, Respublika Prokurorluğunun İstintaq idarəsinin xüsusilə təhlükəli cinayətlərin istintaqı şöbəsinin xüsusilə mühüm işlər üzrə müstəntiqi, Xanlar (indiki Göygöl) rayon prokurorluğunun müstəntiqi, Goranboy rayon prokurorunun müavini, Gəncə şəhər prokurorunun köməkçisi və digər vəzifələrdə işləyib.

2026-cı il martın 2-də Azərbaycan Prokurorluğunun veteranı İmanov Dürhəsən Yolçu oğlunun 75 illik yubileyinin tamam olması ilə əlaqədar Baş prokuror Kamran Əliyevin adından təbrik məktubu təqdim edilib.

Dürhəsən İmanov 1978-ci ildə prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olmuş, əvvəllər Oğuz rayon prokurorluğunun müstəntiqi, Oğuz rayon prokuroru, Laçın rayon prokuroru, Ağdərə rayon prokuroru, Baş Prokurorluğun Təşkilat-nəzarət şöbəsinin böyük prokuroru, Şəmkir rayon prokuroru, Siyəzən rayon prokuroru, Qusar rayon prokuroru, Baş Prokurorluğun Kadrlar idarəsinin rəisi, Abşeron rayon prokuroru və digər vəzifələrdə işləyib.

2026-cı il martın 17-də Azərbaycan Prokurorluğunun veteranı Bəkirov Əsgər Lətif oğlunun 75 illik yubileyinin tamam olması ilə əlaqədar Baş prokuror Kamran Əliyevin adından təbrik məktubu təqdim edilib.

Əsgər Bəkirov 1976-cı ildə prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olmuş, əvvəllər Şəki rayon prokurorunun köməkçisi, Yardımlı rayon prokuroru, Ağdaş rayon prokurorunun köməkçisi, Göyçay rayon prokurorunun müavini, Ağcabədi rayon prokurorunun müavini vəzifələrində işləyib.

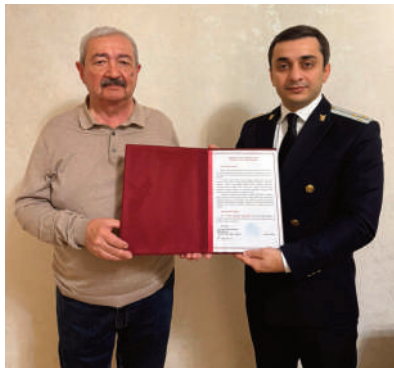
2026-cı il martın 31-də Azərbaycan Prokurorluğunun veteranları Kazım Ağayev 75 illik, Eldar Balakışiyev, Məhərrəm Mustafayev və Mahir Əhmədovun isə 70 illik yubileyləri münasibətilə Baş prokuror Kamran Əliyevin adından təbrik məktubları təqdim olunub.

Kazım Ağayev 1978-ci ildə prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olunub, əvvəllər Mingəçevir şəhər prokurorluğunun böyük müstəntiqi, Ağcabədi və Lerik rayon prokuroru, Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsinin metodik və texniki-kriminalistik şöbəsinin rəisi, Respublika Hərbi Prokurorluğunun İstintaq idarəsinin rəis müavini, Respublika Hərbi Prokurorluğunun Təşkilat-nəzarət idarəsinin prokuroru və digər vəzifələrdə işləyib.

Eldar Balakışiyev 1982-ci ildə prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olunub, əvvəllər Bakı şəhəri Səbail rayon prokurorluğunun müstəntiqi, Bakı şəhər prokurorunun köməkçisi və böyük köməkçisi, Bakı şəhər prokurorluğunun ümumi nəzarət şöbəsinin rəisi, Baş Prokurorluğun Ümumi nəzarət idarəsinin böyük prokuroru, Bakı şəhər prokurorluğunun Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə şöbəsinin prokuroru və digər vəzifələrdə işləyib.

Məhərrəm Mustafayev 1983-cü ildə prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olunub, əvvəllər Ucar və Cəlilabad rayon prokurorluqlarının müstəntiqi, Göyçay rayon prokurorunun köməkçisi və böyük köməkçisi, Sumqayıt şəhər prokurorunun böyük köməkçisi, Baş Prokurorluğun Təşkilat-analitik idarəsinin prokuroru, Baş Prokurorluğun Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə idarəsinin prokuroru və digər vəzifələrdə işləyib.

Mahir Əhmədov 1987-ci ildə prokurorluq orqanlarında qulluğa qəbul olunub, əvvəllər Bakı şəhəri Səbail rayon prokurorunun köməkçisi, Azərbaycan SSR Prokurorluğunun Təsərrüfat fəaliyyətində, sosial və ekoloji sahələrdə qanunların icrasına nəzarət şöbəsinin prokuroru, Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun Ümumi nəzarət idarəsinin rəisi, ixtisaslaşdırılmış hərbi prokurorun müavini, Respublika Hərbi Prokurorluğunun Təşkilat-analitik şöbəsinin böyük prokuroru, Respublika Hərbi Prokurorluğunun Kadrlar şöbəsinin rəisi və digər vəzifələrdə işləyib.

Prokurorluğun veteranı, prokurorluğun fəxri işçisi, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Malik Səlimovun müsahibəsi

Salimov Malik Dadaş oğlu 18.03.1957-ci ildə Ağdam rayonu, İlxıçılar kəndində anadan olmuşdur. 1978-1983-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin əyani şöbəsində hüquqşünaslıq ixtisası üzrə ali təhsil alaraq həmin fakültəni fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş, 1984-1985-ci illərdə Keşlə maşınqayırma zavodunda baş hüquq məsləhətçisi vəzifəsində çalışmışdır.

1985-1988-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Cinayət hüququ kafedrasının "Cinayət hüququ və kriminologiya, cəza-icra hüququ" ixtisası üzrə əyani aspiranturasında ali təhsilini davam etdirmişdir. Aspirantura müddətində namizədlik dissertasiyası üzərində işləyərək onu müvəffəqiyyətlə müdafiə etmiş, SSRİ Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə hüquq elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almış, elmi-pedaqoji fəaliyyətini davam etdirərək Azərbaycan Dövlət Universitetinin Cinayət hüququ kafedrasında, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasında müəllim, baş müəllim və dosent vəzifələrində işləmişdir.

Eyni zamanda cinayət və cinayət-prosessual hüquq sahələrində elmi tədqiqatlar apararaq ali hüquq təhsili verən tədris müəssisələrinin tələbələri, aspirant və doktorantları, habelə hüquqmühafizə orqanlarının əməkdaşlarının yararlanması üçün 1 dərslək, 9 dərş vəsaiti, 2 elmi monoqrafiya, 4 tədris proqram-

ları, 70-dək elmi məqalələr nəşr etdirmiş, əlavə və dəyişikliklərlə müntəzəm nəşr olunan Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcələsinin Kommentariyasının həmmüəlliflərindən biridir.

1993-cü ildə keçirilmə qaydasında Azərbaycan Respublikası prokurorluğu orqanlarına qulluğa qəbul olunaraq, Baş Prokurorluğun Hüquqi təminat idarəsinin Qanunvericiliklə iş üzrə şöbəsinin böyük prokuroru vəzifəsinə təyin edilmiş, sonradan həmin idarənin aparıcı prokuroru və rəis müavini vəzifələrində çalışmış, ədliyyə müşaviri xüsusi rütbəsi vardır.

1995-ci ildən Baş Prokurorluğun Kadrlar idarəsinin Tədris mərkəzinin böyük prokuroru, Baş Prokurorluğun Daxili işlər orqanlarında qanunların icrasına nəzarət idarəsinin prokuroru, 2000-ci illərin əvvəlində Baş Prokurorluğun Kadrlar idarəsinin Tədris Mərkəzinin prokuroru, sonradan 9 il Baş Prokurorluğun Kadrlar

idarəsinin Tədris Mərkəzinin böyük prokuroru qismində fəaliyyət göstərmiş, 2009-cu ildə Baş Prokurorluğun Hüquqi təminat şöbəsinin (idarəsinin) prokuroru vəzifəsinə təyin edilmişdir.

2017-2022-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Məhkəmə təcrübəsinin ümumiləşdirilməsi və məhkəmə statistikasının təhlili şöbəsinin böyük məsləhətçisi vəzifəsində işləmiş və Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi sədrinin əmri ilə ona Dövlət qulluğunun baş müşaviri rütbəsi verilmişdir.

2017-ci ildən Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Heydər Əliyev adına Akademiyasının Cinayət hüququ və cinayət prosesi kafedrasının baş müəllimi vəzifəsində elmi-pedaqoji fəaliyyətini davam etdirir. Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti rəisinin 07 mart 2019-cu il tarixli əmri ilə DTX-nın 100 illiyi münasibəti ilə Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı ilə təltif edilmişdir.

Malik Səlimov prokurorluq orqanlarında qulluq keçdiyi müddət ərzində Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun 26.08.1994-cü il tarixli əmri ilə vaxtından əvvəl növbəti xüsusi rütbə, 14.11.1996-cı il tarixli əmri ilə pul mükafatı, 05.02.2014-cü il tarixli əmri ilə təşəkkür, 29.09.2016-cı il tarixli əmri ilə "Prokurorluğun fəxri işçisi" döş nişanı, 27.03.2017-ci il tarixli əmri ilə Fəxri fərman verilməklə həvəsləndirilmişdir.

Malik müəllim, Sizi hüquq sahəsinə gətirən əsas amillər nə olub?

Fərizə xanım, diqqətinizə və dəvətinizə görə Sizə, prokurorluğun rəhbərliyinə və bütün kollektivinə öz təşəkkürümü bildirirəm. Ümumiyyətlə, hər bir insanın özünü dərk etməsi anından istər pozitiv, istərsə də

neqativ davranışının kökündə onu bu və ya digər davranış tərzini, modelini seçməyə vadar edən bir motivasiya dayanır. Məhz bu motivasiya, yəni şəxsi hər hansı əməli törətməyə və ya ondan çəkinməyə sövq edən, onda bu əməli törətmək və ya ondan imtina etmək qətiyyəti yaradan, dərk olunan daxili

emosional hisslər onun davranışını şərtləndirir ki, bunlar da müxtəlif amillərin, xüsusilə də ailə və məktəb mühitinin, cəmiyyətdəki sosial münasibətlərin təsiri altında müxtəlif istiqamətlərdə formalaşır.

Məni hüquq sahəsinə istiqamətləndirən, bu sahəyə maraq yaradan ilk insan həmişə şəxsiyyətinə dərin hörmət bəslədiyim unudulmaz ədəbiyyat müəllimimiz Murtuza Mustafayev olmuşdur. O, ədəbiyyat dərində xalq yazıçısı Süleyman Rəhimovun "Mehman" povestinin ssenarisi əsasında 1968-ci ildə rejissor Muxtar Dadaşov tərəfindən çəkilmiş "Qanun nəminə" filminin müzakirəsini təşkil etmişdi. Müzakirə zamanı Murtuza müəllim hamımızın diqqətini filmdə prokuror rolunu oynayan Mehmanın qanunun keşiyində dayanmaqla qanunun aliliyinə hörmətlə yanaşmasına, onun hər şeydən, hətta ailəsinin mənafeyindən üstün tutmasına cəlb edərək prokurorluq orqanları əməkdaşlarının prinsipliliyini, dürüstlüyünü və dövlətçiliyimiz üçün vacib olan funksiyalarını geniş şəkildə işıqlandırmaqla bizdə bu dövlət orqanına böyük maraq yaratmışdı.

O, məktəbimizin ilk prokuror məzunu olmuş Məmməd Əliyevin prokurorluq orqanlarında keçdiyi şərəfli həyat yolundan, fəaliyyətindən yorulmadan danışar, onu filmdəki prokurorla müqayisə edərək prokurorluq orqanlarına marağımızı daha da artırardı. Filmin müzakirəsində daha fəal iştirak etməklə oradakı hadisələrə çevik reaksiya verməyim təcrübəli pedaqoq kimi Murtuza müəllimin diqqətindən yayınmamışdı. Onun tövsiyəsi ilə orta məktəbi bitirdikdən sonra sənədlərimi Azərbaycan Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsinin əyani şöbəsinə verdim. İki dəfə bütün imtahanları müvəffəqiyyətlə versəm də, sonda "konkurs"dan keçə bilmədiyim üçün müddətli həqiqi hərbi xidmətə yollandım və xidməti başa vurduqdan sonra yenidən sənədlərimi həmin fakültəyə verdim və yenə də iki dəfə eyni nəticələrlə üzləşdim, lakin bunlar məni sarsıtmadı.

1978-ci ilin yay aylarında kənddə biologiya müəllimiz olan Vahid Abbasovla qarşılaşdım. O, mənimlə söhbət əsnasında dedi ki, Ulu öndər Heydər Əliyevin göstərişi ilə bu il hüquq fakültəsinə ancaq fəhlə övladlarının sənədləri qəbul olunacaq və bu il də cəhd göstərməyimi təkid etdi.

Vahid müəllimin təkidi ilə yenidən sənədlərimi hüquq fakültəsinə təqdim etdim və imtahanları müvəffəqiyyətlə verərək həmin fakültənin əyani şöbəsinə daxil olaraq Universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirdim. Beləliklə, əziz müəllimlərimin hüquq sahəsinə aşladığı maraq və ən əsası Ulu öndərin hüquq fakültəsi ilə bağlı o dövrdəki prinsiplial mövqeyi və digər amillər məni hüquq sahəsinə, o cümlədən bu sahənin əsas

və mühüm qollarından biri olan prokurorluq orqanlarına gətirdi və uzun müddət bu mühüm dövlət orqanında qüsursuz çalışdım. Sonradan bu fəaliyyətimi Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsində, hazırda isə Dövlət təhlükəsizlik orqanlarında davam etdirirəm.

Azərbaycan Dövlət Universitetində təhsil iləriniz və aspirantura dövrü Sizin üçün nə ilə yadda qalıb?

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, Universitetə daxil olduqdan sonra orada hüquq elminin korifeyləri olan hüquqşünas alim-pedaqoqlarla tanışlıq və ünsiyyət hüquq elminin müxtəlif sahələrində zəruri bilik və bacarıqlar əldə etməyim üçün başlanğıc nöqtəsi oldu ki, bu da gələcək karyera yüksilişində əsas konturları müəyyən etməyə əlverişli şərait yaratdı. Hüquq elminin müxtəlif sahələrində çalışan və bu elmlərin dünya səviyyəsində inkişafına mühüm töhfə verən, uzun müddət hüquq fakültəsinə rəhbərlik etmiş professor Məmməd Xələfobun, İsa Məmmədovun, Tofiq Qafarovun, Firudin Səməndərovun, Cəfər Mövsümovun, Məmmədخان Rəsulovun, Məsumə Məlikovanın, Kəmalə Sarıcalinskayanın, İpək Abbasovanın elmi-praktiki və idarəçilik təcrübələri, onları gələcək nəsillərə ötürmək istək və bacarıqları bir örnək kimi mənim və bütün tələbə yoldaşlarımızın yaddaşına əbədi həkk olunmuşdur.

Özünəməxsus xüsusiyyətləri ilə daha fərqli formada hamımızın yaddaşından heç vaxt silinməyən müəllimimiz Rafiq Quliyev haqqında maraqlı bir faktı xüsusi olaraq qeyd etmək istəyirəm. Bir dəfə o, üçüncü kursda imtahan götürərkən mən də assistent kimi iştirak edirdim. O, imtahanda iştirak etməli olan tələbələrin hamısını auditoriyaya dəvət edərək cibindən uzun bir siyahı çıxardı və orada yazılan tələbələrin adlarını oxumağa başladı. Qrupda olan 23 tələbədən 18 nəfərinin və onlara yüksək qiymət yazmağı "tapşırın" rəhbər vəzifəli şəxslərin adlarını elan etdi. Ha-

mımız donub qalmışdıq və təəcüblə onun nə edəcəyini gözləyirdik. Siyahını oxuyub qurtardıqdan sonra o, gül-gülə yerdə qalan 5 nəfərin adlarını elan etdi və “Sizin də “dayınız” mənəm!” – deyərək onların hamısına normal qiymətlər yazdı və imtahandan azad etdi.

Sonra üzünü mənə çevirərək, “gəl indi imtahan götürək” – dedi. “Tapşırılan”ların cəmi 3 nəfəri imtahandan keçdi, digərləri isə təkrar imtahana saxlanıldılar. Rafiq müəllimin bu prinsipliliyi və obyektivliyi bütün universitetə yayılmışdı.

Universiteti bitirdikdən sonra məhz onların tövsiyəsi ilə elmi fəaliyyət istiqamətini seçməklə təhsilimi əyani aspiranturada davam etdirərək namizədlik dissertasiyası üzərində işlədim və aspirantura dövründə onların qayğısı və köməyi sayəsində həmin dissertasiyanı uğurla müdafiə edərək hüquq elmləri namizədi alimlik dərəcəsi aldım.

Unudulmaz müəllimlərimin mənə göstərdikləri qayğıkeş münasibət və köməklə bağlı çox maraqlı və heç vaxt yadımdan çıxmayan bir detalı da qeyd etmək istəyirəm. O dövrdə mövcud olan qanunvericiliyin tələblərinə əsasən aspiranturanı əyani bitirən və dissertasiyanı uğurla müdafiə edən şəxslər mütləq qaydada Universitetdə pedaqoji işlə təmin olunmalı idilər. lakin Universitetin Kadrlar şöbəsinin o dövrdəki müdiri Cinayət hüququ kafedrasında müəllim ştatı olmasına

baxmayaraq məni işə qəbul etmək istəmirdi. Bunu eşidən Firudin müəllim, Tofiq müəllim və Məmmədخان müəllim qətiyyətlə etiraz edərək mənimlə birlikdə kadrlar şöbəsinin müdirinin yanına getdilər və məsələnin həllini inadkarlıqla tələb etdilər. Müdir müxtəlif bəhanələr gətirərək bundan imtina etdikdə, onlar birlikdə birinci prorektor vəzifəsində işləyən və rektoru əvəz edən görkəmli alim və pedaqoq, gözəl insan, professor Teymur Vəliyevin qəbuluna gedərək məhz onun qayğıkeşliyi, prinsipliliyi və insanpərvərliyi sayəsində məsələni yüksək səviyyədə müsbət həll etdilər.

Onların qayğıkeşliyi və insanpərvərliyi sayəsində mən nəinki hüquq fakültəsində, eyni zamanda bütün Universitetdə çox saylı etibarlı dostlar və yoldaşlar qazandım.

1993-cü ildə Prokurorluq orqanlarına qulluğa qəbul olunmusuz. İşə başladığınız ilk günü necə xatırlayırsınız və peşəkar işçi kimi formalaşmağınızda hansı həmkarınızın rolunu qeyd etmək istərdiniz?

Elmi-nəzəri fəaliyyətdən prokurorluqda praktiki işə keçməyimin çox maraqlı bir tarixçəsi vardır. 1993-cü ildə prokurorluq orqanlarında ştat vahidlərinin sayının genişləndirilməsi barədə mətbuatda və digər kütləvi informasiya vasitələrində məlumatlar yayılmışdı. Hüquq fakültəsinin bir neçə gənc müəllimi, o cümlədən mən də sənədlərimi Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna təqdim etdim. Qısa müddətdən sonra məni Baş Prokurorluğa dəvət etdilər və Baş Prokurorluğun Hüquqi təminat idarəsinin Qanunvericiliklə iş üzrə şöbəsinin böyük prokuroru vəzifəsinə təyin edilməyim və mənə birbaşa kiçik ədliyyə müşaviri xüsusi rütbəsi verilməsi barədə Baş prokurorun əmrinin surətini təqdim etdilər.

Baş prokurorun əmrinin surətinin təqdim olunması zamanı belə bir maraqlı məlumat verildi ki, sənədlərimin yoxlanılması prosesində dərş dediyim tələbələr arasında anonim sorğu keçirilmiş, tələbələrin hamısı qoyulan suallarla bağlı müsbət rəy bildirmiş, yalnız bir nəfər hər şeyin yaxşı olduğunu, lakin geyimə çox da diqqət yetirmədiyimi qeyd etmişdir.

Mən dərş zamanı sorğuda iştirak edən tələbələrin hamısına, o cümlədən fərqli münasibət bildirən tələbəyə təşəkkürümü bildirərək onların qarşısında həmin nöqsanı aradan qaldıracağıma söz verdim və minnətdarlıqla onu yerinə yetirdim.

1993-cü ildən müəllimlik fəaliyyətindən tam ayrılmadan 0.25 ştatla dosent vəzifəsində qalmaqla Baş Prokurorluğun Hüquqi təminat idarəsinin Qanunvericiliklə iş üzrə şöbəsində praktiki işə başladım

və sonradan idarənin aparıcı prokuroru, rəis müavini və digər idarələrdə müxtəlif vəzifələrdə fəaliyyətimi davam etdirdim.

Universitetdə olduğu kimi Baş Prokurorluğun müxtəlif strukturlarında iş prosesində də təcrübəli və prinsipial həmkarlarımla qayğısı və köməyindən daim yararlanaraq ilk baxışdan çətin görünən məsələlərin həllinə asanlıqla nail olmuşam.

Baş Prokurorluğun Daxili işlər orqanlarında qanunların icrasına nəzarət idarəsinin prokuroru vəzifəsinə təyin olunduqdan sonra bu vaxtdək gördüyüm işlərin xarakterində çox ciddi dəyişiklərlə rastlaşdım. Bir dəfə konkret cinayət işi üzrə rayon prokurorluğu tərəfindən qəbul edilmiş qərarla bağlı o dövrdə həmin idarənin rəisi olan, daim dərin hörmət və ehtiramla xatırladığım Zakir Zeyhalova məruzə edərkən o, tərtib etdiyim arayışın hər bir cümləsini diqqətlə oxuyub qurtardıqdan sonra çoxlu səhvlər aşkar etdi və hər dəfə “bu cümləni belə yazsaq, daha yaxşı olar” – deməklə səbrli, məntiqli və aydın izahlarla arayışın faktiki olaraq yarısında dəyişiklik etdi. Onun belə davranışı məndə məyusluq deyil, əksinə, onun şəxsiyyətinə dərin hörmət və etimad yaradaraq sonrakı fəaliyyətimdə işə daha ciddi yanaşmağa həvəsləndirdi.

Peşəkar prokurorluq işçisi kimi formalaşmağımda o dövrdə Baş Prokurorluğun Hüquqi təminat idarəsinin Qanunvericiliklə iş üzrə şöbəsinin rəisi, sonralar isə Baş Prokurorun müavini vəzifəsində işləmiş Fikrət Məmmədovun, Təşkilat-analitik idarəsinin rəisi olan İdris Əsgərovun, Baş Prokurorluğun Daxili işlər orqanlarında qanunların icrasına nəzarət idarəsinin rəis müavini Balay Fərzəliyevin, Baş Prokurorluğun Kadrlar idarəsinin Tədris mərkəzinin rəisi işləmiş 3-cü dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri Ağəmməd İbişovun, əvvəllər rayon prokuroru vəzifəsində işləmiş, sonralar isə Tədris Mərkəzinin prokuroru kimi fəaliyyətini davam etdirən baş ədliyyə müşaviri Zahid Tağıyevin, Kadrlar idarəsinin hazırkı rəisi 3-cü dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri Natiq Hüseynovun, öz peşəkarlığı və prinsipiallığı ilə seçilən digər həmkarlarımla rolu danılmazdır və heç vaxt yadımdan çıxmıyacaq.

Azərbaycan Dövlət Universitetinin Cinayət hüququ kafedrasında, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasında və Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Heydər Əliyev adına Akademiyasında müəllim, baş müəllim və dosent vəzifələrində çalışdığınız dövrdə qazandığınız elmi təcrübə işinizə necə təsir göstərib?

Ümumiyyətlə, yalnız hüquq sahəsində deyil, digər sahələrdə də çalışan və ya bu sahələr arasında seçim etməli olan bəzi şəxslər arasında belə bir yanlış

fikir formalaşmışdır ki, hər hansı vəzifənin icrası zamanı elmi-nəzəri biliklər o dərəcədə vacib deyildir, onsuz da praktiki iş prosesində lazımi bilik və vərdişlər qazanılır. Elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olduğum bütün dövrlərdə, hətta bu gün də həmin şəxslərə belə fikirlərin qəbul edilməz olduğunu izah etməyə çalışaraq qeyd etmişəm ki, istənilən sahədə-ihtisalatda, sənayedə, idarəçilikdə, o cümlədən hüquq sahəsində hər hansı fəaliyyətin elmi-nəzəri əsasları və zəruri biliklər olmadan onun səmərəliliyini təmin etmək mümkün deyildir. Məsələn, hər hansı əməlin cinayət, inzibati və ya intizam xətası olmasını müəyyən etmək və həmin əməlləri düzgün tövsiyə etmək üçün təkcə bu sahələrdə mövcud qanunvericiliyi bilmək kifayət deyildir. Təhqiqatçı, müstəntiq, prokuror və ya məhkəmə qanunun tələblərinə uyğun, qanuni və əsaslı qərar qəbul etmək üçün konkret cinayət tərkibinin əlamətlərini bilməklə yanaşı, eyni zamanda tövsiyənin özünün anlayışı, qaydası, formaları və bununla bağlı digər elmi-nəzəri müddəaları da bilməlidir. Bunlara sahib olmadan nə təcrübə, nə vərdiş, nə də digər bacarıqlar məsələnin düzgün həlli üçün heç bir hüquqi təminat yaratmır.

Qanunların qəbulu, onların tətbiqi və icrasının hüquqi mexanizmləri, məhkəməyədək və məhkəmə icraatı zamanı müvafiq qərarların qəbulu zamanı analiz və sintez, induksiya və deduksiya və sair kimi tədqiqat metodlarından istifadə etmək zərurəti yaranır ki, bu da elmi-nəzəri biliklərə malik olmadan mümkün deyildir.

Azərbaycan Dövlət Universitetinin Cinayət hüququ kafedrasında və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasında və Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Heydər Əliyev adına Akademiyasında müəllim, baş müəllim və dosent vəzifələrində çalışdığım dövrlərdə qazandığım elmi təcrübə, uzun müddətli elmi-pedaqoji fəaliyyət, qanunvericiliyin müxtəlif sahələrində aparılan elmi tədqiqatlar və

araşdırmalar prokurorluqda, xüsusilə də Baş Prokurorluğun Hüquqi təminat idarəsinin Qanunvericiliklə iş üzrə şöbəsində, Baş Prokurorluğun Kadrlar idarəsinin Tədris Mərkəzində, Baş Prokurorluğun Daxili işlər orqanlarında qanunların icrasına nəzarət idarəsində, həmçinin sonradan Ali Məhkəmədəki fəaliyyətimdə ciddi və əhəmiyyətli rol oynamış və hazırda da öz təsirini göstərir.

1994-1995-ci illərdə Baş Prokurorluğun Hüquqi təminat idarəsinin rəis müavini kimi fəaliyyət göstərmisiz. Sovet İttifaqının dağılmasından sonra Azərbaycan üçün gərgin dövr idi. Çətin qərarlar qəbul edərkən hansı prinsiplərə əsaslanmışsınız?

Doğrudan da o dövrlər böyük bir imperiyanın dağılması onun tərkibindən çıxmış keçmiş müttəfiq respublikalar, o cümlədən Azərbaycan üçün çətin sınaq dövrü idi. Ölkə daxilində iqtisadi, siyasi, sosial sahələrdə yaranan gərginlik, qeyri-sabitlik dövlət orqanlarının, idarə, müəssisə və təşkilatların fəaliyyətini iflic edərək bütövlükdə cəmiyyətdə ümitsizlik, sabahkı günə inamsızlıq yaratmışdır. Bir tərəfdən davam edən erməni təcavüzü, digər tərəfdən ayrı-ayrı qanunsuz silahlı qruplaşmaların özbaşınalığı sözün həqiqi mənasında cəmiyyəti arzuolunmaz neqativ proseslərə doğru aparırdı.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmiz belə bir şəraitdə, iqtisadi və siyasi xaosun yaratdığı çətinliklərə, ondan irəli gələn böhranlı vəziyyətə baxmayaraq bu sınaqlardan böyük uğurla çıxdı. Onun rəhbərliyi altında ordu quruculuğu sahəsində mühüm islahatlar keçirildi, siyasi sabitliyin təmin edilməsi istiqamətində mühüm addımlar atıldı və ən əsası 1994-cü ilin sentyabrın 20-də neft müqavilələrinin imzalanması ilə Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə nüfuzunun artması bu neqativ proseslərin qarşısını aldı.

Belə bir şəraitdə baş verən proseslərin qanunvericilik bazasının möhkəmləndirilməsi və yeni yaranmaqda

olan ictimai münasibətlərin hüquqi tənzimlənməsi istiqamətində də mühüm addımlar atılmağa başladı.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin təşəbbüsü və bilavasitə rəhbərliyi ilə dövlətimizin Əsas Qanunu – Azərbaycan Respublikasının 1995-ci il Konstitusiyasının layihəsi hazırlanaraq ümumxalq müzakirəsinə verildi. Ölkənin Yeni Konstitusiyası 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq səsverməsində (referendumda) qəbul edilərək həmin ilin noyabrın 27-də qüvvəyə minmişdir. Cəmiyyətin və dövlətin həyatında və fəaliyyətində yaranan münasibətlərin tənzimlənməsinin “Dövlət-cəmiyyət-şəxsiyyət” prinsipini təsbit edən əvvəlki Konstitusiyadan fərqli olaraq yeni Konstitusiyada bu münasibətlərin “şəxsiyyət-cəmiyyət-dövlət” prinsipi əsasında qurulması müddəası müəyyən olundu.

Yeni Konstitusiya qanunun aliliyi, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının prioritet müdafiəsi, qanunçuluq, qanun qarşısında bərabərlik, təqsirsizlik prezumpsiyası, ədalət və humanizm prinsiplərini nəzərdə tutaraq demokratizm, hüquqilik, dünyəvilik və unitarizmi bütün hüquq sahələrində əsas götürülməklə yeni qanunlar və qanun qüvvəli normativ hüquqi aktların qəbul edilməsi üçün hüquqi baza yaratdı. Bu gün fəxrle deyə bilərəm ki, Hüquqi təminat idarəsində işləyən zaman digər əməkdaşlarla birlikdə mən də bir çox qanunların və qanun qüvvəli normativ-hüquqi aktların layihələrinin hazırlanmasında və müzakirəsində iştirak etmiş, sonralar prokurorluğun digər qurumlarında işləyərək müvafiq qərarların qəbulu zamanı həmin prinsiplərə əsaslanmışam.

Siz 5 il Baş Prokurorluğun Daxili işlər orqanlarında qanunların icrasına nəzarət idarəsinin prokuroru vəzifəsində çalışmışız. Rezonanslı və fərqli hadisələr barədə bizə danışa bilərsinizmi?

Bəli, artıq praktiki işdə işləyərək kifayət qədər təcrübə topladıqdan sonra Baş Prokurorluğun Daxili işlər orqanlarında qanunların icrasına nəzarət idarəsinin prokuroru vəzifəsinə təyin edildim. Həmin dövrdə idarə geniş səlahiyyətlərə malik olmaqla təhqiqat, istintaq, əməliyyat-axtarış fəaliyyəti və digər istiqamətlər üzrə nəzarət funksiyasını həyata keçirirdi.

Qeyd olunan istiqamətlər üzrə təhqiqat, istintaq və əməliyyat-axtarış orqanlarının vəzifəli şəxslərinin qəbul etdikləri qərarların qanuniliyi və əsaslılığına Baş Prokurorluğun Daxili işlər orqanlarında qanunların icrasına nəzarət idarəsi məsuliyyət daşıyırdı.

İdarədə işlədiyim dövrdə bir çox rezonanslı cinayət işlərinin və fərqli hadisələrin şahidi olmuşam. Onlardan biri barədə danışmaq istərdim. Qarabağda yerləşən “Haramı düzü” adlanan ərazidəki böyük bir şərab za-

vodunun 50 tonluq qiymətli metallardan ibarət çoxsaylı çənlərinin doğrənilib satılması ilə bağlı cinayət işinin Baş prokurorun yanında müzakirəsi gedirdi. İş materiallarından görüldüyü kimi həmin ərazi Ermənistan silahlı qüvvələrinin dayandığı təmas xətti ilə neytral zonada yerləşdiyindən oraya yalnız bizim həbçilər daxil ola bilərdi. Doğranmış çənlər 4 ədəd KAMAZ markalı maşınla daşınarkən Beyləqan rayonu ərazisində saxlanılmış və məlum olmuşdur ki, həmin çənlərin böyük bir hissəsi yüksək vəzifəli şəxsə məxsus olan "Məmmədəli" firması tərəfindən doğrənilib 70 maşına yüklənərək ölkədən qanunsuz yollarla çıxarılmışdır.

Həmin müzakirədə mən də iştirak edirdim. Müzakirə zamanı Baş prokurorun müavini Rayon polis idarəsinin rəisinə iş üzrə tutulmuş şəxslər barədə məlumat verilməsini tələb etdikdə o, iş üzrə qaynaqçı, krancı və sürücünün həbs edildiyini bildirdi. Rəisin cavabından hiddətlənən Baş prokuror həmin şəxslərin deyil, cinayətin əsas iştirakçıları olan yüksək vəzifəli şəxslərin həbs edilməli olduğunu bildirdi və bu barədə müvafiq göstəriş verdi. Məhz prokurorluğun prinsipial mövqeyi və ciddi nəzarəti sayəsində həmin cinayət işi açıldı və təqsiri müəyyən olunaraq sübuta yetirilən yüksək vəzifəli şəxslər cinayət məsuliyyətinə cəlb edildilər.

Siz 8 il ərzində Baş Prokurorluğun Kadrlar idarəsinin Tədris Mərkəzinin böyük prokuroru vəzifəsində işləmişiz və gənc əməkdaşları ilə ünsiyyətdə tez-tez olmuşunuz. Sizcə, bugünkü gənc prokuror hansı əsas keyfiyyətlərə malik olmalıdır?

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi istənilən sahədə, o cümlədən hüquqmühafizə orqanlarında işləyən şəxslərin eimi-nəzəri bilik və praktiki vərdislərə malik olması vacib məsələlərdən biridir. Baş Prokurorluğun Kadrlar idarəsinin Tədris Mərkəzinin yaradılmasının başlıca məqsədlərindən və onun qarşısına qoyulan əsas vəzifələrdən biri də məhz eimi-nəzəri bilik və

bacarıqların praktikaya tətbiqinin genişləndirilməsindən ibarətdir.

Məhz bu mühüm məsələnin uğurlu həllinin təmin edilməsi məqsədi ilə tədris prosesinə prokurorluğun təcrübəli əməkdaşları, digər hüquqmühafizə orqanlarının, o cümlədən digər elm və tədris müəssisələrinin aparıcı mütəxəssislər, alimlər cəlb olunur və bu təcrübə daim təkmilləşdirilir. Bəli, mən də Mərkəzdə prokurorluq orqanlarına işə yeni qəbul olunmuş stajorlar, eyni zamanda gənc və orta nəslin nümayəndələri, hətta rayon prokurorları üçün təşkil olunmuş uzunmüddətli və qısamüddətli tədris kurslarında mühazirələr

oxumaq və seminarlar keçirməklə onlarla tez-tez ünsiyyətdə olmuşam.

Hesab edirəm ki, bütün prokurorluq əməkdaşları, o cümlədən prokuror vəzifəsinə təyin edilmiş gənc prokurorlar ilk növbədə qanunvericiliyin bütün sahələrini yaxşı bilməli, mütəmadi olaraq daim öz üzərində işləməklə onun tətbiqinin hüquqi mexanizmlərini öyrənməli, məhkəmə-istintaq təcrübəsini daim izləməli, bu sahələrdə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi və Konstitusiyə Məhkəmələrinin Plenum qərarlarının tətbiqi imkanlarını araşdırmalıdır. Bütün bunlarla yanaşı onlar yüksək idarəçilik, geniş əhali kütləsi ilə ünsiyyət yaratmaq qabiliyyətinə malik olmalıdırlar.

Son illər Baş Prokurorluğun Hüquqi təminat şöbəsinin/idarəsinin prokuroru vəzifəsində çalışarkən, ölkəmizdə hüquq sistemində hansı mühüm dəyişikliklərin şahidi olmuşunuz? Onları necə qiymətləndirirsiniz?

Ümumiyyətlə, hüquq sistemi cəmiyyətin və dövlətin bütün hüquqi təşkilini əks etdirən geniş kompleks kateqoriyadır. Müasir dünyada müxtəlif hüquq sistemləri mövcuddur ki, buraya roman-german, anqlo-sakson, islam, sosialist və sair hüquq sistemləri daxildir. Lakin hüquq tarixində və müasir hüquq nəzəriyyəsində mühüm rol oynayan sistemlərdən yalnız roman-german və anqlo-sakson hüquq sistemləri geniş yayılmışdır.

Roman-German hüquq sisteminin təməlini Roma dövləti və hüququ təşkil edir. Bu sistem XII-XIII əsrlərdə yaranmış və onun səciyyəvi cəhətləri qanunun hüququn əsas mənbəyi olması və hüquq sistemində məcəlləşdirilmə təcrübəsinin geniş yayılmasıdır. Roman-German hüquq sisteminin həddudları bu gün yalnız Avropa ilə məhdudlaşmır. Bu sistem bütün Latın Amerikasını, Afrikanın əksər hissəsini, Yaxın Şərq ölkələrini, Asiya ölkələrini, o cümlədən Yaponiyanı, İndoneziyanı da əhatə edir. Roman-German hüquq

sistemində hakimlər qanunvericiliyə əsaslanaraq qərarlar qəbul edirlər və onlar yeni norma yarada bilməzlər. Azərbaycan Respublikası da bu hüquq sisteminə daxildir.

Anqlo-sakson hüquq sistemi XI əsrdə İngiltərədə formalaşmış və ABŞ, Kanada, Avstraliya və digər ölkələrdə yayılmış hüquq sistemidir. Bu sistem müstəqil məhkəmələrin rolu və presedentlərə (məhkəmə qərarlarına) əsaslanması ilə xarakterizə olunur. Məhkəmə qərarları, gələcəkdəki oxşar işlər üçün bağlayıcı hüquq qaydası təşkil edir. Yəni, əvvəlki məhkəmə qərarları hüquqi mübahisələrin həllində əhəmiyyət kəsb edir. Bu hüquq sistemində hakimlər baxılan işin həlli üçün əvvəllər eyni mübahisəni həll edən məhkəmə qərarını (presedenti) əsas götürürlər. Həmçinin yuxarı instansiya məhkəmələrinin hakimləri də, məhkəmə təcrübəsində həlli olmayan mübahisələrin həlli üçün presedentlər yarada bilirlər.

Qeyd etmək lazımdır ki, son dövrlər ölkəmizin hüquq sistemində bir sıra mühüm dəyişikliklər edilməklə presedent hüququnun tətbiqi ilə bağlı mühüm qərarlar qəbul edilmişdir: "Azərbaycan Respublikasında məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi və "Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 yanvar 2006-cı il tarixli Fərmanında Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinə və digər yuxarı instansiya məhkəmələrinə İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedent hüququnun öyrənilməsi işini təşkil etmələri və onu məhkəmə təcrübəsində nəzərə almaları tövsiyə edilmişdir.

Həmin Fərmanın icrasının təmin edilməsi məqsədi ilə "İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında" Avropa Konvensiyası müddələrinin və İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedentlərinin tətbiqi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinin 30 mart 2006-cı il tarixli Plenum Qərarı qəbul edilmişdir.

Eyni zamanda İstintaq və məhkəmə icraatında Avropa Konvensiyası standartlarına riayət edilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru da Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin (AİHM) presedentlərinin prokurorluq fəaliyyətində tətbiqi, öyrənilməsi və nəzərə alınması barədə əmrlər imzalamışdır. Bu əmrilər, istintaq hərəkətləri və dövlət ittihamının müdafiəsi zamanı insan hüquqlarının pozulmasının qarşısını almaq üçün AİHM presedent

hüququnun daxili qanunvericiliklə birgə tətbiqini nəzərdə tutur.

Ölkəmizin hüquq sistemində presedent hüququnun tətbiqi ilə bağlı baş verən bu mühüm dəyişikliklər yüksək qiymətləndirilməlidir.

"Prokurorluğun fəxri işçisi" döş nişanı və digər təltiflər Sizin üçün nə ifadə edir? Bu mükafatları alarkən hansı hissləri keçirmisiniz?

"Prokurorluğun fəxri işçisi" döş nişanı və digər təltifləri və mükafatları, uzun müddət prokurorluq orqanlarındakı fəaliyyətimə, əməyimə verilən yüksək qiymət kimi dəyərləndirir və bu səmimi münasibətə görə Baş prokurorluğun rəhbərliyinə, bütün həmkarlarıma təşəkkür edirəm!

Bu gün geriye baxanda prokurorluq orqanlarında keçdiyiniz xidmət yolunu necə dəyərləndirirsiniz? Təcrübəli prokuror işçisi kimi gənc həmkarlarınıza hansı tövsiyələri vermək istərdiniz?

Ümumiyyətlə, hər bir insan müəyyən yaşa çatdıqdan sonra şəxsi həyatında, ailədə, cəmiyyətdə mövqeyini formalaşdıran amilləri xatırlamaqla öz aləmində onu dəyərləndirir. Bu daxili məsələdir və özümə aiddir. Prokurorluq orqanlarında keçdiyim xidmət yoluna verilən qiyməti isə "Prokurorluğun fəxri işçisi" döş nişanı və digər təltiflər və mükafatlar təsdiq edir və buna görə Baş prokurorluğun rəhbərliyinə, bütün həmkarlarıma bir daha təşəkkür edirəm!

Təcrübəli prokuror işçisi kimi gənc həmkarlarıma tövsiyələrimi vaxtilə SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik orqanlarının qurucularından biri olan F. Dzerjinskinin aşağıdakı sözləri ilə ifadə etmək istərdim: "Çekistin ürəyi isti, başı soyuq, əlləri təmiz olmalıdır!"

Gənc həmkarlarıma məhz bu keyfiyyətləri əxz etmələrini istərdim!

Malik müəllim, bir daha bu maraqlı, geniş və səmimi müsahibəyə görə jurnalın redaksiya heyəti adından Sizə təşəkkürümüzü bildiririk!.

Müsahibə üçün mən təşəkkür edirəm!.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” və “Mədəniyyət haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 1-ci, 13-cü və 17-ci bəndlərini rəhbər tutaraq **qərara alır:**

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 4 (II kitab), maddə 251 (Cild I); 2024, № 1, maddələr 8, 18, № 3, maddə 250, № 7, maddə 772, № 11, maddə 1189, № 12 (II kitab), maddələr 1330, 1350; 2025, № 1, maddə 1, № 2, maddələr 98, 99, № 3, maddələr 217, 221, № 4 (I kitab), maddə 322, № 5, maddə 434, № 6, maddə 538, № 7, maddələr 607, 626, № 11, maddə 1013) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 99-4.5-ci maddəyə “244-1,” rəqəmlərindən sonra “246, 246-1,” rəqəmləri əlavə edilsin;

1.2. 246-cı maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 246. Mədəni sərvətləri qəsdən korralama və ya məhv etmə

246.1. Dövlət tərəfindən qorunan daşınar və ya daşınmaz mədəni sərvətləri qəsdən korralama, xeyli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə –

cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın iki mislinədək miqdarda cərimə və ya iki ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya eyni müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

246.2. Dövlət tərəfindən qorunan daşınar mədəni sərvətləri qəsdən məhv etmə –

cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın iki mislindən üç mislinədək miqdarda cərimə və ya üç ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya eyni müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

246.3. Dövlət tərəfindən qorunan daşınmaz mədəni sərvətləri qəsdən məhv etmə –

cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın üç mislindən beş mislinədək miqdarda cərimə və ya üç ildən beş ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya eyni müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

246.4. Bu Məcəllənin 246.1–246.3-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər:

246.4.1. təkrar törədildikdə;

246.4.2. vəzifəli şəxs tərəfindən öz qulluq mövqeyindən istifadə etməklə törədildikdə;

246.4.3. qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs, mü-təşəkkil dəstə və ya cinayətkar birlik (təşkilat) tərəfindən törədildikdə;

246.4.4. milli, irqi və ya dini düşmənçilik, dini fanatizm zəminində törədildikdə –

üç ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə dörd ildən səkkiz ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Qeyd:

1. Bu Məcəllənin 246-cı və 246-1-ci maddələrində “dövlət tərəfindən qorunan mədəni sərvətlər” dedikdə “Mədəniyyət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq mədəni sərvətlərin mühafizə siyahısına daxil edilmiş mədəni sərvətlər, habelə həmin siyahıya daxil edilənədək və ya həmin siyahıya daxil edilməsindən imtina edilənədək barəsində mədəni sərvətin müəyyən olunması haqqında qərar qəbul edilmiş mədəni sərvətlər başa düşülür.

2. Bu Məcəllənin 246.1-ci maddəsində “xeyli miqdar” dedikdə, üç min manatdan yuxarı olan məbləğ başa düşülür.”;

1.3. aşağıdakı məzmununda 246-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 246-1. Mədəni sərvətləri ehtiyatsızlıqdan məhv etmə

Dövlət tərəfindən qorunan mədəni sərvətlərin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qorunması, tədqiqi və istifadəsi qaydalarının pozulması ehtiyatsızlıqdan onların məhv edilməsinə səbəb olduqda –

cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın iki mislinədək miqdarda cərimə və ya iki ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya eyni müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.”.

Maddə 2. Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 2 (I kitab), maddə 202 (Cild I); 2024, № 1, maddə 18, № 2, maddə 135, № 4, maddə 362, № 5 (I kitab), maddələr 487, 489, 492, 503, № 7, maddələr 750, 768, 771, 772, № 12 (I kitab), maddə 1280, (II kitab), maddələr 1330, 1350; 2025, № 1, maddələr 1, 15, № 2, maddə 99, № 3, maddə 217, № 4 (I kitab), maddələr 305, 311, № 5, maddələr 434, 440, № 6, maddə 529, № 7, maddələr 607, 619, 626, № 8, maddələr 736, 741) 231-ci maddəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 231.1-ci maddənin sanksiyasında “min beş yüz” sözləri “üç min” sözləri ilə, “üç” sözü “altı” sözü ilə, “on” sözü “iyirmi” sözü ilə əvəz edilsin;

2.2. 231.2-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“231.2. Mədəni sərvətlərin mühafizə siyahısına daxil edilmiş mədəni sərvətlərin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırılmadan başqa yerə köçürülməsinə, eləcə də onların toxunulmazlığını pozan və onlar üçün təhlükə yaradacaq tikinti-quraşdırma, bərpa, rekonstruksiya, konservasiya işlərinin və ya abadlaşdırma tədbirlərinin aparılmasına görə –

fiziki şəxslər üç min manat məbləğində, vəzifəli şəxslər altı min manat məbləğində, hüquqi şəxslər iyirmi min manat məbləğində cərimə edilir.”;

2.3. 231.3-cü maddənin sanksiyası aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“fiziki şəxslər yeddi yüz manat məbləğində, vəzifəli şəxslər min manat məbləğində, hüquqi şəxslər üç min manat məbləğində cərimə edilir.”;

2.4. aşağıdakı məzmununda 231.3-1-ci və 231.3-2-ci maddələr əlavə edilsin:

“231.3-1. Bu Məcəllənin 231.2-ci və ya 231.3-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllərin törədilməsi nəticəsində mədəni sərvətlərin korlanmasına görə, bu az miqdarda ziyan vurduqda –

fiziki şəxslər beş min manat məbləğində, vəzifəli şəxslər on min manat məbləğində, hüquqi şəxslər otuz min manat məbləğində cərimə edilir.

231.3-2. İnşaat və digər təsərrüfat işləri görülərkən tarix və ya mədəniyyət abidəsi aşkar edildikdə dərhal işləri dayandıraraq, bu barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) məlumat verilməməsinə, habelə dəfənlərdə aşkar edilmiş və ya tapılmış abidələrin dövlətə təhvil verilməməsinə görə –

fiziki şəxslər iki yüz manat məbləğində, vəzifəli şəxslər dörd yüz manat məbləğində, hüquqi şəxslər üç min manat məbləğində cərimə edilir.”;

2.5. 231.4-cü maddənin sanksiyasında “iki yüz” sözləri “min” sözü ilə, “beş” sözü “min beş” sözləri ilə, “üç” sözü “altı” sözü ilə əvəz edilsin;

2.6. “Qeyd” hissənin mətni 1-ci bənd hesab edilsin və həmin hissəyə aşağıdakı məzmununda 2-ci bənd əlavə edilsin:

“2. Bu Məcəllənin 231.3-1-ci maddəsində “az miqdarda” dedikdə, üç min manatdan yuxarı olmayan məbləğ başa düşülür.”.

Maddə 3. “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1998, № 6, maddə 365 (Cild I); 2024, № 5 (I kitab), maddə 499; 2025, № 6, maddə 530) 10-cu maddəsinin mətni aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Abidələrin korlanması və ya məhv edilməsi, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırılmadan başqa yerə köçürülməsi, eləcə

də onların toxunulmazlığını pozan və onlar üçün təhlükə yaradacaq tikinti-quraşdırma, bərpa, rekonstruksiya, konservasiya işlərinin və ya abadlaşdırma tədbirlərinin aparılması qadağandır.”.

Maddə 4. “Mədəniyyət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2013, № 2, maddə 78 (Cild I); 2024, № 4, maddə 365, № 5 (I kitab), maddə 499) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

4.1. 1.0.25-ci maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 1.0.26-cı və 1.0.27-ci maddələr əlavə edilsin:

“1.0.26. mədəni sərvətləri korlama – mədəni sərvətlərin tarixi və mədəni dəyərinin qismən itirilməsinə, bədii-estetik görkəminin dəyişdirilməsinə, ilkin vəziyyətinin təhrif olunmasına, yeni quruluşa və ya qismən yararsız hala salınmasına səbəb olan qanunsuz müdaxilələri və ya digər qanunsuz əməllərin törədilməsi;

1.0.27. mədəni sərvətləri məhv etmə – mədəni sərvətlərin dəyərinin həmişəlik itirilməsinə və ya ilkin vəziyyətinin bərpasının qeyri-mümkün olduğu tam yararsız hala salınmasına səbəb olan qanunsuz olaraq dağıdılması, parçalanması, yandırılması, partladılması və ya digər təsir üsullarının qanunsuz tətbiq edilməsi.”;

4.2. 39.1-ci və 39.2-ci maddələr aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“39.1. Mədəni sərvətlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada qabaqlayıcı, konservasiya, bərpa və xüsusi mühafizə dərəcələri tətbiq edilməklə dövlət tərəfindən qorunur.

39.2. Dövlət tərəfindən qorunan mədəni sərvətlərin korlanması və ya məhv edilməsi, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırılmadan başqa yerə köçürülməsi, eləcə də onların toxunulmazlığını pozan və onlar üçün təhlükə yaradacaq tikinti-quraşdırma, bərpa, rekonstruksiya, konservasiya işlərinin və ya abadlaşdırma tədbirlərinin aparılması qadağandır.”;

4.3. 43.0.8-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“43.0.8. bu Qanunun 39.2-ci maddəsi nəzərə alınmaqla, dövlət tərəfindən qorunan mədəni sərvətlərin korlanması və ya məhv edilməsi, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırılmadan başqa yerə köçürülməsi, eləcə də onların toxunulmazlığını pozan və onlar üçün təhlükə yaradacaq tikinti-quraşdırma, bərpa, rekonstruksiya, konservasiya işlərinin və ya abadlaşdırma tədbirlərinin aparılmasına.”.

Maddə 5. Bu Qanun 2026-cı il fevralın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 30 dekabr 2025-ci il
№ 335-VIIQD

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94 cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı, 17-ci və 20-ci bəndlərini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 4 (II kitab), maddə 251 (Cild I); 2024, № 1, maddələr 8, 18, № 3, maddə 250, № 7, maddə 772, № 11, maddə 1189, № 12 (II kitab), maddələr 1330, 1350; 2025, № 1, maddə 1, № 2, maddələr 98, 99, № 3, maddələr 217, 221, № 4 (I kitab), maddə 322, № 5, maddə 434, № 6, maddə 538, № 7, maddələr 607, 626, № 11, maddə 1013; Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 30 dekabr tarixli 332-VIIQD və 335-VIIQD nömrəli qanunları) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 271-ci maddə üzrə:

1.1.1. adında “Kompyuter” sözü “İKT” akronimi ilə əvəz edilsin;

1.1.2. 271.1-ci maddənin dispozisiyasında “Kompyuter” sözü “İKT” akronimi ilə, “kompyuter məlumatlarını” sözləri “elektron verilənləri” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.1.3. 271.3-cü maddənin dispozisiyasında “kompyuter” sözü “İKT” akronimi ilə əvəz edilsin;

1.1.4. “Qeyd” hissəsi üzrə:

1.1.4.1. 1-ci bənd aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“1. Bu Məcəllənin 271–273-2-ci maddələrində “İKT sistemi” dedikdə Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 7.0.49-cu maddəsində, “elektron verilənlər” dedikdə həmin Məcəllənin 7.0.50-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş anlayışlar başa düşülür.”;

1.1.4.2. 2-ci bənd ləğv edilsin;

1.2. 272-ci maddə üzrə:

1.2.1. adında “Kompyuter məlumatlarını” sözləri “Elektron verilənləri” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2.2. 272.1-ci maddənin dispozisiyasında “Kompyuter”, birinci və dördüncü hallarda “kompyuter” sözləri “İKT” akronimi ilə, hər iki halda “kompyuter məlumatlarının” sözləri “elektron verilənlərin” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2.3. 272.3-cü maddənin dispozisiyasında “kompyuter” sözü “İKT” akronimi ilə əvəz edilsin;

1.3. 273-cü maddə üzrə:

1.3.1. adında “Kompyuter” sözü “İKT” akronimi ilə, “kompyuter məlumatlarına” sözləri “elektron verilənlərə” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.3.2. 273.1-ci maddənin dispozisiyasında “Kompyuter məlumatlarının” sözləri “Elektron verilənlərin” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.3.3. 273.2-ci maddənin dispozisiyasında “Kompyuter məlumatlarının” sözləri “Elektron verilənlərin” sözləri ilə, “kompyuter” sözü “İKT” akronimi ilə əvəz edilsin;

1.3.4. 273.4-cü maddənin dispozisiyasında “kompyuter” sözü “İKT” akronimi ilə əvəz edilsin;

1.3.5. “Qeyd” hissəsinin 2-ci bəndində hər dörd halda “kompyuter” sözü “İKT” akronimi ilə əvəz edilsin;

1.4. 273-1.2-ci və 273-1.3-cü maddələrin dispozisiyasında “kompyuter” sözü “İKT” akronimi ilə əvəz edilsin;

1.5. 273-2-ci maddə üzrə:

1.5.1. adında “Kompyuter məlumatlarının” sözləri “Elektron verilənlərin” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.5.2. dispozisiyada hər iki halda “kompyuter məlumatlarını” sözləri “elektron verilənləri” sözləri ilə, “kompyuter məlumatları” sözləri “elektron verilənlər” sözləri ilə, “kompyuter məlumatlarının” sözləri “elektron verilənlərin” sözləri ilə əvəz edilsin.

Maddə 2. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (II kitab), maddə 585 (Cild I); 2024, № 1, maddə 4, № 4, maddələr 362, 365, 368, № 6 (I kitab), maddə 631; 2025, № 1, maddə 1, № 2, maddə 98, № 4 (I kitab), maddə 308, № 6, maddələr 529, 538, № 7, maddə 607, № 8, maddələr 736, 743, № 11, maddə 1011) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 7.0.48-ci maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 7.0.49 – 7.0.54-cü maddələr əlavə edilsin:

“**7.0.49.** informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sistemi (bundan sonra – İKT sistemi) – proqram təminatı əsasında elektron verilənləri toplayan, saxlayan və avtomatik emal edən hər hansı qurğu və ya qarşılıqlı qoşulmuş və ya əlaqələndirilmiş qurğular qrupudur;

7.0.50. elektron verilənlər – faktların, məlumatların və ya anlayışların İKT sistemində emal üçün yararlı formada olan hər hansı təsviri, o cümlədən İKT sisteminin müəyyən funksiya yerinə yetirməsini təmin edən proqramdır;

7.0.51. xidmət provayderi – göstərdiyi xidmətlərin istifadəçilərini İKT sistemi vasitəsilə kommunikasiya imkanı ilə təmin edən, yaxud belə kommunikasiya xidmətləri və ya xidmət istifadəçiləri üçün elektron verilənlərin emalını və ya saxlanılmasını həyata keçirən istənilən dövlət orqanı (qurumu), hüquqi və ya fiziki şəxsdir;

7.0.52. trafik verilənləri – kommunikasiyanın mənbəyini, təyinat yerini, marşrutunu, vaxtını, tarixini, ölçüsünü, müddətini və ya xidmətin növünü göstərən, kommunikasiya zəncirinin tərkib hissəsini təşkil edən İKT sistemi tərəfindən yaradılan, İKT sistemi vasitəsilə həyata keçirilən kommunikasiya ilə əlaqəli olan hər hansı elektron veriləndir;

7.0.53. abunəçi məlumatları – trafik və ya məzmun verilənləri istisna olmaqla, istifadə edilən kommunikasiya xidmətinin növü, bu xidmətə dair texniki təminat tədbirləri və xidmətin göstərilmə müddəti, xidmət müqaviləsi və ya razılaşması əsasında əldə edilən abunəçinin şəxsiyyəti, poçt və ya coğrafi ünvanı, telefon və digər əlaqə nömrəsi, hesablama və ya ödəniş məlumatları, kommunikasiya avadanlıqlarının quraşdırıldığı yerlər haqqında hər hansı məlumatları müəyyən etməyə imkan verən xidmət provayderinin göstərdiyi xidmətlərin istifadəçiləri barədə xidmət provayderində saxlanılan istənilən məlumatlardır;

7.0.54. məzmun verilənləri – abunəçi məlumatları və ya trafik verilənləri istisna olmaqla, şəkillər, mətn mesajları, səsli mesajlar, audiodizaynlar və videodizaynlar da daxil olmaqla İKT sistemi vasitəsilə ötürülən məlumatın mahiyyəti ilə əlaqəli hər hansı elektron verilənlərdir.”;

2.2. 16.2-ci maddədə “tutulması” sözü “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin) ələ keçirilməsi” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.3. 51-1-ci və 51-2-ci maddələr müvafiq olaraq 51-3-cü və 51-4-cü maddələr hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda 51-1-ci və 51-2-ci maddələr əlavə edilsin:

“Maddə 51-1. Cinayət mühakimə icraatının elektron qaydada aparılması

51-1.1. Elektron qaydada cinayət mühakimə icraatı bu Məcəllənin 51-2-ci və 51-3-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş ümumi qaydalara uyğun olaraq həyata keçirilir.

51-1.2. Cinayət mühakimə icraatı zamanı prosessual sənədlərin elektron formada tərtib edilməsi, sənədlərin elektron qeydiyyatı və elektron dövriyyəsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

51-1.3. Cinayət mühakimə icraatının elektron qaydada aparılması zamanı sənəd dövriyyəsinin və cinayət-prosessual fəaliyyətin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar gücləndirilmiş elektron imzadan və sertifikatlaşdırılmış elektron imza vasitələrindən istifadə edilir.

51-1.4. “Elektron imza və elektron sənəd haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada elektron sənəd formasında tərtib edilmiş sənədlər kağız daşıyıcıda olan sənədlərlə eyni hüquqi qüvvəyə malikdir.

51-1.5. Bu Məcəllədə kağız daşıyıcıda tərtib olunması nəzərdə tutulan sənədlər gücləndirilmiş elektron imza və sertifikatlaşdırılmış elektron imza vasitələri ilə imzalanmaqla göndərilə, saxlanıla və yoxlanıla bilər.

51-1.6. Kağız daşıyıcıda verilmiş və ya tərtib edilmiş sənədlər cinayət mühakimə icraatını elektron qaydada aparan təhqiqatçı, müstəntiq, prokuror və ya hakim tərəfindən gücləndirilmiş elektron imza və sertifikatlaşdırılmış elektron imza vasitələri ilə imzalanmaqla müvafiq informasiya sistemlərinə yüklənir.

51-1.7. İstintaq və ya digər prosessual hərəkətlərin aparılması zərurəti yarandıqda cinayət prosesini həyata keçirən orqan müvafiq informasiya sistemi vasitəsilə göndərilmiş sənədin əslini tələb edə bilər.

51-1.8. Cinayət mühakimə icraatı elektron qaydada aparıldıqda cinayət təqibi üzrə materialların məhv edilməsinin qarşısının alınması məqsədilə onların ehtiyat nüsxəsinin formalaşdırılaraq saxlanılması cinayət prosesini həyata keçirən orqanlar tərəfindən təmin edilir.

Maddə 51-2. Məhkəməyədək icraatın elektron qaydada aparılması

51-2.1. Elektron qaydada məhkəməyədək icraat cinayət təqibi orqanlarının müvafiq informasiya sistemləri vasitəsilə həyata keçirilir. Prosessual sənədlər və digər məlumatlar bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş qaydalara uyğun olaraq cinayət təqibi orqanlarının müvafiq informasiya sistemləri vasitəsilə elektron qaydada mübadilə edilə bilər.

51-2.2. Cinayət təqibi orqanlarının müvafiq informasiya sistemlərində cinayət prosesinin iştirakçılarının və cinayət prosesində iştirak edən digər şəxslərin iştirak etdiyi iş üzrə prosesin gedişi, çıxarılan qərarlar, onların icra vəziyyəti, onlardan verilən şikayət və ya protestlər barədə məlumat almaq, prosessual sənədləri göndərmək və qəbul etmək, habelə prosessual hərəkətdə iştirak etmək imkanlarını təmin edən elektron kabinet yaradılır.

51-2.3. Məhkəməyədək icraat elektron qaydada həyata keçirildikdə cinayət prosesinin iştirakçıları və cinayət prosesində iştirak edən digər şəxslər cinayət təqibi orqanlarının müvafiq informasiya sistemlərində qeydiyyatdan keçmişlərsə, bu Məcəlləyə əsasən həmin şəxslərə verilməsi nəzərdə tutulmuş prosessual sənədlər və digər məlumatlar onların elektron kabinetlərində yerləşdirilir. Bu barədə həmin şəxslərə cinayət təqibi orqanlarının müvafiq informasiya sistemləri vasitəsilə elektron qaydada (elektron poçt və SMS vasitəsilə) məlumat verilir. Sənəd elektron kabinetdə yerləşdirildikdə və bu barədə sənədin göndərildiyi şəxsə məlumatın elektron qaydada verilməsi təmin edildikdə o, rəsmi qaydada verilmiş hesab edilir.

51-2.4. Bu Məcəllənin 51-2.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslər bu Məcəlləyə əsasən cinayət təqibi orqanına təqdim etmək hüququna malik olduqları prosessual sənədləri müvafiq elektron kabinetləri vasitəsilə göndərə bilərlər.”;

2.4. 51-3-cü maddə üzrə:

2.4.1. adı aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 51-3. Məhkəmə icraatının elektron qaydada aparılması”;

2.4.2. 51-3.2-ci maddə ləğv edilsin;

2.4.3. 51-3.3-cü maddəyə “etmək” sözündən sonra “, habelə prosessual hərəkətlərdə iştirak etmək” sözləri əlavə edilsin;

2.4.4. 51-3.4-cü və 51-3.5-ci maddələr ləğv edilsin;

2.4.5. 51-3.6-cı maddənin birinci cümləsində “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə cinayət” sözləri “Cinayət” sözü ilə əvəz edilsin;

2.4.6. 51-3.7-ci maddədə “51-1.6-cı” sözləri “51-3.6-cı” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.4.7. 51-3.8-ci maddədə “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə” sözləri “Məhkəmə icraatı elektron qaydada aparıldıqda”

sözləri ilə, "həmin sistemdə" sözləri "Elektron məhkəmə" informasiya sisteminə" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.4.8. 51-3.9-cu maddədə "Elektron məhkəmə" informasiya sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə" sözləri "Məhkəmə icraatı elektron qaydada aparılıqda" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.4.9. 51-3.10-cu maddə ləğv edilsin;

2.4.10. 51-3.11-ci maddədə "Elektron məhkəmə" informasiya sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə, məhkəmə," sözləri "Məhkəmə" sözü ilə əvəz edilsin;

2.4.11. 51-3.12-ci maddədə "Elektron məhkəmə" informasiya sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə məhkəmənin" sözləri "Məhkəmənin" sözü ilə əvəz edilsin;

2.5. 51-4-cü maddə üzrə:

2.5.1. 51-4.1.1-ci, 51-4.1.2-ci və 51-4.1.4-cü maddələrdə "51-2.1-ci" sözləri "51-4.1-ci" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.5.2. 51-4.2-ci maddədə "51-2-ci" sözləri "51-4-cü" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.5.3. 51-4.3-cü maddənin birinci cümləsində "51-2.1-ci" sözləri "51-4.1-ci" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.5.4. 51-4.4-cü maddənin birinci və ikinci cümlələrində "51-2.1-ci" sözləri "51-4.1-ci" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.5.5. 51-4.5-ci maddənin ikinci cümləsində "51-2.1.2-ci" sözləri "51-4.1.2-ci" sözləri ilə, "51-2.1.4-cü" sözləri "51-4.1.4-cü" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.5.6. 51-4.9-cu maddədə "51-2-ci" sözləri "51-4-cü" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.5.7. 51-4.10-cu maddədə "51-2.1-ci" sözləri "51-4.1-ci" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.5.8. 51-4.11-ci maddədə "51-2.4-cü" sözləri "51-4.4-cü" sözləri ilə, "51-2.1-ci" sözləri "51-4.1-ci" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.5.9. 51-4.12-ci maddənin birinci və ikinci cümlələrində "51-2.1-ci" sözləri "51-4.1-ci" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.6. 52-ci maddə üzrə:

2.6.1. 52.2-ci maddənin ikinci cümləsində "tikilməsini" sözü "əlavə edilməsini" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.6.2. 52.4-cü maddəyə "işinin" sözündən sonra "kağız daşıyıcıda olan" sözləri əlavə edilsin;

2.6.3. 52.6-cı maddəyə "sənədlərin" sözündən sonra "və ya elektron verilənlərin" sözləri əlavə edilsin;

2.7. 54-1.5-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"54-1.5. Prosessual sənədlər bu Məcəllənin 51-2-ci və 51-3-cü maddələrində müəyyən edilmiş qaydada müvafiq informasiya sistemləri vasitəsilə çatdırıla bilər.;"

2.8. 92.3.16-cı maddədə "51-2-ci" sözləri "51-4-cü" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.9. aşağıdakı məzmununda 124.2.3-1-ci və 133-1-133-3-cü maddələr əlavə edilsin:

"124.2.3-1. elektron formada sübutlar.;"

"Maddə 133-1. Elektron formada sübutlar

133-1.1. Cinayət təqibi üzrə əhəmiyyət kəsb edən halların müəyyən edilməsinə kömək edən elektron verilənlər, o cümlədən abunəçi məlumatları, trafik və ya məzmun verilənləri cinayət prosesini həyata keçirən

orqanın qərarı ilə bu Məcəllənin tələbləri nəzərə alınmaqla elektron formada sübut hesab edilə bilər.

133-1.2. Elektron verilənlər cinayət-prosessual qanunvericiliyin tələblərinə riayət etməklə əldə edildikdə sübut kimi qəbul edilə bilər.

Maddə 133-2. Elektron formada sübutların saxlanması

133-2.1. Elektron formada sübutlar və onların saxlanıldığı daşıyıcılar (bu Məcəllənin 133-3-cü maddəsinə əsasən mühafizəsinin təmin edilməsi üçün verilməsi halları istisna olmaqla) cinayət prosesini həyata keçirən orqan tərəfindən cinayət təqibi üzrə icraatın materiallarına əlavə edilir və işin bütün saxlanma müddəti ərzində işdə saxlanılır.

133-2.2. Elektron formada sübutlar və onların saxlanıldığı daşıyıcılar tamlığı və təhlükəsizliyi təmin ediləcək şəkildə qorunub saxlanılmalıdır.

133-2.3. Götürülmüş və işə əlavə edilmiş elektron formada sübutları cari uçot, hesabat və digər hüquqa uyğun məqsədlər üçün qanuni sahib tələb etdikdə, ona həmin elektron formada sübutlardan və ya onların saxlanıldığı daşıyıcılardan müvəqqəti istifadə etmək və ya elektron verilənlərin surətini çıxarmaq imkanı verilməlidir.

133-2.4. Məhkəmənin hökmü qanuni qüvvəyə mindiyi gündən bir il keçdikdən sonra və ya cinayət prosesini həyata keçirən orqanın cinayət təqibi üzrə icraata xitam verilməsi haqqında qərarı qüvvəyə mindikdən sonra cinayət təqibi üzrə icraatın materiallarında olan elektron formada sübutlar və ya onların saxlanıldığı daşıyıcılar qanuni sahiblərinin xahişi ilə onlara qaytarıla bilər. Bu halda müstəntiq, prokuror və ya məhkəmə qaytarılan elektron formada sübutların surətlərini çıxarmalı, doğruluğunu təsdiq etməli və cinayət təqibi üzrə icraatın materiallarında saxlamalıdır.

Maddə 133-3. Elektron verilənlərin mühafizəsinin təmin edilməsi

133-3.1. Cinayət təqibi üzrə əhəmiyyət kəsb edən İKT sistemində, onun hissələrində və ya daşıyıcılarda saxlanılan elektron verilənlərin, o cümlədən xidmət provayderində saxlanılan məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin) itkiyə və ya modifikasiyaya məruz qalmasının qarşısını almaq məqsədilə cinayət prosesini həyata keçirən orqanın qərarı əsasında beynəlxalq təhlükəsizlik standartlarına uyğun olaraq şifrələmə və ya digər müvafiq texniki tədbirlər görülür. Cinayət prosesini həyata keçirən orqanın bu barədə qərarında şifrələmə və ya digər texniki tədbirin obyektı, məzmunu, müddəti, şərtləri, tədbirlərin görülməsi tapşırılan şəxslər və əhəmiyyət kəsb edən digər hallar göstərilir. Şifrələmə və ya digər texniki tədbirlər sahibliyində müvafiq elektron verilənlər olan fiziki və ya hüquqi şəxslər, yaxud cinayət prosesini həyata keçirən orqanın müəyyən etdiyi digər şəxslər tərəfindən görülür.

133-3.2. Bu Məcəllənin 133-3.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan elektron verilənlərin şifrələmə və ya digər müvafiq texniki tədbirlər tətbiq edilsə də, itkiyə və ya modifikasiyaya məruz qala biləcəyini güman etməyə kifayət qədər əsaslar olduqda, cinayət prosesini həyata keçirən orqan sahibliyində belə elektron verilənlər olan

fiziki, hüquqi və ya vəzifəli şəxsə həmin elektron verilənlərin, o cümlədən xidmət provayderində saxlanılan məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin) 90 (doxsan) gündən çox olmayan müddət ərzində mühafizə və toxunulmazlığının təmin edilməsinin tapşırılması barədə qərar qəbul edə bilər. Bu müddət cinayət təqibi üzrə icraat başa çatanaqədər uzadıla bilər. Cinayət prosesini həyata keçirən orqanın qərarında mühafizə edilməsi nəzərdə tutulan elektron verilənlərin məzmunu, mühafizənin müddəti, şərtləri, mühafizənin təmin edilməsi tapşırılan şəxslər və əhəmiyyət kəsb edən digər hallar göstərilir. Mühafizənin təmin edilməsi ilə bağlı tədbirlər sahibliyində müvafiq elektron verilənlər olan fiziki və ya hüquqi şəxslər, yaxud cinayət prosesini həyata keçirən orqanın müəyyən etdiyi digər şəxslər tərəfindən görülür.

133-3.3. Elektron verilənlərin mühafizəsi tapşırılmış şəxs bu cür prosedurların həyata keçirilməsi ilə bağlı konfidensiallığı qorumaqlıdır.”;

2.10. 134.2.8-ci maddəyə “məlumatların” sözündən sonra “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin)” sözləri əlavə edilsin;

2.11. 143.2-ci maddədə “əşyaları təqdim etməyə” sözləri “əşyaların, elektron verilənlərin təqdim edilməsini” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.12. 177-ci maddə üzrə:

2.12.1. 177.3.1-ci maddədə “yerinə” sözü “yerində” sözü ilə, “binalarına” sözü “binalarında” sözü ilə əvəz edilsin;

2.12.2. aşağıdakı məzmununda 177.3.1-1-ci maddə əlavə edilsin:

“177.3.1-1. İKT sisteminə, onun hissələrinə, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcılara və elektron verilənlərə baxış, onlarda axtarış, habelə onların və elektron verilənlərin götürülməsi.”;

2.12.3. 177.3.5-ci maddəyə “məlumatların” sözündən sonra “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin)” sözləri əlavə edilsin;

2.12.4. aşağıdakı məzmununda 177.4.1-1-ci maddə əlavə edilsin:

“177.4.1-1. İKT sisteminə, onun hissələrinə, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcılara və elektron verilənlərə baxış, onlarda axtarış, o cümlədən bu Məcəllənin 245.11.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada aparılan genişləndirilmiş axtarış, habelə İKT sisteminə, onun hissələrini, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcıları və elektron verilənləri götürmə – bu Məcəllənin 243.3.1-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallar olduqda.”;

2.12.5. 177.4.4-cü maddəyə “məlumatların” sözündən sonra “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin)” sözləri əlavə edilsin;

2.12.6. 177.6-cı maddədə “maddəsində” sözü “və 177.3.1-1-ci maddələrində” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.13. 236-cı maddə üzrə:

2.13.1. 236.1-ci maddəyə “əşyaların,” sözündən

sonra “İKT sistemlərinin, onların hissələrinin, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcıların və ya elektron verilənlərin,” sözləri əlavə edilsin;

2.13.2. 236.5-ci maddəyə “sənədləri,” sözündən sonra “İKT sistemini, onun hissələrini, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcıları və ya elektron verilənləri,” sözləri əlavə edilsin;

2.13.3. 236.9-cu maddəyə “obyektlərə” sözündən sonra “, habelə İKT sistemlərinə, onların hissələrinə, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcılara və ya elektron verilənlərə” sözləri əlavə edilsin;

2.13.4. aşağıdakı məzmununda 236.10-cu maddə əlavə edilsin:

“236.10. İKT sistemlərinə, onların hissələrinə, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcılara və ya elektron verilənlərə baxış zamanı elektron verilənlərin götürülməsi zərurəti yarandıqda, həmin məlumatların götürülməsi bu Məcəllənin 244.3, 245.11–245.14-cü və 247.6-cı maddələrində nəzərdə tutulmuş tələblər yerinə yetirilməklə aparılır.”;

2.14. aşağıdakı məzmununda 242.4-cü və 243.3.1-1-ci maddələr əlavə edilsin:

“242.4. Əldə olunan sübutlar və ya əməliyyat-axtarış fəaliyyətinin materialları hər hansı İKT sistemində, onun hissələrində, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcılarda və ya elektron verilənlərdə iş üzrə sübut əhəmiyyətinə malik ola biləcək məlumatların olmasını güman etməyə kifayət qədər əsas verdikdə, həmin sistemdə, onun hissələrində, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcılarda və ya elektron verilənlərdə axtarış aparıla və İKT sistemi, onun hissələri, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcılar və ya elektron verilənlər götürülə bilər.”;

“243.3.1-1. Şəxsiyyət və ya dövlət hakimiyyəti əleyhinə cinayətin törədilməsinə və ya həmin cinayətin törədilməsinə hazırlığın aparılmasına dəlalət edən İKT sisteminin, onun hissələrinin, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcıların və ya elektron verilənlərin gizlədilməsini və ya məhv edilməsini.”;

2.15. 244.3-cü maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“Bu Məcəllənin 242.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda axtarış və ya götürmənin aparılmasında mütəxəssisin iştirakı təmin edilir.”;

2.16. aşağıdakı məzmununda 245.11–245.14-cü və 247.6-cı maddələr əlavə edilsin:

“245.11. Bu Məcəllənin 242.4-cü maddəsində nəzərdə tutulan hallarda axtarış aparılarkən müstəntiq bu Məcəllənin 177.2–177.6-cı maddələrində nəzərdə tutulmuş tələblər nəzərə alınmaqla aşağıdakı tədbirləri görmək hüququna malikdir:

245.11.1. İKT sisteminə, onun hissələrinə, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcılara və ya elektron verilənlərə daxil olmaq;

245.11.2. axtarılan məlumatların axtarış aparılan yerdən kənarda yerləşən və ilkin axtarış aparılan İKT sistemi vasitəsilə qanuni daxil olmanın mümkün olduğu digər İKT sistemində mövcudluğuna dair kifayət qədər əsaslar olduqda davam edən axtarışı təxirəsalınmadan genişləndirərək həmin İKT sisteminə daxil olmaq;

245.11.3. daxil olduğu İKT sistemində mövcud olan elektron verilənlərə girişi qadağan etmək və ya aşkar zərurət olduğu halda, həmin elektron verilənləri İKT sistemindən silməklə götürmək;

245.11.4. iş üçün əhəmiyyət kəsb edən elektron verilənlərin surətini çıxarmaqla götürmək və saxlamaq;

245.11.5. iş üçün əhəmiyyət kəsb edən elektron verilənlər aşkar olunduqda və ya bu halların mövcudluğunu yerində müəyyən etmək qeyri-mümkün olduqda İKT sistemini, onların hissələrini və ya elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcıları götürmək;

245.11.6. İKT sisteminin fəaliyyət göstərməsi və ya orada saxlanılan məlumatların mühafizəsi üçün həyata keçirilən tədbirlər haqqında məlumatlara malik olan şəxslərdən bu Məcəllənin 245.11.1–245.11.5-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş tədbirləri həyata keçirməyə imkan verən zəruri məlumatların verilməsini tələb etmək.

245.12. İKT sisteminin, onun hissələrinin, elektron verilənlərin saxlandığı daşıyıcıların götürülməsi nəzərdən keçirildikdə, ilk növbədə onlar götürülmədən elektron verilənlərin götürülməsi mümkünüyü qiymətləndirilir. Elektron verilənlərin götürülməsi zamanı onların zədələnməsi və ya təhrif olunmasını güman etməyə kifayət qədər əsaslar olduqda, yaxud İKT sisteminin, onun hissələrinin, elektron verilənlərin saxlandığı daşıyıcıların götürülməməsi cinayət təqibi ilə bağlı bütün halların hərtərəfli, tam və obyektiv tədqiq edilməsinə mane ola biləcəyi hallarda axtarış aparılan ərazidə qanuni fəaliyyətin davamlılığının təmin edilməsi üçün mümkün tədbirlər görülməklə İKT sistemi, onun hissələri, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcılar götürülür.

245.13. Zərurət aradan qalxdıqda cinayət prosesini həyata keçirən orqan götürülmüş İKT sistemini, onun hissələrini, elektron verilənlərin saxlanıldığı daşıyıcıları və ya elektron verilənləri dərhal qanuni sahibinə qaytarmalıdır.

245.14. Elektron verilənlər götürüldükdə onların tamlığı və təhlükəsiz saxlanılması təmin edilməlidir. Daşıyıcıya köçürüldüyü zaman elektron verilənlərin zədələnməsi və ya təhrif olunmasını güman etməyə kifayət qədər əsaslar olduqda və ya cinayət işinin istintaqına mane ola bilən hallarda zəruri prosesual hərəkətlər yerinə yetirilənədək elektron verilənlərin köçürülməsinə yol verilmir.”;

“247.6. Bu Məcəllənin 245.11-ci və 245.13-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş hallarda işə aid olan əldə edilmiş məlumatlar müstəntiq tərəfindən axtarış və ya götürmə protokolunda ətraflı göstərilir.”;

2.17. 259-cu maddə üzrə:

2.17.1. adına ikinci halda “məlumatların” sözündən sonra “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin)” sözləri əlavə edilsin;

2.17.2. 259.1-ci maddə üzrə:

2.17.2.1. birinci cümləyə “məlumatların” sözündən sonra “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin)” sözləri əlavə edilsin;

2.17.2.2. ikinci cümləyə “cinayət” sözündən əvvəl “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatlarda (abunəçi məlumatlarında, trafik və məzmun verilənlərində)” sözləri, ikinci halda “məlumatın” sözündən sonra “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin)” sözləri əlavə edilsin;

2.17.2.3. üçüncü cümləyə “məlumatların” sözündən sonra “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin)” sözləri əlavə edilsin;

2.17.3. 259.4-cü maddəyə “məlumatların” sözündən sonra “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatların (abunəçi məlumatlarının, trafik və məzmun verilənlərinin)” sözləri əlavə edilsin;

2.17.4. 259.5-ci maddə üzrə:

2.17.4.1. birinci cümləyə ikinci halda “məlumatlar” sözündən sonra “, habelə xidmət provayderində saxlanılan digər məlumatlar (abunəçi məlumatları, trafik və məzmun verilənləri)” sözləri əlavə edilsin;

2.17.4.2. ikinci cümlədə “maqnit” sözü “elektron” sözü ilə əvəz edilsin;

2.18. 285.1-ci maddənin birinci cümləsinə ikinci halda “cildə” sözündən sonra “və ya məhkəməyədək icraatın elektron qaydada aparıldığı halda cinayət təqibi orqanlarının müvafiq informasiya sistemləri vasitəsilə” sözləri əlavə edilsin;

2.19. 292.1-ci maddə üzrə:

2.19.1. “sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə həmin sistemə” sözləri “sistemə” sözü ilə əvəz edilsin;

2.19.2. aşağıdakı məzmununda ikinci və üçüncü cümlələr əlavə edilsin:

“Məhkəməyədək icraat elektron qaydada aparıldığı halda ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokuror cinayət işini “Elektron prokurorluq” informasiya sistemi vasitəsilə “Elektron məhkəmə” informasiya sistemində göndərir. Cinayət təqibi üzrə icraatın materiallarına əlavə edilərək elektron qaydada göndərilə bilməyən maddi sübutlar, sənədlər və digər əşyalar məhkəməyə bilavasitə təqdim edilir.”;

2.20. 297.0.2-ci maddədə “sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə həmin sistemə” sözləri “sistemə” sözü ilə əvəz edilsin;

2.21. 301.2.10-cu, 311.4-cü maddələrdə və 328.3-cü maddənin birinci cümləsində “51-2-ci” sözləri “51-4-cü” sözləri ilə əvəz edilsin;

2.22. 476.0.1-ci və 480.5.1-ci maddələrdə “sisteminin tətbiq olunduğu məhkəmələrdə həmin sistemə yerləşdirir” sözləri “sistemə yerləşdirir, məhkəməyədək icraat elektron qaydada aparıldığı halda icraatın materiallarını “Elektron prokurorluq” informasiya sistemi vasitəsilə “Elektron məhkəmə” informasiya sistemində göndərir” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 mart 2026-cı il

№ 373-VIIQD

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN FƏRMANI

“Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il 3 mart tarixli 373-VIIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosesual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosesual Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 25 avqust tarixli 387 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il 3 mart tarixli 373-VIIQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Müəyyən edilsin ki:

1.1. Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosesual Məcəlləsinin 51-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

1.2. həmin Məcəllənin 51-1.2-ci maddəsində “orqan (qurum)” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti nəzərdə tutulur.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

2.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il 3 mart tarixli 373-VIIQD nömrəli Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini hazırlayıb üç ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

2.2. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə tapşırılsın, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinə və Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna tövsiyə edilsin ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosesual Məcəlləsinin 51-1.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, cinayət mühakimə icraatı zamanı prosesual sənədlərin elektron formada tərtib edilməsi, sənədlərin elektron qeydiyyatı və elektron dövryyəsi qaydasına dair təkliflərini hazırlayıb üç ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

4. “Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosesual Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosesual Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 25 avqust tarixli 387 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (III kitab), maddə 610 (Cild I); 2024, № 1, maddələr 24, 33, № 4, maddə 387, № 8, maddə 945; 2025, № 4 (I kitab), maddə 340, № 6, maddə 561, № 7, maddə 633, № 11, maddələr 1036, 1038; 2026, № 1, maddələr 24, 41) 2-ci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

4.1. üçüncü abzasla “Məcəlləsinin” sözündən sonra “51-1.2-ci maddəsində,” sözləri əlavə edilsin;

4.2. dördüncü–iyirmi altıncı abzaslar müvafiq olaraq beşinci–iyirmi yeddinci abzaslar hesab olunsun və aşağıdakı məzmununda dördüncü abzas əlavə edilsin:

“həmin Məcəllənin 51-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş orqanın (qurumun) səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti;”.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 19 mart 2026-cı il
№ 633

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN FƏRMANI**Azərbaycan Respublikasında rəqəmsallaşma, elektron hökumət, süni intellekt və innovasiya sahələrində fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında**

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasında rəqəmsallaşma, elektron hökumət, süni intellekt və innovasiya sahələrində (bundan sonra – rəqəmsal inkişaf) prioritet istiqamətlərin müəyyənləşdirilməsi, milli texnoloji potensialın gücləndirilməsi, rəqəmsal suverenliyin möhkəmləndirilməsi, innovasiya əsaslı iqtisadi modelə keçidin sürətləndirilməsi, həmçinin bu sahədə dövlət siyasətinin vahid və əlaqələndirilmiş şəkildə həyata keçirilməsi məqsədilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf Şurası (bundan sonra – Şura) yaradılsın.

2. Şuranın aşağıdakı tərkibi təsdiq edilsin:

Şuranın sədri

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti

Şuranın üzvləri:

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi – İqtisadi məsələlər və innovativ inkişaf siyasəti şöbəsinin müdiri

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi – İqtisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin müdiri

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sosial-iqtisadi məsələlər üzrə köməkçisi

Azərbaycan Respublikasının rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri

Azərbaycan Respublikasının elm və təhsil naziri

Azərbaycan Respublikasının ədliyyə naziri

Azərbaycan Respublikasının maliyyə naziri

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyat naziri

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının sədri

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun icraçı direktoru.

3. Şuranın fəaliyyətinin təşkili məqsədilə Şuranın Katibliyi yaradılsın və Katiblik funksiyasının həyata keçirilməsi Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə həvalə edilsin.

4. Müəyyən edilsin ki, Şura bu Fərmanın 5-ci hissəsində nəzərdə tutulmuş vəzifələrin icrası məqsədilə yerli və xarici ekspertləri, mütəxəssisləri, beynəlxalq təşkilatları, elmi müəssisə və təşkilatları cəlb edərək, habelə aidiyyəti dövlət orqanlarının (qurumlarının) və digər maraqlı tərəflərin nümayəndələrindən ibarət ayrı-ayrı istiqamətlər üzrə işçi qruplar yarada bilər.

5. Şura rəqəmsal inkişaf sahəsi üzrə:

5.1. dövlət proqramlarında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasına nəzarəti və dövlət orqanları (qurumları) arasında siyasətin əlaqələndirilməsini təmin etsin;

5.2. dövlət orqanları (qurumları) tərəfindən icra olunan layihələrin bu sahədə mövcud strateji məqsədlərə uyğunluğunun təmin edilməsinə nəzarəti həyata keçirsin;

5.3. dövlət orqanlarının (qurumlarının) təklifləri və beynəlxalq təşkilatların tövsiyələri nəzərə alınmaqla, normativ hüquqi aktların təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər görsün.

6. Şura fəaliyyəti barədə ildə bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 27 fevral 2026-cı il

№ 608

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ADINDAN

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 80-ci maddəsi baxımından Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 14.2 və 228.1-ci maddələrinin əlaqəli şəkildə şərh edilməsinə dair

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI KONSTITUSİYA MƏHKƏMƏSİ PLENUMUNUN QƏRARI

Bakı şəhəri,**23 yanvar 2026-cı il**

Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu Fərhad Abdullayev (sədr), Humay Əfəndiyeva, Rauf Quliyev, Otari Qvaladze, Fikrət Məmmədov (məruzəçi-hakim), İsa Nəcəfov, Rəşid Rzayev, Fərhad Tutayuk və Xanlar Vəliyevdən ibarət tərkibdə,

məhkəmə katibi Fəraid Əliyevin iştirakı ilə,

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin IV hissəsinə, "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 27.2 və 32-ci maddələrinə və Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Daxili Nizamnaməsinin 39-cu maddəsinə müvafiq olaraq, xüsusi konstitusiya icraatının yazılı prosedur qaydasında keçirilən məhkəmə iclasında Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun sorğusu əsasında Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 80-ci maddəsi baxımından Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 14.2 və 228.1-ci maddələrinin əlaqəli şəkildə şərh edilməsinə dair konstitusiya işinə baxdı.

İş üzrə hakim F.Məmmədovun məruzəsini, maraqlı subyektlər Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun sorğusunu və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının mülahizəsini, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsi, Bakı Apellyasiya Məhkəməsi, Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyası tərəfindən təqdim olunmuş mütəxəssis mülahizələrini, ekspert Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin Cinayət hüququ və kriminologiya kafedrasının dosenti, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru M.Bayramovanın rəyini və iş materiallarını araşdırıb müzakirə edərək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

MÜƏYYƏN ETDİ:

Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğu (bundan sonra – Prokurorluq) Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinə (bundan sonra – Konstitusiya Məhkəməsi) sorğu ilə müraciət edərək Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin (bundan sonra – Cinayət Məcəlləsi) 14.2 və 228.1-ci maddələrinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının (bundan sonra – Konstitusiya) preambulasında öz əksini tapan qanunun aliliyinin əsas elementlərindən biri kimi hüquqi

müəyyənlik prinsipi və Konstitusiyanın 80-ci maddəsi baxımından şərh olunmasını xahiş etmişdir.

Sorğuda göstərilmişdir ki, qanunsuz olaraq az sayda, əsasən bir və ya iki ədəd döyüş sursatını əldə etmə, başqasına vermə, saxlama, daşıma və ya gəzdirmə əməlinin Cinayət Məcəlləsinin 228.1-ci maddəsi üzrə tövsif olunması ilə bağlı məhkəmə təcrübəsində fərqli mövqelər mövcuddur.

Bəzi hüquq tətbiqedənlər hesab edirlər ki, qanunsuz olaraq bir və ya iki ədəd döyüş sursatını əldə etmə, başqasına vermə, saxlama, daşıma və ya gəzdirmə əməli Cinayət Məcəlləsinin 228.1-ci, ağırlaşdırıcı hallarda törədildiyi təqdirdə isə 228.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayət tərkibini yaratdığından, həmin əməlləri törətmiş şəxslər cinayət qanunvericiliyinə əsasən cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməlidirlər.

Digər mövqenin tərəfdarları isə Cinayət Məcəlləsinin 14.2-ci maddəsinə istinad etməklə hesab edirlər ki, az sayda döyüş sursatını qanunsuz olaraq əldə etmə, başqasına vermə, saxlama, daşıma və ya gəzdirmə əməlinə Cinayət Məcəlləsinin 228.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətin əlamətləri formal cəhətdən mövcud olsa da, az əhəmiyyətli olduğuna görə ictimai təhlükəli sayılmayan, yəni şəxsiyyətə, cəmiyyətə və yaxud dövlətə zərər yetirməyən və ya zərər yetirmək təhlükəsi yaratmayan əməl olduğundan cinayət hesab edilmir və həmin əməli törətmiş şəxslər cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilməzlər.

Bir neçə cinayət işinə istinadən Prokurorluq qeyd etmişdir ki, bəzi hallarda bir ədəd patronu qanunsuz əldə edib saxlamasına görə şəxs Cinayət Məcəlləsinin 228.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinərək barəsində ittiham hökmü çıxarılmışdır. Bununla yanaşı, mövcud məhkəmə təcrübəsində bu cür işlər üzrə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən Cinayət Məcəlləsinin 14.2-ci maddəsinə əsaslanmaqla bəraət hökmlərinin çıxarılması, həmçinin birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən barələrində ittiham hökmü çıxarılmış şəxslərə müdafiə tərəfinin apellyasiya şikayətləri əsasında bəraət verilməsi, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsi tərəfindən belə hökmlərin qüvvədə saxlanması hallarına da rast gəlinir.

Sorğuverən hesab etmişdir ki, fərqli hüquqi mövqeləri əks etdirən məhkəmə qərarları Cinayət Məcəlləsinin

14.2 və 228.1-ci maddələrinin tətbiqi ilə bağlı qeyri-müəyyənliyə səbəb olduğundan, hüquq tətbiqetmə təcrübəsində ziddiyyətlərin aradan qaldırılması, cinayət qanunvericiliyi normalarının eyni qaydada tətbiqinin və hüquqi müəyyənlik prinsipinin təmin edilməsi məqsədi ilə sorğuda göstərilən normaların şərh edilməsinə zərurət yaranmışdır.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu sorğu ilə əlaqədar aşağıdakıların qeyd olunmasını zəruri hesab edir.

Konstitusiyanın 80-ci maddəsinə əsasən Konstitusiyanın və qanunların pozulması, o cümlədən Konstitusiyada və qanunlarda nəzərdə tutulan hüquqlardan sui-istifadə və ya vəzifələrin yerinə yetirilməməsi qanunla müəyyən edilən məsuliyyətə səbəb olur.

Nəzərə alınmalıdır ki, bu maddədə öz əksini tapan “qanunla müəyyən edilən” müddəası məsuliyyətə səbəb olan əməlin və onun hüquqi nəticələrinin qanunda göstərilməsi ilə yanaşı, aydın və birmənalı şəkildə müəyyən edilməli olmasını da nəzərdə tutur. Məsuliyyətlə bağlı hüquqi tənzimləmələr hüquqi müəyyənlik prinsipinin tələblərinə uyğun olaraq elə şəkildə həyata keçirilməlidir ki, şəxs qabaqcadan üzərinə düşən öhdəlikləri görməklə davranışını tənzimləyə və əməllərinin hansı hüquqi nəticəyə səbəb olacağını proqnozlaşdıra bilsin.

Həmin maddənin tələblərindən irəli gələrək insan hüquq və azadlıqlarının təminatı məqsədilə qanunvericilikdə cinayət, inzibati xəta və digər əməllərlə bağlı mühafizəedici hüquq normaları müəyyən edilmişdir.

Cinayət Məcəlləsinin 14.1-ci maddəsində cinayətə verilən anlayışa əsasən əməl aşağıdakı xüsusiyyətlərin hər birinə malik olduğu halda cinayət sayılır:

- cinayət qanunvericiliyi ilə cəza təhdidi altında qadağan edilmə;
- ictimai təhlükəli olma;
- təqsirli olaraq törədilmə.

Həmin Məcəllənin 7.1-ci maddəsinə görə yalnız törətdiyi ictimai təhlükəli əmələ (hərəkət və ya hərəkətsizliyə) və onun nəticələrinə görə təqsiri müəyyən olunmuş şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə və cəzalandırıla bilər.

Göründüyü kimi, hər hansı əməlin cinayət hesab edilməsi üçün onun Cinayət Məcəlləsində ayrı-ayrı cinayətlərlə bağlı müəyyən edilmiş tərkib əlamətlərini daşması ilə yanaşı, eyni zamanda ictimai təhlükəli olması da tələb olunur. Yəni ictimai təhlükəlilik cinayət anlayışının müəyyənedici elementlərindən biri kimi çıxış edir.

Nəzərə alınmalıdır ki, qanunverici cinayət tərkibini (əməlin cinayət sayılması üçün əsas verən zəruri əlamətləri) nəzərdə tutan normaları müəyyən edərkən müvafiq hüquqi dəyəri qorumaq məqsədi güdür.

Belə ki, Cinayət Məcəlləsi sülhü və bəşəriyyətin təhlükəsizliyini təmin etmək, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarını, mülkiyyəti, iqtisadi fəaliyyəti, ictimai qaydanı və ictimai təhlükəsizliyi, ətraf mühiti, Azərbaycan

Respublikasının konstitusiya quruluşunu cinayətkar qəsdlərdən qorumaq məqsədilə şəxsiyyət, cəmiyyət və dövlət üçün məhz təhlükəli olduğuna görə cinayət sayılan əməllərin dairəsini müəyyən edir (2.1 və 2.2-ci maddələr).

Bu baxımdan, cinayət qanunvericiliyi qanunla qorunan dəyərləri və ictimai münasibətləri məhz ciddi şəkildə pozan davranışları kriminallaşdırır. Başqa sözlə, cinayət qanunu ilə qorunan obyektlərə əhəmiyyətli zərər vurmaq xüsusiyyəti kimi xarakterizə edilən ictimai təhlükəlilik əməlin kriminallaşdırılmasının əsasını təşkil edir. Odur ki, cinayət qanunvericiliyi ilə cəza təhdidi altında qadağan edilən, yəni müvafiq cinayət tərkibinin bütün əlamətlərini daşıyan əməlin ictimai təhlükəli xarakter daşması ümumi hüquqi prezumpsiya kimi çıxış edir.

Bunla belə nəzərə alınmalıdır ki, cinayət tərkiblərini müəyyən edən bir sıra normalar oxşar mahiyyətli bütün hallara tətbiq edilmək üçün nəzərdə tutulan abstrakt normalardır. Belə normaların qəbul edilməsi zamanı isə qanunvericinin konkret hadisələrdə ortaya çıxıb-ləcə bütən halları və ehtimalları əvvəlcədən nəzərə alaraq tənzimləmə aparması heç də həmişə mümkün olmur.

Belə ki, müəyyən hallarda əməl zahirən cinayət qanununda göstərilən əlamətlərə uyğun gəlsə də, faktiki olaraq ictimai təhlükə daşıyamayı bilər. Bu səbəbdən Cinayət Məcəlləsinin 14.2-ci maddəsində göstərilmişdir ki, cinayət qanununda nəzərdə tutulmuş hər hansı əməlin (hərəkət və ya hərəkətsizliyin) əlamətləri formal cəhətdən mövcud olsa da, lakin az əhəmiyyətli olduğuna görə ictimai təhlükəli sayılmayan, yəni şəxsiyyətə, cəmiyyətə və yaxud dövlətə zərər yetirməyən və ya zərər yetirmək təhlükəsi yaratmayan əməl (hərəkət və ya hərəkətsizlik) cinayət hesab edilmir.

Göründüyü kimi qanunverici forma (müvafiq cinayət əməlinin əlamətlərinə malik olmaq) və məzmun (ictimai təhlükəlilik) arasındakı uyğunsuzluğu “az əhəmiyyətlilik” kateqoriyası vasitəsilə aradan qaldırmışdır.

Az əhəmiyyətli əməllər elə əməllərdir ki, onlar məhz ictimai təhlükəlilik xüsusiyyətinə malik olmadıqlarına görə cinayət anlayışı ilə əhatə edilmirlər. İctimai təhlükənin mövcudluğu isə yalnız o halda inkar edilə bilər ki, əməl nəinki şəxsiyyətə, cəmiyyətə, yaxud dövlətə zərər yetirməmiş, həm də zərər yetirmək təhlükəsi belə daşımamış olsun və nəticədə cinayət tərkibini müəyyən edən müvafiq hüquq normasının qoruma sahəsindən kənarda qalsın.

Qeyd edilməlidir ki, belə hüquqi yanaşmanın mövcudluğu cinayət qanunvericiliyinin mühüm prinsiplərindən biri olan ədalət prinsipinin təmin olunmasına xidmət edir. Belə ki, cinayət cəzası insan hüquq və azadlıqlarına müdaxilənin ən ciddi formalarından biri olduğundan, cinayət qanunvericiliyi dövlətin hüquqazidd əmələ reaksiyasının son vasitəsi kimi (ultima ratio) öz təsirini ictimai münasibətlərə yalnız o halda göstərir ki, onların digər sahəvi hüquq normaları vasitəsilə tənzimlənməsi kifayət etməsin.

Əməlin təhlükəliliyi cüzi xarakter daşıdığından şəxsiyyət, dövlət və cəmiyyət üçün real zərər və ya təhlükə yaratmadığı, yəni cinayət məsuliyyəti kimi ağır məsuliyyət növünün tətbiqi üçün əsas verən ictimai təhlükəlilik əlaməti daşımadığı hallarda, belə davranışın cinayət kimi qiymətləndirilməsi cinayət məsuliyyətinin cinayət qanunu ilə qorunan dəyərlərə yetirilmiş zərərə mütənasib olmasına əsaslanan ədalət prinsipinin mahiyyətinə zidd və şəxsin hüquq və azadlıqlarının əsassız məhdudlaşdırılmasına səbəb olmaqla yanaşı, cinayət qanunvericiliyinin məqsəd və vəzifələri ilə də uyğunsuzluq təşkil etmiş olardı.

Qeyd olunmalıdır ki, “az əhəmiyyətlik” anlayışı qiymətləndirici kateqoriya kimi çıxış edir. Belə qiymətləndirmənin həyata keçirilməsi isə birbaşa cinayətin tövsifi ilə əlaqəli olmaqla, hüquq tətbiqədən orqanların səlahiyyətindədir.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu əvvəlki Qərarlarında da göstərmişdir ki, cinayətin tövsifi törədilən konkret cinayət əməlinin faktiki əlamətləri ilə cinayət-hüquq normasının dispozişiyasında nəzərdə tutulan tərkib əlamətləri arasında uyğunluğu müəyyən etməklə, müvafiq prosesual sənəddə öz əksini tapan əmələ verilən hüquqi qiymətdir. Onun yekununda konkret sosial hadisəyə, cəmiyyət üçün təhlükəli olan insan davranışına hüquqi qiymət verilir. Bu isə, ilk növbədə, işin faktiki hallarının hərtərəfli öyrənilməsinə, cinayət hüquq normasının seçilməsinə və onun məzmununun izah edilməsinə tələb edir (“Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 244.1-ci maddəsinin şərh edilməsinə dair” 2011-ci il 17 mart tarixli Qərar).

Bununla yanaşı nəzərə alınmalıdır ki, əməldə az əhəmiyyətlik əlamətinin müəyyən olunması üçün qanunvericiliklə konkret meyarlar tənzimlənməmişdir. Bu da hər bir cinayət hadisəsinin özünəməxsus faktiki hallara malik olması, onların müxtəlifliyi və qabaqcadan proqnozlaşdırıla bilinməməsi səbəbindən qanunda tam şəkildə sadalanmasının qeyri-mümkünlüyü ilə əlaqədardır. Qeyd olunan anlayışın qiymətləndirici mahiyyətli olması isə təcrübədə Cinayət Məcəlləsinin 14.2-ci maddəsinin cinayət işinin müxtəlif hallarını nəzərə alaraq tətbiqi üçün imkan yaradır.

Lakin az əhəmiyyətliliyin qiymətləndirici kateqoriya kimi çıxış etməsi hüquq tətbiqədənlər tərəfindən aparılan qiymətləndirmə həddinin qeyri-məhdud olması və Cinayət Məcəlləsinin Xüsusi hissəsinin müvafiq maddələri ilə müəyyənləşdirilən tərkib əlamətlərini daşıyan əməlin cinayət hesab edilməsi prezumpsiyasının inkar edilməsi kimi başa düşülməməlidir.

Belə ki, əməlin az əhəmiyyətli olub-olmamasının müəyyənləşdirilməsi işin faktiki hallarının tam müəyyən edilməsinə, onun obyektini, obyektiv tərəfini, subyektini və subyektiv tərəfini xarakterizə edən bütün əlamətlər üzrə obyektiv və hərtərəfli qiymətləndirmənin aparılmasını zəruri edir. Belə qiymətləndirmə hərəkətin (və ya hərəkətsizliyin) xarakterinin, törədildiyi yer, üsul və

şəraitin, motiv və məqsədinin, nəticələrinin və digər əlamətlərinin kompleks şəkildə təhlilinə əsaslanır və ayrılıqda hər hansı faktorun (məsələn, predmetin sayı, maddi dəyəri və s.) qabaqcadan əməlin az əhəmiyyətli hesab edilməsinə əsas verən meyar kimi qəbul olunması istisna edilir.

Cinayət Məcəlləsinin 228.1-ci maddəsi ilə bağlı göstərməlidir ki, həmin maddəyə əsasən qanunsuz olaraq odlu silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı (yivsiz odlu ov silahı və həmin silah üçün döyüş sursatı istisna olmaqla), partlayıcı maddələr və qurğular əldə etmə, başqasına vermə, saxlama, daşıma və ya gəzdirmə cinayət tərkibi kimi müəyyən olunmuşdur.

Bu cinayətin obyektinə bağlı qeyd edilməlidir ki, qanunsuz silah dövriyyəsi dövlətin və cəmiyyətin təhlükəsizliyinə real təhdid yaradan və cinayətkarlığın artmasına səbəb olan amillərdən biridir.

Göstərilən əməl qanunverici tərəfindən formal və alternativ tərkibli cinayət kimi müəyyən edilmişdir. Formal quruluşa malik olan tərkiblərdə cinayətin obyektiv cəhəti yalnız ictimai təhlükəli hərəkətdən (hərəkətsizlikdən) ibarət olur. Cinayət məsuliyyətinin yaranması üçün həmin hərəkətin yekunu olaraq konkret ictimai təhlükəli nəticənin baş verməsi tələb edilmir və cinayət, qanunla qadağan edilən hərəkət (hərəkətsizlik) törədilən andan başa çatmış hesab olunur.

Alternativ əlamətli cinayət tərkibinin xüsusiyyəti isə ondan ibarətdir ki, belə cinayətin başa çatmış hesab edilməsi üçün maddədə nəzərdə tutulmuş alternativ hərəkətlərdən birinin və ya bir neçəsinin törədilməsi kifayətdir. Bu hərəkətlərdən hətta birinin başa çatması artıq cinayətin törədilməsi kimi qiymətləndirilir (Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun “Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 64-cü maddəsi və Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 8-ci maddəsi baxımından həmin Məcəllənin 18-ci maddəsinin və Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 27.1-ci maddəsinə münasibətdə həmin Məcəllənin 234.1-ci maddəsinin şərh edilməsinə dair” 2020-ci il 18 sentyabr tarixli Qərarı).

Odur ki, Cinayət Məcəlləsinin 228.1-ci maddəsinin obyektiv cəhətini təşkil edən hərəkətlərdən hər hansı birinin törədildiyi, yəni həmin maddədə göstərilən predmet(lər)in əldə edildiyi, başqasına verildiyi, saxlanıldığı, daşındığı və ya gəzdirildiyi andan cinayət başa çatmış hesab edilir.

Bu qaydada tənzimləmə, yəni təhlil olunan cinayət əməlinin maddi deyil, formal tərkib kimi müəyyən edilməsi ondan irəli gəlir ki, odlu silahın, döyüş sursatının, partlayıcı maddə və qurğuların işləmə prinsipi, məhvedici zədə yetirmək qabiliyyəti və daşdığı yüksək təhlükə nəzərə alındıqda, hər hansı ictimai təhlükəli nəticənin (həmin predmetlərin tətbiqi vasitəsilə başqa cinayətlərin törədilməsi, insanların həyat və ya sağlamlığına zərər yetirilməsi və s.) baş verib-verməməsindən asılı olma-yaraq, onların qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı hərəkət(lər)

özlüyündə şəxsiyyət, cəmiyyət və ya dövlət üçün təhlükə potensialına malikdir.

Cinayət Məcəlləsinin 228.1-ci maddəsinin məzmunu və Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun “Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 125-ci maddəsinin şərh edilməsinə dair” 2022-ci il 15 sentyabr tarixli Qərarında təqsirin formaları ilə bağlı ifadə olunmuş mövqeləri əsas götürülməklə qeyd edilməlidir ki, həmin əməl subyektiv cəhətdən qəsdən törədilir.

Təhlil edilən cinayət tərkibinin predmetlərindən biri olan döyüş sursatı ilə bağlı nəzərə alınmalıdır ki, “Xidməti və mülki silah haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 2-ci maddəsinin 5-ci bəndinə əsasən döyüş sursatı müvafiq silah növündən atəş açmaq üçün nəzərdə tutulmuş konstruktiv qurğu və ya əşyalardır.

Həmçinin Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun “Silahın, onun komplekt hissələrinin, döyüş sursatının, partlayıcı maddələrin və qurğuların qanunsuz hazırlanmasına, dövriyyəsinə və talanmasına dair işlər üzrə məhkəmə təcrübəsi haqqında” 2005-ci il 27 may tarixli 2 nömrəli Qərarında döyüş sursatlarına izah verilərək göstərilmişdir ki, döyüş sursatı dedikdə, hədəfi məhv etmək üçün müəyyən olunmuş və tərkibində dağıdıcı, tullayıcı və vurub çıxardığı atımın, yaxud onların məcmusu olan silahlanma predmetləri və tullayıcı sursatlar başa düşülür.

Qeyd edilməlidir ki, Cinayət Məcəlləsinin 228.1-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulan tərkibin əmələ gəlməsi üçün həmin maddədə sadalanan predmetlərin, o cümlədən döyüş sursatının kəmiyyətinə dair qanunvericilikdə hər hansı göstəriş mövcud olmamaqla, cinayət məsuliyyətinin yaranması döyüş sursatının sayından asılı edilməmişdir. Belə yanaşma isə döyüş sursatlarının və onların təhlükəlilik dərəcələrinin müxtəlifliyi, istifadəyə yararlı bir ədəd döyüş sursatının belə silahla birlikdə istifadə edilərək təhlükəli nəticələr yaratmaq, insanın həyat və sağlamlığına zərər yetirmək potensialına malik olan amillərdən irəli gəlir.

Döyüş sursatının qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı hərəkətlərin az əhəmiyyətli hesab olunmasının mümkünlüyü ilə əlaqədar göstərilməsi zəruridir ki, yuxarıda da qeyd olunduğu kimi az əhəmiyyətli abstrakt şəkildə, yalnız cinayət tərkibinin quruluşuna görə deyil, törədilmiş hər bir əmələ münasibətdə onun ictimai təhlükəliliyinin qiymətləndirilməsinə təsiri olan bütün obyektiv və subyektiv amillərin məcmusuna əsasən müəyyən edilir. Bu baxımdan, döyüş sursatının yalnız kəmiyyətini əsas götürməklə onun qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı əməllərin az əhəmiyyətli hesab edilməsi Cinayət Məcəlləsinin 14.2 və 228.1-ci maddələrinin mahiyyətinə zidd olmaqla yanaşı, ictimai təhlükəli əmələ hüquqi qiymət verilməməsi və cinayət törətməkdə təqsirli olan şəxsin məsuliyyətdən kənarda qalması ilə nəticələnə bilər.

Qeyd olunanlara əsasən Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu hesab edir ki, hüquq tətbiqədən orqanlar

tərəfindən Cinayət Məcəlləsinin 228.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan əməlin az əhəmiyyətli olub-olmaması müəyyən edilərkən kəmiyyət göstəricisi (patron sayı) hüquq pozuntusunun ictimai təhlükəliliyini müəyyən etməyə imkan verən digər keyfiyyət göstəriciləri (motiv, məqsəd, hadisənin baş verdiyi zaman, şərait və s.) ilə birlikdə qiymətləndirilməlidir.

Göstərilənlərə əsasən Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu aşağıdakı nəticəyə gəlir:

- Cinayət Məcəlləsinin 14.2-ci maddəsinin dispozisiyasında əks edilmiş “az əhəmiyyətli” xüsusiyyəti qiymətləndirici xarakter daşıdığından, həmin Məcəllənin 228.1-ci maddəsində göstərilən tərkib əlamətlərinin mövcud olduğu əməlin az əhəmiyyətli olub-olmaması bu Qərarın təsviri-əsaslandırıcı hissəsində ifadə olunmuş hüquqi mövqelər nəzərə alınmaqla hər bir işin faktiki hallarına əsasən hüquq tətbiqədən orqanlar tərəfindən müəyyən edilir. Bu zaman döyüş sursatının kəmiyyət göstəricisi (patronun sayı) hüquq pozuntusunun ictimai təhlükəliliyini müəyyənləşdirməyə imkan verən digər göstəricilərlə (motiv, məqsəd, əməlin törədildiyi məkan, zaman, şərait və s.) birlikdə qiymətləndirilməlidir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin IV hissəsini, “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 60, 62, 63, 65–67 və 69-cu maddələrini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

QƏRARA ALDI:

1. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 14.2-ci maddəsinin dispozisiyasında əks edilmiş “az əhəmiyyətli” xüsusiyyəti qiymətləndirici xarakter daşıdığından, həmin Məcəllənin 228.1-ci maddəsində göstərilən tərkib əlamətlərinin mövcud olduğu əməlin az əhəmiyyətli olub-olmaması bu Qərarın təsviri-əsaslandırıcı hissəsində ifadə olunmuş hüquqi mövqelər nəzərə alınmaqla hər bir işin faktiki hallarına əsasən hüquq tətbiqədən orqanlar tərəfindən müəyyən edilir. Bu zaman döyüş sursatının kəmiyyət göstəricisi (patronun sayı) hüquq pozuntusunun ictimai təhlükəliliyini müəyyənləşdirməyə imkan verən digər göstəricilərlə (motiv, məqsəd, əməlin törədildiyi məkan, zaman, şərait və s.) birlikdə qiymətləndirilməlidir.

2. Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

3. Qərar Azərbaycan Respublikasının rəsmi dövlət qəzetlərində və “Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Məlumatı”nda dərc edilsin, habelə Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin rəsmi internet saytında yerləşdirilsin.

4. Qərar qətidir, heç bir orqan və ya şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və ya rəsmi təfsir edilə bilməz.

Sədr Fərhad Abdullayev

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ADINDAN

**Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 455.0.3-cü maddəsinin
Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 60-cı maddəsinin I hissəsinə, 71-ci maddəsinin
I, II, VI və X hissələrinə, 127-ci maddəsinin IV hissəsinə və 130-cu maddəsinin
IX hissəsinə uyğunluğunun yoxlanılmasına dair**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI KONSTITUSİYA MƏHKƏMƏSİ PLENUMUNUN QƏRARI

Bakı şəhəri,

10 mart 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu Fərhad Abdullayev (sədr), Humay Əfəndiyeva, Rauf Quliyev, Otari Qvaladze, Fikrət Məmmədov, İsa Nəcəfov, Rəşid Rzayev (məruzəçi-hakim), Fərhad Tutayuk və Xanlar Vəliyevdən ibarət tərkibdə,

məhkəmə katibi Fəraid Əliyevin iştirakı ilə,

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VII hissəsinə, "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 27.2 və 32-ci maddələrinə və Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Daxili Nizamnaməsinin 39-cu maddəsinə müvafiq olaraq, konstitusiyaya məhkəmə icraatının yazılı prosedur qaydasında keçirilən məhkəmə iclasında Azərbaycan Respublikası İnsan hüquqları üzrə Müvəkkilinin (ombudsmanın) sorğusu əsasında Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 455.0.3-cü maddəsinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 60-cı maddəsinin I hissəsinə, 71-ci maddəsinin I, II, VI və X hissələrinə, 127-ci maddəsinin IV hissəsinə və 130-cu maddəsinin IX hissəsinə uyğunluğunun yoxlanılmasına dair konstitusiyaya işinə baxdı.

İş üzrə hakim R.Rzayevin məruzəsini, Azərbaycan Respublikası İnsan hüquqları üzrə Müvəkkilinin (ombudsmanın) sorğusunu və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının mülahizəsini, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyası tərəfindən təqdim olunmuş mü-təxəssis mülahizələrini, ekspertlər Bakı Dövlət Universitetinin Cinayət prosesi kafedrasının müdiri, hüquq elmləri doktoru, professor F.Abbasovanın və həmin kafedranın müəllimi, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru L.Məmmədovanın rəyini və iş materiallarını araşdırıb müzakirə edərək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu

MÜƏYYƏN ETDİ:

Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə Müvəkkili (ombudsman) Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsinə (bundan sonra – Konstitusiyaya Məhkəməsi) sorğu ilə müraciət edərək Azərbaycan

Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra – Cinayət-Prosessual Məcəllə) 455.0.3-cü maddəsinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının (bundan sonra – Konstitusiya) 60-cı maddəsinin I hissəsinə, 71-ci maddəsinin I, II, VIII və X hissələrinə, 127-ci maddəsinin II və IV hissələrinə, 130-cu maddəsinin IX hissəsinə və 149-cu maddəsinin I, III və VII hissələrinə uyğunluğunun yoxlanılmasını xahiş etmişdir.

Sorğuda qeyd olunmuşdur ki, Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455.0.3-cü maddəsində Konstitusiyaya Məhkəməsi tərəfindən məhkəmənin tətbiq etdiyi normativ hüquqi aktın Konstitusiyaya, Azərbaycan Respublikasının qanunlarına və müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlara uyğun olmayan hesab edilməsi məhkəmə aktlarına hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə baxılması üçün əsaslardan biri kimi göstərilmiş, lakin Konstitusiyaya və qanunların şərhilə bağlı Qərarlar belə əsas qismində öz əksini tapmamışdır.

Sorğuverən göstərmişdir ki, Konstitusiyaya Məhkəməsinin istər qanunların şərhilə bağlı, istərsə də normativ hüquqi aktların Konstitusiyaya uyğunluğunun yoxlanılması ilə bağlı qərarları eyni qaydada Azərbaycan Respublikasının ərazisində məcburi qüvvəyə malikdir. Belə ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi qanunvericilik normalarını şərh edərkən Əsas Qanunla bəyan edilmiş təməl prinsip və müddəalardan çıxış edərək onların konstitusion hüquqi mahiyyətini, təyinatını, yerinə yetirdiyi funksiyaları müəyyən edir, normanın məzmununu izah edir və dəqiqləşdirir.

Bu baxımdan Konstitusiyaya və qanunlara uyğun olmayan hüquq normasının tətbiqi ilə fərdin hüquq və azadlıqları pozulduğu kimi, normanın konstitusion hüquqi mənası və təyinatından kənar, yaxud bunlara zidd şəkildə tətbiqi də Konstitusiyaya ilə təminat verilmiş hüquq və azadlıqların, təməl prinsip və dəyərlərin pozulmasına səbəb ola bilər. Odur ki, cinayət-prosessual qanunvericilikdə məhkəmə aktlarına Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun Konstitusiyaya və qanunların şərhilə əlaqədar qərarı əsasında hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə baxılması da mümkün olmalıdır.

Ombudsman belə qənaətə gəlmişdir ki, Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455.0.3-cü maddəsində Konstitusiyaya Məhkəməsinin Konstitusiyaya və qanunların şərhilə bağlı qərarlarının məhkəmə aktlarına hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə baxılması üçün əsas kimi nəzərdə tutulmaması hər kəsin hüquq və azadlıqlarının məhkəmə müdafiəsinin təminatı hüququna xələl gətirərək, şəxslərin azadlıq, şəxsi toxunulmazlıq, təqsirsizlik prezumpsiyası və ədalətli məhkəmə araşdırılması hüquqlarını pozduğundan, habelə normativ hüquqi akta qarşı irəli sürülən haqq-ədalət meyarlarına cavab vermədiyindən, Konstitusiyanın yuxarıda göstərilən normalarına uyğun deyildir.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu sorğu ilə əlaqədar aşağıdakıları qeyd edir.

Konstitusiyanın 60-cı maddəsinin I hissəsinə əsasən hər kəsin hüquq və azadlıqlarının inzibati qaydada və məhkəmədə müdafiəsinə təminat verilir.

Məhkəmə müdafiəsi hüququ əsas insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqları sırasında olmaqla yanaşı, eyni zamanda bütün digər hüquq və azadlıqların təminatı kimi çıxış edir.

Müstəqil məhkəmə tərəfindən ədalətli məhkəmə araşdırılması əsasında hüquqların səmərəli bərpa edilməsi bir sıra beynəlxalq-hüquqi aktlarda, o cümlədən İnsan hüquqları haqqında Ümumi Bəyannamənin 7, 8, 10-cu maddələrində, "Mülki və siyasi hüquqlar haqqında" Beynəlxalq Paktın 14-cü maddəsində və "İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında" Konvensiyanın 6-cı maddəsində öz əksini tapmışdır.

Bu hüquq yalnız məhkəməyə müraciət etmək imkanını deyil, pozulmuş hüquq və azadlıqların, qanunvericilikdə müəyyən edilən hədlər çərçivəsində səmərəli müdafiəsini ehtiva edən ədalət mühakiməsini də nəzərdə tutur. Ədalət mühakiməsi isə mahiyyət etibarı ilə ədalət anlayışına cavab verməli və pozulmuş hüquqların bərpa olunmasını təmin etməlidir.

Qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarlarının bir qayda olaraq dəyişdirilmədən saxlanılmasını nəzərdə tutan preysudiallıq və qanunun aliliyinin fundamental aspektlərindən olan hüquqi müəyyənlik prinsiplərinin vacibliyinə baxmayaraq, ədalətli məhkəmə araşdırılması hüququnun təminatı baxımından əhəmiyyətli hallar olduqda bu prinsiplərdən kənara çıxmaya yol verilir. Çünki istər preysudiallıq, istərsə də hüquqi müəyyənlik prinsipləri hüququn ali məqsədi olan ədalətliliyin təmini amalına xidmət edir. Bu səbəblə də Konstitusiyanın preambulasında da göstərilirdi ki, hüquqda ən ali dəyər olan insanın azadlığının, təhlükəsizliyinin və mənafeyinin ədalətli təmini konstitusion dövlət quruluşunun başlıca təməli və məqsədidir.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu "Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 453.10-cu maddəsinin şərh edilməsinə dair" 2022-ci il 31 avqust tarixli Qərarında qeyd etmişdir ki, mübahisəli məsələni mahiyyəti üzrə həll edən məhkəmə qərarının qanuni qüvvəyə minməsi (yəni res judicata qüvvəsini əldə etməsi) məhkəmə prosesi üçün mühüm nəticələrini

qazanmasına səbəb olur. Bununla belə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarının həqiqətə uyğunluğu prezumpsiyası təkzib edilə də bilər. Çünki onun əlavə kassasiya və ya yeni açılmış hallar üzrə araşdırma qaydasında (məhkəmə prosesinin bu və ya digər formasında müvafiq instansiyaların mövcudluğundan asılı olaraq) ləğv olunması mümkündür.

Məhkəmə müdafiəsi hüququnun təminatından irəli gələrək qanunvericilikdə, o cümlədən Cinayət-Prosessual Məcəllədə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarına yenidən baxıla biləcəyi hallar nəzərdə tutulmuşdur. Bu hallardan biri də Cinayət-Prosessual Məcəllənin LIII fəslində tənzimlənən "Hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə icraat" ilə bağlıdır.

Bu institut insan hüquq və azadlıqlarının məhkəmə müdafiəsinin zəruri şərti kimi məhkəmə aktlarının ədalətliliyinin təmin edilməsinin müstəsna üsulu kimi çıxış edir.

Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455-ci maddələrinə əsasən, məhkəmə aktlarına hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə baxılması üçün əsaslara aşağıdakılar aid edilmişdir:

- Konstitusiyaya Məhkəməsi tərəfindən Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin qərarlarının və ya məhkəməyə müraciət etmək hüququnu pozan məhkəmə aktlarının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunlarına uyğun olmayan hesab edilməsi;

- İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi tərəfindən Azərbaycan Respublikasının məhkəmələrində cinayət işi, məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat materialları və ya xüsusi ittiham qaydasında şikayət üzrə icraat zamanı "İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında" Konvensiyanın müddəalarının pozulduğunun müəyyən edilməsi;

- Konstitusiyaya Məhkəməsi tərəfindən məhkəmənin tətbiq etdiyi normativ hüquqi aktın Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına, qanunlarına və müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlara uyğun olmayan hesab edilməsi.

Qeyd olunmalıdır ki, Konstitusiyanın 130-cu maddəsinin III, V və VII hissələrinə müvafiq olaraq, Konstitusiyaya Məhkəməsi səlahiyyətli orqanların sorğusu və şəxslərin şikayətləri əsasında normativ hüquqi aktların Konstitusiyaya, qanunlara və müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlara uyğunluğunu yoxlayır.

Əsas Qanunun 130-cu maddəsinin IV və VI hissələrinin tələblərinə görə isə Konstitusiyaya Məhkəməsi səlahiyyətli orqanların sorğusu və məhkəmələrin müraciəti əsasında Konstitusiyaya və qanunları şərh edir.

Nəzərə alınmalıdır ki, Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarları dafələri tətbiq olunmaqla konkret şəxslər üçün deyil, qeyri-məhdud subyektlər dairəsi üçün məcburi xarakter daşıyır.

Belə ki, Konstitusiyanın 130-cu maddəsinin IX hissəsinə əsasən, Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarları Azərbaycan Respublikasının ərazisində məcburi qüvvəyə malikdir.

Konstitusiya Məhkəməsinin qərarları qüvvəyə mindikdən sonra şərtsiz icra olunmalıdır ("Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (bundan sonra – "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Qanun) 66.1 və 66.2-ci maddələri).

Habelə "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Qanunun 63.4-cü maddəsi ilə təsbit edilmişdir ki, Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu tərəfindən qəbul edilmiş qərarlar qətidir, heç bir orqan və ya şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və ya rəsmi təfsir edilə bilməz.

Cinayət-Prosessual Məcəllənin 10.3-cü maddəsində isə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının və digər qanunlarının təfsirinin cinayət prosesi iştirakçılarına o halda məcburi olduğu müəyyən edilmişdir ki, bu təfsir Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinin qərarında verilmiş olsun.

Qeyd edilməlidir ki, Konstitusiya aliliyinin təminatçısı kimi Konstitusiya Məhkəməsinin mövcud normanın Konstitusiyaya zidd olduğunun müəyyən edildiyi qərarı üzrə məhkəmə qərarlarına yenidən baxılması şəxslərin Əsas Qanunla nəzərdə tutulmuş hüquq və azadlıqlarının, o cümlədən Əsas Qanunun yüksək hüquqi qüvvəsinin təmini baxımından mütləqdir.

Göstərilməlidir ki, normanın Konstitusiyaya uyğunsuzluğu Konstitusiya Məhkəməsinin qərarı ilə sadəcə aşkara çıxarılıb bəyan edilir. Bu halda norma əvvəldən məzmun etibarı ilə Əsas Qanunun bu və ya digər prinsip və müddəalarına zidd olur, lakin məhz ali konstitusiya ədalət mühakiməsi orqanı olaraq Konstitusiya Məhkəməsinin müvafiq qərarı ilə Konstitusiyaya zidd elan edilməklə qüvvədən düşür. Odur ki, bu halda davam edən müvafiq ictimai münasibətlərin yenidən tənzimlənməsi, xüsusən cinayət hüquq sahəsi üzrə belə normanın təsirinə məruz qalmaqda davam edən şəxslərin hüquqi statusuna yenidən baxılması Konstitusiyanın və "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Qanununun (bundan sonra – "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Konstitusiya Qanunu) yuxarıda qeyd edilən müddəaları baxımından mütləq olur.

Əsas Qanunun 149-cu maddəsinin III hissəsi ilə müəyyən edilmişdir ki, Qanunlar Konstitusiyaya zidd olmamalıdır.

Bu baxımdan, Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455.0.3-cü maddəsində Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən məhkəmənin tətbiq etdiyi normativ hüquqi aktın Konstitusiyaya, qanunlara və müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlara uyğun olmadığı hesab edilməsi məhkəmə aktlarına hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə baxılması üçün əsaslardan biri olaraq göstərilmişdir ki, bu da Konstitusiya Məhkəməsinin Qərarının qəbulundan əvvəl yaranan hüquq münasibətlərinin həmin Qərar əsasında yenidən tənzimlənməsinin mümkünlüyünü ifadə edir.

Belə bir tələb və tənzimləmə ümumi konstitusion göstərişlərlə yanaşı, həm də Konstitusiyanın 80-ci maddəsindən irəli gələn hüquqi zərurətdir.

Həmin norma ilə Konstitusiyanın və qanunların pozulmasının, o cümlədən Konstitusiyada və qanunlarda nəzərdə tutulan hüquqlardan sui-istifadə və ya vəzifələrin yerinə yetirilməməsinin qanunla müəyyən edilən məsuliyyətə səbəb olduğu təsbit edilmişdir.

Konstitusiyanın 80-ci maddəsində öz əksini tapan "qanunla müəyyən edilən" müddəası, eləcə də cinayət hüququnda başlıca prinsip olan "nullum crimen sine lege" ("qanun olmadan cinayət yoxdur") prinsipi cinayət əməlinin yalnız "qanun"da formal olaraq öz əksini tapmalı olmasını deyil, cinayət əməlinin öz əksini tapdığı qanunun yaxud onun müvafiq müddəasının Konstitusiyaya və hüququn ümumi prinsiplərinə, təməl müddəalarına uyğunluq da daxil olmaqla, bütövlükdə "qanunilik" keyfiyyətlərinə cavab verməsini tələb edir.

Beləliklə, normanın Konstitusiyaya və qanunlara uyğun olmayan hesab edilməsi halında belə uyğunsuzluq bu barədə Konstitusiya Məhkəməsinin qərar verdiyi andan deyil, belə uyğunsuzluğun həmin normanın qəbul edildiyi və tətbiq edildiyi bütün müddət ərzində mövcud olduğu, yəni bu normanın əvvəldən qeyri-qanuni olduğu anlamına gəlir.

Odur ki, hər hansı şəxs sonradan Konstitusiyaya zidd hesab olunmuş qanunvericilik normasına əsasən məhkum olunmuşdursa, bu, dövlətin onu hüquqi əsası olmayan bir qanuna görə cəzalandırması deməkdir və şəxsin məhkumluğunun qanunsuz əsaslarla yarandığına dəlalət edir.

Nəzərə alınmalıdır ki, cinayət əməlinə görə tətbiq edilən cəza dövlətin insan hüquqlarına ən sərt təsir formalarından biri olmaqla, fundamental hüquqlara (azadlıq və s.) müdaxilə ilə nəticələnə bilər.

Bu baxımdan qeyri-konstitusion hüquq normasına əsaslanmaqla şəxsin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi və cəzalandırılması azadlıq, təqsirsizlik prezumpsiyası, ədalətli məhkəmə araşdırması və qanunsuz cəzalandırılmamaq kimi əsas hüquqların pozulması ilə nəticələnir.

Belə müdaxilənin aradan qaldırılması isə işə yenidən baxılması yolu ilə mümkündür ki, bu da hər hansı şəxsin hüquqlarına müdaxiləyə, qanuni gözləntilərinin pozulmasına səbəb olmur və dövlət və ictimai maraqların zədələnməsi ilə nəticələnmir.

Beləliklə, cinayət işlərində Konstitusiya Məhkəməsinin Qərarının işə təkrarən baxılması üçün əsas təşkil etməsi insan hüquqlarının müdafiəsinə, Konstitusiyanın 60, 71, 80 və 127-ci maddələri ilə bəyan edilən hüquq və prinsiplərin təminatına xidmət edir.

Əksinə, belə hüquq normasına əsaslanmaqla qəbul edilmiş məhkəmə qərarına yenidən baxma imkanının əsassız məhdudlaşdırılması Konstitusiya dəyərlərinin qorunmasından və konstitusiya ilə təsbit olunmuş hüquq və azadlıqların müdafiəsindən imtina ilə nəticələndir.

Konstitusiya Məhkəməsinin Konstitusiya və qanunların şərhilə bağlı qərarları ilə əlaqədar qeyd olunmalıdır ki, "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Konstitusiya Qanununa əsasən normativ hüquqi aktın rəsmi şərh edilməsi üçün əsaslar onun məzmununda qeyri-

müəyyənliklərin və fərqlərin, habelə tətbiqi təcrübəsində ziddiyyətlərin aşkar edilməsidir.

Normativ hüquqi akt şərh edildikdə onun normalarının məzmunu izah edilir və dəqiqləşdirilir, onların qanunvericilikdə yeri, habelə ictimai münasibətlərin eyni növünün müxtəlif aspektlərini tənzimləyən digər normalar ilə funksional və başqa əlaqələri müəyyən edilir (90.1 və 90.2-ci maddələr).

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu əvvəlki qərarlarında da bildirmişdir ki, məhkəmə təcrübəsində normativ hüquqi aktların müddəaları onların konstitusiya-hüquqi mənasına uyğun tətbiq olunmalıdır ("Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 228.5-ci və Azərbaycan Respublikası Mənzil Məcəlləsinin 30.4-cü maddələrinin şərh edilməsinə dair" 2013-cü il 8 oktyabr tarixli Qərar).

Normanın mümkün olan bütün təfsiri variantları sırasından məhkəmələr yalnız Konstitusiyaya uyğun olana üstünlük verməlidirlər. Əgər normanın təfsiri konstitusion norma və prinsiplərin pozulmasına gətirib çıxarırsa, onun konkret işə tətbiq olunması yolverilməzdir. Məhkəmə təcrübəsi, yalnız normanın konstitusion tələblərə uyğun gələn məzmununun müəyyənləşdirilməsinə imkan verən, hamı tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun aparılmış təfsirinə əsaslanmalıdır ("Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 263-cü maddəsinin "Qeyd" hissəsinin və Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 38-ci maddəsinin bəzi müddələrinin şərh edilməsinə dair" 2022-ci il 9 mart tarixli Qərar).

Qeyd olunması zəruridir ki, Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən Konstitusiya və qanun normaları şərh edilərkən Əsas Qanunun müddəaları, onunla təminat altına alınan dəyərlər, hüququn hamılıqla qəbul edilmiş ümumi prinsipləri rəhbər tutulmaqla həmin normanın konstitusiya-hüquqi təyinatı, qanunvericilik sistemindəki yeri və digər normalarla qarşılıqlı əlaqədə yerinə yetirdiyi funksiya araşdırılaraq müəyyən edilir. Bu, normanın konstitusiya-hüquqi mahiyyətinin və həqiqi məzmununun müəyyən olunmasına, məzmunundakı mümkün ola biləcək qeyri-müəyyənliklərin, o cümlədən boşluqların aşkara çıxarılması və aradan qaldırılmasına, bununla da tətbiqi təcrübəsindəki ziddiyyətlərə son qoyulmasına xidmət etməklə, hüquq tətbiqedən orqanların fəaliyyətində qanunçuluq və hüquqi dövlət prinsiplərinin gözlənilməsinə imkan yaradır.

Konstitusiyanın 149-cu maddəsinin I hissəsi ilə də normativ hüquqi aktların hüquqa və haqq-ədalətə (bərabər mənafeələrə bərabər münasibətə) əsaslanmalı olduğu bəyan edilmişdir.

Konstitusiya Məhkəməsinin istənilən qərarı ümumməcburi xarakter daşımaqla birbaşa hüquqi qüvvəyə malik olduğundan, Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən Konstitusiyanın müəyyən etdiyi əsas meyar və dəyərlərdən çıxış edərək qanunvericilik normalarının şərh nəticəsində müəyyən edilmiş məzmunundan, yəni hansı qaydada başa düşülüb tətbiq edilməli olmasına dair hüquqi mövqelərdən kənara çıxma istisna edilir.

Konstitusiya Məhkəməsinin qərarının yüksək hüquqi qüvvəsi onun bütün hissələrinə, habelə həmin qərarın əsasını təşkil edən hüquqi mövqelərə də şamil olunur və bu hüquqi mövqelər bəzən müstəqil əhəmiyyət qazanır. Konstitusiya Məhkəməsinin hüquqi mövqələrinin qüvvəsi onun qərarlarının hüquqi qüvvəsinə bərabər olduğundan və ümumi xarakter daşdığından, yalnız konstitusiya işinin predmetini təşkil etmiş hala deyil, hüququn mənbəyi kimi hüquqi tətbiqetmə təcrübəsində rast gəlinən analogi hallara da şamil edilməlidir (Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun S.Xəlilov və Ə.İbrahimovun şikayəti üzrə 2016-cı il 13 iyul tarixli Qərarı).

Nəzərə alınmalıdır ki, şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmasına və cəzalandırılmasına əsas verən hüquq normalarının da Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən şərh vasitəsilə belə normaların konstitusion-hüquqi mahiyyəti və məzmunu müəyyən edilərək tətbiqi ilə bağlı vahid hüquqi mövqe formalaşdırılır.

Bu isə həmin normaların Konstitusiya və qanunların tələblərinə uyğun gəlməyən məzmununda təfsiri və tətbiqi nəticəsində məhkum olunmuş şəxslərin hüquq və azadlıqlarına birbaşa təsir göstərir.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu vurğulamağı vacib hesab edir ki, şəxsin hüquq normasının Konstitusiyaya zidd şəkildə təfsiri nəticəsində məhkum olunması, onu Konstitusiyaya zidd norma əsasında məhkum olunmuş şəxsə oxşar hüquqi vəziyyətə salır və qanunsuz cəzalanmaqdan müdafiə, eləcə də ədalətli məhkəmə araşdırılması hüquqlarının pozulmasına gətirib çıxarır.

Halbuki Konstitusiyanın 71-ci maddəsinin II hissəsinə əsasən insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının həyata keçirilməsini heç kəs məhdudlaşdıra bilməz. Hər kəsin hüquq və azadlıqları bu Konstitusiyada və qanunlarda müəyyən edilmiş əsaslarla, habelə digərlərinin hüquq və azadlıqları ilə məhdudlaşır. Hüquq və azadlıqların məhdudlaşdırılması dövlət tərəfindən gözlənilən nəticəyə mütənəssib olmalıdır.

Habelə Əsas Qanunun 127-ci maddəsinin IV hissəsinə görə ədalət mühakiməsi vətəndaşların qanun və məhkəmə qarşısında bərabərliyi əsasında həyata keçirilir.

İnsan hüquqları üzrə Müvəkkilin hazırkı sorğusuna əlavə edilmiş sənədlərdə, habelə sorğu üzrə daxil olmuş rəylərdə şəxslərin müvafiq normanın məhkəmələr tərəfindən Konstitusiyaya zidd təfsiri səbəbindən yaranmış hüquqi vəziyyətlərinin aradan qaldırılması, həmin qərarlara Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun Qərarı əsasında yenidən baxılması zərurətinin yarandığı qeyd edilmişdir. Məsələn, sorğuya əsasən Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun "Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 73-1, 178-ci maddələrinin və 312-ci maddəsinin "Qeyd" hissəsinin əlaqəli şəkildə şərh edilməsi haqqında" 2022-ci il 14 iyul tarixli Qərarında ifadə edilmiş hüquqi mövqələrin tətbiq edilərək şəxsin Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 312.1 və 32.4-cü maddələri üzrə cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi və cəzasının

yüngülləşdirilməsinə dair ərizə ilə birinci instansiya məhkəməsinə (Bakı şəhəri Xəzər Rayon Məhkəməsi) müraciət edilsə də, ərizə baxılmadan geri qaytarılmışdır.

Oxşar vəziyyətin Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun "Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 49.4.2-ci maddəsinin həmin Məcəllənin 8.0.3, 8.0.4 və 48.1-ci maddələri və Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 307-ci maddəsi ilə əlaqəli şərh edilməsinə dair" 2023-cü il 8 may tarixli Qərarı üzrə də yaranması mümkündür.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu hesab edir ki, bu kateqoriyadan olan şəxslərə barələrində qəbul edilmiş məhkəmə aktlarına yenidən baxılması üçün müraciət hüququnun tanınması Konstitusiyanın 127-ci maddəsinin ədalət mühakiməsinin vətəndaşların qanun və məhkəmə qarşısında bərabərliyi əsasında həyata keçirilməsinə dair IV hissəsinin, 149-cu maddəsinin normativ hüquqi aktların bərabər mənafelərə bərabər münasibətə əsaslanmalı olması ilə bağlı I hissəsinin tələbləri, eləcə də 28-ci maddəsi ilə bəyan edilən azadlıq hüququnun və 60-cı maddəsi ilə müəyyən edilən məhkəmə müdafiəsi hüququnun təminatı baxımından məqsədmüvafiq olardı.

Bu isə yalnız qanunvericiliyə müvafiq əlavə və dəyişikliklərin edilməsi vasitəsilə mümkündür. Konstitusiyanın 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndinə görə məhkəmə icraatı ilə bağlı məsələlərə dair ümumi qaydaların müəyyənləşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin müstəsna səlahiyyətindədir.

Qeyd edilməlidir ki, xarici ölkələrin təcrübəsində bu məsələnin qanunvericiliklə tənzimləndiyi hallar mövcuddur.

Məsələn, Rusiya Federasiyası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 413-cü maddəsinin 4-cü bəndinə əsasən normativ aktın və ya onun ayrı-ayrı müddələrinin Rusiya Federasiyası Konstitusiya Məhkəməsinin verdiyi şərhə əsasən Konstitusiyaya uyğun olması, lakin hökm, qərar və ya məhkəmə qərarında ifadə olunan şərhin bu şərhə ziddiyyət təşkil etməsi halı bilavasitə Konstitusiya Məhkəməsinə müraciət etmiş şəxslər üçün, həmçinin "Rusiya Federasiyası Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Federal Konstitusiya Qanunu ilə nəzərdə tutulmuş hallarda isə başqa şəxslər üçün də qanuni qüvvəyə minmiş hökm və məhkəmə qərarına yenidən baxılması üçün yeni hal qismində çıxış edir.

"Qazaxıstan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Konstitusiya Qanununun 63-cü maddəsinin 4-cü bəndinə görə, əgər qanun və ya digər hüquqi akt, yaxud onların ayrı-ayrı müddəaları Qazaxıstan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən verilməmiş şərh hüdudlarında Konstitusiyaya uyğun hesab edilsə, onların tətbiqi zamanı hər hansı digər şərhə yol verilmir və belə qərarın hüquqi nəticələri qanunlar və digər hüquqi aktların Konstitusiyaya zidd hesab edilməsinin hüquqi nəticələri ilə eynilik təşkil edir (əgər Konstitusiya Məhkəməsi başqa cür müəyyən etməyibsə).

Göstərilənlərə əsasən Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu aşağıdakı nəticələrə gəlir:

– Qanunçuluq prinsipinin tələblərindən, məhkəmə müdafiəsi hüququnun mahiyyətindən irəli gələrək və bu Qərarın təsviri-əsaslandırıcı hissəsində ifadə olunmuş hüquqi mövqelərə əsasən Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455.0.3-cü maddəsi Konstitusiyanın 60-cı maddəsinin I hissəsi, 71-ci maddəsinin I, II, VI və X hissələri, 127-ci maddəsinin IV hissəsi, və 130-cu maddəsinin IX hissəsi ilə ziddiyyət təşkil etmir;

– Konstitusiyanın 80-ci maddəsinin və 149-cu maddəsinin I hissəsinin tələbləri baxımından, habelə 28 və 60-cı maddələri ilə nəzərdə tutulan azadlıq və ədalətli məhkəmə araşdırması hüquqlarının təmin olunması məqsədilə Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun cinayət qanununun, məhkum olunmuş şəxsin hüquqi vəziyyətinin yaxşılaşmasına səbəb olan şərhə ilə bağlı Qərarının məhkəmə aktlarına yenidən baxılması üçün xüsusi əsas kimi müəyyənləşdirilməsi Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə tövsiyə edilməlidir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin VII və IX hissələrini, "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 52, 62, 63, 65–67 və 69-cu maddələrini, eləcə də Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Daxili Nizamnaməsinin 41-1-ci maddəsinin I hissəsinə rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu

QƏRARA ALDI:

1. Qanunçuluq prinsipinin tələblərindən, məhkəmə müdafiəsi hüququnun mahiyyətindən irəli gələrək və Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun bu Qərarının təsviri-əsaslandırıcı hissəsində ifadə olunmuş hüquqi mövqelərə əsasən Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 455.0.3-cü maddəsi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 60-cı maddəsinin I hissəsi, 71-ci maddəsinin I, II, VI və X hissələri, 127-ci maddəsinin IV hissəsi, 130-cu maddəsinin IX hissəsi ilə ziddiyyət təşkil etmir.

2. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 80-ci maddəsinin və 149-cu maddəsinin I hissəsinin tələbləri baxımından, habelə 28 və 60-cı maddələri ilə nəzərdə tutulan azadlıq və ədalətli məhkəmə araşdırması hüquqlarının təmin olunması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun cinayət qanununun, məhkum olunmuş şəxsin hüquqi vəziyyətinin yaxşılaşmasına səbəb olan şərhə ilə bağlı Qərarının məhkəmə aktlarına yenidən baxılması üçün xüsusi əsas kimi müəyyənləşdirilməsi Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə tövsiyə edilsin.

3. Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

4. Qərar Azərbaycan Respublikasının rəsmi dövlət qəzetlərində və "Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Məlumatı"nda dərc edilsin, habelə Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin rəsmi internet saytında yerləşdirilsin.

5. Qərar qətidir, heç bir orqan və ya şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və ya rəsmi təfsir edilə bilməz.

Sədr Fərhad ABDULLAYEV

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ADINDAN

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumunun “Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 455.0.3-cü maddəsinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 60-cı maddəsinin I hissəsinə, 71-ci maddəsinin I, II, VI və X hissələrinə, 127-ci maddəsinin IV hissəsinə və 130-cu maddəsinin IX hissəsinə uyğunluğunun yoxlanılmasına dair” 2026-cı il 10 mart tarixli Qərarı ilə bağlı hakimlər Rauf Quliyev, Otari Qvaladze və Fərhad Tutayukun

X Ü S U S İ R Ə Y İ**Bakı şəhəri,****10 mart 2026-cı il**

Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası Məhkəməsinə (bundan sonra – Konstitusiyası Məhkəməsi) sorğu ilə müraciət edərək Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra – Cinayət-Prosessual Məcəllə) 455.0.3-cü maddəsinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının (bundan sonra – Konstitusiyası) 60-cı maddəsinin I hissəsinə, 71-ci maddəsinin I, II, VIII və X hissələrinə, 127-ci maddəsinin II və IV hissələrinə, 130-cu maddəsinin IX hissəsinə və 149-cu maddəsinin I, III və VII hissələrinə uyğunluğunun yoxlanılmasını xahiş etmişdir.

Konstitusiyası Məhkəməsinin Plenumu sorğuda qaldırılan məsələ ilə əlaqədar qərara gəlmişdir ki:

1. Qanunçuluq prinsipinin tələblərindən, məhkəmə müdafiəsi hüququnun mahiyyətindən irəli gələrək və Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumunun bu Qərarının təsviri-əsaslandırıcı hissəsində ifadə olunmuş hüquqi mövqelərə əsasən Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455.0.3-cü maddəsi Konstitusiyanın 60-cı maddəsinin I hissəsi, 71-ci maddəsinin I, II, VI və X hissələri, 127-ci maddəsinin IV hissəsi, 130-cu maddəsinin IX hissəsi ilə ziddiyyət təşkil etmir;

2. Konstitusiyanın 80-ci maddəsinin və 149-cu maddəsinin I hissəsinin tələbləri baxımından, habelə 28 və 60-cı maddələri ilə nəzərdə tutulan azadlıq və ədalətli məhkəmə araşdırması hüquqlarının təmin olunması məqsədilə Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumunun cinayət qanununun məhkum olunmuş şəxsin hüquqi vəziyyətinin yaxşılaşmasına səbəb olan şərhli ilə bağlı Qərarının məhkəmə aktlarına yenidən baxılması üçün xüsusi əsas kimi müəyyənləşdirilməsi Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə tövsiyə edilsin.

Qərarın nəticə hissəsinin birinci bəndi ilə razılaşaraq, nəticə hissəsinin ikinci bəndi və onunla əlaqəli təsviri-əsaslandırıcı hissəsi ilə bağlı aşağıdakıların qeyd olunmasını vacib hesab edirik.

Sorğu verilən normanın – Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455-ci maddəsinin müddəalarına əsasən, məhkəmə aktlarına hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə baxılması üçün əsaslar aşağıdakılardır:

1) Konstitusiyası Məhkəməsi tərəfindən Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin qərarlarının və ya məhkəməyə müraciət etmək hüququnu pozan məhkəmə aktlarının Konstitusiyası və qanunlara uyğun olmadığı hesab edilməsi;

2) İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi tərəfindən Azərbaycan Respublikasının məhkəmələrində cinayət işi, məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat materialları və ya xüsusi ittiham qaydasında şikayət üzrə icraat zamanı “İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında” Konvensiyanın müddələrinin pozulduğu müəyyən edilməsi;

3) Konstitusiyası Məhkəməsi tərəfindən məhkəmənin tətbiq etdiyi normativ hüquqi aktın Konstitusiyaya, qanunlarına və müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlara uyğun olmadığı hesab edilməsi.

Göründüyü kimi, Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455-ci maddəsində məhkəmə aktlarına hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə baxılması üçün əsasların iki növü təsbit edilmişdir:

1) konkret məhkəmə aktları ilə bağlı olan əsaslar (455.0.1 və 455.0.2-ci maddələr);

2) normativ hüquqi aktla bağlı olan əsas (455.0.3-cü maddə).

Məhkəmə aktlarına hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə baxılması üçün Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455.0.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan əsasın tətbiq sahəsi geniş deyil, konkret məhkəmə aktlarına şamil olunur və Konstitusiyanın 130-cu maddəsinin III hissəsinin 4-cü bəndində əks olunan Konstitusiya Məhkəməsinin səlahiyyətindən irəli gəlir.

Cinayət-Prosessual Məcəllənin 455.0.3-cü maddəsində nəzərdə tutulan əsas isə normativ hüquqi aktın Konstitusiyaya, qanunlara və müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlara uyğunsuzluğu ilə bağlı olduğu üçün qeyri-müəyyən sayda məhkəmə aktlarına şamil olunsa da, bu əsasla işlərə yenidən baxılması Konstitusiya Məhkəməsinin konkret hüquq normasını qüvvədən düşmüş hesab edən qərarından irəli gəlir. Konstitusiya Məhkəməsinin hüquq normasını qüvvədən düşmüş hesab edən qərarının hüquqi nəticəsi normayaratma orqanı tərəfindən normanın ləğv edilməsinin hüquqi nəticəsi ilə oxşardır. Normanı ləğv edən normativ hüquqi aktın geriye şamil olunması məsələləri isə Konstitusiyanın 149-cu maddəsinin VII hissəsi ilə tənzimlənir. Belə ki, Konstitusiyanın həmin müddəasına uyğun olaraq fiziki və hüquqi şəxslərin hüquqi vəziyyətini yaxşılaşdıran, hüquq məsuliyyətini aradan qaldıran və ya yüngülləşdirən normativ hüquqi aktların qüvvəsi geriye şamil edilir. Başqa normativ hüquqi aktların qüvvəsi geriye şamil edilmir. Bu konstitusion prinsipdən irəli gələn oxşar müddəalar “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Qanununun 87.2-ci maddəsində, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 10.3-cü maddəsində və Cinayət-Prosessual Məcəllənin 4.2-ci maddəsində də təsbit edilmişdir.

Konstitusiyaya və qanunlara uyğunsuzluq nəticəsində hər hansı hüquq norması hüquqi qüvvəsini itirirsə, onların şərh nəticəsində belə hal baş vermir.

Bu baxımdan, qanunverici Konstitusiya Məhkəməsinin normanı qüvvədən düşmüş hesab edən qərarlarının və normanı şərh edən qərarlarının qüvvəsinin geriye şamil edilməsi məsələsində fərqli yanaşma nümayiş etdirmişdir.

Bunun davamı olaraq qeyd etmək istərdik ki, Konstitusiyanın və qanunların şərh nəticəsində hüquq norması yeni hüquqi istiqamət əldə etsə də müəyyən tarixi mərhələdən sonra onun inkişaf vektorunun müasir hüquqi düşüncə çərçivəsində yenidən müəyyən edilməsi istisna edilmir.

“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun Konstitusiya Məhkəməsi qərarlarının hüquqi qüvvəsi məsələlərini tənzimləyən 66-cı və 67-ci maddələrində də Konstitusiyanın və qanunların şərh ilə bağlı qərarların qüvvəsinin geriye şamil edilməsini ehtiva edən norma nəzərdə tutulmamışdır.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu bir sıra qərarlarında məhkəmə təcrübəsində “res judicata” (artıq həll olunmuş iş) prinsipinin qorunmalı olduğu bildirilir. Bu prinsipdən hüquq və azadlıqların pozulması ilə bağlı yeni hallar üzrə icraat qaydasında kənara çıxma mümkün olsa da, xüsusi icraat növü olan bu araşdırma çərçivəsində işlərə yenidən baxılması üçün halların dairəsi qüvvəyə minmiş çoxsaylı məhkəmə qərarlarına yenidən baxılması üçün şərait yaratmamalıdır. Əks halda qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarının sabitliyi prinsipi pozulmaqla hüquqi qeyri-müəyyənlik (yəni hüquqtətbiqetmə təcrübəsi dəyişdikcə əvvəl baxılmış işləri geniş təftiş etmək imkanı) yaranacaqdır.

Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumu tərəfindən formalaşdırılmış hüquqi mövqeyə görə, qüvvəyə minmiş məhkəmə aktı təkzibolunmazlıq, müstəsnaqlıq və məcburilik kimi hüquqi xassələrə malikdir və belə aktların qeyri-məhdud zaman kəsiyində mübahisələndirilməsi imkanının mövcudluğu illüziyasını yaradan vəziyyət hüquqi müəyyənliyin tərkib hissəsi olan “res judicata” (artıq həll olunmuş iş) prinsipinin, ədalət mühakiməsinin ağlabatan müddətdə həyata keçirilməsi tələbinin inkar edilməsilə yanaşı, artıq həll olunmuş mübahisə üzrə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarlarının sabitliyinə, davamlılığına xələl gətirir. Digər tərəfdən prosesdə iştirak edən şəxslərin yekun məhkəmə aktlarının qanuniliyi və əsaslılığını şübhə altına alaraq, onları daim mübahisələndirmək təhlükəsini yaradır. Belə hal cəmiyyətin ədalət mühakiməsinə olan inamını azaldır (Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun “Cavid Nurəddin oğlu İsmayılzadənin şikayəti ilə əlaqədar bəzi məhkəmə aktlarının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına uyğunluğunun yoxlanılmasına dair” 2007-ci il 13 fevral tarixli Qərarı).

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq və hüquqi müəyyənlik prinsipinin elementi olan məhkəmə aktlarının sabitliyi prinsipini rəhbər tutaraq hesab edirik ki, Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun şərhlə bağlı qərarları onlar qüvvəyə mindikdən sonra yaranan hüquq münasibətlərinə, həmçinin həmin qərarlar qüvvəyə mindiyi vaxt məhkəməyədək icraatda olan, habelə birinci, apellyasiya və kassasiya instansiyası məhkəmələrində baxılan işlərə şamil edilə bilər.

Rauf Quliyev
Otari Qvaladze
Fərhad Tutayuk

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BAŞ PROKURORLUĞU

Ə M R

№ 150/66

Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun 17 dekabr 2024-cü il tarixli 150/55 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Prokurorluğu orqanlarında “İlin ən yaxşı prokuroru” müsabiqəsinin keçirilməsi haqqında Təlimat”da dəyişiklik edilməsi haqqında

Bakı şəhəri

09 yanvar 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğu üzrə 01 avqust 2025-ci il tarixli, 2-2-100/11-s nömrəli əmrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunun yeni strukturu təsdiq edilmişdir.

Bununla əlaqədar, Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun 17 dekabr 2024-cü il tarixli 150/55 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Prokurorluğu orqanlarında “İlin ən yaxşı prokuroru” müsabiqəsinin keçirilməsi haqqında Təlimat”da dəyişiklik edilməsi zərurətini nəzərə alaraq, “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsini rəhbər tutaraq,

ƏMR EDİRƏM:

1. Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun 17 dekabr 2024-cü il tarixli 150/55 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Prokurorluğu orqanlarında “İlin ən yaxşı prokuroru” müsabiqəsinin keçirilməsi haqqında Təlimat”da aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 3.1-ci bənddə “Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunun İstintaq, Hərbi təsisatlarda təhqiqata nəzarət və cinayət təqibindən kənar icraatlar, Kriminalistika və informasiya texnologiyaları idarələri, Hərbi prokurorluqlarda istintaqa nəzarət, Hərbi təsisatlarda qanun pozuntuları barədə məlumatların araşdırılması” sözləri “Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunun İstintaq, Hərbi prokurorluqlarda istintaqa nəzarət, Təhqiqata nəzarət idarələri, Preventiv tədbirlər və təhqiqat, Kriminalistika, Cinayət təqibindən kənar icraatlar” sözləri ilə əvəz edilsin.

1.2. 4.17-ci bənddə “Hərbi Prokurorluğun Hərbi təsisatlarda təhqiqata nəzarət və cinayət təqibindən kənar icraatlar idarəsinin, Hərbi təsisatlarda qanun pozuntuları barədə məlumatların araşdırılması şöbəsinin” sözləri “Hərbi Prokurorluğun Cinayət təqibindən kənar icraatlar şöbəsinin” sözləri ilə əvəz edilsin.

1.3. 4.18-ci bənddə “Hərbi Prokurorluğun Hərbi təsisatlarda təhqiqata nəzarət və cinayət təqibindən kənar icraatlar idarəsinin” sözləri “Hərbi Prokurorluğun Təhqiqata nəzarət idarəsinin, Cinayət təqibindən kənar icraatlar, Preventiv tədbirlər və təhqiqat şöbələrinin” sözləri ilə əvəz edilsin.

1.4. 4.19-cu bənddə “Hərbi Prokurorluğun İstintaq idarəsinin və Hərbi prokurorluqlarda istintaqa nəzarət şöbəsinin” sözləri “Hərbi Prokurorluğun İstintaq, Təhqiqata nəzarət və Hərbi prokurorluqlarda istintaqa nəzarət idarələrinin” sözləri ilə əvəz edilsin.

1.5. 4.27-ci bənddə “Baş Prokurorluğun Kriminalistika və informasiya texnologiyaları, Hərbi Prokurorluğun Kriminalistika və informasiya texnologiyaları idarələrinin” sözləri “Baş Prokurorluğun Kriminalistika və informasiya texnologiyaları idarəsinin, Hərbi Prokurorluğun Kriminalistika şöbəsinin” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. Əmrin icrasına nəzarət Azərbaycan Respublikası Baş prokurorluğunun Təşkilat və icraya nəzarət idarəsinə həvalə edilsin.

3. Əmr elan olunması üçün Baş Prokurorluğun struktur qurumlarına və bütün tabe prokurorluqlara göndərilsin, “Azərbaycan Prokurorluğu” jurnalında dərc edilsin və “Prokurorluğun Normativ Reyestri”nə daxil edilsin.

**Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri
Kamran Əliyev**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BAŞ PROKURORLUĞU

Ə M R

№ 150/67

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 11 dekabr tarixli 844 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında məhkəmə ekspertizası sahəsinin inkişafına dair 2026–2030-cu illər üçün Konsepsiya”nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun Tədbirlər Planının təsdiq edilməsi haqqında

Bakı şəhəri

13 yanvar 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 11 dekabr tarixli 844 nömrəli Sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikasında məhkəmə ekspertizası sahəsinin inkişafına dair 2026–2030-cu illər üçün Konsepsiya” təsdiq edilmişdir.

Konsepsiyanın məqsədi məhkəmə-hüquq sisteminin davamlı inkişafını təmin etmək, məhkəmə ekspertizası sahəsinə müasir tələblərə uyğunlaşdırmaq, qabaqcıl beynəlxalq təcrübəni tətbiq etmək, rəqəmsal texnologiyalardan istifadəni genişləndirmək və sahənin infrastrukturunu təkmilləşdirməkdir.

Konsepsiya çərçivəsində dövlət tənzimləməsinin effektivliyinin artırılması, normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi, fəaliyyətin rəqəmsallaşdırılması, keyfiyyət təminatı sisteminin və vahid standartların formalaşdırılması, özəl məhkəmə ekspertlərinin fəaliyyətinin səmərəli təşkili, kadr potensialının və sosial müdafiənin gücləndirilməsi, eləcə də infrastruktur, maddi-texniki təminat və maliyyə dayanıqlılığının möhkəmləndirilməsi nəzərdə tutulur.

Sərəncamda Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna Konsepsiyanın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planında nəzərdə tutulmuş bir sıra tədbirlərdə iştirakın təmin edilməsi tövsiyə edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 11 dekabr tarixli 844 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında məhkəmə ekspertizası sahəsinin inkişafına dair 2026 — 2030-cu illər üçün Konsepsiya”nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planının icrasını təmin etmək məqsədilə, “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsini rəhbər tutaraq,

ƏMR EDİRƏM:

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 11 dekabr tarixli 844 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında məhkəmə ekspertizası sahəsinin inkişafına dair 2026 — 2030-cu illər üçün Konsepsiya”nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun Tədbirlər Planı təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Tədbirlər Planının icrasına nəzarət Baş prokurorun birinci müavini, müavinləri və Baş Prokurorluğun Təşkilat və icraya nəzarət idarəsinə həvalə edilsin.

3. Əmr elan və icra olunması üçün Baş Prokurorluğun struktur qurumlarına və bütün tabe prokurorluqlara göndərilsin, “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalında dərc edilsin və “Prokurorluğun Normativ Reyestri”nə daxil edilsin.

**Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri
Kamran Əliyev**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BAŞ PROKURORLUĞU

Ə M R

№ 150/68

“Azərbaycan Respublikasının prokurorluq orqanlarında “İlin ən yaxşı müstəntiqi” müsabiqəsinin keçirilməsi üzrə Komissiyanın yaradılması haqqında” 21.12.2021-ci il tarixli 15/25 №-li və “Azərbaycan Respublikasının prokurorluq orqanlarında “İlin ən yaxşı dövlət ittihamçısı” müsabiqəsinin keçirilməsi üzrə Komissiyanın yaradılması haqqında” 21.12.2021-ci il tarixli 15/26 №-li əmrlərində dəyişiklik edilməsi barədə

Bakı şəhəri

02 fevral 2026-cı il

Baş Prokurorluq üzrə müvafiq əmrlərə əsasən kadr dəyişiklikləri həyata keçirildiyindən “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsini rəhbər tutaraq,

ƏMR EDİRƏM:

1. “Azərbaycan Respublikasının prokurorluq orqanlarında “İlin ən yaxşı müstəntiqi” müsabiqəsinin keçirilməsi üzrə Komissiyanın yaradılması haqqında” 21.12.2021-ci il tarixli 15/25 №-li əmrin 1-ci bəndində “Fazil Həsəneliyev” sözləri “Mahir Abbasov” sözləri ilə, “Çingiz Əli-zadə” sözləri “Bəhrüz İbrahimov” sözləri ilə əvəz edilsin və “şöbəsinin” sözündən sonra “böyük” sözü əlavə edilsin.
2. “Azərbaycan Respublikasının prokurorluq orqanlarında “İlin ən yaxşı dövlət ittihamçısı” müsabiqəsinin keçirilməsi üzrə Komissiyanın yaradılması haqqında” 21.12.2021-ci il tarixli 15/26 №-li əmrin 1-ci bəndində “Nigar Əsgərova” sözləri “Bəhlul Yaqubov” sözləri ilə əvəz edilsin.
3. Əmr elan və icra olunması üçün Baş Prokurorluğun struktur qurumlarına və bütün təbə prokurorluqlara göndərilsin, “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalında dərc edilsin və “Prokurorluğun Normativ Reyestri”nə daxil edilsin.

**Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri
Kamran Əliyev**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BAŞ PROKURORLUĞU

Ə M R

№ 090/03

Baş Prokurorluq üzrə “Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun inzibati binalarında hərbiləşdirilməmiş mülki müdafiə dəstələrinin yaradılması haqqında” 28 oktyabr 2022-ci il tarixli 09/22 nömrəli əmrdə dəyişiklik edilməsi barədə

Bakı şəhəri

11 fevral 2026-cı il

Azərbaycan Respublikasının prokurorluq orqanları üzrə aparılmış kadr islahatları ilə əlaqədar “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsini rəhbər tutaraq,

ƏMR EDİRƏM:

1. Baş Prokurorluq üzrə “Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun inzibati binalarında hərbiləşdirilməmiş mülki müdafiə dəstələrinin yaradılması haqqında” 28 oktyabr 2022-ci il tarixli 09/22 nömrəli əmrin 6-cı bəndində “Ramazanov Zəfər Akif” sözləri “Nəzərov Xalid Xaliq”, 6.3-cü bəndində “Xalid Nəzərov” sözləri “Coşqun İsgəndərov” sözləri ilə əvəz edilsin.
2. Əmrə aşağıdakı məzmununda 7-1 və 7-2-ci bəndlər əlavə edilsin:
7-1. Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Atatürk prospekti 9A ünvanında yerləşən inzibati binası üzrə aşağıdakı tərkibdə hərbiləşdirilməmiş mülki müdafiə dəstələri yaradılsın

və həmin dəstələrin işinin təşkili Baş Prokurorluğun Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin böyük prokuroru Cəlilov Emin İsmayıl oğluna həvalə edilsin:

7-1.1. Xilasetmə dəstəsi

Dəstə komandiri:

Çingiz Əli-zadə Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin prokuroru;

Dəstənin üzvü:

Tərlan Kərimov Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin prokuroru;

7-1.2. Yanğınsöndürmə dəstəsi

Dəstə komandiri:

Mahmud Mehdiyev Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin prokuroru;

Dəstənin üzvü:

Təbriz Atakişiyev Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin prokuroru;

7-1.3. Sanitar dəstəsi

Dəstə komandiri:

Aytəkin Əhmədova Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin prokuroru;

Dəstənin üzvü:

Nigar Əskərova Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin prokuroru;

7-2. Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Atatürk prospekti 9A ünvanlarında yerləşən inzibati binası üzrə hərbiləşdirilməmiş mülki müdafiə dəstələrinin işinin təşkilinə və fəaliyyətinə nəzarət Baş Prokurorluğun Xüsusi müsadirə məsələlərinin əlaqələndirilməsi idarəsinin rəisi Əliyev Vüqar Nurəddin oğluna həvalə edilsin.

3. Əmr elan olunması üçün Baş Prokurorluğun struktur qurumlarına göndərilsin, “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalında dərc edilsin və “Prokurorluğun Normativ Reyestri”nə daxil edilsin.

**Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri
Kamran Əliyev**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BAŞ PROKURORLUĞU

Ə M R

№ 2-2-100/82-k

Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun “Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun İntizam Komissiyasının yaradılması haqqında” 05 avqust 2020-ci il tarixli 11/851-k nömrəli, “Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Müsəbiqə Komissiyasının tərkibi haqqında” 05 avqust 2020-ci il tarixli 11/854-k nömrəli əmrlərində dəyişiklik edilməsi barədə

Bakı şəhəri

12 fevral 2026-cı il

Baş Prokurorluq üzrə müvafiq əmrlərə əsasən kadr dəyişikliklərinin həyata keçirilməsini nəzərə almaqla, “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsini rəhbər tutaraq,

ƏMR EDİRƏM:

1. “Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun İntizam Komissiyasının yaradılması haqqında” 05 avqust 2020-ci il tarixli 11/851-k nömrəli əmrin 1-ci bəndində “Elmir Paşazadə” sözləri “Zaur Əliyev” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. “Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Müsəbiqə Komissiyasının tərkibi haqqında” 05 avqust 2020-ci il tarixli 11/854-k nömrəli əmrin 1-ci bəndində “Təbriz Qurbanov” sözləri “Elmir Paşazadə” sözləri ilə əvəz edilsin, “Kadrlar idarəsinin” sözündən sonra “böyük” sözü əlavə edilsin.

3. Əmr elan edilməsi üçün Baş Prokurorluğun struktur qurumlarına və bütün tabe prokurorluqlara göndərilsin, “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalında dərc edilsin və “Prokurorluğun Normativ Xarakterli Hüquqi Sənədlərinin Reyestrinə” daxil edilsin.

**Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri
Kamran Əliyev**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BAŞ PROKURORLUĞU**Ə M R****№ 150/69**

Baş Prokurorluq üzrə “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalının redaksiya heyətinin yeni tərkibinin təsdiq edilməsi barədə” 19.05.2021-ci il tarixli 09/06 nömrəli və “Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun “İstintaq təcrübəsi” bülleteninin təsis edilməsi haqqında” 06.08.2020-ci il tarixli 11/857-k nömrəli əmrlərində dəyişiklik edilməsi barədə

Bakı şəhəri**20 fevral 2026-cı il**

Baş Prokurorluq üzrə müvafiq əmrlərə əsasən kadr dəyişikliklərinin həyata keçirilməsini nəzərə alaraq, “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsini rəhbər tutaraq,

ƏMR EDİRƏM:

1. Baş Prokurorluq üzrə “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalının redaksiya heyətinin yeni tərkibinin təsdiq edilməsi barədə” 19 may 2021-ci il tarixli 09/06 nömrəli əmrin 1-ci bəndində “Şəfahət İmranov” sözləri “Elmir Süleymanlı” sözləri ilə əvəz edilsin.
2. “Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun “İstintaq təcrübəsi” bülleteninin təsis edilməsi haqqında” 06.08.2020-ci il tarixli 11/857-k nömrəli əmrin 3-cü bəndində “Şəfahət İmranov” sözləri “Elmir Süleymanlı” sözləri ilə əvəz edilsin.
3. Əmr elan olunması üçün Baş Prokurorluğun struktur qurumlarına və bütün tabe prokurorluqlara göndərilsin, “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalında dərc edilsin və “Prokurorluğun Normativ Reyestri”nə daxil edilsin.

**Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri
Kamran Əliyev**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BAŞ PROKURORLUĞU**Ə M R****№ 150/70**

Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun 14 sentyabr 2020-ci il tarixli 15/2 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş Bakı şəhər prokurorluğunun “İşin Təşkili Qaydaları”nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Bakı şəhəri**04 mart 2026-cı il**

“Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Kollegiyasının 30 iyul 2020-ci il tarixli 02 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilərək Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun 30 iyul 2020-ci il tarixli 10/82 nömrəli əmri ilə icraya yönəldilmiş Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun “İşin Təşkili Qaydaları”nda dəyişikliklərin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Kollegiyasının 26 dekabr 2025-ci il tarixli 05 nömrəli qərarının icrasının təmin edilməsi barədə” 29.12.2025-ci il tarixli 150/65 №-li əmr imzalanmışdır.

Həmin əmrin ikinci bəndində Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun “İşin Təşkili Qaydaları”nda təsdiq edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq Bakı şəhər prokurorluğunun “İşin Təşkili Qaydaları”nda müvafiq dəyişikliklərin hazırlanıb təsdiq üçün təqdim olunması nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd olunanlara əsasən “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsini rəhbər tutaraq,

ƏMR EDİRƏM:

1. Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu üzrə 14 sentyabr 2020-ci il tarixli 15/2 nömrəli əmrə təsdiq edilərək icraya yönəldilmiş Bakı şəhər prokurorluğunun “İşin Təşkili Qaydaları”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. Aşağıdakı məzmununda 14.15-ci bənd əlavə edilsin:

“14.15. Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda İMAS-da şəxs barəsində tətbiq edilmiş “Qadağandır”, “İzlə” və ya “Saxla” məhdudiyyət növü təxirəsalınmadan götürülməlidir, belə hallarda məhdudiyyətin götürülməməsinə görə sorğu edən şəxs fərdi məsuliyyət daşıyır.”

1.2. 26.1.1-ci yarımbənddə “(icraatda olan, məhkəməyə göndərilmiş, icraatı dayandırılmış, icraatına xitam verilmiş və aidiyyəti üzrə göndərilmiş cinayət işlərinin siyahısı)” sözlərindən sonra “müvafiq qaydada müəyyən edilmiş formaya uyğun” sözləri əlavə edilsin.

1.3. 35.10-cu bəndin birinci cümləsində “bitdikdən sonra 5 iş günü ərzində Şöbəyə təqdim olunur” sözləri “ərzində tərtib edilərək təsdiqləndikdən sonra 5 iş günü müddətində EPİS vasitəsilə Təşkilat və icraya nəzarət şöbəsinə göndərilir” sözləri ilə əvəz edilsin.

1.4. 41-ci bənd üzrə aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.4.1. 41.8.1-ci yarımbənd yeni redaksiyada verilsin:

“41.8.1. Bakı şəhər prokurorluğunda müəyyən edilmiş qrafik üzrə növbədə olduğu müddət ərzində “Xüsusi məlumatların verilməsi nəzərdə tutulan hadisələrin və cinayətlərin Siyahısı”ndakı göstərilən hadisələr və törədilmiş cinayətlər barədə tabe rayon prokurorluqlarından və digər mənbələrdən daxil olan “Cinayət xəritəsi” moduluna daxil edilmiş məlumatların tamlığını və düzgünlüyünü yoxlamaqla aidiyyəti üzrə idarələrə yönləndirilməsini, növbətçi hissələrindən və digər mənbələrdən daxil olan bu qəbildən məlumatların isə dərhal “Cinayət xəritəsi” moduluna daxil edilməsini bilavasitə təmin etməli, zərurət olduğu təqdirdə, o cümlədən gecə saatlarında isə Bakı şəhər prokuroruna və onun müavinlərinə, aidiyyəti üzrə Bakı şəhər prokurorluğunun müvafiq idarə və şöbə rəislərinə məruzə etməli;”

1.4.2. 41.8.2-ci yarımbənddə birinci halda “Bakı şəhər prokuroruna” sözlərindən sonra “Xüsusi müdaxilə tələb edilən halların” sözləri əlavə edilsin;

1.4.3. 41.8.6-cı yarımbənddə “rəhbərliyə” sözündən sonra “dərhal” sözü əlavə edilsin;

1.4.4. 41.10-cu bənd aşağıdakı məzmununda verilsin:

“41.10. İş günündən sonra təsdiq edilmiş qrafiklərə müvafiq olaraq növbədə olan prokurorluq əməkdaşlarına müvafiq olaraq natamam (saat 11:00-dan) iş gününə uyğun istirahət verilir.”;

1.4.5. Aşağıdakı məzmununda 41.10-1-ci bənd əlavə edilsin:

“41.10-1. İstirahət və bayram günlərində təsdiq edilmiş qrafiklərə müvafiq olaraq növbədə olan prokurorluq əməkdaşlarına tam iş gününə uyğun istirahət verilir.”.

1.5. 42-ci bənd üzrə aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.5.1. 42.1-ci bənddə “prokurorluqlarının növbətçiləri” sözlərindən sonra “Baş Prokurorluğun “İşin Təşkili Qaydaları” ilə müəyyən edilmiş” sözləri, “(bundan sonra – Siyahı)” sözlərindən sonra “(əlavə “036”)” sözləri əlavə edilsin;

1.5.2. 42.1.3-cü yarımbənddə “göndərilməsini” sözündən sonra “və həmin məlumatların eyni zamanda cinayət xəritəsi moduluna daxil edilməsini” sözləri əlavə edilsin.

1.6. 45.2-ci bənd yeni redaksiyada verilsin:

“45.2. Bakı şəhər prokurorluğunun idarə və şöbə rəislərinin və onların müavinlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi zamanı Bakı şəhər prokuroru və ya həmin struktur qurumların fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirən Bakı şəhər prokurorunun aidiyyəti müavininin sərəncamı ilə təsis edilmiş işçi qrupları tərəfindən təhvil-təslim aparılır.”.

1.7. 52.8-ci bəndin ikinci cümləsində “Ştamp” sözü “Bakı şəhər prokurorluğunda aparılan qeydiyyat istisna olmaqla, ştamp” sözləri ilə əvəz edilsin.

1.8. 56.4-cü bəndə aşağıdakı məzmununda dördüncü və beşinci cümlələr əlavə edilsin:

“Əsas icraçı sənədin icrası ilə əlaqədar digər iştirakçılar tərəfindən təqdim edilmiş, həmçinin öz mövqeyi əhatə etdiyi məlumatlar əsasında rəhbərliyə arayış hazırlayır. Digər icraçı (icraçılar) arayışla razı olmadıqda, EPİS vasitəsilə ayrıca arayış tərtib edir və rəhbərliyə məlumat üçün göndərir.”.

1.9. 69.2-ci bənddə “şəhər prokurorluğunun” sözlərindən sonra “Baş Prokurorluğun Sənədlərlə və müraciətlərlə işin təşkili idarəsinə ünvanlanmış” sözləri əlavə edilsin.

1.10. 70.2-ci bənddə “əməkdaşlar tərəfindən məxfi sənədlərin mətninin kompüterdə yığılması və çap olunması hallarına yol verilmir” sözləri “əməkdaşlara məxfi sənədlərin icrası həvalə edilə bilməz” sözləri ilə əvəz edilsin.

1.11. 73.2-ci bəndin birinci cümləsində “müfəssəl” sözündən sonra “(müraciətin məzmunu, daxil olma tarixi, müraciətə baxılarkən müəyyən edilmiş hallar, müraciətə baxılmasının nəticəsi, həmin cavabdan şikayət etmək və ya mülki qaydada aidiyyəti üzrə müraciət etmək hüququnun izah edilməsi)” sözləri əlavə edilsin.

1.12. Aşağıdakı məzmununda 74.3-cü bənd əlavə edilsin:

“74.3. Təbə rayon prokurorluqlarına dövlət və bələdiyyə orqanlarından, habelə kommersiya və qeyri-kommersiya təşkilatlarından, onların vəzifəli şəxslərindən, o cümlədən hüquqi şəxslər və hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərdən mənimsəmə faktları ilə bağlı daxil olmuş ilkin müraciətlər öyrənilməsi üçün təxirə salınmadan Baş Prokurorluğun Sənədlərlə və müraciətlərlə işin təşkili idarəsinə göndərilməsi təmin olunmalıdır.”.

1.13. 84.1.7-ci yarımbənd yeni redaksiyada verilsin:

“84.1.7. Rayon polis idarəsində (şöbəsinə) və xətt polis şöbələrində araşdırılan cinayət işinin və ya cinayət əməlinin tövsifi əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə və ya cinayətin təsnifatı dəyişdirildikdə bu barədə EPİS vasitəsilə Bakı şəhər prokurorluğunun və Baş Prokurorluğun müvafiq struktur qurumuna məlumat verir;”.

2. Əmrin icrasına nəzarət Bakı şəhər prokuroru və onun müavinlərinə, Bakı şəhər prokurorluğunun Təşkilat və icraya nəzarət şöbəsinə həvalə edilsin.

3. Əmr elan olunması üçün Baş Prokurorluğun struktur qurumlarına, Bakı şəhər prokurorluğuna və təbə rayon prokurorluqlarına göndərilsin, “Azərbaycan Prokurorluğu” jurnalında dərc edilsin və “Prokurorluğun Normativ Reyestri”nə daxil edilsin.

**Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri
Kamran Əliyev**

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BAŞ PROKURORLUĞU
Ə M R**

№ 2-2-100/120-k

**Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun “Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
yanında Elmi-Məsləhət Şurasının tərkibi haqqında” 17.09.2020-ci il tarixli
10/937-k nömrəli əmrində dəyişiklik edilməsi barədə**

Bakı şəhəri

12 mart 2026-cı il

Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Elmi-Məsləhət Şurasının tərkibində dəyişikliklər olduğundan “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsini rəhbər tutaraq,

ƏMR EDİRƏM:

1. “Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Elmi-Məsləhət Şurasının tərkibi haqqında” 17.09.2020-ci il tarixli 10/937-k nömrəli əmrin 1-ci bəndinə “Eldar Qocayev – Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının rektoru vəzifəsini icra edən, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru” sözləri əlavə edilsin.

2. Əmr elan olunması üçün Baş Prokurorluğun struktur qurumlarına, həmçinin bütün təbə prokurorluqlara göndərilsin, “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalında dərc edilsin və “Prokurorluğun Normativ Reyestri”nə daxil edilsin.

**Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri
Kamran Əliyev**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ BAŞ PROKURORLUĞU

Ə M R

Nº 090/10

**Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 27 fevral tarixli Sərəncamı
ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal inkişafın sürətləndirilməsinə
dair 2026-2028-ci illər üçün Fəaliyyət Planı”nın icrası ilə əlaqədar Azərbaycan
Respublikası Prokurorluğunun 2026-2028-ci illər üzrə
Tədbirlər Planının təsdiq edilməsi haqqında**

Bakı şəhəri

19 mart 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 27 fevral tarixli Sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal inkişafın sürətləndirilməsinə dair 2026-2028-ci illər üçün Fəaliyyət Planı” təsdiq edilmişdir.

Fəaliyyət Planının əsas məqsədi ölkədə rəqəmsal inkişaf sahəsində mövcud vəziyyətə və global aparıcı ünsürlərə əsaslanaraq müəyyənləşdirilən prioritet istiqamətlər və tədbirlər planı vasitəsilə sözügedən sahədə strateji məqsədlərə və göstəricilərə nail olmaqdır.

Sərəncamda həmçinin Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna təsdiq edilmiş Fəaliyyət Planında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin vaxtında və tam icrasının təmin edilməsi və onların icrası barədə aylıq məlumatların hər növbəti ayın 10-dək Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə və İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinə təqdim edilməsi tövsiyə olunmuşdur.

Qeyd edilənləri və “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsini rəhbər tutaraq,

ƏMR EDİRƏM:

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 27 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal inkişafın sürətləndirilməsinə dair 2026-2028-ci illər üçün Fəaliyyət Planı”nın icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun 2026-2028-ci illər üzrə Tədbirlər Planı təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Tədbirlər Planının icrasına nəzarət Baş prokurorun birinci müavini, müavinləri və Baş Prokurorluğun Təşkilat və icraya nəzarət idarəsinə həvalə edilsin.

3. Tədbirlər Planında nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası barədə aylıq məlumatların hər növbəti ayın 10-dək Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun Kriminalistika və informasiya texnologiyaları idarəsi tərəfindən Təşkilat və icraya nəzarət idarəsi ilə razılaşdırılmaqla Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə və İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinə təqdim edilməsi təmin edilsin.

4. Əmr elan və icra olunması üçün Baş Prokurorluğun struktur qurumlarına və bütün tabe prokurorluqlara göndərilsin, “Azərbaycan Prokurorluğu” elmi-praktiki jurnalında dərc edilsin və “Prokurorluğun Normativ Reyestri”nə daxil edilsin.

**Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru
I dərəcəli dövlət ədliyyə müşaviri
Kamran Əliyev**

